ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60
C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՅՈՒԼԻՍ • MERCREDI 1 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7105
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2516

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», կարգ մը քննադատութիւններ եւ ինքնաքննադատութիւններ հրատարակեց վերջերս, ներքին վրիպումներու մասին :

Ինչպէս կեդրոնէն արձակուած ամէն ազդանշան եւ մարտակոչ, անշուշտ այս քննադատութիւններն ալ արձագանգ պիտի գտնեն Խ. Միութեան բոլոր մասերուն մէջ: Ուրիշ խօսքով, պիտի յանգին անմիջական հետեւանքներու :

Երբ կեդրոնը հ[...]մայէ քալել, ծայրամասերը կը սկսին վազել :

Մանաւանդ որ, ընդհանրապէս երկրորդական «չինովնիկ»ներ են ծայրամասերու վարիչները :

Զափազանց եռանդը, հաւատարիմ երեւալու մարմաջը ի՛նչ ոճիրներ գործել տուած է այդ միջակութեանց, տարիներու ընթացքին :

Այս անգամ եղած քննադատութիւնները կը շօշափեն այնպիսի խնդիրներ որոնք եթէ ուշադրութեամբ քննուին, կրնան օգտակար ըլլալ շատ մը փոքր ժողովուրդներու համար :

Սպասելով մանրամասնութեանց, յիշենք մէկ – երկու պարագաներ :

«Փրաւտա» գրել կուտայ թէ սխալներ կը գործուին Լենին–Սթալինեան ազգային քաղաքականութեան մէջ:

Ի՞նչպէս, — կ'անտեսուին տեղական տարրերը, կուսակցական եւ վարչական ղեկավարութեան մէջ: Կարգ մը [illegible] պետութեանց մէջ Ռուսերը գերակշռութիւն կը վայելեն, ի վնաս տեղական ուժերու :

Եղած քննադատութեանց վրայ, անմիջապէս փոփոխութիւններ կատարուեցան կարգ մը հանրապետութեանց մէջ :

Այս առթիւ իւրաքանչիւր երկրամասի թերթերն ալ կը խոստովանին թէ «ծանր սխալներ գործուած են սովետական ազգային քաղաքականութեան գործադրութեան մէջ»:

Ստիպուած ենք երկար սպասել, մինչեւ որ իմանանք թէ այս նոր քննադատութիւնները ի՛նչ արդիւնքներ տուած են մեր հայրենիքին մէջ :

Ուրիշ խոստովանութիւն մը, — Յունիս 29ին, կուսակցական պաշտօնաթերթը նոյն խստութեամբ կը քննադատէր Խ. Միութեան հրատարակութիւնները : Կ'ըսէր թէ շատ մը միջակութիւններ լոյս կը տեսնեն, երբեմն ալ այնպիսի գիրքեր որոնք միայն փոքրամասնութեան մը կողմէ կը կարդացուին :

Միջանկեալ, թերթը կը քննադատէր նաեւ գիրքերու անկարգ – անկանոն բաշխումը :

Այսպէս, մետաղագործութեան վերաբերեալ գիրքեր կը ծախուին Հիւս. Կովկասի պէս հողագործական շրջանի մը մէջ, իսկ հողագործական հրատարակութիւններ՝ ճարտարարուեստական քաղաքներու մէջ :

Անցեալ շաբթու պաշտօնաթերթը կը քննադատէր նաեւ Մոսկուայի հեռագրական գործակալութեան խեղճութիւնը : Կ'ըսէր թէ լուրերը ուշ կուտայ, թէ խմբագրութիւնը խնամքի կը կարօտի :

Միեւնոյն դանդատը՝ թղթատարական վարչութեան թերութեանց մասին :

Այս բոլոր քննադատութեանց մէջ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է գիրքերու միջակութեան եւ բաշխումի անկանոնութեան պարագան, :

Եթէ ամէն հանրապետութիւն իրական ազատութիւն վայելէր, ամուր փակուած կ'ըլլային միջակ, թխածոյ գրականութեան դուռները: Եւ հեղինակները կը դառնային իսկական ստեղծագործողներ, ոչ թէ վարձու պաշտօնեաներ, «քոնֆէքսիոն»ի վերածելով գիրն ու արուեստը :

Սպասենք լրացուցիչ տեղեկութեանց :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Երէկ, երեքշաբթի, վարչապետ Պ. Լանիէլ Ազգ. Ժողովին ներկայացաւ իր դահլիճին անդամներուն հետ եւ կարդաց յայտարարութիւնը :

Ժողովը, որ արտակարգ մեծամասնութեամբ վաւերացուցած էր իր թեկնածութիւնը, բարեացակամութեամբ լսեց այդ յայտարարութիւնը: Մէկ օր առաջ, Պ. Լանիէլ կ'ըսէր .

— «Կազմած դահլիճս կը պարունակէ վեց նախկին վարչապետներ եւ վեց նոր նախարարներ: Կը կարծեմ թէ այսպէս ապահոված եմ հաւասարակշռութիւնը եւ անշուշտ արդիւնաւոր պիտի ըլլայ փորձառութեան եւ նոր ուժին գործակցութիւնը :

Նոր դահլիճին գլխաւոր հոգը պիտի ըլլայ լուծել տնտեսական եւ ելմտական տագնապը, որ աճապին ճիգեր կը պահանջէ: Ելմտական նախարարը, Պ. Էտկար Ֆոռ տակաւին չէ պատրաստած իր վերջնական ծրագիրը :

Ելմտական կացութիւնը ծանր փորձութիւն մը կը կազմէ կառավարութեան համար. մանաւանդ որ Պ. Լանիէլ եւս լայն իրաւասութիւններ կը պահանջէ, կարգ մը ձեռնարկներ կատարելու համար: Երէկ բազմաթիւ հարցադրումներ կը գտ[illegible] :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ պետական ելմտացոյցը 825 միլիառ Փրանքի բաց մը կը ցուցնէ : Կարգ մը խնայողութեանց շնորհիւ բացը իջաւ 725 միլիառի. բայց մտահոգութիւնը չէ փարատած : Անհրաժեշտ է նոր հասոյթներ ճարել, ապահովելու համար վճարումները: Կառավարութիւնը 70 միլիառ Փրանքի նոր կանխավճար մը պիտի պահանջէ Պանք տը Ֆրանսէն: Յետոյ պիտի ջանայ նոր հասոյթներ ճարել առանց տուրքերը աւելցնելու համար: Եւ վերջապէս անհրաժեշտ կը գտնէ մասնաւոր իրաւասութիւններ՝ ելմտական եւ վարչական վերակազմութեան համար :

Գալով արտաքին քաղաքականութեան, վարչապետը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, ի պատասխան ամերիկեան գործակալութեան մը հարցումին .

— Ֆրանսա պատրաստ է օգտուելու ամէն լուրջ պատեհութենէ որ կրնայ բարւոքել միջազգային կլիման: Այս մասին կառավարութիւնը համամիտ է Մ. Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ հետ, այսինքն պիտի օգտուի ամէն կարելի միջոցէ՝ մեղմացնելու համար միջազգային կացութիւնը :

Պ. Լանիէլ օգտակար չի գտներ աճապարանքը, այլ կը նախընտրէ յամրաբար գործել, ցանկալի նպատակին հասնելու համար :

Ամերիկացի թղթակիցը Գերմանիոյ վերազինման մասին ալ հարցումներ ուղղեց: Վարչապետը գրել տուաւ թէ ուրիշ բան է Գերմանիոյ վերազինումը եւ տարբեր բան անոր մասնակցութիւնը Եւրոպայի պաշտպանութեան գործին: Կառավարութիւնը Գերմանիոյ ժողովրդապետութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար «ծանր վտանգ մը» կը նկատէ գերմանական անկախ բանակի մը կազմութիւնը, առանց որեւէ սահմանափակման: Գալով Հնդկաչինի, նոր դահլիճը պիտի ջանայ յաւելուածական օգնութիւն ստանալ դաշնակիցներէն :

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը, Տէ Կասպերի, կ'աշխատի ութերորդ դահլիճը կազմել : Այս անգամ լուրջ դժուարութիւններ պիտի կրէ, քանի որ տկար մեծամասնութիւն մը ունի Երեսփ. Ժողովին մէջ :

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎ ՄԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԱՐԿՈՎ

Անգլիոյ վարչապետը, Չըրչիլ, որ կը հանգստանայ այժմ, խնդրեց Ֆրանսայէն եւ Մ. Նահանգներէն խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրել արտաքին նախարարները, յառաջիկայ շաբթու: Չըրչիլ անհրաժեշտ կը գտնէ այս ժողովը, նկատելով որ առ այժմ յետաձգուած է Պերմուտայի խորհրդաժողովը :

Կը կարծուի թէ այս միջանկեալ ժողովը պիտի գումարուի Ուաշինկթընի մէջ : Անգլիոյ արտաքին նախարարը հիւանդ ըլլալով, ներկայ պիտի ըլլայ իր օգնականը, լորտ Սալզպըրի: Ֆրանսայի ներկայացուցիչն է Ժորժ Պիտօ :

Երեք մայրաքաղաքներուն մէջ ալ կը հաւատեն թէ ժողովը միայն տեղեկատու հանգամանք պիտի ունենայ. իբրեւ պատրաստութիւն նախապէս ծրագրուած խորհրդաժողովին :

Բայց [...] այնպէս քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս միջանկեալ ժողովին :

Ինչպէս կ'երեւայ, Չըրչիլ հանգստանալով հանդերձ կ'ուզէ տիրաբար վարել արտաքին գործերը, առանց լայն իրաւասութիւններ տալու իր փոխանորդին :

ՆՈՐ ՋԻՋՈՒՄՆԵՐ

[illegible]

Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր միջոցներ ձեռք առնուած են, ժողովուրդին վիճակը բարւոքելու համար:

Վերջին լուրերու համաձայն, անդորրութիւնը չէ վերահաստատուած տակաւին: Ռուսերու կամ գերման համայնավարներու կողմէ գնդակահարուած քաղաքացիներուն թիւը կը հաշուեն 30–68: Նոյն աղբիւրին համաձայն, տակաւին բանտարկուած կը մնան 40.000 կալանաւորներէ 13.700ը :

Արեւելեան Պերլինի մէջ ձերբակալուած 5000 անձերէն 481ը դատի կը սպասեն :

Բանուորներու դժգոհութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկն է պարենաւորման տագնապը որ անտանելի չափերու հասած է: Կառավարութիւնը կ'աշխատի թեթեւցնել տագնապը: Որոշուած է աժան գնով բանջարեղէն ծախել պետական խանութներու մէջ: Մասնաւոր պայմանագիրներ պիտի կնքուին, կանոնաւորելու համար պարենաւորումը : Կուսակցութեան եւ արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչները կը շարունակեն պտտիլ գործարանները, լսելու համար բանուորներուն տրտունջները :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն ռուսական զօրքը եւ հրասայլերը հետզհետէ կը քաշուին հրապարակներէն:

Համատարած դժգոհութիւնը մեղմացնելու համար, կառավարութիւնը որոշեց հրապարակ հանել մթերուած ուտեստները եւ նոր պաշար ներածել արբանեակ երկիրներէն: Բանթողները կը վերսկսին աշխատանքը, երբ պարենաւորումը կը կանոնաւորուի :

Երեք հարիւր հազար ռուս զինուորներ կը գտնուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, գլխաւորաբար կարեւոր քաղաքներու բոլորտիքը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը ճառ մը խօսելով գերման տարագիրներու առջեւ, միութեան յորդոր կարդաց ունկնդիրներուն, հաւաստելով թէ «իրենց վերադարձի եւ Գերմանիոյ միացման օրը աւելի շուտ պիտի հասնի քան կը կարծուի »:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՏԻԿՆԱՅՔ ԻՄԱՍՏՈՒՆՔ»

ՀՕՄի (Կ. Խաչ) ներկայացուցիչը, Տիկին Զապէլ Սերոբեան, որ այս միջոցին քննական պտոյտ մը կը կատար[...], պատկերալից բացատրութիւն մը փ[...]ածեր է Պէյրութի մէջ.

— «Մենք հպարտ ենք մանաւանդ այն դերով զոր հայ կինը կը կատարէ մեր իրականութեան մէջ: Փոխանակ «Տիկնայք փափկասունք»ի, մենք այսօր ունինք «Տիկնայք իմաստունք» Հայոց աշխարհի, որոնք բարձր իտէալներով օժտուած, նախաձեռնական դեր մը կը կատարեն մեր ժողովուրդին մէջ»: (Տպագրական վրիպակով մը, թէ թղթակցութեան խորագիրը եւ ճառին մէջ «փափկասուն» եւ «իմաստուն» տպուած էր):

Ուրեմն, երբեմնի ազնուական, փափկասուն տիկիններուն տեղ, որոնք իրենց վայելքներէն կը հրաժարէին ի սէր հայրենեաց, այսօր «իմաստուն» Հայուհիներ են որ կը գործեն, յանուն տարագիր բազմութեանց բարօրութեան :

Երկուքն ալ կը ծառայեն միեւնոյն նպատակին :

Պիտի մաղթէինք որ աւելի բազմանային «Տիկնայք իմաստունք», գոհացնելու համար օրուան պահանջները :

Իրազեկներ 15-20000 կը հաշուեն այս ժողովրդական միութեան, ՀՕՄի անդամուհիներուն թիւը: (Կազմակերպութիւնը կը գործէ զանազան անուններով, համաձայն իւրաքանչիւր երկրի օրէնքներուն) :

Արդ, հարիւր հազարներ են «իմաստուն» կիներն ու օրիորդները, Հայկական Արտասահմանի մէջ :

Եթէ ամէն իմաստուն ըմբռնէր իր դերը, դժուար չէ քառապատկել թիւը :

Ամերիկահայ գաղութը ցիրուցան բոյներ հաստատած է ութսուն քաղաքներու վրայ :

Այստեղ, մենք աւելի ամփոփուած ենք:

Անհրաժե՞շտ է իմաստութեան արշաւ մը սարքել, բազմապատկելու համար Կապոյտ Խաչի անդամուհիներուն թիւը :

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ Երեսփ. Ժողովին երբեմնի ատենապետը, Շէյխ Տաւալիպի, որ ձերբակալուած էր անցեալ յունուարին, իբրեւ դաւադիր, ազատ արձակուեցաւ : Գնդ. Շիշաքլի երբ Յունիս 21ին ժողովուրդին կը ծանուցանէր նոր սահմանադրութիւնը, խոստացած էր վերահաստատել բոլոր ազատութիւնները, արձակել քաղաքական յանցաւորները եւ ջնջել գրաքննութիւնը :

94.000 ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ արձանագրուած են արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, վարելու համար այն 12 զօրաբաժինները որոնք պիտի կցուին եւրոպական բանակին: Այս թիւը 14.000 աւելի է ազգ. պաշտպանութեան նախարարին պահանջածէն: Ամէն օր 300 – 400 նոր թեկնածուներ կ'արձանագրուին: Երբ վեց պետութիւնները վաւերացնեն եւրոպական բանակի դաշնագիրը, այս կամաւորները պիտի զտուին եւ միայն 18–22 տարեկանները պիտի ընդունուին իբրեւ ենթասպայ կամ կրտսեր սպայ. մինչդեռ վերոյիշեալ 94.000ին մէջ շատեր կան 40 տարեկանէն վեր :

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ յաճախադէպ կը դառնան, արձակուրդներու սկիզբէն ի վեր: Առջի օր 18 հոգի մեռան, 26 հոգի վիրաւորուեցան: Սավուայի մէջ, Շամպըրի մօտ, ինքնաշարժ մը ջարդ[...]ուր եղաւ հեղեղատի մը խորը: Երեք [...]ի մեռան: Առասի մօտ կառախումբ [...] խորտակեց երկու բեռնակառքեր : Կրընոպլի մէջ անդունդը գլորեցաւ օթոքար մը որ մանուկներ կը փոխադրէր: 26 հոգի վիրաւորուեցան:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԷՋ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՀՆԱՄԵԱՑ ԲԱՆՏԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ռիւ տը Փարին երկու ելք ունէր, աջէն՝ «Պահակներու Սրահ»ը, ինչ որ կը նշանակէր ազատագրութիւն, ձախէն՝ նեղ նրբանցք մը, ուր պատուհանին մօտ նստած գրագիր մը կը հանէր բանտարկեալներուն զգեստները եւ անոնց ստորագրութիւնը կը պահանջէր արձանագրութեան տետրակին մէջ: Յետոյ, անոնք կ'առաջնորդուէին ազոտ խուց մը, ուր դահիճին օգնականները անոնց վերջին արդուզարդին կը ձեռնարկէին: Անոնք մահապարտներուն ձեռքերը ուժով մը կը կապէին իրենց կռնակին, շապիկին օձիքը կը բանային եւ ծոծրակին մազերը կը կտրէին (անհրաժեշտ գործողութիւն մը, առանց անոր կիյոթինին դանակները չատ չուտ պիտի մաշէին): Այնուհետեւ, զանոնք կը հանէին չարաշուք «սայլ»ին վրայ, որ պալատին պողոտայէն կ'անցնէր Շանժի կամուրջը, կ'առնէր հիմակուան Ս. Օնորէ փողոցը ու վերջապէս կ'ելլէր Յեղափոխական Հրապարակը (Նափոլէոնի օրէն Քոնքորտի հրապարակ):

«Փիսթոլ» (հին դրամ) ունեցողները տեղաւորուած էին առաջին յարկին վրայ, դեռ ամբողջովին ծածկուած չղթաներով: Իրենց պատուհանները կը բացուէին ներքին նեղ բակի մը վրայ, պտոյտի եւ հանդիպումի միակ վայրը: Տակաւին կ'երեւի փոքրիկ աղբիւրը, ուր կալանաւորները իրենց ճերմակեղէնները կը լուային, ու քարէ պզտիկ սեղանը, ուր կը չորցնէին զանոնք: Հոնկէ անցնող այնքան նշանաւոր հիւրերու կարգին, յիշենք Քամիյ Տեմուլէնը, Տանթոնը, Տիկին Ռոլանը, Լուդովիկոս ԺԶի քոյրը՝ Տիկին Էլիզապէթ, գեղանի Տիկին Ռեքամիէն, բանաստեղծ Անտրէ Շենիէն: Հոս, մեր առաջնորդողին համաձայն, իբրեւ կասկածելի արգելափակուած զոր. Հոշը եւ Ֆրանսայի ապագայ կայսրուհին Ժոզեֆին տը Պոհարնէ պզտառնական համբոյր մը [illegible] ներուն մէջէն:

Որովհետեւ, տառապանքն ու արցունքները յաճախ գաղտնի կը պահուէին վաղեմի բանտին մէջ. մահուան դիմաց հաւաքական հոգին զարդարուած էր խրոխտութեամբ եւ վայելչութեամբ...

Բանտին անհամար զնտաններուն մէջ, մասնաւորաբար ցոյց կը տրուի Մարի-Անթուանէթինը, զոր թագուհին գրաւեց ամբողջ 76 օր, Օգոստ. 2էն 16 Հոկտեմբեր, գիշեր ցերեկ հսկողութեան ենթարկուած ոստիկան-զինուորներէն, որոնցմէ բաժնուած էր նեղ հողմարգելով մը: Կահաւորումը եղած էր փոկակապ մահիճով, աթոռով եւ արդուզարդի սեղանով մը: 1816ին, Լուի ԺԸ.ի հրամանին վրայ, այս զնտանը փոփոխութեան ենթարկուած էր, այսինքն քաւութեան մատուռի մը վերածուած: Այժմ, զնտանը կը հաղորդակցի յարակից խցիկին հետ, ուր Տանթոն, յետոյ Ռոպեսփիէռ արգելափակուած էին: Այս վերջինը, ծնօտը ջախջախուած, հոն անցուց միայն իր մահապատիժի նախորդ գիշերը: Ինքն իսկ 32 ժամ կանխեց Անտրէ Շենիէն: Բազմերանգ ապակիները, զորս կը տեսնենք այսօր, ժամանակին գոյութիւն չունէին: Պատին վրայ, մարմարեայ տախտակ մը կը պատմէ գեղանի դշխոյին արգելափակումը: Իւրաքանչիւր կողմ, Պրոնզէ շրջուած աշտանակ մը կը յիշեցնէ Մարի Անթուանէթի տառապանքներն ու իր կողմէ թափուած արցունքները:

Հոս է որ անցուց իր կեանքին վերջին օրերը «Անիծեալ Աւստրուհի»ն, արհամարհուած եւ ատուած ամբողջ ժողովուրդէն, որ կը փութար այժմ զայն բեռնաւորել իր տկար եւ նուաղ պայծառատես ամուսնոյն բոլոր մեղքերով: Դատավարութենէն վերջ, ուր հազուագիւտ քաջութիւն մը ցոյց տուաւ, Մարի Անթուանէթ իր կտակագրին մէջ սրտաշարժ կոչ մը կ'ուղղէր զաւակներուն, անկէ խնդրելով որ, եթէ իշխանութեան գլուխ անցնէր, չմոռնար իր ծնողքին ճակատագիրը եւ ոչ ոքի չարիք չհասցնէր...: Յարակից մատուռին պատերը զարդարող խոշոր նկարները կը յիշեցնեն թագուհիին կեանքին զանազան դրուագները: Փոքրիկ թանգարանին մէջ կ'երեւին իրեն պատկանող առարկաներ. Խաչելութիւնը, օրհնաջրի ամանը, շուշանի ծաղիկներով իր վերջին արդուզարդը, իր կուժը, կապանքները, Պիոս Է.ի կողմէ իրեն նուիրուած խաչը, ընդօրինակութիւնը իր մէկ նամակին, զոր ասեղի մը ծայրով գրած էր իր հաւատարիմ բարեկամին, որ կը փորձէր զինքը ազատել...

Նմանապէս, այս մատուռին մէջ արգելափակուած էին 22 Ժիրոնտէնները, եւ աւանդութիւնը կ'ուզէ որ, կէս գիշերին դատապարտուած՝ անոնք արշալոյսի ծագման սպասէին, խմելով եւ հայրենասիրական քայլերգներ երգելով...

Մեզի կ'առաջնորդէր հմուտ ուղեցոյց մը, որ երբեք առիթը չէր փախցներ իր հակիրճ պատմական նշմարներուն խառնել խորապէս մարդկային շեշտեր: Մահերգի մը պէս, երբ կամովին կը վերադառնանք նոյն խօսքերուն, այդպէս ալ մեր առաջնորդը անհուն տրտմութեամբ տողորուած տեսակ մը յանկերգով, վեր կ'առնէ միշտ սեղանի վրայ դրուած, այլ երբեք չլուծուած յաւերժական բնաբանը Մարդկային Ճակատագրին:

Ահաւասիկ Մարի Անթուանէթի զնտանը: Հոն 76 օր անցուց, ահաւոր կերպով տառապեցաւ եւ արտասուեց: Դուրս ելաւ միայն դէպի կառափնատ երթալու համար: Իր վերջին բնակավայրն էր:

Ահաւասիկ «փիսթոլ» ունեցողներուն բակը, այդ շրջանի ազնուականները, որոնք պտոյտի եւ վայել ճաշի մը իրաւունք ունէին միայն: Որոշ է թէ կը վճարէին: Բան չէ փոխուած անկէ ի վեր, բան չէ փոխուած....

Այս ցած դուռը յատկապէս շինուած էր Մարի Անթուանէթի համար, որպէսզի գլուխը ծռէ: Բայց պատմութիւնը կ'աւանդէ թէ Մարի Անթուանէթ գլուխը չխոնարհեց, այլ այնտեղ իր մազերը ձգեց:

Ինչպէս Սոփոկլեսի, Ռասինի կամ Ժան Անույի թատերախաղերու ներկայացումներէն ելած ատեն, մենք մեզ հակառակ ամէն բանի խռոված կը զգանք քիչ մը:

Թարգմ. Ա. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

ՅՈՒՇԵՐ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԷՍ

— «Այդ օրերին շարժման մէջ էր նաեւ Կիրասոնի Հայութիւնը: Ժողովներ, հաւաքոյթներ, զեկուցումներ, հանդէսներ՝ այստեղ էլ յաջորդում էին իրար: Ըստ երեւոյթին, ամէն տեղ վերելքի մի նոր ոսկեդար էր սկսուել:» Վ. Մինախորեանի « 1915 Թուականը » էջ 38:

Կիրասոնի ժրաջան երիտասարդութիւնը իր հակումներով եւ ձիրքերով աւելի գրականութեան ասպարէզին կը ձգտէր, քան առեւտուրի:

1908ի Օսմ. Սահմանադրութեան յաջորդող օրերուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան խօսքն ու պատգամը աստիճանաբար կը թափանցէին սիրտերու մէջ:

Ցեղին հարազատ ձայնն էր որ արձագանգ կը գտնէր ամէն տեղ ինչպէս Կիրասոնի մէջ: Եւ իր ընթերցասէր երիտասարդութիւնը, հին թէ նոր, միշտ կը հետաքրքրուէր ազգային խնդիրներով: Հաճոյքով կը կարդար, «Ազատամարտ»ի մէջ, ընկերային եւ քաղաքական տեսութիւնները, Ռուբէն Սեւակի բժշկական զրոյցները, խմբագրականները եւն.:

Գրական ծածկանուններու տակ, Նեռ Մասուրեան, Արծրունեան, Ատոմ, Ըմբոստ եւայլն, ճանչցան Վռամեանը, Վրացեանը, Խաժակը, Շահրիկեանը, Շ. Միսաքեանը:

Տրապիզոնի Շրջ. Ժողովը առաջարկեց քիչ մը մեղմացնել Նեւի ամենօրեայ սլաքները դեղին մամուլին դէմ:

Գաւառի հայ երիտասարդութիւնը կը խլրտէր: Բարձրագոյն կամ Պետական վարժարանները մտնելու փափաքը վարակած էր բոլորը: Օրուան կարգախօսն էր, Դէպի լոյս, դէպի գիտութիւն...

Մինչեւ 1915ի Արհաւիրքը, Կիրասոն իր զաւակներէն ղրկեց 34 այր եւ 4 օրիորդ, ուսանելու Պոլսոյ Բարձրագոյն եւ Պետական վարժարաններու մէջ, ինչպէս եւ Մարզուանի եւ Պէյրութի Ամերիկեան գոլէճները եւ Սանասարեանը (Կարին):

Կիրասոնը վայելած է Ահարոնեանի, Յ. Շահրիկեանի, Հրաչեայ Մարալի եւ Սապահգիւլեանի հրապարակային բանախօսութիւնները, ինչպէս Մ. Մուրատի, Վր- [illegible] այցելութիւնները, քանի մը ժամով:

Իսկ մեր մէջ մնացած են երկար կամ կարճ ժամանակով — Զուլալ, Սարհատ, Հրաչեայ Մարալ, Տրդատ Գադանճեան, Գ. Սինի: Այս վերջինը սարքած է քառաձայն համերգ մը, եւ ջերմ ընդունելութիւն մը գտնելով կրկնեց զայն:

Սահմանադրութեան հռչակումով՝ հիմնուած էր «Հայ Յառաջդիմասէր Ակումբ»ը հայկական թաղը՝ Նշան Օզանեանի գեղեցիկ տան մէջ (երկու յարկ, ընդարձակ սրահ եւ յարակից սենեակներով): Հրատարակուեցաւ «Կայծ» անուն խմբատիպ պարբերաթերթ մը, որ երկար չտեւեց:

Բազմաթիւ էին Ակումբին անդամները: Երբեմն տեղի կ'ունենային դասախօսութիւններ: Ճոխ եւ այլազան էր մատենադարանը: Կը ծլէր ու կը ծաղկէր նոր կեանք մը խանդավառ մթնոլորտի մէջ:

Նոյն տարուան ազգ. դպրոցի տնօրէն Խաչատուր Ոստանիկեանի ջանքերով կազմուեցաւ «Հայ Կանանց Կարմիր Խաչ»ը:

Դպրոցին մէջ, մեր դասարանն ալ 13 կամ 14 տարեկաններս կազմելով « Պատանի Միութիւն»ը Թիֆլիզէն կը ստանայինք «Աղբիւր — Տարազ » պատկերազարդ պատանեկան ամսագիրը:

Շատ չանցած Ակումբը դարձաւ «Դաշնակցութեան Ակումբ», տեւելով մինչեւ պատերազմ:

Հնչակեաններն ալ ունեցան իրենց ակումբը, Տէր Ներսէսին տանը մէկ սենեակը, բայց շատ չատերուն աննշմար կամ անծանօթ մնաց: (Առաջին առթիւ հոն տեսայ «Նոր Հոսանքներ» Սոցեալ Դեմոկրատ շաբաթաթերթը: Այս ակումբը երկար չտեւեց: Ի վերջոյ քարափին վրայ անկիւնադարձին մօտ՝ (Մուշեղենց փուռին քովերը) սրճարան մը «Արարատ» կը ծառայէր իբրեւ ակումբ:

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐ. — Բժ. Երուանդ Խաթանասեան շրջանաւարտ Մարզուանի Անաթոլիա եւ Պէյրութի Ամերիկեան բժշկական համալսարանէն: Այժմ Գահիրէ:

Երուանդ Զօրեան, ուսուցիչ, Մարզուանի Անաթոլիա եւ Պէյրութի ամերիկեան գոլէճներէն շրջանաւարտ: Այժմ Հալէպի քաղաքապետարանի ընդհ. հաշուակալ:

Փրոֆ. Յ. Յ. Զաքմաքճեան, տնօրէն ազգ. դպրոցին, կանուխէն մեկնած Ամերիկա [illegible] հանդէսի խմբագիրներէն, վերջն ալ հրատարակած է « Գրասէր»ը:

Անհետացած դէմքեր. — Մանուկ Խրտչեան, Անաթոլիա գոլէճէն, ուսուցիչ: Աշխատակցած է «Արեւելեան Մամուլ»ին, հեղինակ՝ «Իմ բարեկամիս մագնիսական փորձերը» գրքին:

Թովմաս Գարագաշեան, Տնօրէն ազգ. դպրոցի, դրամաճառ եւ հրատարակիչ: Ունեցած է հրատարակութիւններ, եւ «Կիրասոն » անուն գրքոյկ մը: Եգիպտոս տպուած:

Կարապետ Քհ. Թովմաճեան, տնօրէն ազգ. դպրոցի (յետոյ քահանայ ձեռնադրուած): Կրթական կարող ուժ մը:

Հրատարակած է «Առեւտրական եւ տնտեսական աշխարհ» անուն ստուար հատոր մը, եւ «Կնոջ հոգեբանութիւնը»: Չեմ յիշեր թէ այս վերջինը թարգմանութի՞ւն էր: Բնիկ Զմշկածագցի:

Վահան Նարլեան, խմբագիր եւ հրատարակիչ « Փեթակ » թերթին: Գրավաճառ եւ տպարանատէր: Ունէր զանազան հրատարակութիւններ: Բնիկ Ակնցի:

Մուշեղ Մանուկեան (Մելինէ). — Կ'աշխատակցէր «Արեւելեան Մամուլ »ի, « Ծաղիկ » եւ «Փեթակ » հանդէսներուն:

Մամբրէ Դանիէլեան, ուսուցիչ կ'աշխատակցէր «Փեթակ»ի եւ զանազան թերթերու:

Յարութիւն Եայլեան, ուսուցիչ, շրջանաւարտ Կեսարիոյ բարձրագոյն վարժարանէն: Աշխատակցած է զանազան թերթերու:

Կիրասոնի համայնքը ջերմապէս կը յարգէր իր մտաւորականները եւ երիտասարդները, որոնք իրենց հայրենասիրութեան հետ ունեցան բազմազան արժանիքներ:

1915 Թուի Յունիսին, դաւադիր թշնամին առաջին անգամ կը ձերբակալէ Վահան Պատլեանը, Խաչիկ Կիւլէմիրեանը, Եդուարդ Ջիչէքեանը, Արամայիս Ջիչէքեանը, Յակոբ Պարոնվարդեանը, Եղիա Պարոնվարդեանը, եւ կ'ոչնչացնէ քաղաքէն դուրս, մէկ ժամ հեռու:

Այս սրտաճմլիկ լուրը իր ատենին հաղորդած էր Թիֆլիզի «Հորիզոն» օրաթերթը:

Այնուհետեւ կը սկսի բուն Արհաւիրքը:

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԱՆԳԱՐԱ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

★

Թուրք մամուլը կը շարունակէ քրքրել ռուսօ-թուրք յարաբերութիւնները, Մոսկուայի վերջին ծանուցագրին առթիւ:

Աջակողմեան թերթ մը, «Միլլիյէթ» դիտել կուտայ խմբագրականով մը. —

Երբ Բ. աշխարհամարտին առանցքի պետութիւններուն պարտութիւնը կատարուած իրողութիւն մը դարձաւ, Մոսկուան անպատեհութիւն մը չտեսաւ իրական դիմագծովը մէջտեղ ելլելուն մէջ: Կարսի, Արտահանի ու Արդուինի վերադարձը եւ Նեղուցներուն մէջ խարիսխ պահանջեց: Թուրք ազգը թէեւ չի քաշուիր պատերազմէն, բայց խաղաղութիւնն ալ կը սիրէ: Սակայն մեր հարեւանները պէտք է գիտնային որ երբեք մեր մտքէն չենք անցուցած խաղաղութիւնը ձեռք բերել հողային զոհողութիւն կատարելով: Մենք չենք որ այսօրուան ձեւին վերածեցինք Թուրքեւռուս յարաբերութիւնները: Անոնք պարտադրեցին ասիկա: Հիմա կրնայ ըլլալ որ հասկցած ըլլան թէ սխալած են: Մենք որ գիտենք անցեալէն դաս առնել, եթէ նոյնիսկ բնականոն յարաբերութիւնները վերահաստատուին, բնական է որ վերապահ պիտի շարժինք:

Մեր հիւսիսի հարեւանները մեզի հետ բարեկամանա՞լ կ'ուզեն: Ինչո՞ւ չէ: Բայց այս բարեկամութիւնը կը նմանի երբեմնի ասպետներուն զրահներով եւ զէնքերով այցելութեան երթալուն: Այս կացութիւնը պիտի շարունակուի մինչեւ որ յայտնի ըլլայ թէ Մոսկուայի գետափին վրայ հրաժարած են յարձակողական բաղձանքներէ:

× « Ենի Սապահ » չատ բնական գտնելով կառավարութեան խորհրդակցութիւնը Անգլիոյ հետ, Մոսկուայի ծանուցագրին առթիւ, դիտել կուտայ.

—Թուրքիոյ Արեւմուտքի հետ զինակցութիւնը առօրեայ վաղանցուկ քաղաքականութեան մը արգասիքը չէ, այլ առաւելապէս ռազմագիտական դիրքին ներշնչած մէկ անհրաժեշտութիւնը: Արեւմուտքի ալ գերագոյն շահը կը պահանջէ որ Նեղուցներու եւ Միջին Արեւելքի մէջ զօրաւոր Թուրքիա մը գտնուի իբրեւ պահապան: Այս ճշմարտութիւնը երբեմն Լոնտոն կամ Փարիզ կրնան մոռցած ու Ռուսերուն մեծ զիջումներ ըրած ըլլալ: Բայց մառախլապատ մթնոլորտը փարատելէ վերջ միշտ կարելի եղած է վերահասու դառնալ իրականութեան: Կ'ըսեն թէ ռուսական վերջին ծանուցագրին մէկ նպատակն ալ այն է որ Ամերիկացիներուն կողմէ Թուրքիոյ մէջ օդային խարիսխներ հիմնուելուն արգելք հանդիսանան եւ Ատլանտեանի հետ կապերը թուլցնեն: Շատ բնական է որ Մոսկուա ջանայ Արեւմուտքի բոլոր զինակցութիւնները քայքայել: Կը մաղթենք որ այս ճշմարտութիւնը անգամ մը եւս մօտէն տեսնեն Յունաստանի վարչապետը եւ արտաքին նախարարը ու հրաժարին Թուրքիոյ հետ անջատողական հարցեր քրքրելէ:

....

ՄՈՒՇ ԵՒ ԱՅՆԹԱՊ երկաթուղի պիտի ունենան 1954ին, ինչպէս կը հաւաստեն Թուրք թերթերը: Էլ Ազիզ (Խարբերդ), Վան գիծը բացուած էր 1947ին մինչեւ Կէնճ կայարանը (138 քիլոմեթր), այժմ Կէնճէն Մուշ (109 քիլոմեթր) կը շինուի եւ 1954ի սկիզբը կառախումբը Մուշ հասած պիտի ըլլայ: Իսկ Նարլը-Կարկեմիշ գիծը Այնթապ հասած պիտի ըլլայ 1953ի վերջը:

ԻՍԼԱՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏԱՐԱԾՈՒԻ

Կաթոլիկ թերթ մը կը գրէ թէ վերջին քսան տարուան ընթացքին Ափրիկէի մէջ իսլամութիւնը այնքան տարածուած է որ 40 միլիոնէն 80 միլիոնի բարձրացած է անոնց թիւը: Կաթոլիկ եւ բողոքական քարոզիչներ միշտ կը թափանցեն մինչեւ խորերը խաւարակուռ Ափրիկէի, կը բժշկեն հիւանդները, ճամբաներ կը բանան, մշակութիւնը կը քաջալերեն, բայց երախտաւորեալները բնաւ չեն հետեւիր անոնց քարոզներուն: Մինչ, տգէտ իսլամ մը, միայն Գուրան արտասանելով կը գրաւէ զանոնք:

Պատճառը այն է որ այս սեւամորթերը նախնական մարդիկ են, իսլամութեան սկզբունքները աւելի պարզ կը գտնեն, իսկ քրիստոնէութիւնը՝ խրթին:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

★

ՎԻԷՆ, (Յառաջ). — Հայ գաղթաշխարհի առաջին մտահոգութիւնը դարձեր է նոր սերունդի փրկութեան հարցը։ Իրապէս կենսական հարց մը, որուն փարած են խոր համոզումով մեր Կապոյտ Խաչի քոյրերը եւ ի գին ամէն տեսակ զոհողութեանց։

Ամէն մարդ գիտէ որ կրթական այդեստանի մշակները կը պակսին հետզհետէ։ Աջակիցներ եւ փոխարինողներ դժուարաւ կը գտնուին։ Շատ քիչեր կը մնան դիրքերուն մէջ։ Ընդհանուր, եթէ ոչ ցաւագար դասալքութիւն մը վարակեր է շատերը։ Դարման մը անհրաժեշտ կը դառնայ այս տխուր կացութեան, նոր ցնցում, նոր եռանդ յառաջ բերելու համար թմրած հոգիներուն մէջ։

Պարբերական հանդէսները չեն բաւեր, ամանոր Մանուկներու Օրը եւ կամ ամավերջի հանդէսները չեն որ պիտի սթափեցնեն մեր հայրենակիցները իրենց քնաթաթախ վիճակէն։ Միայն ընդհանուր ուժերու կեդրոնացումով արմատական միջոցները՝ կրնան ապահովել նոր սերունդին փրկութիւնը։

Պետական դպրոցներու արձակուրդի շրջանը մօտեցած ըլլալով, Վիէնի Կապ. Խաչի երեք դպրոցները հարկադրուած կը դադրեցնեն իրենց գործունէութիւնը՝ այս տարի Յուլիս մէկէն սկսեալ։ Բայց, նախ քան փակումը դպրոցական շրջանին, այս կիրակի, 21 Յունիս – տեղի ունեցաւ երեք դպրոցներու միացեալ հանդէսը, Սինեմա Րէքսի սրահին մէջ։

Աշակերտները հաւաքուած բեմին վրայ «Ով մեծասքանչ»ով բացումը կատարեցին։ Կապ. Խաչի ատենապետուհի՝ Տիկին Ովս. Խօքսիւզեան կարդաց գրաւոր ղեկուցումը ջերմապէս գնահատուելով։

Ապա, աշակերտները իրենց ուսուցիչներու հրաւէրով յաջորդաբար բեմ եկան, արտասանելու եւ կամ մենախօսելու համար։ Յաջող, երակարաշունչ մենախօսութիւններ ըրին՝ Յակոբիկ Տէր Մինասեան (Խրատներ) եւ Օր. Ա. Մաջոյեան (Շուշանիկ)։ Արտասանեցին լաւ առոգանութեամբ մանչերէն՝ Տ. Տօնիկեան, Տօլմաճեան, Մարգարեան, Հայթայեան եւ Թաչճեան։ Իսկ աղջիկներու դասարաններէն Դանիէլեան, Տէր – Սարգիսեան, Հ., Փափազեան Ե. եւ ուրիշներ։ Գեղարուեստական համեստ յայտագրին աւելի փայլ մը տուին Ագպըլըզեան քոյրերը իրենց հեզաճկուն եւրոպական պարերով։ Երկու քոյրերն ալ արժանացան խանդավառ ծափերու։

Միջանկեալ խօսք տրուեցաւ մեր երկու եռանդուն ուսուցիչներուն (Տիկին Ե. Նալբանտեան եւ Պ. Կ. Տէրմոյեան)։ Երկուքն ալ ապագան մռայլ գոյներով պատկերացուցին, — օտարացում։

Յայտագրին մաս կը կազմէին նմանապէս երկու պատկերներ մեր առօրեայ կեանքէն, «Աղախինը» եւ «Վարժապետը» որոնց դերակատարները՝ Օրիորդներ Մ. Թորոսեան, Ա. Մելիքեան, Ք. Լուսարեւեան, Ճիհանշահեան երկու եղբայրները եւ Վ. Մաջոյեան շատ յաջողակ էին իրենցստանձնած դերերուն մէջ։ Հասարակութիւնը ջերմ ծափերով գնահատեց մեր փոքրիկ դերասաններու ճիգերը եւ աշխատանքը։

Հանդէսէն վերջ, շատեր կը կրկնէին, խորապէս ազդուած, թէ «եթէ ամէնքս ձեռք ձեռքի աշխատինք, ապահովաբար պիտի կարենանք մեր նոր սերունդը փրկել եւ իսկական Հայ պահել»։ Անշուշտ, քանի որ այդպէս կ'ընեն քանի մը հաւատաւորներ եւ որոնց մէջ այրի տիկին Ե. Այանեան եւ Պ. Յ. Մաջոյեան։

× Կը լսեմ թէ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը յառաջիկայ 12 յուլիսին — Կիրակի-- կազմակերպած է պտոյտ մը, մասնաւոր հանրակառքով դէպի Անըսի։ Պիտի մասնակցին մասնաւորապէս սանուհիները եւ անդամուհիները։

Ա. Կ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

●

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՈՌՏՕ. — Սիրելի «Յառաջ», միշտ ուշադիր՝ արձակած ահազանգիդ, Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը տարիներէ ի վեր համեստօրէն կը շարունակէ նոր սերունդին դաստիարակութեան նուիրական աշխատանքը։ Հետաքրքիր ծնողներ եւ ուրիշներ եկած էին ամավերջի հանդէսին տեսնելու եւ լսելու թէ մէկ տարուան ընթացքին ինչ արդիւնքի հասած են մեր մատղաշ հոգիները, շաբաթական երկու պահ դասաւանդութեամբ։ Հանդէսը տեղի ունեցաւ, կիրակի, 21 Յունիս, Մուլէն Պլէօյի սրահը, Սընօն։

Կապոյտ Խաչի անդամուհիներէն Տիկին Սաթենիկ Հալաճեան բացումը կատարելով, բացատրեց հայեցի դաստիարակութեան անհրաժեշտութիւնը՝ — եթէ տունէն ներս մենք հող չտանինք մեր զաւակներուն վրայ անոնք ձուլման դատապարտուած են, ուրեմն ամենամեծ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ հայ մօր վրայ»։

Ուսուցչուհիին ազդանշանին վրայ աշակերտները եւ աշակերտուհիները բեմին վրայ են վառվռուն աչքերով եւ չքնաղ նայուածքներով։ Եւ կ'երգեն երեք խմբերգներ։ Ու կը սկսի արտասանութիւն – տրամախօսութիւններու շարքը, ոմանք թոթովելով ուրիշներ մաքուր առոգանութեամբ, — «Իմ մայրենի քաղցր լեզու»ն։ Դարձեալ մանուկներ կը զուգերգեն, կը մեներգեն մանկական եւ գեղջկական գողտրիկ երգեր, բոլորն ալ արժանանալով ծափերու։

Քննիչ յանձնախումբի կողմէ Կ. Տօնէրեան կարդաց 52–53 տարեշրջանի նիշերու ընթերցումը։ Դպրոցի ընդհ. քննութիւնը տեղի ունեցած էր ութ օր առաջ։ Յանձնախումբի անդամները՝ Ս. Գօնեալեան, Ա. Միքայէլեան տարուած արդիւնաւէտ աշխատանքը տեսնելով գնահատանքի խօսք ուղղեցին Օր. Շ. Քէնտէրեանի, որ տարուէ տարի աւելի եռանդով եւ նուիրումով իր կարելին կը փորձէ որպէսզի մայրենի լեզուն սորվեցնէ աշակերտներուն։

Կրթական մարմնի կողմէ խօսեցաւ Ա. Միքայէլեան, ջերմապէս գնահատելով Կ. Խաչը եւ տքնաջան ուսուցչուհին իր աշակերտներով։ «Այս օրուան հանդէսը, հայրերու տօնին առթիւ, գեղեցիկ անակնկալ եղաւ բոլոր հայրերուս։ Անոնք որ բացակայ են նուիրական պահ մը կորսնցուցին։ Դուք տեսաք թէ այս նորաբողբոջ ծիլերը ինչ քաղցրութեամբ գեղգեղեցին, ամբողջ սրահը լեցնելով Հայկազանց բարբառով։ Այս մանուկներն են մեր վաղուան յոյսերը»։

Ցետոյ Հ. Ճանաչեանի յօդուածէն մէջբերումներ ընելով եզրակացուց — Տարիներու կրթական բեռան տակ կքած հայ մշակին խօսքը թող պատգամ մը ըլլայ բոլոր մայրերուն եւ հայրերուն, որպէսզի մեր զաւակներու դաստիարակութեան համար ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կանգ չառնեն»։

Աշակերտները յաջողապէս ներկայացուցին «Բժիշկն ու հիւանդը» պատանեկան զուարթ թատերախաղը։

Աճուրդէ գոյացաւ մօտ 17000 ֆր., որ չահեցաւ Ս. Գօնեալեան, 500 ֆրանք եւս նուիրելով։

Հանդէսէն վերջ Կ. Խաչի մասնաճիւղի կողմէ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ ուսուցչուհիին։

ՁԱԼԿԱՐԱՑԻ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, թէ Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն պատանի Վարուժան Գոճեան (16 տարեկան), Փարիզի երաժշտանոցի վերջին քննութիւնը (Ջութակի բաժինը) յաջողութեամբ աւարտած է եւ 55 աշակերտներուն մէջ ստացած՝ առաջին մրցանակը։

Վարուժան Լիբանանի պետ. գոնսէրվաթուարին մէջ իր նախնական ուսումը ստացած եւ իբրեւ յաջող աշակերտ Լիբանանեան պետութեան կողմէ ղրկուած էր Փարիզ։ Այստեղ չորս տարի շարունակ առաջնութիւնը կը ստանար եւ այժմ շրջանը կը լրացնէ փայլուն յաջողութեամբ։

Նոյնպէս Մուրատեան վարժարանի աշակերտ Արշաւիր Տէտէճեան (14 տարեկան), 60 աշակերտներուն մէջ կը խլէ առաջնութիւնը եւ կը ստանայ ոսկի մետալը ձեռնադաշնակի (աքորտէօն) ճիւղին մէջ, նմանապէս Փարիզի երաժշտանոցէն։ — Ա.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Տաղանդաւոր հայ բեմադիրը Աշոտ Մալաքեան վերադարձաւ Ամերիկայէն օդանաւով։ Ֆէռնանտէլ վերադարձաւ շոգենաւով։

Նիւ Եորքի մէջ, Ֆրանսական հիւպատոսը աղուոր ընդունելութիւն մը կազմակերպեր է ի պատիւ Ֆէռնանտէլի եւ Անրի Վէռնէօյի։

Աշոտ Մալաքեան անմիջապէս մեկնեցաւ փառատօնին (ֆեսթիվալ), ուր պիտի ներկայացուի նաեւ «Արգիլեալ պտուղը»։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳԷՕԹԷԻ ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԵՐ (վեց հատոր)։ Ա. ՆՈՐԱՎԷՊԵՐ, թարգմանեց եւ խմբագրեց ԱՐՏԱՇԷՍ ԱԲԵՂԵԱՆ։ Հրատ. «Յուսաբեր» ընկերակցութեան։ Գահիրէ, (Ա. հատորին մեկենասը՝ Ճորճ Մարտիկեան)։ Գին երեք տոլար։ Գահիրէ, 1953։

Հասցէ. — Պ. Փ. 868, Լը Քէռ (Եգիպտոս)։

▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪

ԲԱՐԵՊԱՇՏԸ. — Որքան եսասէր ես, որ կարճ կեանքի մը համար կ'անտեսես աւելի երկար կեանքը։

ԱՆԱՍՏՈՒԱԾԸ. — Դուն աւելի եսասէր ես, որ չես գոհանար կարճ կեանքով, եւ կը փնտռես աւելի երկար կեանք մը …։

★

ՔԱՀԱՆԱՅ. — Արամ, կրօնի դասին մէջ սորվեցանք որ՝ ընկերդ անձիդ պէս սիրես, իսկ դուն դարձեալ կռիւ ըրեր ես Սուրէնին հետ։

ՕՆՆԻԿ. — Սուրէնը իմ ընկերս չէ, այլ Աննիկին …։

ՁՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ՆՈՅԵԱՆ ՏԱՊԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

«Լ'Օռօր» կը հրատարակէ պատկերաւոր թերթօն մը երկրախոյզներու աշխատանքին մասին, հին դարերէն սկսեալ։

Վերջին մէկ թիւին մէջ կը պատմէ որ Ֆրանսայի Սէն – Լուի արքան ուղեւոր բարեկամանալ Մոնկոլիոյ Մեծ – Խանին հետ, բազմաթիւ նուէրներով անոր մօտ կը ղրկէ Կիյյօմ Վան Ռիւիսպրօք անուն կրօնաւոր մը որ դժուարին ու երկար ուղեւորութենէ մը վերջ, 1255ին կը վերադառնայ։

Այս պատմութեան ընթացքին ուղեւորը կը յիշէ թէ ուզած է Արարատ բարձրանալ Նոյեան Տապանը տեսնելու համար, սակայն արգիլուած է։ Բայց մխիթարուած է մօտակայ վանքի մը մէջ հիանալով անոր մէկ բեկորին վրայ զոր հրեշտակներ նուէր բերեր են հոն։

Արդեօք մեր պատմաէրներէն մէկը չի՞ կրնար պատմութեան այդ մասը թարգմանելով տալ մեզի, իբր հետաքրքրութիւն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ուղղակի Անգլիա՞ կ'երթաք թէ Պոլիս պիտի մնաք, կը հարցնէր գնդապետը։

— Ուղղակի Անգլիա, պատասխանեց մանկամարդուհին։

— Մեզ որ պիտի զրկուիք քաղաքին գեղեցկութիւններէն։

— Երկու տարի առաջ Պոլիս եկած եւ երեք օր մնացած եմ։

— Լաւ ուրեմն, շատ ուրախ եմ, որովհետեւ ես ալ ճամբորդութիւնս պիտի շարունակեմ, միասին կ'ըլլանք։

«Շոգեկառքի ճամբորդութիւնն ալ շոգենաւի ճամբորդութեան չափ վտանգաւոր կրնայ ըլլալ», խորհեցաւ Փուարօ ինքնիրեն ժպտելով։

Խօսակցութեան ընթացքին Փուարօ տեղեկացաւ նաեւ թէ աղջիկը Պաղտատ կը գտնուէր իբրեւ մանկատած։

Փուարօ զանոնք դարձեալ տեսաւ քանի մը ժամ վերջ երբ կ'անցնէին Տաւրոսեան լեռներուն մէջէն։ Նրբանցքին մէջ կեցած էին քով քովի։ Փուարօ, որ անոնց մօտ կեցած էր, լսեց մանկամարդուհիին հառաչանքը։

— Ոհ, որքան գեղեցիկ է, երանի թէ… երանի թէ …

— Այո՞ …

— Երանի թէ կարենայի վայելել։

Արպըթնօթ չպատասխանեց, սակայն դէմքը ստացաւ լուրջ արտայայտութիւն մը։

— Որքան պիտի ուզէի որ այս գործին մէջ խառնուած չըլլայիք, ըսաւ ցած ձայնով։

— Լռեցէք, խնդրեմ, լռեցէք։

— Մարդ չի լսեր մեզ, շարունակեց գնդապետը, ակնարկ մը նետելով Փուարօյի կողմը։ Սակայն գիտցէք որ բնաւ չպիտի ուզէի որ մանկատած մը ըլլաք եւ գտնուիք իշխող մայրերու հրամանին ներքեւ։

— Պէտք չէ որ այդպէս խորհիք։ Վստահ կրնաք ըլլալ որ իմ աշխատած տեղերս մայրերը կը գտնուին իմ հրամանիս տակ։

Այլեւս չխօսեցան։

«Բաւական տարօրինակ կատակերգութեան մը ականատես կ'ըլլամ, խորհեցաւ Փուարօ։

Իր այս մտածումը պիտի վերյիշէր օր մը։

Գիշերուան ժամը տասնըմէկուկէսին Գոնիա հասան։ Երկու անգլիացի ճամբորդները իջան շոգեկառքէն շարժման մէջ դնելու համար իրենց թմրած սրունքները։ Փուարօ գոհացաւ պատուհանէն դիտելով տեսարանը։

Տասը վայրկեան ետք ձանձրացաւ սակայն եւ որոշեց պտոյտ մը կատարել։ Ուղղուեցաւ դէպի վայրաշարժին կողմը եւ կը պատրաստուէր ետ դառնալ երբ լսեց գնդապետին ձայնը որ կ'ըսէր.

— Մէրի …

Աղջիկը ընդմիջեց.

— Հիմա չի կրնար ըլլալ, երբ ամէն ինչ վերջանայ, այն ատեն։ Երբ որ հեռանանք եւ մեր ետին թողունք այս բոլորը, այն ատեն …

Փուարօ աննշմարելի հեռացաւ, ի՞նչ գաղտնիք էր որ կը միացնէր այս երկուքը։

Յաջորդ առտու Փուարօ խորհեցաւ թէ անոնք հաւանաբար վիճաբանութիւն մը ունեցած էին, շատ քիչ կը խօսէին իրարու հետ եւ յոգնած արտայայտութիւն մը կար աղջկան աչքերուն մէջ։

Նոյն օրը կէսօրէ վերջ, ժամը երկուքուկէսին շոգեկառքը յանկարծ կանգ առաւ։ Փուարօ որ պատուհանէն տեսարանը կը դիտէր տեսաւ խումբ մը մարդիկ որոնք ճաշարան-վակոնին մօտեցած ցոյց կուտային անիւները։

— Ի՞նչ պատահեցաւ, հարցուց Փուարօ, պաշտօնեային որ մարդոց մօտեցած էր։

Նոյն պահուն Անգլուհին ալ պատուհանը բացած նոյն հարցումը կ'ուղղէր պաշտօնեային։

— Ոչինչ Օրիորդ, ճաշարան վակոնին տակ հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեսնուեցաւ, սակայն լուրջ բան մը չէ, յաճողեցանք մարել։ Ստիպուած ենք փոքր նորոգութիւն մը ընել, վստահ կրնաք ըլլալ որ վտանգ չկայ։

Օր. Մէրի անհամբերութեան շարժում մը ըրաւ.

— Այո, այո, կը հասկնամ որ վտանգ չկայ, բայց ժամանակ կը կորսնցնենք։ Այս շոգեկառքը պէտք է որ 6·55ին Պոլիս հասնի, որպէսզի կարենանք հասնիլ Սէմփլօնի ճեպընթացին։ Եթէ մէկ երկու ժամ ուշանանք, կրնանք փախցնել շոգեկառքը։

— Անհրաժե՞շտ է որ հասնիք ճեպընթացին, հարցուց Փուարօ։

— Այո, այո, շատ կարեւոր է, պէտք է որ հասնիմ անոր։

Մանկամարդուհիին մտահոգութիւնը անտեղի էր սակայն, որովհետեւ քանի մը վայրկեան յետոյ շոգեկառքը ճամբայ ելաւ։ Երբ Հայտարփաշա հասան, հինգ վայրկեան միայն ուշացած էին։

Ծովը ալեկոծ էր եւ Փուարօ բաւական սրտնեղեցաւ։ Ճամբու ընկերներն ալ չէին երեւեր։

Ղալաթիոյ կամուրջը հասնելէ վերջ, Փուարօ ինքնաշարժ մը առաւ Թօքաթլեան պանդոկը երթալու համար։

(Շար.)

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպանը, Իւան Սատչիկով, ուրիշ պաշտօնի կոչուած է: Այս առթիւ իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Խ. Միութիւնը տնտեսական օգնութեան ծրագիր մը պիտի առաջարկէ Իրանի եւ պիտի վճարէ 11 թոն ոսկին որ Մոսկուա կը գտնուի վերջին պատերազմէն վերջ: Մոսկուայի իրանեան դեսպանը անցեալ շաբթու երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մոլոթովի հետ:

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ կատարեալ թնճուկի մը վերածուած է նորէն: Երէկ առաւօտ թերթերը կը հաւաստէին թէ զօր. Քլարք յաջողած է համոզել Հարաւ. Քորէայի նախագահը, երաշխիքներ տալով զինադադարի մասին: Կէս օրէն վերջ Չիսխս. Քորէայի անթելը կը հաղորդէր թէ զօր. Քլարքի առաջարկը անընդունելի է: Եւ ի զուր արիւն կը հոսի:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ խլրտումները կը շարունակուին, համաձայն նոր լուրերու: Խ. Միութիւնը մէկ զօրաբաժին ղրկած է Փիլզէն, ուր ծանր դէպքեր պատահեցան Յունիսի սկիզբը: Երկու շաբաթ առաջ բանուորները բռնի գրաւած էին քաղաքապետարանը, պատռելով Սթալինի եւ Կոթվալտի պատկերները: Ռուսերը մինչեւ այսօր զինուոր չունէին Չեխոսլովաքիոյ մէջ, բացի մարզիչներէ եւ սպաներէ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ տեղ. կոմիտէին չորս ռուս անդամներուն փոխարէն տեղացիներ նշանակուեցան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական մարզպանները դեսպանութեան տիտղոս ստացան, իբրեւ նոր բարեփոխում: Գերման կառավարութիւնը շատ գոհ մնաց:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ժողովի հրաւիրուած են Սեպտ. 2ին, Գահիրէի մէջ, հաւաքական ապահովութեան դաշինքը գործադրելու համար: Իրաք առաջարկեց սպարապետներու ժողով մը գումարել նախապէս:

97 ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ Թունաւորուեցան Շէրպուրի մօտ, ներկախառն ջուր խմած ըլլալով: Հինգ տղաք հիւանդանոց փոխադրուեցան:

ՋՐՀԵՂԵՂ ՄԸ աճապին վնասներ պատճառեց Ճափոնի մէջ: Անպատսպար կը մնան մէկ միլիոն բնակիչներ: Մեռած են 437 հոգի:

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տիկին Ա. Գիւլխանդանեանէ Թանգարանի դրասենեակին համար զանազան իրեր, Աբ. Գիւլխանդանեանի եւ Գր. Աղաջանեանի յիշատակին: Վարչութիւն

ՀԱՄԱԶԳ. ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանի տնօրէնութիւնը պատիւ ունի յայտնելու հասարակութեան, թէ եկող [illegible] – հոկտեմբեր – պիտի բացգիշերօթիկ բաժինը [illegible] [illegible] մանչերու համար: Աշակերտներ կ'ընդունուին բոլոր երկիրներէ:

Մօտերս լոյս կը տեսնէ գրքոյկ մը, որուն մէջ պիտի տրուին ընդհ. տեղեկութիւններ ճեմարանի մասին, ծրագրի ամփոփումը, ընդունելութեան պայմանները:

Տնօրէնութիւնս սիրով կ'ուղարկէ ցանկացողներուն: Հասցէ՝

Collège Arménien, 10, Rue Hussein Betrum
Beyrouth - Liban

Ո՞ՒՐ ՃԱՇԵԼ

Համով – հոտով, — ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ
— Ի՞նչ ուտել սակայն բերնի համով
—Տէօնէր քէպապ Բշ. Գշ. եւ Եշ. օրերը Պոլսէն յատկապէս բերուած վարպետ խոհարարի մը կողմէ պատրաստուած:

Հարսնիքի, նշանտուքի, կնունքի տրամադրելի գեղեցիկ սրահ:

31, Place d'Alexandrie, Paris 2e

Պ. Հայկ Գարակէօզեանի նուագի եռանդամ խումբը հայկական եւ արեւելեան եղանակներ:

Métro . Réaumur, Sentier ou St. Denis
Téléphone . Gut. 92 - 65

ԳԵՂԱՆԿԱՐՈՂ, ԳԵՂԱԳՐՈՂ, ՆԵՐԿՈՂ
ENSEIGNES - PUBLICITE
ՍԱՐԳԻՍ ՁԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
Artisan - Décorateur
Տուներու, խանութներու եւ կառքերու
43, Rue de la Félicité, Paris 17e
Tél. : MAR. 54 - 13

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. Թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տէր եւ Տիկին Տ. Գահվէճեան եւ զաւակները ցաւակցութիւն կը յայտնեն այրի Տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան, զաւակներուն, մօր, եղբայրներուն եւ ազգականներուն ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ տխուր մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ հազար ֆրանք «Հայ–Բոյժ»ին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաչխարհանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի զովասուն ծառաստաններուն մէջ, Քաֆէ Լաֆարքի մօտ:

Գեղարուեստական բաժին, եւ անակնկալներ: ՓՈՂ եւ ԹՄԲՈՒԿ:

Տոմսերու գինն է երթուդարձի համար 100 ֆրանք:

Օթօքարերը կը մեկնին Փլաս Կիշաւէն առաւօտ ժամը 9ին: Պիտի անցնի Փլաս Մեզոն Նէօվ եւ Փլաս Վիլլէօրպանէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ շաբթուան:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՔՂԻԻ ՀԱՅՐ.
ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Լը Շալէի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, 117 Ավընիւ Ռօզօ, Սէն Ժիւսթ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական պարերուն կը նուագէ Պ. ՀՐԱՆՏ ՓԱՆՈՍԵԱՆի նուագախումբը, բարձրախօս Պ. ԱԼՔԱԶի:

Կէսօրէ առաջ գնդակի մրցում (պուլ):

Կրնաք միասին բերել ճաշը, խմելիքը տեղին վրայ: Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

Առնել 53 1 5 4 11 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէն Ժիւսթ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: 5 Յուլիս Կիրակի ժամը 15ին, Հ .Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը մասնակցին դպրոցին աշակերտները: Կը ներկայացուին զուարճալի թատերախաղեր աշակերտներուն կողմէ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Համա – Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի քոյր մասնաճիւղերու կողմէ: Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան օդաւէտ ընդարձակ ագարակը, Սէն Լու – Կրան Փէն:

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ կարեւոր ուժերու մասնակցութեամբ պիտի ներկայացնէ «ՌՈՒՄՊԱ» զաւեշտը (Փարիզեան ընտանիք մը): Ջութակահար Սարգիս Զէօբէքճեան պիտի նուագէ:

Երգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Հայրենակից ժաք Տէրտէրեան պիտի ներկայացնէ նոր երգնապնակներ (տիսք) Ռատիոյի: Ճոխ պիւֆէ:

Ծանօթ.— Հանդիսավայր երթալու համար Պուլվար Կարիպալտիէն առնել 15կամ 18 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Ֆրանսական եկեղեցիին քով:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ: Պիտի խօսի ընկեր ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ (Թեհրանէն):

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, 3 Յուլիս, ժամը 20.30ին: Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի Թեհրանի «Արմենուհի» ամսագրի խմբագիր Պ. ԱՆՏՌԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ: Նիւթը Հայ Մշակութային կեանքը Իրանի մէջ:

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

36, Bd. du Général de Gaulle,
Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ

Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Աղասի Պէրպէրեան ուխտի մը առթիւ 5000 ֆրանք կը նուիրեն Անիէրի ծերանոցին:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Մօտ օրէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ճաշը, ի պատիւ իր մարզիկներուն, պատանի, կրտսեր, երէց եւայլն: Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բարեկամները:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25:

Ա. ՇԱՀՊԱՂԼԵԱՆ
ՄԱՐՁԻՉ (ՄԱՍԷՕՐ)

(Պետական վկայական)

Կը խնամէ թէ իր քով եւ թէ տուներու մէջ: Պաշտօնական ստացագիր կուտայ արկածի եւ ընկերային ապահովագրութիւն ունեցողներուն:

S'adresser 49, Rue des Petites Maries,
MARSEILLE , Tél : CO. 76 - 47

ԱԼՔԱԶ ԵՒ ՈՐԴԻ
ՏԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Երգապնակներու (տիսք) մեծ հաստատութիւնը, ԱԼՔԱԶ տօնական օրերու առթիւ հրապարակ հանած է «տիսք»երու նոր շարք մը.—

Դերասան ԳՄԲԷԹԵԱՆԻՆ 6 լաւագոյն արտասանութիւնները:

Նոյնպէս ՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴԻ հայերէն եւ սօլօ արեւելեան ոճով երգուած հեղինակութիւնները, 15 տիսք:

Նախորդ հայկ. ժող. երգերու ճոխ մըթերքովը ներկայիս մեր երգացանկը բարձրացած է 75ի:

Այս բոլորը կեդրոնացած պիտի գտնէք՝

1.— ALKAZ Marseille 23, Rue st. Barbe
HATCHERIAN Lyon, 65, Rue Dunoir,

Այս երկու կեդրոնատեղիներուն մէջ «փիկըփ»ներ հաստատուած են: Փափաքողները կրնան ներկայանալ՝ կատարելու համար իրենց ընտրութիւնը:

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200.000 ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յակարաժինով, երկյարկանի զոյգ մը չէնք: Գին մէկուկէս միլիոն: Հեռախօսել՝

GOB. 05 - 63

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Սէն Միշէլի սրճարանին վերնայարկը: (Շար. նախորդ նիստի):

Հ.Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փ. տ'Իթալիի մասնաճիւղի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՋՈՄՈՒՆԻՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

5 Յուլիս, կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3 — 7, Արարատ ճաշարանին մէջ, ուր տէ զ'էֆօլ, Փարիզ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբը Փարիզէն կը մեկնի Յուլիս 2ին: Կը խնդրուի առտուն ժամը 7ին գտնուիլ Օսթերլից կայարանին տոմսակի մեծ բակին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Աղաւնի Շաղոյեան (Ամերիկայէն) կը փնտռէ իր հօրեղբօր աղջիկը՝ Մարգրիտ Շաղոյեան – Պետրոսեան որ Փարիզ կը բնակի: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կին մը արեւելեան բաղնիքի մէջ մաքրութեամբ զբաղելու համար: Լաւ վճարում: Դիմել Տիկին ԱՐԱՊԵԱՆի՝

50, Rue de Fg. St. Martin,
Paris (10e) Tél. LAM. 63 - 95

Հայկական եղանակներ դաշնակահար մը:

Դիմել Տիկին ԱՐԱՊԵԱՆի՝

50, Rue de Fg. St. Martin,
Paris (10e) Tél. LAM. 63 - 95

×

Սիւռժրըտէօզներ

Դիմել.—

Société PARIS - CALIFORNIE
58, Rue de Cléry, PARIS (2e)

PEINTURE DECORATION
VITRERIE, RAVALEMENTS
SOCIÉTÉ ARMIN
PAPIERS, PEINTS
DERNIERE NOUVEAUTE
25, Rue des Pivoines, Alfortville
Téléphone: ENT. 17 - 65

Ամենավերջին դրութեամբ:

Մեր մատչելի գիները խիստ նպաստաւոր են հայկական հաստատութեանց եւ ճարտարապետներու համար:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԹԻՒՌ
Դերձակներու համար
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ
Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ ՄՕՏ
68, Rue Nationale, MARSEILLE
Téléphone : Colbert 33 - 22
Լաւագոյն ապրանք ամենաաժան գնով

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
2
ՅՈՒԼԻՍ
JEUDI
2 JUILLET
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7106
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2517

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տակաւին ձեռքի տակ չունինք լրիւ տեղեկութիւններ՝ այն քննադատութեանց եւ խոստովանութեանց մասին որոնք տեղի կ'ունենան Խ. Միութեան մէջ:

Ինչպէս կը բացատրէինք երէկ, այդ քննադատութիւնները եւ ինքնաքննադատութիւնները կապ ունին ազգային քաղաքականութեան հետ: Կը մատնանշեն վրիպումներ եւ շեղումներ որոնք նորութիւն են :

Խ. Միութեան վարիչ կուսակցութիւնը իր բազմաթիւ եւ այլազան հրատարակութեանց հետ ունի ամսագիր մը եւս, «Կոմունիստ» (նախկին «Բոլշեւիկ») որ կը պարզաբանէ տեսական, վարդապետական խնդիրները :

Այս պաշտօնաթերթը ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած էր Յունիս 26ին, Ֆեդոսեյեւ ստորագրութեամբ :

Ամերիկեան օրաթերթ մը, «Նիւ Եորք Թայմզ», որ թղթակից ունի Մոսկուայի մէջ, դիտել կուտայ թէ յօդուածագիրը նախապէս «Կոմունիստ»ի խմբագրապետն էր եւ խստօրէն յանդիմանուեցաւ, անկեալ պաշտօնատարի մը գրութիւնները հրատարակած ըլլալուն համար :

Ի՞նչ կ'ըսէ Ֆեդոսեյեւ :

Համաձայն ամերիկեան թերթին կատարած թարգմանութեան, անխնայ կը ձաղկէ անոնք որ կը փորձեն խորհրդային ժողովուրդը անջատել ուրիշ ժողովուրդներու մշակոյթէն :

Եւ կը յայտարարէ բարձրաձայն .

— «Մեծ ըլլայ թէ փոքր, ամէն ժողովուրդի մշակոյթը մեծ կը նկատենք երպաստ մը համաշխարհային մշակոյթին... Հարկ է խստօրէն պայքարիլ հայրենամոլութեան եւ ազգամոլութեան մնացուկներուն դէմ որոնք կը վտանգեն ժողովուրդներու եղբայրութեան զօրացումը ... »

Յօդուածագիրը քիչ մը աւելի յառաջ երթալով, կը բացատրէ թէ կուսակցութիւնը միշտ պայքարած է զանազան փորձերու դէմ որոնք կը ձգտին «հայրենասիրութեան եւ ազգային աւանդութեան դիմակին տակ ծածկել ամէն տեսակ հայրենամոլ եւ ազգայնական նախապաշարումներ»: Կանխակալ կարծիքներ «որոնք իրարու դէմ կը հանեն Խ. Միութեան ժողովուրդները »:

— «Անհրաժեշտ է մեծ կարեւորութիւն ընծայել այն պայքարին որ կը մղուի զանազան պատմագիրներու դէմ՝ ցարական քաղաքականութիւնը գեղեցկացնելու (իդէալականացնելու) համար, ինչպէս եւ ազգայնական նեղմտութեան երեւոյթներուն դէմ»:

Այս համառօտ ամփոփումը բաւական չէ, բառերուն տակ ծածկուած իմաստը լրիւ ըմբռնելու համար :

Նոր պայքար մըն է որ կը բացուի ռուսական գերակշռութեան, «մեծ-պետական» քաղաքականութեան դէմ, որ չափազանց շեշտուած էր վերջին տարիներու ընթացքին :

Տակաւին չեն գործածեր բուն բառը, «ռուսացում»: Բայց, կարգ մը մանաւոր պարագաներ կը բանան վարագոյրը:

Այսպէս, շատ մը հանրապետութեանց կեդր. Կոմիտէները մեղադրուեցան թէ անտեսած են տեղական տարրերը :

Երէկ հեռագիրը կը հաղորդէր թէ Լեթոնիոյ Կեդր. Կոմիտէի չորս ռուս անդամներուն փոխարէն տեղացիներ նշանակուած են :

Ուրիշ լուրի մը համաձայն, աչքէ ինկած է Ադրբէջանի վարչապետը, Բաղիրով որ գործօն դեր ունի Մոսկուայի մէջ ալ եւ որ համբաւ հանած է իբրեւ պալէն աւելի պալական - Ռուսէն աւելի Ռուս :

Կ'արժէ առանձին քննել այս խնդիրը որ սերտ կապ ունի մեր հայրենիքին հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԸ ԳՈՐԾԻ ՁԵՌՆԱՐԿԵՑ

Ազգ. ժողովին Գշ. օրուան նիստին մէջ, նոր վարչապետը առաջին յաջողութիւնը շահեցաւ, երբ 211ի դէմ 386 ձայնով յետաձգուեցան սովորական հարցապնդումները դահլիճին կազմութեան մասին :

Երեք երեսփոխաններ խօսք առին քննադատելու համար հին եւ նոր նախարարներ : Մէկը, համայնավար, դիտել տուաւ թէ նոր կառավարութիւնը ապահովութիւն կը ներշնչէ ամերիկացի տէրերուն: Միւսները, աւելի չափաւոր, բացատրեցին թէ Պ. Լանիէլ մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի եւ թէ բաւական չեն համակրանքի հաւաստիքները :

Վարչապետը աւելորդ նկատեց պատասխանել եղած քննադատութեանց եւ որոշուեցաւ յետաձգել հարցապնդումները:

Նիստը բացուած ատեն Ազգ. ժողովը տեղեկացաւ թէ ելմտական ծրագիրները վերջնապէս քննուելէ ետք Ազգ. ժողովին պիտի յանձնուին այս շաբթու. Քննութիւնը պիտի սկսի յառաջիկայ երեքշաբթի, շարունակուելով չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի, իսկ ուրբաթ օր պիտի կատարուի Սահմանադրութեան վերաքննութեան վիճաբանութիւնը :

Ինչպէս գրած էինք, նոր դահլիճին մէջ կը գտնուին երեք նախկին կոլեաններ : Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, յիշեցնելու համար թէ անոնք դուրս կը մնան զօր. տը Կոլի կազմակերպութենէն: Զեկոյցը ստորագրուած չէր, բայց իրազեկներ կը պնդեն թէ զօրավարը ինք խմբագրած է :

× Միջազգային մամուլը կը շարունակէ թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնել նոր դահլիճի մասին : Լոնտոնի «Թայմզ»ը իր վերջին խմբագրականը նուիրած էր Պ. Ժոզէֆ Լանիէլի: Այս առթիւ կ'ըսէր թէ Ֆրանսայի նոր վարչապետին ամենամեծ արժանիքը այն է որ գրեթէ քաղաքական անցեալ չունի: Անգլ. թերթին կարծիքով, դահլիճին տեւողութիւնը «անօգուտ անցած պիտի չըլլայ, եթէ ճամբան հարթէ բարենորոգումներու համար »:

× Նախարարական խորհուրդը երէկ յատկապէս զբաղեցաւ Հնդկաչինի պատերազմով: Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ նաեւ Քամպոճի մէջ, ուր ապահովութեան միջոցներ ձեռք առած են երկու կողմերն ալ: Կացութիւնը անել կը համարուի անոր համար որ ոչ Ֆրանսա կ'ուզէ տեղի տալ, ոչ ալ Քամպոճ: Այդ երկրին թագաւորը, որ վերջերս Սիամ ապաստանած էր, այժմ դիրք բռնած է անծանօթ վայրի մը մէջ եւ սպարէզ կը կարդայ, կատարեալ անկախութիւն պահանջելով: Կը վախցուի որ միջադէպ մը ծագի, եթէ աւելի երկարաձգուի այս վիճակը: Երեք հազար Ֆրանսացիներ կը գտնուին Քամպոճի մէջ, առանց հաշուելու զօրքը :

ՇԱՆԹ, ՈՐՈՏՈՒՄ, ՋՐՀԵՂԵՂ

Երեքշաբթի օրուան սաստիկ տաքէն վերջ, իրիկուան ժամը 9ին ջրհեղեղ մը սկսաւ Փարիզի մէջ, կայծակներով եւ ուժգին որոտումներով: Երկինքը կը բոցավառէր պահէ պահ: Առաջին առթիւ կայծակ ինկած էր զօրանոցի մը վրայ, Սէն Տընի: Անձրեւը կը տեղար անընդհատ, լիճեր կազմելով փողոցներուն մէջ: Հրշէջները ի վիճակի չէին պատասխանելու օգնութեան կոչերուն, որոնց թիւը 3000ը կ'անցնէր կեդրոնին մէջ : Ջուրերը խուժած էին մինչեւ մեթրոյի կարգ մը կայարաններուն մէջ, խանգարելով երթեւեկը: Շատ մը թաղերու մէջ ելեկտրական հոսանքը կտրեցաւ: Թրոքատէրոյի հրապարակը ամբողջովին ողողուած էր եւ պատ մը փլաւ քան մեթր տարածութեան վրայ: Ուրիշ թաղի մը մէջ ջուրերը բարձրացան մինչեւ 30 սանթիմեթր, ողողելով խանութներ եւ տուներ: Այդ փողոցին մէջ այսպիսի աղէտ չէր տեսնուած 1910էն ի վեր:

Անհամար են ողողուած նկուղները : Ջուրերը խուժեցին 15-20 փուռերու մէջ, խանգարելով աշխատանքը:

Ողողումները եւ փոթորիկները մեծ աւերներ գործեցին նաեւ ամբողջ Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Զուիցերիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ:

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՅՈՒԼԻՍ 10-ԻՆ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարներու ժողովը պիտի գումարուի Յուլիս 10ին, Ուաշինկթընի մէջ :

Օրակարգին վրայ կը գտնուին բազմաթիւ կնճռոտ խնդիրներ, որոնց գլխաւորն է գերմանականը: Երեք նախարարները պիտի ջանան հաշտեցնել իրենց տեսակէտները վիճելի խնդիրներու մասին : Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը լրագրական ասուլիսի մը առթիւ բացատրեց թէ Խ. Միութեան արբանեակ երկիրներուն մէջ ծագած խլրտումները անհրաժեշտ կը դարձնեն կարծիքներու անմիջական փոխանակութիւն մը Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ:

Միեւնոյն ատեն զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէր թէ Պերմուտայի ժողովին յետաձգման պատճառով երեք երկիրները համաձայնած են նախապատրաստական ժողով մը գումարել յուլիս 10ին : Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, հեռագրով հաղորդած էր թէ պիտի մասնակցի ժողովին:

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

Ծրագրուած ժողովը տեղեկատու հանգամանք ունի, եւ սակայն մեծ հետաքրքրութիւն շարժած է քաղաքական շրջանակներու մէջ, մանաւանդ որ տեսակէտներու տարբերութիւնը մեծ է երեք երկիրներուն միջեւ : Այսպէս, Անգլիա սխրալական կը գտնէ բանակցութիւններ կատարել Մոսկուայի հետ, թէեւ Չըրչիլի հիւանդութիւնը թոյլ չի տար աճապարել: Մ. Նահանգները միշտ կը սպասեն որ Խ. Միութիւնը գործնապէս ապացուցանէ իր խաղաղասիրական հաւաստիքները: Իր արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլըս, միշտ այն կարծիքն ունի թէ ժամանակը իրենց հետ է: Լրագրական ասուլիսին մէջ յիշեց թէ երեք տարի առաջ գիրք մը գրած էր, «Խաղաղութիւն թէ պատերազմ»: Այս առթիւ կ'ըսէր. — «Համայնավար կառուցուածքը, որ չափէն աւելի տարածուն հանգամանք ունի, ծայրայեղ խստութեամբ եւ որ հաստատուած է չափազանց տկար հիմերու վրայ, կրնայ ճարճատիլ, եթէ սաստկանան իրեն յատուկ դժուարութիւնները »:

Այս պարագան յիշած ատեն, Պ. Տըլըս բացատրեց թէ ինք չէ ջատագոված գինեալ ապստամբութիւն մը, «որ պիտի յանգէր ջարդի», այլ նկատի ունէր անկախութեան ցոյցերը : Այս տեսակէտէն ինք յուսալից կը գտնէ Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ ծագած ըմբոստութիւնը :

Թղթակից մը հարցուց, — «Ի՞նչ կը խորհիք օգնելու համար անոնց որ կ'ապստամբին»: Նախարարը խուսափողական պատասխան մը տուաւ :

× Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը, Ե. Մալիք յանկարծ Մոսկուա մեկնեցաւ օդանաւով: Նոյն օրը մեկնեցաւ նաեւ Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպանը, Զարուբին: Իսկ Փարիզի դեսպանը, Փաւլով, երէկ մեկնած պիտի ըլլար: Ինչպէս կ'երեւայ, երեքն ալ Մոսկուա կանչուած են, ի նախատեսութիւն երեք արեւմտեան պետութեանց ժողովին :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՆՈՐ ՏՈՒՆԸ

« Մեր » ոչ թէ անոր համար որ սկսած ենք լրացնել «ընկալեալ սովորութիւնները», այլ անոր համար որ մեզի կը յիշեցնէ Պոլսոյ դարաւոր ազգ. մեծ հաստատութիւնը, Ս. Փրկիչ :

Չէ՞ որ վարժուած էինք միշտ ըսել «Մեր հիւանդանոցը»: Հոս ալ պիտի սորվինք ըսել «Մեր տունը», իբրեւ պատսպարան եւ հանգստարան մեր անտէր ծերունիներուն համար :

Միշտ կը յիշեցնենք, — մեր ժողովուրդը Ս. Փրկիչը պահած է տասնըցներով... Գուրգուրանք, շօշափելի հոգածութիւն ցոյց տուած անոր, իբրեւ իր պարծանքը, նոյնիսկ օտարներու առջեւ :

Ահա եւ օտարութեան մէջ, տարուէ տարի հիմնաւորուելով, կը սկսինք ունենալ տեւական հիմնարկութիւններ — դպրոց, եկեղեցի, մատենադարան, Ուսանողական տուն, Հանգստեան Տուներ :

Քանի մը տարի առաջ բացուեցաւ, Անտիպի բարձունքին վրայ, առաջին Հանգստեան Տունը, 35 անկողիններով: Համեստ, բայց օժտուած ամէն յարմարութիւններով:

Այսօր Մոնմորանսիի մէջ կը բարձրանայ աւելի ընդարձակ տուն մը, 95 անկողիններով եւ այլազան յարմարութիւններով: Նոր ապաւէն մը անոնց համար որոնք տարիներու ծանր բեռով մը կքած, դժուար կը բաժնուին իրենց նոյնիսկ ամայացած անկիւնէն :

Այս կիրակի ժողովրդական հանդէսով մը պիտի կատարուի հաստատութեան բացումը: Վստահ ենք որ հոս ալ պիտի տեսնենք այն սրտցաւ հայրենակիցները, որոնք ամէն տարի կ'երեւան Համբարձման տօներուն, Ս. Փրկիչի տարեդարձին, ետի Գուլէի պարտէզը :

Այս Տունն ալ պիտի վայելէ մեր անձնման եւ առատաձեռն ժողովուրդին գուրգուրանքը, իբրեւ իրական մխիթարանք մը մեր մամիկներուն եւ պապիկներուն համար, մոռցնելով օտարութեան դառնութիւնները :

ՍՕՍԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ. — Ցաւով կ'իմանանք թէ ծանօթ տպագրիչ Պ. Յ. Թիւրապեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր կինը: Յուղարկաւորութիւնը պիտի ծանուցուի առանձին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ վարչապետը, Ատնան Մէնտէրէս, Տարտանէլի մէջ ճառ մը խօսելով յայտարարեց .

—«Մեր երկրին մէջ անդորրութիւնը կատարեալ է եւ երաշխաւորուած: Ոչ միայն նիւթական, այլեւ բարոյական անդորրութեան տեսակէտով հանգիստ ենք եւ մեր հայրենակիցները Դեմոկրատ վարչաձեւի մը մէջ ազատութեան բոլոր բարիքներէն կ'օգտուին: Գիտենք թէ քաղաքական խռովարարները, համայնավարները, խառնակիչները կը ջանան երկրին մթնոլորտը պղտորել, օգտուելով կուսակցական հակամարտութիւններէ: Զանոնք յաւախար պիտի ընենք եւ թող գիտնան թէ այս Երկրին մէջ բնաւ առիթ պիտի չտանք եղբայրասպան կռիւներու: Անոնք որ օրն ի բուն կը հայհոյեն եւ հայհոյանքէ զատ բան չեն գիտեր, դժբախտներ են որ չեն տեսներ իրականութիւնը, չեն տեսներ թէ ամէն ինչ փոխուած է այս երկրին մէջ : Ալ անցեալին կը պատկանին այդ խաղերը, որով արիւնի եւ կրակի մատնուեցաւ այս երկիրը »:

ՊՈՒՔՐԷՇԷՆ կը հեռագրեն թէ դրամական նոր բարենորոգում մը պիտի կատարուի մօտերս :

ԲԱՐԵ՛Ւ, ՄՆԱՑԱԿԱՆ

●

Խորենացիի Հայոց Պատմութեան աշխարհաբար թարգմանութեան (Ս. Մալխաս) հրատարակութեան առթիւ (իբրեւ թերթօն «Յուսաբեր»ի), տոմսով մը ծափ զարկի «Յառաջ»ի մէջ, եւ հայկական աւետարանի մը արժէքը տալով մեր պատմահօր այս գրքին՝ յանձնարարեցի կարդալ զայն ամէն ժամանակ, ամէն ուրեք, նոյնիսկ եկեղեցիներու մէջ :

Փոր ցուցնող ի՞նչ խօսք կայ այստեղ :

Բայց ո՞վ կրնար երեւակայել թէ մեր ազգային դժբախտութեանց, մեր օրերու նահանջական տրամադրութեանց, նոր սերունդին ստորադասութեան արտայայտութեանց դիմաց՝ խորենացիական շունչով եւ հոգեկան ժառանգով ծառանալու այս հրաւէրը պատրուակ պիտի ծառայէր որ ... տաճկնար մէկը եւ գրէր Մասիսի մէջ.

— « Այս անմիտ լուտանքը Աստուծոյ դէմ կը յիշեցնէ 1914ի նախապատերազմեան ուրիշ պոռչտուքները կարգ մը անձերու, որոնք ի լուր մեր վաղուան Ջարդարարներուն խսկ կը մատնէին իրենց աղանդամոլ հոգին գոռալով բեմերէն . « Խունկի տեղ վառօդ, կերոնի տեղ հրացան, քշոցի տեղ՝ թնդանօթ», ու այդ վառօդով, հրացանով ու թնդանօթով, զորս ունէին, տարին ազգը սպանդի, եւ ունեցած տուներին, դասալքելով զինուորական հայ շարքերը, տակաւին յարդի մէջ ջէն չհանած, յանձնեցին իրենց զէնքերը նոյն այդ ջարդարարներուն, հայրենի հողին հետ մէկտեղ »:

Իմ գրածիս հետ տրամաբանական որեւէ կապ ունի՞ այս տողին նախատինքը : Ես « ձուկ » կ'ըսեմ՝ « օձ » չի՞ հասկնար այս անարգ լեզուին տէրը :

Թերթ լեցնելու համար նի՞ւթ չունիս, Եղբայր Մասիս. — Սղմոս մը դիր :

Խորենացի կարդալը, եկեղեցւոյ մէջ, կը խրտչեցնէ՞ քեզ. — Կրնայիր դիտել տալ թէ Աբրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի Աստուծոյն աղօթելու համար կառուցուած տան մը մէջ՝ Մովսիսական օրէնքը կ'արգիլէ Հայոց պատմութիւն կարդալ :

Ի՞նչ հարկ կար հայհոյելու...Հայ յեղափոխութեան: Արդեօք գրգռելո՞ւ համար զիս, որ յանձնարարեմ կարդալ Ղովտին գիրքը, Աբրահամի կնկան պատմութիւնը կամ Յայսմաւուրքին ծանօթ մարտիրոսութիւնը :

Բաւակա՛ն գաղափար ունիմ հայ թերթերու խմբագրութեանց մասին: Կրնան մասնագիտօրէն վիճիլ թէ հայ աէրտէրը, պատկելէ ետքը, վերմակէն նե՞րս կը դնէ թօրուքը թէ դուրս: Կամ Այգընհաուըր սխտո՞ր կը սիրէ ուտել թէ գլտոր: Կամ Ատալին կարմի՞ր խաւեար կը գործածէր թէ սեւ խաւեար: Ահա թէ ինչո՛ւ, նման ծանրարժէք ուսումնասիրութեանց մէջ խրած ըլլալով, հայ թերթերը ժամանակ չունեցան դատելու թէ Աստուծոյ խօսքին մէկ գործակալը ի՛նչքան փառութեամբ գործակալ դարձաւ Թուրքին խօսքին՝ նախատելու համար Հայ յեղափոխութիւնը :

Բարեբախտաբար Նայիրի, Ազդակ եւ Ազդարար արժանի պատասխան մը տուին Մասիսի անարգ յօդուածագրին: Հայ ժողովուրդն ալ, իր կարգին, ընդվզեցաւ, այնքան որ «Մասիս» թռուցիկ մը նետեց հրապարակ, արդարացնելու համար ինքզինք թէ նախատինքը ուղղուած չէ ամբողջ (ի՛ր բա՛ռն է, եւ ի՛նչ հրաշալի բառ, ճի՛շդ տեղը) Հայ Յեղափոխութեան, այլ ... կարգ մը անձերու (իր իսկ բառերով) :

Չիմա՞ հասկցա՞ք, խօսքը ամբողջ Հայ Յեղափոխութեան չէ ուղղուած: Այլ, Ապտիւլ Համիտի դիւանագիտական բառարանով, «պիր քաչ քիշի», կարգ մը անձերո՛ւ, — հօ՛ւ, հօ՛ւ, հօ՛ւ: Պրծա՛ւ :

— Հանճարեղ գիւտ,— կարգ մը անձերո՛ւ միայն վերագրել «ազգը սպանդի տանելու գործը», — «գործ կարգ մը անհաւասարակշիռ անձերու եւ ոչ պատասխանատու ղեկավարներու», ինչպէս կը բացատրէ «Մասիս» իր թռուցիկով, յաւելուածական «անհաւասարակշիռ» բառը իրենց աչքի փոշի կամ միամիտ մը սիրաշահելու զէնք, մոռնալով ըսել թէ ի՛նչ անուն պէտք է տալ «պատասխանատու ղեկավարներուն», որոնք «ազգը սպանդի տանող» եւ «հայրենի հողն ալ թշնամիին տուող» կարգ մը անձերու հեղինակութիւնն իսկ չունենալու պատիճան ստորադաս էին, ուրեմն :

Ինքզինք արդարացնելու համար խմբագրուած թռուցիկը նոյն այնքան զարշելի է, այնքան անարգ է, որքան «Մասիս»ի յօդուածագրին վիժուկը, — հայերէն լեզուն կը մերժէ փաստաբանութիւն կատարել այդ թռուցիկին մէջ, ուր հայ յեղափոխութեան տէրերը լո՛ղ շրթներ չողինք միայն կը թափեն եւ ոչ երբեք տրամաբանութիւն :

« Մասիս », չարաչար պարտուած, Փետրուար 11ին կը գրէր թէ կը մերժէ շարունակել վիճաբանութիւնը, պատճառաբանելով թէ յարուցուած խնդիրները դուրս կը մնան «իր շրջագիծէն»: Բայց Ապրիլ 1ին, «մաղելով» իմ յօդուածներս, դարձեալ կը մտնէ վիճաբանութեան շրջագծին մէջ, խորհուրդ տալու համար ինծի, որ « նուազագոյն առիթը տամ հայհոյանքի, թիւրիմացութեան եւ ինքնագովութեան»:

Մեր հետաքրքրութեանց եւ ծանօթութեանց «շրջագիծը» փարսախներով իրարմէ հեռու, կը զարմանամ որ «Մասիս» միշտ առիթ մը կը գտնէ զբաղելու իմ հայհոյութիւններուս, գոռոզութիւններուս եւ ինքնագովութիւններուս, առանց մտածելու թէ իր աղօթքներուն մէջ կրնամ, ես ալ իմ կարգիս, փարիսեցիութեան վկայութիւններ գտնել, իսկ իր համեստութեան հրաւէրներուն մէջ՝ կեղծիքի ապացոյցներ :

Օ՛ մեր մտաւորական եւ բարոյական կլիմաները, Եղբայր Մասիս, տարբեր են, շա՛տ տարբեր: Ահա թէ ինչո՛ւ կ'ամչնամ կոտած լեզու գործածելու եւ ինքզինք նուաստացնելու հին ձեւերէն, որոնք յատուկ են «վանքի հաւ ուտողներուն» :

Այսուհանդերձ, չզբաղեցայ «Մասիս»ի «մաղով»,— չարմա՞ղ էր, ձարմա՞ղ էր, քարմա՞ղ էր թէ խարբալ կամ նքոյր: Իմ գիտցածս այն է միայն թէ Մասիսի մաղը շա՛տ փոքր է՝ մաղէ անցընելու համար տեսակէտներս, հայհոյութիւն կոչէ զանոնք թէ ինքնագովութիւն :

Զուզեցի այլեւս զբաղիլ տէր-ողորմիներու համեստաբանական բանգիտութեամբ, — վէճը փակուած էր ինծ համար ցաւալի յիշատակով մը: Այնուհետեւ իմ միակ հետաքրքրութիւնս եղաւ գիտնալ «Մասիս»ի յօդուածագրին անունը, (սկզբնատառ մը միայն դրուած էր): Պէյրութէն՝ ընկերներս ինծի տուին անուններ, բայց չհաւատացի, որովհետեւ անոնք թանկագին բարեկամներու անուններ էին, — անոնց հետ իմ համակրական կապերս եւ անոնց հանդէպ յարգանքս անայլայլ կը մնան՝ որքան ալ տարբեր ըլլան մեր ճամբաները եւ մեր ... աստուածները,— « մահ մեկնեսցէ ընդ իս եւ ընդ քեզ» ըսած ենք մենք :

Ուստի, խնամքով հաւաքեցի նոյն յօդուածագրին բոլոր գրութիւնները, քննութեան առի բառամթերքը եւ քերականական ձեւերը՝ ստուգելու համար ինքնութիւնը: Բայց սխալ մը չգործելու համար՝ որոշեցի շարունակել պրպտումներս, մինչեւ որ բացարձակ ստուգութեամբ մը ճշդեմ անունը: Կրնայ պատահիլ որ ուշ իմանամ, գալ տարի կամ տասը տարի ետքը, — մինչեւ մահս պիտի հետապնդեմ: «Չէ ինչ ծածուկ որ ո՛չ յայտնեսցի»: Եւ երբ ստուգեմ, պիտի հրատարակեմ պարբերութիւնը զոր գրած է, ու տակը պիտի դնեմ իր անունը, — ի գիտութիւն սերունդներուն որ պիտի գան :

Այս որոշումով, փակուած կը համարէի վիճաբանութիւնը, երբ, Ապրիլ 15ին Մասիս հրատարակեց չորս սիւնակնոց երկար յօդուած մը, ուղղուած՝ ինծի, դաս տալու համար ինծի՝ իր չգիտցած բաներուն, իր չկարդացած գիրքերուն եւ իր չհասկցած գաղափարներուն մասին : Մինչեւ այդ վերջին յօդուածը, Մասիս կը հրատարակէր միայն կէս - սիւնակնոց պատասխաններ՝ ինծի, Նայիրիին կամ Ազդակին: Այս անգամ՝ չորս ամբողջ սիւնակ :

Հրապարակագրութեան մէջ՝ այս կարգի յօդուածները կը կոչուին « մնացական»:

Ով որ ծանօթ է բժշկական գիտութեան՝ գիտէ թէ, իբրեւ հետեւանք ախտաբանական կարգ մը վիճակներու, կիներ կան՝ որոնք վիժում կ'ունենան յաջորդաբար : Բժիշկները կը փորձեն ամէն միջոց, որ պտուղը մնայ սաղմը, աճի եւ զօրանայ, բայց կը փրթի կ'իյնայ: Աղօթք ու դեղ, ո՛րը կ'օգնէ՝ չեմ գիտեր, բայց ի վերջոյ կը բռնէ սաղմը եւ կը ծնի զաւակը,— այս զաւակը կը կոչուի «մնացական», անունն ալ կը դրուի Մնացական :

Հրապարակագրական զամբլիզներու մէջ եւս շա՛տ նետուած են վիժած գրութիւններ, — ի զո՛ւր կը գրէ յօդուածագիրը, գրածը կ'երթայ զամբլիզ : Բայց կը պատահի որ յօդուած մը, խմբագրական «կոլեգիային» անուշադրութենէն կամ խմբագրապետին յոգնութենէն օգտուելով, կուգայ լոյս աշխարհ՝ երկար սպասումէ մը ետքը ձեռագրաց պարունակին մէջ,— «մնացական» յօդուածն է ատիկա ,որ այսքան ուշ երեւցաւ :

Այդ « մնացական » յօդուածին տէրը, Եղբայր Մասիս, իր յաջողութիւնը արժեւորելու համար, բաւական աշխատանք տարաւ յոյս Մասեաց: Նախ գրեց թէ իր «մնացական» յօդուածին հրատարակութեան առթիւ, «Մասիս»ի ընթերցողները նուէրներ ղրկեր են խմբագրութեան : Երկրորդ, մղեց վարդապետ մը, որ Նայիրիի գրէ թէ կը դադրեցնէ իր բաժանորդագրութիւնը՝ անոր համար որ Նայիրի հրատարակած է պատասխան-յօդուածս, ուր կը պատմուէր թէ ի՛նչ ապուր կերեր էր Թամար, կամ Ղովտ, կամՅայսմաւուրքին սուրբը: Նայիրի ճշդեց թէ այդ պատմութիւնները Նարդեան հեղինակութիւն չե՛ն, այլ քաղուած են. . Աստուածաշունչէն: Նայիրի իր շատ սրամիտ երկտողին մէջ մոռցեր էր նշանակել Աստուածաշունչին էջերը, որոնց ընթերցումը մատնանշուած ըլլալուն համար իրեն՝ վարդապետը թերեւս դարձեալ նորոգէր բաժանորդագրութիւնը, նման պատմութեանց նոր մատնանշումներ գտնելու յոյսով, կարդալու համար երեկոյին՝ իր անկողինին մէջ, վարդագոյն լուսամփոփի մը տակ, Աստուածամօր պատկերին դիմաց :

Յաջորդով կ'աշխատինք ներկայացնել Հրէից պատմութեան արժէքը դէմ յանդիման Հայոց պատմութեան, յետոյ Որոգինէսը եւ Օգոստինոսը՝ հմտութիւն ծախելու ձեւով, անշուշտ ... ինքնագովութեան համար, կամ եթէ կ'ուզէք՝ կատղեցնելու համար այն ազէտները, որոնց չաճող միտքն ու հոգին կը կրծէ նախանձը: Եւ այս ամէնը՝ ըսելու համար. «Բարեւ, Մնացական» :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

●

Ժանին Մէյի գրական համբաւը՝ հոծ ու ընտրեալ բազմութիւն մը կը համախմբէր Յունիս 25ի երեկոյեան, Ազգ. Տան թատերասրահը, ուր տեղի ունեցաւ իր դասախօսութիւնը՝ ֆրանսական գրականութեան վերջին քսամեակին մասին :

Ներկայ էին բազմաթիւ ֆրանսացի եւ հայ մտաւորականներ, գրագէտներ եւ գրասէրներ, ինչպէս նաեւ պետական պաշտօնատարներ :

Նախագահ՝ Պ. Ֆ. Ֆէյտի ներկայացնելով Ժանին Մէյը, կենսագրական հակիրճ գծերու մէջ, վեր հանեց անոր գրական արժանիքները: «Ժանին Մէյը ծագումով հայուհի մըն է, որ անթերի կատարելութեամբ կը խօսի ֆրանսերէնը, եւ այնքան խոր հմտութիւն ունի ֆրանսական գրականութեան մասին, որ կրնայ շատ Ֆրանսացիներու նախանձը շարժել: Ան իր գրական ստեղծագործութիւնները ֆրանսերէնով կը կատարէ, որպէսզի հայ ժողովուրդը իր պատգամախօսը ունենայ ֆրանս. մշակոյթին մէջ : Դեր մը, զոր ինքը կը կատարէ Հայերու մօտ, հայ լեզուի, հայ բանահիւսութեան ու պատմութեան մասին ունեցած դիտելիքներով : Ժանին Մէյ այս կերպով կը հետեւի աւանդութեանը Հեթում Պատմիչին, որ նոյնպէս ֆրանսերէնով գրած է իր երկերը » :

Յետոյ խօսքը տրուեցաւ օրուան դասախօսին :

Ժանին Մէյ, խորունկ ուսումնասիրութեամբ մը, շատ նուրբ եւ յաջող վերլուծումներով տուաւ ընդհ. պատկերը ֆրանսական գրականութեան վերջին քսանամեակին, ներկայացնելով անոր գլխաւոր դէմքերը՝ իրենց գործերուն մէջ :

Նախ, անդրադարձաւ ֆրանսական մշակոյթին ունեցած ազդեցութեանը հայ ժողովուրդին վրայ, որ խորապէս ներշնչուած ռոմանթիք գրողներու, Հիւկոյի, Լամարթինի, Միւսէի գործերէն, Ֆրանսան կը պատկերացնէր երկիր մը, ուրկէ լոյսը կը ճառագայթէր: Հայ երիտասարդութիւնը մեծ յափշտակութեամբ կը լափէր ֆրանսական մտքի արտադրութիւնները, եւ ինքը՝ Ժանին Մէյ, տակաւին շատ երիտասարդ, լամպարի աղօտ լոյսին տակ, գլուխը հակած «Ժուռնալ տը լ'Ինիվէրսիթէ տէ զ'Անալ»ներու վրայ, կը ծանօթանար Ֆրանսացի դասախօսներուն, որոնց բանախօսութիւնները ըմբոշխնելով կը բաժնէր Ֆրանսացիներուն հետ, անոնց մտքի հաճոյքն ու վայելքը, եւ կը փոխադրուէր այս գեղեցիկ երկիրը, ուր իրեն կը վիճակուի այսօր արտայայտուիլ անոր իմացական մեծ վարպետներուն մասին :

Ժանին Մէյ անցնելով իր նիւթին, հարկ համարեց նախ կանգ առնել վերջին յիսնամեակին երեք գլխաւոր ներկայացուցիչներուն վրայ, որոնք իրենց լուսաւոր հետքը ձգած են ֆրանսական գրականութեան մէջ, եւ անկորնչելի մեծերը պիտի մնան իրենց պայծառ իմացականութեամբ: Այս երեք տիտանները դասախօսութեան սկիզբը զետեղեց, իբրեւ իրական վայելք մը, որովհետեւ կարելի չէ ֆրանսական նորագոյն գրականութեան մասին խօսիլ, առանց ոգեկոչելու զանոնք : Անոնք են, — Անտրէ Ժիտ, Մարսէլ Փրուստ, Փօլ Վալերի :

Իր յարգանքի տուրքը ընծայելով այս վերջին երկուքին, յայտնի էր, թէ իր հիացումին մէջ մասնաւոր տեղ մը կը գրաւէր մանաւանդ Ժիտը, իբրեւ բարոյախօս, մտաւորական, պայքարող եւ քրիստոնեայ: « Ժիտը մեծ անձնաւորութիւն մըն էր, եթէ նոյնիսկ չգրէր » :

Ժիտը ճշմարտութիւնը որոնող մը եղաւ : Իր գործը կը ներկայացնէր իր անձն իսկ, իր մտահոգութիւններով, իր տըկարութիւններով եւ իր մեծութիւններով: Իր երկերուն մէջ արձանագրուած կը մընայ իր իսկ պատմութիւնը :

Ժիտը՝ մեզ կը ներշնչէ այն մտածումը, թէ մարդ էակը՝ նախ ինքը՝ իրեն կը պատկանի, իր իրաւունքն է ճանչնալ ինքզինքը, արտայայտել ինքզինքը եւ հասնիլ իր սահմանին: Մեզի չի վերաբերիր դատել մեր չափերով եւ դատապարտել այն, զոր մենք չենք հասկնար :

« Հաւատացէք անոնց, կ'ըսէ Ժիտ, որոնք ճշմարտութիւնը կ'որոնեն: Կասկածեցէք անոնցմէ, որոնք զայն գտած կը յայտարարեն: Քրիստոսի խօսքին մէջ աւելի լոյս կայ, քան մարդկային խօսքին մէջ»:

Փրուստ, հոգեբան, գեղագէտ, նկարիչ եւ բանաստեղծ, իր նիւթերը կը շօշափեն իր ժամանակի ամբողջ ֆրանսական ընկերութիւնը: Մինչ Ժիտ կը կեդրոնանայ իր եսին մէջ, եւ կ'արտայայտէ իր իսկ անձը, Փրուստ չամփոփուիր իր եսին մէջ, անկէ դուրս կը ցատկէ դէպի արտաքին աշխարհը :

Փօլ Վալերի մեր գիտական դարու մեծ բանաստեղծն է, որուն բանաստեղծութեան ակերը կը բխին իր բանականութենէն, հրապուրիչ պատկերներու եւ մտածումներու դէզ մը կը յորդին այդ բանականութենէն: Վալերի հաւատք չընծայեր գործի մը, որ դիւրին աշխատանքով մը կատարուած է, եւ արժէք կ'ընծայէ գործի մը, որ բեղուն եւ համբերատար աշխատանքի մը արդասիքն է: Այսպիսի գործ մը միայն արդիւնաւոր է հեղինակին համար :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ վերջ տրուած է Արիներու եւ Արենուշներու «Հովանաւոր Մարմնին» որ տարիներէ ի վեր այնքան օգտաշատ գործունէութիւն մը ցոյց տուաւ:Կը հարցնեմ Պ. ընդհ. պետին.— Ստո՞յգ է: Եւ եթէ այո, կրնա՞նք գիտնալ պատճառը:

Պ.Պ. Հովանաւորող Մարմին, ո՞վ ստեղծեց ձեզ եւ ի՞նչ է պատճառը լուծարքին:

Կը խնդրենք հրապարակաւ լուսաբանել խնդիրը, ի բուժումն գայթակղեալ մտաց:

Խումբ մը Հայ Արիներու եւ Արենուշներու, բարեկամներու կողմէ

Գ. ՏԵՐԻԿԵԱՆ

ՔԱՀԱՆԱՆ.— Պսակը ո՞ր կարգի թող ըլլայ :

ՓԵՍԱՑՈՒՆ.— Պսակը՝ առաջին կարգի ,իսկ արարողութիւնը չորրորդ կարգի:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

●

ԱՆԻԷՌ.— Գեղարուեստական ճոխ վայելք մը սարքած էր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ի պատիւ հայ մայրերու:

Հազիւ չորս ամսուան կեանք ունեցող այս կազմակերպութիւնը կրցած էր այնքան խանդավառութիւն եւ հաւատք դնել իր աշխատանքներուն մէջ որ այսօր ճակատաբաց կրնայ ներկայանալ հանրութեան:

Այդպէս ալ եղաւ կիրակի 21 Յունիսին, իր կազմակերպած ցերեկոյթին:

Հակառակ նեղացուցիչ օդին որոշեալ ժամուն սրահը լեցուած էր ծնողներու եւ համակիրներու բազմութեամբ մը: Հանդէսը բացուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով, զոր քառաձայն երգեց Նոր Սերունդի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Սահակ Յովհաննէսեանի:

Մասնաճիւղիս խանդավառ անդամուհիներէն ընկերուհի Նուարդ Մատոեան գրաւոր ուղերձով մը տեղեկութիւններ տուաւ այս նորակազմ խումբին մասին. բացատրեց կատարուած աշխատանքը եւ յայտնեց ընկերներու հաւատքը ապագայի յաջողութեանց մասին: Ընկեր Կարապետ Քելեճեան յուզումով արտասանեց Վարուժանի «Հայր Օրհնէ»ն, իսկ ընկերուհի Ազատնի Աւետիսեան յաջողութեամբ երգեց «Նազեր»ը եւ Անուշէն «Համբարձում եայլա»ն: Ընկերուհի Ալիս Քէչիչեան գեղեցկօրէն արտասանեց «Ի՞նչ է Հայը»: Յետոյ կրկին բեմ գալով հայկական տարազով պարեց «Երեւանի Հարսը» չատ յաջող: Իսկէն ընկեր Միհրիչ Պօղոսեան երգեց «Ծիրանի Ծառը» եւ «Հով արէք»ը, ընկեր Մարտիրոս Գարակէօզեան Անտուանի եւ ժողովուրդին խնդրանքին վրայ «Բարձր սարերը», իսկ ընկեր Պետրոս Եսայի դաշնակի վրայ նուագեց Կոմիտասէն երկու կտոր: Ընկերուհի Շաքէ Յովհաննէսեան խոր ըմբռնումով արտասանեց Աւ. Իսահակեանի «Հայաստանին»: Բոլոր մասնակցողները կ'արժանանային բուռն ծափերու:

Օրուան բանախօս ընկեր Նուպար Նիկողոսեան կարճ եւ գեղեցիկ ճառով մը վեր հանեց Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի փրկարար դերը հայապահպանման աշխատանքին մէջ: Ցոյց տուաւ մօր անփոխարինելի առաւելութիւնները եւ կոչ ըրաւ ներկայ երիտասարդութեան աւելի խանդավառութեամբ շարունակել այս կենսական գործը:

Նոր Սերունդի երգչախումբը կրկին բեմ գալով ներդաշնակօրէն երգեց «Էս գիշեր լուսնակ գիշեր»ը, «Ինչո՞ւ Պինկէօլը մըտար», «Սարերի վրով գնաց», «Լուսին չկար» եւ ժողովուրդին բուռն փափաքին վրայ Կոմիտասի «Կալի երգը», ջերմ ծափերու մէջ: Ուսուցիչը, ընկեր Սահակ Յովհաննէսեան խօսք առնելով յորդորեց ներկաները վստահութեամբ յանձնել իրենց զաւակները այս գեղեցիկ շարժումին, բացատրեց խումբի մէջ տիրող եղբայրական ոգին, ղեկավարութեան անշահախնդիր անձնուիրութիւնը եւ խնդրեց ծնողներէն յաճախ ներկայ ըլլալ դասաւանդութեանց, իրենց աչքերով տեսնելու համար իրենց զաւակներուն աշխատանքը:

Կարգը եկած էր զաւեշտին: Այդ պահուն ջերմ ծափերու մէջ սրահ կը մտնէր Ֆրանսայի կէս-ծանրութեան ախոյեան Ժագ Հայրապետեան, առաջնորդութեամբ 100 եւ 200 մեթր վազքի ախոյեան Յարութիւն Տէրտէրեանի: Համակրելի ախոյեանը այս առթիւ յայտարարեց. — Շատ հպարտ եմ Հայ ըլլալուս եւ ուրախ եմ որ այսօր կը գտնուիմ ինծի համար չատ սիրելի հայ երիտասարդներու մէջ.

Քիչ վերջ բեմը կը բացուէր եւ կը սկըսէր զաւեշտը՝ «Թորոս ծառայ»: Գլխաւոր դերերը ստանձնած էին Միհրան Քէչիչեան եւ Կարապետ Քէլէճեան: Թէեւ առաջին անգամ բեմ կ'ելլէին, բայց կըցան ապրիլ եւ ապրեցնել այս դժուարին գործին անձերը: Մանաւանդ Կարապետ Քէլէճեան Թորոս ծառայի դերին մէջ յայտնութիւն մը եղաւ: Ներկաները չատ գոհ մնացին:

Հանդէսին պաշտօնական մասը լրացած ըլլալով սկսաւ խնջոյքը: Բաժակաճառեր, երգեր, արտասանութիւններ եւ պարեր իրարու կը յաջորդէին: Ներկաներուն մէջ կը գտնուէր սիրուած երգչուհի Օր. Մարի Քէչիչեան որ երկու երգեր երգեց:

Հաւ մը աճուրդի դրուելով չատ քիչ ժամանակէն գոյացաւ 22.900 ֆրանք: Այս առթիւ վարչութիւնս հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլորին, մասնաւորապէս Ազատխանեան եղբայրներուն (Լիֆինէյէն) եւ Պ. Թէրզեանի (Արժանթէօյ) որոնք առատաձեռնօրէն մասնակցեցան աճուրդին, իսկ Տէր եւ Տիկին Ստեփան Պալեան ստիպուած ըլլալով բացակայել, 1500 Ֆր. կը նուիրէին մասնաճիւղին:

Այսպէս յաջողութեամբ պսակուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին անդրանիկ ձեռնարկը:

ՌՈՒԽՏԱՒՈՐ

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

★

Պէյրութի Համազգային Փալանճեան Ճեմարանի վկայականներու բաշխումը տեղի ունեցած է յունիս 21ին: Բացման խօսքը ըրած է ընկեր Ս. Վրացեան, բացատրելով թէ չատ արդիւնաւոր տարի մը եղած է 1952 – 53 տարեշրջանը: Աշակերտներու թիւը 250էն բարձրացած է 310ի: Ճեմարանը կը հետեւի ֆրանսական լիսէի ծրագրին, միաժամանակ զօրացուցած է անգլերէնի ուսումը եւ աւարտական մը կ'ընդունուի ամերիկ. համալսարանին Ա. դասարանը:

Բժիշկ Սէմէրճեան հետեւած է աշակերտներու առողջական վիճակին: Աշակերտները առողջ են եւ պատուաստուած ծաղիկի, ժանտատենդի եւ կեղծ-մաշկի դէմ: Ատամնաբոյժ տօքթ. Գոնեալեան մօտէն հետեւած եւ քննելով աշակերտներու ակռաները, գոհացուցիչ գըտած է:

Այս տարի դասացուցակին վրայ աւելցած է Կրօնաբարոյագիտութիւնը եւ Հայոց եկեղեցւոյ պատմութիւնը որոնք կը դասաւանդուին Շահէ վարդապետի կողմէ:

Իբրեւ ուսուցման արտադասարանային աշխատանք, Ճեմարանը ունի «Լսարանական միութիւն»ը որ կը կազմակերպէ դասախօսութիւններ, գրական մրցումներ, վիճաբանական ասուլիսներ: Ունի իր «Ջահակիր» ամսաթերթը, ուր կը կատարուին գրական փորձեր: Աշակերտները այս տարի առաջնորդութեամբ ուսուցիչներու այցելած են պատմական վայրեր:

Հաստատութեան ելեւմուտքը այս տարի անցած է հարիւր հազար լիբ. ոսկին, որուն 49 առ հարիւրը կուգայ կրթաթոշակներէն, իսկ 60 առ հարիւր նուէրներէ: Այս տարի ալ Հայ Օգն. Խաչը վճարած է 5000 տոլար իբրեւ կրթաթոշակ, իսկ 1000 տոլար բարձր ուսումի տէր ուսուցիչներ պատրաստելու: 10.000 տոլար ալ վճարած է Քալիֆորնիոյ Հայ Կրթ. Միութիւնը:

Հայրենակցական միութիւններ որդեգրած են սաներ:

Ճեմարանի նոր շէնքը պատրաստ կ'ըլլայ աշնան: Արդիական մանկապարտէզ մը կը բացուի պատրաստուած մանկավարժուհի Օր. Տօնապետեանի ղեկավարութեամբ: Այս մանկապարտէզը պիտի կոչուի «Համազգայինի ՀՕՄ մանկապարտէզ», իբրեւ երախտագիտութեան նշան Հայ Օգն. Միութեան:

Այս շէնքին մէջ պիտի բացուի գիշերօթիկ բաժինը ա) ուրիշ երկիրներու աշակերտներու համար, բ) մօտէն հետեւելով գիշերօթիկ աշակերտին, աւելի ուռճացնելու համար անոր մտաւոր ճաշակը:

Պիտի բացուի նաեւ բնագիտական եւ տարրալուծական արդիական բաժին մը: Միջին յարկը պիտի յատկացուի մատենադարանին:

Ճեմարանը սկսած է գիրք հրատարակել: Առաջին անգամ լոյս ընծայած է Գ. Գիւզալեանի Հայոց պատմութիւնը:

Ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ Պ. Մելքոն Տէր Մելքոնեան նուիրած է հազար լ. ոսկի «Համազգային»ի դասագիրքերու պատրաստութեան համար:

Այս տարի «Ճեմարանը» աւարտած են քսան հոգի, եօթը աղջիկ եւ 13 մանչ:

ՀԱՆԴԻՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Սիրելի «Յառաջ», Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը Յունիս 21ին, այց մը կազմակերպած էր դէպի Անտիյյի Հանդստեան տունը: Առանց իրարանցումի քանի մը օրուան մէջ, 30 ընկերուհիներ եւ համակիրներ արձանագրուած էին:

Առաջին անգամ էր որ Առնուվիլը այս տեսակ այց մը կը կազմակերպէր: Հաճելի ճամբորդութենէ մը վերջ հասանք, Հանդստեան Տունը:

Յարգելի տնօրէնուհին, մեծ հաճոյքով ընդունեց մեզ: Այս տան մէջ հաստատուելէն ի վեր, առաջին անգամն է որ այսքան բազմութիւն կը տեսնէր: Բոլորս ալ ուրախացանք, տեսնելով, այսքան կանոնաւորութիւն, անթերի մաքրութիւն եւ հոգածութիւն մեր տարէց հայրերուն եւ մայրերուն համար:

Պատսպարեալները իրենց խոր գոհունակութիւնը կը յայտնէին եւ կ'ըսէին — Աստուծոյ դէմ մեղանչած կ'ըլլանք եթէ պզտիկ դժգոհութիւն մը յայտնենք:

Բոլորին ցանկութեամբ պզտիկ հանգանակութիւն մը կատարելով 6500 ֆրանք համապատասխան ընկալագրով յանձնեցինք տնօրէնուհիին, որ իր շնորհակալութիւնները յայտնեց եւ մաղթեց որ շատեր հետեւին մեր այս օրինակին:

Մեկնումի ժամն էր, բայց ուզեցինք այցելել երկրորդ տունը: Թէեւ մեր այցելութիւնը չէր ծանուցուած, բայց տնօրէնը, Պ. Մանուկեան սիրով ընդունեց մեզ: Զմայլեցանք տեսնելով բոլոր արդիական կահաւորումները: Ուշ ատեն երբ կը վերադառնայինք, բոլորիս աչքերն ալ թրջած էին... Սիրելի հայրեր եւ մայրեր, դուք ձեզ երբեք լքուած մի կարծէք: Խաչուհիները յաճախ պիտի այցելեն եւ ուրախացնեն ձեզ:

ԱՐՍԻՆԷ

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

●

«Սիփան – Կոմիտաս» երգչախումբին Գ. Ալէմշահի ղեկավարութեան շրջանին անդամները եւ անդամուհիները պտոյտ մը սարքած էին կիրակի օր:

Աւելի քան 50 անդամ - անդամուհիներ հաւաքուած էին, եւ բոլորը մէկ անդամէն վերադարձան այն տաք եւ սիրալիր մթնոլորտը զոր ողբացեալ Գուրգէնը կրցած էր ստեղծել շնորհիւ իր այնքան ընկերական վերաբերումին:

Ինկապէս ցաւալի է որ գաղութը զըրկուած է այս երգչախումբէն եւ հակառակ տարիներ անցնելուն կը պահէ իր ոգին Գուրգէնին մահէն աւելի քան հինգ տարի վերջ, առանց մոռնալու «Վարդ Կօչիկը», «Իմ հեռաւոր հայրենիքը» եւ բոլոր միւս երգերը զոր սորվեցուցած էր իրենց տաղանդաւոր խմբավարը:

Ճաշասեղանը կը վարէր Պ. Յակոբ Յակոբեան, խումբին «վեթերան»ներէն, որ նախ մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգանքի հրաւիրեց ներկաները, ի յիշատակ Ալէմշահի:

Խումբին վարչութիւնը կը խորհի պարբերաբար կազմակերպել հանդիպումներ սեպտեմբերէն սկսեալ: Ցանկալի է որ երգչախումբը վերակազմուի ապահովելով նոր խմբավար մը:

Խմբերգներէն զատ, տեղի ունեցաւ նաեւ մեներգներ եւ հաճելի մթնոլորտը տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր:

Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

ԳԼՈՒԽ Բ.— ԹՈՔՄԹԼԵԱՆ ՊԱՆԴՈԿԸ

●

Թոքմթլեան հասնելով Փուարօ լոգարանով սենեակ մը վարձեց: Պանդոկին գրագիրը նոյն պահուն իրեն յանձնեց երեք նամակներ եւ հեռագիր մը: Փուարօ թէեւ նամակի կը սպասէր, սակայն հեռագիրը անակնկալ մըն էր, բացաւ զայն իր սովորական հանդարտութեամբ եւ կարդաց.

«Քասնէրի խնդրին մէջ ձեր նախատեսութիւնները իրականացան: Խնդրեմ վերադարձէք»:

— Ահաւասիկ անհաճոյ կացութիւն մը, ըսաւ Փուարօ, յետոյ դարձաւ գրագիրին. — Ստիպուած եմ մեկնիլ այս գիշեր, Սէմփլօնի ճեպընթացը քանի՞ն կը մեկնի:

— Իննին պարոն:

— Կրնա՞ք տեղ մը ապահովել ինծի:

— Անշուշտ պարոն, այս եղանակին շոգեկառքերը գրեթէ պարապ կ'ըլլան:

Առաջի՞ն թէ երկրորդ կարգ:

— Առաջին:

— Շատ լաւ, պարոն, ո՞ւր պիտի երթաք:

— Լոնտոն:

— Շատ լաւ, պարոն:

Փուարօ ժամացոյցին նայեցաւ, ութին տասը կար:

— Ճաշելու ժամանակ ունի՞մ, հարցուց.

— Անշուշտ պարոն:

Փուարօ ճաշարահ անցաւ եւ ճաշը ապսպրեց:

Նոյն պահուն ձայն մը լսեց.

— Ահ, ասիկա անսպասելի հաճոյք մըն է:

Խօսակիցը կարճահասակ գիրուկ մարդ մըն էր եւ կը ժպտէր:

Փուարօ ոտքի ցատկեց.

— Պ. Պուք...

Պ. Պուք ննջարան վակոններու ընդհ. տնօրէնն էր, պելժ եւ երկար տարիներէ ի վեր կը ճանչնար Փուարօն՝ պելժ ոստիկանութեան տխտանը:

— Ի՞նչ բան ձեզ հոս կը բերէր հարցուց իր վաղեմի ընկերոջ:

— Փոքր գործ մը ունէի Սուրիոյ մէջ:

— Ե՞րբ կը վերադառնաք:

— Այս գիշեր:

— Սքանչելի հանդիպում ես ալ գործեր ունիմ եւ մինչեւ Լօզան պիտի երթամ: Անշուշտ Սէմփլօնով կը ճամբորդէք: Միասին պիտի ըլլանք:

Փուարօ աչք մը նետեց իր շուրջիններուն, որոնցմէ երկուքը անմիջապէս գըրաւեցին իր ուշադրութիւնը: Անոնք նստած էին նոյն սեղանին առջեւ: Երիտասարդը անտարակոյս Ամերիկացի մըն էր, մօտաւորապէս երեսուն տարեկան եւ համակրելի: Իր ընկերը 60 – 70 տարու կ'երեւէր, ճաղատ գլուխ մը եւ չատ խորամանկ աչքեր ունէր: Ճաշը աւարտելով ոտքի ելաւ եւ

— Վճարէ, Հէքթօր, ըսաւ:

— Շատ լաւ Պ. Րէչէթ, ըսաւ երիտասարդը, որ վճարելէ վերջ հետեւեցաւ իր սեղանակիցին որ դուրս կ'ելլէր:

— Ի՞նչ կը խորհիք այս երկուքին մասին, հարցուց Փուարօ:

— Ամերիկացի են, պատասխանեց Պ. Պուք:

— Անկէ զատ, ի՞նչ կը խորհիք իրենց նկարագրին մասին:

— Երիտասարդը չատ համակրելի էր:

— Իսկ մի՞ւսը:

— Անկեղծ ըլլալու համար, միւսը անհաճոյ տպաւորութիւն մը թողուց վրաս: Իսկ դո՞ւք:

Երքիւլ Փուարօ պատասխանելէ առաջ պահ մը խորհեցաւ.

— Վայրի գազանի մը տպաւորութիւնը թողուց վրաս:

Փուարոյի վակոնին թիւը եօթն էր: Երբ ներս մտաւ զարմանքով տեսաւ թէ Թոքմթլեան պանդոկի երիտասարդ Ամերիկացին հոն է:

— Կարծեմ ձեզի հետ կը ճամբորդենք, ըսաւ:

— Ահ, չատ լաւ: Անունս Մաքքուին է, ըսաւ երիտասարդը:

Նոյն պահուն պաշտօնեան Փուարոյի պայուսակը կը զետեղէր:

— Ձեր անկողինը վերինն է պարոն, ըսաւ: Մէկ վայրկեանէն ճամբայ կ'ելլենք:

— Եթէ կը փափաքիք կրնաք տակի անկողինը պառկիլ, պարոն, ըսաւ երիտասարդը:

— Ոչ, ոչ, չեմ ուզեր անհանգիստ ընել ձեզ:

Նոյն պահուն Սէմփլոնի ճեպընթացը ցնցումով մը ճամբայ ելաւ:

ԳԼՈՒԽ Գ.— ՓՈՒԱՐՕ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Պ. Էրքիւլ Փուարօ յաջորդ օրը ուշ մըտաւ ճաշարան վակոնը: Պ. Պուք հոն էր դեռ: Փուարօ իր տեղը գրաւեց անոր դիմաց: Պ. Պուք վակոնին մէջ գտնուողները ցոյց տալով ըսաւ.

— Եթէ Պալզաքի գրիչը ունենայի, պիտի ուզէի նկարագրել այս տեսարանը: Նայեցէք մեր շուրջը. հոս ամէն դասակարգէ, ամէն ազգէ, ամէն տարիքէ մարդիկ կան: Եւ երեք օրուան համար այս մարդիկը նոյն տանիքին տակ պիտի ճաշեն, նոյն տանիքին տակ պիտի ուտեն, անոնք չեն կրնար բաժնուիլ իրարմէ: Երեք օր վերջ պիտի բաժնուին իրարմէ թերեւս անգամ մըն ալ իրար չտեսնելու պայմանով:

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ 120.000 Հրեաները ա-նելի մը մատնուած են, բաբունիներու գործադուլին հետեւանքով: Ոչ կրնան ամուսնանալ, ոչ մեռել թաղել, ոչ ալ ուրիշ արարողութիւն կատարել: Բաբունիները հատուցում կը պահանջեն երեք ամիսէ ի վեր:

ԹԵՀՐԱՆԻ մեծ ագիւսարանին 15.000 բանուորները գործադուլ մը սարքեցին: Կառավարութիւնը ապօրէն կը նկատէ այս ցոյցը: Համաձայն է ընկերային օրէնքը գործադրելու, բայց կը մերժէ 25 առ հարիւր յաւելումը: Բանթողները որոշեցին շարունակել գործադուլը: — Իրանի մեծ կրօնապետը, Քաշանի, բացէ ի բաց կը պայքարի վարչապետին՝ Տոքթ. Մոսատեղի դէմ, ամբաստանելով թէ խախտած է սահմանադրութիւնը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդային իշխանութիւնը ջնջեց լուսարգելը որ կը տեւէր 15 օրէ ի վեր: Բայց պաշարման վիճակը պիտի շարունակուի: Վերջին լուրերու համաձայն, անկարգութիւնները, ցոյցերը եւ գործադուլները կը շարունակուին արեւելեան Պերլինի եւ ուրիշ կեդրոններու մէջ: Կ'ըսուի թէ ռուսական զօրքը հետզհետէ կը քաշուի: Մինչ համար բաժնեչափ որոշուած է շաբաթական 150 կրամ: Ռուս զօր. Դիբրովնա նորէն կ'ամբաստանէ արեւմտեան պետութիւնները իբրեւ պատասխանատու վերջին խռովութեանց: Այս առթիւ կը պահանջէ լուծել հակաբոլշեւիկեան կազմակերպութիւնները, իբրեւ նախապայման Պերլինի հաղորդակցութեանց վերահաստատման:

ՉԸՐՉԻԼԻ հիւանդութիւնը ուղեղային սակաւարիւնութեան կը վերագրեն, հետեւանք՝ սրտի տկարութեան: Թերթերը կը գրեն թէ վարչապետը անցեալ Եչ. նըստած է նախարարական խորհուրդին մէջ, բուռն վիճաբանութեան մը հետեւանքով:

«ՎԱԼԻՔ ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻՆԵՐԸ տագնապալի պիտի ըլլան», կ'ըսէ արեւմտեան Եւրոպայի նոր սպարապետը, զօր. Կրուն-թըր, ուսումնասիրութիւն մը հրատարակելով զինուորական հանդէսի մը մէջ:

ՎԵՑ ՄԻԼԻՈՆ Թոցուց չարագործ մը, ատրճանակը ցցելով Նէօյիի մէկ դրամատան մէջ: Գանձապահը կին մըն էր որ փոխանորդաբար կը վարէր այդ փափուկ պաշտօնը:

Ն. ՄԽՈՒԹԵԱՆ առողջապահական նախարարը կը ծանուցանէ թէ բժշկական խորհուրդը լուծուած եւ նոր մը կազմուած է, 43 անդամներով: Այս առթիւ ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղէ նախորդին դէմ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

36, Bd. du Général de Gaulle,
Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ՀԱՂՈՐԴ.— Կառ տիւ Նօռէն չոգեկառք ժամը 13.33, 13.59, 14.30 եւ 15, իջնել Անկէն եւ կառ տ'Անկէնէն օթօքարը առնել Մօնմոռանսիի համար որ կը մեկնի ամէն քառորդ ժամը մէկ: Իջնել Ռուէթ տը Կոօլէյ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Յովհ. Եղիշէեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Արտաշէս Զապոնեանի, իրենց պարագաներուն ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱԼԵԱՆԱՔԵԱՆԻ մահուան առթիւ եւ Հ. Յ. Դ. Տան ֆոնտին կը նուիրէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեքենայի վրայ աշխատող գործաւորուհիներ (տափատ եւ վէսթոն), պաթիսէօզ եւ ֆինիսէօզ կարեւոր աշխատանոցի մը մէջ: Դիմել՝

DESFOSSES. 27, RUE GODILLOT
à SAINT OUEN (Seine)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի:

Մէտօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ, Կիրակի 5 Յուլիս, ամբողջ օրը: Երթ ու դարձ մասնաւոր օթօքարներով: Գին 250 ֆր.: Նախօրօք արձանագրուիլ վերոյիշեալ խումբերու ընկերներու մօտ, ինչպէս նաեւ ճաշարան Արթիւր, փլաս տէ Ֆէթ:

Բարձրախօս հայերէն եւ ֆրանսերէն պնակներով: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Սիրով կը հրաւիրուին Իսիի, Քլամարի, Շաւիլի, քոյր կազմակերպութիւնները, խմբովին հայրենաշունչ օր մը անցնելու համար:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաշխարհանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի զովասուն ծառաստաններուն մէջ, Քաֆէ Լաֆարքի մօտ:

Գեղարուեստական բաժին, եւ անակնկալներ: ՓՈՂ եւ ԹՄԲՈՒԿ:

Տոմսերու գինն է երթուդարձի համար 100 ֆրանք:

Օթօքարերը կը մեկնին Փլաս Կիշառէն առաւօտ ժամը 9ին: Պիտի անցնի Փլաս Մեզոն Նէօվ եւ Փլաս Վիլլէօրպանէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պարագային կը յեատփգուի յաջորդ շաբթուան:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԲՂԻՒ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Լը Շալէի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական պարերուն կը նուագէ Պ. ՀՐԱՆՏ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ նուագախումբը, բարձրախօս Պ. ԱԼՔԱՋԻ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբը կը ներկայացնէ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ»:

Կէսօրէ առաջ գնդակի մրցում (պուլ):

Կրնաք միասին բերել ճաշը, խմելիքը տեղին վրայ: Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

Առնել 53 1 5 4 11 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէն Ժիւսթ:

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գոմոնի եւ շրջանի Թաղ. խորհուրդը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Գոմոնի եւ Լա Ռօզիէրի բոլոր հայ ծնողները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոցներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբանալու: Ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30-ին, եկեղեցւոյ սրահը:—(ԿՆԻՔ)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ըստացած է Տիկին Վարդանեանէ հագուստեղէններ, կարօտեալներու բաժնելու համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փարիզի Հայկական Երգչախումբի վարչութիւնը հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Փարիզի մտաւորական դասուն, իր ղեկավար Պ. Արա Պարթեւեանի գործերուն նուիրուած նուագահանդէսին առթիւ (25 Յունիս) ցոյց տրուած գնահատութեան եւ բարեացակամ ուշադրութեան համար:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ: Պիտի խօսի ընկեր ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ (Թեհրանէն):

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, 3 Յուլիս, ժամը 20.30ին: Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի Թեհրանի «Արմենուհի» ամսագրի խմբագիր Պ. ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ: Նիւթը Հայ Մշակութային կեանքը Իրանի մէջ:

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: 5 Յուլիս Կիրակի ժամը 15ին, Հ.Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը մասնակցին դպրոցին աշակերտները: Կը ներկայացուին զուարճալի թատերախաղեր աշակերտներուն կողմէ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Համա - Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի քոյր մասնաճիւղերու կողմէ: Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան օդաւէտ ընդարձակ ագարակը, Սէն Լու - Կրան Փէն:

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ կարեւոր. ուժերու մասնակցութեամբ պիտի ներկայացնէ «ՌՈՒՄՊԱ» զաւեշտը (Փարիզեան ընտանիք մը): Ջութակահար Սարգիս Զէօրէքճեան պիտի նուագէ:

Երգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Հայրենակից ժաք Տէրտէրեան պիտի ներկայացնէ նոր երգնապնակներ (տիսք) Ռատիոյի: Ճոխ պիւֆէ:

Ծանօթ.— Հանդիսավայր երթալու համար Գուլվար Կարիպալտիէն առնել 15 կամ 18 թիւ հանրակառքը եւ իջնել ֆրանսական եկեղեցիին քով:

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հայ Կարմիր խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օդափոխութեան կայանը կը մեկնի՝

ՅՈՒԼԻՍ ՎԵՑԻՆ, ԺԱՄԸ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՈՒԹԻՆ, ԺԱՆ ԿՈՒԺՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ:

Կը խնդրուի ծնողներէն անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները ճիշդ ժամուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Սէն Սիւլփիսի սրճարանին վերնայարկը: (Շար. նախորդ նիստի):

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՉՈՄՈՒՆԻՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

5 Յուլիս, կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3 — 7, Արարատ ճաշարանին մէջ, ռիւ տէ գ'էֆօլ, փարիզ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Աղաւնի Շաղոյեան (Ամերիկայէն) կը փնտռէ իր հօրեղբօր աղջիկը՝ Մարգրիտ Շաղոյեան - Պետրոսեան որ Փարիզ կը բնակի: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ
3
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
3 JUILLET
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7107 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2518

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շուտով կը վերջանան ամավերջի հանդէսներու նկարագրութիւնները :

Անոնք որ կը սիրեն կարդալ այդ կարգի նիւթերը, անշուշտ նկատած են երկու վրդովիչ պարագաներ :

Առաջին.— *Ներկաներու «կոկիկ բազմութիւնը» :*

Երկրորդ.— *Աշակերտներու նուազումը, որ կը շեշտուի տարուէ տարի :*

«Կոկիկ բազմութեան» մասին խօսելու առիթ ունեցանք անցեալ կիրակի :

Եթէ բացառաբար 4–500, նոյն իսկ հազար ունկնդիրներ համրէք դպրոցական մեծ հանդէսի մը առթիւ, այդ չի նշանակեր թէ «ազգերնիս կը յառաջդիմէ»:

Բացառութիւնները ոչ թէ կը հերքեն, այլ կը հաստատեն անողոք իրականութիւնը :

Որ եւ է հանդիսաւոր արարողութիւն մինչ բազմութիւն կը քաշէ : Կ'երթաս կը վայելես եւ կը ծափահարես, առանց յանձնառութեան տակ մտնելու :

Դժբախտութիւնը այն է որ, մարդիկ նոյն հետաքրքրութեամբ չեն հետեւիր, երբ ծաղկոցի մը կամ դասընթացքի մը ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ :

Ուրիշ խօսքով, չեն խանդավառուիր իրենց իսկ զաւակներուն եւ թոռներուն ապագայով: Անոնց փրկութեամբ:

Ոչ կ'ուզեն տեսնել, ոչ ալ գիտնալ կատարուած աշխատանքը եւ ստացուած արդիւնքը :

— Սերունդի փրկութի՞ւն, — վարժապետի գործ է: Մենք մեր հոգերով զբաղինք ...

Չեն ըմբռներ թէ ամէնէն առաջ իրենց մուխն է որ կը մարի, երբ զաւակը չի հասկնար ծնողքին լեզուն: Երբ կ'անտեսէ, կ'արհամարհէ ինչ որ հայկական է :

Եւ ահաւասիկ երկրորդ վրդովիչ պարագան, — աշակերտներու զգալի նուազումը, մէկ տարիէն միւսը :

Արդէն աննշան թիւ մը կը կազմեն անոնք որ կը հետեւին հայերէնի դասընթացքներուն:

Քանի մը տասնեակ, լաւագոյն պարագային 60-70, ամէնէն հայաշատ կեդրոնին մէջ անգամ :

Դեռ չենք յիշեր այն դասընթացքները որոնք փակուած են արդէն :

Ինչո՞ւ զարմանալ : Երբ հայրիկն ու մայրիկը չեն հետաքրքրուիր «հայկականութեամբ», մայրենի լեզուով եւ մնալով, այստեղ ծնած զաւա՞կն է որ ահազանգ պիտի հնչեցնէ :

Երէկ միջավայրը արիւն եւ աւար կը հոտէր, եւ բնազդաբար ինքնապաշտպանութեան կը դիմէինք :

Այսօր, ազատ ափերու վրայ, «ռումպա»ն եւ «սամպա»ն նորերուն ոտքը գետնէն կը կտրեն : Մեծերուն գլուխն ալ կը դարձնեն :

Ուրո՞ւ հոգ ապագան ...

Ուրիշ առեն վայրերու կանչեր կ'արձակուէին, — «Մեռանք, կորանք»: Տեղին անտեղի :

Իսկ այս թմրութի՞ւնը :

Ինքնասպանութեան ճամբան չի՞ հարթեր այս համատարած անտարբերութիւնը :

Պայման չէ որ բռնի միջոցներ գործադրուին, ամբողջ բազմութիւններ կազմալուծելու, փոշիացնելու համար :

Յաճախ շատ աւելի վտանգաւոր են թմրեցուցիչները: Օտարութեան հրապոյրներն ու փորձութիւնները :

Բռնութեան դէմ կ'ըմբոստանաս: Ամէն պարագայի մէջ պաշտպանութեան միջոցներ կը փնտռես: Ի հարկին գլուխդ քարին զարնելով :

Թմրութիւնը, մեղկութիւնը յամրաբար կը հալեցնեն դիմադրական կորովը, ինչպէս մոլեխինդը :

Եւ առտու մը կը դառնաք անջիղ, կազմալոյծ զանգուած մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ Է

Չորեքշաբթի առտու սպաննուեցաւ Թունուզի գահաժառանգը, իշխան Իզզէտին, երբ լրագիր կը կարդար իր պալատին պարտէզին մէջ :

Դաւադիր մը, Պրահիմ Ճերիտի, 33 տարեկան, պարտէզ մտնելով երկու գնդակ արձակեց իշխանին դէմ որ 72 տարեկան է եւ Թունուզի պէյին զարմիկը: Առաջին գնդակը ստամոքսին մէջ մտաւ եւ ծակեց աղիքները : Պալատին բոլոր դուռները բաց էին ըստ սովորութեան : Սպանեալին զաւակներէն մէկը ատրճանակին ձայնը լսելով, խոյացաւ մարդասպանին ետեւէն: Ոստիկան մը եւ ուրիշ քանի մը հոգի եւս միացան: Մարդասպանը նեղը մնալով ատրճանակը ուղղեց հետապնդողներուն դէմ : Բայց գնդակը վրիպեցաւ: Մարդը ձերբակալուած էր արդէն :

Այդ միջոցին Իզզէտին պէյ հիւանդանոց փոխադրուած էր, վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուելու համար: Բոլոր դարմանները անօգուտ անցան եւ իշխանը մեռաւ ժամը 17·30ին :

Ահաբեկումը մեծ յուզում պատճառեց Թունուզի թէ Փարիզի մէջ ուր գահաժառանգը Ֆրանսայի բարեկամ կը համարուէր :

Ոստիկանութեան տեղեկագրին համաձայն, մարդասպանը խոստովաներ է թէ 200·000 ֆրանք ստացած էր գահաժառանգը սպաննելու համար: Այս առթիւ յայտնած է դրդիչներուն անունները, բայց ոստիկանութիւնը չի հաւատար :

Իզզէտինի մահով իրեն կը յաջորդէ եղբայրը, Սատըք պէյ, իբրեւ գահաժառանգ : Թունուզի սահմանադրութեամբ ժառանգութիւնը վեհապետին զաւկին չիյնար, այլ արքայական ընտանիքի երիցագոյն անդամին: Սպանեալը պէյէն վերջ միակն էր որ արտօնուած էր մօրուք ձգելու: Քաղաքական տեսակէտով շուքի մէջ կը մնար տարիներէ ի վեր, բայց 1951ին հրապարակաւ ամբաստանեց վեհապետը թէ խաղալիկ դարձած է Նոր Տեսթուրի ձեռքը:

Սպանութենէն մէկ օր առաջ, Նոր Տեսթուրը (ազգայնական կուսակցութիւն մը) յայտարարութիւն մը հրատարակած էր թէ երկու տարուան պայքարէ եւ արիւնահեղութենէ վերջ պատրաստ է վերսկսելու բանակցութիւնները Ֆրանսայի հետ: Կ'ըսուի թէ կուսակցութեան ծայրայեղ անդամները ուժգնօրէն ընդդիմացած են այս յայտարարութեան, եւ կը պահանջեն ցմահ կռուիլ յանուն անկախութեան :

Իզզէտին թոռն էր Թունուզի Ալի պէյին (1882 – 1902) եւ հեռու կը մնար քաղաքական կեանքէ : Վերջերս մերժած էր ստորագրել յայտարարութիւն մը որ կը քաջալերէր օրուան վեհապետը՝ ընդդէմ Ֆրանսայի :

Առ նուազն չորս կարեւոր ուժեր տիրական դեր մը կը կատարեն Թունուզի մէջ: Առաջինը՝ ազգայնական հոսանքն է, որ կը դանդատի թէ Ֆրանսա դանդաղ կը շարժի, ինքնավարութեան հարցին մէջ : Երկրորդը Ֆրանսացի գաղթականներու խմբակցութիւնն է որ կ'ընդդիմանայ կատարեալ անկախութեան եւ ձայն կը պահանջէ որեւէ ինքնավարութեան մէջ: Երրորդը պէյը ինքն է որ Ֆրանսայի բարենորոգումներուն կ'ընդդիմանայ կրաւորական դիրք մը բռնելով : Հակառակորդները կ'ըսեն թէ կը հետեւի իր թոռնիկ ազգայնական զաւկին՝ Շատլի պէյի թելադրութեանց: Իսկ չորրորդը Ֆրանսական կառավարութիւնն է որ կը գործէ մարզպանի մը միջոցաւ եւ կ'աշխատի համաձայնութիւն գոյացնել միւս երեք հոսանքներուն միջեւ :

Ֆրանսա վերջերս ազատ արձակեց շատ մը աքսորականներ, մթնոլորտը մեղմացնելու համար, բայց ահա նորէն կը բորբոքին կիրքերը, իբրեւ հետեւանք Իզզէտինի սպանութեան :

ՊԵՐԼԻՆԻ ԴԷՊՔԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

62 ՀՈԳԻ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ, 25 ՍՊԱՆԵԱԼ, 388 ՎԻՐԱՒՈՐ, 25·000 ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ.— ՏՈՔԹ. ԱՏԸՆԱՒԸՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանը որոշեց յիշատակի ազգ. օր հռչակել Յունիս 17ը, երբ արեւելեան Պերլինի ժողովուրդը ապստամբեցաւ խորհրդային իշխանութեան դէմ : Օրինագծին քուէարկութենէն առաջ վարչապետը՝ Տոքթ. Ատընաուըր ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Ռուսերը գնդակահարած են 62 հոգի, սպաննած՝ 25, վիրաւորած՝ 388, իսկ ձերբակալած 25·000 քաղաքացիներ: Եւ բացագանչեց.— «Մեռեալներուն յիշատակը յաւիտենապէս վառ պիտի մնայ գերման ժողովուրդի սրտին մէջ»:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, ընկերվարական երեսփոխան մը առաջարկեց ուղղակի բանակցութիւններ կատարել երկու Գերմանիաներու միջեւ: Տոքթ. Ատընաուըր անգամ մը եւս յիշեցուց հետեւեալ պայմանները.—

1· Բանալ ճամբաները սահմանագծին վրայ.— 2· Քանդել սահմանագծէն անդին հաստատուած «կղպանքը».— 3· Երթեւեկի ազատութիւն բոլոր Գերմաններու համար ամբողջ Գերմանիոյ մէջ.— 4· Մամուլի եւ ժողովի ազատութիւն արեւելեան շրջանին մէջ.— 5· Արտօնել բոլոր ժողովրդավար կուսակցութեանց գործունէութիւնը.— 6· Օրէնքով ապահովել քաղաքացիներու պաշտպանութիւնը կամայականութեան եւ ահուսարսափի դէմ.— 7· Արձակել այն ռազմագերիները, քաղաքացի կալանաւորները եւ դատապարտեալները որոնք տակաւին Ռուսիա կը գտնուին:

Յունիս 17ի ըմբոստութեան մասին խօսած առեն, վարչապետը յայտարարեց թէ արեւմտեան երեք մարզպանները իրենց վերջին նիստը գումարեցին Պերլինի մէջ, որպէսզի Խ· Միութեան մարզպանը կարենայ հաղորդակցիլ իրենց հետ: «Սովետները որեւէ քայլ չառին այս ուղղութեամբ: Անհրաժե՞շտ է որ արեւմտեան երեք պետութիւնները ծունկի գան, Չորսերու ժողով մը խնդրելու համար Սովետներէն : Գերման կառավարութեան մը պարտականութիւնն է իր տեսակէտին բերել յաղթական պետութեանց մեծ մասը, վերահաստատելու համար Գերմանիոյ միութիւնը ազատութեամբ եւ անկախութեամբ, ապահովելով ազատօրէն կնքուած հաշտութիւն մը: Կառավարութիւնը ձեռք բերած է այս արդիւնքը, ինչ որ մեծ յաջողութիւն մըն է»:

Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային իշխանութիւնը նոր հրամանագիր մը հրատարակեց, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

1· Ջնջել այն բռնագրաւումները որ կատարուած են ի վնաս արեւմտեան Պերլինի կամ Գերմանիոյ արեւելեան շրջանին մէջ բնակող քաղաքացիներու.— 2· Ջնջել հողագործական ձեռնարկներու բռնագրաւումները.— 3· Վերահաստատել ազատ երթեւեկը Պերլինի երկու շրջաններուն միջեւ :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՄԱՑ ԿԱՄԱՑ ...

Շատը գնաց, քիչ մնաց ... Քսան, քսանըհինգ տարի եւս ու արդէն բոլորովին փոխուած պիտի ըլլայ մեր ազգային դիմագիծը այս հիւրընկալ հայրենիքներուն մէջ: Քսան, քսանըհինգ տարի վերջ ծաղրանկարի վերածուած պիտի ըլլան մեր եկեղեցին, մեր լեզուն, մեր գրականութիւնը եւ մեր տոհմիկ բարքերը :

Այդ օրերուն, մեր թերթերը պիտի հրատարակուին անգլերէն, ֆրանսերէն, սպաներէն, կամ ... չինարէն: Շատ քիչերը, տակաւին. պահած պիտի ըլլան իրենց մականունին պոչը, իբրեւ «հի՜ն, հի՜ն դարուց յիշատակ» : Առաջին անունները արդէն, շատո՜նց «քաղաքակըրթուած» պիտի ըլլան — Ճէք, Ճան, Էտի, Պիլ, Տիք, Էթիէն, Ժոռժ, Անտոէ, Անրի, Էտմոն, Մարսէլ, Մառթէն, Ժիւլիէթ, Ժաքլին, Տընիզ :

Մեր «անձախընթաց»ներուն մէջ, փոխանակ կատակերգակ դերասանը բեմ հանելու, պիտի հրաւիրեն «հին օրէնք»ի մարդ մը — իննըսուն տարեկան — որ քանի մը բառ հայերէն պիտի արտասանէ, որպէսզի ներկաները կուշտ ու կուռ խնդան :

Շա՞տ յոռետես եմ: Ուշադրութիւն ըրէք թէ ինչեր կ'անցնին, կը դառնան՝ յամի Տեառն 1953ին :

Եկեղեցին էք: Պսակ կայ: Երգեհոնը կը նուագէ «Ավէ Մառիա»ն: Քանի մը վայրկեան վերջ, հարսն ու փեսան խորան կ'առաջնորդուին եղանակով մը, որուն հեղինակը Կոմիտասը չէր, Վակներն էր :

Յուղարկաւորութիւն կայ : Դագաղը ներս բերուած չէ տակաւին ու երգեհոնը կուտայ Բողոքական եկեղեցիին մէկ աղօթքը — «Ա՛լ մօտ ըլլանք քեզի ...»:

Կամաց, կամաց օրէնքի կարգ պիտի անցնին իտալական, ֆրանսական եւ գերմանական օփերաներու աղօթքները: Թոռքային ողբը «գործի կուգայ», կարծեմ ...

Զատիկ է: Եկեղեցի կ'երթաք, որպէսզի աղուո՜ր հայերէնով քարոզ մը լսէք եւ քիչ մը «լուսաւորուիք», բայց պատարագւորը կը բարբառի անգլերէն...

Հարցուցէք թէ ինչո՞ւ կը քաջալերուին այս երեւոյթները կարգ մը բանգէտներու կողմէ: Եւ իմաստակները կը պատասխանեն.

— Ուրիշ ձեւ չկայ նոր սերունդը մեզի քաշելու համար ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓՈՂՈՑԸ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էր Պուէնոս Այրէսի մեր թղթակիցը, Քորտոպա քաղաքին մէկ փողոցը այսուհետեւ պիտի կոչուի Արմենիա:

Այդ առթիւ երեսփ. ժողովին յանձնուած օրինագիծը կ'ըսէ (25 Մայիս) թէ այդ անունը կը տրուի իբրեւ յարգանք հայ ազգին, որ յառաջիկայ Մայիս 28ին պիտի տօնէ իր անկախութեան 35րդ տարեդարձը, դարերու ընթացքին աւելի զօրաւորներու լուծին եւ տարագրութիւններու ենթարկուելէ ետք: Նոյնպէս կը խօսուի թէ Քորտոպայի մէջ կայ ժրաջան աշխատաւորներու մեծ գաղութ մը, որ համակրանքով պիտի դիտէ այս յարգանքի մատուցումը :

Օրինագիծը կը բաղկանայ երկու յօդուածներէ .—

ՅՕԴ. 1.— *Քաղաքապետութեանս Փուէյրէտոն թաղի Իպարպալդ (Արեւելեան) փողոցի անունը կը կոչուի «Արմենիա» անունով :* — Յօդ. 2.— *Կալուածահամարի վարչութիւնը նկատի պիտի առնէ այս հրամանագրով որոշուած անունի փոփոխութիւնը :*

ԵԳԻՊՏՈՍ *առաջարկեց արաբական հրամանատարութիւն մը հաստատել, տասը զօրաբաժին կազմելով Սուէզի պաշտպանութեան համար :*

ԲԱՆԵ՛Ր, ԲԱՆԵ՛Ր, Ի՛ՆՉ ԲԱՆԵՐ

•

Ցօղուած գրել չեն գիտեր չատեր՝ որոնք գրիչ կը բռնեն, յօդուած կը գրեն ։ Ցօղուած գրել չի գիտեր նոյնպէս Մասիսի յօդուածագիրը, որ, վճարելու համար իր տուրքը՝ իբրեւ աշխատաւոր կրօնական ճակատի վրայ, փոխանակ գոհանալու՝ գրելով թէ «Աւետարանը իր տեղն ունի, Խորենացին ալ իրը», — երբ ոչ ոք պիտի հակաճառէր կամ ընդվզէր այդ տեսակէտին դէմ՝ բամբակով հիւսուած թէ քթանով, — ելաւ հայհոյել հայ յեղափոխութեան, — խելքի՛ աչեցէք։

Երբեք պիտի չբարկանայի՝ եթէ միայն գրէր. — «Աւետարանին տեղը եկեղեցին է, Խորենացիինը՝ համալսարանի բեմը» ։

Երբեք պիտի չընդվզէի նոյնպէս՝ եթէ նաեւ աւելցնէր. — «Խորենացին կարելի չէ հաւասար դասել Աւետարանին» ։

Երբեք պիտի չզարմանայի, զարմնալ, եթէ, իբրեւ իր համոզումը, պատգամէր. — «Ոչ թէ Խորենացին, այլ ցայժմ լոյս տեսած եւ լոյս տեսնելիք որեւէ գիրք կարելի չէ հաւասար դասել Աւետարանին»։

Եղբա՛յր, դուն քու ժամդ, ես իմ ժամըս։ Դուն Աւետարան կարդա, ես՝ Խորենացի։ Ի՞նչ հարկ կար կռիւ հանելու ։ Ի՞նչ իրաւունք ունէիր ըսելու թէ.

1. — Կը հայհոյեմ Աստուծոյ ։

2. — Հայ յեղափոխականները, խունկի տեղ վառօդ ուղելով, դէպի սպանդ առաջնորդեցին հայ ժողովուրդը, յետոյ քայքայելով ինքնապաշտպանութեան կազմակերպուած շարքերը՝ հայրենիքն ալ յանձնեցին թշնամիին։

Դուն որ ասանկ կ՚ըսես, ես ալ պիտի չըսե՞մ միթէ.

1. — Որովհետեւ Սաղմոս միայն կարդացուցիք այս ժողովուրդին ։

2. — Որովհետեւ Խորենացի չկարդացուցիք ձեր ժամերուն մէջ։

Ինչո՞ւ չըսեմ։ Բայց ըսեմ ու հայհոյե՞մ ... մեր վարդապետին պէս ։

Այս ի՞նչ խաղ է՝ իր կերած մածունը ուրիշին բերնին քսելու այս փորձը ։

Այս ի՞նչ խաղ է՝ աստուածապաշտ երեւալու այս փորձը, հայհոյելով հանդերձ ժողովուրդի մը անձնազոհգաւակներուն՝ յանուն Աստուծոյ։

Ո՞վ է արտօնէր զինք՝ լուտանք թափելու հայ յեղափոխութեան հասցէին, պարզ անոր համար որ Խորենացին հաւասար կը դասեմ Աւետարանին ։

Խելքը կերա՞ծ է այս մարդը ։

Եթէ այն պայմանը, որ կը պահանջուի իրմէ՝ քչոց բռնելու իրաւունքի մը համար, պահանջուէր նաեւ գրիչ բռնելու իրաւունքի մը համար, պիտի գիտնա՛ր անշուշտ թէ մտաւորականէ մտաւորական յարգանքի եւ ակնածանքի պայման մըն ալ կայ, հոգ չէ թէ նոյն այդ մտաւորականները քալեն տարբեր ճամբաներէ ։ Ու պիտի չփորձուէր հայհոյելու ։

Ես աշխարհական գրող մըն եմ, բայց կը յարգեմ կրօնական ճակատի աշխատաւորները, առանց երբեք հաւատալու թէ կարելի է, այսուհետեւ, կրօնքով կամ եկեղեցիով իր քաղաքակրթական կոչումին եւ պատմական իրաւունքներուն առաջնորդել հայ ժողովուրդը։ Հպարտ եմ որ կը պատկանիմ այդ ժողովուրդին, հպարտ անով որ հայ ժողովուրդը, քրիստոնէութեան արշալոյսին իսկ, գիտցեր է պգեստաւորուիլ, «լուսաւորուիլ», քրիստոնէութեան առաջին ճառագայթներով ։

Հասկցա՞ր, աղէկ հասկցա՞ր, Եղբայր Մասիս ։

Բայց թէ այսուհետեւ քրիստոնէութինը կրնայ օգտակար հանդիսանալ մեր ժողովուրդին փրկութեան եւ վերելքին, պատրանք մըն է որ մտքի պնդութիւն ունեցողներուն ուղեղը միայն կը յաճախէ ։ Այսուհանդերձ յարգանք միայն ունիմ հանդէպ ամէն անոնց, որոնք հաւատքով եւ անկեղծութեամբ կ՚աշխատին կրօնական դաստիարակութեան ճակատին վրայ։ Բայց չեմ ուզեր որ առաջին հանդիպողը ելլէ եւ ամենայն անպատկառութեամբ անաստուած կոչէ զիս կամ, հեղինակ Աստուծոյ դէմ լուտանքներու ։

Հասկցա՞ր, աղէկ հասկցա՞ր, Եղբայր Մասիս ։

Նման վիրաւորանքներու եւ անարգանքներու դէմ մէկ է պատասխանս . —

Եթէ ձեր հաւատացեալները դարձացնելու համար՝ անհրաժեշտ է սարքել ֆաբրիկ մը, սատանաներով եւ հրեշտակներով, անաստուածներով եւ փրկուածներով, լաւ կ՚ըլլայ որ օգնութեան կանչէք ձեր խամաճիկները տարբեր ճակատներէ։ Ինծի ընդվզում կը պատճառէ երբ կ՚աշխատիք խամաճիկի վերածել մտաւորական մը, որ չունի ուրիշ հպարտութիւն, չունի ուրիշ ուրախութիւն, չունի՛, չունի՛, չունի՛ ուրիշ խաչ՝ բայց եթէ ծառայել հայ ժողովուրդին իր գիտցած ձեւով, իր հասկցած ձեւով, ամենայն անկեղծութեամբ, ինչո՞ւ չէ՝ մարտիրոսութեամբ, անձնազոհութեամբ ։ Տաղանդաւոր ժողովուրդ մըն է մեր ժողովուրդը, բայց անիրաւուած, զրկուած, անտեսուած։ Իմ խաչս է ծառայել այս ժողովուրդին, — ես գործ չունիմ Աստուծոյ ծառայողներուն պերճանքի եւ պըճրանքի թափօրներուն մէջ։ Կարճ խօսք մը, — եթէ պատմութիւն տրուի ինծի թէ կարելի է մեր ժողովուրդը հասցնել իր խաչին՝ ուրանալով Աստուածը, կ՚ուրանա՛մ։ Իմ աստուածս իմ ժողովուրդս է։

Աւելցնեմ, անմիջապէս, որ բացատրութեան այս ձեւերը մտաւորական ծանրութիւն չունին, ժողովուրդին հասկնալի դառնալու ցանկութի՛ւն մըն է միայն՝ որ կը չինէ այս նախադասութիւնները ։ Բայց վախնալով որ Եղբայր Մասիսին անհասկնալի կը մնայ տակաւին մտածումըս, քանի մը խօսք եւս. —

Աշխարհ չեկայ՝ որպէսզի Աստուած պաշտեմ։ Աստուածպաշտութեան բանակներ պատրաստելու համար չէր՝ որ արարչագործութիւն եղաւ, — ատիկա պիտի նսեմացնէր արարիչը որ երգիչներ է ստեղծեր՝ իր փառքը երգել տալու համար անոնց։ Սիրիններ չա՛տ, Ֆէյլահներ չա՛տ։ Որքան որ կ՚ուզէք, Աստուած անկարող չէ բազմացնելու համար անոնց թիւը։ Բայց հայ ժողովուրդը աշխարհ եկած է իբրեւ արարիչ, իբրեւ ստեղծագործ, — Թողէք որ ստեղծագործէ, պայմաններ տուէք որ ստեղծագործէ։

Դուք այս ժողովուրդը կը ցամքեցնէք, աւելի կը զրկէք ձեր աստուածային կատակերգութիւններով ։

Մանաւանդ որ ձեր դերն ալ լաւ չէք խաղար, ձեր դերն ալ լաւ սորված չէք ։ Դժուար չէ ինձ նշարի մէջնետել ձեր կրօնապատմական եւ եկեղեցագիտական ծանօթութիւնները եւ հոչակել պակաս ։ Բայց դժուա՛ր է, Եղբայր Մասիս, դըժուա՛ր է զուարճանալ եւ զուարճացնել՝ Աստուծոյ դէմ լուտանք անուանելով, իբրեւ թէ աւելածուի մը տեսակէտն ըլլար, արժէքը զոր կուտամ Խորենացիի գրքին, Աւետարանին հաւասար կամ Աւետարանէն բարձր։ Նախ գիտցէք, համբակնե՛ր, գիտցէ՛ք թէ բոլորովին խմս չէ այդ տեսակէտը։

Ռուբէնս Պէրպէրեան կը գրէր 1874ին. «Հայոց պատմութիւնն մի ապահովագոյն կրօնագիտութիւն է»։ Սկիւտարի մեծանուն մտաւորականը իր այս տեսակէտը կը պարզէ յօդուածով մը, որ յետոյ տպուած է Առաջին Տերեւ հատորին մէջ (1877, էջ 207 – 216)։ Այդ յօդուածը սքանչելի պատասխան մըն է Զամուրճի պատուելիին կրօնագիտական խաչակրութեանց, «դառամեալ հայ ժէզուիթին հայհոյալից կըռիւներուն», այսօր իսկ վերհրատարակելի՝ դաս մը տալու համար Նոր Զամուրճիներուն(*)։

Բայց ի՞նչ հարկ հին էջեր քրքրելու ։

Եղբայր Մասիս կրնայ վստահ ըլլալ թէ, երբ Խորենացին կը դնեմ ոչ թէ Հին ու Նոր Կտակարաններուն հաւասար (սխա՛լ է), այլ Հին ու Նոր Կտակարաններէն բարձր (ա՛յս է ճիշդը), բան մը ՝գիտեմ հարկաւ, քանի որ աւելածու չեմ։ Երբ փողոցին աւելածուն ըսէ նոյն բանը (Թութակաբար), լուտանք է։ Բայց Աստուծոյ դէմ լուտանք չէ՛, կրնա՞մ հասկցնել, լուտանք չէ՝ երբ կ՚ըսէ մտաւորական մը, նման տեսակէտ մը բանաձեւելու համար պրպտում կատարած, քննած, յղկած, աշխատած, պատրաստուած ։ Լուտանքը միայն աւելածուն կ՚ընէ, իսկ ծիծաղելի խօսքը՝ միայն Եղբայր Մասիսը, երբ կը պատգամէ թէ ոչ միայն Խորենացին, այլ եւ «ցայժմ լոյս տեսած եւ լոյս տեսնելիք որեւէ գիրք կարելի չէ հաւասար դասել Աւետարանին»։ Ասանկ ապուշ խօսքեր Արաբներն ալ Գուրանին համար կ՚ըսեն, Հնդիկները՝ իրենց կրօնական գիրքերուն համար, — եւ շարքը կ՚երկարի՛, կ՚երկարի՛ ։

Երբ պատանի էի, Թէոդիկ կարդալու տարիքիս մէջ, Ամէնուն Տարեցոյցը ինծի ալ հաւատացուցած էր թէ Աստուածաշունչը կը համարուի տիեզերական գրականութեան գլուխ – գործոցներէն մին, եթէ ոչ առաջինը ։

Բայց այն տարիքիս մէջ՝ երբ համոզուեցայ թէ քրիստոնէութիւնը Հին ու Նոր Կտակարաններուն մէջ չէ, — խօ՛, տեսնուա՞ծ բան է 40 տարեկան մարդ մը պառկեցնել երախայի օրրանի մէջ, — աննշան գիրքեր դարձան հրէական աւանդութեանց այդ հաւաքածոն (առաջինը) եւ լըվանթէնեան հաւատալիքներու ժողովածուն (երկրորդը)։

Ահա թէ ինչո՛ւ լուտանք կը համարեմ Խորենացին բաղդատութեան դնել Հին ու Նոր Կտակարան կոչուած բաներ – բաներու հետ ։

Եւ սրբապղծութի՛ւն՝ խօսք նետել հայ յեղափոխութեան, այդ գիրքերուն ներշնչումով ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Շատ կը փափաքէի վերհրատարակել այդ յօդուածը, ցոյց տալու համար ոչ միայն տեսակէտները՝ զորս կ՚ընդունիմ երեք քառորդ դար բաժնող անջրպետի մը մէկ եզերքէն միւսը, այլ եւ վիճաբանական թէքնիքը մեծ դաստիարակին, որ կը դողայ ուռիի պէս, յետոյ կը շարժէ նիւղերը սրափուշի պէս, ապա կը դղրդացնէ երկինք եւ երկիր։ Ափսո՛ս, միայն ինծի կ՚ըսեն թէ պզպեղով կ՚այրեմ հակառակորդին վերքերը ։

ԺԱՆԻՆ ՄԷՅԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

•

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ժանին Մէյ անցնելով աւելի նորերուն, խօսեցաւ նախ Ժան Փօլ Սարթրի մասին, որու փիլիսոփայութիւնը, ըստ իրեն, խոտոր կը համեմատի պատերազմի աղէտէն վերականգնող երկրի մը թափած ճիգերուն հետ ։

Առանց խնդրոյ առարկայ ընելու անոր գրական տաղանդը, փորձեց տալ «էքզիստանսիալիզմ»ի ընդհ. գիծերը ։

Սարթր կորուած անցեալէն, անտարբեր ապագայի հանդէպ, անտարբեր ամէն ինչի, նոյնիսկ իր անձին հանդէպ։ Այս է պատկերը, զոր Սարթր կ՚ընծայէ մեր անձին։ Ան մարդը կը նկատէ միութիւն մը, ինքն իր մէջ պարփակուած, եւ առանց արտաքին աշխարհին հետ յարաբերութեան մէջ մտնելու, կ՚ապրի ինքն իրմով եւ իրեն համար։ Անօգուտ գիտակցութիւն մը, եւ աննպատակ ու առանց հաճոյքի գոյութիւն մը։ Մարդս ինքն իր մէջ բանտարկուած, իր հաճոյքը կ՚որոնէ ազատութեան մէջ։ Բայց այս ազատութիւնը կը ներկայացնէ ոչնչութիւն ։

Սարթրի փիլիսոփայութիւնը չգրաւեց Ժանին Մէյի միտքը, այլ վիպագիրը, սակայն վիպագիր Սարթրը ներշնչուած է իր փիլիսոփայութենէն, որ ժխտական է, եւ մարդս կը նետէ յուսահատութեան գիրկը։ Այս պատճառաւ ալ Սարթրի վէպերը մթոյն են ու լճացած, անձերը կրաւորական ։

Սարթր աւելի յաջող թատերագիր է քան վիպագիր։

Ուրիշ գրագէտ մը, Քամիւս, նախապէս «էքզիստանսիալիստ (գոյապաշտ), յետոյ կը խորտակէ Սարթրեան բանտին դռները, որպէսզի գրաւէ իր տեղը քրիստոնէական պէթութեան, պարտականութեան եւ սիրոյ ըմբռնումին մէջ ։

Հարեւանցի ակնարկ մը նետելով թատերական գրականութեան վրայ, Ժանին Մէյ՝ յիշատակեց Ժան Անույի երկու գործերը, «Սանլիսի ժամադրութիւնը» եւ «Լ՚էրմին»ը։

Առաջինին նիւթը կը կազմէ դրամին տիրակալութիւնը։ Ըստ հեղինակին, երկու ուժեր կ՚ազդեն մարդկային ճակատագիրին վրայ։ Դրամին ուժը եւ հոգւոյ անրծութիւնը։ Սակայն հոգին անբիծ պահելու համար, մարդ պէտք է ըլլայ հարուստ ։

Կին գրողներէն՝ Սարթրին մտածողութեան կը յարի Սիմոն տը Պովուար, որ կը ներշնչուի անկէ, սակայն առանց զայն գերազանցելու։ Մշակուած իմացականութեամբ, կանացի գրչով կ՚արտայայտէ, ինչ որ Սարթրը կ՚ըսէ իրեն յատուկ ձեւով։ Հաւանական է, որ երկու տարբեր սեռեր այնքան իրարու համաձայնին, որքան անոնք։ Իր «Երկրորդ սեռը» անուն գիրքը, իբրեւ վաւերագիր կարեւոր է ։

Կին գրողներու շարքին, Ժանին Մէյ ուշադրութիւն ընծայեց Լուիզ տը Վիլմորէնի, Պէաթրիս Պէքի, Տոմինիք Ռոլէնի։ Վերջին երկուքը շահած են Կոնքուրի եւ Ֆեմինայի մրցանակները ։

Դասախօսը՝ գովեստով արտայայտուեցաւ «Աննա Ֆրանքի օրագրին» մասին, որ թէեւ օտար գրականութեան կը պատկանի, սակայն մէկ վաւերագիրն է Կեսթափոյի հալածանքներուն։ Ասիկա պատմութիւնն է տասն եւ երեք տարեկան փոքրիկ աղջկան մը որ կորստեան վտանգին ենթարկուած է Կեսթափոյին ձեռքը։ Գըրուած է հոլանտերէն, եւ թարգմանուած ֆրանսերէն, անգլերէն և հաւանաբար ուրիշ լեզուներու ։ Այս գիրքը միջազգային գրականութեան մէջ իր տեղն ունի Մարի Պաշքիրցեւի օրագրին քով ։

Կին տաղանդաւոր գրողներու շարքին կը պատկանի Սիմոն Վէյլ, միստիկ եւ փիլիսոփայ գրագիտուհին ։

Դասախօսութեան վերջին մասը յատկացուած էր բանաստեղծութիւններու՝ Ռոպէր Տեսնոս, Լուի Արակոն, եւ Փօլ Էլուար, Ժանին Մէյ կարդաց հատուածներ, բացատրեց անոնց արուեստի գեղեցկութիւնները, պարզութիւնը եւ յուզումները։ «Հակառակ մոայլ աշխարհի մը պարզած արտաքին երեւոյթներուն, մարդկային միտքը կը ճախրէ մտածումի ու գեղեցկութեան հորիզոնները »։

Դասախօսութիւնը վերջացուց կարդալով Փօլ Էլուարի «Ազատութիւն» բանաստեղծութիւնը։

Ներկաները իրենց գնահատանքը արտայայտեցին ջերմ ծափերով ։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

★

Յունիս 28ի կիրակին, տօնական օր մըն էր Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար, ուր հոծ բազմութեամբ ծնողքներ եւ հանդիսականներ եկած էին վայելել իրենց զաւակներու յաջողութիւնը, մանաւորաբար անոնց յառաջդիմութիւնը մայրենի լեզուին մէջ։

Պարտէզին մէջ գտնուող հանդիսասրահը օրուան պահանջը չէր լրացներ անշուշտ իր ընդարձակութեամբ, բայց բազմութեան կէսը դուրսէ կրցաւ հետեւիլ երգերուն, արտասանութիւններուն, բանախօսութեանց, ներկայացումներուն եւ պարերուն մինչեւ ուշ ատեն ։ Բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյեզ» եւ «Ծաղկէր Ազատ»ով, որոնց յաջորդեց Պ. Թ. Պօյաճեանի «Հուսկ բանքը»։ Վաստակաւոր ուսուցիչը մանաւորապէս թելադրեց ծընողներուն ուշադիր ըլլալ իրենց զաւակներուն ազգային դաստիարակութեան համար ։

Մաքուր եւ յստակ առոգանութեամբ արտասանութիւններ, Մայրենի լեզուին «Պանծացումը», «Սահակ-Մեսրոպ», «Ով մեծասքանչ»ով երգախառն, «Հայու հոգին» ողջունուեցան ջերմ ծափերով ։ Ներկայացումներ Մոլիէռի « Ագահ »էն տեսարան մը, «Մարքիզ»ը, երգախառն թատերախաղեր եւ մանաւանդ հայկական պարերը, մեծ ոգեւորութիւն պատճառեցին հանդիսականներուն ։

Իւրաքանչիւր դասարանի, 8րդէն մինչեւ 3րդ, առաջին երեք յաջող աշակերտուհիները ստացան զանազան մրցանակներ։ Այդ առթիւ յայտարարուեցաւ նաեւ թէ Գ. դասարանի աշակերտուհիները մեծ մասով յաջողած են իրենց քննութեանց մէջ, ստանալով համապատասխան վկայագիրը ։

Հանդէսին ներկայ էին Ռէնսիի եւ Վիլմոպլի քաղաքապետները որոնք միշտ մօտէն կը հետաքրքրուին «Դպրոցասէր»ով։ Առաջինը, Պ. Քոլսոն, բովանդակալից ճառ մը խօսեցաւ պատմելով իր յիշատակները 1914ի պատերազմի արհաւիրքէն եւ պանծացնելով Հայոց պատմութեան յիշատակելի դրուագները, որոնց տեղեակ է մօտէն։ Կաթող. պատուիրակ Սերովբէ վրդ. Մանուկեան եւ Պ .Յ. Պօղոսեան իրենց կարգին շեշտեցին Դպրոցասէր Տիկնանց եւ ընդհանրապէս հայ կնոջ կատարած գործը, ազգապահպանման մարզին մէջ։

Պարտէզին մէջ ժողովուրդը մինչեւ ժամը 10 բոլորուած էր սեղաններու շուրջ ։ Ամէնքն ալ կը փոխանակէին իրենց տպաւորութիւնը, վարժարանի նոր եւ մաքուր շէնքին, հանդէսէն, ընդհանրապէս Դըպրոցասէրի 75ամեայ գործունէութեան մասին։ Սեղան մըն ալ սարքուած էր ի պատիւ հիւրերուն եւ մամուլի ներկայացուցիչներուն։ Վարժարանը այժմ ունի 60-ի մօտ աշակերտներ ։ Ամէնուն բաղձանքը այն էր որ այդ 60ը դառնայ առնուազն 120 եւ հայ տուներէն ներս հայ մայրեր միշտ վառ պահեն ազգային ոգին եւ մայրենի լեզուն ։

Տ. Ա.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳԱՀԻՐԷԻ նորընտիր Թաղաք. ժողովը իր Ա. նիստը գումարեց Յունիս 25ին նախագահութեամբ Առաջնորդին : Դիւանը կազմուեցաւ հետեւեալ կերպով .— Պ. Պ. Հրանդ Նալպանդեան (Ա. ատենապետ), Մակարոս Էթմէքճեան (Բ. ատենապետ), Լեւոն Տաճեան (ատենադպիր), Յակոբ Զալըգեան (գանձապետ), Մարտիկ Պէյլէրեան (խորհրդական), Մեսրոպ Գույում-ճեան (խորհրդական), Լեւոն Տէր Աստուրեան (խորհրդական) : Ժողովը ընդունեց Թեմական խորհուրդին առաջարկը, — Մէկուկէս ամսական նուէր վճարել պաշտօնէութեան, արձակուրդի առթիւ : Ատենապետը տեսակցութիւն ալ... ունենայ Աղեքսանդրիոյ Թաղաք. ժողովի ատենապետ Պ. Մարտիկ Զարպահանէլեանի հետ Աղեքսանդրիոյ առաջնորդարանին փոխ տրուած 7000 եգ. ոսկիին վճարման համար :

Ի ՊԱՏԻՒ ՕՐ. ՋԱՊԷԼ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ Ֆրէզնոյի (Քալիֆորնիա) Տիգրանակերտցիները ճաշ մը տուած են, ցուցադրելով օրիորդին նկարած Վարդանանց պատերազմի գեղեցիկ նկարը : Օր. Պօյաճեան ծնած է Տիգրանակերտ եւ ներկայիս 82 տարեկան է : Հայրը Հայ, մայրը անգլիացի : Իր կեանքին նպատակը եղած է պանծացնել Հայութիւնը : Հեղինակն է «Արմէնեըն Լէճընտս էնտ Փոէմս» գրքին, որուն նախաբանը գրած է հայասէր Ճէյմ-Պրայս (1916) : Գիրքին մէջ կան տասներկու գեղեցիկ նկարներ, իր կողմէ նկարուած : Նաեւ կը պարունակէ թարգմանութիւններ անգլերէնի Րաֆֆիէն, Դուրեանէն, Թումանեանէն, Ալիշանէն, Իսահակեանէն եւ ուրիշներէ : Օրիորդը վերջերս անգլերէնի թարգմանած է Իսահակեանի « Աբու լալայ Մահարին» : Գրած է նաեւ թատերախաղ մը, « Էջմիածին » : Միեւնոյն ատեն տաղանդաւոր նկարիչ է, տարիներով Անգլիա հաստատուած :

Հ. Ե. ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ նոր ուխտ մը կազմուած է 10 անդամներով Բիշմէնոի մէջ (Մ. Նահանգներ) :

ՊԱՐԳԵՒ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ տեղակալի աստիճան ստացած է Միլֆըրտի մէջ (Մ. Նահանգներ) : Ճերմակեան 28 տարեկան է եւ անդամ Հ. Ե. Դաշնակցութեան եւ Միլֆըրտի Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին :

ԼՕՍ ԱՆՃԸԼԸՍԻ Հայ Կեդրոնի 4րդ տարեդարձը տօնուած է շքեղ ճաշով մը եւ վինակահանութեամբ : Ընկ. Հէրի Քարեան եղած է սեղանապետը : Ընդհ. մուտք եղած է տասը հազար տոլար : Այս Կեդրոնը կը ծառայէ Հայկ. մշակոյթին, ու նաեւ հայ նուիրական դատին :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Տիթրոյիթի մէջ մեռած է Իսրայէլ Պետրոսեան : Ծնած էր Տարօնի Մառնիկ գիւղը 1878ին : Ունեցած է շփում ֆետայիներու հետ : Որդին էր յայտնի յեղափոխական Պետրոսին, որուն յանձնուած էր Սեւոր փաշայի գահին Խալիլի հետապնդումը :

Ան յաջողեցաւ խմացնել Անդրանիկին : Իսրայէլի դաստիարակութեան միակ դպրոցը եղած է ֆետայիներու կեանքը :

× Սէյնթ Լուիզի մէջ մեռած է ընկեր Սիմոն Յովնանեան : Անդամ էր տեղական կոմիտէին :

× Շիքակոյի մէջ մեռած է ընկեր Սարգիս Մարապանեան : Շատ կանուխէն անդամակցած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան : Ծնած էԶարանճաղի ,Բերր իգիւղը ,1880-ին : Վարած է պատասխանատու պաշտօններ : «Արարատ» դպրոցին հիմնադիրն է :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍ.— Մենք ալ վայելեցինք Վիէնի Հայկական Երգչախումբին երգահանդէսը : Սէն Լուիի սրահը լեցուն էր բազմութեամբ : Սիրելի «Յառաջ», գրեթէ առանց բացառութեան ներկայ եմ եղած Վալանսի մէջ սարքուած ազգային տօներուն, դաշտահանդէսներուն, թատրոնի, խնջոյքներուն, բայց այսչափ երկսեռ երիտասարդութիւն չէի տեսած :

Առաջին բաժինը սկսաւ եկեղեցական երգերով : Քառաձայն երգեցին :

Ապա Կ. Պէպիրեան ջութակի վրայ նըւագեց «Կռունկ»ը եւ Կոմիտասի «Ծիրանի ծառ»ը : Օր. Ա. Ազանեան երգեց Աշուղ Ջիւանի «Ջախորդ օրեր»ը :

Առաջին բաժինը փակուեցաւ « Հէյ ջան Երեւան»ով, որ անյաջող էր : Փոխած էին թէ բնագիրը եւ թէ գեղեցիկ եղանակը :

Երկրորդ մասին բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Մ. Կաւլարենց, որ իր քնքոյշ ձայնով երգեց «Նազեր»ը, «Քէլէ, քէլէ», « Քէլէր ցոլէր» եւ «Իմ երգը» : Դժբախտաբար դաշնակահարուհին (Ֆրանսուհի) անծանօթ ըլլալով հայկական երաժշտութեան, չկրցաւ կանոնաւոր ընկերակցիլ :

Հակառակ աննշան թերութիւններուն, շատ յաջող էին, երկաժմեայ տեւողութեամբ, բոլոր մեներգ, խմբերգ քառաձայն երգերը : Վերջինթեր մասին ջերմապէս գնահատուեցաւ Հ. Վահանի «Իմ հեռաւոր հայրենիք»ը (երաժշ. Գ. Ալէմշահի) : Երգին խրաքանչիւր տողն ու տունը մեզ փոխադրեցին դէպի այն աշխարհը՝ «Ուր սէրն է միշտ անթառամ» (Յ. Թումանեան) : Այս բոլորը կը պարտինք Յովսէփ վրդ. Լեւոնեանի տքնաջան աշխատանքին : Այս կարգի ձեռնարկները լաւագոյն միջոցն են մեր երկսեռ երիտասարդութիւնը փրկելու ապազգայնացումէն է : Երիտասարդութեան պէտք է տալ ոչ թէ սին խօսքեր, այլ՝ գործնականը, շօշափելին : Այս է «Փրկութեան լաստ»ը : Նոր եռանդ ու յաջողութիւն կը մաղթեմ վարդապետին :

ԱՇՈՏ Ա.

ՄԱՅԻՍ 28

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Արհամարհելով ափ մը խելագարներու դարշելի քուէթիւնները, Սէնթ Աննի Թաթուլ խումբն ալ տօնեց անկախութեան տօնը, կէս օրէն մինչեւ կէս գիշեր :

Դպրոցին սրահը զարդարուած էր գոյնզգոյն դրօշներով եւ հանրապետութեան զինանշանով : Ուրախութիւնը սկսաւ սեղանէ սեղան ազգային եւ յեղափոխական երգերով, որոնք նոր աւիշ տուին մեր թմրած սրտերուն : Մեր խնջոյքէն վտարուած էին բոլոր «չարդի»ները, Թաթուլ խումբին որոշումով : Իրենց հայերէն երգապնակները սիրայօժար բերած էին Մուսպիրեան, Թ. Էքինճեան, Ս. Համբարձումեան, այլե Տիկին Քնարիկ եւ ուրիշներ : Սեղանապետին կողմէ խօսք տրուեցաւ Ոսկեան Յովակիմեանի, որ Դաշնակցութիւնը նմանցուց հայր եւ զաւակի : Առանց Դաշնակցութեան հայ ժողովուրդը շուտ կը ծերանայ, իսկ առանց հայ ժողովուրդի Դաշնակցութիւնը չի կրնար իր գոյութիւնը պահել : Հայ ժողովուրդը եւ Դաշնակցութիւնը ձեռք ձեռքի տուած պիտի պահպանեն մեր բոլոր սրբութիւնները մինչեւ որ օր մը բացուին ազատութեան դուռները եւ ամէնքս միասին հայրենիք փոխադրուինք : Խնջոյքը վերջացաւ մեծ խանդավառութեամբ : Յարգանք Մայիս 28ի դոհերուն, որոնք իրենց կեանքի գնով անկախութեան հիմը դրին Արարատի ստորոտը :

ՎՏԱՐԱՆԴԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ.

Անցեալ հինգշաբթի, Շոփէնի սրահին մէջ, Ա. Պարթեւեանի կազմակերպած նըւագահանդէսը ճշմարիտ վայելք մը եղաւ երաժշտասէր հասարակութեան համար, իր մեղեդիներով, երգերով եւ նուագի ճոխ բաժինով :

Հմայիչ նախերգանքէ մը վերջ, ուր դաշնակը, սրինգը եւ ջութակը իրար կ'ամբողջացնէին ներդաշնակօրէն, — Փարիզի Օփերայի պարիթօններէն Պ. Ժիւլ Ֆորէսթ երգեց Ալպեռ Սամէնի բանաստեղծութիւններուն վրայ Պարթեւեանի յօրինած մեղեդիները : Գեղեցկօրէն ընդելուզուած, տրտմանուշ մելամաղձոտութիւն մը կ'արտահոսէր երգահանին այդ նոր գործերէն : Անոնցմէ «Ընթրիքը Եգիպտոսի մէջ»ը, մանաւանդ «Յամրօրէն, մեղմօրէն»ը, ջերմ ընդունելութիւն գտաւ ժողովուրդէն :

Առաջին մասի վերջաւորութեան, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան երգեց Պարթեւեանի նոր հեղինակութիւններէն «Աշխատանքի երգը», «Կոյրը» եւ «Ախոսանքը» : (Ա. Սափօ, Գ. Աճեմեան եւ Խ. Լուսիկեան) : Իսկ «Մարօ ջան»ը, (խօսք՝ Յ. Տապաղեանի), ժողովուրդին արդէն ծանօթ էր իբրեւ հմայիչ սիրերգ մը :

Միջնարարէն վերջ, Օր. Պիւլպիւլեան կրկին բեմին վրայ է : Այս անգամ երգելու համար հատուած մը «Տաւրպոմի Հար»էն : Դժուար չէ երեւակայել տաւիղի, սրինգի եւ ջութակի ընկերակցութեամբ երգուած այս օփերային տպաւորութիւնը հասարակութեան վրայ : Օր. Պիւլպիւլեան արտայայտեց խռովքը, անձկութիւնը եւ մահուան սարսափը իրեններէն հալածուած մեղաւոր հայ աղջկան որ յուսակտուր կ'ապաւինի Աստուածամօր գթութեան : Ժողովուրդը ջերմ ծափերով գնահատեց համակրելի երգչուհին, որ այս առթիւ ստացաւ շքեղ ծաղկեփունջեր :

Յայտագրին վերջին մասը դարձեալ կը բաղկանար նուագի բաժինէ մը :— դաշնակ, սրինգ, «քլարինէթ», ջութակ : Փոխն ի փոխ, «Մոտեռաթօ»ի, «Ատաճիօ»-ի եւ «Ալեկրօ»ի մելանուշ երանգներուն մէջէն : Տիկ. Լիլի Լասքինի տաւիղը ոսկի անձրեւ մը կը մաղէր եւ մեր հոգին կը լիացնէր բիւր բիւր յոյզերով :

Զանց կ'ընեմ այստեղ առանձին խօսիլ մասնակցող իւրաքանչիւր արուեստագէտի մասին : Անոնք բոլորն ալ իրենց տաղանդով ծանօթ են փարիզահայ գաղութին, ինչպէս սրնգահար Ժաք Քասթանեէն, Անտրէ Պութարը (քլարինէթ), Օր. Վերոնիկ Ճինճեանը եւ ջութակահար Փիէռ Լապատին, որ իր թովիչ ճպոտով այնքան լաւ գիտէ ցոլացնել հայ ժողովըրդական երգերու ոգին :

Այս յաջող նուագահանդէսը, թէեւ տրուած Շոփէնի փոքրիկ սրահին մէջ, բարոյական մեծ յաղթանակ մը ապահովեց Արա Պարթեւեանի :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 28 Յունիս.— Անցեալ չորեքշաբթի «Տիւթրիք տը Փուվանս»ի կողմէ թէյասեղան մը սարքուած էր ի պատիւ եղբայր Տիգրան Փափազեանի :

Ներկայ էին վարչութեան անդամները : Նախագահը՝ Պ. Տիւրան խօսք առնելով դրուատեց եղբայր Տիգրան Փափազեանի մարզական գործունէութիւնը, մանաւանդ իր իրաւարարի անկողմնակալութիւնը ու յանձնեց իրեն պատուոյ վկայականը եւ արծաթեայ շքանշանը 1951–1953 :

Եղբայր Տիգրան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին եւ շեշտեց թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կը պարտի իր յաջողութիւնները : Ջերմ շնորհաւորութիւններ :

Ո. Գույումճեան

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սարգիս Պետիկեան, զաւակը ընկեր Հայկ Պետիկեանի Վալպարէլի «Արամ» խումբէն, այս տարի եւս ստացաւ գեղարուեստից գիտութեան գծագրութեան ճիւղի առաջին մրցանակը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Հապա՞ եթէ արկած մը պատահի, այն ատեն մահը պիտի միացնէ զիրենք :

— Զգեցէք այս տեսակ տխուր խօսքերը, խնդրեմ :

Փուարոյի դիմացի սեղանը գրաւած էին երեք ճամբորդներ : Յաղթանդամ Իտալացի մը, պահպանողական Անգլիացի մը եւ զուարթադէմ Ամերիկացի մը որ բարձրաձայն կը խօսէր ,մինչ Անգլիացին պատուհանէն դուրս կը նայէր :

Ուրիշ սեղանի մը առջեւ նստած էր չափազանց տգեղ տարէց կին մը : Մարգարտեայ գեղեցիկ մանեակ մը կը կրէր եւ մատանիներ կային մատներուն վրայ :

— Իշխանուհի Տրակոմիրովն է, ըսաւ Պ. Պուք, տեսնելով որ Փուարօ ուշադրութեամբ կնոջ կողմը կ'ընայէր, Ռուս է եւ չափազանց հարուստ : Ամուսինը յաջողեր է յեղափոխութենէն առաջ իր հարստութիւնը արտասահման փոխադրել :

Փուարօ ակնարկը դարձուց միւս կողմը, ուր երեք կիներ սեղան մը գրաւած էին : Անոնցմէ մէկն էր Մէրի Տէպէնհամ, երկրորդը ակնոցաւոր աննշան կին մը, որ անտարբեր արտայայտութեամբ մը մտիկ կ'ընէր երրորդ կնոջ պատմութիւնը :

Գնդապետ Արպըթնօթ առանձին նստած եւ աչքերը չէր բաժներ Մէրիէն :

« Կրնային միասին նստիլ, արդեօ՞ք ինչո՞ւ իրար չճանչնալ կը ձեւացնեն » խորհեցաւ Փուարօ :

Վակոնին միւս ծայրը նստած էր սեւազգեստ կին մը, հաւանաբար Գերմանուհի մը, որուն քովի սեղանը կը գրաւէին փայլուն զոյգ մը : Կինը հազիւ քսան տարեկան կ'երեւէր, իսկ այրը՝ երեսունը քիչ մը անց էր եւ չափազանց գեղադէմ : Մանկամարդ կինը վայելչօրէն հագուած էր :

— Գեղեցիկ եւ վայելուչ է, մրմնջեց Փուարօ, այր ու կի՞ն են :

Պ. Պուք գլուխը շարժեց.

— Հունգարական հիւպատոսարանէն են, արդարեւ գեղեցիկ զոյգ մը :

Երկու հոգի եւս կային ճաշարանին մէջ, Փուարոյի վակոնի ընկերը Մքքուին եւ Պ. Րէշէթ :

Պ. Պուք ժպտեցաւ .

— Ձեր դէմքին արտայայտութենէն կը հասկնամ թէ վայրի գազանը կը դիտէք, ըսաւ :

Փուարօ գլուխը շարժեց :

Ճամբորդները մէկ մէկ կը հեռանային ճաշարանէն : Պ. Պուք եւս նեղորութիւն խնդրելով առանձին թողուց իր բարեկամը :

Վակոնին մէջ մնացին միայն Փուարօ, Րէշէթ եւ Մաքքուին :

Քանի մը վայրկեան վերջ Րէշէթ խօսեցաւ իր սեղանակիցին հետ ու շտապով մեկնեցաւ : Այն ատեն Ամերիկացին եկաւ եւ նստաւ Փուարոյի դիմացի աթոռին վրայ :

— Կը հաճի՞ք ձեր լուցկին տալ, ըսաւ անակնկալօրէն, անունս Րէշէթ է :

Փուարօ գլուխը խոնարհեցուց եւ գրպանէն լուցկիի տուփ մը հանելով իր խօսակիցին երկարեց :

— Կարծեմ, ըսաւ Ամերիկացին, համբաւաւոր գաղտնի ոստիկան Պ. Էրքիւլ Փուարոյի հետ խօսելու պատիւն ունիմ :

Փուարօ դարձեալ գլուխը խոնարհեցուց :

— Ճիշդ է, պարոն, ըսաւ :

— Իմ երկրիս մէջ, շարունակեց Րէշէթ, շուտով բուն նիւթին կ'անցնինք : Պ. Փուարօ, գործ մը պիտի առաջարկեմ ձեզի :

— Դժբախտաբար շատ զբաղած եմ :

— Կը հասկնամ, բայց Պ. Փուարօ, այս գործը մեծ դրամ պիտի բերէ ձեզի :

Փուարօ պահ մը խորհելէ վերջ հարցուց .

— Ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ ձեզի համար Պ. Րէշէթ :

— Հարուստ մարդ մըն եմ, Պ. Փուարօ, շատ հարուստ : Իմ դիրքս ունեցող մարդիկ թշնամիներ կ'ունենան : Ես ալ ունիմ թշնամի մը :

— Մէ՞կ հատ միայն :

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, հարցուց Րէշէթ խիստ շեշտով մը :

— Դուք ըսիք թէ թշնամիներ ունիք, չէ՞ :

— Լաւ, լաւ, թշնամի մը կամ թշնամիներ, տարբերութիւն մը չկայ : Կարեւորը իմ ապահովութիւնս է :

— Ապահովութի՞ւն :

— Կեանքս վտանգի տակ է Պ. Փուարօ, կ'ուզեմ որ պաշտպանէք զիս :

— Դժբախտաբար պիտի ստիպուիմ մերժել պարոն, պատասխանեց Փուարօ քանի մը վայրկեան ետք :

— Ձեր վարձքը դուք պիտի որոշէք : Մի մոռնաք որ շատ հարուստ եմ :

— Չէք հասկնար, պարոն, ես այլեւս կը ստանձնեմ միայն զիս հետաքրքրող գործերը, որովհետեւ ես ալ դիրքս շտկած եմ :

— Քսան հազար տոլար կ'առաջարկեմ ձեզի :

— Կը ցաւիմ :

— Եթէ աւելին կ'ուզէք, պատրաստ եմ վճարելու :

— Ոչ, Պ Րէշէթ :

— Բայց ինչո՞ւ :

(Շար.)

Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդեն թէ Գերմանիոյ խորհրդային գօտիին ներկայացուցիչները, մէջն ըլլալով մարշալը՝ Սեմիոնով, Մոսկուա կանչուած են, բացատրութիւններ տալու համար Յունիս 16ի եւ 17ի դէպքերու մասին: Կը կարծուի թէ կարեւոր որոշումներ պիտի տրուին այս անցուդարձերու առթիւ, որոնց պիտի մասնակցին նաեւ Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպանները:

Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչները կը շարունակեն շրջիլ գործարաններու մէջ, ներողութիւն խնդրելով անցեալին մէջ գործուած սխալներու համար:

× Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ շատ մը բանուորներ կը մերժեն հաւատարմութեան թուղթեր ստորագրել, ինչպէս կը պահանջեն կարմիրները: Անցեալ օր արձակուեցան 15 բողոքական երէցներ: Դատական նախարարն ալ կը խոստովանի թէ շատ մը անմեղներ բանտն են տակաւին: (Միայն Պերլինի մէջ 2000 հոգի):

× Նախագահ Այզընհաուըր իր շաբաթական ասուլիսին մէջ ըսաւ թէ շատ կարեւոր երեւոյթ մըն է արեւելեան Գերմանիոյ եւ միւս արբանեակ երկիրներուն մէջ տիրող տեւական անհանգստութիւնը: Այս առթիւ պատասխանելով հարցումի մը, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը չուզեր զինեալ միջամտութիւն կատարել արեւելեան Եւրոպայի մէջ, աջակցելու համար ազատագրութեան ուժերուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԱԺԱՆԱԿԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ պիտի դատապարտուի այն բանուորը որ գործի չերթար չորս օր, համաձայն Չեխոսլովաքիոյ մէջ հաստատուած օրէնքի մը (իրրեւ հետեւանք վերջին գործադուլներու եւ խռովութեանց):

ԻՐԱՆԻ վարչապետը, Տոքթ. Մոսատեղ, յաջողեցաւ երեսփ. ժողովին առենապետ ընտրել տալ իր թեկնածուն, 31ի դէմ 41 ձայնով: Ընդդիմադիրներուն թեկնածուն էր ծանօթ կրօնապետը, Քաշանի, որ քուէարկութենէն առաջ ազդարարեց. — «Մոսատեղ մահուան պիտի դատապարտուի, եթէ շարունակէ դիկտատուրա հաստատել»: Աւելորդ է ըսել թէ այս սպառնալիքը կրնայ մեծապէս ազդել մոլեռանդ Իսլամներու վրայ:

ՓՈԹՈՐԻԿԸ ԵՒ ԱՆՁՐԵՒԸ շատ աւելի ծանր աւերներ գործած են քան կ՚ենթադրուէր: Կառավարութիւնը տասը միլիոն Ֆրանքի վարկ մը տրամադրեց աղէտեալներուն օգնելու համար: Եօթը հոգի կայծակահար մեռած են գաւառի մէջ: Իսի լէ Մուլինոյի մէջ (Փարիզ) մեծ տապարան մը ողողուելով անգործածելի դարձաւ:

ՋՕՐ. ՆԵԿԻՊԻ համար 6000 ոսկի տարեթոշակ նշանակած էր նախար. խորհուրդը: Զօրավարը անմիջապէս նամակ մը ուղղելով ելմտական նախարարին յայտնեց թէ այդ գումարին կէսը կը բաւէ իրեն:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան 45րդ համագումարը բացուեցաւ երէկ Անիէռի մէջ: Օրակարգին վրայ կը գտնուին եւրոպական բանակի վաւերացման, գաղղիճին մասնակցութեան եւն. խնդիրները: Ժողովը կը վերջանայ կիրակի օր:

ՈՒՆԵՍՔՕՅԻ ընդհ. տնօրէն ընտրուեցաւ Ամերիկացի մը, Տոքթ. Իվընս, վեց տարուան համար, 18.000 տոլար տարեթոշակով: Պիտի ստանայ նաեւ 3800 տոլար բնակարանի, հինգ հազար տոլար ալ՝ իբրեւ ներկայացուցչական ծախք:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺԻ մասին համաձայնութիւն մը կնքեցին, 12 ազգեր: Պիտի գործէ Զուիցերիոյ մէջ, իր տրամադրութեան տակ ունենալով 28 միլիոն տոլար: Գիտական հետազօտութիւններ պիտի կատարուին առանց ռազմական նպատակներու եւ գաղտնիք պիտի չպահուի:

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. ժողովը 195ի դէմ 256 ձայնով մերժեց օրինագիծ մը որ կը տրամադրէր ջնջել մահապատիժը:

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ շրջանի Թաղ. խորհուրդը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի եւ Լա Ռօզիէրի բոլոր հայ ծնողները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոցներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբանալու: Ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ սրահը:—(ԿՆԻՔ)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Օ. Կ. [illegible] խումբի:

Մէտօնի Պաղ Աղբիւրին մօտ, Կիրակի 5 Յուլիս, ամբողջ օրը: Երթ ու դարձ մասնաւոր օթօքարներով: Գին 250 Ֆր.: Նախօրօք արձանագրուիլ վերոյիշեալ խումբերու ընկերներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ:

Բարձրախօս հայերէն եւ ֆրանսերէն սկաւառակներով: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Սիրով կը հրաւիրուին Իսիի, Քլամարի, Շաւիլի, քոյր կազմակերպութիւնները, խմբովին հայրենաշունչ օր մը անցնելու համար:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ: Պիտի խօսի ընկեր ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ (Թեհրանէն):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

36, Bd. du Général de Gaulle, Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ՀԱՂՈՐԴ.— Կառ. տիւ Նօռէն շոգեկառք ժամը 13.33, 13.59, 14.30 եւ 15, իջնել Անկէն եւ Կառ տ՚Անկէնէն օթօքարը առնել Մօնմօռանսիի համար որ կը մեկնի ամէն քսան վայրկեան: Իջնել Ռուէթ տը Կոօլէյ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաչարսանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի զուարճութեան ծառաստաններուն մէջ, Քաֆէ Լաֆարքի մօտ:

Գեղարուեստական բաժին, եւ անակնկալներ: ՓՈՂ եւ ԹՄԲՈՒԿ:

Տոմսերու գինն է երթուդարձի համար 100 ֆրանք:

Օթօքարերը կը մեկնին Փլաս Կիշառէն առաւօտ ժամը 9ին: Պիտի անցնի Փլաս Մեղոն Նէօվ եւ Փլաս Վիլլէօրպանէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ շաբթուան:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՔՂԻԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Լը Շալէի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, 117 Ավընիւ Ֆօրօ, Սէն Ժիւսթ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական պարերուն կը նուագէ Պ. ՀՐԱՆՏ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ նուագախումբը, բարձրախօս Պ. ԱԼՔԱՉԻ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբը կը ներկայացնէ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ»:

Կէսօրէ առաջ գնդակի մրցում (պուլ):

Կրնաք միասին բերել ճաշը, խմելիքը տեղին վրայ: Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

Առնել 53 1 5 4 11 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէն Ժիւսթ:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեքենայի վրայ աշխատող գործաւորուհիներ (տափատ եւ վէսթոն), պաթիսէօզ եւ ֆինիսէօզ կարեւոր աշխատանոցի մը մէջ: Դիմել՝

DESFOSSES. 27, RUE GODILLOT à SAINT OUEN (Seine)

★

Իրենց բնակարաններուն մէջ մաքուր ֆօնթէֆսիօն կարող կարուհիներ, (ֆոմպինէզօն, պուլուզոն, վեսթօն, բանթալօն, սալօփէթ եւ շորթ):

Դիմել ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ՝

25, Cours Richard Vitton, Lyon - Montchat

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Շաբաթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, 3 Յուլիս, ժամը 20.30ին: Ազգ. Տան մէջ: Կը խօսի Թեհրանի «Արմենուհի» ամսագրի խմբագիր Պ. ԱՆՏՌԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ: Նիւթը Հայ Մշակութային կեանքը Իրանի մէջ:

Մուտքը ազատ է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

LES ÉTRANGERS DANS LA VIE FRANÇAISE D'AUJOURD'HUI

« Ֆրանսական Հանրապետութեան բարեկամները» ժողով մը սարքած են երկուշաբթի, 6 Յուլիս, առտուան ժամը 9.30էն սկսեալ, նախագահութեամբ նախկին վարչապետ Պ. Փօլ Ռամատիէի:

Այս առթիւ ճառեր պիտի խօսուին եւ տեղեկագիրներ պիտի կարդացուին օտարականներու կացութեան, անոնց իրաւական վիճակի բարեփոխման եւն. մասին: Տեղեկաբերներէն մէկն է Օտար կամաւորներու դաշնակցութեան նախագահը, Նազար Աղա:

Անոնք որ կ՚ուզեն մասնակցիլ դիմեն.— 116bis Champs Elysées

Ժողովատեղին.— Au Musée Social, 5, Rue Las - Cases (Métro Solférino)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: 5 Յուլիս Կիրակի ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը մասնակցին դպրոցին աշակերտները: Կը ներկայացուին զուարճալի թատերախաղեր աշակերտներուն կողմէ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օդափոխութեան կայանը կը մեկնի՝

ՅՈՒԼԻՍ ՎԵՑԻՆ, ԺԱՄԸ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՈՒԹԻՆ, ԺԱՆ ԿՈՒԺՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ:

Կը խնդրուի ծնողներէն անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները ճիշդ ժամուն:

Տէր եւ Տիկին Հայկ Թոփաքեան, զաւակները եւ թոռնիկները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ծերունազարդ հօր, մեծ հօր եւ պապիկին

Պ. ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ԹՈՓԱՔԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցած է Յուլիս մէկին Կ. Պոլսոյ մէջ (Պաքր-գիւղ) 97 տարեկանին:

Հանգուցեալը կեսարացի էր եւ երիտասարդ տարիքին Պոլիս հաստատուած: Կը զբաղէր նպարեղէնի առեւտուրով: 1918ին Մաքրիգիւղի իր բնակարանը նուիրած էր Ազգ. խնամատարութեան որբանոցի վերածելու համար: Միշտ մասնակցած է ազգային եւ հանրային գործերու վայելելով բոլորին յարգանքն ու համակրանքը:

Տէր եւ Տիկին Վազգէն Տողրամաճեան եւ զաւակը՝ Նատիա, Տիկին Նեւրուզ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Սիսակ Տողրամաճեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան, Օր. Ժոռժէթ Տողրամաճեան, Տէր եւ Տիկին Ռոժէ Տողրամաճեան եւ զաւակը, Պ. Եդուարդ Մուրատեան, Խաչատուրեան, Պասմաճեան, Դանիէլեան, Մելիքեան եւ Տողրամաճեան ընտանիքները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր, թոռան, եղբօրորդւոյն, սանին եւ ազգականին

ԱԼԷՆ-ՎԻԳԷՆ ՏՈՂՐԱՄԱՃԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ 4 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, ուրբաթ առտու ժամը 10.30ին: Հաւաքուիլ բնակարանը, 2 պլս, ռիւ Լուի Պասթան, Վիրոֆլէյ:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ.

●

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է.— Զափահաս Որբերու Միութեան թէյասեղանը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի:

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 4 ՅՈՒԼԻՍ • SAMEDI 4 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7108 · Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ · ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2519

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ...

Երբ Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքը կընքուեցաւ, սաստկացնելով զինարշաւը, շատեր անխուսափելի կը համարէին երրորդ աշխարհամարտը:

Այս մղձաւանջը կը տեւէ մինչեւ այսօր:

Երկու կողմերն ալ վերազինումը կը շարունակեն յարաճուն ուժգնութեամբ: Քամելով ժողովուրդներու կենսական աղբիւրները: Թանձրացնելով մթնոլորտը:

Բայց, կը թուի թէ լաւատեսութեան շողերն ալ հետզհետէ ձեւ ու մարմին կ'առնեն:

Ամէն պարագայի մէջ, «Երրորդ»ին հեռանկարն անգամ ահուսարսափ կ'ազդէ, իր հիւլէական ռումբերով եւ ուրիշ յայտնի կամ գաղտնի զէնքերով:

Կարելի է ըսել թէ, «կը չափաւորէ» պատերազմի հրձիգներուն թափը: Ո՛ր ճակատին ալ պատկանին:

Այս է պատճառը որ, վերազինումը շարունակելով հանդերձ, օրուան հզօրները համաձայնութեան, համակեցութեան ելքեր կը փնտռեն:

Այսպէս, երկու կողմերն ալ հետզհետէ կը դունաւորեն հոգեբանական պատերազմը, ազդելու համար աշխատաւոր բազմութեանց վրայ:

Խ. Միութեան համար այլեւս հիմնական քաղաքականութիւն մը դարձած են խաղաղութեան համագումարները, հանդիսաւոր կոչերով եւ դղրդալից ցոյցերով:

Անոնք ասպարէզ կանչած են մինչեւ անգամ բարձրաստիճան կղերը, զոր մինչեւ այսօր կ'այպանէին իբրեւ յետադիմական եւ պատերազմի հրձիգ:

Ստալինի մահէն ի վեր, տեսանք որ ուրիշ մարզանքներ ալ կը կատարեն: Հաշտարար ձեռնարկներ եւ զանազան զիջումներ՝ ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ:

Միւսները, մասնաւորապէս Ամերիկացիները իրենց քաղաքականութեան յաջողութիւնը կը տեսնեն այս նոր անցուդարձին մէջ:

Անշուշտ ամէ՛նքն ալ միեւնոյն տեսակէտը չունին:

Լաւատեսներուն հետ կան յոռետեսները, որոնց համար Մոսկուան ընկրկելու, քանի մը քայլ ետ երթալու փորձեր կը կատարէ, աւելի ուժով ցատկելու համար:

Բայց, մէկ բան բացորոշ է այլեւս. —

Ոչ մէկ տրամադրութիւն՝ զինեալ միջամտութիւն կատարելու Խ. Միութեան կամ որեւէ արբանեակ պետութեան դէմ, խորտակելու համար բռնօրէն հաստատուած կարգուսարքը:

Ամէնքն ալ, նոյնիսկ Ամերիկացիները կը սպասեն որ իւրաքանչիւր գերի ժողովուրդ ինքն իր մէջ խմորուի եւ խլրտի: Ձեռքեր բանայ եւ տիրանայ իր ազատութեան:

Այս տեսակէտը աւելի շեշտուած է Պերլինի արեւելեան շրջանին ըմբոստութենէն ի վեր (17 յունիս):

Սովորական դէպք մը չէր տեսնել հազարաւոր անզէն աշխատաւորներ որոնք ազատութիւն կը պահանջէին, արհամարհելով ռուսական հրասայլերն ու դնդացիրները:

Քանի մը շաբաթ առաջ ալ, նոյնքան ծանր խռովութիւններ ծագած էին Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Եւ դեռ կը խօսուի միւս արբանեակ երկիրներու մասին, ուր իրարու կը յաջորդեն «անհանդստութեան» ախտանշանները:

Ամերիկացիները կը կարծեն թէ տեւական հանգամանք ունին այս խլրտումները, եւ հետզհետէ պիտի ծաւալին, քանի բազմապատկուին կարմիրներու ներքին եւ արտաքին դժուարութիւնները:

Այզընհաուըր եւ իր արտաքին նախարարը դեռ առջի օր բարենշան կը համարէին այս երեւոյթները, միշտ մերժելով զինեալ միջամտութիւնը:

Տարակոյս չկայ թէ որեւէ արշաւանք նոր փոթորիկ մը պիտի պայթեցնէ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱԿԱՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՅՑ ՄԸ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

•

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՎՃԱՐԵԼ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՊԱՐՏՔԸ ԵՒ ԵՏ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ժողովը երկու բացառիկ որոշումներ քուէարկեց Յուլիս 2ին, մեծ զարմանք պատճառելով դաշնակիցներուն:

Ժողովը երրորդ եւ վերջին ընթերցումով հաստատեց անգլիական պարտքին վերաբերեալ համաձայնութիւնը, բայց 135ի դէմ 148 ձայնով մերժեց վաւերացնել 11.840.000 [illegible]ոլարի գումարը զոր կը պարտի Ֆրան[illegible]ւ որ պիտի վճարուէր Օգոստ[illegible]ին: Այս պարտքը գոյացած է 1945ին եւ 1948ին եղած տնտեսական օգնութենէն, Գերմանիոյ ֆրանսական շրջանին մէջ: Սկզբնական գումարը 15.700.000 տոլար էր, բայց Ֆրանսա զեղչեր կատարելով իջեցուց 11.840.000 տոլարի:

Ժողովը վաւերացուց նաեւ Մ. Նահանգներուն եւ ուրիշ երկիրներու հետ կնքուած համաձայնութիւնները: Ֆրանսայի մասին խօսած ատեն, տեղեկաբերը դիտել տուաւ թէ պարտքը շատոնց փակուած է, եթէ նկատի առնենք վերջին տարիներու ընթացքին հաւաքուած նիւթերը եւ ֆրանսական ընտանիքներու ծախքերը:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, արծարծուեցաւ նաեւ Սարի խնդիրը: Ընդդիմադիրները եւ մասնաւորապէս ընկերվարականները մեղադրեցին Ֆրանսան թէ «ճիշդ Ռուսերուն պէս վարուեցաւ, գրաւելով գերմանական հող մը»: Այս առթիւ միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ կը պահանջէ կառավարութենէն յառաջիկայ բանակցութիւնները կատարել հետեւեալ սկզբունքներով. —

1.— Գերմանական եւ միջազգային օրէնքով Սարի շրջանը կը պատկանի Գերմանիոյ եւ կը մնայ 1937ի սահմաններուն մէջ:

2.— Սարի ներկայ կարգուսարքը հաստատուած է յաղթական պետութեանց կողմէ, ի գործադրութիւն իրենց առժամեայ իրաւասութեանց:

3.— Հաշտութեան դաշնագիրը կընքուած ատեն, պէտք է վերջ դնէ Սարի շրջանին անջատումը, Գերմանիոյ վերադարձնելով այդ երկրամասը:

Ժողովը կը պահանջէ նաեւ յուշագիր մը պատրաստել Սարի մասին, միջազգային բարձր հեղինակութեան մը կարծիքը առնելով: Բանաձեւին հակառակ էին միայն համայնավարները:

Կարգ մը երեսփոխաններ առիթէն օգտուեցան, կծու մեղադրանքներ ուղղելու համար Ֆրանսայի դէմ: Կառավարութեան ներկայացուցիչն ալ յայտնեց թէ իրենք երբեք չեն ճանչցած 1952 Նոյեմբերին Սարի մէջ կատարուած ընտրութիւնները: Ընդդիմադիր երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ «Գերմանիոյ միութեան վերահաստատման հակառակորդ մը կայ ոչ միայն արեւելքի, այլեւ արեւմուտքի մէջ: Արդարեւ, արեւմտեան հակառակորդն էր որ առաջին անգամ խլեց գերմանական հողին մէկ մասը, Քուիզլինկի (դաւաճան) վրաչութիւն մը հաստատելու համար հոն:»

Պարտքերու խնդիրը քննուած ատեն, մեծամասնութեան ներկայացուցիչները յայտարարեցին թէ ժամանակը եկած է ազատօրէն բանակցելու համար ուրիշ պետութեանց հետ: Կառավարութիւնը կը խորհի նորէն քննութեան ենթարկել ֆըրանքեւգերման պարտքի խնդիրը:

Կ'ՈՂՋՈՒՆԵՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու Ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց որով անհրաժեշտ կը դնէ Գերմանիոյ միութեան վերահաստատումը եւ ազատ ընտրութիւնները: Այս առթիւ կ'ողջունէ նաեւ արեւելեան Գերմանները՝ իրենց վերջին ըմբոստութեան առթիւ, այդ ելոյթը համարելով «հայրենասիրական արհամարհանք մը բոլշեւիկեան բիրտ բռնակալութեան դէմ»: Բանաձեւը կ'ըսէ թէ «արեւելեան Գերմանիոյ սովետական վարչաձեւը կը փորձէ տիրապետել ժողովուրդին վրայ զինու զօրութեամբ, ահուսարսափով, մարդասպանութեամբ, բռնարկութեամբ, զսպողական միջոցներով եւ զանգուածային աքսորներով»:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Ծերակոյտը եւ երեսփ. ժողովը այս բանաձեւը պիտի քուէարկեն միաձայնութեամբ, պահանջելով ազատ ընտրութիւններ ամբողջ Գերմանիոյ մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

Նոր կառավարութիւնը հազիւ գործի ձեռնարկած, կը փորձէ ելք մը գտնել, Հնդկաչինի պատերազմը սահմանափակելու համար: Այս առթիւ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Քամպոճի բռնած դիրքը: Կը վախցուի որ եթէ ընդունին անոր պահանջները, Հնդկաչինի ըմբոստները աւելի անհաշտ կը դառնան, իսկ եթէ մերժեն, Քամպոճ ալ կրնայ միանալ կարմիրներուն:

Նախարարական խորհուրդը երկու օրէ ի վեր կը քննէ Հնդկաչինի քաղաքական եւ ռազմական կացութիւնը: Որոշուեցաւ ծանուցագիր մը ուղղել ընկերակից պետութեանց (գաղթավայր) վեհապետներուն, պարզելով Ֆրանսայի դիրքը: Կառավարութիւնը լուր առած է թէ ծանր դէպքեր կը պատրաստուին Քամպոճի մէջ. ուրեմն անհրաժեշտ է շուտ շարժիլ, ոչ թէ բռնութեան դիմելով, այլ հաշտարար միջոցներ փորձելով: Դահլիճը կ'ուզէ նոր ուղեգիծ մը փորձել, նկատելով որ մօտերս պիտի գումարուի Ֆրանսական Միութեան Խորհուրդը: Հնդկաչինի նոր սպարապետը, զօր. Նաւառ, որ Փարիզ կը սպասուի այսօր, նոր ծրագիր մը մշակած է, աւելի վճռական գործողութիւններ կատարելու համար:

× Հնդկաչինի ֆրանսական իշխանութիւնները ազգայնական Չինաստանի յանձնեցին 30000 զինուորներ որոնք արգելափակուած էին 1950էն ի վեր:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ

Թուրք թերթերը կը շարունակեն կրակ տեղալ Սուրիոյ վրայ, զանազան մեղքեր վերագրելով:

Ահաւասիկ վերջին նմոյշը: Նախկին նախարար Շիւքրի Գայան է որ կը գրէ «Հիւրրիյէթ»ի մէջ, «Ազդարարութիւն Սուրիացիներուն» խորագրով (24 Յուն.).

— «Այն Թրքատեցութիւնը, որ մերթ ընդ մերթ կ'երեւի սուրիական թերթերուն մէջ, Սուրիացիներու մտածումներուն եւ բաղձանքներուն թարգման հանդիսանալէ աւելի, գործն է այն պոլիտիկոսներուն որոնք ժողովուրդին ազգային եւ կրօնական մոլեռանդութիւնը հրահրելով կը ջանան ստանալ անոր քուէն: Այդպիսի վտանգաւոր քարոզութիւն մը ի գործ դնող պոլիտիկոսներուն լաւագոյն պատասխանն է լռել, ծիծաղիլ եւ վերջապէս քիչ մըն ալ առաջ երթալով — Ի՞նչ կը կենաք, եկէք առէք ըսել:

Եթէ ասիկա ալ բաւական չգայ եւ թերթերը աւելցնեն իրենց յարձակումը, հակայարձակումի ալ կարելի է անցնիլ:

Օրինակ, կարելի է պահանջել Թուրք ազգաբնակչութիւն ունեցող Պայըր Պուճաք գաւառակները, Քիլիսի հարաւակողմի գիւղերը եւ վերջապէս երկաթուղագծէն բաղկացեալ արուեստական սահմանը աւելի հարաւակողմէն անցընելով ապահովութեան տակ առնել երկաթուղին եւ կառախումբերը:

Կ'երեւի այս պիտի ըլլայ ամէնէն ըմբռնող պատասխանը՝ Թրքատեաց պոլիտիկոսներուն եւ կատաղի խառնակիչներուն»:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Պ. Գ. Սահակեանէ (Պրիւսէլ) 5000 ֆրանք, իբրեւ բացառիկ բաժնեգին 1953ի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

« ՅՈՒՍԱԲԵՐ »Ի ՏՊԱՐԱՆԸ

Եգիպտոսի մեր պաշտօնակիցը, «*Յուսաբեր*» խմբագրականով մը կը պարզէ իր նոր տպարանին յարանուն յառաջդիմութիւնը (*Ցայլթանակ*, 27 Յունիս):

Արդէն լոյս տեսած են երկու նոր հատորներ, «Խորենացի» եւ «Գէօթէ», ընտիր տպագրութեամբ:

Առաջինը, որ իբրեւ թերթօն կը հրատարակուէր, աշխարհաբարի թարգմանուած է հանգուցեալ Ստ. Մալխասեանի կողմէ, լրացուցիչ լուսաբանութիւններով:

Երկրորդը՝ հատընտիր հաւաքածոյ մըն է գերման մեծ գրագէտին պատմուածքներէն, Արտաշէս Աբեղեանի թարգմանութեամբ:

Մամուլի տակ է երրորդ հատորը, Սողոմոն Թէհլիրեանի «Վերյիշումները» (Թալէաթի ահաբեկումը):

Եւ այսպէս պիտի շարունակուի շարքը:

Այս առթիւ խմբագրականը կը յայտարարէ թէ «Տպարանը գիրքեր կը հանէ ոչ միայն հայերէն, այլեւ ֆրանսերէն եւ անգլերէն, միշտ մաքուր եւ ընտիր տպագրութեամբ եւ միշտ չափաւոր գիներով»:

Խմբագրականը միջանկեալ կը պատմէ նաեւ թէ ինչ վիճակ ունէր տպարանը, տարիներ առաջ.

— «Շուրջ երեսուն տարի առաջ ձեռքով դարձող տպագրական թշուառ մեքենայ մը ունէինք, որուն լեզուն մատչելի էր միայն մեր անմոռանալի, մեր տառապած ու չարքաշ գրաշարապետին՝ Արտաշէս Ազապլարի, — մինչեւ որ մեքենայի կողերէն ջուրով լի դոյլեր չկախուէին, մեքենան չէր դառնար:

« Նոյնքան խեղճ էին մեր «Տպարան» կոչուած հաստատութեան նաեւ միւս մասերը… խեղճ նաեւ մեր հրատարակութիւնները …»:

Այսօր *Յուսաբեր* ունի երկու ընտիր տողաշար մեքենաներ, շնորհիւ Մշակութային ընկերակցութեան:

Եւ տպարանը ի վիճակի է ծառայելու ամբողջ Հայկական Արտասահմանի, մատչելի գիներով:

Նոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Ընկերակցութեան եւ մեր պաշտօնակցին:

ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Տպագրական մեքենայի խանգարման հետեւանքով, քանի մը օրէ ի վեր կ'ուշանայ «*Յառաջ*»ի հրատարակութիւնը եւ հետեւաբար առաքումը:

Շուտով ամէն բան կարգի կը մտնէ: Ներողութիւն այս ակամայ անկանոնութեան համար:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՍԱՆԵՐԸ ՀԱՍԱՆ

Սէն Մարսէլի դղեակէն հինգշաբթի գիշեր հեռախօսեցին թէ Ֆ. Կ. Խաչի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբը կայան հասած է շատ հանգիստ:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

●

Դ.

Մեր մէջ ընդհանրացած կարծիք մըն է թէ, հրեայ ժողովուրդը մեզի պէս տարագիր ըլլալով հանդերձ, կրցած է իր ազգային դիմագիծը պահել, շնորհիւ տնտեսական գետնի վրայ ձեռք բերած յաջողութեանց:

Այս արտաքին երեւոյթէն ազդուելով, անոնց առեւտրական ճարպիկութիւնները լռելեայն մղիչ ուժ մը դարձած են մեզի համար, որ մենք եւս մտածենք դրամի մասին անընդհատ:

Արտաքին երեւոյթ ըսի, քանի որ հիմնական տարբերութիւն մը կայ հրէութեան ու հայութեան տեւելու, չձուլուելու քաղաքականութեան մէջ: Հայը երբ իր ոտքը դնէ օտար երկրի մը մէջ, իր առաջին մտահոգութիւնը կ'ըլլայ տէրը դառնալ տնակ-պարտէզի մը: Եթէ այդ հողին վրայ տնկեց թթենի մը ու բարտի մըն ալ, կերտեց արդէն հայրենիքը խորհրդանշող անկիւն մը իրեն համար: Տունէն վերջ կահաւորումը: Ատոնց կը յատկացնէ իր 35-40 տարուան խնայողութիւնը: Երբ ամէն բան լրացուց, թեւակոխած կ'ըլլայ վաթսունին ու առաւօտ մըն ալ կը ձգէ այս աշխարհը ու կը հեռանայ:

Ուրեմն ուր որ գաղթենք, առաջին օրէն կը մտածենք այդ նոր երկրին վրայ արմատ ձգելու մասին:

Տունէն վերջ գործատեղին: Հայ մարդը երբ խանութի մը տէր կը դառնայ, իր տղան ալ հազիւ թեւակոխած 18 տարեկանը, կը հասնի ետեւէն: Եթէ հայրը սափրիչ է, երջանիկ առաւօտ մըն ալ կը տեսնես որ, նորահաս երիտասարդը ճերմակ գոգնոց մը վրան, ածելին ձեռքը, կանգներ է հօրը քով: Եթէ դերձակ, կօշկակար, տպագրիչ, նպարավաճառ է ծնողքը, տղան ալ ընդհանրապէս նոյն գործին մէջ է: Նորելուկն ալ կը սկսի նազանքով դգուել ու փայփայել սարտինին տուփերը:

Չեմ չափազանցեր: Ակնարկ մը նետեցէք Ֆրանսայի լայնքին ու երկայնքին, Մարսէյլէն Փարիզ ու Տէսինէն Կրընոպլը: Երեւոյթը գրեթէ նոյնն է ամէն տեղ: Թուիչք չունի հայ մարդը: Չանդրադառնար թէ բախտի բերումով ինկեր է քաղաքակրթութեանց փայլուն կեդրոնին՝ Ֆրանսայի մէջ: Եթէ կամքէ անկախ պատճառով ինք չէ կրցեր օգտուիլ, գոնէ բարգաւաճէր, զարգանար զաւակը: Պատրաստուէր օր մը տիրապետող դէմք մը դառնալու մտքի աշխարհին մէջ: Այս մտահոգութիւնները տեղ չունին մեր մէջ, եւ կամ հազարին վրայ կը հանդիպիս մէկ հատի մը: Ընդհակառակն, եթէ որդին կրցաւ տանձենի մըն ալ տնկել պարտէզին մէկ անկիւնը, արդէն կատարելութիւն մըն է զաւակը:

Իսկ Հրեա՞ն: Մաշած հագուստով մը հազիւ նոր երկիր մը ոտքը կոխած՝ կը մտածէ իր ստացած առաջին ամսականը օգտագործել իբրեւ դրամագլուխ: Կ'ապրի պանդոկը: Մենք մինչեւ որ տան մը տէրը կը դառնանք, ան իր 25 տարուան վաստակովը հիմնադիրն է եղած առեւտրական կարեւոր հաստատութեան մը:

Ու կը սկսի փոխադարձ օժանդակութիւնը՝ իրենց շրջանակին միջեւ: Հրեային ձեռքը, իրենց շրջանակին մէջ ինկած դրամը կը շրջագայի անընդհատ իրենց միջեւ: Դժուարաւ դուրս կ'ելլէ այդ շրջանակէն: Այո, կ'ելլէ մէկ պարագայի տակ.— Երբ բարձրագոյն կրթութիւն պիտի տան իրենց երիտասարդութեան: Կարծէք իրենց վերապահուած է մտքի աշխարհը: Ամէն զոհողութիւն կ'ընեն որ մտաւորական ու ազատ ասպարէզներու մէջ մնան միայն իրենք: Արդիւնքը մէջտեղն է: Գիտեն գրաւել երկրի մը մայր երակները: Մենք մեր պարտէզին մէջ կը թօթվենք թութին ծառը, իսկ իրենք ալ՝ իմացական աշխարհին մէջ իրենց մտքի բերքը:

1939ին, երբ հիթլէրական Գերմանիան կը հալածէր հրեայ մտաւորականութիւնը, անոնք խուժեցին Ֆրանսա: Այս երկիրը, որ արդէն բարձունք մըն էր մշակութային գետնի վրայ, վերելք մը եւս արձանագրեց իրենց մամուլովն ու թարգմանչական գրականութեամբ:

Ուրեմն ոչ թէ այս մեր երկրորդ հայրենիքին, այլ օտար երկիրներու մէջ ալ հրեայ առեւտրականը իր քսակը լայն կը բանայ մտաւորական պատրաստելու համար: Այս պահուս Ֆրանսայի բարձրագոյն վարժարաններն ու համալսարանները կը յորդին հրեայ ուսանողներով: Իսկ մեր մէջ հազուադէպ է որ տասը հայ առեւտրականներ քով քովի գան, ապահովելու համար ուսանողի մը ապրուստը: Ծանօթ է հայ հարուստին յանկերգը.— Ինչ հարկ Մեծապատիւ Մուրացկան մը եւս աւելցնել մեր կեանքին մէջ. եղածն իսկ շատ է. դրամ դիզենք, այդ կը փրկէ ամէն բան:

Դիզեցէք հայրենակիցներ, դիզեցէք: Քառորդ դար առաջ, երբ ասիական հողը ձգած ինկանք այս կողմերը, բոլորս ալ չունէինք նոր տաբատ մը մեր վրայ: Շատ քիչեր կրցած էին իրենց թեւին տակ գորգով մը մտնել այս երկիրը: Այժմ գաղթաշխարհը, Սուրիայէն մինչեւ Ամերիկաները, այս երեսուն տարուան մէջ տէր դարձեր է պատկառելի հարստութեան մը: Ուրեմն այսպէս երեք քառորդ դար եւս, ու հայութիւնը իր աշխատասիրութեամբ, հնարամտութեամբ պիտի տիրանայ այն տեսակ հարստութեան մը, որ ցոյց պիտի տան մատով: Բայց այդ պիտի կորսուի անհետ այնպէս ինչպէս մեր հին գաղթականութեան օրով:

Առանց մտաւորականութեան, Զարենցի բառով առանց «լուսագագաթ ճակատ»ներու մեր ժողովուրդը չի կրնար տեւել: Անպայման կը փոշիանայ: Հայութիւնը դարերու մթութեան մէջէն զինք մինչեւ հոս հասցնողները եղած են մտքի մշակները, Սահակ Մեսրոպէն, Խորենացիէն մինչեւ Վարուժան: Վերցուցէք զանոնք՝ ու խոր մշուշը պիտի տիրապետէ մեր գլխուն վերեւ:

Երեք քառորդ դար եւս տուի, որպէսզի այս հայութիւնը հաւասարի մեր երբեմնի «Խոճայական Կապիտալ»ին: Լէօյի այս գիրքը, չունիմ ձեռքիս տակ: Զինուորութեանս ընթացքին տարած էի հետս, ու Տէօնքէրքէն դէպի Անգլիա մեր փախի օրերուն գնաց ծովը: Ուրեմն հոս յիշողութեամբ կ'արձանագրեմ երկու կարեւոր երեւոյթներ:

«Խոճա» ըսել է՝ հարուստ, տանուտէր, մեր օրերու բացատրութեամբ ջոջ աղա: «Խոճայական կապիտալ»ը մեր հարստութեան դրամագլուխն ու պատմութիւնը: Լէօյի գիրքը, որ լոյս տեսած է 1934ին Երեւանի մէջ, կուտայ Կիլիկիոյ անկախութեան կործանումէն վերջ գաղթաշխարհի մէջ ձեռք բերուած ու զարմանք պատճառող հարստութեան մանրամասնութիւնները: Հարստութիւն մը՝ որմէ կաթիլ մը միայն փրկուեր է, շնորհիւ Մուրատ Ռափայէլեանի Վենետիկի Միաբանութեան տրամադրած նուէրին: Մընացեալը անհետացեր է ամբողջութեամբ: Մինչդեռ, այդ հարստութեամբ կրնայինք հրաշքներ գործել: Այսօր եւս, հնարաւոր է տեւականութեան նպաստող ձեռնարկներ կատարել՝ բայց խօսքը գործի չենք վերածեր: Գալոց սերունդներն ալ պիտի այպանեն այսօրուան հայութիւնը:

Լէօ կը պատմէ.—

1. Ռուսական կայսրութեան կարկառուն դէմքերէն Մեծն Պետրոսի թագադրութեան առթիւ, իր հիւպատոսները ամէն կողմ գոհարավաճառ կը փնտռեն, թագը ամենահազուագիւտ ադամանդներով զարդարել տալու համար: Փնտռտուքները արդիւնք չեն տար: Վերջապէս Հնդկաստանի մէջ միակ Հայ մը կը ստանձնէ այս գործը: Ու թագը կը կերտուի այդ երջանիկ Հայուն տրամադրած քարերով:

2. Լեհաստանի թագաւորներէն մին պատերազմի մտնելով դրացի ժողովուրդի մը հետ, կը դիմէ ներքին փոխառութեան: Պաշտօնական զեկոյցը հազիւ հրատարակուած, երկու Հայ եղբայրներ կը ներկայանան պալատ, իմանալու համար պակսած գումարը, ու «Մենք տուինք» ըսելով անմիջապէս փակել կուտան փոխառութիւնը:

Աւելորդ են խորհրդածութիւնները: Հայ հարուստը չէ փոխուած ու պիտի չփոխուի: Ինչպէս անցեալին՝ այսօր եւս Հայ մեծատան ունեցածը օտարին համար է: Քանի մը տարի առաջ Վիլֆրանշի մէջ մեծահարուստ Հայուհի մը մեռաւ ու հարստութիւնը կտակեց անգլիական բարենպատակ հաստատութեանց: Ուրիշ մըն ալ, իր գեղարուեստական մեծարժէք նըկարները կը նուիրէր անգլիական ու ամերիկեան թանգարաններուն: Հայ մտաւորական մը իր մէկ ձեռագրին տպագրութեանը համար թող դիմէ մեր հարուստներէն ոեւէ մէկուն, եւ կանխաւ կրնայ գուշակել ստանալիք «համակրելի» պատասխանը որ պիտի խոցոտէ իր սիրտը:

Ընչազուրկ պարզ անհատն է որ կը գուրգուրայ հայրենի բարքերուն վրայ:

Հայրենի նիստուկացն ու սովորութիւնները, մայրենի լեզուն կը փրկե՞ն այս ժողովուրդը: Այս խնդիրն ալ պիտի վերլուծենք, հիմնուելով միշտ նախկին գաղթականութեան օրինակներուն վրայ:

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆԻ ՀԵՏ

●

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան անդամներէն Հէրըլտ Ուիլսըն, նախկին առեւտրական նախարար, վերջերս Մոսկուա գնաց, պրպտումներ կատարելու համար: Այս առթիւ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Անաստաս Միկոյեանի հետ, որ փառաւոր սեղան մը սարքած էր, վեց ժամ տեւողութեամբ:

Ուիլսըն ինքն է որ կը պատմէ.—

Իմ այցելութեանս գլխաւոր նպատակն էր քննել առեւտրական խնդիրներ, մասնաւորապէս ատաղձ ճարել Անգլիոյ համար: Լայնօրէն խօսեցայ այս մասին նախ ատաղձի արտածման խորհրդային ընկերութեան նախագահին եւ անդամներուն, յետոյ առեւտրական նախարար Պ. Ա. Միկոյեանի հետ:

Վերջերս կարեւոր համեմատութեամբ աւելցած է Խ. Միութեան արտածումներու քանակը: Պատերազմին յաջորդող տարիներուն, թէեւ Մեծն Բրիտանիա միշտ պատրաստ էր գնելու Խ. Միութեան բոլոր տրամադրելի ատաղձը, արտածումները սահմանափակուած էին: Պատճառը այն էր որ ամբողջ անտառներ աւերուած էին եւ փոխադրութեան միջոցները կազմալուծուած: Յետոյ, Խ. Միութիւնը ահագին քանակութեամբ ատաղձի կը կարօտէր, վերաշինութեան համար:

Պատերազմէն ի վեր Անգլիա տարեկան մէկ չորրորդէն աւելի ատաղձ չէ գնած Խ. Միութենէն, բաղդատելով 1939էն առաջ եղած ներածումներուն հետ:

Մոսկուայի մէջ ինծի ըսին թէ սահմանափակումներու շրջանը անցած է եւ թէ Խ. Միութիւնը կրնայ այսուհետեւ արտածել մեծաքանակ ատաղձ, պայմանաւ որ փոխադարձաբար ստանայ իր ուզածը:

Այս պայմանը կը դրուէր արմտիքի համար ալ: Անցեալ տարի մէկ միլիոն թոն ապրանքին տեղ որ Անգլիա գնած էր Խ. Միութենէն, Աշխատաւորական կառավարութիւնը ստացաւ երկու հարիւր հազար թոն արմտիք: Պատճառը այն էր որ Խ. Միութիւնը չէր կրնար իր ունեցած սթերլինով վճարել իր ուզած արտադրութիւնները:

Այսպէս, սահմանափակումներու հարցը զոր Արեւմտեան երկիրները կը դնէին իրենց դէպի Արեւելք եղած արտածումներուն, կարեւոր տեղ մը ունեցաւ Միկոյեանի հետ խօսակցութեանս մէջ: Ես անոր բացատրեցի իմ անձնական տեսակէտս, ինչպէս կ'ընէի անգլիական Խորհրդարանին մէջ եւ ուրիշ տեղեր: Ըսի թէ պէտք վերաքննել հաստատուած սահմանափակումները, առանց սպասելու Քորէայի հարցին լուծման:

Յետոյ երբ խաղաղութիւնը վերահաստատուի Քորէայի մէջ պէտք է ջնջել ռազմական արտադրութեանց արգելքը, բացի անոնցմէ որ կը գործածուին զէնքերու, օդանաւերու եւ հիւլէական նիւթերու համար:

Պ. Միկոյեան համամիտ էր ինծի եւ աւելցուց թէ Խ. Միութիւնը չի հետաքրքրուիր գաղտնի համարուած ապրանքներով, վասն զի ինքն ալ կրնայ արտադրել, օրինակ, ինքնամուղ օդանաւեր, առնուազըն այնքան լաւ, եթէ ոչ աւելի լաւ, որքան Արեւմտեան երկիրները: Ան զայրացած էր Անգլիացի պահպանողականներու քննադատութեանց դէմ, ինքնամուղ օդանաւերու առաքման առթիւ եւ կ'ըսէր թէ՝ »Միկ»ը աւելի կատարելագործուած էր քան Անգլիոյ ղրկած օդանաւերը:

Խորհրդային առեւտրական նախարարը պնդեց թէ ռազմական սեղմումները աւելորդ են, եւ թէ աւելի վնասակար են արեւմուտքին քան արեւելքին համար: Իր կարծիքով Խ. Միութիւնը եւ Չինաստանը կրնան իրենց պէտք եղած արտադրութիւնները ճարել Ինդոնեզիոյ եւ Սէյլանի մէջ ձգախէժ եւ արեւմտեան Եւրոպայի մեքենական ծանր կազմածները:

Այս սահմանափակումները աւելցուց, Պ. Միկոյեան, կը թունաւորեն միջազգային յարաբերութիւնները: Արեւմտեան երկիրները, մասնաւորաբար արեւմտեան Գերմանիան գերագոյն ճիգ կը թափեն ապրանք ճարելու, որոնց վրայ հակակշիռ ի գործ կը դնեն Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ մասամբ ալ Ֆրանսան: «Դուք կը կորսնցնէք շուկաներ թէ ցորենահատիկի եւ թէ հում նիւթի զորս կրնայիք ունենալ անոնց փոխարէն:»

Երբ հարցուցի թէ ինչ արտադրութիւններ կ'ուզէ ունենալ Խ. Միութիւնը եթէ վերահաստատուէին առեւտրական յարաբերութիւնները, Միկոյեան ըսաւ թէ ցարդ որեւէ մանրամասն ցանկ պատրաստուած չէ, վասն զի աւելորդ է, մինչեւ որ Անգլիան բանակցելու պատրաստ չըլլայ: Բայց յիշեց քանի մը ապրանքներ: Այս առթիւ ըսաւ թէ 1947ին երբ կը բանակցէին առեւտրական դաշնագրի մասին, չքաւոր էին: «Ներկայիս հարուստ ենք»:

Միկոյեան խօսեցաւ նաեւ ֆրանսեւխորհրդային առեւտրական բանակցութեանց մասին: Խ. Միութիւնը առաջարկեց Ֆրանսայի համաձայնութիւն մը որ այս տարուան համար կը նախատեսէր առեւտրական փոխանակութիւններ 17 միլիառ ֆրանքի: Խորհրդային ներածումները կը բաղկանային կարեւոր քանակութեամբ ընթացիկ արտադրութիւններէ: Անցեալ տարի Ֆրանսայի եւ Խ. Միութեան միջեւ, մէկուկէս միլիառ ֆրանքի փոխանակութիւն եղաւ:

Խօսեցանք նաեւ Չինաստանի հետ առեւտուրի մասին եւ յայտնեցի Պ. Միկոյեանին իմ խօսակցութիւններս արեւելեան Գերմանիոյ եւ Մոսկուայի չինական առեւտրական պատուիրակութեան անդամներուն հետ, խօսակցութիւններ որոնց շնորհիւ համոզում գոյացուցի թէ կարելի էր անմիջապէս սկսիլ Չինաստանի հետ կարեւոր եւ շահաւէտ առեւտուր մը:

Առեւտրական տեսակէտով սովետական նախարարներու եւ ուրիշ անձնաւորութեանց հետ իմ խօսակցութիւններէն հետեւեալ երեք եզրակացութեանց յանգեցայ.—

1. Անմիջապէս որ զինադադար կնքուի Քորէայի մէջ, պէտք է հասկցնենք Մ. Նահանգներուն եւ մեր Արեւմտեան Եւրոպայի բարեկամներուն թէ անհրաժեշտ է վերցնել ռազմական հակակշիռը, բացի կարգ մը նիւթերէ: Եթէ արագ համաձայնութիւն մը չգոյանայ, պէտք է որ մենք ընդառաջ երթանք առանձին եւ ջնջենք մեր արտածումներուն հակակշիռը:

2. Բրիտանական կառավարութիւնը պէտք է անմիջապէս պատրաստուի բանակցելու Խ. Միութեան հետ, առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքելու համար, որպէսզի առաւելագոյն չափով դիւրանայ արմտիքի, սնունդի վերաբերեալ նիւթերու, ատաղձի եւ ռուսական շատ մը ուրիշ արտադրութեանց առեւտուրը, փոխարէն արտածելով հում նիւթ, ճարտարարուեստական կազմածք եւ ընթացիկ ապրանքներ, մասնաւորաբար հիւսուածեղէն, հագուստ, կօշիկ եւն.:

ՀՐ. ԱՃԱՌԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՎԻԷՆՆԱ, 30 Յունիս (Յառաջ).— Կիրակի, 21 Յունիս, հանդէս մը սարքուած էր հանգուցեալ ակադեմական Հրաչեայ Աճառեանի յիշատակին: Այս առթիւ Մշակութային Յանձնախումբը խօսելու հրաւիրած էր Տօքթ. Ա. Գարամանլեանը որ խնամուած բանախօսութեամբ մը ներկայացուց Հրաչեայ Աճառեանի կեանքն ու գործը: Կ'ամփոփեմ հիմնական մասերը.—

Աճառեան 1890ին, երբ 14 տարեկան էր Պոլիս, աշակերտ եղած ժամանակէն սկըսած է գրել: 1895ին հրատարակուած է իր առաջին բանասիրական յօդուածը: 1897էն սկսեալ անդամ եղած է Փարիզի լեզուաբանական ընկերութեան եւ արեւելագէտներու ԺԱ. Համաժողովին մէջ հայերէնի մասին երեք անգամ դասախօսած է մասնաւոր ուշադրութիւնը գրաւելով ուսուցչապետ Մէյյէի եւ Հիւպշմանի: «Արմատական բառարան»ը 1895էն ի վեր Աճառեանի մասնաւոր գուրգուրանքին առարկան է եղած: Տարիներու ընթացքին այդ գործը հսկայական ծաւալի հասած է: 1910ին Կ. Բասմաճեանի նախաձեռնութեամբ եւ Դուրեան պատրիարքի որոշումով Եսանէսքուի 158.000 ֆրանքի կտա-

կը կը տրամադրուի Աճառեանի բառարանին ։ Ընդհ. պատերազմը կը խափանէ այդ ծրագրին իրագործումը։ Աճառեանի « Classification des Dialectes Arméniens » գործը կը տպուի Սորպոնի ծախքով ։

Այդ առաջին կարգի երկին համար Աճառեան կը ստանայ Բարձրաձայն Ուսմանց պատմութեան եւ բանասիրութեան ճիւղին աշակերտի տիտղոսը ։ Պրոֆ. Մէյյէ վերոյիշեալ գրքին հրատարակութեան առթիւ՝ կը գրէ «Ժուռնալ Ազիաթիք»ի մէջ.

— « Աճառեանի գիտնականի արժանիքը ակներեւ կը տեսնուի իր հրատարակութեանց մէջ ։ Ես շատ լաւ գիտեմ թէ ինչքան կամք — պիտի ըսեմ հերոսական կամք — արժած է իրեն գիտական մշակոյթի իւրացումը եւ ինչպիսի յարատեւութեամբ յառաջ տարած է ան իր հետազօտութիւնները ,միշտ պայքարելով նիւթական եւ բարոյական դժուարութիւններու դէմ ։ Հոս պարտք կը համարիմ ըսելու թէ կը հիանամ ոչ միայն իր գիտութեան, իր հազուագիւտ կարողութեան, այլեւ նաեւ իր նկարագրին վրայ ։

1902ին Ա. Տատուրեանի, Յ. Թումանեանի, Աւ. Իսահակեանի, Ա. Ահարոնեանի եւ Եր. Շահազիզի հետ կը մասնակցի «Վտակ»ի հրատարակութեան ։ 1905ին կը գրէ երեք հատորնոց գործ մը «Մ. Մեսրոպի եւ հայ գրերու» մասին եւ Քանանեան մրցանակին կ'արժանանայ։ 1913ին «Գաւառական Բառարան»ը լոյս կ'ընծայէ։ 1918էն վերջ երբ մահը անցած էր Հայաստանի վրայով ու Հայոց խլեակները, կեանքի յետին նշոյլներուն կառչած, նոր աշխարհ մը կերտել սկսած էին, այդ «հսկայ նուիրման տարմիղն յարեաւ վեհօրէն դամբանէն խաւար»։ Ամէն անգամ որ Հայաստանը վերապրած եւ անոր մըտաւորական ուժերը վերյիշած եմ (հոս բանախօսը կը յիշէ Արամ Գնդունիի խօսքերը (« Յառաջ »), բարեբախտութիւն համարած եմ շարք մը հայ գիտնականներու Հայաստանի մէջ պատնէշին վրայ ամուր կեցած ըլլալը։ Այդ գիտնականներէն է Հ. Աճառեան եւս»։

Բանախօսը յետոյ ներկայացուց Աճառեանի յաջորդ տարիներու մեծամեծ յաղթանակները եւ տուաւ անոր եզական արժանիքներուն պատկերը լեզուաբանութեան ասպարէզին մէջ ։

Ապա խօսք առաւ Հ. Ներսէս վրդ. Ակինեան որ կը ներկայացնէր Մխիթարեան Միաբանութիւնը։ Ծանրացաւ մասնաւորապէս Աճառեանի տոկունութեան ու չարքաշութեան վրայ։ Ըսաւ թէ ան չէր ընկրկեր որեւէ նիւթական ու բարոյական արգելքի առջեւ ։

Մեծ գիտնականի յիշատակին նուիրուած այս յուշահանդէսը փակուեցաւ Եղիշէ Ծ. Վրդ.ի բանախօսութեամբ եւ ներկաները մեկնեցան լիովին ծանօթանալով անգուգական Հայու մը կեանքին ու գործին ։

Այս առթիւ յիշեմ թէ «Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ սկսած է լոյս տեսնել հայագէտ Տոքթ. Սոլթայի մէկ աշխատութիւնը, որ կը ներկայացնէ Աճառեանի Արմատական Բառարանին հնդեւրոպական բառերուն ուսումնասիրութիւնը ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ց. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի հայերէնի դասընթացքին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունիս 20ին, շաբաթ իրիկուն՝ Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, խուռն բազմութեամբ ։

Հանդէսը բացուեցաւ երկու քայլերգով, Վարժարանի երկսեռ աշակերտութիւնը միաբերան երգեց « Մարսէյեզ»ն ու « Ծաղկիր Ազատ»ը եւ արժանացաւ բուռն ծափերու։— Տիկին Ն. Քիպրիթճեան որ, պարզեց Կապոյտ Խաչի դերը կրթական թէ մարդասիրական ճակատի վրայ ։

Պատրաստուած էր ճոխ ծրագիր մը, — ընտիր արտասանութիւններ, խմբերգ, մեներգ, մենախօսութիւն, տրամախօսութիւն եւ մանկական ներկայացում մը ։ Տպաւորիչ էր՝ մանուկներու «Բարի եկայք» խմբերգը ։

Դադարէն վերջ խօսք առաւ նախագահը, Վ. Մխիթիք, որ պանծացնելով հայկական մշակոյթը, բացադանչեց, խորապէս յուզուած.

— Մեր զաւակները պէտք է սորվին հայերէնը, մեր լեզուն ունի մասնայատուկ կառոյցք, գեղեցկութիւն ,ճկունութիւն եւ առոգանական կատարելութիւն։ Սիրելի ծնողներ, ղրկեցէք ձեր զաւակները հայերէնի դասընթացքներու՝ որպէսզի սիրեն մեր գեղեցիկ լեզուն, անոր համն առնեն եւ համարձակին խօսիլ։ Կորովի ճիգ մը բաւական է սովորութիւն դարձնելու համար հայախօսութիւնը տունէն ներս թէ դուրս։ Հայերէն լեզուով միայն կրնանք մեր զաւակներուն ներշնչել հայեցի ոգին։ Տասնեւհինգ դարերու անջրպետի մը մէջէն Ս. Մեսրոպի ոգին կը հետեւի մեզի ։ Մի լռեցնէք ձեր մէջ ազգային գիտակցութեան ձայնը. Թող թրթռայ մայրենի լեզուն ձեր սրտին մէջ եւ շրթներուն վրայ՝ նոյնիսկ օտարին առջեւ։ Միահամուռ, սրտագին ճիգ մը եւ նորահաս սերունդին առջեւ կը բացուի ազգ. գիտակցութեան ճանապարհը » ։

Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը վեց տարիէ ի վեր հայերէնի դասընթացք կը պահէ մեծ զոհողութեամբ զոր հարկ է արժեցնել։ Ներկայ վարչութեան անդամուհիներն եւս ,Տիկիններ Սրբուհի Եօթնեղբայրեան, Ազատուհի Տ. Վարդանեան, Մեննուհի Պաղտասարեան, Արուսեակ Քէհեաեան եւ Օր. Գեղանուշ Արգումանեան, — լծուած են եռանդագին աշխատանքի՝ կանգ չառնելով որեւէ խոչընդոտի , նոյնիսկ, անձնական զոհողութեանց առջեւ։ Անցնող տարեշրջանի ուսուցչուհին էր Տիկին Արփինէ Պապուխեան որուն ձեռնհասութեան ու մանկավարժական կարողութեան ծանօթ են այն շրջանները ուր ցարդ պաշտօնավարած է (Պոլիս, Պէյրութ, Ատտիս Ապէպա եւ Մարսիլիա)։ Ունի ուսուցչական վկայական՝ Պոլսոյ Կեդր. Ուսում. խորհուրդէն ։

Մեծ յաջողութեամբ պսակուեցաւ հանդէսը որուն համար ջանք չէր խնայուած։ Երկսեռ աշակերտութիւնն ըրաւ իր լաւագոյնը՝ պարզ ու բնական արտայայտութեամբ ։ Սփոփարար էր լսել մանուկներու եւ պատանիներու յստակ առոգանութիւնը՝ արտասանութեանց եւ տրամախօսութեանց մէջ ։

Տիկին Ա. Մխիթիքի բաժինէն վերջ յաջողապէս բեմադրուեցաւ եւ բուռն ծափերու արժանացաւ «Սպիտակ Ծաղիկը» երգախաղն , մանկական ներկայացումը— երեք արար — որուն ղեկավարութիւնը սիրայօժար ստանձնած էր Տիկին Արփ. Պէգիրճեան ։ Օր. Գեղ. Արգումանեան , Կապ. Խաչի վարչութեան կողմէ, մէյմէկ գեղեցիկ ծաղկեփունջ նուիրեց՝ ուսուցչուհի Տիկին Արփինէ Մխիթիքի եւ Տիկին Արփիկ Պէգիրճեանի ։

Հանդիսականները գոհունակութեամբ հետեւեցան աշակերտներու յառաջդիմութեան։ Անհրաժեշտ է որ կրկնապատկուի՝ երեսնեակ մը երկսեռ աշակերտութեան թիւը յառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանին, որպէսզի կատարուած աշխատանքը եւ զոհողութիւնները ծառայեն իրենց նպատակին ։

Կէս գիշերին վերջացաւ դպրոցական բաժինը՝ ընդհ. խանդավառութեան մէջ , յետոյ տեղի ունեցաւ պարահանդէսը ։

ՀԱՅԵՆՑ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

•

Յունիս 5ին, Նէօյյի Ժ. Ս. մարզադաշտին վրայ կատարուեցան ըմբշամարտի մրցումներ, մասնակցութեամբ Ա. Այվազեանի։ Հակառակորդն էր Մաննեվօ ։ Այս 498րդ փոխ վրէժի մրցման մէջ հայ ազուէսը 13 վայրկեան կատաղի գուպարէ մը վերջ յաղթական հռչակուեցաւ ։

Իսկ 499րդ մրցումը, Յունիս 28ին, էլիզէ Մօնմարթրի սրահին մէջ, Այվազեան (73 քիլօ) կատարեց Ֆրանսայի ախոյեան Ալզասի աստղերէն Լիւք Սթրատալի հետ (78 քիլօ)։

Երկու աստղերը ճակատ ճակտի բազմաթիւ հարուածներ փոխանակեցին, յաջորդաբար իրար դժուարութեան մատնելով։ Հայ մասնագէտը երեւան բերաւ նուրբ խաղարկութիւն մը եւ ցուլի մը նման յարձակելով սկսաւ հակառակորդը հարուածել, Ալզասի աստղին ակռաները կոտրելու աստիճան ։ Հանդիսականները կը ծափահարէին ։

5րդ շրջանին, Ալզասցին թմրած երեւոյթով գետին փռուած, սողալով ... մօտեցաւ, Այվազեանի ոտքերուն, եւ երկու ձեռքերուն մէջ առնելով զայն մկրատաձեւ։ Ակոր փռուած ինկաւ գետին ։

Ալզասցին կ'ելլէ ոտքի, օդին մէջ եւ զսպանակաւոր դարձուածքով։ Հայ ադուէսը անմիջապէս անձնատուր եղաւ դըլխու պտոյտ պատրուակելով, իրաւարարները Լիւք Սթրատալը յաղթական հռչակեցին։ Այվազեան դիւրին զոհ մը եղաւ , բայց մրցումէն վերջ ընդունելութիւն մը եղաւ մասնաւորաբար ի պատիւ իրեն 499րդ մրցման առթիւ, Էլիզէ Մօնմարթրի պաշտօնական գրասենեակին մէջ, ուր Ֆ. Ֆ. Լ.ի կազմակերպութեան տնօրէնը գեղեցիկ ճառ մը խօսելով դրուատեց Այվազեանը եւ ընդհանրապէս հայ ախոյեանները, նաեւ համակրանք յայտնեց , «Յառաջ»ի խմբագրութեան որ իր սիւնակները լայն բացած է հայ մարզիկներուն առջեւ, չմոռնալով յիշել նաեւ «Յառաջ»ի մարզական թղթակիցը ։

Ակոր Այվազեան դարձեալ այս կիրակի ժամը 15ին, (մեթրօ Անվէրս), էլիզէ Մօնմարթր սրահին մէջ, 500րդ մրցումը պիտի կատարէ սպանիացի աստղերէն ըմբիշ Ծօ Պէրնարտոյի դէմ (6×5)։

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

•

ՀԱՅ ԱՇԱԿԵՐՏԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

•

Քոլոմպի «Լաքանալ» բարձրագոյն վարժարանի 5րդ դասարանի (1952–53 տարեշրջանի) 78 աշակերտներու մէջ առաջին հանդիսացած է փոքրիկն Ժիրայր Երանեան, 12 տարեկան։ Այս տարի նոյն դասարանին մէջ երկու առաջիններ կային միեւնոյն միջինով 15·75, բայց միւս աշակերտին տարիքն է 15։

Սոյն հայորդին վեց տարեկանին դըպրոց մտած է եւ միշտ առաջին հանդիսացած ։ Ժիրայր զաւակն է Պ. Մխաք Երանեանի (նախկին քարտուղար Փարիզի Հ.Մ.Ը.Մ.ի ֆութպոլի յանձնախումբին) ։— Մ.

ԾԻԾԱՂ

Պ. Ամբակում կ'ուզէ անակնկալ մը ընել իր կնոջ, եւ ռատիոյէն առնելով թուղթի վրայ կը գրէ ձուազեղ եփելու կերպը։ Դժբախտաբար՝ ռատիոյի նոյն ալիքին վրայ ուրիշ կայան մը մարզանքի դաս կուտայ։ Եւ ահա ինչ որ Պ. Ամբակում կը կարդայ իր կնոջ .

— « Առ հաւկիթի երկու դեղնուց , դիր խմորեղէնին վրայ, ձեռքերդ գլխուդ վրայ կախէ, ծունկերդ ծալէ, եւ այս ամէնը խառնէ թարմ կաթով։ Յետոյ առ մեծ դգալ մը շաքար, եւ կամաց մը փորդ իջեցուր մինչեւ գետին, կրակի վրայ լաւ մը խառնէ ,յետոյ ձախ ոտքիդ վրայ կէս շրջան դարձիր, երկու վայրկեան թող եփի, յետոյ ոտքի ելիր եւ տաք տաք սեղան դիր ...»։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Փուարօ ոտքի ելաւ։

— Որովհետեւ... չեմ հաւնիր ձեր դէմքին... ըսաւ։

ԳԼՈՒԽ Դ.— ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՄԷՋ ԱՂԱՂԱԿ

Սէմփլօնի ճեպընթացը այդ իրիկուն ժամը իննին քառորդ մնացած Պելկրատ հասաւ։ Կէս ժամ պիտի մնար կայարանը. դուրսը ցուրտ էր եւ կը ձիւնէր։ Պաշտօնեայ մը մօտեցաւ գաղտնի ոստիկանին եւ ըսաւ.

— Պ. Փուարօ, ձեր պայուսակները թիւ մէկ բաժնեակը փոխադրեցինք, որպէսզի առանձին շարունակէք ձեր ճամբորդութիւնը։

— Շատ շնորհակալ եմ ։

Կէս ժամ անցած էր եւ շոգեկառքը ճամբայ ելաւ։ Ճամբորդութեան երկրորդ օրը ըլլալով ամէն ոք այլեւս բարեկամացած էր իրարու։ Փուարօ, երբ իր բաժնեակը կ'երթար հանդիպեցաւ գնդապետին, որ կը խօսէր Մաք Քուինի հետ։

— Բայց ՝դուք ՝Պելկրատ ՝չմնացի՞ք, հարցուց Մաք Քուին զարմացած, ձեր պայուսակները տարին։

— Ուրիշ բաժնեակ մը տուին ինծի։

— Ահ, կը հասկնամ ։

Նոյն պահուն Փուարօ տեսաւ տարէց Ամերիկուհին, Տիկին Հապըրտը, որ տաք խօսակցութեան մը բռնուած էր գերմանուհիի նմանող կնոջ մը հետ։

— Խնդրեմ, առէք, կ'ըսէր Տիկին Հապըրտ, պատկերազարդ թերթ մը երկարելով իր խօսակցին, ես կարդալիք շատ բան ունիմ։

— Շնորհակալ եմ ։

— Կը յուսամ թէ լաւ կը քնանաք։ Որքան ցուրտ է, աւելցուց Փուարոյին դառնալով։

— Գիշեր բարի, ըսաւ Գերմանուհիի նմանող կինը։

Տիկին Հապըրտ Փուարոյին դարձաւ.

— Խեղճը Շուէտացի է, ըսաւ, տեսակ մը միսիոնար է կարծեմ, շէնք շնորհք անգլերէն ալ չի գիտեր։ Աղջկանս մասին խօսեցայ իրեն, շատ հետաքրքրուեցաւ։

Փուարօ, ինչպէս նաեւ միւս ճամբորդները այլեւս գրեթէ կը ճանչնային Տիկին Հապըրտի աղջիկը, քանի որ կինը անդադար խօսած էր անոր մասին։

Նոյն պահուն քովի բաժնեակին դուռը բացուեցաւ եւ անգլիացի սպասաւորը դուրս ելաւ։ Փուարօ դրան ճեղքէն երկվայրկեանի մը համար տեսաւ Պ. Րեչէթը, որ անկողնի մէջ նստած էր։ Ան ալ տեսաւ Փուարօն եւ դէմքը բարկութեան արտայայտութիւն մը ստացաւ։ Բայց արդէն դուռը գոցուած էր։

Տիկին Հապըրտ մէկ կողմ քաշեց Փուարօն.

— Գիտէք, ըսաւ, շատ կը վախնամ այս Պ. Րեչէթէն։ Տարօրինակ բան մը կը զգամ եւ միշտ նախազգացումներս կ'իրականան։ Աղջիկս ալ այդպէս կ'ըսէ։ Իմ բաժնեակս ճիշդ անոր բաժնեակին քովն է։

—Երէկ գիշեր միջնորմի դուռը կղպած էի, սակայն այնպէս կը կարծեմ թէ ան կը փորձէր բանալ. շատ վախցայ։ Բնաւ պիտի չզարմանամ եթէ ըսեն թէ ան ոճրագործ մըն է. շատ լսած եմ շոգեկառքի գողերու մասին։ Կը զգամ թէ գէշ բան մը պիտի պատահի ցորչափ այս մարդը մեր մէջ կը գտնուի։ Կը զարմանամ թէ այդ սիրուն երիտասարդը՝ Մաք Քուին ի՞նչպէս կը հանդուրժէ իր քարտուղարը ըլլալ։ Ինչ որ է, գիշեր բարի, դարձեալ կը տեսնուինք։

—Գիշեր բարի, Տիկին։

Փուարօ մտաւ իր բաժնեակը որ կից էր Րեչէթի բաժնեակին։ Հանուեցաւ եւ անկողին մտաւ, քիչ մը կարդալէ վերջ քնացաւ։

Քանի մը ժամ վերջ ընդոստ արթնցաւ. աղաղակ մը լսած էր շատ մօտէն։ Նոյն պահուն պաշտօնեան կանչող զանգակը հնչեց ։

Փուարօ լոյսը վառեց. յանկարծ յիշեց թէ քովի բաժնեակին մէջ Րեչէթը կար։ Ոտքի ցատկեց եւ բացաւ դուռը այն պահուն երբ պաշտօնեան կը զարնէր Րեչէթի դրան։ Դուռը չբացուեցաւ եւ ասոր փոխարէն ձայն մը լսուեցաւ որ ֆրանսերէն կ'ըսէր.

—Սխալմամբ կոխեցի կոճակին, բան մը չեմ ուզեր։

—Շատ լաւ, պարոն։

Պաշտօնեան հեռացաւ։

Փուարօ գոցեց դուռը եւ լոյսը մարելէ առաջ ժամացոյցին նայեցաւ։ Ժամը մէկին քսաներեք վայրկեան կար։

ԳԼՈՒԽ Ե. — Ո Ճ Ի Ր Ը

Յանկարծ արթննալէ վերջ դժուար է քնանալ։ Փուարօ սկսաւ մտածել իր լսած աղաղակին մասին, երբ անդրադարձաւ թէ շոգեկառքը կանգ առած էր եւ աղմուկ մը կար նրբանցքին մէջ։ Կը լսուէր Տիկին Հապըրտի ձայնը, որ ջղագրգռուած շեշտով մը բաներ մը կ'ըսէր.

— Գիշեր բարի, Տիկին, լսուեցաւ պաշտօնեային ձայնը եւ լռութիւն տիրեց։

Փուարօ կոճակին կոխեց. պահ մը վերջ պաշտօնեան հասաւ։

—Ի՞նչ պատահեցաւ, հարցուց Փուարօ։

—Ամերիկացի Տիկինը կը պնդէր թէ մարդ մը կայ իր բաժնեակին մէջ։ Երեւակայեցէք, Պարոն, կարելի՞ բան է. ո՞ւր պիտի պահուըտի ահագին մարդը։ Ըսի իրեն թէ անկարելի էր այդ, բայց կը պնդէր։

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագուհին եւ ամուսինը Սկովտիայէն վերջ այցելեցին Հիւս. Իրլանտա: Այս առթիւ Իրլանտացի Հայրենասէրները դաւ մը սարքած էին Պելֆաստի մէջ, ռումբ մը տեղաւորելով չոգեկառքի կամուրջին վրայ եւ կտրելով ելեկտրական հոսանքը: Ռումբը պայթեցաւ երկաթուղին քանդելով 13 մեթր տարածութեան մը վրայ: Բայց գիծը շուտ մը նորոգուեցաւ եւ հարիւրաւոր նախկին ռազմիկներ կրցան Պելֆաստ երթալ, իրենց մեծարանքը յայտնելու համար: Քաղաքին բոլոր լոյսերը մարած էին, վերելակները չէին գործեր եւ ամենօրեայ կեանքը ջլատուած էր: Քաղաքապետարանին խոհարարները ստիպուեցան կաղով եփել կերակուրները: Անթելն ալ անկանոն կը գործէր:

ՆՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ պայթեցաւ Փարիզի մէջ, Եւ. կէս օրէն վերջ, տեղատարափ անձրեւներով: Նորէն կայծակ ինկաւ եւ կին մը մեռաւ: Գաւառի մէջ ալ փոթորիկը եւ ողողումները ահագին աւերներ գործեցին: Թուլուզի կարգ մը մասերուն մէջ հունձքերը փճացած են երկու երրորդով: Աւերուած են բազմաթիւ այգիներ եւ դաշտեր: Գչ. օրուան փոթորիկին հետեւանքով 6000 քաղաքացիներ հեռաձայնի հաղորդակցութենէ զրկուած են Փարիզի մէջ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան համագումարին առաջին նիստին մէջ, կեդր. կոմիտէին ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ անդամներու թիւը, որ 553.000 էր 1946ին, իջած է 108.000ի, թէ կուսակցութեան օրաթերթը, «Լը Փոփիւլէռ ունի 7500 բաժանորդ, «Ռըվիւ Սոսիալիստ»ը՝ 1050: Երկու թերթերուն տպագրութիւնը դաւառ փոխադրելով խնայած են ամսական մէկ միլիոն ֆրանք: Այս առթիւ մամուլի տեղեկաբերը ազդարարեց. — «Եթէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք չառնէ արագօրէն, գաղափարական մամուլը պիտի անհետանայ իր տեղը տալով տեղեկատու մամուլին, ինչ որ աւելի մեծ վտանգ մը պիտի կազմէ»:

1300 ԿԱԼԱՆԱՒՈՐՆԵՐ դատի կը սպասեն արեւելեան Պերլինի մէկ սպանդանոցին մէջ, ինչպէս կը պատմեն փախստականներ: Այս հաստատութիւնը հազիւ 500 հոգի կ՚առնէ, բայց 1300 հոգի թխած են եւ գիշեր ցերեկ կը հարցաքննեն: Անոնք որ կը մերժեն խոստովանիլ եւ ստորագրել, կը ծեծուին եւ կը խարազանուին: Պաշարման վիճակը ջնջուած է, բայց խստութիւնները կը շարունակուին:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ նախկին Թագաւորը, Թալալ, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ինքնաշարժի արկածի մը հետեւանքով Գահիրէ Աղեքսանդրիա ճամբուն վրայ:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ Նոր - Տեսթուր կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակելով խստօրէն դատապարտեց դահաժառանգին սպանութիւնը: Ծերունի պէյը չուզեց ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան: Ֆրանսացի գլխաւորներ վերջին մեծարանքը ընծայեցին սպանեալ իշխանին որ Ֆրանսայի բարեկամ կը համարուէր: Նոր դահաժառանգը, Սատըք, որ 70 տարեկան է, աւելի Ֆրանսասէր կը նըկատուի:

ՆԱՒԹՈՒՂԻ ՄԸ (փայփ - լայն) պիտի շինուի Տոնժի նաւահանգիստէն (Սէն Նազէռ) Մէց, 400 մղոն երկայնութեամբ: Այս առթիւհամաձայնութիւն մը կնքուած էՖրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը ջնջեց գրաքննութիւնը՝ երկրէն դուրս հաղորդուած լուրերու վրայ: Դուրսէն եկած լուրերու գրաքննութիւնը պիտի շարունակուի:

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ շրջանի Թաղ. խորհուրդը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի եւ Լա Ռօզիէրի բոլոր հայ ծնողները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոցներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբանալու: Ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ սրահը:—(ԿՆԻՔ)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ.— Այս կիրակի ժամը 20.30ին էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի մէջ ունկնդրութիւն Օր. Սիրաքեանի աշակերտներուն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի:

Մէտոնի Պաղ Աղբիւրին մօտ, կիրակի 5 Յուլիս, ամբողջ օրը: Երթ ու դարձ մասնաւոր օթօքարներով: Գին 250 ֆր.: Նախօրօք արձանագրուիլ վերոյիշեալ խումբերու ընկերներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ:

Բարձրախօս հայերէն եւ ֆրանսերէն պնակիտներով: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Սիրով կը հրաւիրուին Իսիի, Քլամարի, Շաւիլի, քոյր կազմակերպութիւնները, խմբովին հայրենաշունչ օր մը անցնելու համար:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ: Պիտի խօսի ընկեր ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ ՕՀԱՆԵԱՆ (Թեհրանէն):

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՔՂԻԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Լը Շալէի գեղեցիկ պարտէզին մէջ, 117 Ավընիւ Քօրօ, Սէն Ժիւսթ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական պարերուն կը նուագէ Պ. ՀՐԱՆՏ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ նուագախումբը, բարձրախօս Պ. ԱԼՔԱԶԻ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբը կը ներկայացնէ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ»:

Կէսօրէ առաջ գնդակի մրցում (պուլ):

Կրնաք միասին բերել ճաշը, խմելիքը տեղին վրայ: Առատ կերուխում:

Մուտքը ազատ է:

Առնել 53 1 5 4 11 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէն Ժիւսթ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաչխարհանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի զովասուն ծառաստաններուն մէջ, Քաֆէ Լաֆարքի մօտ:

Գեղարուեստական բաժին, եւ անակնկալներ: ՓՈՂ եւ ԹՄԲՈՒԿ:

Տոմսերու գինն է երթուդարձի համար 100 ֆրանք:

Օթօքարերը կը մեկնին Փլաս Կիչառէն առաւօտ ժամը 9ին: Պիտի անցնի Փլաս Մեզոն Նէօվ եւ Փլաս Վիլլէօրպանէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ շաբթուան:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն խոր կսկիծով կը սգայ կորուստը ընկեր Խորէն Քէպապճեանի եւ իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր ընտանեկան պարագաներուն եւ եղբայրներուն:

× Ֆ. Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Աւետիս Յովհաննէսեանի, Տէր եւ Տիկին Արտաշ Զապունեանի, Տիկին Անուշ Եղիշէեանի եւ Պ. Յովհաննէս Եղիշէեանի, Տիկին Մառի Ալեանաքեանի մահուան առթիւ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը յառաջիկայ Յուլիս 5ին, ժամը 14էն 19:

36, Bd. du Général de Gaulle,
Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ՀԱՂՈՐԴ.— Կառ տիւ Նօռէն շոգեկառք ժամը 13.33, 13.59, 14.30 եւ 15, իջնել Անկէն եւ կառ տ՚Անկէնէն օթօքարը առնել Մոնմորանսիի համար որ կը մեկնի ամէն քառորդ ժամէն: Իջնել Ռութ տը Կոօլէյ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: 5 Յուլիս Կիրակի ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը մասնակցին դպրոցին աշակերտները: Կը ներկայացուին զուարճալի թատերախաղեր աշակերտներուն կողմէ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) օդափոխութեան կայանը կը մեկնի՝

ՅՈՒԼԻՍ ՎԵՑԻՆ, ԺԱՄԸ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՈՒԹԻՆ, ԺԱՆ ԿՈՒԺՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԷՆ:

Կը խնդրուի ծնողներէն անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները ճիշդ ժամուն:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Համա - Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի քոյր մասնաճիւղերու կողմէ: Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան օդաւէտ ընդարձակ ագարակը, Սէն Լու - Կրան Փէն:

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ կարեւոր ուժերու մասնակցութեամբ պիտի ներկայացնէ «ՌՈՒՄՊԱ» զաւեշտը (Փարիզեան ընտանիք մը): Ջութակահար Սարգիս Չէօրէքճեան պիտի նուագէ:

Երգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Հայրենակից ժաք Տէրտէրեան պիտի ներկայացնէ նոր երգնապնակներ (տիսք) Ռատիոյի: Ճոխ պիւֆէ:

Ծանօթ.— Հանդիսավայր երթալու համար Պուլվար Կաբիպալտիէն առնել 15կամ 18 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Ֆրանսական եկեղեցիին քով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

PROBLÈMES DE L'ART CONTEMPORAIN

Ժամանակակից նկարչութեան ոգին.— Քննութիւն Սոցիալիստական ռէալիզմի:

Աշխատակցութեամբ 33 ականաւոր դէմքերու:

Գին 60 ֆրանք: Դիմել՝

PREUVES, 41, Ave. Montaigne, Paris

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ.Յ.Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ծ ԷՔ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ

Մինչեւ Վոսփորի ափերը վազելու պէտք չկայ...

Հանդիպեցէք անգամ մը ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻՆ խանութը՝

32, Rue de Trévise, Paris (9)

ԵՒ

համը նայեցէք իր շինած պաղպաղակին (սալեպով):

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆԱԵՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆԵԼԷ ԱՌԱՋ ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՒՆ ՊԱՇԱՐԸ ՀՈԳԱԼ ԻՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՒ ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՎ:

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200.000 ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յարկաբաժինով, երկյարկանի զոյգ մը շէնք: Գին մէկուկէս միլիոն: Հեռախօսել՝ GOB. 05 - 63

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ • DIMANCHE 5 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7109 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2520

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄՆԵՐ

•

« Նոր » բան ըսելու, նոր ուղի ցուցնելու մարմաջն ալ թմրեցուցիչ դեղի մը ապաւորութիւնը կը գործէ գաղութներու մէջ:

Այն գրող – բրոցները որ այդ ամուլ շարժումին գլուխն անցած են, իրենք ալ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուզեն:

Կարգ մը բաներ լսած, կարդացած կամ իրարու աւետած են, բայց չեն մարսած:

Ե՞րբ եւ ո՞ւր կարելի եղած է արդիւնաւոր, տեւական գործ կատարել, օր – պակաս գլուխլիքներով: Կամ սնամէջ յաւակնութիւններով:

Այդ նորընծայ զինուորեալները Հազիւ կը բարեհաճին կարգ մը արժէքներ տեսնել Հայկական Արտասահմանի մէջ:

Անոնք ունին չափանիշ մը, որ վիճելի է ոչ միայն իբրեւ պաշար, այլ եւ իբրեւ գրական – գեղարուեստական ճաշակ:

Ճիշդ ատոր Համար ալ, ոստոստուն վըճիռներ կ'արձակեն Հանոյէ Հանոյ:

Տեսակ մը աքլորամարտ, որ արդահատանք եւ ծիծաղ կը պատճառէ:

Քիչ – չատ ընդունակ տարրեր չեն պակսիր անոնց մէջ:

Գոնէ կանոնաւոր, սահուն Հայերէն գիտցողներ կան:

Դժբախտաբար անոնք ալ դատապարտուած են կէս ճամբան մնալու:

Վասն զի, կանխակալ կարծիքներով, նախապաշարումներով կ'առաջնորդուին:

Ոչ կը կարդան եւ կը սեռտեն: Ոչ ալ ամբողջական գաղափար ունին բուն անցուդարձին վրայ:

Օրինակ, անոնք չատ կը խօսին Երեւանի մէջ մշակուած գրականութեան մասին: Եւ կ'ուզեն որ Հայկական Արտասահմանի գրողներն ալ Հետեւին անոնց, փոխանակ «անցեալը» երգելու:

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ մատի վրայ կը Համրուին անոնք որ լըջօրէն Հետեւած են խորհրդահայ եւ առ Հասարակ սովետական գրականութեան:

Մնացեալները Հազիւ քանի մը գիրք եւ թերթ ճարած, թղթատած են: Առանց չատ բան Հասկնալու:

Անոնք ի վիճակի չեն ըմբռնելու գրագէտին եւ արուեստագէտին տառապանքը՝ այդ Հարթիչ գլանին տակ, որ կաղապարներու կը վերածէ ամէն բան:

Ո՞ր իմաստակը պիտի կրնար ապացուցանել թէ խորհրդահայ կամ խորհրդային ամէնէն տաղանդաւոր գրագէտն իսկ արցունք չէ թափած երկունքի պահուն: Երբ կը ստեղծագործէր իբրեւ ներշնչում ունենալով մուրճ – մանգաղը:

Այդ երկու բառերն անգամ — սքանչելի խորհրդանշան աշխատանքի եւ ստեղծագործութեան — չատոնց դարձած են մըղձաւանջ: Գործիք բռնութեան, ամլութեան եւ կեղծիքի: Առանց երկրի, ազգի եւ սեռի խտրութեան:

Պարզապէս արջու ծառայութիւն կը մատուցանեն անոնք որ թութակաբար կը գերագնահատեն այնտեղ կատարուած աշխատանքը, նսեմացնելու Համար «դրսեցիներու» վաստակը:

Հայրենիքը ոչինչ կը չահի այս ապերախտ աշխատանքէն: Իսկ Հայկական Արտասահմանը յայտնապէս կը տուժէ, մոլորեցնելով Հանրային կարծիքը:

Հայրենիքը ինք երախտապարտ պիտի մնար, եթէ այս ինքնակոչ պահակները իրենց գործերով գրաղէին:

Եթէ ան ազատ խօսելու իրաւունք ունենար, պիտի խրատէր ձեռք ձեռքի տալ օտարութեան մէջ, պաշտպանելու Համար Հարազատ մշակոյթը:

Նոյնիսկ պիտի յիշեցնէր որ ոչ թէ ընդօրինակեն իրենց պարտադրուած «նորութիւնները», այլ միջոցներ ձեռք առնեն, անոր չարիքները սահմանափակելու Համար: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ 3 ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

•

ԼԱՅՆ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐ, ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՎԵՐՋԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նոր դահլիճը ծանուցագիր մը ուղղեց Հնդկաչինի երեք երկիրներուն,— Վիէթ – Նամի (Աննամ), Քամպոճի եւ Լաոսի պետութեանց, Հաստատելով անոնց անկախութիւնը եւ գերիշխանութիւնը:

Ծանուցագիրը կ'առաջարկէ, — Լրացնել նախկին Համաձայնութիւնները: Երեք երկիրներուն փոխանցել այն իրաւասութիւնները որոնք տակաւին Ֆրանսայի կը վերաբերին: Բանակցութիւններ կատարել, կարգադրելու Համար վիճելի խնդիրները:

Այսպէս, նոր շրջան մը կը բացուի Ֆրանսայի եւ Հնդկաչինի յարաբերութեանց մէջ: Արդէն, 1949ին Հռչակուած էր Վիէթ – Նամի, Քամպոճի եւ Լաոսի անկախութիւնը: Յետոյ, 1950ին ժողով մը գումարուեցաւ Փօյի մէջ (Ֆրանսա), ճշդելու Համար նոր կարգուսարքը եւ երեք պետութեանց տնտեսական յարաբերութիւնները Ֆրանսայի Հետ: Այս տարի պիտի փորձէն նուիրագործել անկախութիւնը եւ ամրապնդել բարեկամութիւնը, Ֆրանսական Միութեան շրջանակին մէջ:

Ինչպէս գիտել կուտան տեղական թերթերը, ժամանակը եկած էր հին դաշնագիրները յարմարցնելու օրուան պահանջներուն: Նոր զիջումներ կատարելով, Լանիէլի կառավարութիւնը կը յուսայ հետեւեալ արդիւնքները ձեռք բերել .—

Աւելի մեծ աջակցութիւն ապահովել Հնդկաչինի բնիկներէն, վերջացնելու Համար եօթնամեայ պատերազմը. — Փարատել Մ. Նահանգներուն մէջ ծագած կարգ մը թիւրիմացութիւններ. — Գոհացում տալ Ֆրանսայի Հանրային կարծիքին, որ ծանր կը գտնէ Հնդկաչինի պատերազմին բեռը:

Կառավարութիւնը այս զիջումները կը կատարէ ճիշդ այն պահուն երբ Պ. Ժոռժ Պիտօ Ուաշինկթըն պիտի երթայ, մասնակցելու Համար արտաքին նախարարներու ժողովին: Այն ատեն պիտի կրնայ յաւելուածական աջակցութիւն խնդրել, եթէ պատերազմը դադրած չըլլայ: Մ. Նահանգները արդէն ստանձնած են Հնդկաչինի պատերազմին ծախքերուն աւելի քան մէկ երրորդը. այնպէս որ, գոհ պիտի մնան, եթէ վերջնական Համաձայնութիւն գոյանայ:

Ծանուցագիրը կ'ըսէ Հնդկաչինի երեք պետութեանց վարիչներուն թէ պատրաստ է առանձին բանակցելու իւրաքանչիւրին Հետ, լուծելու Համար քաղաքական, տնտեսական, ելմտական, դատական, եւ զինուորական խնդիրները: Եւ յոյս կը յայտնէ թէ կարելի պիտի ըլլայ աւելի սերտ յարաբերութիւններ Հաստատել: Փոխ – վարչապետներէն Փօլ Ռենօ յայտարարեց լրագրողներու թէ Ֆրանսա նոյնիսկ Համաձայն է որ երեք երկիրները բոլորովին բաժնուին Ֆրանսական Միութենէն: «Բայց չեմ գիտեր թէ ինչպէս պիտի ընեն .որովհետեւ այն ատեն 24 ժամ անգամ չեն կրնար դիմանալ»: Իր կարծիքով, եթէ անոնք բաժնուին Ֆրանսայէն, զրկուելով անոր զինուորական աջակցութենէն, պիտի իյնան Համայնավարներու տիրապետութեան տակ:

Երկու ամիս առաջ ,Քամպոճի թագաւորը, Նորատոմ, կ'ազդարարէր թէ իր ժողովուրդը կրնայ ըմբոստներուն միանալ, եթէ աւելի լայն ինքնավարութիւն չստանայ երեք ամիսէն: Այդ օրէն ի վեր երիտասարդ վեհապետը երկրէն խորերը քաշուած է եւ ռազմափորձեր կը կատարէ, սպառնալից դիրք մը բռնելով:

Ֆրանսա յանձն կ'առնէ բանակցութիւնները կատարել Հաւասարէ Հաւասար: Միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ թէ ընդհ. լիազօր մը նշանակած է, Ճափոնի Ֆրանսական դեսպանը՝ Մորիս Տըժան, բանակցութիւնները դիւրացնելու Համար:

Առանց սպասելու երեք պետութեանց պատասխանին, դահլիճը հրահանգեց իր լիազօրին կրճատել 2865 Ֆրանսացիներ որոնք զանազան պաշտօններ կը վարեն Հնդկաչինի մէջ: Եթէ բանակցութիւնները յաջողին, Հնդկաչին պիտի մնան միայն այն պետական պաշտօնեաները զորս կ'ուզեն պահել տեղացիները: Քաղաքական ինքնավարութեան ընդլայնումէն զատ, Ֆրանսա Համաձայն է որ տեղացիները աւելի մեծ եւ զօրաւոր բանակներ կազմեն:

× Ուաշինկթընէն կը Հեռագրեն թէ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Ֆրանսական կառավարութեան ձեռնարկը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՏԵՂԻ ՏՈՒԱՒ

•

ՆՈՐԷՆ ԿԾՈՒ ԽՕՍՔԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԷՄ

Արեւմտեան Գերմանիոյ Երեսփ. ժողովը ուրբաթ օր ջնջեց իր այն որոշումը, որով կը մերժէր վճարել Ֆրանսայի ունեցած պարտքը (11.840.000 տոլար): Այս որոշումը տրուած էր կրքոտ մթնոլորտի մը մէջ, երբ Սարի խնդիրը կը յուզուէր: Եթէ գործադրուէր, կրնար վնասել եւրոպական միութեան: Անմիջապէս նոր բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ 147ի դէմ 190 ձայնով: Ուրեմն պիտի վճարուի պարտքը, ինչպէս միւս 18 երկիրներուն: Այս քուէարկութիւնը յաջողութիւն մը եղաւ Տօքթ. Ատընաուըրի դահլիճին Համար: Ընկերվարականները, որոնք Հակառակ էին վճարման, յայտարարութիւն մը Հրատարակեցին, ըսելով թէ «պատրաստ են դրամական պարգեւ մը տալու Ֆրանսայի, եթէ ատով կարելի է բարւոքել ֆրանքեւգերման յարաբերութիւնները»: Իրենք տնտեսական օգնութիւն չեն նկատեր Ֆրանսայի տրամադրած գումարը: Կ'առարկեն թէ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները արհեստական գիներով գնեցին գերմանական ապրանքներ եւ ծախեցին արտասահմանի մէջ, մեծ չահերով, ինչպէս եւ բռնագրաւումներ կատարեցին, դժուարացնելով պարենաւորումը: Այս առթիւ կը խոստովանին թէ Գերմաններն ալ նոյն արարքները գործեցին Ֆրանսան մեղադրանքներուն վրայ: Պահպանողական Հոսանքներն ալ նոյն ամբաստանութիւնները կ'ուղղեն:

× Ֆրանսական մարզպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տօքթ. Ատընաուըրի Հետ: Իրազեկներ կը Հաւաստեն թէ մարզպանը դժգոհութիւն յայտնած է Երեսփ. ժողովի բռնած դիրքին առթիւ:

ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻ՞ՒՆ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Գերմանիոյ ամերիկեան մարզպանութեան պաշտօնաթերթը, «Նոյէ Ցայթունկ», իրազեկ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ռուսերը չորեքշաբթի գիշեր Պերլինէն դէպի Օտէր – Նայսէ սահմանագլուխը փոխադրած են բազմաթիւ Հրասայլեր, «վերահաստատելու Համար բարեկարգութիւնը Լեհաստանի մէջ»:

Այս լուրէն առաջ, զրոյց կը շրջէր թէ Լեհերը ապստամբած են Յունիս 17ին, պահանջելով տապալել բոլշեւիկեան իշխանութիւնը: Հիւսիս – արեւմտեան գերման անթելն ալ կը ծանուցանէր թէ վերջերս ծանր խռովութիւններ ծագած են « գերման նախկին Հողերուն մէջ»: Նոյն աղբիւրին Համաձայն, Ֆրանքֆորթի արեւելեան մասին մէջ, որ այժմ Լեհաստանի կը պատկանի, Հակաբոլշեւիկ Լե -

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՌՈՍՏՈՄԻ ԹՈՌԸ

Երէկ երիտասարդ մը ներկայացաւ խմբագրատուն:

Եւ յայտարարեց, համեստօրէն.

— Ռոստոմի թոռն եմ:

Արդարեւ, ժըննէն կուգար, եւ պարտք սեպած էր այցելել մեծ - հայրիկին բարեկամներուն:

= Քանի՞ տարեկան էք:

— Քսաներկու: Ճարտարապետութեան ուսանող եմ:

= Հայերէն գիտէ՞ք:

— Դժբախտաբար ոչ: Երբեմն հայրենակիցներ կ'այցելեն մայրիկին եւ խօսքեր կը լսեմ, բայց չեմ կրնար խօսիլ:

Մայրիկը ողբացեալ Ռոստոմի աղջիկն է, նկարիչ, ինչպէս իր զուիցերիացի ամուսինը: Ուրեմն արուեստագէտ ընտանիք մը: Ինքն ալ — Ստեփան՝ պապիկին անունով — ազատ ասպարէզի մը նուիրուած:

Ո՛րքան տարբերութիւն՝ իր տարեկից շատ մը երիտասարդներէն: Կանխահաս լրջութիւն մը՝ անմեղունակ արտայայտութեամբ:

— Որ եւ է ատեն գրելու փորձ կատարա՞ծ էք:

= Ոչ: Կը նախընտրեմ ճարտարապետութիւնը:

Եւ յիշեցի թէ Ռոստոմ յաճախ կը տրտնջար.

— Գրողներ եւ խօսողներ շատ ունինք, իսկ երբ կարգը կուգայ գործելու...

արձանագրէ մեր յուշամատեանին մէջ:

Ահա թէ ի՛նչ գրեց, ֆրանսերէն.

— *« Շատ ուրախ եմ որ մեծ Հայրիկիս՝ Ռոստոմի բարեկամներուն թերթին խմբագրատունը այցելեցի: Կը յուսամ թէ կուսակցութիւնը պիտի յարատեւէ եւ մեծապէս պիտի նպաստէ մեր Հայրենիքին ազատագրութեան»*:

Ի՞նչպէս չէք համբուրեր այս տղուն ճակատը,— մայրը հայ, հայրը օտար:

Ի՛նչ կրնար դառնալ ան, եթէ ազատ հայրենիք ունենայինք: Գոնէ կարենայինք երթալ - գալ:

Չէ՞ք խանդավառուիր, երիտասարդ ընկերներ եւ քաղաքացիներ ազատ աշխարհի ...: ՎԱՀԷ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Ուրբաթ օր Եգիպտոսէն վերադարձաւ Տիկին Զապէլ Սերոբեան, ՀՕՄի եւ ԱՆԶԱՅի ներկայացուցիչը, որ քննական պըտոյտ մը կատարած էր արեւմտեան Եւրոպայէն մինչեւ Միջին Արեւելք:

Պոսթըն կը վերադառնայ երկուշաբթի օր, մասնակցելու Համար ՀՕՄի պատգ. ժողովին:

Քանի մը օրէն՝ իր տպաւորութիւնները, Յունաստանի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւն. գաղութներու մասին:

ՀԱՅ ԶՈՀԵՐ ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

«Հայրենիք»ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ Ուստըրի (Մ. Նահանգներ) վերջին փոթորիկը (յունիս 9) շատ մը Հայերու եւս վնասներ պատճառած է: Մեռած է Տիկին Անահիտ Գարակէօզեան, մայրը՝ Տիկին Ասլանեան ծանրապէս վիրաւորուած է, իսկ իր թոռնիկը, հնգամեայ Նենսի Ասլանեան մեռած է, Տիկին Մէրի Ասլանեան, հարսը՝ Պէթի եւ աղջիկը՝ Մէրիըն նոյնպէս վիրաւորուած են: Ուրեմն նոյն ընտանիքէն երկու մահ եւ չորս ծանր վիրաւոր:

Քարուքանդ եղած է ընկեր Ահարոն Խաչատուրեանի բնակարանը: Ընկերներ Ցարէթ Թաշճեանի եւ Սրապեանի բնակարանները եւս աւերուած են: Ուրիշ Հայեր ալ ծանր վնասներ կրած են:

ՃԱՆԱՊԱՐՀ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

●

ԺԴ.

Գիշե՛ր, Դեկտեմբե՛րի գիշեր:

Իր ցուրտ ու թաց վերարկուն ուսերուս վրայ, անուշ երազէ մը արթնցողի պէս՝ կանգներ կը դիտեմ նաւը որ կը մօտենայ, ծովը որ կ՚ողջնայ, լոյսը որ կը պողի, ալիքը որ կը կատղի:

Շա՛տ է, մէկ օրուան համար, այսքան յուզում, մտածում, թրթռացում, — կը կրկնեմ:

Մեր նաւը, ինչպէս ջահ մը, կը մօտենայ քաղաքին, որ լոյսերու անտառ մըն է այս պահուս:

Ցամաք կ՚ելլենք Ս. Մարկոսի հրապարակին վրայ: Պ. Թոքաճեան մեզի կը յանձնարարէ պանդոկ մը, հրապարակին ետեւը: Յետոյ կը մխրճինք քաղաքին մէջ, — ջրանցքներուն շուրջ՝ կամուրջ համբելով կարծես, կը յառաջանանք շարունակ: Կը դիտեմ որ տուներուն թիւերը կը նուազին հետզհետէ, — չորս հազարէն իջանք հազարի: Ինծի կը թուի թէ քաղաքը պիտի վերջանայ շուտով, բայց խաղ մը կը կատարեն թիւերը եւ քաղաքը կը շարունակէ իր աչք-կապուքը: Երբեմն կանգ կ՚առնենք ցուցափեղկերու առջեւ, բաղդատութիւններ կատարելու համար գիներու եւ ճաշակի մասին:

— Զյոգնեցա՞ր, կը հարցնէ Տորք:

— Զանօթացա՞ր, կը հարցնէ Փօլատ:

Ու կանգ կ՚առնենք ճաշարանի մը ցուցափեղկին առջեւ, — ձուկ, միայն ձուկ է հրամցուածը:

Հապա ի՞նչ: Վենետիկ գալ եւ իմամ-պայըլտը՞ ուտել: Ծովուն մէջ ենք, մեր ուտելիքը պէտք է ըլլայ ծովի պտուղ: Մանաւանդ որ ուրիշ ճաշարան չկայ՝ ուշ այս ժամուն:

Ներս կը մտնենք: Երկարահասակ մարդ մը՝ ճաշարանատէրը: Կաթիլ մը ժպիտ չկայ երեսին վրայ, ենիչէրիի ճակատ որ ճերմակ է՝ պատի գոյն: Եթէ ուզէ՝ կըրնայ ճզմել գիս ոտքերուն տակ, Տորքը կախել ձեղունէն, իսկ Փօլատն ալ խօթել մեծ սանի մը մէջ: Բայց հարկ չմնաց ինքնաբերաբար քիթը խոթեկան՝ Փօլատ [illegible] մէջ, ստուգելու համար թէ ուտելիք ուրիշ ի՞նչ կայ՝ տապկուած ձուկէն զատ: Ճաշարանատէրը ձուկ միայն կը ծախէ, եւ իտալերէն միայն կը խօսի: Եւ, եթէ դէմքին նայիս, այնպէս կը հասկցուի թէ, չափազանց լռակեաց, իր իտալերէնը եւս սուղ կը ծախէ, իսկ ձուկը՝ չեմ գիտեր:

Փօլատ, մարդուն դէմքին անտարբեր, շարունակելով իր Էնափէֆթէօր Էֆոնոմիֆի քննութիւնները ամենայն լրջութեամբ, ի վերջոյ երեւան հանեց դդմաճի (մաֆա-բոնի) անսպառ քանակ մը: Յետոյ խեցբեկ իտալերէնով, օգնութեամբ մատներու եւ ընքուներու, ապսպրեց երեք ձուկ եւ երկու դդմաճ, — որովհետեւ դդմաճ չի սիրեր ճաշատը (ակնարկը ինծի): Եւ խնդաց, ապահովաբար իր խնդուքին տալով այն իմաստը թէ այստեղ գալ եւ դդմաճ չուտե՛լ՝ վիրաւորիչ է գեղեցիկ Վենետիկի համբաւին համար: Երբ քիչ ետքը, խոնջան կլլող ձեռնածուներու նման դդմաճ ուտել սկսան Տորք եւ Փօլատ, դիտել տուի թէ բերնով համբիչ դարձնելու այդ ձեւը գեղեցիկ չէ եւ դդմաճ մըն ալ ես ուզեցի՝ ցոյց տալու համար դդմաճ ուտելու քաղաքավար ձեւը, ուստի դանակով ջարդեցի փշրեցի ....

— Ատիկա դդմաճ չէ այլեւս, ըսաւ Փօլատ եւ սկսաւ այնքան խնդալ՝ որ ամըչցայ, մանաւանդ որ ճաշարանատէրը վրաս կը նայէր «սրբապի՛ղծ» ըսելու ձեւով մը: Նարդունի՛, մեռցուցիր դդմաճը, համը ողջ-ողջ ուտելուն մէջ է, որդի պէս լպրծուն, կամ աղիքի պէս երկա՛ր...:

Դդմաճ ուտելու ախորժակ կը մնա՞յ այս խօսքերէն ետքը: Կը հարցնեմ ձեզի, դդմաճ կ՚ուտուի՞ այլեւս, — «որդի պէս լպրծուն, աղիքի պէս երկար ....»: Կէսը պնակին մէջ մնաց:

Ճաշարանատէրը ինծի կը նայէր: Շարունակեմ վերջացնե՞մ արդեօք, ինծի պէլա մը չպատահած: Ծիշդ տեղն էր իտալերէն գիտնալու: Եթէ իտալերէն գիտնայի, պիտի իրեն բացատրէի թէ, տակաւին մանուկ, ներս անիծուած է կորկոտ ուտելէն, ալիւրեղէն ուտելէն, մալէզ-ապուր ուտելէն: Եղինձ ըլլայ, վըրան պանիր, չեմ ուտեր, կ՚ըսեմ՝ կուշտ եմ: Ականջուկը գիտե՞ս, խաւիծ կերե՞ր ես, հապա մալա՞խը՝ եգիպտացորենի ալիւրով: Ո՛չ, ալիւրեղէն չեմ սիրեր, բայց կը խենթենա՛մ փրփրեմին համար, կարմիր-ռեկին համար, որոնք թթու կ՚ըլլան, բայց բաղրջուկին հետ եօթը խակ սալոր դնես եփես՝ մատներդ ալ հետը կ՚ուտես:

Հիմա խնդիրը ջուրն է: Տորք եւ Փօլատ գինի կը խմեն, իսկ ես հանքային ջուր կ՚ուզեմ: Հանքային ջուր չունէ՞ր ճաշարանատէրը թէ չկրցանք հասկցնել, չեմ գիտեր, — մե՛ղք, ետքը միայն պիտի տեղեկանայի թէ Վենետիկի ջուրը մաքուր ջուր է, (սրճարաններուն մէջ սուրճին հետ բիւրեղեայ գաւաթով վճիտ ջուր կը հրամցնեն):

Այսուհանդերձ ոռոշումս քանդակեցի մտքիս մէջ, — գինի չխմել երբեք, յատկապէս Իտալիոյ մէջ:

Ահա թէ ինչո՛ւ.—

Գերման կարդինալ մը, որ կը սիրէր գինին՝ ինչպէս Օմար Խայեամ, ճամբորդութեան մը ընթացքին, Իտալիոյ մէջ, հրամայեց իր մատակարարին՝ ճամբայ ելլել իրմէ մէկ օր առաջ եւ ճամբուն վըրայ՝ համտեսել իջեւաններուն գինին, — երբ լաւ է գինին, դրան վրայ գրել Է, որ կը նշանակէ «իջեւանին գինին լաւ գինի է»: Մոնթէֆիասքոնէի մէջ, մատակարարը այնքան կը հաւնի գինիին, որ իջեւանին դրան վրայ կը գրէ երեք անգամ՝ Է, Է, Է: Կը հասնի կարդինալը, եւ երբ Էերը կը տեսնէ՝ կը հրամայէ բերել գինին կարասով, — եւ այնքան կը խմէ, այնքան կը խմէ, այնքան կը խմէ, որ կը չուէ ի վերին Երուսաղէմ: Մանրավէպը կ՚ըսէ թէ երբ Մոնթէֆիասքոնէ երթաք, փորձեցէք ... բայց զգո՛յշ:

Խօսքը մեր մէջ՝ գինի խմող չեմ, բայց այստեղ չեմ-չեմ-չեմ խմի կ՚ըսեմ, գինի խմողի տեղ անցնելու համար ի մէջ արանց արժանաւորաց:

Վերջապէս Լուկուլլոսեան ճաշը աւարտեցինք: Յետոյ մարդուն հասկցուցինք թէ կ՚ուզենք վերադառնալ Ս. Մարկոսի հրապարակը: Ահա այդ պահուն միայն հասկցանք թէ ո՛րքան շատ հեռացեր ենք մեր պանդոկէն: Հասկցանք նաեւ թէ հեռաւոր այդ թաղին մէջ ճաշարանատէրը ինչո՛ւ օտարական քիչ կը տեսնէ եւ օտար լեզու քիչ անգամ կը լսէ:

Նստանք կոնտոլ մը: Հաճելի նաւավար[illegible]

թեան, — Ջրանցքէ ջրանցք մեր երկար պտոյտի ընթացքին, որ մէկ ժամ տեւեց, տեղեկութիւններ տուաւ պալատներուն, կամուրջներուն, ջրանցքներուն մասին:

Զո՛րս հարիւր կամուրջ, — այս կամուրջները կը նմանին կատուի մը, որ կուզ կը շինէ՝ երբ շունի կը հանդիպի:

Ջրանցքներուն մէջ յաճախ կը խաչաձեւէինք ուրիշ «անցորդներ», որոնք մեզի նման, կոնտոլներու մէջ նստած, Դեկտեմբերեան գիշերով, «ման կուգային Վենետիկի պուլվարներուն վրայ», որոնք ջրանցքներն են, — եղանակաւոր ողջոյն մը նաւավարէ նաւավար, երբեմն ալ մակոտ երգ մը: Մինչ ջուրը, խոպոտ ճողփիւնով մը, ընդերքին մէջ մարմրող ճըրագներ, զարմանք կը յայտնէր ուշացած այցելուներուս:

Երբ Ս. Մարկոսի հրապարակը հասանք, մեր երիտասարդները տակաւին կ՚ուզէին շարունակել իրենց պտոյտը Վենետիկի սրճարաններուն մէջ.

— Տղաք, ըսի, ես ծեր եմ: Երկրորդ՝ կը մսիմ: Երրորդ՝ սրճարաններու լոյսերը կը տանջեն աչքերս: Ժամանակ է որ պառկիմ:

Փօլատ եւ Տորք իրաւունք ունէին՝ որ իրենց կարճ ժամանակը կ՚ուզէին օգտագործել, առաւելագոյն չափով ճանչնալու համար Վենետիկը: Է՛հ, անոնք երիտասարդ են: Զգժգոհինք եւ հպատակի՛նք մեր տարիքին պահանջներուն:

— Տղա՛ք, վաղը առաւօտ կանուխ: Ամբողջ օրը պիտի անցընենք վանքին մէջ: Այստեղ եկած ենք վայրկեաններն իսկ օգտագործելով՝ առաւելագոյն չափով ճանչնալու համար Հայոց վանքը:

Երբ մեր երիտասարդները մեկնեցան, վերմակը քաշեցի քթիս, Ս. Ղազարու վանքին պատկերը աչքերուս դէմ՝ երազիս մէջ իսկ շարունակելու համար տեսիլքը Ալիշաններու, Բագրատունիներու, Հիւրմիւզներու եւ Աւգերեաններու, իջեցուցի կոպերս ...

Ափսո՛ս, երկու կինէր ա՛յնքան երկար, ա՛յնքան երկար խօսեցան պատուհանէ պատուհան (նեղ են Վենետիկի փողոցները), որ առտուան դէմ միայն քունը եկաւ առաւ տարաւ զիս:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՆԱԽԱՆՁԸ

(ԱՌԱՍՊԵԼ)

●

Աստուածը ստեղծեր էր մարդն ու կենդանին, թռչունն ու մրջիւնը, ձուկն ու սողունը, եւ անոնց անհամար տեսակները: Երկիրն ու երկինքը լեցուեր էին երգով ու ճիչով, սոյլով ու կանչով, շարժումով ու կենսունակութեան կիրքով: Երկիրը երիտասարդ էր ու ոգեւոր, ծովը՝ հրապուրիչ ու խորհրդաւոր, երկինքը՝ իր կապոյտ կամարովը կը նմանէր Հայոց եկեղեցիի սրբազան կամարին, որ աղօթք ու խունկ կը բուրէ:

Բայց դեռ արարչագործութեան թափը կանգ առած չէր Աստուծոյ քով: Անոր հրաշափառ երկունքը տակաւին ինքզինքը չէր պարպած, զանկին մէջ կը խլրտէր արարչական եսը, աւելի ու աւելի ցասմնալից: Անոր երեւակայութիւնը կը ճոխանար ամէն օր ու ժամ՝ բանաստեղծութեամբ, ու աչքերուն մէջ՝ կը ցուցադըրուէին արուեստին պերճութիւնը եւ դըգիրը այն բոլոր բաներուն՝ որոնք հետզհետէ պիտի ստեղծուէին իբրեւ գոյն ու երանգ, ձեւ ու ոճ, մանաւանդ իբրեւ խորհուրդ եւ գեղեցկութիւն:

Աստուածային երկունքը դեռ չէր յոգնած ստեղծելէն:

×

Օր մը, Աստուած խօսեցաւ Աստծուն հետ...., ըսաւ: — Ինչ որ ստեղծեցի՝ բարի է, ես ստեղծեցի երկիրը, երկինքն ու ծովը, ես՝ անոնց մէջ դրի կեանք ու շարժում, երազ ու պատրանք, բայց երկիրը մերկ է ու անհրապոյր, նոյն իսկ անժպիտ եւ տխուր: Ան՝ կը նմանի իր փեսան կորսնցուցած հարսին, հողը կուլայ աչքիս առջեւ, որովհետեւ անոր ստեղծումին մէջ թերի կայ, ես մոռցած եմ անոր տալ արուեստին տարազը, անոր երիտասարդութեան կը պակսի եսին գինովցնող հպարտութիւնը, ես անոր ոգեւորութեան մէջ չդրի բազմազանութիւնը արտաքին շպարին: Երկիրը հարս է առանց օժիտի, եւ՝ տգեղ է, որովհետեւ մերկ է, եկուր զարդարենք զայն ...:

[illegible] տածեց: Մէկ վայրկեանի մէջ հազար տարիով ծերացաւ, վասնզի՝ տանջալից էր անոր արարչական երկունքը, ու երեւակայութեան առջեւը փռուած տեսիլքը՝ չփոթ, վասնզի՝ մտքի ապառաժներէն հոսող արարչահիւթը կը բերէր ցաւ ու տըքոց, վասն զի՝ հրաշագործութիւն մը իբրեւ մշակելի նիւթ եւ պատկեր, որքան փարթամ ու կատարեալ ըլլալու ձգտում ունի՝ այնքան կը տանջէ, կը յոգնեցնէ միտքն ու մարմինը:

Աստուծոյ արարչական մայրութիւնը անորոշէն ու քաոսէն քալեց ծանր ու խառնվալից, մինչեւ որ պայծառացաւ տեսիլքը ու երեւցաւ արուեստին պատկերացումը: Փարատեր էր աղջամուղջը, հեռուէն նշմարուեցան ծառեր ու ծիլեր, թուփեր ու թփիկներ, տունկեր ու ծաղիկներ ...:

— Ինչ գեղեցիկ է ինծի ներկայացած այս տեսլապատկերը — շշնչեց Աստուած, — արուեստին լուսարձակը աւելի հմայիչ կը դարձնէ զայն, քիչ մըն ալ նայիմ, անգամ մը եւս, ու դեռ՝ բազմաթիւ անգամներ, որպէս զի զայն աւելի հարազատօրէն փոխադրեմ երկրիս վրայ, աղուորցնեմ ցամաքը, անոր վրայ փռեմ իմ բանաստեղծութեանս պէսպիսութիւնը՝ իր ամէնէն հզօր տպաւորականութեամբ:

Անկէ ետքը, տէրը հագաւ իր արարչական տարազը, դէմքին տուաւ ստեղծողի պատկառանք, իսկ նայուածքին՝ հեղինակի ծանրածանր լրջութիւն, նստեցաւ գետինը, երկիրէն առաւ կաւը, անոր տուաւ ձեւ ու ոճաւորում, շինեց ծառեր, մեծ ու պզտիկ, անոնցմով զարդարեց լեռները, բլուրները, ձորերն ու դաշտերը, ոմանք՝ անպտուղ, բայց՝ հսկայ ու տերեւախիտ, որոնք բոյր ու զովութիւն փռեցին անձրպետին մէջ, իրենց հմայքին կանչեցին չորքոտանիներն ու թռչուններ, մեղուներն ու բզէզները, սողուններն ու թիթեռնիկները՝ ապրելու, գործելու, հայր ու մայր դառնալու, վերջապէս՝ կեանք բռնելու համար...: Իսկ ոմանք՝ պտղատու, խորհրդալից, իրենց արգասաւորութեան ջերմութեամբը եւ ինքնայօժար մատուցմամբը՝ ուրախացնելու համար արարածները, այն օրէն ի վեր է որ կան անտառներն ու պուրակները, պարտէզներն ու այգիները:

Հաճելի էր Արարչութեան կիրքը Աստուծոյ մէջ, եւ արեւոտ՝ անոր երեւակայութիւնը:

Արարչական երկունքէն հոսող հպարտութիւնը կը գինովցնէր Տէրը: Երբեք այսքան անխոնջ եւ աշխոյժ չէր եղած, ու երբեք իր ստեղծելու տենչը այսչափ խռովայոյզ եւ բոցավառ չէր եղած: Աչխատեցաւ շարունակ, գիշեր ու ցերեկ, կերտելու համար ծիղ ու ծիլ, ոստ ու տերեւ, բաժակ ու թերթ, բուն ու արմատ, շատ, շատ, մինչեւ որ հասաւ արուեստի ամէնէն կատարեալ կերպին, արարչագործութեան գերագոյն աստիճանին: Երբ հասկցաւ որ ինքը արարիչ կամ երկնող մը ըլլալէ աւելի բան մըն է, հրճուեցաւ, հպարտացաւ, նոյնիսկ փառաբանական երգ մը երգեց:

Արարչական ուրախութենէն՝ երկինքն ունեցաւ իր արեւն ու լուսինը, մոլորակներն ու անթիւ աստղերը: Ծովը՝ փռուեցաւ, խորունկցաւ, շինելու համար ջրային անսահմանութեան հանելուկը եւ մեծութեան թնճուկը: Երկիրը՝ իր անկշռելի ծանրութիւնը եւ նիւթին գոյափոխութեան մշտենջենաւորումը ունեցաւ, կապուած՝ առանց բան մը աւելնալու կամ պակսելու հարկադրանքին:

Ու Տէրը, տարուած արուեստի մոլեռանդ գինովութենէն, երկունքէ երկունք եւ արարչութենէ արարչութիւն ցատկեց, հասաւ նրբութեան ու փափկութեան, գոյնի ու երանգի, ձեւի եւ ոճաւորումի վերջին սահմանը, այն տեղ կանգ առաւ, ստեղծեց կանաչեղէնները տեսակ-տեսակ, թարմ ու ժպտուն, ապա՝ ծաղիկները, ամէնէն կատարեալ երկը արարչագործութեան:

×

Արարչական միտքը բրուտի դուրգին պէս դարձաւ շարունակ, շինեց ձեւ ու կաղապար, ոճ ու մարմնատիպար:

Աստուածային երեւակայութիւնը անընդհատ բռնուեցաւ ստեղծագործելու տենդէն, մարմինը կը ցնցուէր, միսը կը տքար եւ ուղեղը կը տառապէր, թուխս նստելու եւ մայրանալու բաղձանքէն դարնուած հաւուն պէս կը չարչարուէր:

Լերան ծանրութեամբ Աստուածը նստաւ գետնի վրայ, տեղէն չշարժեցաւ, ոչ ալ խօսեցաւ, վախցաւ որ՝ շարժումն ու խօսքը մոռցնել կուտան իր երեւակայութեան բանած մտապատկերը եւ կը պակսեցնեն ստեղծագործական ուժը: Խօսքն ու շարժումը ծուլութիւն կը բերեն, կը կասեցնեն երկունքին թռիչքը, աստուածները կը նետեն մոռացութեան ովկեանը, իսկ Տէրը չէր ուզեր մոռցուիլ, այլ՝ կ՚ուզէր ապրիլ իր արարչական փառքին յաւերժութեամբը:

×

Տէրը հեղ մըն ալ սրեց իր երեւակայութեան չեղբը, պրկեց ինքզինքը եւ յամառեցաւ նստիլ գետինը եւ ստեղծել միագոյն կամ բազմագոյն, հոտաւէտ ու անհոտ, նուրբ ու կոշտ, բարձրահասակ ու կարճահասակ, իրարմէ գեղեցիկ ծաղիկներ՝ համաձայն արարչական երեւակայութեան հոսումին ուժգնութեան, զանոնք դասակարգեց ըստ հասակի ու գոյնի, բոյրի ու փափկութեան, անոնց տըւաւ զգայնութիւն, հպարտութիւն եւ նախանձ, ինչպէս տուած էր բոլոր կենդանիներուն: Տէրը մանաւանդ զօրացուց նախանձը, որովհետեւ համոզուած էր որ՝ ան միայն պիտի կրնար շարժաւորել կեանքը, ստեղծել առանձնայատուկ ես, փարատել առօրեային տաղտուկը, եւ վերջապէս՝ պիտի յաջողէր կենսաւորել ապրումը:

Ան ստեղծեց ծաղիկներ, անոնցմէ մէկը արու ըրաւ եւ միւսը՝ էգ, ուրիշներ՝ քոյր ու եղբայր, սանամայր ու սանահայր, տալ ու տագր, հօրաքոյր ու մօրաքոյր, հարս ու փեսայ, կեսուր եւ կեսրայր... վերջապէս ազգական, ցեղակից: Տէրը ծաղկազարդեց երկիրը, ստեղծեց աղբրանց-արուն, ապրիմ-մեռնիմ, լուի ծաղիկ, ձնծաղիկ, մեղրածծուկ, նարգիս, համասփիւռ, շուշան, բալասան, կակաչ, մեխակ, քրքում, վարդ, մանուշակ, ծալծփիկ, խնկուկ, ոսկեծաղիկ, եւ դեռ՝ հազարաւորներ:

×

Կ՚ըսեն թէ՝ Վարդն ու Մանուշակը քոյր ու եղբայր ստեղծուեր են: Վարդը եղբայրն է իսկ քոյրը՝ Մանուշակ:

Երկուքն ալ գեղեցիկ, երկուքն ալ հոտաւէտ, բայց երկուքն ալ ծայր աստիճան նախանձոտ:

Վարդը, ուր որ տեսնէ իր քոյր մանուշակը կը նախանձի անոր, կը լեցուի ատելութեամբ, իր փուշերը կը սրէ, կը ծակծկէ անոր մարմինը, կը ցաւցնէ սիր-

ՆՈՅԵԱՆ ՏԱՊԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

★

Ռուպրուքցի Վիլհելմ կամ Կիյյոմ շատ նշանաւոր ուղեգիր մըն է (ԺԳ. դար), որ սակայն Արարատ լեռը բարձրանալ չէ ուզած Նոյեան Տապանը տեսնելու համար, ինչպէս գրած ըլլալ կը թուի «Լ'Օռոռ»ի աշխատակից մը (Յառաջ, 1-6·53): Ճիշդ չէ նաեւ թէ Արարատի մօտակայ մէկ վանքին մէջ հիւցած է տապանին մէկ բեկորին վրայ, զոր հրեշտակները բերած էին :

Միջնադարեան ուղեգիրը Նախիջեւանի մէջ հայ եպիսկոպոսի մը հետ տեսակցութեան մը առթիւ գրած է հետեւեալը ·

— « Այս քաղաքին մօտը կը գտնուի լեռ մը, որուն վրայ, կ'ըսեն անոնք (Հայերը) կը հանգչի Նոյեան տապանը, եւ երկու լեռներ կան, մէկը միւսէն աւելի մեծ, եւ Արաքսը կը հոսի անոնց ստորոտէն, եւ հոն կը գտնուի քաղաք մը, որ Սեմանում կը կոչուի, այսինքն «ութ» եւ անոնք կ'ըսեն թէ այսպէս յորջորջուած է յանուն այն ութ մարդոց որոնք տապանէն դուրս ելան եւ զայն (քաղաքը) շինեցին բարձրագոյն լերան վրայ :

Շատերը փորձած են այս լեռը բարձրանալ, բայց ոչ ոք յաջողած է: Այս եպիսկոպոսը ըսաւ թէ մենակեաց մը կար որ շատ կը փափաքէր (լեռը բարձրանալ), սակայն հրեշտակ մը երեւցաւ անոր՝ բերելով տապանին փայտէն կտոր մը, եւ անոր ըսաւ որ այլեւս չփորձէ: Փայտի այս կտորը իր եկեղեցիին մէջ կը գտնուէր, ըսին ինծի: Լեռը այնքան բարձր չէր թուեր ինծի որ մարդիկ չկարենային բարձրանալ: Ծերունի մը շատ բանաւոր կերպով բացատրեց թէ ինչու պէտք չէ որ մարդիկ լեռը բարձրանալ փորձեն: Անոնք (Հայերէն) լեռը Մասիս կը կոչեն, եւ այս բառը իգական է անոնց լեզուին մէջ: «Ոչ ոք, ըսաւ, պէտք չէ որ Մասիս բարձրանայ, աշխարհի մայրն է ան» :

Ռուպրուքցի Վիլհէլմին յիշած մենակեացը Մծբնայ Յակոբ Հայրապետն է :

Աւելորդ է ըսել թէ հայերէնի մէջ բառերը սեռ չունին եւ թէ հետեւաբար, Մասիս իգական բառ չէ :

Ռուպրուքցիին «ուղեգրութեան» այս հատուածը այստեղ թարգմանուած է Ու. Ու. Թոքհիլի անգլերէն թարգմանութեան վրայէն (Լոնտոն 1900) : Ուղեգրութիւն Հայաստանի եւ Հայոց վերաբերեալ բոլոր հատուածները հայերէնի թարգմանուած եւ ծանօթագրուած են, նոյն անգլերէն թարգմանութեան վրայէն եւ նոյն թարգմանիչին ծանօթագրութիւններով, Յովհաննէս Յակոբեանի կողմէ (Ուղեգրութիւններ, ԺԳ.— ԺԶ. դար, Երեւան 1932, էջ 1·35: Գոյութիւն ունի նորագոյն գերմաներէն թարգմանութիւն մը :

Նոյեան տապանին եւ անկէ բերուած բեկորներու մասին յիշատակութիւններ կան ուրիշ բ... Թաթիւ ուղեգրութեանց մէջ : ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԵԹԷ ԳԻՏՆԱՅԻՐ

★

Եթէ գիտնայիր թէ ո՛ւր եմ ինկեր, շղթայակապ ·

Թուանշաններու ցանցին մէջ հոգիս թռչուն մըն է վիրաւոր :

Քնարիս լարերը խզուած են բիրտ մատներուն տակ

Առօրեայ հոգերուն···

Կը յիշեմ որ մինչեւ իսկ այն ատեն ,

Երբ հիւանդ էի մախուան դալուկով,

Լէյզէնի անտառներուն մէջ,

Աւելի ազա՛տ էի, ազա՛տ···

Մինչդեռ հիմա ···

Ամէն օր թուանշաններով ծածկուած խաչին վրայ

Կը բեւեռեմ սիրտս՝ մրրկահար ···

Ամէն օր սեւ հոգերու ճանկերուն մէջ կը նետեմ

Հոգիս՝ արեւէն փրցուած կակաչ ,

Եւ կ'արտասուեմ մեռած աստուածներուն աղօթելով ···

Կրնայի՞ր փրկութեան հասնիլ··

Բայց դո՛ւն ալ շղթայակապ ես ինծի պէս

Ամէն օրուան տառապանքով···

Ամէն օրուան արեւին հետ

Արտասուացող երազդ կը մարի···

Կ'երթամ այս ճամբէն, լուռ ու խոնարհ,

Եւ քիչ առ քիչ

Երազներուս եւ յոյսերուս բիւրեղին վրայ

Խորունկ եւ անբուժելի վէրք մը կ'արիւնի··· ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԱՅԻՆՔ ԻՆՉ Կ'ԸԼԼԱՅ

★

Կարմիրներուն սրճարանը :

— Եղբայր, այս Մալենքովին ըրածը վայլե՞ց· խայտառակ եղանք, մնացինք · հիմա ինչ ապուր պիտի ուտենք, ի՞նչ պիտի գրենք·

— Եղածը բան մը չէ · չէ՞ք յիշեր, 1947-ին ալ Վիշինսքին բացէ ի բաց ըսաւ որ Արտահանը Վրացիներուն կը պատկանի · այդ օրէն ի վեր, ալ յոյս չկար թէ Կարսի շրջանը մեզի կուտային· ձեզի բան մը ըսե՞մ, հիմակուան Հայաստանն ալ մեզի կը բաւէ ···

— Ծօ, մենք ինչ կ'ըսենք, դուն ինչ կ'ըսես··· Կարսն ալ գետնին տակը անցնի , Արտահանն ալ, մնացեալն ալ ··· Մեր ըսածը այն է որ հիմա ինչպէս դլուխ պիտի ելլենք սա Դաշնակներուն հետ···

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ կայ որ··· Մինչեւ հիմա իրենց հետ գլուխ ելա՞ծ էինք որ ասկէ վերջը գալիքին մասին կը մտածէք :

— Շատ անխելք բան ես, չիտակը · ծօ յիմար արարած, աչք չունիս , չես տեսներ թէ ինչ պատահեցաւ· տարիներէ ի վեր կը գրենք թէ Դաշնակը Թուրքին բարեկամ է:

— Նորէն կը գրենք ···

— Ապուշ, ինչպէս կրնանք գրել երբ Մալենքովն ու Ճէլալ Պայարը, այսօր, վաղը դաշնագիր պիտի կնքեն ու նորէն պիտի սկսին սիրուըտիլ· ալ ինչ երեսով կրնանք սուտ խօսիլ ···

— Ընկերը իրաւունք ունի ···

— Իրաւ, շատ դէշ կացութեան մատնուեցանք· ուրիշ կէտ մըն ալ կայ· ենթադրենք որ մեր թերթերը նորէն շարունակեցին գրել թէ Դաշնակը Թուրքին հետ է ·լաւ, այդ պարագային , քանի որ Թուրքն ալ Ռուս պոլշեւիքին բարեկամ է, ըսել է որ Դաշնակը Ռուսին կողքին կեցած է ,եթէ Դաշնակը Ռուսին կողքին կեցած ըլլայ, կը նշանակէ որ Խորհրդային Հայաստանին ալ բարեկամ է· մեր խեղը անիծուեցաւ, մեր երեսուն տարուան կուիւը արդիւնք մը չտուաւ ու Դաշնակները նորէն ջուրին երեսը ելան ···

— Էհ, հիմա տեսա՞ք որ ես իրաւունք ունիմ եղեր երբ մեր ժողովներուն մէջ ձեզի հազար անգամ կ'ըսէի որ ատանկ ապուշ բաներ չըսէք, Դաշնակ ըսածդ Թուրքին հետ չըլլար· խօսք մտիկ չըրիք· հիմա քաշեցէք ···

— Ընկեր Ռամկավար, դո՞ւն ինչ կարծիք ունիս ···

— Թելադրութեամբը երեւակայկոտ ու խաղաղեցուցիչ, բայց սոսկացուցիչ քաղաքականութեամբը Մալենքովի որ մարդոց սիրտերուն խօսելու յատկութիւնովը խոշորցած եւ պարարտեցուցուած ներկայ կացութեան մէջ ազգիս ակնկալութիւններուն մէկ մասին տապալումին մէջ կատարուած Դաշնակցական մամուլին հակահայաստանեան ուղղութեան արտայայտութիւնն է···

— Ոտքդ պագնեմ՝, գրաբարէն վազ անցիր եւ ըսելիքդ ըսէ ···

— Ես ըսելիք չունիմ , ցտեսութիւն ···

— Երթաս բարով··· Ապուշը մենք ենք որ Ռամկավարն ալ մարդու տեղ դրինք եւ իրեն ապաւինելով, Դաշնակին հետ դէշ մարդ եղանք ··· Լաւ, մեր նիւթին վերադառնանք· ի՞նչ կ'առաջարկէք ···

— Ինչ պիտի առաջարկենք· առաջուան պէս կը շարունակենք· ալ ցեխը ինկած ենք, ետ չենք կրնար դառնալ, ատեն մըն ալ Դաշնակը Թուրքին հետ խնամի ցոյց կուտանք, վերջը Աստուած ողորմած է · Համաձա՞յն էք ····

— Համաձայն ենք· մեր յաջորդ ժողովին այդ իմաստով առաջարկ մը կը տանինք, նայինք ինչ կ'ըլլայ ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

« ԿԱՐՄԻՐ ԳԵՏԸ »

★

Միլանաբնակ բժ· Մանուկ Խանպէկեանի « Կարմիր Գետը » տրամ մըն է երեք արարով, իբրեւ նիւթ ունենալով տեղահանութեան եւ սարսափի շրջանը: Իր գործը ցաւոտ սրտի մը ճիչն է, որ կը տարածուի էջէ էջ, եւ իր պարզութեամբ եւ անմիջականութեամբ հետզհետէ կը ստանայ հմայք ու նկարագիր : Դէպքերը, կացութիւններն ու գործողութիւնները կը պատրաստեն հոգեբանական պահը, որուն մղիչ ուժը գրեթէ միշտ ընդվզում մըն է կեղեքման դէմ, հարստահարութեան եւ կամայականութեան դէմ :

Տրամին սակաւաթիւ անձերը առնուած են ժողովուրդէն, անձնատուր կիրքերու, մոլութիւններու եւ յուզումներու :Այս պարագան հեղինակին գործին կը շնորհէ բանաստեղծական շունչ մը:

Խօսակցութիւնները հապճեպ են եւ ջըղագրգիռ: Թատերական երկ մը առաւելապէս կ'ենթադրէ գործողութիւն եւ շարժում, հիմնուած գաղափարներու ջերմութեան, խորութեան եւ հմայքին վրայ, ստեղծելով անակնկալը, միջադէպերու փոփոխութեան եւ այլազանութեան շարահիւսութիւնը իրական կամ երեւակայական կեանքին մէջ:

« Կարմիր գետը» հաճոյքով կը կարդացուի, հակառակ իր տխուր էջերուն , որովհետեւ ապրուած տրամ մըն է, գըրուած անխառն յուզումով :

Շնորհաւորելի է Բժ· Մանուկ Խանպէկեան, որ իր ամենօրեայ պարապումներուն մէջ իսկ ժամանակ կը գտնէ այսպիսի աշխատանքներու, թափառելով մեր մօտաւոր անցեալին մէջ, որուն ահաւոր ողբերգութեան կրաւորական ականատես եղան մարդիկ եւ Աստուած :

Միլանօ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

տը, կը փնտռէ անոր թերթիկները՝ որպէսզի ինքը միայն գեղեցիկ ըլլայ, կոչուի ծաղիկներուն թագուհի, իսկ մանուշակը՝ պզտիկ բայց յամառ, չուզեր պարտուիլ, կորսնցնել ՝իր աղուորութեան համբաւը, եղբօր յարձակումին դէմ ինքզինքը կը պաշտպանէ, կը կռուի յամառօրէն, կը փաթթուի անոր ծաղիկին, կը խածնէ թերթ առ թերթ, կ'առնէ անոր ծաղկահիւթը, կը քսէ իր երեսին, որ աւելի գոյն ունենայ այտերուն վրայ եւ աւելի շատ աղուորնայ ··· :

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

Ա.— Վազելով եկայ՝ որ ժամը վեցի շոգեկառքին հասնիմ:

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆ .— Շատ կանուխ եկեր էք սակայն :

Ա.— Իրա՞ւ . ուրախ եմ ուրեմն· վախցայ որ շոգեկառքը փախցուցի: Ե՞րբ կուգայ, խնդրեմ :

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆ .— 23 ժամէն, 30 վայրկեանէն եւ 40 երկվայրկեանէն ···:

«ՑԱՌԱՁ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՈԺԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

«Լաւ · ուրեմն ի՞նչպէս դուրս ելաւ առանց դրան կղպանքը բանալու», հարցուցի: Բայց չուզեր տրամաբանել, կարծես թէ ստիպուած ենք միայն իրմով ըզբաղիլ: Արդէն այդ ձիւնը բաւական կը նեղացնէ մեզ ···:

— Ձի՞ւնը :

— Այո, պարոն, չնշմարեցի՞ք, շոգեկառքը կանգ առած է · ձիւնամրրիկի բռնուեցանք: Աստուած գիտէ թէ որքան ատեն հոս մնալ պիտի ստիպուինք: Անգամ մը եօթը օր տեւած է: Գիշեր բարի, Պարոն :

Փուարօ կրկին կը պատրաստուէր պառկիլ, երբ ուրիշ աղմուկ մը ուշադրութիւնը գրաւեց: Ծանր մարմնի մը անկումը կարծեց լսել քովի բաժնեակէն: Ցատկեց տեղէն եւ բացաւ դուռը եւ հագիւ նշմարեց կարմիր սեննկազգեստ հագած կին մը որ կ'աներեւութանար: Պահ մը եւս ականջ դրաւ· ոչ մէկ ձայն: Մեռելական լռութիւն կը տիրէր: Այս անգամ պառկեցաւ եւ քնացաւ մինչեւ առտու :

Երբ արթնցաւ ժամը ինն էր եւ շոգեկառքը ճամբայ չէր ելած: Հսկայ ձիւնակոյտեր փակած էին եկրաթուղիի գիծը :

Ժամը տասնին ճաշարան վակոն մտաւ:

Տիկին Հապըրտ ըստ սովորութեան կը գանգատէր:

— Աղջիկս ըսած էր թէ շատ դիւրին է այս ճամբորդութիւնը· հիմա կը տեսնէ՞ք թէ ի՞նչ պատահեցաւ ,շոգենաւիս անգամ պիտի չհասնիմ :

Իտալացին ալ կ'ըսէր թէ կարեւոր գործեր ունէր Միլանոյի մէջ: Իսկ յաղթանդամ Ամերիկացին կը փորձէր զանոնք մխիթարել :

— Քոյրս, անոր զաւակները ինծի կը սպասեն, կ'ըսէր Շուէտուհին աղճատ անգլերէնով : Անոնց չկրցայ լուր ղրկել, դէշ բաներ պիտի խորհին ···

— Ո՞րքան ատեն պիտի մնանք , կը հարցնէր Մէրի Տէպէնհամ, անհամբերութեան նշաններ ցոյց տալով :

Այս միջոցին ճաշարանէն կը բացակայէին իշխանուհի Տրակոմիրով, Բէչէթ եւ Գերմանուհին :

— Ո՞ր երկրին մէջ կը գտնուինք , հարցուց Տիկին Հապըրտ հեկեկալով :

— Եուկոսլաւիա, պատասխանեց Մաքքուին:

— Ախ այս Պալքանեան երկիրները ···

— Ամէնէն պաղարիւնը դուք էք, Օրիորդ, ըսաւ Փուարօ դառնալով Մէրի Տէպէնհամի :

— Ուրիշ ի՞նչ կարելի է ընել· կը ջանամ աւելորդ յուզումները խնայել: Բայց կը սխալիք երբ կ'ըսէք թէ ամէնէն պաղարիւնը ես եմ: Իշխանուհին մոռցա՞ք· ան է ամէնէն զօրաւոր նկարագիր ունեցողը մեր մէջ:

Ժամերը կը յառաջանային: Փուարօ իր շուրջը կը դիտէր, երբ պաշտօնեայ մը մօտեցաւ եւ ըսաւ·

— Ներողութիւն, Պարոն Պուք կ'ուզէ անպայման ձեզ տեսնել :

Փուարօ հետեւեցաւ պաշտօնեային որ զինք առաջնորդեց երկրորդ կարգի վակոն մը: Պ· Պուք խօսակցութեան բռնուած էր կարճահասակ թուխ մարդու մը հետ :

— Ահ, բարեկամս, վերջապէս եկաք, ձեզի պէտք ունինք, ըսաւ Պ· Պուք մտահոգ դէմքով մը :

— Ի՞նչ պատահեցաւ :

Պ· Պուք իսկոյն չպատասխանեց եւ պահ մը վերջ բառերը հատիկ հատիկ արտասանելով ըսաւ ·

— Ճամբորդներէն մէկը մեռած գտնուեցաւ անկողնին մէջ, դաշունահարուած է ···

— Ճամբո՞րդ մը··· ո՞ր ճամբորդը ···

— Ամերիկացիներէն մին, Բէչէթ :

— Փուարօ զռնատեցաւ :

— Շատ լուրջ է խնդիրը, ըսաւ·

— Անշուշտ թէ լուրջ է, քանի որ տեղացի ոստիկաններ չկան շոգեկառքին մէջ :Տօքթ· Կոստանդին — ահ մոռցայ ձեզի ծանօթացնել — շարունակեց Պ· Պուք ցոյց տալով կարճահասակ մարդը , որ խոնարհութիւն մը ըրաւ :

— Տօքթ· Կոստանդին յոյն բժիշկ մըն է, հին բարեկամ մը: Իր կարծիքով մահը ժամը մէկին ատենները պատահած է :

— Այս տեսակ պարագայի մը դժուար է ճիշդ ժամը որոշել, սակայն վստահ եմ թէ մահը պատահած է ժամը տասներկուքէն երկուքի միջեւ :

— Վերջին անգամ ե՞րբ ողջ տեսնուած է Պ· Բէչէթը, հարցուց Փուարօ :

— Ժամը մէկին քսան մնացած խօսեր է պաշտօնեային հետ, ըսաւ Պ·Պուք :

(Շար·)

MON CHEMIN ENSOLEILLÉ

Գրագիտուհի Մաննիկ Պէրպէրեան, որ քանի մը ամիսներէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի, վերջերս իր Արձակ բանաստեղծութիւններու ֆրանսերէն հատորը (Արեւոտ ճամբան) ներկայացուցած ըլլալով բանաստեղծներու յայտնի հրատարակիչ՝ Փիէռ Սէկերսին, այս վերջինը ընդունած է ձեռագիրը, յառաջիկայ շրջանին համար:

Կ'իմանանք թէ Մաննիկ Պէրպէրեան, պիտի հրատարակէ նաեւ ֆրանսերէն արձակներու հատոր մը, «Արուեստագէտներու գիւղը», որուն պատկերազարդումը պիտի կատարէ ծանօթ նկարիչ Գառզու :

Գրագիտուհին ունի նաեւ հայերէն լեզուով հրատարակելի՝ հինգ հատորներ :

Հերը կարեւոր վնասներ պատճառած են սեննմայի մը մէջ ուր խորհրդային չար - ժանկար մը կը ներկայացուէր: Եւ վերջապէս կ'ըսէր թէ Քուսթրինի մէջ Լեհերը ցոյց մը սարքած են, պահանջելով ետ կանչել խորհրդային զօրքը եւ փոխել կառավարութիւնը: Գերման թերթ մը եւս կը գրէ թէ ընդհարումներ ծագած են լեհ եւ խորհրդային զինուորներու միջեւ, վեց տարբեր քաղաքներու միջեւ եւ թէ Վարշաւա-Պերլին գիծը կտրուածէքանիմը կէտերու վրայ: Կ'ըսուի թէ Ռուսերը չէզոք շրջան մը հաստատած են Օտէր - Նայսէ սահմանագծին վրայ, 900 մեթր տարածութեամբ: Խորհրդային պահակներ կը շրջին այս վայրին մէջ, գիշեր ցերեկ:

Միջազգային մամուլը խոստովանելով հանդերձ թէ պաշտօնական տեղեկութիւններ կը պակսին, դիտել կուտայ, — երեք շաբաթէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով խորհրդային հրասայլերը եւ զօրքը մեծ մասով անհետացած են արեւելեան Պերլինէն:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, զսպողական գործողութիւնները կը շարունակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Ոմանք մինչեւ 50.000 կը հաշուեն բանտարկեալներուն թիւը: Փախստականներ կը պատմեն թէ պաշարման վիճակը կը շարունակուի շատ մը քաղաքներու մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց որեւէ օտար դրամ չտրամադրել ներածելու համար այնպիսի ապրանքներ որոնք անհրաժեշտ չեն: Այս արգելքը գործադրելի է մինչեւ հոկտեմբեր 22: Շաքարի, կերպասի եւն. ներածման սահմանափակումները պիտի վերջանան Օգոստ. 22ին:

ՈՒԶՊԵԿԻՍՏԱՆԻ կառավարութեան եւ Կեդր. Կոմիտէին դէմ խիստ քննադատութիւններ կը հրատարակէ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», մեղադրելով թէ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չեն առած, զարկ տալու համար բամպակի մշակութեան:

ՆՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐ եւ տեղատարափ անձրեւ կը նախատեսուին յուլիս ամսուան համար:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ խորհրդային հանրապետութեան նախագահ վերընտրուեցաւ Իստվան Տոպի.— Պարզապէս ձեւակերպութիւն: Տոպի 65 տարեկան է, նախկին մանր կալուածատէր եւ նախագահութիւնը կը վարէ 1952 Օգոստոսէն ի վեր:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մասին կարեւոր որոշումներ պիտի տրուին մօտերս, կ'ըսէ Դիբելիոս եպիսկոպոս, որ տեսակցութիւն մը ունեցած էր խորհրդային մարզպանին հետ: Բողոքական եպիսկոպոսը մօտալուտ կը նկատէ Զօրսերու ժողովը, քննելու համար Գերմանիոյ խնդիրը:

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարի մասին համաձայնութիւն չէ գոյացած տակաւին: Ամերիկեան ներկայացուցիչը կը ջանայ համոզել Հարաւ. Քորէայի նախագահը, Սինկման Ռի, որ անելի մը մատնած է բանակցութիւնները:

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ամենամեծ հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այսօր, կիրակի, Պուրժէի մէջ, բազմաթիւ արդիական օդանաւերով:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հայ Տիկ. Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը եւ Կարմիր Խաչը կազմակերպած են գեղարուեստական ցերեկոյթ - պարահանդէս մը կիրակի, 8 Նոյեմբեր, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, Ամպասատէօրի սրահներուն մէջ:

1, Avenue Gabriel, Paris 8e

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի:

Մէտոնի Պաղ Աղբիւրին մօտ, Կիրակի 5 Յուլիս, ամբողջ օրը: Երթ ու դարձ մասնաւոր օթօքարներով: Գին 250 Ֆր.: Նախօրօք արձանագրուիլ վերոյիշեալ խումբերու ընկերներու մօտ, ինչպէս նաեւ Ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ:

Բարձրախօս հայերէն եւ ֆրանսերէն պնակիտներով: Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Սիրով կը հրաւիրուին Իսիի, Քլամարի, Շաւիլի, քոյր կազմակերպութիւնները, խմբովին հայրենաշունչ օր մը անցնելու համար:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ եղանակին վերջին դասախօսութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30-ին, Ազգ. Տան մէջ:

Դասախօս՝ Պ. ՊԵՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ: Նիւթը՝ Ակնարկ մը միջնադարեան հայ դրամներու վրայ: Մուտքը ազատ է:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Մասիս Չիլինկիրեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ.Կ.Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի փոքրիկն Ալէն Տոդրամաճեանի մահուան առթիւ:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարուժանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Պուլվար Օտոյի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Վարդեվան Վարուժանեանի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս Վարուժանեան եւ Տէր Ղեւոնդեան գերդաստաններուն յիշատակին: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Տէր եւ Տիկ. Մ. Մազլըմեան եւ Տէր եւ Տիկին Թուղլաճեան, տասը հազար ֆրանք կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի, Հ. Կ. Խաչի Օգն. Մարմնի մանուկներու օգափոխութեան կայանին, իրենց մօր, այրի Տիկին Ֆիլօր Մազլըմեանի մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Հերոսամարտի Օրը, ԽԱՆԱՍՈՐը, Շաւիլի մէջ: Յուլիս 26ի կիրակի օրը:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երկրորդ հանգստեան տան բացման առթիւ կազմակերպուած է ընդունելութիւն մը այսօր, կիրակի, 5 Յուլիս, ժամը 14էն 19:

36, Bd. du Général de Gaulle,
Montmorency

Մուտքը ազատ է:

Այցելութիւն եւ գեղարուեստական բաժին:

ՀԱՂՈՐԴ.— Կառ մեւ Նօռէն շոգեկառք ժամը 13.33, 13.59, 14.30 եւ 15, իջնել Անկէն եւ կառ մ'Անկէնէն օթօքարը առնել Մօնմօռանսիի համար որ կը մեկնի ամէն քսան վայրկեան: Իջնել Ռուէթ տը Կոօլէյ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈՎԱՆՈՑ ՄԸ մոռցուած է Ազգ. Տան մէջ, ուրբաթ օրուան դասախօսութեան ատեն: Դիմել դռնապանին:

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՅՈՒԼԻՍ • MARDI 7 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7110 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2521

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

•

Այն օրէն ի վեր որ Թուրքիան ընդունուեցաւ Ատլանտեան Կազմակերպութեան մէջ, իբրեւ գործօն անդամ; Անգարա կը փորձէ տիրական դեր մը կատարել Միջին Արեւելքի մէջ :

Արեւմտեան դաշնակիցներն ալ կը քաջալերեն այս ձգտումը, իրենց իսկ շահերուն համար: Մանաւանդ որ, արաբական երկիրները տակաւին չեն ճշդած իրենց դիրքը, հաւաքական ապահովութեան ծրագրին հանդէպ :

Միեւնոյն ատեն, Անգարա բոլոր միջոցները կը փորձէ, իրական զինակցութեան մը վերածելու համար պալքանեան համաձայնութիւնը :

Երկու դրացիներէն Յունաստան ամէն կերպով համամիտ է: Այս ծրագիրը դլուխ հանելու համար, վերջերս Թուրքիա այցելեց իր վարչապետը՝ արտաքին գործերու նախարարին հետ :

Միւս հարեւանը, Եուկոսլաւիա, չուզեր շատ յառաջ երթալ :

Թիթօ սկզբունքով հակառակ է տեւական զինակցութեանց: Կը նախընտրէ որոշ համաձայնութիւններ կնքել, ի հարկին գործակցելու համար :

Այս մտահոգութեամբ, երեք երկիրներու քաղաքական վարիչներու տեսակցութիւններէն ետք, սպայակոյտի անդամներն ալ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն :

Գալով ամենազօր հարեւանին, Խ. Միութեան, կը թուի թէ Անգարա նորէն այն դիրքը բռնած է ինչ որ երկրորդ աշխարհամարտին :

Մոսկուայի վերջին զիջումը, հրաժարում Կարս – Արտահանէ եւ Նաւային խարխուխէ (Նեղուցներ), մեծ տպաւորութիւն չգործեց Անգարայի մէջ :

Թուրքիա միշտ կը ձգձգէ իր պատասխանը: Անշուշտ հետեւելով արեւմտեան երեք Դաշնակիցներուն թելադրութեանց:

« Ռուսական ծանուցագիրը մեզ չուրախացներ», գրեց Անգարայի կառավարական օրկանը, «Զաֆէր»:

Այս առթիւ աւելի ամբարտաւան լեզու մը գործածեցին միւս թերթերը :

Անոնք ամենայն լրջութեամբ յայտարարեցին թէ Կարս – Արտահանը իրենց կը պատկանէր արդէն. իսկ Նեղուցներու մասին չեն կրնար առանձին բանակցիլ:

Անշուշտ կառավարութեան տալիք պատասխանն ալ այս բովանդակութիւնը պիտի ունենայ: Մինչեւ որ «նոր լոյս մը» ծագի Մոսկուայէն, ի շահ 25 տարուան զինակցին :

Ուրեմն առ նուազն սերտ գործակցութիւն Պալքաններու մէջ, սպառողական դիրք՝ Խ. Միութեան հանդէպ, իսկ յառաջուն մարմաջ մը՝ վճռական դեր կատարելու դէպի հարաւ, արաբական երկիրներուն մէջ:

Ահա թէ ինչո՛ւ ատեն – ատեն սպառնալիքներ կ'ուղղեն այս կամ այն երկրին, մանաւանդ Սուրիոյ, զանազան պատրուակներով :

Ուշագրաւ է որ թէ Սուրիոյ եւ թէ Եգիպտոսի մէջ շատ կը խօսին արաբական հողերու ամբողջական ազատագրութեան մասին: Երդումի բանաձեւերն կը յիշեն այդ պարագան :

Այս հեռանկարը սրտնեղութիւն կը պատճառէ Թուրքիոյ, որ երբեք տրամադիր չէ օրինաւոր տէրերուն վերադարձնելու որեւէ աւար :

Ինչպէս կը տեսնէք, արեւմտեան Դաշնակիցներուն յարաճուն օգնութիւնը վայելելէ վերջն ալ, Թուրքիա միշտ մտահոգ է ապագայի մասին: Եւ անձկութեամբ կ'երազէ այն օրերը երբ Խ. Միութիւնը թեւ թիկունք կը հանդիսանար իրեն: Ոչ միայն ընծայելով քարոզչական, տնտեսական եւ ռազմական աջակցութիւն, այլ եւ առատաձեռն պարգեւներ տրամադրելով, ի վնաս տկար եւ անճար ժողովուրդներու...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

•

ՑԱՒԵԼՈՒՄ ԿԱՐԳ ՄԸ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ

Այսօր, երեքշաբթի, Ազգ. ժողովը պիտի քննէ կառավարութեան ելմտական ծրագիրները, որոնք սփոփողական հանգամանք ունին: Ամբողջ շաբաթը պիտի անցնի այս ծրագիրներուն քննութեամբ : Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ .— 1. Նոր պայմանագիր մը կնքել Պանք տը Ֆրանսի հետ, 110 միլիառ ֆրանքի յաւելուածական կանխավճար մը ստանալու համար. — 2. Մասնաւոր իրաւասութիւններ տալ կառավարութեան :

Պանք տը Ֆրանս յաջորդաբար վճարած է .— 25 — 80 — 50 միլիառ ֆրանք: Նախապէս կանխավճարներու համար սահմանուած առաւելագոյն չափն էր 175 միլիառ: Այժմ 440 միլիառ: Այս կանխավճարներու հատուցման յատկացուած հասոյթներն են տարեկան 60 միլիառ ֆր., այսինքն երեսուն միլիառ՝ 1953ի բ. վեցամսեայն համար: Ուրեմն անհրաժեշտ է նոր աղբիւրներ ճարել : Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ .— 1. Աւելցնել հրանիւթի (էսանս) գինը (5 ֆր. իւրաքանչիւր լիտրի վրայ) .— 2. Աւելցնել կարգ մը դրոշմաթուղթերու գինը (20 առ հարիւր) :— 3. Ալքոլի տուրքը (30 առ հարիւր): Անցագրի գինը բարձրացնել 2000 ֆրանքի :

Կառավարութիւնը երկու տեսակ մասնաւոր լիազօրութիւններ կը պահանջէ, — Տեւական եւ առժամեայ: Այս վերջինը պիտի տեւէ այնքան որքան կառավարութիւնը: Լիազօրութիւնները անհրաժեշտ կը համարուին մասնաւորապէս տնտեսական խնդիրներու համար: Զարկ պիտի տրուի վերաշինութեան եւ տնտեսական գործունէութեան :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Տեղական թերթերը կը հաստատեն թէ Հնդկաչինի երեք պետութիւնները շատ գոհ չեն կառավարութեան վերջին դիջումներէն: Քամպոճի կառավարութեան բանբերը, Սամ Սարի, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ ըսաւ .

— Եթէ ֆրանսական կառավարութիւնը այս ձեռնարկը կատարած ըլլար վերջին դէպքերէն առաջ, աւելի մեծ բարոյական ազդեցութիւն գործած կ'ըլլար, վերջացնելով ներկայ քաղաքական անհանդստութիւնը:

Գնահատելով հանդերձ Ֆրանսայի ջանքերը, Քամպոճի ներկայացուցիչը կը կարծէ թէ անոնք չեն գոհացներ Թագաւորը որ բացարձակ անկախութիւն կը պահանջէ:

Հակառակ այս յոռետեսութեան, կը կարծուի թէ բանակցութիւնները շուտով պիտի սկսին, համաձայնութեան մը յանգելու համար :

Փոխ – վարչապետ Փոլ–Ռենօ կիրակի օր ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ կառավարութիւնը խիզախ քայլ մը առաւ, նոր առաջարկներ ներկայացնելով Հնդկաչինի երեք պետութեանց : «Ֆրանսական կառավարութեան յայտարարութիւնը արժանացաւ ամբողջ ազատ աշխարհի հաւանութեան: Ուրիշ ձեռնարկներ ալ պիտի կատարուին, բայց Հնդկաչինի պատերազմը առով չի լուծուիր: Ան կը շահագրգռէ բոլոր ազատ ազգերը եւ մեր դաշնակիցներուն քննութեան պիտի ենթարկուի »:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Կրոթվոլ, յայտարարեց թէ համատարած փորձեր կը կատարուին հակառակորդներու կողմէ, փճացնելու համար ամառուան հունձքերը: Եւ պատուիրեց պահակախումբեր կազմել, որպէսզի հունձքերը կրակի չտրուին եւ մեքենաները չխորտակուին :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ ԱԼ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

•

Հունգարիոյ խորհրդարանին 298 անդամները, որոնք « միաձայնութեամբ » ընտրուած էին Մայիս 17ին, յուլիս 5ին պաշտօնէ արձակեցին վարչապետը, Ռաքոզի, յաջորդ նշանակելով Իմրէ Նակին:

Նոր վարչապետը 57 տարեկան է եւ համայնավար կուսակցութեան յարեցաւ առաջին աշխարհամարտին, երբ Ռուսիա կը գտնուէր իբրեւ գերի: Պ. Նակի անմիջապէս յայտարարութիւն մը հրատարակեց, հետեւեալ բովանդակութեամբ . —

Ազատ պիտի արձակուին անոնք որ չեն վնասեր հանրային ապահովութեան: Արգելափակումը պիտի ջնջուի եւ կալանաւորները պիտի կրնան վերադառնալ իրենց գործերուն :

Պիտի դանդաղեցնեն ծանր ճարտարարուեստի թափը, զարկ տալով այն արտադրութեանց որոնք ընթացիկ սպառման կը ծառայեն, ինչպէս եւ պարենաւորման: «Ոչինչ կ'արդարացնէ չափազանց ճարտարարուեստացումը, մանաւանդ երբ կը պակսին անհրաժեշտ նիւթերը: Անհրաժեշտ է հիմնական փոփոխութիւններ կատարել » :

Կառավարութիւնը կ'ուզէ շտկել անցեալի սխալները: Հողագործութիւնը մեծապէս լքուած է: Երկրին տնտեսութիւնը հիմնուած է անհատական ագարակներու վրայ: Մեր առաջին գործը պիտի ըլլայ քաջալերել զանոնք : Կառավարութիւնը կ'ուզէ ապահովել գիւղացիներու հունձքը եւ բարօրութիւնը: Գիւղացիները լուրջ անձկութեան մատնուած էին, իբրեւ հետեւանք հողագործական գործակցական շարժումին: Կուլակներուն դէմ (ունեւոր գիւղացի) ձեռք առնուած միջոցները պատճառ եղան որ շատ մը դաշտեր անմշակ մնան: Պիտի ջնջուին կուլակներու ցանկերը եւ յամրաբար պիտի կատարուի գործակցական շարժումը: Գործակցական ընկերութեանց այն անդամները որ կ'ուզեն անհատ հողագործներ դառնալ, պիտի արտօնուին բաժնուելու: Մինչեւ 600 միլիոն ֆիորին տուգանքի դատապարտուած էին գիւղացիները, արագօրէն յանձնած չըլլալով նշանակուած մթերքը: Այս տուգանքը պիտի ջնջուի :

Գործակցական ընկերութիւնները չեն կրնար բռնել անհատական մանր խանութպաններու եւ արհեստաւորներու տեղը : Արտօնագիրներ պիտի տրուին որպէսզի անոնք վերաբանան իրենց խանութները :

Ծանր սխալներ գործուած են գիներու քաղաքականութեան եւ բանուորական պայմաններուն մէջ :Պիտի աշխատինք առատ ուտեստ եւ ուրիշ անհրաժեշտ պիտոյքներ ճարել, բարձրացնելու համար բանուորներու կենցաղի մակարդակը : Պիտի ջնջուին բանուորներու դէմ կատարուած կարգապահական տնօրինութիւնները :

Կառավարութեան անդամներուն մէջ ալ փոփոխութիւններ կատարուած են:

Ինչպէս կ'երեւայ, արեւելեան Գերմանիայէն վերջ, Հունգարիա եւս կը փոխէ հինգ տարիէ ի վեր վարած քաղաքականութիւնը, պահելով հանդերձ իր սերտ յարաբերութիւնները Խ. Միութեան հետ եւ համայնավար կուսակցութեան քաղաքական մենաշնորհը :

ԳԻՒՂԱՑԻԱԿԱՆ խռովութեանց զրոյցներ կը շրջին նաեւ Ռումանիոյ մասին: Կ'ըսուի թէ երկիրը սովի մատնուած է եւ դասալքութիւններ կ'աճին բանակին մէջ: Պուքրէշի անթենը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, հաց, բանջարեղէն, շաքար եւ իւղ ճարելու համար :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԻՍԿԱՊԷՍ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆ

Պաշտօնական բացումէն վերջ, որ տեղի ունեցաւ երկու շաբաթ առաջ, կիրակի օր ալ ժողովուրդը հրաւիրուած էր տեսնելու Հանգստեան Տունը (թիւ 2):

Տակաւին ոտքերը վարժուած չեն դէպի այս ժողովրդական հաստատութիւնը : Բայց եւ այնպէս, «ուխտաւորներ» կային Փարիզի բոլոր թաղերէն :

Այս առթիւ նոյն սեղան մըն ալ սարքուած էր, նախաձեռնութեամբ Աղքատախնամի վարչութեան :

Այցելուները «աչօք – բացօք» հաստատեցին թէ իսկապէս հանգստարան մըն է այս նոր Տունը, ինչպէս նկարագրած էր Յառաջի թղթակիցը:

Հաստատուած՝ բարձունքի մը վրայ (Մոնմորանսի), վեց հազար քառ. մեթր տարածութեամբ, օդասուն եւ ծառախիտ, թիւ 2 Տունը օժտուած է բոլոր արդիական յարմարութիւններով :

Մեզի ըսին թէ տեղացիներ անգամ զարմացած են, բաղդատելով իրենց շատ մը ծերանոցներուն հետ:

Հաստատութեան որ մասէն ալ դիտէք, փառաւոր համայնապատկեր մը կը պարզուի ձեր աչքերուն առջեւ :

Եթէ ճեմարան մը կամ «Աշխարհական Միաբանութիւն» մը հաստատել ուզէինք, լաւագոյն կը գոհացնէր օրուան պահանջները:

Բայց, «խորհուրդ մարդկան, կամք պետութեան»:

Անշուշտ օր մը այդ ալ կ'ունենանք ...

Իր ներկայ վիճակին մէջ, Հանգստեան Տունը սահմանուած է անտէր եւ անկար ծերունիներ պատսպարելու :

Պետութիւնը կը վճարէ մարդ գլուխ 750 ֆրանք, օրական: (Հիւանդներուն՝ 1000):

Թերեւս օր մը աւելի լայն բացուին դուռները, իբրեւ հանգստարան մտքի աշխատաւորներու, ինչպէս Պոլսոյ Ս. Փրկիչը :

Ամէն պարագայի մէջ, Փարիզի Աղքատախնամը կրնայ պարծենալ այս տիպար հաստատութեամբ : ՎԱՀԷ

ՁԱՅՆԷՆ ԱԼ ԱՐԱԳ

Կիրակի օր յաջողութեամբ վերջացան օդանաւային մարզանքները՝ Պուռժէի օդակայանին մէջ :

Ամբողջ Փարիզը ոտքի ելած էր այդ օրը: Հանդիսատեսներուն թիւը կը հաշուեն 300.000էն մինչեւ կէս միլիոն : Ձայնէն արագ սուրալով, առաջին հանդիսացաւ անգլիական, երկրորդ՝ ամերիկեան, երրորդ՝ ֆրանսական օդանաւեր, ամենավերջին դրութեամբ :

Առաջին անգամ Փարիզի մէջ օդանաւային ցոյց մը կատարուած էր 1909ին: Կիրակի օրուան ցոյցին բացումը կատարեց Հանրապետութեան Նախագահը, ի ներկայութեան բազմաթիւ երեւելիներու : Ֆրանսայի օդանաւային նախարարութեան ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարեց. — «Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր առաջին անգամ է որ իրական գոհունակութիւն մը զգացինք»:

Փորձերը սկսած ատեն, առտուան ժամը 10.30ին, ուժգին եւ կրկնակի որոտում մը լսուեցաւ, նման՝ թնդանօթի հարուածներու: Կարգ մը թաղերու մէջ կարծեցին թէ պայթիւն մը տեղի ունեցած է: Տեղ – տեղ ապակիներ ալ ջախջախուեցան եւ նոյնիսկ հրշէջներ օգնութեան փութացին «աղէտ»ին վայրը: Քիչ վերջ ճշդուեցաւ թէ ֆրանսական օդանաւին վարիչը, Ռոզանով, երկու անգամ ճեղքած էր «ձայնի պատը», առաջինը՝ Փարիզի, երկրորդը Պուռժէի վրայ: Իր վարած օդանաւը անտեսանելի էր եւ կը սաւառնէր 10.000 մեթր բարձրութեամբ :

Նոյն օրը անգլիացի օդաչու մը, Լիթկօ, 19 վայրկեան, 18 երկվայրկեանէն կտրեց Լոնտոն Փարիզ ճամբան, միջին հաշուով ժամանական 1077 քիլոմեթր արագութեամբ :

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆԸ

•

Սահակէն եւ Մեսրոպէն առաջ, մեր նախահայրերը հայերէն կը խօսէին, բայց հայերէն չէին գրեր: Լեզուն, հնադոյն դարերուն, միայն խօսք էր մեզի համար, բայց ոչ — գիր: Եւ որովհետեւ «խօսքը կը թռչի, իսկ գիրը կը մնայ», այս պատճառով ալ «թռչելու» վտանգին մէջ էր ինչ որ կրցած էր ստեղծել հայկական հանճարը դարերու ընթացքին :

Սահակէն եւ Մեսրոպէն ետք, այս վըտանգը ընդմիշտ չքացաւ մեզի համար: Սկսանք ոչ միայն հայերէն խօսիլ, այլ եւ հայերէն գրել :

Ճշգիւ չենք գիտեր, թէ քանի՞ դարէ ի վեր հայերէն կը խօսի մեր ժողովուրդը, բայց ստուգապէս գիտենք, որ տասնը – հինգ դար է աւասիկ թէ կը գրենք եւ թէ կը կարդանք մեր «Մեծասքանչ»ը :

Դժուար չէ երեւակայել, թէ ի՞նչ պիտի պատահէր, եթէ լեզուին «թռչող» մասը միայն ունենայինք մեր տրամադրութեան տակ, առանց անոր «մնայուն» մասին :

Առանց Մեսրոպի գիւտին, Խորենացին անուն մը միայն պիտի ըլլար, Նարեկա – ցին՝ աւանդութիւն մը, Շնորհալին՝ յիշատակ մը, Քուչակը՝ ձայն մը, Սայաթ Նովան՝ եղանակ մը :

Ի՞նչ մնաց մեր Գողթան երգերէն. այն միայն մնաց, ինչ որ կրցաւ փրկել գիրը, հայ այբուբենը :

Փորձեցէք հիմա վերցնել մեր հարիւր յիսունըւինը պատմիչները մեր « Վասպա - կոց Գիրք»էն: Փորձեցէք մեր Գանձատու– նէն դուրս հանել անթիւ անհամար «դը– պիրները, ամէնէն մեծէն մինչեւ ամէնէն խոնարհը: Ու հաշիւ տուէք դուք ձեզի.— բան մը կը պակսի՞ մեր ժողովուրդի մե – ծութենէն :

Այո, ոչ միայն բան մը կը պակսի մեր ժողովուրդի մեծութենէն, այլ եւ բան մը կը պակսի իր ինքնութենէն:

Հայ ժողովուրդը կը դադրի « ինքզինք ըլլալ »է եւ կ'ուրիշանայ :

Այսքան մեծ է մշակոյթի դերը ազգե- րու կեանքին մէջ:

Կորսնցուցինք մեր թագաւորութիւ – նը, «յոլով անգամ» ձեռքէ հանեցինք մեր երկիրն ալ, գրեթէ բան չմնաց մեր վան– քերէն, եկեղեցիներէն, մեր անբաւ հարս– տութենէն, բայց մեզի մնաց մեր այբու – բենը :

Ոչ ոք կրցաւ խլել զայն մեզմէ. ու ան- կորուստ ,անվթար մնաց մեր մշակոյթը: Կրնանք վերաշահիլ մեր թագաւորու – թիւնը, մեր երկիրը, մեր վանքերը, մեր եկեղեցիները, մեր անբաւ հարստութիւ - նը: Բայց երբեք , ոչ մէկ ատեն, ոչ մէկ գնով պիտի չկրնանք վերաշահիլ մեր մը– շակոյթը, անգամ մը զայն կորսնցնելէ ետք :

Կրակներու մէջէն քալեցինք , անցանք ընդ հուր եւ ընդ սուր, մեր կեանքը վրայ տուինք, բայց վրայ չտուինք մեր մշա – կոյթը: Եթէ մարմնով տկարացանք, հո – գիով զօրացանք սակայն: Եթէ քաղաքա– կանապէս պզտիկցանք, բայց մշակոյթով մեծցանք :

Մենք ապրեցուցինք մեր մշակոյթը, եւ մշակոյթը մեզ ապրեցուց :

Աստուծոյ հետ խօսելու համար լեզու մը պէտք էր: Բայց Աստուածը հայացնե- լու համար գիր պէտք էր:

Չկայ ժողովուրդ մը, որ Աստուծոյ հետ խօսած ըլլայ այնպէս, ինչպէս խօսեցաւ երանելի մենակեացը՝ Գրիգոր Նարե - կացի:

Առանց գիրի՝ այս մեծ աղօթասացէն բան պիտի չմնար այսօր: Բան պիտի չմը– նար նաեւ միւսներէն, — Եղիշէէն, Եզ – նիկէն, Կորիւնէն, Խորենացիէն, Շնորհա– լիէն, Ֆրիկէն, Քուչակէն, Սայաթ Նովա– յէն, մեր աշուղական գրականութենէն, մեր « Գիրք Վաստակոց»էն :

Զուր չէ, որ Մեսրոպ լոյս կ'աղերսէր իր «անդպիր հօտ »ին համար :

« Լոյս »ը մեր գիրն է, մեր այբուբենը:

Եւ հազար հինգ հարիւր տարիէ ի վեր անընդհատ կը քալենք այդ լոյսին մէջէն, որ ոչ կը դեղնի, ոչ կը մարի :

Առանց այդ լոյսին՝ կը դադրինք ազգ ըլլալէ, կը դառնանք «անդպիր հօտ»: Կը կորսնցնենք մեր ինքնութիւնը: Կը կոր - սընցնենք մեր հոգին, դատապարտուած՝ ընդմիշտ մնալու հպատակ եւ հարկատու Արեւելքին կամ Արեւմուտքին :

Մեսրոպ փրկեց մեզ այս հոգեկան հպա– տակութենէն: Փրկեց մեզ օտարին հար - կատու մնալու դաժան ճակատագիրէն:

Այբուբենը կայսրութիւն մը կ'արժէ , բայց կայսրութիւնը այբուբեն մը չար – ժեր: Մէկը յաւերժական է եւ անկորնչե– լի, միւսը անցաւոր է եւ կորնչելի :

Հինգերորդ դարու սկիզբը հիմը դրուե– ցաւ այս անկորնչելի « կայսրութեան » : Ուրիշ կայսրութիւններ եկան ու անցան , իսկ այս մէկը եկաւ, բայց չանցաւ :

Մենք տէրն ենք լայնածաւալ այս կայս– րութեան, որուն վրայ արեւը մայր չի մտներ, որուն սահմանները չենք գիտեր, թէ ուր կը սկսին եւ ուր կը վերջանան :

Հինգերորդ դարուն հիմնադրուած մշա- կութային շարժումը իրապէս փրկու – թեան լաստ մը եղաւ մեզի համար: Անով մենք կրցանք պաշտպանել ու պահել մեր հոգին :

Բիւզանդիոն եւ Տիզբոն, մեզ քաղաքա- կանապէս բաժնելէ ետք, ուզեցին նաեւ հոգեպէս բաժնել մեզ: Մեր այբուբենը , մեր «կայսրութիւն»ը, ամուր կռուան մը եղաւ մեզի համար: Անով մենք պարտու– թեան մատնեցինք թէ բիւզանդական եւ թէ սասանեան կայսրութիւնները :

Գերագոյն ներշնչումի պահու մըն էր, որ Օշականի « վսեմական վարդապետ»ը , «ոչ ի բուն երազ եւ ոչ յարթնութեան տե- սիլ», ստեղծեց հայ այբուբենը: «Մտքով՝ ստեղծող, խօսքերով՝ պայծառ, գործե – րով՝ համբերող, սիրով՝ անկեղծ, սոր – վեցնելու մէջ՝ չձանձրացող»· այսպէս էր Մեսրոպ՝ Խորենացիի բառերով :

«Տգէտ դպիր»ը, ինչպէս ոսՍխամանթօն կ'ըսէ, հիմա նահանջելու վրայ է «գիտուն դպիր»ներուն առջեւ, որոնք կ'ուզեն ... հայերէն սորվեցնել Օշականի «անմահօ·- րէն մահացեալ դաստիարակ»ին՝ Մեսրո– պին :

Այսպէս չէին սակայն օտարները: «Աս- տուծոյ հետ խօսելու միակ լեզուն հայե– րէնն է», կ'ըսէր Լորտ Պայրըն, երբ հա – յերէն կը սորվէր Սուրբ Ղազարի մենաս – տանին մէջ:

«Եթէ Հայ ըլլայի,— կ'ըսէր ուրիշ օ – տար մը՝ ֆրանսացի երիտասարդ կրօնա- ւոր Լուի Մարիէս,— իրաւամբ հպարտ պիտի զգայի ինքզինքս այսպիսի լեզու մը ունենալուս համար: Հայեր, դուք կրնաք պարծիլ ձեր լեզուով»:

Ուրիշ ինչո՞վ կ'ուզէիք, որ պարծէինք. Թագաւորութեա՞մբ, — Թագաւորութիւն չունինք: Բանակո՞վ, — բանակ չունինք : Նաւատորմո՞վ, — Նաւատորմ չունինք: Քարիւղահորերո՞վ — քարիւղահորեր չունինք :

Սակայն ունինք բազմադարեան մշա – կոյթ մը, միակ պարծանքը, որ կը մնայ մեզի՝ ամէն ինչ կորսնցնելէ ետք իսկ:

Սահակի եւ Մեսրոպի գլխաւորած շար– ժումը ուրիշ բան չէր, բայց եթէ պայքար մը յանուն ցեղային ինքնուրոյնութեան եւ ընդդէմ օտար ազդեցութիւններու :

Ուրացած պիտի ըլլանք մեր բոլոր սուր– բերը, բոլոր նահատակները, բոլոր հե – րոսները, եթէ մոռնանք մեր այբուբենը :

Մեր մշակոյթը պէտք ունի սիրուելու , եւ արժանի է սիրուելու :

Ափսոս, տկար է մեր գրիչը՝ այս սէրը բոցավառ կիրքի վերածել կարենալու համար :

Նարեկացի մը պէտք է հիմա մեզի ...

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

« ՇԱԽՄԱՏ »
ԲԱՌԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

•

« Շախմատ » բառը, որ կը գործածուի Հայաստանի եւ Խ · Միութեան մէջ ճատ- րակի խաղը բնորոշելու համար, կազմը – ւած է պարսկերէն Շահ եւ «մաթար» բա- յէն, որ կը նշանակէ «սպաննել», արաբե– րէն, պարսկերէն եւ սպաներէն լեզունե – րով: Ֆրանսերէն «Մաթեր», «Մաթա – տոր» եւայլն ածանցումները ատկէ յառաջ կուգան: Արդարեւ, ճատրակի խաղին մէջ հետապնդուած նպատակը թագաւորը « սպաննել»ն է, որ գլխաւոր դէմքն է:

Խաղին կանոնը կը պահանջէ որ արքա- յին ապահովութեան դէմ եղած ամէն ըս- պառնալիք բարձրաձայն ծանուցուի շախ բառով: Խաղի ընթացքին, թագաւորը կը– նայ շատ մը գրոհներու ենթարկուիլ, ա- ռանց երբեք «մաթ» ըլլալու անհրաժեշ – տօրէն, որովհետեւ ընդունակ է ինքզինքը պաշտպանելու: Այս յարձակումներուն նպատակն է ժամանակ ու միջոց շահիլ , զարգացնելու կամ կազմալուծելու իր հա– կառակորդին խաղը, եւ կամ ձեռք բերե– լու տարբեր առաւելութիւն մը, նախա – պէս անտեսանելի, որ ձգտելու է դերա - գոյն նպատակակէտին: Երբ թագաւորը քշուած է իր վերջին մարտկոցը , այն ատեն միայն պաշտպանութեան ամէն մի– ջոց ապարդիւն կը դառնայ եւ իրեն կը տրուի վերջին հարուածը, — Շախ եւ Մաթ: Եւ խաղը այսպէս վերջ կը գտնէ:

Ինչպէս կը տեսնուի , երկու տարբեր գործողութիւններ կան, զորս պէտք չէ շփոթել: Անոնց բաղակցութիւնը ստեղծեց ռուսերէն վերոյիշեալ գոյականը , ճատ– րակի խաղը բնորոշելու համար :

Խաղին ծագումը անորոշ է, բայց քանի մը հաւանականութիւններ կան: Շատեր կ'ենթադրեն թէ զայն հնարած է Սիզա պարմանուհին, երիտասարդ բռնակալի մը կարգ մը ռամկավարական սկզբունք – ներ ներշնչելու համար :

Ուրիշներու կողմէ այրիացած թագու– հիի մը կսկիծը սփոփելու համար, կամ թէ Փալամէտի կողմէ յղացուած, Տրո - վադան պաշարող Յոյներուն միօրինակ երկար ժամերուն տաղտուկը փարատելու համար: Ըստ Թարթաքովէրի, այս խաղը ասպետական գաղափարներէ ներշնչուած է :

Միւս կողմէ, ճատրակի մասին պատ – մուած հէքեաթը շատ գեղեցիկ է իրա – պէս եւ կ'արժէ որ այստեղ արձանագըր- ուի: Պարսից Շահը, սքանչանալով ճատ– րակի խաղին գեղեցկութենէն, կ'առաջար– կէ հանճարեղ գիւտարարին .

— Եթէ ուզես, ես քեզի պիտի շնորհեմ իմ թագաւորութեանս կէսը, իբրեւ վար– ձատրութիւն:

— Վեհափառ Տէր, կը պատասխանէ մարդը, իմ վարձատրութեան համար պի- տի տաք այնքան ցորենի հատիկներ որ – քան կ'առնէ ճատրակի տուփը. առաջին խորշին մէջ մէկ հատ, երկրորդին՝ երկու հատ, երրորդին՝ չորս հատ, ու այսպէս յաջորդաբար պիտի բազմապատկուի, մինչեւ 64րդ խորշը :

Խնդրանքին չափաւորութիւնը կը զար – մացնէ Շահը, բայց երբ արքունի գանձա- պահները հաշիւ կ'ընեն, կը տեսնեն որ անսահման կայսրութեան բոլոր շտեմա – րանները պիտի չբաւէին իր խոստումը ի– րագործելու համար: Պարսից շահը այն ատեն կը հասկնայ թէ իր խոնարհ հպա– տակը հանճարեղ գիւտարար մը եւ նոյն - քան լաւ մաթեմատիկոս մըն է:

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԵՐԱԺՇՏԱՆՈՑԻՆ մէջ դաշ – նակի առաջին մրցանակը շահած է 21 տարեկան հայ երիտասարդ մը, Սեդրակ Եավրուեան, վաթսուն հոգիի մէջ՝ նկատ– ուելով իբրեւ բացառիկ ընդունակութիւն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԹԱԴՈՍ ԱՂԲԱՐ

(Հատուած «Թէ՝ ինչպէս ապրեցան»էն)

•

Տունէն ներս սովորականէն աւելի եռ ու զեռ կայ, ինչպէս միշտ՝ այս իրկուն ալ դասակարգային համախմբումները չեշ – տուած էին :

Երիտասարդ Գրիգոր աղային սենեակը հաւաքուած են իր տարեկիցները, բացա– ռութիւն է Թադոս աղբարը: Ան խումբին կապոյտ «ուլունք»ն է չար աչքերու դէմ: Ակներեւ իր կապոյտ աչքերը ալեհեր գըլ– խուն վրայ կը ճառագայթեն: Անոր սլաք– ներուն առջեւ կը լսեն տղոց խենթ լեզու- ները :

Թադոս աղբար կէս դարէ աւելի վառօդի մուխ է սփռած լեռներու կուրծքին ու ծերպերուն մէջ, ու չինած է վաւերական որսորդի համբաւ եօթը նահանգներու մէջ, այժմ՝ որսորդական ոդիսականի մը պոհ՝ աջ ձեռքը դօսացած , մարմինը խար– խլած, եօթանասունը անց , լքած իր խեղ– ճուկ տնակը՝ կ'ապրի Գրիգոր աղայի շքեղ տան մէջ ընդարձակ ու լուսաւոր սենեակ մը, որուն պատերը զարդարուած են իր որսացած եղնիկներու եղջիւրներով, վա – րազներու ժանիքներով : Տախտակամածը ծածկուած է իր հաշմանդամութեան պատճառ հռչակաւոր արջուն՝ «Պուլղուր- ճի»ին մորթովը :

Գիւղի նախանձոտ ծերերը կ'անուանեն զայն «պզտիկ աղային նազարլըխը, (յու- ռութք):

—»Պուլղուրճին, պուլղուրճին» պատմէ Թադոս աղբար :

Սենեակին չորս կողմէն կը լսուի այդ հրաւէրը :

Թադոս աղբար խանդավառ՝ իր վերջին յաղթանակի յիշատակով, յուզումէն կը կարմրի դէմքը, լեզուն կը փարտէ պըր - կուած չորցած շրթներուն վրայ , կը պատրաստուի բարբառիլ :

Գրիգոր աղա ծերուկին յուզումը խնա– յելու համար կը փոխէ խօսքին ընթացքը — կը գովէ հարեւանի մը «րէֆան» նժոյ– գը, Կովկասէն նոր գաղթած չէրքէզի մը ձի հեծնելու ճարպիկութիւնը, եւ ծանօ – թութիւններ կուտայ իր նոր գնած զէնքին կատարելութեան մասին :

Պինդգլուխներ դարձեալ կը պնդեն.

— Աղա, Թադոս աղբարը Պուլղուրճին թող պատմէ, Պուլղուրճին :

«Պուլղուրճի»ն անոր որսորդական կեանքին վերջակէտ էր դրած :

Հէքեա՞թ ...

Պիտի չփորձեմ ձեզ տանիլ աւանդու – թիւններու աշխարհէն ներս, ինչպէս կ'ը – նէին մեր մեղրաբերան մամիկները մեզ հաւաքելով իրենց շուրջ, խորհրդաւոր ձեւեր առնելով կցակ կը շարժէին մինչեւ որ լեզուն չորնար իրենց բերնին մէջ կամ տղու մեր երեւակայութիւնը մարմին հագցնէր հեքեաթին ու սարսափած դող- դղային մեր շրթները, ըլլայինք լեղապա– տառ ու սկսէինք հեկեկալ:

Ոչ ալ առասպել ...

Դէպքը տեղի է ունեցած Ողիմպոսի ստորոտի գիւղերուն մէջ :

«Պուլղուրճի՞»ն ...

Քրիստոնեայ գիւղերը հրէշ որակած է– ին զայն, իսկ Իսլամները՝ Մարգարէէն ղրկուած պատուհաս՝ իրենց մեղքերուն համար :

«Պուլղուրճին» հսկայ յանդուգն արջ մըն էր, որ կ'իջնէր լեռներէն վար, կը մտնէր շրջակայ գիւղերու բակերէն ներս ու կը լափէր հօն փռուած ապուրցու , «պուլղուրցու» ու կրոկոտցու ցորենը,այդ պատճառով շինականները զայն մկրտած էին «պուլղուրճի» :

Դէպքերը դարձած էին ամենօրեայ ու վերածուած գայթակղութեան: Ինէկէօլի գաւառապետը մսանուոր խումբեր ղրկած էր զայն որսալու, բայց բոլոր հանդի – պումները ապարդիւն էին եղած: Կենդա – նին գնդակներու տարափին տակ հեռա – ցած էր որսորդներու աչքէն ու ազատած:

Լուրը հասաւ նահանգապետ փաշային: Ան մեծ որսորդի յաւակնութիւններ ունե– ցող մարդ էր: Կազմակերպեց արշաւանք յայտնի որսորդներու ընկերակցութեամբ ու պետական զէնքերով :

Փաշան վստահ իր յաջողութեան, շա - բաթ մը շարունակ՝ իրիկունները իր սե – լամլըքին մէջ խօսեցաւ կատարուելիք ար– շաւանքի մասին: Հրամաններ ղրկեց գա– ւառի կառավարիչներուն, հաղորդելով իր այցելութեան պատճառները :

(Որսորդական օրէնք է կամ նկարագիր տալ շքեղ ու յոխորտալից հանդամանք որսի երթին, իսկ դարձին եթէ անյաջո – ղութեամբ է վերջացած ՝ լուռ , պգոյշ մարդու երեւնալէ, անփառունակ ձեւով գաղտագողի մտնել տուն):

Ժողովուրդը կ'ըսէ .

— Ո՞ւր բարի, բարեկամ :

Յոխորտանքով, բարձրաձայն .

= Որսի, որսի ...:

— Ո՞ւրկէ կուգաս, բարեկամ:

Զգոյշ ու հազիւ լսելի ձայնով մը.

= Սանկ մը պտտեցայ...:

Ու այդպէս եղաւ փաշային ալ:

Անձրեւոտ օր մը պաշարեցին Աթրանոսի բարձունքները, գտան « պուլղուրճի » ն, անձրեւին հետ գնդակ թափեցին անոր վիթխարի կուրծքին վրայ: Ան մռլտաց, ջղայնացաւ ու գնդակները շալկած ճեղքեց պաշարման գիծը ու հեռացաւ, անյայտա– ցաւ անմատչելի կիրճերէն վեր :

Փաշան անվրիպելի կը նկատէր իր գըն– դակը:

(Շար · 1)

« ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԼԱՍՏԸ »

Դժբախտ իրականութիւն է որ բոլորս ալ լծուած ենք խօսելու եւ գրելու, եւ երբեք գործելու: Խօսիլն ու գրելն ալ գործել նկատողներ կան եւ սակայն աւելորդ է որ այս ձեւ գործունէութիւն մը արդիւնք չտուաւ ցարդ եւ որեւէ յոյս չի ներշնչեր ապագային համար :

Բաղդատաբար դիւրին է հանրային գործիչի մը որ կը մասնակցի կազմակերպական աշխատանքի, մշակութային հաստատութեան մը տնօրէնին, որ կը վարէ կրթական եւ դպրոցական գործեր, խօսիլ եւ գրել առօրեայ մամուլին մէջ Նաւաբեկեալներու փրկութեան լաստին մասին, եւ մեզի պէսներու որ կրնանք օգնել հիմը դրուած գործի մը, անընդհատ շարունակել խօսքն ու գիրը, կարծելով թէ մարդիկ կարդալով մեր տողերը, ելլեն ու ըսեն մեզի.— « Ահա առէք սա միլիոնները եւ հիմնեցէք այդ գործը» :

Մուրատ եւ Ռաֆայէլները քիչ եղած են մեր մէջ եւ անոնք իսկ, շարժած գրեթէ ինքնաբերաբար, եւ զանազան պայմաններու մէջ :

Կարելի չէ տարակուսիլ մեր գրողներուն անկեղծութեան մասին: Կը կարծեմ թէ խնդիրը հասունցած է արդէն: Կրնանք անմիջապէս ձեռնարկել գործի, վստահելով մեր ձեռներէցութեան, աշխատանքին եւ զոհաբերման :

Երկու տարի առաջ երբ Հ. Ս. Վրդ. Ուլուհոճեան Միացեալ Նահանգները կ'այցելէր, քանի մը անձեր եւ կազմակերպութիւն մը խոստացած էին շօշափելի գումարներ տրամադրել, միջնակարգ վարժարան մը բանալու եւ պահելու համար: Վանքին աբբահայրը խոստացած էր քննել հարցը մօտէն Վենետիկ վերադառնալէ վերջ: Անկէ ի վեր լուր մը չելաւ :

Քալիֆորնիայէն պատուական Հայ մը, Ֆէրահեան տրամադրեց իր ամբողջ հարստութիւնը, այս գործին յաջողութեան: Ուրիշ մը Տիթրօյիթէն խոստացաւ նիւթական աջակցութիւն, իսկ հայ ժողովուրդը իր անսպառ լումաներով ահա կեցեր է մեր առջեւ :

Որո՞ւ կը սպասենք սկսելու համար :

Անհրաժեշտ չէ քարոզ կարդալ փրկութեան լաստին անհրաժեշտութեան մասին: Հարկ է գործի ձեռնարկել անմիջապէս :

ԺԻՐԱՅՐ ԱԲԻԿԵԱՆ

ԽՄԲ.— Յօդուածագիրը կը գտնուի Քազապլանքա (Մարոք), ուր շէն գաղութ մը ունինք,— նոյնիսկ միլիոնատէրներ : Պիտի թելադրէինք որ իր տեղէն —պարզէն— սկսէր, խօսքէն գործի անցնելու համար: Ահա ափ մը գաղութ որ ամէն բան ունի բացի ազգ. կեանքէ : Օրինակ, ո՞ւր մնաց քանի մը տարի առաջ ծրագրուած ակումբը, հայերէնի դասընթացքով եւ ուրիշ առաջադրութիւններով :

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԱՅԻՍ 28

ՇԱՒԻԼ.— Սիրելի «Յառաջ», անցեալ քանի մը տարիներու նման, այս տարի եւս Շաւիլն էր որ փակեց մեր հայրենիքի անկախութեան տարեդարձի տօնակատարութիւնները, Յունիս 21ի կիրակի օրը: Հաւատաւոր հայրենակիցներու բազմութիւն մը այս տարի եւս եկած էր լսել «մեր խօսք»ը եւ քանի մը ժամ ապրիլ մեր անցեալի փառաւոր յուշերը: Մեր ընկեր Նախագահը (Գ. Պօղոսեան) եւ երկու ընկեր բանախօսները (Պ. Զպուքճեան եւ Խ. Մկրտիչեան) բացատրեցին այս մեծ Օրուան իմաստը, պարզեցին 1918ի մայիսեան օրերու մեր հայրենիքի տագնապալի կացութիւնը որ վերջացաւ մեր ժողովուրդի յաղթութեամբ : Ցաւ ի սիրտ յիշեցին նաեւ մեր հակառակորդներուն գռեհիկ պայքարը մեր այս նուիրական տօնին դէմ, թշուառներ որոնք ամէն տարի նոյն ամսին օտարին դրդումով, օտարին ծախուած, պահ մը կ'աղմկեն հրապարակը աղտոտ թռուցիկներով կամ նոյնքան աղտոտ փսփսուքներով, մինչեւ որ մենք լրացնենք մեր հանդիսութիւնները եւ իրենք ալ քաշուին իրենց թաքստոցներուն մէջ, սպասելով յաջորդ տարուան : Մեր գաղութին մէջ թռուցիկներ չունեցանք, սակայն ունեցանք մէկ կամ երկու փոքրոգիներ որոնք փսփսացին ականջէ ականջ որ —- «չերթան դաւաճաններու հանդէսին »:

Այս «դաւաճանները» մենք ենք, իսկ իրենք հայրենասէրներ, այնքան հայրենասէր որ ինչպէս մեր ընկեր բանախօսը ըսաւ, իրենց պաշտած խորհրդային իշխանաւորներու կողմէ Հայաստանի մէջ կատարուած բարբարոսութեանց դէմ, հեռու արտասահմանէն բողոքելու քաջութիւնն անգամ չունեցան :

Հանդէսին կցուած էր գեղարուեստական բաժին, երգեր եւ արտասանութիւններ երիտասարդ Նոր Սերնդականներու կողմէ, (ընկերուհիներ Աստղիկ Քէօսէեան, Վարդուհի Գոթանեան, Մարի Փափազեան, Շաքէ Պէնկեան, ընկերներ Աւետիս Քիւփէլեան, Խորէն Մինասեան եւ փոքրիկներ Ազատուհի Նազարեան եւ Կարպիս Մկրտիչեան): Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի եւ մասնակցութեամբ իր երիտասարդ եղբօր եւ ընկեր Բենոյի ինչպէս ամէն տեղ մեր հանդէսին մէջ եւս ոգեւորութիւն ստեղծեց :

Երիտասարդներ եկած էին Փարիզի բոլոր շրջաններէն եւ մինչեւ կէս գիշեր պարերով եւ հայրենասիրական երգերով հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծեցին ընտանեկան սեղաններու շուրջ :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԵԾԵԼԱՆՈՒՈՐԴԸ.— Կառքիդ մէջ ինծի տեղ մը կրնա՞ս տալ, հեծելանիւիս անիւը պայթեցաւ :

ԿԱՌԱՊԱՆԸ.— Կառքին մէջ նստելու տեղ չկայ, աթոռներով լեցուած է ...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏ ՄԸ

ՆԻՍ.— Հ. Յ. Դ. Գէորգ Չաւուշ խումբին կազմակերպած գրական դատավարութիւնը՝ Վարդանանց պատերազմի շուրջ, տեղի ունեցաւ Յունիս 21ին, Քարլոնքա սրահին մէջ: Օրուան Նախագահը ընկեր Շահան Զօտեան՝ հաւաքոյթը բանալով, բեմ հրաւիրեց դատական մարմնի անդամները,— Օր. Հերմինէ Միսքճեան, Պ. Պ. Սվաճեան, Հաճեան, Յակոբեան եւ Ռաֆայէլ Շահինեան :

Առաջին ձայնը տրուեցաւ Վասակի պաշտպան փաստաբանին, Պ. Բարգէն Գավէզի, որ աւելի քան մէկ ժամ խնամուած եւ պատմական փաստերու վրայ հիմնուած ուսումնասիրութիւն մը կարդաց: Իր եզրակացութիւնը այն էր թէ Վարդան Մամիկոնեան հայրենասէր է, քաջ զօրական եւ լաւ քրիստոնեայ Հայ է: Միւս կողմէ կը գտնէ որ Վասակին տրուած պատիժը չափազանց ծանր է: Եթէ Վասակ մատնիչ եւ հայրենադաւ ըլլար, Յազկերտի կողմէ բանտերը նետուելով այդքան դառն վախճան պիտի չունենար:

Յետոյ ձայնը տրուեցաւ Պ. Կարապետ Փօլատեանի, որ նոյնպէս խօսեցաւ խնամուած ճառ մը, փառաբանեց Վարդանի հայրենասիրութիւնն ու վարած քաղաքականութիւնը: Պարսաւեց Վասակը: Անոր վարած քաղաքականութեան մէջ կը տեսնէ փառամոլութիւն: Հայոց պատմութեան արձակած վճիռը կը գտնէ արդար»: «Ան ո րդէնք կը բարձրացնէ իր հայրենիքին դէմ վասակ է»:

Կէս ժամ դադարէ վերջ, ատեանը արձակեց իր վճիռը, որ ոչ վարդանական է, ոչ ալ վասակեան: Ջուզեր հին կուռքեր տապալել, զայն վնասակար նկատելով ներկայ պայմաններուն: Միեւնոյն ատեն չի համարձակիր օգտակար համարել վասակի քաղաքականութիւնը :

Հոգեւոր հովիւը, որ նոյնպէս ներկայ էր, կարդաց ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մէկ ներբողականը նուիրուած Վարդանանց պատերազմին :

ՇԱՀԱՆ ՍԵՒԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը թատերական ներկայացում մը սարքած էր Շաբաթ իրիկուն, 27 Յունիս, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ, որ կը պոռթկար խուռն բազմութեամբ: Շատ հազուադէպ երեւոյթ էր : Շատեր ոտքի վրայ մնացին ներկայացման ամբողջ ընթացքին: Ինչ մեղքս պահեմ, այս պարագան զիս մղեց խորհրդածութեան: Արդեօք ժողովուրդը ներկայացումէ մը նուա՞զ նախանձախնդիր է ազգային տօներու հանդէպ որ յաճախ կը փայլի իր անտարբերութեամբ :

Պէտք է խոստովանիլ սակայն, որ Ռազմիկներու Միութիւնը աշխատանք թափած էր նախապէս ապահովելու տոմսերու սպառումը: Ձեռնարկին յաջողութեան նպաստեց մանաւանդ Պ. Տէր Պօղոսեանի մասնակցութիւնը իբրեւ ղեկավար ու դերակատար: Ան իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բնաւ չէ զլացած ազգային կազմակերպութեանց ի նպաստ տրուած ներկայացումներու: Այս անգամ ակամայ բեմէն կը բացակայէր Նուպար Պօտուրեան, որ սակայն դարձեալ օգտակար եղաւ դիմայարդարումը կատարելով :

Կը ներկայացուէր Յակոբ Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»ը :

Նախ քան ներկայացումը, Տիկին Գ. Փափազեան համառօտակի ներկայացուց թատերախաղը, եւ հեղինակը՝ իր գլխաւոր արտադրութիւններով: Դժբախտաբար թատերախաղին գրաբարախառն հայերէնը կը դժուարացնէր դերակատարներուն աշխատանքը, հարազատօրէն արտայայտելու համար: Բայց եւ այնպէս անոնք, մանաւանդ մեր Նոր Սերունդի անդամները, մաքուր առոգանութեամբ ու անսխալ կատարեցին իրենց դերերը :

Ներկայացումը իր ընդհանուր գիծերուն մէջ կարելի է նկատել յաջող: Դերակատարներն էին.— Պօղոս Տէր Պօղոսեան՝ (Պաղտասար), Տիկին Աշխէն Պօյաճեան՝ Օրիորդներ Նոյեմի, եւ Մառի, Լուիզ Առաքելեան ու Մառի Մուրատեան, Մկրտիչ Մարտիրոսեան, Աւետիս Գէորգեան, Սուրէն Փափազեան եւ Մանուկ Առաքելեան (Դատաստանական Խորհուրդի անդամներ) եւ Բարունակ Պառաւեան (փաստաբան): Վերջին երեքը Նոր Սերունդի անդամներ, գնահատելի են իրենց ջանասիրութեամբ: Մանաւանդ Բարունակ Պառաւեան ունի բեմական յատկութիւններ : Ռազմիկներու Միութիւնը գեղեցիկ փունջ մը նուիրեց դերակատար խումբին: Ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ : Գ.Պ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Արծիւ»ը այս տարի եւս ունեցաւ բեղուն կեանք մը: Նորէն իր կարգը փոխեց եւ անցաւ «պատուոյ» շարքը: Մարզական շրջանակներու մէջ հազուադէպ է որ գնդակի խումբ մը չորս տարի շարունակ փոխէ իր կարգը: «Արծիւ»ը 1949ին վերակազմուելով միշտ յառաջդիմեց : Հինգ կարգերուն բարձրացումը կը պարտինք խումբ մը եռանդուն մարզիկներուն եւ ժողովուրդի քաջալերութեան :

Սիրելի Թաղեցիներ, 1953 – 54ի եղանակին «Արծիւ»ը պատուոյ կարգ անցնելով իրմէ կը պահանջուի « փոքրերու » խումբի մը կազմութիւնը եւ դաշտ մը : Պիտի յաջողինք գոհացում տալ այդ պահանջներուն: Այո, եթէ չմերժէք ձեր փոքրերը ղրկել մեզի, եթէ մեր շարքերուն մէջ արձանագրուիք իբրեւ պարզ կամ պատուոյ անդամ եւ ձեր մասնակցութիւնը բերէք «Արծիւ»ին բոլոր ձեռնարկներուն:

Վարչութիւնս լաւագոյն միջոցները խորհած է փոքրերուն համար: Պիտի ջանայ մարզանքին հետ զարգացնել անոնց մտային պաշարը զանազան գիտելիքներով, սորվել հայերէնի եւ Հայոց պատմութեան դասեր եւ դասախօսութիւն :

Ա. ԱՐԾԻՒ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ՈՃԻՐ ՃԵՄԲԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ճիշդ է, որովհետեւ ես ալ լսեցի իր ձայնը: Այդ ժամէն վերջ զինքը տեսնող կամ լսող չէ՞ եղած :

— Ոչ:

Փուարօ դարձաւ բժիշկին որ կը շարունակէր.

— Պ. Րէչէթի բաժնեակին պատուհանը բաց էր, այն տպաւորութիւնը ձգելու համար թէ ոճրագործը այդ ճամբով փախած է: Սակայն ատիկա անկարելի է, քանի որ ոչ մէկ հետք կար ձիւնին վրայ:

— Ե՞րբ գտնուեցաւ մարմինը, հարցուց Փուարօ:

—Միշէլ, ըսաւ Պ. Պուք դառնալով ննջարան վակոնի պաշտօնեային որ ներկայ էր, ըսէ այս պարոնին ինչ որ գիտես:

— Ահաւասիկ, Պարոն. առաւօտուն տեսայ Պ. Րէչէթի սպասաւորը, որ իր տիրոջ դուռը կը զարնէր, առանց պատասխան ստանալու: Ժամը տասնըմէկն էր. իմ բանալիովս բացինք դուռը, բայց շղթան դրուած էր. դրան ճեղքէն ցուրտ հով մը կը փչէր: Տեսնելով որ Պ. Րէչէթ չի պատասխաներ, փրցուցինք շղթան եւ... ա՜խ Պարոն... սարսափելի էր...

Դէմքը ձեռքերուն մէջ ծածկեց.

—Ուրեմն դուռը կղպուած էր եւ շղթան ալ դրուա՞ծ, հարցուց Փուարօ: Չի՞ կրնար անձնասպանութիւն ըլլալ:

Յոյն բժիշկը գլուխը օրօրեց.

— Անձնասպան ըլլալու համար մարդ կրնա՞յ դաշոյնի տասը, տասներկու կամ տասնըհինգ հարուածներ տալ ինքն իրեն:

— Ասիկա կնոջ մը գործն է, ըսաւ ննջարան վակոնի պաշտօնեան: Հաւատացէք խօսքիս, միայն կին մը կրնայ այս ձեւով ոճիր գործել:

— Այդ պարագային շատ զօրաւոր կին մը պէտք է ըլլայ ոճրագործը, ըսաւ բժիշկը: Որովհետեւ հարուածներէն մէկ քանին ոսկորներէն ներս մտած են: Կարծէք թէ ոճրագործը աչքերը գոցած եւ անխնայ հարուածած է:

— Կիները այդպէս են, կրկնեց պաշտօնեան, երբ բարկանան, շատ զօրաւոր կը դառնան:

— Կը խորհիմ թէ ձեզի գիտցած մէկ բանս հաղորդելու ատենը հասած է, ըսաւ Փուարօ: Պ. Րէչէթ երէկ ինծի ըսած էր թէ կեանքը վտանգի տակ է:

— Ուրեմն Պ. Փուարօ, ձեզի կը մնայ գտնել այս անխիղճ ոճրագործը Եուկոսլաւ ոստիկանները չհասած :

— Հապա եթէ չկարենա՞մ գտնել :

— Ատիկա անկարելի է, լաւ կը ճանչնամ ձեզ, գիտեմ ձեր մեթոտները, ատիկա խաղալ գործ մըն է ձեզի համար: Հարցաքննեցէք ճամբորդները, քննեցէք մարմինը, մէկ խօսքով լուծեցէք այս խնդիրը: Ձեզի կը վստահիմ :

— Շնորհակալ եմ ձեր վստահութեան համար, պիտի օգնեմ ձեզի: Ասոր համար նախ եւ առաջ պէտք ունիմ Պոլիս — Քալէ շոգեկառքին մէկ յատակագծին որուն վրայ նշանակուած ըլլան բաժնեակները եւ անոնց մէջ ճամբորդներուն անունները : Կ'ուզեմ քննել նաեւ ճամբորդներուն անցագրերը եւ տոմսակները:

— Միշէլը ձեզի պիտի բերէ այդ բոլորը :

Պաշտօնեան մեկնեցաւ :

— Ուրիշ ճամբորդներ ալ կան կարծեմ այս շոգեկառքին մէջ, ըսաւ Փուարօ :

— Այս վակոնին մէջ Տոքթ. Կոստանդինը, եւ Պուքրէշէն կաղ պարոն մը կան:

— Ուրեմն մեր ոճրագործը Պոլիս — Քալէ վակոնին մէջ կը գտնուի :

— Կէս գիշերէն կէս ժամ վերջ ձիւնամրրիկի բռնուեցանք, հետեւաբար ոչ ոք կրցած է շոգեկառքէն իջնել եւ փախչիլ, ըսաւ Պ. Պուք եւ եզրակացուց.

— Ոճրագործը մեզի հետ է... եւ այս վայրկեանիս կը գտնուի շոգեկառքին մէջ:

ԳԼՈՒԽ Զ.— ԿԻ՞Ն ՄԸ ...

— Նախ եւ առաջ ըսաւ Փուարօ, կ'ուզեմ քանի մը հարցում ուղղել Րէչէթի քարտուղարին :

— Անշուշտ, ըսաւ Պ. Պուք եւ մահճաբարձ վակոնի պաշտօնեային դառնալով հրամայեց.

— Պ. Մաքքուինը հոս կանչեցէք :

Պաշտօնեան մեկնեցաւ: Մինչ այդ Միշէլ վերադարձած էր տոմսակները եւ անցագրերը միասին բերելով :

— Շնորհակալ եմ Միշէլ, ըսաւ Պ.Պուք պաշտօնեային, այժմ գնա գործիդ գլուխը, յետոյ դարձեալ պէտք պիտի ունենանք քեզի :

— Շատ լաւ պարոն :

— Անգամ մը Մաքքուինի հետ խօսելէ վերջ կ'ուզեմ Պարոն բժիշկին հետ ոճրին վայրը երթալ, ըսաւ Փուարօ: Իսկ անկէ վերջ ...

Խօսքը կիսատ մնաց որովհետեւ այդ պահուն Մաքքուին ներս կը մտնէր :

Պ. Պուք ոտքի ելաւ .

— Հոս քիչ մը խճողուած ենք, իմ տեղս նստեցէք, Պ. Մաքքուին, Պ. Փուարօն ալ ձեր դիմացը պիտի նստի, այսպէս :

Յետոյ դարձաւ պաշտօնեային եւ ըսաւ.

— Ճաշարան վակոնը պարպեցէք, որպէսզի Պ. Փուարօ կարենայ հոն շարունակել իր քննութիւնները :

— Շատ շնորհակալ եմ, ըսաւ Փուարօ:

— Բայց ի՞նչ պատահած է, հարցուց Մաքքուին որ մինչեւ այդ վայրկեանը լուռ մնացած էր :

Փուարօ պատասխանեց .

— Գէշ լուր մը պիտի լսէք, Պարոն, ձեր տէրը Պ. Րէչէթ մեռած է :

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կացութեան մասին նորէն շռնդալից լուրեր կը հաղորդեն կարգ մը թերթեր, ըսելով թէ ապստամբութիւն ծագած է Սիլեզիոյ մէջ, ճիշդ այն օրը երբ կ՚ըմբոստանար արեւելեան Պերլինը: «Թէլէկրաֆ» թերթը կը գրէ թէ յունիս 29ին 30.000 բանուորները ցոյց մը կատարեցին Քրաքովիոյ քաղաքապետարանին առջեւ, 1500 ուսանողներ ալ՝ համալսարանին առջեւ, բոլշեւիկեան կառավարութեան տապալումը պահանջելով: Պաշտօնական տեղեկութիւններ կը պակսին. իսկ Վարշաւայի անթելը հերքեց այս լուրերը, իբրեւ անհիմն:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ ընկերակցութիւնը, որ 35.000 անդամ ունի, որոշեց չծախել Աւստրալիայէն ներածուած ոչխարի միսերը, «որոնք հին կոշիկներու համն ունին»: Պարենաւորման նախարարութիւնը կը սպառնայ, բայց անօգուտ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ փոխ-վարչապետը, Քարտել, հաստատելով հանդերձ թէ Խ. Միութիւնը կը փորձէ բնականոն յարաբերութիւններ հաստատել, յայտարարեց. — «Զենք կրնար երկար ատեն հաւատալ Մոսկուայի խաղաղասիրական հաւաստիքներուն վաւերականութեան, ցորչափ Խ. Միութիւնը արմատապէս չէ փոխած իր միջազգային քաղաքականութիւնը եւ մասնաւորապէս հակաեւրոպական ընթացքը: Մոսկուա միայն ռազմավարութիւնը փոխած է: Մենք գործի կը սպասենք եւ ոչ թէ խօսքի»:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետը կիրակի օր ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ «համայնավարութիւնը յառաջ կը խաղայ ամէն տեղ եւ թէ Գերմանիան ամենածանր թշուառութեան պիտի մատնուի եթէ չդաշնակցի արեւմուտքի»: Եւ յիշեցուց թէ կնքուած դաշնագիրները պիտի վաւերացուին, հակառակ ընկերվարականներու ընդդիմութեան: «Եթէ ընկերվարականները իշխանութեան գլուխ անցնելով պատռեն հաշտութեան եւ եւրոպական բանակի դաշնագիրները, այդ հսկայական ցնցում մը պիտի ըլլայ աշխարհի համար, տնտեսական - քաղաքական թշուառութեան մատնելով Գերմանիան»: Արեւմտեան Գերմանիան արդէն վաւերացուցած է եւրոպական բանակի դաշնագիրը, որուն համաձայն 500.000 զինուոր պիտի տրամադրէ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ վերջացաւ կիրակի օր: Ընդունելով հանդերձ եւրոպական բանակի ծրագիրը, բանաձեւը համաձայն չէ անոր անմիջական վաւերացման եւ կարգ մը երաշխիքներ կը պահանջէ Գերմանիոյ վերազինման մասին:

ԿԵՂԾ ՏՈԼԱՐՆԱՐ կը շինէր գաղտնի տպարան մը՝ Մալաքովի մէջ: Ոստիկանութիւնը գրաւեց մեծ քանակութեամբ 20, 50 եւ 100 տոլարնոց կտրոններ եւ ձերբակալեց հինգ հոգի:

ՍՈՒՐԻՈՅ հանրապետութեան նախագահութեան միակ թեկնածու հռչակուեցաւ զնդ. Շիշաքլի: Ընտրութիւնը պիտի կատարուի Յուլիս 10ին:

ԳԱՀԻՐԷԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց խումբ մը համայնավարներ երբ գաղտնի ժողով մը կը գումարէին: Տպարան մըն ալ երեւան հանուեցաւ եւ բազմաթիւ թռուցիկներ բռնուեցան: Զինուորական ատեան մը պիտի դատէ ամբաստանեալները:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կարապետ Պալեանի եւ իր պարագաներուն իր հօրը մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Տան ֆոնտին:

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ եղանակին վերջին դասախօսութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30–ին, Ազգ. Տան մէջ:

Դասախօս՝ Պ. ՊԵՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ: Նիւթը՝ Ակնարկ մը միջնադարեան հայ դրամներու վրայ: Մուտքը ազատ է:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25:

Այրի Տիկին Արաքսի Բազումեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Յ. Պահչէճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Արշակ Բազումեան եւ զաւակները ու բոլոր ազգականները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծհօր եւ ազգականին՝

Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԲԱԶՈՒՄԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ, 1 ռիւ Փիէռ Պրոսոլէթ, Առնուվիլ լէ Կոնէս, 72 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի ժամը 3.15ին Առնուվիլի Հայոց եկեղեցին:

Հաղորդ. միջոց. — Օթօպիւս թիւ 268 Փորթ տը լա Շափէլէն եւ Կառ տիւ Նոռէն ժամը 2.20ի շոգեկառքը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Հերոսամարտի Օրը, ԽԱՆԱՍՈՐը, Շաւիլի մէջ: Յուլիս 26ի կիրակի օրը:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ՚արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՀԱՄԱԶԳ. ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃեՄԱՐԱՆ

Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանի տնօրէնութիւնը պատիւ ունի յայտնելու հասարակութեան, թէ եկող տարեսկիզբէն – Հոկտեմբեր – պիտի բացուի ճեմարանի գիշերօթիկ բաժինը առայժմ միայն մանչերու համար: Աշակերտներ կ՚ընդունուին բոլոր երկիրներէ:

Մօտերս լոյս կը տեսնէ գրքոյկ մը, որուն մէջ պիտի տրուին ընդհ. տեղեկութիւններ ճեմարանի մասին, ծրագրի ամփոփումը, ընդունելութեան պայմանները:

Տնօրէնութիւնս սիրով կ՚ուղարկէ ցանկացողներուն: Հասցէ՝

Collège Arménien, 10, Rue Hussein Betrum
Beyrouth - Liban

Օր. ԱԼԻՍ-ԱՂԱՒՆԻ ՏէՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Պ. ՕՆՆԻԿ – ԺԱՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Ամուսնացած

29 Յունիս, 1953 Վալանս

× Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ, կամ գրաւոր շնորհաւորեցին նորապսակ ամոլը:

Հարսին ծնողքը Տէր եւ Տիկին Ա. Տէր Սարգիսեան հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման ֆոնտին, հազար ֆրանք ալ «Հայ-Բոյժ»ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Իսի լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60

C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՅՈՒԼԻՍ • MERCREDI 8 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7111 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2522

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԵԱՆՔԻ ԴԱՍԸ

•

Արտակարգ դէպքեր իրար կը հրմշտկեն Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ, անցեալ Յունիսէն ի վեր:

Դժուար է սառուցել կարգ մը դէպքեր: Դուռները փակ են, եւ շատ մը լուրեր կը հասնին մաքսանենգութեամբ,— դիւանագիտական ճամբով կամ փախստականներու միջոցաւ:

Բայց, ինչ որ կը հաղորդուի պաշտօնապէս, բուն իսկ խորհրդային աղբիւրներէ, բաւական է հաստատելու թէ կը գտնուինք բախտորոշ կացութեան մը առջեւ:

Թուենք վաւերական դէպքերը.—

Դրամական բարենորոգումը, որով բուրլին կը դառնար հիմք չեխական դրամին, ծանր խռովութիւններ յարոյց Չեխոսլովաքիոյ մէջ, Յունիս 5էն սկսեալ:

Բուռն ցոյցեր կատարուեցան մասնաւորապէս Փրակայի, Փիլզէնի եւ ուրիշ ճարտարագործական կեդրոններու մէջ: Կացութիւնը ծանր էր մանաւանդ անոր համար որ կառավարութիւնը իրեն դէմ կը գտնէր աշխատաւոր բազմութիւնները: Հարիւր հազարաւորներ մոխիրի վրայ նստած էին: Անշուշտ արիւն ալ հոսեցաւ: Ո՞վ կրցած է հաշուել խորհրդային խոստումներու զոհերը, այսպիսի պարագաներու մէջ:

Ի վերջոյ կառավարութիւնը խոստովանեցաւ թէ իսկապէս խուճապ ծագած է, տեղի տալով խռովութեանց: Եւ, ըստ սովորութեան, օտար դրդիչներ փնտռեց, միեւնոյն ատեն կարգ մը զիջումներ կատարելով:

Յունիս 17ին, իրական ըմբոստութիւն մը կը պայթէր Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ, որ կը գտնուի սովետական տիրապետութեան տակ:

Խլրտումին սկզբնապատճառը բանուորական էր, — Բողոք յաւելեալ աշխատանքի դէմ: Կառավարութիւնը կը ստիպէր 10-20 առ հարիւր աւելի արտադրել միեւնոյն աշխատավարձքով:

Ճամբան երկար չէ տնտեսականէն քաղաքականը: Եւ հարիւր հազարաւոր բանուորներ փողոց թափեցան, «Կեցցէ՛ ազատութիւնը, անկցի՛ն Սովետները» աղաղակելով:

Պերլինի գրաւումէն ի վեր, առաջին անգամ էր որ այս տեսակ ձայներ կը լսուէին, զղրդալից ցոյցերով:

Խորհրդային իշխանութիւնը անմիջապէս ըմբռնեց թէ հրասայլերու թաւալումը եւ կարմիր զօրքին երեւումը, մինչեւ անգամ խմբական գնդակահարումները բաւական չէն, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար:

Եւ, զսպողական գործողութեանց հետ զուգընթաց, կատարուեցան շարք մը բարեփոխումներ:

Գիտէք մանրամասնութիւնները:

Յունիս 26ին արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետը կը ծանուցանէր թէ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած է, լայն իրաւասութիւններով, բաւոքելու համար աշխատաւոր բազմութեանց կացութիւնը:

Յանձնաժողովին պաշտօնն էր.— 1. Մէջտեղ հանել ուտեստի եւ հագուստի պահեստները.— 2. Կէս առ կէս կրճատել սպառազինութեանց եւ ծանր ճարտարագործութեան արտադրութիւնը.— 3. Նուազագոյն չափին իջեցնել այն արտադրութիւնը զոր հողագործները պարտաւոր են յանձնել պետութեան.— 4. Աւելի աշխատավարձք վճարել այն բանուորներուն որոնք օրինական չափէն աւելի կ՚արտադրեն, «իրենց յօժար կամքով»:

Անկէ առաջ եւ աւելի վերջը ուրիշ բարեփոխումներ եւ զիջումներ ալ հաղորդուեցան, վերի վայր շրջելով հաստատուած կարգուսարքը:

Եւ ահաւասիկ նոր յեղաշրջում Հունգարիոյ մէջ: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ԴԱՀԼԻՃԸ ԾԱՆՐ ՓՈՐՁԻ ՄԸ ԵՆԹԱԿՈՒԱԾ Է ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Ազգ. ժողովը երէկ սկսաւ քննել կառավարութեան ելմտական ծրագիրները, որոնք շարք մը նոր տուրքեր կը նախատեսեն, մասնաւորապէս վերադարձնելու համար Պանք տը Ֆրանսի կանխավճարները:

Դրամատան կառավարիչը ինք սաստիկ պահանջած էր մինչեւ Յուլիս 10 վճարել վերջին կանխավճարները: Այնպէս որ նախարարները հարկադրուեցան աշխատիլ մինչեւ գիշերը ուշ ատեն, կիրակիէն երկուշաբթի, վերջնապէս խմբագրելու համար իրենց առաջարկները: Խորհրդակցութիւնները տեւեցին չորս ժամ, եւ ժամանակ չեղաւ ամբողջովին քննելու ելմտական նախարարին ծրագիրը:

Երեքշաբթի օր, Ազգ. ժողովին ելմտական յանձնախումբը քննելով եղած առաջարկները, քուէարկեց ալքոլի տուրքին յաւելումը, բայց մերժեց բարձրացնել հրանիւթի (էսանս) գինը:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, ելմտական նախարարը, Պ. Էտկառ Ֆոռ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է նոր հասոյթներ ճարել, Պանք տը Ֆրանսի պահանջքը վճարելու եւ նոր վարկեր ստանալու համար: Յետոյ, պնդեց թէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ կարգ մը մասնաւոր իրաւասութիւններ, ելեւմուտքը հաւասարակշռելու, տնտեսական գործունէութեան զարկ տալու եւ ուրիշ բարեփոխումներ կատարելու համար:

Կառավարութեան անդամներուն մեկնումէն վերջն էր որ յանձնաժողովը մեծամասնութեամբ քուէարկեց ալքոլի տուրքին յաւելումը (30 առ հարիւր): Հաւանեցաւ նաեւ, անցագրի գինը հազարէն բարձրացնել 2000 ֆրանքի, բայց մերժեց բարձրացնել դրոշմատուրքի տուրքը, ինչպէս եւ հինգ ֆրանք աւելցնել հրանիւթի գինը: Յանձնաժողովը սկզբունքով քուէարկեց նաեւ իրաւասութեանց ընդարձակման առաջարկը, կարգ մը սահմանափակումներով:

× Ելմտական յանձնաժողովին առջեւ բացատրութիւններ տուած ատեն, կառավարութեան ներկայացուցիչները խոստովանեցան թէ նոր ծրագիրը «ցաւալի է», բայց ուրիշ ելք չունին, նկատի առնելով որ գործազրկութիւնը կ՚աւելնայ, ելմտացոյցը կարեւոր բաց մը կը ցուցնէ, արտաքին առեւտուրը հետզհետէ կը նուազի, ազգային արտադրութիւնն ալ անկում կրած է վերջերս եւն.:

Կառավարութիւնը ի հարկին վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ Ազգ. ժողովին մէջ:

× Օրուան միւս հրատապ հարցը, Հնդկաչինի պատերազմը, նոյնքան անձկութիւն կը պատճառէ: Փարիզի մէջ անհամբեր կը սպասեն Հնդկաչինի երեք պետութեանց պատասխանին: Իշխան Սուվաննա Ֆումա, Լաոսի վարչապետը յայտարարեց թէ պատրաստ են անմիջապէս բանակցելու, համաձայն Ֆրանսայի նոր առաջարկներուն: Վիէթ – Նամի (Աննամ) կառավարութիւնն ալ նպաստաւոր պատասխան տուած են. բայց Քամպոճի վարիչները վերապահ դիրք մը բռնած են:

ՓԱՐԻԶԻ խորհրդային դեսպան նշանակուեցաւ Պ. Սերժ Վինոկրատով, իբրեւ յաջորդ Փաւլովի: Ծնած է 1907ին: Մասնագէտ մը կը համարուի արեւելեան եւ հարաւային Եւրոպայի խնդիրներուն: Նախապէս եղած է պատմութեան ուսուցիչ, խորհրդական՝ Անգարայի դեսպանատան, իսկ 1940ին ալ դեսպան, երբ 33 տարեկան էր:

ՆՈՐ ԶԻԶՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

•

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ԱՄԵՐԻԿԱՆ

Արեւելեան Պերլին հասած տեղեկութեանց համաձայն, Խ. Միութիւնը նոր առաջարկ մը պիտի ներկայացնէ մօտերս: Կ՚ըսուի թէ ծրագիր մը մշակուած է, որով Խ. Միութիւնը պիտի հրաժարի Աւստրիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ գրաւած մասնաւոր դիրքէն, որպէսզի կարելի ըլլայ համաձայնութիւն մը գոյացնել Չորս կամ Հինգ Մեծերու միջեւ, միացեալ եւ չէզոք Գերմանիա մը ստեղծելու համար: Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս առթիւ Մոսկուա պիտի պահանջէ որ արեւմտեան երեք պետութիւնները մէկդի դնեն որ եւ է նախապատրաստական ժողով (կ՚ակնարկէ Պերմուտայի ժողովին):

Արեւմտեան Պերլինի քաղաքական շրջանակներուն մէջ հաւատք չեն ընծայեր Մոսկուայի հաւաստիքներուն:

× Երրորդ անգամ ըլլալով Պերլինի արեւմտեան հրամանատարները պահանջեցին խորհրդային իշխանութենէն ջնջել Յունիս 17էն ի վեր հաստատուած սեղմումները: Ծանուցագիրը ընդունելով հանդերձ որ, կարգ մը արգելքներ ջնջուած են, դիտել կուտայ թէ բնականոն վիճակը չէ վերահաստատուած տակաւին:

× Զանազան աղբիւրներէ հասած տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ արբանեակ երկիրներու խորհրդային իշխանութիւնները նոր բարեփոխումներկըխոստանան, որպէսզի չկրկնուին Չեխոսլովաքիոյ եւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ պատահած դէպքերը: Փեշթայի անթելը նոր մանրամասնութիւններ հաղորդեց պարենաւորման դիւրութեանց մասին: Հացը, որ կտրոնով կը տրուէր ութ տարիէ ի վեր, այսուհետեւ ազատ պիտի ծախուի: Պիտի աւելցնեն շաքարի, գետնախնձորի, բանջարեղէնի եւ պտուղներու բաժնեչափը: Տարիներէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով ճերմակ հաց ծախեր են Բշ. օր:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կրաւորական դիմադրութիւնը կը շարունակուի Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Ռումանիոյ մէջ ալ միշտ կը վախնան խլրտումներէ: Միջոցներ ձեռք առնուած են պարենաւորումը կանոնաւորելու համար: Լոնտոն հասած լուրեր կ՚ըսեն թէ կարգ մը դէպքեր պատահած են Պուլկարիոյ ծխախոտի շրջաններուն մէջ:

Եւ վերջապէս, իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ բուն իսկ Խ. Միութեան մէջ ալ տենդագին քարոզութիւններ կը կատարուին, աշխատաւոր բազմութիւնները զգուշացնելու համար: Մասնաւորապէս ուշադրութիւն կ՚ընծայուի Ուկրայնայի, Սպիտակ Ռուսիոյ, Լենինկրատի, Սթալինկրատի եւ ուրիշ վայրերու:

× «Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, խմբագրականով մը ուժգնօրէն կը քննադատէ Մ. Նահանգները, իբրեւ դրդիչ արեւելեան Եւրոպայի մէջ ծագած անկարգութեանց: Միեւնոյն ատեն կ՚ըսէ թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է վիճելի խնդիրները լուծելու բանակցութիւններով:

Թերթին քննադատութիւնները մասնաւորապէս ուղղուած են նախագահ Այզընհաուըրի, արտաքին նախարար Ֆ. Տըլըսի եւ ամերիկեան մամուլին դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ կ՚ուզեն «կրկնել Յունիս 17ի Պերլինի դէպքը»: Թերթին կարծիքով, Մ. Նահանգները կ՚ուզեն ահաբեկել իրենց դաշնակիցները, մէջն ըլլալով Անգլիան եւ Ֆրանսան, «խորհրդային կարծեցեալ սպառնալիք մը» երեւակայելով: «Ամերիկեան վարիչ շրջանակները իրենք ահուդողի մատնուած են իրենց արտաքին քաղաքականութեան ձախողումէն եւ իրենց դաշնակիցներուն անհամաձայնութիւններէն»:

Բաղդատելով Չըրչիլի դիրքը ամերիկացի վարիչներուն քաղաքականութեան հետ, «Փրաւտա» դիտել կուտայ թէ Անգլիոյ վարչապետին առաջարկը» նպաստաւոր ընդունելութիւն գտաւ բոլոր երկիրներուն մէջ. եւ միայն Ուաշինկթընի մէջ թշնամական մեկնութիւններ կատարուե-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Մակար Թիւթիւնճեանէ (Քամերուն, Կեդր. Ափրիկէ) 5000 ֆր.:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԵՐԲ ԵՐԿԻՐ ԿԸ ՄՏՆԷԻՆ

Ամէնքս ալ քստմնելի պատմութիւններ լսած կամ կարդացած ենք, դէպի Երկիր կատարուած արշաւանքներու մասին:

Ընդհարում սահմանին վրայ: Կատաղի կռիւներ եւ բնաջնջում:

Կամ ձիւնամրրիկ եւ անկում անդունդն ի վար: Զարդուփշուր կամ սառած մարմիններ ...

Բայց մանր դէպքեր, ռնիր - արկածներ ալ կան որոնք նոյնքան պերճախօս են:

Ռուբէնի «Յեղափոխականի մը յիշատակներուն» Բ. հատորին կցուած են Արամի յուշերը: Կենդանի վկայութիւն մը որ կարծես երէկ է գրուած:

Ինչպէս Ռուբէն, Արամ ալ այդ յուշերը գրի առած է առանց գրականութիւն փորձելու:

— «Վերջապէս, որոշեցի գրել այն ինչ որ տեսել եմ, լսել, արել, — ես եւ ընկերներս»:

Եւ, մեծ դէպքերու հետ, կը նկարագրէ նաեւ պատկերներ ամենօրեայ կեանքէն:

Հազիւ 22 – 23 տարեկան, ճամբայ ելած է դէպի Վան, թուրքեւպարսկական սահմանագլուխէն. [illegible] Մ. Թադէի վանքը:

Երբ ժամանակը կուգայ, հին հագուստ մը կը ճարեն: Յետոյ կ՚որոշեն երեսը ածիլել:

— «Բայց ո՞ր տեղից գտնել այս սարի գլխին կանոնաւոր սափրիչ. զէթ ածելի. ոչ այս կայ, ոչ այն: Դէս ու դէն ենք ընկնում: Վերջապէս յայտնում են որ գիւղի եւ վանքի ամենալաւ «թրաշճի»ն վանքի ծառայ Սահակն է, որ ունէր մի լաւ սուր դանակ, որով եւ՛ ոչխար էր մորթում, ե՛ւ փայտ կտրում, ե՛ւ մարդու երես ածիլում...:

«Ճար չկար. ոնց որ եզը կը տանեն սպանդանոց, ինձ էլ նստացրին Սահակի առջեւ: Տնաքանդը սապոնով «թրաշ» անելու սովորութիւն չունէր. այդ բանը նրա գլուխը ձգեց Յարութիւնը: Վերջապէս երկար – բարակ նախապատրաստութիւններից վերջ՝ դանակը սրեց եւ գործի սկսեց:

«Ղըրթ, ղըրթ. անտէր երեսս շատ սարթ է. խեղճի դանակը չի կտրում. սոսկալի ցաւ է պատճառում: Իսկ երբ մի երեսս վերջացրեց եւ սկսեց վիզս, ուղղակի անտանելի էր: Դիմանալ չկարողացայ: Արդէն մի քանի տեղից կտրել էր. տղայի պէս խռովեցի եւ ըմբոստացայ: Վարդապետը, Փայլակը, Արտուրը եւ Յարութիւնը կանգնած կը խնդային ու կը հեգնէին: Ծառան վախեցած փախաւ: Գործը շարունակեց Յարութիւնը: Մնացածը երեւակայելու է: Երեսս ամբողջ վէրք էր»:

Յաջորդով՝ ակռայ քաշելու պատմութիւն մը, շատ աւելի «զգայացունց»:

ՎԱՀԷ

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

(ԱՂՔԱՏՆ ՈՒ ՀԱՐՈՒՍՏԸ)

●

ԽՄԲ.— Աթէնքի «*Ազատ Օր*»ը տեսակցութիւն մը ունեցած էր ՀՕՄի ներկայացուցիչին՝ Տիկին Զապէլ Սերոբեանի հետ, վերջին այցելութեան առթիւ: Ստորեւ՝ ամփոփումը, ուր կարգ մը շահեկան նորութիւններ կը յայտնուին.—

— Ի՞նչ են ձեր տպաւորութիւնները յունահայ գաղութէն:

= Աւելի քան խանդավառիչ աւելի քան որ պիտի սպասէր մարդ: Նկատի առնելով անշուշտ պայմանները: Կը խոստովանիմ որ հոս գալէս առաջ տարբեր գաղափար կազմած էի Յունահայ գաղութի մասին: Հիմա հիմնովին տարբեր է այդ գաղափարը... Համոզուեցայ թէ՝ ամերիկահայ գաղութի նիւթական օժանդակութիւնը աւելի արդիւնք տուած է հոս, քան եթէ ծախսուէր նոյնինքն Ամերիկայի մէջ, Որովհետեւ աւելի սուղ երկիր է Ամերիկան, եւ հետեւաբար ձեր երկրին մէջ ծախսուելով նոյն դրամը աւելի մեծ արժէք եւ արդիւնք կ'ունենայ:

Գիտեմ որ տրամադրուած գումարները անբաւարար էին, եւ օժանդակութիւնը աւելի բարոյական բնոյթ կը կրէր: Չէ՞ որ պէտք է ներկայ ըլլանք ամենուրեք ուր կարիք կայ:

Համեմատութիւնները պահելով միշտ, համոզուեցայ որ տեղւոյն վրայ աւելի դըրամ կը հայթայթէք, քան մենք ձեզի կը ղրկենք: Միշտ կը մտածէինք այցելել նըպաստընկալ երկիրները: Մեր աչքերով տեսնել ու յետոյ դիրք ճշդել: Հիմա տեսայ... եւ իմ վերադարձիս Ամերիկա՝ պիտի ջանամ աւելցնել օժանդակութեան գումարները, ըսելով որ մեր յատկացուցած դրամը տուած է իսկապէս արդար հունձք:

— Ինչպէ՞ս գտաք Յունաստանի Կ. Խաչի գործունէութիւնը:

= Մեր Ամերիկայի ՀՕՄէն տարբեր է: Հոս վարչութիւնը կ'ընտրուի եւ անոր վըրայ կը մնայ բոլոր գործը: Բուէարկողը չի մասնակցիր գործնապէս ընդհանուր գործին: Խոշոր պակաս մըն է ատիկա: Ընդհակառակն պէտք է ջանք թափել, որ հայ կինը պատրաստուի իր քաղաքացիական պարտականութեանց գլուխը անցնելու: Անկեղծօրէն այս է միակ դիտողութիւնս Յունաստանի Կ. Խաչի մասին: Նոյնը տեսայ Սելանիկի մէջ ալ: Նոյնը տեսայ նաեւ Ֆրանսայի մէջ: Ամերիկայի մէջ այդ տեսակէտով շատ բծախնդիր ենք: Կ'աշխատինք քաղաքացիութեան պատրաստել հայ կինը:

Այս տարի այդ ուղղութեամբ լարելու էք ձեր բոլոր ճիգերը:

— Կը հաճի՞ք որոշ տեղեկութիւններ տալ Ամերիկայի ՀՕՄի գործունէութեան եւ առաջադրութեանց շուրջ:

= Հայ Սփիւռքի մէջ ամէնէն զօրեղ կանացի կազմակերպութիւնն է ՀՕՄը: Անկախ, ինքնավար եւ ուրոյն միութիւն մըն է: Մենք կուսակցականներ չենք, բառին բուն առումով, սակայն սերտ ու անմիջական գործակցութիւն ունինք բոլոր այն անհատներուն ու կազմակերպութեանց հետ, որոնք նոյն իտէալները ունին մեզի հետ:

Ճիշդ է թէ՝ հին անդամները հետզհետէ կը ծերանան, եւ թիւի պակաս մը ունինք, այնուամենայնիւ մեր գործունէութիւնը երբեք չի լճանար, որովհետեւ ճկունութիւնը ունինք փոփոխութիւններու ենթարկելու եւ նպաստաւոր կացութիւններ ստեղծելու: Ղեկավարութիւնը ճշմարիտ քաղաքացիական կրթութիւն ստացած անդամուհիներէ բաղկացած է, գիտակից՝ իրաւունքներուն եւ ձգտումներուն: Եւ այդ տեսակէտով, ղեկավարները իսկապէս որ ծանր աշխատանքի լծուած են: Մենք քաղաքական նպատակներ չունինք, ոչ ալ մեր գոյութիւնը արտաքին դէպքերու հետ կապուած է: Եւ սակայն մեր գործունէութիւնը չի սահմանափակուիր միայն բարեսիրական մարզին մէջ: Մեծ, շատ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայենք մշակութային գործունէութեան: Կը ցանկանք՝ որ մեր ժողովուրդը ունենայ ընդհանուր բարձրացում, հոգեկան եւ իմացական: Որովհետեւ, ակներեւ է որ ազգը պէտք ունի ղեկավարներու, գործիչներու, պատրաստուած մըտաւորական դասի մը: Ատոր համար է որ կը պահենք դպրոցներ, կ'օժանդակենք «Փալանճեան» ճեմարանին, եւրոպական զանազան համալսարաններու մէջ կը պահենք ուսանողներ, սաներ, եւայլն:

Այսուհանդերձ մի կարծէք թէ մեր քըսակը լեցուն է: Մեր միջոցները համեստ են: Մեր շրջանակը համեստ աշխատաւորներու շրջանակ մըն է: Սխալ է այն առասպելական պատմութիւնը՝ թէ «հարուստ» ենք: Անոնք որ նիւթապէս կ'օգնեն մեզի, իսկական զոհողութիւն է որ կ'ընեն: Մեր ընդհանուր ժողովներու ընթացքին, եթէ հինգ օր տեւեն անոնք, չորսուկէս օրը Սփիւռքով կը զբաղինք: Կը զբաղինք գաղութներով՝ իբրեւ թէ մեր մօտ ըլլային անոնք, համահաւասար գուրգուրանքով եւ հետաքրքրութեամբ:

— Կը հաճի՞ք որոշ ծանօթութիւններ տալ ամերիկահայ նոր սերունդի մասին:

= Մեր գաղութը, գործելու բացարձակ ազատութիւն կը վայելէ: Բայց կեանքին պայմանները այնպէս դասաւորուած են, որ գաղութի տեւականացման մասին որոշ արգելքներ ծագին: Մեր ճիգն է՝ կարելի եղածին չափ երկարել գաղութի կեանքը: Տակաւին չենք նահանջած: Բարձր դաստիարակութիւն ու կրթութիւն ունեցող սերունդ մը կայ: Սակայն, հայութեամբ չեն հետաքրքրուիր որքան որ պիտի փափաքէինք: Գիտեն թէ Հայ են, գիտեն ամէն ինչ, անցեալը, ներկան... բայց նախ Ամերիկացի են: Յաճախ, իրենց ծնողքը գոհ ձգելու համար է որ կ'ընեն ինչ որ կ'ընեն...: Բայց այդ սերունդն ալ իր օգտակարութիւնը ունի: Քանի որ չեն ուրանար իրենց հայկական ծագումը, ամերիկահայ երիտասարդները մեր ազգին ամենալաւ պրոպականտն են, իբրեւ խելացի, ընդունակ, քրիստոնեայ, ուղղամիտ տարր: Մանաւանդ բարձր հաստատութեանց մէջ ուսանողները իրաւ քաղաքակրթուած եւ յառաջդիմասէր ազգի մը զաւակներու տպաւորութիւնը կը թողուն: Այդ ձեւով կը փարատի այն տպաւորութիւնը թէ՝ Հայերը փոքր առեւտրականներ են, դրամ շահող մարդիկ են միայն եւ ուրիշ ոչինչ: Քաղաքակրթութեան յառաջդիմութեան մեր բերած նպաստը՝ ըղձալի կը դառնայ ուրեմն: Այդ ուղղութեամբ ամերիկահայ նոր սերունդը պատիւ բերած է մեզի: Անոնք ալ այդ ձեւով իրենց օգտակարութիւնը կ'ունենան ազգին:

ԱՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

●

Աղքատ երկիրներն ալ աղքատ մարդոց պէս, յաճախ, այն պատրանքը կը սնուցանեն թէ լերկ հողերը կրնան օր մը հանքային հարստութիւն մէջտեղ հանել, անհետացնելով նիւթական դժուարութիւնները:

Իսրայէլի յենարանը Նեճաւի անապատն է, որ կարծել կուտայ թէ հարստութիւն մը թաղուած է իր մակերեսին տակ:

Հին կտակարանն ալ կը նկարագրէ Պաղեստինը իբրեւ Աւետեաց Երկիրը ուրկէ երեք հազար տարի առաջ մեղր ու կաթ կը հոսէր, եւ մասնաւորաբար կը յիշէ Նեճաւը իբրեւ հող մը՝ որուն քարերը երկաթ էին եւ բլուրներէն արոյր կը պեղէին:

Սողոմոն Թագաւոր, պրպտելով հարաւային Նեճաւը, հողին տակէն պղինձի դերտ հանեց, ճիշդ այն վայրէն որ այն ատեն կը կոչուէր Եդովմի երկիր, Աքապայի ծոցին վրայ, Կարմիր ծովուն արեւելեան թեւը:

Դարեր ետք, Սողոմոն Թագաւորին հանքերը վերստին գտնուեցան տոքթ. Այզըն Կլիւքի կողմէ, որ քսան տարի մնաց Պաղեստին, աւետարանական զննութեանց համար, նախքան իր Ամերիկա վերադարձը 1947ին, երբ նախագահ կ'ընտրուէր Եբրայական Միութեան գոլէճին: Իբրեւ առաջնորդ ունենալով Աստուածաշունչը, Տոքթ. Կլիւքի նախ գտաւ Սողոմոն Թագաւորին նաւահանգիստը, ուր պեղումները մէջտեղ հանեցին երկաթի եւ պղինձի մեծ ձուլարան մը: Աւելի ետք Վատի Արապաշի մօտ հանքեր գտնուեցան:

Ցարդ կատարուած քննութիւնները ցոյց կուտան թէ չորս միլիոն թոն պղինձ կարելի է հանել: (Ստորին տեսակի հանածոյ մը, 1.5էն 2.5 առ հարիւր խտացումով): Պղինձի այս հանքերը շահագործելու համար պէտք՛է մեծ քանակութեամբ արտադրել, որպէսզի տնտեսապէս օգտակար ըլլայ: Պելժիական ընկերութիւն մը արդէն հանածոյի գործարաններ կը հիմնէ հոն: Փոխադրութեան միջոցները սուղ են, որովհետեւ, թէեւ հանքերը Ելաթի նաւահանգիստէն 18 մղոն անդին կը գտնուին, սակայն հոդ չեն տարած այս նաւահանգիստին, ինչպէս գիտել կուտայ ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը: Ելաթի շրջանը պիտի միանայ անապատէն անդին գտնուող ճամբուն: Իսկ անապատէն մինչեւ Հայֆայի նաւահանգիստը շատ երկար ճամբայ է:

Ուրիշ հանքեր աւելի մատչելի են: Ճամբայ մը բացուած է հիմա մինչեւ Սդոմ, Աստուածաշնչական Սոդոմը, որ կը գտնուի Մեռեալ Ծովուն հարաւը, որ ուր կային փոթասի գործարաններ: Մինչեւ 1948ի արաբեւհրէական պատերազմը Մեռեալ Ծովուն փոթասը Պաղեստինի միակ հանքային արտածումն էր:

Պատերազմի միջոցին գործարանը անգործածելի դարձաւ: Արաբեւհրէական սահմանագլուխին հաստատումով, Իսրայէլ կորսնցուց Մեռեալ Ծովուն երկու երրորդը, որուն մէջ կը գտնուէին փոթասի գործարանները, հիւսիսային մասին մէջ: Սդոմ երթալու ճամբայ չկար, որովհետեւ նախապէս փոթասը նաւով կը ղրկէին դէպի հիւսիսային ափերը, անկէ ալ ցամաքէն դէպի Հայֆա:

Մ. Նահանգներու Արտածման եւ Ներածման դրամատունը երկու միլիոն հինգ հարիւր հազար տոլար տրամադրեց Սոդոմի գործարաններու վերահաստատման համար: Ամբողջ հինգ տարի զանցառութեան հետեւանքով գործարանին մեծ մասը քանդուած էր: Հաւանական է որ երկու ամիսէն գործարանը պատրաստ ըլլայ: Արտադրութեան ծրագրով տարեկան 60 հազար թոն կը նախատեսուի այս տարուան համար, հարիւր հազար թոն գալ տարի եւ 135 հազար թոն 1955ին:

Իսրայէլ դժուարութեանց կը բախի Սոդոմի մէջ անուշ ջուրի պակասի, ինչպէս եւ չոգիացող փուռերու համար տրամադրելի վայրի փոքրութեան պատճառով: 1955ին երբ ամէն բան կարգին ըլլայ, Իսրայէլ պիտի ունենայ մեծ եկամուտ մը հինգէն վեց միլիոն տոլար: Իսկ երբ աւելի հեռաւոր ապագային 300 հազար թոն արտադրեն, Իսրայէլ 12 միլիոն տոլարի շահ մը պիտի ապահովէ եթէ պահուին միջազգային գիները:

Սակայն Մ. Նահանգները ներկայիս յաւելեալ փոթաս ունին, որով դժուար պիտի ըլլայ Իսրայէլի համար գտնել համաշխարհային շուկայ մը: Մինչեւ անգամ երկաթուղին երկարելով Նեճաւի անապատէն անդին, դարձեալ փոխադրութեան գիները

ԹԱԴՈՍ ԱՂԲԱՐ

(Հատուած «Թէ՝ ինչպէս ապրեցան»էն)

Մնաց հոն երկու օր, փորձեց բոլոր միջոցները որսին դիակը գտնելու համար, բայց՝ իր ճիգերը մնացին ապարդիւն: Երրորդ օրը կէս գիշերին վերադարձաւ քաղաք առանց ցոյց եւ աղմուկի:

Հետեւեալ իրիկունը հաքիմն ու միւֆթին եկած էին Սելամլըք: Այդ գիշեր սենեկապետը հրահանգ ստացած էր ուրիշ մարդ չընդունիլ:

Փաշան սրտաբեկ պատմեց կատարած աշխատանքներն ու արդիւնքը: Յուզուած էր: Երկու կրօնապետները նկատած էին անոր տառապանքը: Իրարու մօտեցան, իրենց մօրուքները շփեցին ու բացին իմաստութեան տոպրակը... գտան «շէրի»էն հատուած մը ու եկան այն եզրակացութեան թէ՝ Նեվուզը պիլահ (Աստուած մի արասցէ) այդ արջը՝ Ալլահին կողմէ մարդկութիւնը պատժելու համար ղըրկուած «րէսուլ» մըն է (առաքեալ), մեր շուրջը մեզ պատուհասելու համար. անոր մարմինէն գնդակ չանցնիր, ան մարմին չէ այլ տեսիլք, ուրեմն զայն հալածելը անպատուաճ եւ մեղապարտ գործ է...

Փաշան իր որսորդի համբաւը փրկելու ու անյաջողութիւնը պարտկելու համար պէտք ունէր այս ելոյթին: Հաճելի էին տրուած հաւաստիքները, ուստի վաւերացուց կրօնապետներուն որոշումը.

— Արդէն կը կասկածէի Գերմարդկային բնոյթէ մը, բայց ստիպուած էի փորձել, ուրեմն իմ փորձը կը հաստատէ ձեր իմաստուն վճիռը:

×

Կ'անցնին ամիսներ: Լուրը կը տարածուի քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ: Մըզկիթներու բակերուն մէջ եղած հաւաքոյթներու ատեն կը յայտարարուի թէ «պուլղուրճին» հալածելը արգիլուած է Շէրիի օրէնքով, թէ ան ղրկուած է անհաւատները զգաստացնելու համար:

«Պուլղուրճի»ն անհետացած էր: Փըսփսուքներ կային թէ մեռած է: Ըսողներ կային թէ քաշուած է անտառներուն խորը վէրքերը լզելով դարմանելու համար, իսկ սոֆթաները կը սպասէին մօտալուտ պատուհասի մը:

Ամրան օր մը Գրիգոր աղա կ'ընդունի այցելութիւնը փաշայի կրտսեր որդւոյն, իրեն հասակակից որսորդ երիտասարդ մը: Ան հօրը հետ միշտ անհաշտ է իր կրօնական թերահաւատութիւններուն ու «նորելուկ» ըմբռնումներուն պատճառով:

Միասին բերած էր զազանազուսպ որսի շուներ ու ծանօթ երկու որսորդներ: Կը քաշուին տան վերնայարկը, զմբէթաւոր աշտարակը: Կը յայտնէ իր այցելութեան պատճառը, լսած, ստուգած է թէ «պուլղուրճին» կը գտնուի Ցէյնիի լեռները, փայտածուխ պատրաստող չինականներ տեսած են հոն, լուրը հասած է հօրը ականջը: Ան դժգոհ, սրտնեղած կրկին խատիւ արգիլած է հալածել զայն: Իսկ Ահմէտ պէյ որոշած էր Գրիգոր աղայի որսորդական խումբով փորձ մը կատարել զայն որսալու: Եթէ յաջողէր՝ իրենց համար պիտի ըլլար մեծ նուաճում մը, հակառակ պարագային՝ վստահ էր թէ պիտի չտարաձայնուէր իրենց ձեռնարկը, լուրը հասցնելով մինչեւ հօրը:

Կ'որոշեն սեղմ շրջանակի մէջ իրենց հաւատարիմ մարդերով փորձել արշաւանքը:

Ձեռնարկը պիտի վարէր մեր Թադոս աղբարը, երեք տղաք՝ Գրիգոր աղայի լաւագոյն նշանաձիգներէն, երեք՝ Ահմէտ պէյն ու իր մարդիկը: Գրիգոր աղան ու Թադոս՛աղբար իրենց վարպետ որսի շուներով կ'ուղղուին դէպի Պէյնիի լեռները: Իրիկունը կ'իջեւանին Եորուկ, Սարը Հասանին վրանը: Հիւրընկալէն կը պահեն իրենց նպատակը: Կ'ըսեն թէ եկած են վարազ որսալու:

Ընթրիքի պահուն խօսք կը բացուի «Պուլղուրճի»ի մասին: Սարը Հասան կը յայտնէ թէ՝ իր տղոցը արգիլած է անոր վրայ զէնք պարպել՝ Նոյն իսկ լեռներուն վրայ զանազան տեղեր Հաց եւ բաղարջ զետեղել կուտայ որպէս զի Ալլահին առաքեալը ճաշակէ ու օրհնէ իր օճախը: Իր կրտսեր տղան՝ խօմէր տեսած է զայն շաբաթ մը առաջ դիմացի լերան գագաթին վրայ: Ան պոչին վրայ նստած բազկատարած դունչը երկինք բարձրացուցած կ'աղօթէր արեւուն դիմաց: Ցետոյ զգուանքով կը պատմէ վարազներու առատութիւնը որոնք կը փճացնեն եգիպտացորենի արտերը: Կ'որոշեն արշալոյսին գտնել անոնց երամակը ու լաւ ջարդ մը տալ:

Թադոս աղբար վերջալոյսէն առաջ բարձրացած էր բլուրներէն վեր, հետեւեալ օրուան համար հետախուզութիւններ կատարելու համար: Կը ծռի գետին, կը զննէ արահետները: Սաղարթի մը ճիւղի մըրնական դիրքէն գետնի փոշիին աննշան մէկ սկրտուքէն, չոր տերեւի մը տեղափոխութենէն իմաստ կը հանէ: Աչքերը կը ճառագայթեն, հոգին կը խայտայ ու հրճուանքով երերցնելով գլուխը կ'ըսէ.— Վա՞ղը, հարսնիք ունինք, հարսնիք:

Մթնշաղին կը վերադառնայ վրան, հոն արտակարգ եռուզեռ կայ: Եորուկ՝ Սարը Հասանի եօթը տղոց եօթը հարսները իրենց լաչակները հովին յանձնած, հոլանի թեւերով ու սրունքներով կը վազվռտեն: Իսկ՝ տան տիկինը խոհանոց – վրանին առջեւ «քէօզլէմէ» կ'եփէ: Երիտասարդ մը մաղմաղ կրակին վրայ «հէօշմէրիմ» (թարմ պանիրէ պատրաստուած անուշեղէն մը որ խաշնարածներու էն յարգի մեծարանքի կերակուրն է): Կը դարձնեն ձեռքի փայտէ գլանիկով միօրինակ ու հանդարտ տհանդարտ խառնելով՝ կաթսային մէջ հալած պանիրի հեղուկը: Քիչ անդին չամփրուած գառնուկ մը կը կարմրցնէ ու սաթի գոյն խորովածին բոյրը կը ծաւալի:

(2)

ԳԷՈՐԳ ՉԱՔԸՐԵԱՆ

ԴԷՊԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

★

Տօնական օր մըն էր, կիրակի, Թիւ 2 Հանգստեան Տան համար :

Աղքատախնամի վարչութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած էր, որպէսզի ժողովուրդը կարենար անձամբ գնահատել կատարուած աշխատանքը :

Այս առթիւ սարքուած սեղանին կը մասնակցէին 80 - 100 հայրենակիցներ, նախագահութեամբ Պ. Վահէ Ֆրէնկեանի : Օրուան սեղանապետը, Պ. Նուպար Յովհաննէսեան, ոգեւորութիւնը կրկնապատկեց յաջորդաբար երգելու հրաւիրելով Տիկին Մայրի Մելիքեանը, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեանը, Օր. Շաքէ Պէնկեանը, Տէր եւ Տիկին Յակոբեանը : Ճաշէն առաջ թէ վերջ, ձայնասփիւռը կը հնչէր հաճելի եղանակներ հնչեցնելով : Այս առթիւ կրկին երեւցան նոյն երգչուհիները, Տիկին Պատմագրեանի հետ :

Ճաշի պահուն խօսք առին Պ. Պ. Վահէ Ֆրէնկեան, Տոքթ. Զիլինկիրեան եւ Պ. Ն. Յովհաննէսեան, պարզելով ձեռնարկին համար կատարուած զոհողութիւնները : Եւ հրաւիրեցին ժողովուրդը թեթեւցնել Աղքատախնամին հոգերը, համեստ անմաւճարով մը (տարեկան 500 ֆրանք) :

Առ այժմ տեղաւորուած են 15–20 անկարներ, մեծ մասով կիներ : Միւսները՝ յաջորդաբար, մինչեւ 95–100 հոգի :

բարձր պիտի ըլլան, քանի որ չի կրնար իջնել մինչեւ Մեռեալ Ծովուն հաւասար գծի վրայ եւ ապրանքը վար պիտի առնուի քսանըհինգ մղոն անդին :

Ֆոսֆաթի, երկաթի հանածոյի եւ ապակիի աւազի խոստմնալից գիւտեր ալ եղան վերջին երեք տարին, կեդրոնական Նեճաւի մէջ : Տակաւին ֆոսֆաթի հանածոները այնքան շատ չեն, մրցելու համար համաշխարհային արտածման շուկային հետ, եւ Մ. Նահանգներու Չորրորդ Կէտի (օգնութիւն յետամնաց երկիրներու), մասնագէտները կը յանձնարարեն աւելի կատարեալ հետազօտութիւն մը կատարել նախքան շահագործումը : Տեղական սպէտքերը հոգալով, Նեճաւի հանքերը 800էն 900 հազար տոլար պիտի խնայեն օտար դրամով, որովհետեւ հակառակ պարագային այդ դրամը պիտի ծախսէին ներածման վրայ :

Ցարդ գտնուած երկաթի հանածոները կրնան գոհացնել տեղական պահանջները, որով տարեկան քսանըհինգէն երեսուն միլիոն տոլար կը խնայուի օտար դրամով, ապակիի աւազի կաւերը նոյնպէս գոհացուցիչ կը համարուին, տարեկան մէկ միլիոն տոլարի խնայողութիւն մը ապահովելով :

Մասնագէտ երկրաբաններ կը կարծեն թէ պէտք է որ քարիւղ ալ գտնուի ծովեզերեայ շրջանին մէջ : Թ.Ա.Թ.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՄՕՐՈՒՔԸ ՀԱՄԲՈՒՐԱ՞Ծ Է

Հալէպի վերջին համագումարին մէջ պատգամաւոր մը ըսած էր թէ վարչապետը՝ Ատնան Մենտէրէս Յունաց պատրիարքին մօրուքը համբուրած է :

Թուրք թերթերը խստօրէն կը քննադատեն այս վերագրումը :

«Վաթան»ի խմբագրապետը, Ահմէտ Էմին Եալման կը գրէ (27 յունիս).

— Երեքշաբթի օր Հալէպի համաժողովին մէջ Արիֆ Հոճա բեմ ելլելով թոյն սրսկեց.

— Քսանըութ տարի իշխանութեան գլուխ մնացինք, բայց ինչպէս ըրաւ այսօրուան վարչապետը, կրօնաւորի մը մօրուքը չհամբուրեցինք :

Բուռն ծափերով ողջունեցան այս խօսքերը : Այս տեսարանին առջեւ խոր ցաւ զգացի : Մէկ կողմէ կուսակցապետ Ինէօնիւ իր լուրջ ուղերձովը կուսակցական համերաշխութիւնը կը ջատագովէ : Միւս կողմէ մեծ մասամբ գիտակից մասնորականներէ բաղկացեալ համաժողովը չանդրադառնար Արիֆ Հոճայի կողմէ ի գործ դրուած այս խափանարարութեան եւ սրսկուած թոյնին իմաստին :

Այսօր Թուրքիոյ մէջ շինարար եւ պատասխանատու կառավարութիւն մը կայ : Պաշտպանողական հնարաւորութիւնները ամրապնդելու նպատակով ձեռքէն եկածը կ'ընէ : Մեր արտաքին քաղաքականութեան վերջերս Հալք կուսակցութիւնն ալ ուժ կու տայ : Կառավարութիւնը Պալքաններու մէջ ոչ միայն երբեակ ուխտ մը կնքեց, այլեւ արժէք կ'ընծայէ Մոսկուայի դէմ ամէն կարգի հաստատութիւններ, ընդորս համայն օրթոտոքսներու հոգեւոր իշխանութիւնը՝ Պատրիարքարանն ալ նոյն ճակատին վրայ համախմբելուն : Ֆաթիհի բացած ողջմտութեան ճամբէն կ'ընթանայ : Եթէ նմանօրինակ աշխատութիւններ Հալքեան համաժողովի մը մէջ «կրօնաւորի մը մօրուքը համբուրել»ու ձեւին տակ ազգին «ժուռնալ» ըլլան, հնարաւոր կը դառնա՞յ Թուրքիոյ մէջ ազգային նպատակով շինարար քաղաքականութիւն մը հետապնդել : Ամէն բանի չէ՞ն տիրապետեր գրգռիչները, հինդերորդ թեւի գործակալները եւ հրձիգները, մեր ճակատագրին հետ խաղալով :

«Սօն Փոստա» եւս գիտել կու տայ խմբագրականով մը.

— Հալքի պատգամաւորը գիտէ որ կրօնաւորի մօրուք համբուրող չկայ : Միայն աշխարհի փափուկ մէկ շրջանին Թուրք հայրենիքին ճակատագիրը ամուր հիմերու վրայ դնելու հետամտող Դեմոկրատ իշխանութեան մը աչալուրջ քաղաքականութիւնը կայ :

Այսօրուան իշխանութիւնը երկու կողմին համար օգտակար կը նկատէ Յունաստանի հետ բարեկամութիւն մշակել եւ այս իսկ պատճառով բնականաբար յարգալիր վերաբերում ցոյց կու տայ քրիստոնեայ փոքրամասնութեան մը հոգեւոր պետին՝ Աթենակորասի հանդէպ :

Հետեւաբար այս պատգամաւորին այս գրպարտութիւնը ապտակի մը ձեւով իրեն կը վերադարձնենք :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ Մխիթարանութեան աբբահայրը Մեսրոպ արք. Հապոզեան որ վերջերս Գահիրէ գացած էր, այցելած է նաեւ «Յուսաբեր»ի խմբագրատունը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ մէջ ալ տօնուած է Մայիս 28ը, մեծ բազմութեամբ : Նախագահած է ընկեր Յ. Զաքեան, շեշտելով թէ կ'ապրին այն ժողովուրդները որոնք ունեցած են յաղթանակի հաւատքը : Օրուան բանախօսը, Բժ. Եր. Խաթանասեան (Եգիպտոսէն) բովանդակալից ճառ մը խօսած է : «Սխալ է թէ Հայը անմիաբան է : Ազգի մը մէջ մեծութեան ազդակներն են լեզու, հաւատք, կրօնք, մշակոյթ, դեղարուեստ եւ ոչ թէ թնդանօթներ եւ օդանաւեր : Ազգի մը մեծութիւնը ստեղծագործութեան մէջ է եւ ոչ թէ ֆիզիքական ուժի : Ունինք սքանչելի լեզու, որուն յատկանիշն է արտայայտութեան ճկունութիւն : Ունինք ճարտարապետական կոթողներ» : Ապա նկարագրած է Հայաջինջ Սարսափները եւ Հայաստանի անկախութեան ստեղծումը :«Հայ ժողովուրդը որքան իր մշակոյթով, նոյնքան մեծ է իր իմաստութեամբ : Մայիս 28ը ցոյց տուաւ Հայուն յաղթելու ընդունակութիւնը » :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Հալէպի մէջ մեռած է բժ. Յ. Հրեշտակեան : Ունեցած է հանրային բեղուն գործունէութիւն եւ մասնակցած ազգ. ժողովներու :

ԻՐԱՔԻ արքունիքին արարողապետը շնորհակալութեան նամակ մը ղրկած է Պաղտատի առաջ. տեղապահ Գրիգոր քհնյ. Տէր Յակոբեանի, որ շնորհաւորած էր Ֆէյսալ Բ.ի գահակալութիւնը :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյին Թագաւորին գահակալութեան առթիւ Երուսաղէմի պատրիարքարանը արժէքաւոր նուէր մը ղրկած էր : Այս առթիւ Ս. Յակոբեանց վանքն ալ դրօշազարդուած էր : Վանքին ճակատը, տանիքին վրայ, բարձր տեղ մը զետեղուած էր մեծադիր թագ մը վեհապետին նկարով, զարդարուած գոյնզգոյն լամբերով : Թափօրին մասնակցած են նաեւ հայ արիներու խումբերը, Հ. Ե. Մ. Բարեսիրաց «Արաքս», Ս. Թարգմանչաց վարժարանը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի արիները իրենց նուագախումբով : Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր կարգապահութեամբ խոր տպաւորութիւն ձգած է, մասնաւորաբար Երուսաղէմի նահանգապետին վրայ :

ԹԵՀՐԱՆԻ «Ալիք»էն կ'իմանանք թէ կրթական նախարարութիւնը պետական արտօնութիւն շնորհած է քաղաքին «Արամ» (Նախկին Աբովեան) եւ «Շահ ԱբբասՄեծ» վարժարաններուն եւ Ահվազի «Գարուն » դպրոցին : Այս արտօնութեամբ Թեհրանի ազգ. դպրոցներուն թիւը 12ը կ'անցնի : Ահվազի ազգ. դպրոցին վաւերացումով կարելի պիտի ըլլայ հոն կեդրոնացնել օտար վարժարաններու մէջ ցրուած հայ աշակերտները :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

DAVID OISTRACK

Բացառիկ պատեհութիւն մըն էր այս տարի Ժաք Թիպօ - Մարկրէտ Լօն մըրցումին առթիւ Օյսթրաքի եւ Օպորինի ներկայութիւնը : Առաջինը, Խ. Միութեան առաջին ջութակահարը, մասնակցեցաւ երկու նուագահանդէսի Շայյոյի մէջ, որոնց ընթացքին, ինչպէս գրած էինք, ջութակի այս մեծ վարպետը նուագեց Խաչատուրեանի քօնչերթօն, իրեն ձօնուած :

Այս առթիւ տեղական մամուլի մասնագէտ թղթակիցներ մեծ գնահատանքով խօսեցան Օյսթրաքի մասին, շեշտելով անոր այնքան կատարեալ նուագը : Ոմանք յիշեցին նոր Փականինի մը կամ նոր Մենուհին մը, բայց այնքան ինքնատիպ եւ բացառիկ է ռուս երաժիշտը որ կարծեմ լաւագոյնն է չբաղդատել եւ ընդունիլ իր ինքնուրոյն վարպետութիւնը :

Ուրբաթ իրիկուն նոր երեկոյթի մը առթիւ, Օյսթրաք նոր առիթ մը տուաւ խանդավառութիւն եւ հիացում ստեղծելու : Իր այնքան չահեկան յայտագրէն դուրս, ռուս երաժշտագէտը նուագեց Շումանի «Տետիքաս»ը(ձօն), Արամ Խաչատուրեանի «Օփիւս մէկ պարը» եւ Շոփէնի մէկ «նոքթիւռնը» :

Իսկապէս վայելք մըն էր այս ունկընդրութիւնը : Նոյն յայտագրին մաս կը կազմէր դաշնակահար Օպօրին, յաջող Ռահմանինովի, Պրոկոֆիյեւի եւ Կորչակովի, նաեւ յաջող Շոփէնի գործերուն մէջ : ՌՈՒՆԿՆԴԻՐ

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԷՔՍ ԱՆ ԲԵՌՎԱՆՍ.— Մարսէյլի Քոնսերվադուառի դաշնակի բարձրագոյն դասարանի աշակերտուհի Օր. Իմա Պօղոսեան այս տարուան ընդհ. քննութիւններու ներկայանալով տասը առաջիններուն մէջ առաջինը հանդիսացած եւ երկու մրցանակներու արժանացած է :

Պրոֆ. Էտմոն Մորա առաջին անգամ ըլլալով իր մէկ կտորընուագել տուած է հայ օրիորդին : Այս առթիւ ըսած է անոր.— « Հիացումս չեմ կրնար ծածկել ձեր ունեցած ընդունակութեան մասին» եւ խնդրած է որ անգամ մը եւս նուագէ : Մրցանակաբաշխումի օրը Մարսէյլի Օփերային մէջ հայ դաշնակահարուհին բազմութեան ծափերուն արժանացաւ : Օր. Պօղոսեան այս տարի հոկտեմբերին պիտի ներկայանայ Պերլիոզի քննութեանց : Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք սրտանց : Յ. Խ. Մ.

ՔԱՆ.— Լիսէ Քառնոյի ամավերջի քննութեանց մէջ կրկին փայլեցան Հայուհի մը, Օր. Ժանին Տիլսիզեան, ֆրանսերէնի ,անգլերէնի, գերմաներէնի, լատիներէնի եւ մաթեմաթիքի ճիւղերուն մէջ միշտ առաջին եղած է : Մրցանակաբաշխութեան ժամանակ իր ուսուցիչները եւ տնօրէնը հպարտութեամբ համբուրեցին իրենց հայ աշակերտուհին, որ այժմ հայերէն ալ կը սորվի, օգտակար ըլլալու համար իր ազգին :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Մաքքուին թեթեւ սոյլով մը դիմաւորեց այդ խօսքը, փոխանակ այլայլելու դրեթէ զուարթ ձայնով մը ըսաւ .

Մաքքուին վարանեցաւ.

— Ըսել կ'ուզէք թէ Պ. Բեչէթ ոճրի մը զոհ գացած է, այնպէս չէ՞, հարցուց Փուարօ :

— Հապա այդպէս չէ՞ :

— Այո այդպէս է, սակայն ես կ'ուզեմ գիտնալ թէ ինչո՞ւ անմիջապէս այն եզրակացութեան յանգեցաք թէ ոճիրի մը զոհ գացած է ան եւ ուրիշ պատճառով մը չէ մեռած, հարցուց Փուարօ :

Մաքքուին դարձեալ վարանեցաւ :

— Նախ ինծի ըսէք թէ ո՞վ էք, ըսաւ վերջապէս :

— Ես մահճարարձ վակոններու ընկերութեան տնօրէնն եմ, ըսաւ Պ. Պուք, պարոնն ալ նշանաւոր գաղտնի ոստիկան Էրքիւլ Փուարօն է, թերեւս լսած էք անունը :

— Այո լսած էի, սակայն կնոջ դերձակ կը կարծէի զինքը, պատասխանեց Մաքքուին :

Փուարօ արհամարհական ակնարկ մը նետելէ վերջ անոր, հարցուց.

— Պ. Մաքքուին, կը հաճի՞ք ձեր հանգուցեալ տիրոջ մասին տեղեկութիւններ տալ ինծի :

— Ազգականական կապ ունի՞ք Պ. Բեչէթի հետ :

— Ոչ իր քարտուղարն էի :

— Ո՞րքան ատենէ ի վեր :

— Տարի մը առաջ Պարսկաստանի մէջ հանդիպեցայ Պ. Բեչէթին :

— Ի՞նչ գործ ունէիք Պարսկաստանի մէջ :

— Քարիւղի ընկերութեան մը մէջ կ'աշխատէի : Պ .Բեչէթ իմ բնակած պանդոկս եկած էր : Օր մը կռուեր է իր քարտուղարին հետ, ինծի առաջարկեց որ իր քարտուղարը ըլլամ, բաւական լաւ գումար մը կը խոստանար : Ընդունեցի : Անուհետեւ միշտ միասին կը ճամբորդէինք : Պ. Բեչէթ կը սիրէր պտտիլ, սակայն օտար լեզու չէր գիտեր : Քարտուղարէ աւելի թարգմանի դեր կը կատարէի իրեն : Հաճելի գործ մըն էր :

— Հիմա տեղեկութիւններ տուէք ինծի Պ .Բեչէթի մասին :

Երիտասարդը ուսերը թօթուեց .

— Ատիկա դիւրին չէ, ըսաւ :

— Լաւ, ես հարցնեմ ուրեմն, ի՞նչ էր իր ամբողջական անունը :

— Սէմուըլ Էտուըրտ Բեչէթ :

— Ամերիկեա՞ն քաղաքացի էր :

— Այո :

— Ամերիկայի ո՞ր կողմէն էր :

— Չեմ գիտեր, Պ. Փուարօ, ինչպէս ըսի, իր մասին գրեթէ ոչինչ գիտեմ : Պ. Բեչէթ երբեք չէր խօսեր իր անձին մասին :

— Ինչո՞ւ. երբեք չէ՞ք հետաքրքրուած :

— Ոչ, անձնապէս կը խորհէի թէ հաւանաբար Պ. Բեչէթ շատ համեստ ծագում մը ունեցած է եւ այդ պատճառով կ'ուզէր հեռու մնալ Ամերիկայէն, այսինքն կ'ամչնար իր ծագումէն :

— Ազգականներ ունի՞ :

— Չեմ գիտեր :

— Ուրեմն ըսէ քինծի այն ինչ որ գիտէք, Պ. Մաքքուին : Վստահ եմ թէ դուք կասկածներ ունեցած էք. աւելի լաւ կ'ըլլայ եթէ զանոնք յայտնէք :

Երիտասարդը պահ մը խորհելէ վերջ ըսաւ.

— Շատ լաւ, Պ .Փուարօ պիտի ըսեմ : Նախ այնպէս կը կարծեմ թէ իր բուն անունը Բեչէթ չէր եւ Ամերիկայէն բաժնուած էր, որովհետեւ բանէ մը կը վախնար : Անունը փոխելով եւ շարունակ ճամբորդելով յաջողած էր իր հետքը կորսնցնել, մինչեւ անցեալ շաբթու :

— Ի՞նչ պատահեցաւ անցեալ շաբթու :

— Սկսաւ սպառնական նամակներ ըստանալ :

— Դուք ալ տեսա՞ք զանոնք :

— Այո : Ես կը զբաղէի իր թղթակցութիւններով : Առաջին նամակը ստացաւ երկու շաբաթ առաջ :

= Զանոնք պահա՞ծ էք :

— Այո, կարծեմ մէկ երկու հատը պայուսակիս մէջն են, կ'ուզէ՞ք որ ձեզի բերեմ :

— Շնորհակալ եմ :

Մաքքուին դուրս ելաւ եւ քանի մը վայրկեան վերջ վերադարձաւ միասին բերելով աղտոտ թղթիկներ, զորս ներկայացուց Փուարոյի : Առաջինին վրայ հետեւեալը գրուած էր .

— « Կարծեցիր թէ յաջողեցաւ մեզ խաբել ,այնպէս չէ՞ : Կը սխալիս : Հաշիւդ պիտի մաքրենք , Բեչէթ :

Ստորագրութիւն չկար :

Առանց պատասխանելու Փուարօ կարդաց երկրորդ նամակը .

« Հաշիւ տալու օրը մօտեցած է Բեչէթ, գիտցիր որ մեր վրէժը պիտի լուծենք » :

Փուարօ նամակը մէկ կողմ դրաւ :

— Ոճը միօրինակ է, ըսաւ, բայց ոչ գիրը : Պ. Մաքքուին, այս նամակները մէկ անձի կողմէ չեն գրուած : Նոյնիսկ տառերը գրուած են զանազան անձերու կողմէ :

Պահ մը լռելէ վերջ հարցուց.

— Գիտէի՞ք թէ Պ. Բեչէթ իմ օգնութիւնս խնդրած էր :

— Ձե՞ր օգնութիւնը :

Ակներեւ էր թէ երիտասարդը այս մասին տեղեկութիւն չունէր :

(Շար.)

ցան։ Այժմ բացորոշ է թէ լուրջ անհամաձայնութիւններ կը տիրեն Մ. Նահանգներուն եւ իրենց Եւրոպայի գլխաւոր դաշնակիցներուն միջեւ՝ միջազգային կարեւոր խնդիրներու մասին»։

Եզրակացնելով, պաշտօնաթերթը դիտել կուտայ,—«Դժուար է ըսել թէ բթամտութի՞ւնը թէ լրբութիւնը կը մղեն Մ. Նահանգները նոր անկարգութիւններ յարուցանել արեւելեան Եւրոպայի մէջ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. ժողովին Բչ. օրուան նիստին մէջ, ելմտական նախարարը, որ փոխանորդաբար կը վարէ Չըրչիլի պաշտօնը, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը համաձայն է որ չատ կարեւոր ժողով մը գումարուի Լոնտոնի մէջ, եթէ համաձայնութիւն գոյանայ Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց մասին։ Ուրիշ խօսքով, Անգլիա տրամադիր է ընդունելու որ Պերմուտայի խորհրդաժողովը գումարուի Լոնտոնի մէջ, քանի որ Չըրչիլ հիւանդ է։ Նախարարին յայտարարութենէն կը հետեւի թէ այս խնդիրն ալ պիտի քննուի Ուաշինկթընի մէջ, երբ հաւաքուին երեք պետութեանց արտաքին նախարարները։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախարարութեանց եւ վարչութեանց մէջ հաստատուած բոլոր սպաները քաշուեցան, որպէսզի քաղաքացիներ վարեն գործերը։

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկել Մոսկուա, լուծելու համար շարք մը վիճելի խնդիրներ որոնք առկախ կը մնան տարիներէ ի վեր։

ԱԹԷՆՔԻ մէջ ժողովի նստած են Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ արտաքին նախարարները, ըստ Փետր. 28ին կնքուած համաձայնութեան։ Պիտի քննեն միջազգային կացութիւնը, աւելի ներդաշնակելով իրենց գործակցութիւնը։ Արդիւնքի մասին տեղեկութիւն պիտի հաղորդեն Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն։

ՊՈՒՔՐԷՇԷՆ հասած լուրերու համաձայն, մանկական անդամալուծութեան համաճարակ մը ծագած է։ Սինեմաները եւ աւազանները պաշտօնապէս արգիլուած են մանուկներու համար։

ՃԱՓՈՆԻ մէջ հաստատուած ամերիկեան զինուորները շուտով պիտի քաշուին, ինչպէս կը ծանուցանէ վարչապետը։

ՍՈՒՐԻՈՅ դիկտատորը, գնդ. Շիշաքլի, յայտարարութիւն մը ուղղեց ժողովուրդին, իր թեկնածութիւնը դնելով հանրապետութեան նախագահութեան համար։ Կը խոստանայ արդիական պետութիւն մը ստեղծել։

ԱՂԱ ԽԱՆԻ կնոջ գոհարեղէններուն գողութեան դատը սկսաւ Էքս ան Փրովանսի մէջ։ Դատարանին նախագահն է Պ. Վահան Փորթուգալեան, մեծ հայրենասէրին որդին, որուն լուսանկարը տպած էր «Օռոռ»։ Ամբաստանեալներն են 12 հոգի, երեքը փախստական։ Այս վերջիններէն Փոլ Մանտըլնի, որ երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած էր Մարսէյլի մէջ, չէ պատասխանած կոչնագրին. երկրորդը, Փոլ Լեքա, մեծ առեւտրական մը որ գործին ուղեղը կը համարուի, նոյնպէս անհետացած է։ Իսկ երրորդը՝ Ռոժէ Սենանդէժ, մաքրուած է հրոսախումբին կողմէ, որպէսզի մանրամասնութիւններ չկատարէ։ Գողցուած գոհարեղէններուն արժէքն է 850 միլիոն տոլար։

ԿԵՂԾ ՏՈԼԱՆԵՐՈՒ խնդրով վեցերորդ ամբաստանեալ մը եւս ձերբակալուեցաւ։ Թերթերը 4.600.000 տոլար կը հաշուեն այս կեղծ դրամներուն համագումարը։ Ոստիկանութիւնը առաջին անգամ ձերբակալեց 40 տարեկան Զուիցերիացի մը, Անտոէ Կոստանդին եւ 33 տարեկան Ֆրանսացի մը, Ժիւլիէն Լեւի։ Շաբաթ օր երկուքը միասին Մալաքոֆի տպարանը գացած էին, երբ գաղտնի ոստիկաններ հետեւելով տեսան որ կաղապարները կառքէ մը հանելով տպարան կը փոխադրեն։ Այնտեղ գտան երեք տպագրիչներն ալ։ Իրազեկներու կարծիքով այս կեղծ թղթադրամները երկու միլիառ ֆրանք պիտի բռնէին սեւ շուկային մէջ։

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վարդավառի առթիւ, այս կիրակի ժամը 10էն 20, Մէօտօնի անտառը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻ՛Ն ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ եղանակին վերջին դասախօսութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ազգ. Տան մէջ։

Դասախօս՝ Պ. ՊԵՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ Ակնարկ մը միջնադարեան հայ դրամներու վրայ։ Մուտքը ազատ է։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժեռոմի (Մարսէյլ) Սուրբ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ, Մարսիլիոյ եւ շրջակայ արուարձաններու հաւատացեալ հայ հասարակութեան թէ՝ յառաջիկայ կիրակի, 12 Յուլիս, Վարդավառի տօնախմբութեան առթիւ Թաղիս եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ՚ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուին նորաշէն զանգակատան բացման եւ զանգակի օծման արարողութիւնները, մասնակցութեամբ Թաղիս դպրաց դասի ամբողջական կազմին։

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ «Ռեժան»ի վերնայարկը։

Վեցամսեայ հաշուետու զեկուցում վարչութեան (նիւթական եւ բարոյական) եւ ուրիշ խնդիրներ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան եւ զաւակները, Այրի տիկին Հայկանոյշ Քէպապճեան, ինչպէս նաեւ Քէպապճեան ընտանիքը եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ խումբին, Եգիպտացի կոմիտէին, Ֆ. Կ. Խաչին, Հայնէի հայր. միութեան եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր եւ ազգականին՝

ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

PROBLÈMES DE L'ART CONTEMPORAIN

Ժամանակակից նկարչութեան ոգին — Քննութիւն Սոցիալիստական ռէալիզմի։

Աշխատակցութեամբ 33 ականաւոր դէմքերու։

Գին 60 ֆրանք։ Դիմել՝

PREUVES, 41, Ave. Montaigne, Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Փարիզի Հայ Տիկ. Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը եւ Կարմիր Խաչը կազմակերպած են գեղարուեստական ցերեկոյթ – պարահանդէս մը կիրակի, 8 Նոյեմբեր, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, Ամպասատէօրի սրահներուն մէջ։

1, Avenue Gabriel, Paris 8e

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա – քարթեր իրենց հաշիւները փակելու համար։ Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել։

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք)։ Արձակուրդի շրջանին համար կ՚ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտագնացութիւն մը Սէն Ժէմէն Ան Լէի գեղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օրը։ Զանազան անակնկալներ եւ կերուխում, հաճելի օր մը անցընելու համար։

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պուլվառ Քառնոյէն առտուան ժամը 8ին։ Արձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Զէրչեանի եւ Բարթող Փափազեանի։ Երթեւեկի գինը է 300 ֆրանք։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար։

Եօթը հատորը միասին, կ՚արժէ վեց հազար Ֆր. Թղթատարի ծախքով։

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԱԼՔԱԶ ԵՒ ՈՐԴԻ
ՏԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Երգապնակներու (տիսք) մեծ հաստատութիւնը, ԱԼՔԱԶ տօնական օրերու առթիւ հրապարակ հանած է « տիսք »երու նոր շարք մը.—

Դերասան ԳՄԲԷԹԵԱՆին 6 լաւագոյն արտասանութիւնները։

Նոյնպէս ՈՒՏԻ ՀՐԱՆԴի հայերէն եւ սօլօ արեւելեան ոճով երգուած հեղինակութիւնները, 15 տիսք։

Նախորդ հայկ. ժող. երգերու ճոխ մըթերքովը ներկայիս մեր երգացանկը բարձրացած է 75ի։

Այս բոլորը կեդրոնացած պիտի գտնէք՝

1.— ALKAZ Marseille 23, Rue st. Barbe
HATCHERIAN Lyon, 65, Rue Dunoir,

Այս երկու կեդրոնատեղիներուն մէջ « փիկըփ »ներ հաստատուած են։ Փափաքողները կրնան ներկայանալ՝ կատարելու համար իրենց ընտրութիւնը։

Օր. ԺԱՔԼԻՆ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ
Պ. ԱՆՏՌԷ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆ

Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ Պ. Շահէն Պարկիրճեանի։

Փարիզ 5 Յուլիս 1953

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի վիճաբանական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի Ազգ. Տան մէջ։ Կը խօսին ընկերներ Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Նիւթը՝ Մեր իրականութիւնը եւ երիտասարդութեան դերը (շար.)։ Խօսք կը տրուի փափաքողներուն։

ՇԱՒԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Արդութեան խումբի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

200.000 ՖՐԱՆՔ

Ծախու է Փարիզի 15րդ թաղամասին մէջ, 200.000 Ֆր. եկամուտ ունեցող եւ 17 յակաբաժինով, երկյարկանի զոյգ մը շէնք։ Գին մէկուկէս միլիոն։ Հեռախօսել՝

GOB. 05 - 63

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ հայ ատամնաբոյժ մը։ անհրաժեշտ է վկայական ունենալ կամ հաստատել թէ նոր պէտք է առնէ։ Պատրաստ գործ։ Լաւ վճարում եւ կամ գործի ընկեր։

Դիմել «Յառաջ»ի գրասենեակ։

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒԼԻՍ • JEUDI 9 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7112 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2253

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ՆԿՐԿՈՒՄ

Իսկապէս անսովոր երեւոյթ մըն է որ կը պարզուի արեւելեան Եւրոպայի մէջ, իբրեւ հետեւանք ժողովրդային խլրտումներու:

Անփառունակ նահանջ՝ լայն ճակատի մը վրայ: Բացառիկ զիջումներ որոնք հիմնովին կը խախտեն խորհրդային կարգուսարքը:

Այդ զիջումներուն գլխաւորները սկսան արեւելեան Գերմանիայէն, տարածուելով մինչեւ Հունգարիա, Չեխոսլովաքիա եւ Ռումանիա:

Կառավարական փոփոխութիւն ալ տեղի ունեցաւ Հունգարիոյ մէջ:

Եւ, ինչպէս ամէն տեղ, նոր իշխանութեան առաջին գործն եղաւ ճաղկել, դատապարտել հինը, զարմանազան մեղքեր վերագրելով:

Ինչ որ հրամանագրուած է մասնաւորապէս արեւելեան Գերմանիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ, կ'անցնի Լենինի տնտեսական նոր քաղաքականութեան սահմանները (Նէփ):

Նախ՝ լուրջ հարուած մը կը տրուի ծանր ճարտարագործութեան, որ առաջնակարգ արժէք ունի խորհրդային իշխանութեանց համար:

Երկրորդ՝ լայն արտօնութիւններ կը խոստանան անհատ հողագործներու եւ խանութպաններու:

Հունգարիոյ մէջ որոշած են ջնջել կուլակներու (ունեւոր գիւղացի) ցանկերը, քաջալերելու համար գիւղացիներու նախաձեռնութիւնը:

Երրորդ՝ իրենց առանձնաշնորհեալ դիրքէն շատ բան կը կորսնցնեն գործակցական ընկերութիւնները, որոնք իրական վարիչներն են տնտեսական կեանքին:

Խորհրդային իշխանութեան այս գործօն ազդակը չի ջնջուիր, բայց պիտի գործէ յամրաբար, որպէսզի մանր առեւտրականները կարենան շնչել:

Չորրորդ, կը ջնջուին արգելափակումները եւ բանուորներու դէմ տրուած պատիժները:

Ուշագրաւ պարագայ մը, այս առթիւ:

Յունիս 29ին բացառիկ օրէնք մը հրատարակուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ, ուր յաճախադէպ են ըմբոստութիւնները:

Հրամանագիրը ծանր պատիժներ կը տրամադրէր այն բանուորներուն որոնք բացակայ կ'ըլլան աւելի քան չորս օր:

Երէկ հեռագիրը կը հաղորդէր թէ կառավարութիւնը ջնջած է այս օրէնքը, Աշխատանքի Դաշնակցութեան առաջարկով:

Տակաւին աչքի առջեւ չունինք հրամանագրուած բարեփոխումներուն ամբողջական պատկերը:

Բայց, ինչ որ պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ, բացորոշապէս կ'ապացուցանէ թէ խորհրդային իշխանութիւնները լուրջ մտահոգութեան մը մատնուած են արբանեակ երկիրներուն մէջ:

Երբ ժողովուրդ մը չի կրնար ազատ շարժիլ իր երկրին մէջ, երբ չի կրնար հանգիստ ծամել պատառ մը հացը, երբ չի գիտեր թէ յաջորդ առտուն ո՛ւր պիտի գիշերէ, — շռայլաբան քարոզները չեն որ պիտի սանձեն պոռթկումը:

Փոթորիկը պիտի պայթի ուշ-կանուխ, սարսելով բռնապետութեան հիմքերը:

Այդ ճակատագրական հեռանկարն է որ զիջումներ կատարել կուտայ ուղեկից իշխանութեանց, առաջնորդութեամբ Մոսկուայի:

Անշուշտ շատ աւելի կարճ եւ ազդու միջոց մը կայ, խլրտումները եւ ըմբոստութիւնները կանխելու համար, — ձգել երթալ, որպէսզի իւրաքանչիւր ժողովուրդ ազատօրէն տնօրինէ իր ճակատագիրը:

Բոլշեւիկները տակաւին չեն ըմբռնած այս տարրական ճշմարտութիւնը եւ կ'ուզեն կրակը մարել ձեւական խոստումներով:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԱԾ ՅԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐԸ

Ազգ. ժողովը կառավարութեան «տնտեսական եւ ելմտական վերակազմութեան» ծրագիրը սկսաւ քննել Գշ. ժամը 16ին եւ շարունակեց մինչեւ չորեքշաբթի առտու, օր առաջ վերջացնելու համար: Թէ երեսփոխանները եւ թէ կառավարութիւնը ստիպուած են աճապարել եւ երկրորդ ընթերցումով վերջացնել ուրբաթէն առաջ, երբ կը լրանայ Պանք տը Ֆրանսի սահմանած պայմանաժամը: Այս պատճառով էր որ վարչապետը վստահութեան խնդիր չդրաւ ուղղակի, թէեւ հասկցուց իր միտքը:

Երբ գիշերային նիստը բացուեցաւ, վարչապետը լաւատես կ'երեւար: Նախընթաց գիշեր ելմտական յանձնաժողովը մերժած էր կարգ մը յաւելումներ, բայց համաձայն էր որ մասնաւոր իրաւասութիւններ տրուին կառավարութեան:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ կ'ընդունի մասնաւոր իրաւասութիւնները, բայց դիտողութիւններ ունի ելմտական ծրագրի մասին: Ընկերվարական ներկայացուցիչը դիտել տուաւ թէ ելմտական նախարարը իրացուցած է Պ. Փինէի բանաձեւը տուրքերու մասին, «քաջալերելով առանձնաշնորհեալները եւ հարուածելով խոնարհները»: Յետոյ ընդդիմացաւ մասնաւոր իրաւասութեանց առաջարկին:

Քննադատութիւնները շարունակուեցան գիշերն ի բուն: Ելմտական նախարարը, Պ. Էտկառ Ֆոռ բացատրեց թէ երկիրը կը ներկայացնէ «դժոխային եռանկիւն մը», որուն երեք կողմերն են ելմտացոյցի բացը, առեւտրական բացը, տնտեսական անկումը: Յետոյ պարզեց կառավարութեան ծրագրին հիմնական կէտերը եւ շեշտեց թէ կառավարութիւնը պէտք ունի մասնաւոր իրաւասութեանց, գործելու, անշարժութեան վերջ տալու համար:

Կէս գիշերէն վերջ, սկսաւ կառավարութեան ծրագրին յօդուածներու քննութիւնը: Այս առթիւ խօսք առաւ Պ. Լանիէլ, շեշտելով թէ վճռած է գործել համախորհուրդ Ազգ. Ժողովին հետ: Յետոյ պաշտպանելով ալքոլի եւ հրանիւթի տուրքին եւ գիներուն յաւելման առաջարկը, յայտարարեց.

— «Կառավարութիւնը պէտք ունի այս ծրագրին քուէարկութեան, որպէսզի չստիպուի փակել «կիշէ»ները, (դադրեցնել վճարումները), որպէսզի կարենայ զարկ տալ տնտեսական կեանքին եւ կատարել իր ընկերային պարտականութիւնը, որպէսզի Ֆրանսա վերստանայ իր հեղինակութիւնը միջազգային բանակցութեանց մէջ: Շարունակել անշարժութիւնը՝ կը նշանակէ դուռ բանալ նոր տագնապի մը: Մենք կ'ուզենք յառաջ երթալ»:

Ի վերջոյ ձեռնարկուեցաւ քուէարկութեան: Առաջին յօդուածը քուէարկուեցաւ 149ի դէմ 361 ձայնով (30 առ հարիւր յաւելում ալքոլի տուրքին եւ իւրաքանչիւր հեկտոլիտրի վրայ քսան հազար ֆր. նոր տուրք զուտ ալքոլի, ախորժաբերներու եւն. վրայ): Յետոյ 222ի դէմ 393 ձայնով քուէարկուեցաւ Բ. յօդուածը, որ քսան առ հարիւր կ'աւելցնէր զանազան դրոշմաթուղթերու գինը եւ հազարէն 2000 ֆրանքի կը բարձրացնէ անցագիրներու ծախքը: Ելմտական նախարարը խոստացաւ այս յաւելումը չգործադրել այն ուսանողներուն եւ երիտասարդներու համար որոնք արտասահման կ'երթան արձակուրդի համար: Քուէարկուեցաւ նաեւ Գ. յօդուածը, 251ի դէմ 359 ձայնով — հինգ ֆրանք աւելցնել հրանիւթին, երեք ֆրանք՝ կազի իւղին գինը: Վարչապետը վերջին ազդարարութիւն մը ուղղեց այս առթիւ.

— Անձկութեան կը մատնուիմ խորհելով թէ ի՛նչ կրնայ պատահիլ, եթէ Ազգ. Ժողովը չընդունի մեր առաջարկը: Ազգային շահը կը հրամայէ կատարել մեր պարտականութիւնը ուրբաթ օր, երբ կը լրանայ Պանք տը Ֆրանսի նշանակած պայմանաժամը: Այս ստիպողական պահանջին առջեւ, ի՞նչ կ'արժէ մեր առաջարկած զոհողութիւնը, — հինգ ֆրանք յաւելում հրանիւթի լիտրին վրայ: Եթէ ներկայ պարագաներուն մէջ տագնապ մը ծագի, շատ աւելի ծանր պիտի ըլլայ քան այն որ նոր փակուեցաւ: Կը պաղատիմ, չափեցէք ձեր պատասխանատուութիւնը եւ իմինս որոնք իրարու կապուած են: Բաղդատեցէք հինգ ֆրանքի այս զոհողութիւնը այն զոհողութեանց հետ զորս մեր զինուորները ամէն օր կը կատարեն Հնդկաչինի մէջ: Կը գտնուինք այնպիսի պահու մը մէջ ուր Ֆրանսայի շահը ամէն բանէ վեր է:

Այս խօսքերը մեծ տպաւորութիւն գործեցին ժողովին վրայ:

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԲԱՆԵԱԿ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Զանազան աղբիւրներէ հասած տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստութեան նոր դէպքեր ծագած են Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ, Գշ. իրիկուն: Ոստիկանութեան տեղ շարժման մէջ դրուած է արեւելեան Գերմանիոյ զօրքը, սահմանագծին վրայ: Բանուորական խումբերը ցոյցեր սարքելով կը պահանջեն արձակել այն աշխատաւորները որոնք բանտարկուած են երեք շաբաթէ ի վեր, ծանօթ խռովութեանց առթիւ: Կարգ մը ցուցարարներ կը սպառնան ընդհ. գործադուլ սարքել, եթէ բանտարկեալները չարձակուին:

Արեւմտեան Գերմանիոյ անթելն ալ կը ծանուցանէ թէ ընդհարումներ ծագած են բանուորներու եւ համայնավարներու միջեւ, Սթալինալըէի հաստատութեան մէջ, ուր ծագած էր յունիսի ըմբոստութիւնը: Նմանօրինակ դէպքեր պատահած են նաեւ ուրիշ արուարձաններու մէջ:

Վերջին պահուն ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ բուռն ընդհարումներ ծագած են ոստիկանութեան եւ ցուցարարներուն միջեւ եւ թէ նոյնիսկ հրասայլեր երեւցած են:

× Արեւմուտքի Տեղեկատու դիւանը կը ծանուցանէ թէ զսպողական գործողութիւնները կը շարունակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, անողոք խստութեամբ: Տասնեակներով դատապարտեալ Գերմաններ Ռուսիա կը ղրկուին: Ասոնք Փոցտամի զինուորական բանտէն կայարան կը փոխադրուին բեռնակառքերով, յետոյ կը դրուին վաճառաբարձ վակոններու մէջ եւ կը քշուին դէպի Խ. Միութիւն, բռնի աշխատանքի համար: Զինուորական ատեանը կը գործէ յունիս 17էն ի վեր: Արեւմտեան Պերլինի թերթերը կը գրեն թէ Ռուսերը գնդակահարած են 46 գերման ոստիկաններ, որոնց 15ը սպաներ: Ուրիշ 578 հոգի ալ երկարատեւ բանտարկութեան դատապարտուած են: Այս առթիւ կ'ըսուի թէ հազարաւոր ոստիկաններ մասնակցած էին ըմբոստութեան, իսկ ուրիշ տասնեակ հազարներ ալ չէզոքութիւն պահած էին, փոխանակ ցոյցերը ցրուելու:

... ԵՒ ՆՈՐ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐ

Չեխոսլովաքիոյ կառավարութիւնը չեղեալ հռչակեց անցեալ շաբթու հրատարակուած օրէնք մը, որ ծանր պատիժներ կը տրամադրէր բացակայ բանուորներուն: Այս առթիւ հրատարակուած հրա–

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱԿՌԱՑ ԿԸ ՔԱՇԷԻՆ

Դէպի վան ճամբայ ելած ատեն, Արամ ակռայի ցաւ մը կ'ունենայ:

Սալմաստի մէջ, ատամնաբոյժ մը ակռան կը լեցնէ առանց ջիղը բթացնելու:

Եւ ահաւասիկ սաստիկ ցաւ մը որ անմիջական դարման կը պահանջէ:

Կարելի չըլլար գտնել ատամնաբոյժը: Ամբողջ Սալմաստի մէջ մէկ հատիկ ակռայ քաշող կար այդ օրերուն (1903):

Զինուորները քանի մը ժամ փնտռելէ վերջ զայն կը գտնեն հարսնետան մը մէջ, ձիու մը վրայ կը նստեն եւ կը քշեն դէպի վանք:

Մնացեալը թող ինք պատմէ.—

— «Օպերատոր սափրիչս իսկոյն պահանջեց մի չուան, երկու բարձ, օղի, մի մեծ լագան – տաշտ, մի ձեռքի թաս եւն.:

«Ես սոսկումով նայում եմ այս բոլոր պատրաստութիւններին եւ դողում եմ վախից: Ատամիս ցաւը արդէն կտրուել է, բայց գիտեմ որ այս նեղշնչումների ազդեցութեան տակ է: Որոշում եմ քաշել տալ եւ ազատուել, որոշում եմ, մանաւանդ, տղամարդու պէս դիմանալ... Չէ՞ որ Երկիր եմ գնում, ամօթ է, ի՞նչ կ'ասեն ընկերները որ մի ատամ քաշելու չեմ դիմանում...

«Դոկտորը իսկոյն գործի սկսեց. բարձերը շարեց իրար վրայ, ձեռքերս տարաւ դէպի մէջքս եւ սկսեց իր խնդրած չուանով կապել: Լուռ ու մունջ համակերպում եմ, ինչպէս նալելու համար գետին ձգուած եւ ոտքերը բարձրացուած ու կապուած եզները... Հրամայում է որ Սամսոնը գլուխս բռնէ, մի զինուոր ոտներիս վրայ նստի, մէկը մէկ ձեռքիս կողմը, միւսը՝ միւս... Երբ այս բոլորը պատրաստ էր, եւ մէկի ձեռն էլ թասն ու տաշտը, դոկտորը ջէբից հանեց կեղտոտ թաշկինակի մէջ փաթաթուած եւ ժանգոտած քալփաթինը (աքցան), լաւ նայեց վրան, հրամայեց որ բերանս լայն պահեմ ու գործիքը խրեց բերանս:

«Քալփաթինը բռնեց ատամս, եւ որքան ուժ ունէր, ձեռքի մէջ սեղմեց եւ ապա քաշեց...

«Շարժուելիք չկայ. իսկ ես կարծեցի թէ ամբողջ ծնօտս պիտի պոկուի... բայց լուռ եմ:

«Անյաջող է անցնում եւ երկրորդ փորձը: Երրորդին քալփաթինը մի քիչ աւելի խորն է տալիս եւ ուժգին քաշում, ատամս պոկւում է եւ հետը ամբողջ մի կողմի լինտերը... Ուշքս գնում է մի քանի րոպէ: Սամսոնը պոռում է, ճչում, բայց ճար չկայ: Դոկտորը ուժով օղի է լեցնում բերանս, մի կողմից ինձ ուշքի բերելու, միւս կողմից վէրքը ախտահանելու համար:

«Վերջապէս, խելքս գլուխ է գալիս, շարունակում եմ բերանս ողողել օղիով, դեռ ձայն չեմ հանում...

«Իսկապէս որ լաւ պրծայ, որովհետեւ վախենում էի որ ամբողջ ծնօտս պոկէր. միայն լինտերս է եղել:

Իսկ վարպետի քէֆին քէֆ չկար»:

... Ահա այսպէ՛ս էին այդ օրերը, — ածիլուիլ՝ ոչխարի դանակով: Ակռայ քաշել՝ «քէլփէթին»ով, չուանով եւ օղիով:

ՎԱՀԷ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ժողովը Լոնտոնի մէջ գումարելու առաջարկ մը եղած էր առջի օր եւ Անգլիոյ փոխ-վարչապետը հաւանութիւն յայտնեց: Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգները յարմար չեն գտներ այս ժողովը, նախընտրելով հաւաքուիլ Պերմուտայի մէջ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ կացութիւնը քննելու համար նոր նիստ մը գումարեց նախարարական խորհուրդը: Պ. Պիտօ Ուաշինկթընի ժողովին առջեւ պիտի պարզէ Ֆրանսայի տեսակէտը: Քամպոճի Թագաւորը սկզբունքով հաւանեցաւ բանակցիլ Ֆրանսայի հետ, անկախութիւն ստանալու համար:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ ԻՐԱՆԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՎՐԱՅ

Յուլիս 4ին «Համազգային»ի Փարիզի վարչութեան կողմէ հրաւիրուած էր դասախօսելու Թեհրանի «Արմենուհի» ամսագրին խմբագիրը, ընկեր Անդրէ Տէր Օհանեան, «Պարսկահայ գաղութը եւ իր մշակոյթը» նիւթին շուրջ :

Նախագահ Պ. Մ. Պարսամեանի բացման խօսքէն ետքը, դասախօսը նախ պատմական ակնարկ մը նետեց, վկայութիւններ բերելով շարք մը մատենագիրներ,— Զենոբ Գլակ, Փ. Բիւզանդ, Խորենացի, Ղ. Փարպեցի, Սեբէոս եւ ուրիշներ: Նկարագրեց պատմական Հայաստանին մասը կազմող Փայտակարանը, Հեր եւ Զարեւանդ գաւառները, որոնք կը մտնէին Վասպուրական աշխարհին մէջ, կազմելով անոր 36 գաւառներէն երեքը: Ապա յիշեց Զ. դարու վերջին Վրկանաց երկրին մէջ գոյութիւն ունեցած պարսկահայ գաղութը, ուր մարզպան դարձաւ Սմբատ Բագրատունի եւ դպրոցներ ու եկեղեցիներ կառոյց, ուսուցիչներ ու քահանաներ բերելով Հայաստանէն: Հայկական համայնք մը ունէինք նաեւ Տիզբոնի մէջ, տասնեակ եպիսկոպոսներով, վարդապետներով եւ քահանաներով :

Քանիցս հայ արքաներ արշաւած են Պարսկաստան՝ գրաւելով Թաւրիզը (Դավրէժ), Եկբատանը (Համատան) եւ նոյն իսկ Տիզբոն հասած են: Պարսիկներն ալ Հայաստան արշաւած ատեն կ'անցնէին Հեր եւ Զարեւանդ գաւառներէն: Խոյի մօտ կը գտնուի Աւարայրի պատմական դաշտը, ուր տեղի ունեցաւ Վարդանանց ճակատամարտը: Մակուի մօտ կը գտնուի Ս. Թադէոս Առաքեալի վանքը, իսկ Արաքսի ափը՝ Նախավկայի վանքը որ Հայոց կարեւոր սրբավայրերէն են: Խոյի մօտ, դէպի Սալմաստ տանող ճամբուն, ձախ կողմը բլրի վրայ կը գտնուի Վարդան Մամիկոնեանի դամբարանը: Վերջապէս նաեւ Պարսկաստանի Ապար աշխարհին մէջ զոհուած են Վարդանանցի կրօնական մեծ դէմքերը՝ Ղեւոնդ Երէց, Յովսէփ կաթողիկոս, Արշէ Երէց եւ ուրիշներ, որոնց ոսկորները Հայաստան տարուած եւ բաժնուած են վանքերու եւ եկեղեցիներու վրայ:

Երբ Սասանեաններու օրով Հայաստանը բաժնուեցաւ Բիւզանդիոնի ու Պարսկաստանի միջեւ, Պարսից Խոսրով Թագաւորը Արեւելեան Հայաստանը պահեց իբրեւ Պարսկաստանի ազդեցութեան գօտի, Մասիսն ալ միասին:

Ապա դասախօսը Արաբներու, Սելճուկներու, Մոնկոլներու եւ Թաթարներու տիրապետութեան շրջանը թուելէ ետքը, կանգ առաւ Օսմանեան Թուրքերու եւ Պարսիկներու մրցակցութեան եւ կռիւներու վրայ: 1603ին Շահ Աբաս կ'արշաւէ Թուրքերու վրայ, նախ կը գրաւէ Ատրպատականը, ապա կը քալէ Երեւանի վրայ: Հին Ջուղայի հայութիւնը Արաքսի ափին, Խոճա Խաչիկի գլխաւորութեամբ, շքեղ ընդունելութիւն ցոյց կուտայ՝ Արաքսէն մինչեւ Ջուղա գորգ ու մետաքս փռելով, ոսկէ եւ արծաթէ սպասներու մէջ կերակուր մատուցանելով, ինչ որ կը մղէ Շահ Աբասը, այս հարուստ եւ ընդունակ տարրը փոխադրել Պարսկաստան:

Շահ Աբաս կը գրաւէ Երեւանը իննամսեայ պաշարումէ մը ետքը, սակայն լուր կ'առնէ թէ Օսմանցիք մեծ ուժերով կու գան իր վրայ: Մինչ այդ Վանի, Խնուսի եւ Մուշի շրջաններէն Պարսկաստան կը տեղափոխէ քսան հազար Հայեր: Ապա յանկարծ դաժան հրաման մը կուտայ,— Արարատեան աշխարհի ամբողջ հայութիւնը մէկէն քշել, տարագրել դէպի Պարսկաստան: «Բազմութեան լայնքը գետեզրէն մինչեւ Արաքս, երկայնքը ոմանք կ'ըսեն 7 օրուան ոտքով ճամբայ, ես կ'ըսեմ հինգ օրուան»,— կը գրէ Առաքել Դավրիժեցի պատմագիրը: Բազմութիւնը խուճապահար կը նետուի գետը: Շատեր կը յաջողին անցնիլ, ուրիշներ կը խեղդուին: Աւելի քան 300.000 ժողովուրդին կէսը կը խեղդուի հայրենի գետին մէջ... Բազմութիւնը Ղարադաղի վրայով կը քշուի Ահար, ուր կը ձմեռէ: Գարնան ոտքով կը քշուի հարաւ. մինչեւ Սպահան, հազար քիլոմեթր ճամբայ... Սպահան կը հասնին 12.000 ընտանիք (60—70 հազար հոգի): Ութ անգամ բռնագաղթ կը կատարուի Հայաստանէն: Ըստ Ժ. Շառտէնի 150.000 Հայեր ալ Գիլանի (Կասպից ծովի ափ) շրջանը տարուած են, սակայն, ջերմէ ու տենդէ բռնուած՝ մաս մը կոտորուեր, միւսները տարուած են զանազան կողմեր :

Կարճ ատեն մը հայութիւնը Սպահան մնալէ ետքը կը հիմնուի Ն. Ջուղան, կէս քիլոմեթր հեռու քաղաքէն, Շահ Աբասին հրամանով: Տաղանդաւոր հայ ժողովուրդը հրաշքներ կը գործէ: Խոճա Նազար եւ Խոճա Սաֆրազ կը դառնան Շահին խորհրդականները, առեւտուրը կը զարգացնեն, ֆերմաններ կը ստանան, առեւտրական արտօնութիւններ, կապեր կը հաստատեն Վենետիկի, ապա ամբողջ Եւրոպայի հետ, Շուէտի, նաեւ Ռուսաստանի, Հնդկաստանի, Փիլիպպիններու եւ «Ենի Դունեայի» (Նոր Աշխարհ, Ամերիկա) : Հսկայական հարստութիւն կը դիզեն: Նոր Ջուղայի մէջ կը հիմնեն Ս. Ամենափրկչեան վանքը յատակէն մինչեւ գմբէթին կեդրոնը կրօնական գունաւոր զարդանկարներով, որոնք գործն են Իտալիայէն Նոր Ջուղա հրաւիրուած խալայցի նկարիչներու: Կը կառուցանեն 12 եկեղեցիներ, թանկարժէք նկարներով :

1640ին Խաչատուր Վ. Կեսարացի տառեր կը փորէ ձեռքով, մամուլ կը շինէ, տպարան կը հիմնէ՝ հրատարակելով «Հարանց Վարքը» եւ ուրիշ գիրքեր, որոնց թղթի գործարանն ալ կը հիմնէ ...

Խոճաները Նոր Ջուղայի մէջ կառուցած են նոյնիսկ ութ յարկանի շէնք: Մինչեւ այսօ րկան Նազարի խիաբանը (պողոտայ) եւ Շաֆրազի կամուրջը: Խոճաները սեղանաւորներու դեր կը կատարեն: Անոնք առեւտր. եւ պահպանողական նաւատորմ ունէին Պարսից Ծոցին եւ Հնդկական ովկիանոսին վրայ: Հաւասարէ հաւասար պայմանագիր կը կնքէին Ֆրանսայի պետութեան եւ Արեւելեան Հնդկաստանի ընկերութեան հետ: Մետաքսագործութիւնը կը զարգացնեն Ռուսիոյ մէջ :

Նատիր Շահի (1736 – 1747) օրով ահաւոր բռնութիւններ եւ կողոպուտներ կը տիրեն: Հայ երեւելիներէն շատերը կ'անցնին Պասրա, Հնդկաստան, ուր կը հիմնեն հայկ. գաղութ մը: Հռչակաւոր Լազարեանները ալ կ'անցնին Ռուսիա, ուր բարձր դիրքերու կը տիրանան եւ հետագային կը հիմնեն Մոսկուայի Լազարեան ճեմարանը: Մուրատ – Ռաֆայէլ եւ Պետրոս Կրէտ դպրոցներ կը հիմնեն Վենետիկ եւ այլուր, մեծ գումարներ ծախսելով, հրատարակութիւններ կ'ընեն :

1775ին, ներշնչուած ամերիկեան ժողովրդապետութենէն, Ուաշինկթընի գաղափարներով, Հնդկաստանի մէջ Շահամիր Սուլթանում Շահամիրեանի որդին, Յակոբ Շահամիրեան կը հրատարակէ իր հռչակաւոր «Որոգայթ փառաց»ը, որ ապագայ Հանրապետական Հայաստանի նախագիծն էր՝ մանրամասնօրէն մշակուած: Նոր Ջուղայեցի այս Հնդկահայերը կը խորհէին անկախ Հայկական Հանրապետութիւն հիմնել՝ Ռուսիոյ հովանաւորութեամբ: Նոյնպիսի անկախութեան պայքար կը մղէր Համատանցի հռչակաւոր Յովսէփ Էմին, 1750ական թուականներուն :

Ապա դասախօսը շարք մը օրինակներ բերաւ Խոճաներու առասպելական հարստութեան մասին, նկարագրեց Նոր Ջուղայի թանգարանը, ուր անգնահատելի նմոյշներ կան եւ 250 կտոր ձեռագիր, փոխադրուած Հին Ջուղայէն (նախապէս 750 կտոր էին):

1795ին Մադրասի մէջ Շիրազեցի Յարութիւն քահ. Շմաւոնեան կը հրատարակէ առաջին լրագիրը՝ «Ազդարար», եւ կը դառնայ մեր լրագրութեան նահապետը, առաջին խմբագիրը: 1840ական թուականներուն Մեսրոպ Թաղիադեան կը հրատարակէ իր «Ազգասէր»ը :

Դասախօսն անցնելով ԺԹ. դարու գործիչներուն, յիշեց Ենիկոլոփեաններու տոհմը, ապա հռչակաւոր Մելքոն Խանը, որ քանիցս նախարար եւ վարչապետ եղաւ, պարսկական այբուբենը բարեփոխեց, ծխախոտի անգլիական մենաշնորհը ջնջեց եւ առաջին Ֆրան – մասոնական օթեակը հիմնեց Պարսկաստանի մէջ :

1835ին Թաւրիզի մէջ կը հիմնուի «Արամեան» դպրոցը, որու հարիւրամեակը տօնուեցաւ 1935ին: 1870ին, երեք արեւմտահայերու ձեռքով, կը հիմնուի Թեհրանի «Հայկազեան» դպրոցը: Ապա թուեց բազմաթիւ տեսուչներու եւ ականաւոր ուսուցիչ – մտաւորականներու անուններ, որոնք պաշտօնավարած եւ գործած են Ն. Ջուղայէն մինչեւ Թաւրիզ ու Սալմաստ :

Համառօտ ակնարկ մը նետեց նաեւ ներկայ Իրանահայ մշակոյթին վրայ — երաժշտութիւն, նկարչութիւն, քանդակագործութիւն, թատրոն, մամուլ, դպրոցներ եւ հաստատութիւններ :

Դասախօսութիւնը տեւեց մէկ ու կէս ժամ, եւ լսուեցաւ մեծ ուշադրութեամբ:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

« ՂԵԿԱՎԱՐ ԴԷՄՔԵՐ »

(ՌԸՆԷ ԿՐՈՒՍԷԻ)

Մեծ գոհունակութիւն մը կը զգամ, երբ ինծի հաճոյ թուած գիրք մը կը յանձնարարեմ ընթերցողին: Կրուսէի այս երկը ուժեղ գործ մըն է, զարմանալի՝ իր թուիչքով, հիանալի՝ իր պայծառամտութեամբ :

Կրուսէ վեր կը մնայ այն նեղմիտ ազգայնականութենէն, որ կը փճացնէ շատ մը պատմական երկասիրութիւններ: Իր արդար եւ յաճախ շատ խիստ դատաստանները կը հարուածեն իր հերոսները, առանց խորութեան :

Ի՞նչ ազդեցութիւն գործած են այդ «հերոս»ները դէպքերու ընթացքին վրայ: Այդ է հարցը, զոր դրած է սկիզբէն Կրուսէ, առանց սակայն անոր պատասխանը տալու: Դժուար է գիտնալ թէ ինչ կը խորհի այդ մասին: Այդ «հերոս»ները մարդուն իբրեւ ճշմարիտ առաջնորդնե՞րը կը նկատէ թէ իբրեւ պարզ «ղեկավար դէմքեր» :Եթէ անոնցմէ իւրաքանչիւրը, ասպարէզի խաչաձեւման մէկ պահուն, դէպքերու ընթացքին վրայ անհաշուելի հետեւանքներ ունեցող ծանր սխալներ գործած է, ո՞ւր է իր «մեծութիւնը» :Եթէ դէպքերու յորձանապտոյտը աւելի ուժեղ է քան իր կամքը, ո՞րն է կարեւորութիւնը իր դերին՝ պատմութեան ընդելուզման մէջ :

Բոլոր պատմագիրներուն նման նաեւ կարելի է մեղադրել Կրուսէն թէ իր հերոսները ընտրած, դէպքերը կտրատած ու ներկայացուցած է համաձայն իր ճաշակին եւ ձգտումներուն: Կարելի է մեղադրել իր եսակեդրոնացումը, բայց այստեղ վստահ չեմ. որովհետեւ հարց կուտամ թէ մինչեւ որ աստիճան կարելի է իր «մորթին մէջ չըլլալ»: Եթէ պատմութիւնը դատաստան մըն է, այդ դատաստանը միայն յարաբերական կրնայ ըլլալ եւ միմիայն ներշնչուիլ մեր ձգտումներէն, մեր դաստիարակութենէն, մեր անհատականութենէն, ինքն իսկ ձեւաւորուած մեր շրջապատէն եւ մեր դարաշրջանէն: Բառարանները միայն կրնան ընծայել, պատմագիրէն Ֆենելոնի պահանջած «ժամանակէն եւ միջոցէն դերիվեր անաչառութիւնը»: Երջանիկ համարենք մենք մեզ, եթէ չկայ անպարկեշտ ձեւազեղծում մը պատմական իրողութեանց: Ընթերցողին կ'իյնայ հսկել մեկնութեան վրայ: Կրուսէինը,— չափէն ա—

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԹԱԴՈՍ ԱՂԲԱՐ

(Հատուած «Թէ՝ ինչպէս ապրեցան»էն)

Ահմէտ պէյ Գրիգոր աղայի հետ թաղիքի մը վրայ ընկողմանած կը դարպասէ այծեամի ոստումներով շարժտկող հարսներուն, որոնք հիւրանոց – վրանի մօտէն անցնելու ատեն հետաքրքիր ու գաղտագողի ակնարկներ կը նետեն: Անոնց համար բացառիկ բան է նոր դէմքերու երեւումը: Անոնք տարիներէ ի վեր բացի իրենց ընտանիքի անդամներէն մարդ չեն տեսած, ամայի լերան իրենց կիրճերուն մէջ բացառիկ բան է մարդկային էակի մը հանդիպումը :

Արշալոյսէն մէկ ժամ առաջ Թադոս աղբար կ'արթնցնէ խումբը: Արեւը չծագած կը հասնին որոշուած վայրը, բլուրի մը սարահարթը: Կը խորհրդակցին ցած ձայնով: Շղթայուած շուները անհանդարտ եւ ջղային շարժումներ կ'ընեն, զգոյշ հեծիններով: Վարազներուն հոտը առած են աստուան զեփիւռէն :

Թադոս աղբար նոր հետախուզութենէ մը վերջ զօրավարի մը վստահութեամբ կը յայտարարէ .

— Խոզերը հոս են, իսկ արջին հետքերը հազիւ մէկ օրուան մը հնութիւն ունին : Խոզերուն վրայ կատարուելիք պզտիկ հարսնիք մը (որսորդները կը սիրեն հարսնիք կոչել համազարկը) , չի խանգարեր մեր ծրագիրը: Ընդհակառակն աղմուկը պատճառ կ'ըլլայ «պուլղուրճի»ն ջղայնացնելու ու իր թաքստոցէն դուրս հանելու: Կը գտնենք իր նոր հետքը ու կը դիւրանայ հետապնդումը: Ուրեմն նախ պաշարենք խոզերը, յետոյ կ'իյնանք «պուլղուրճի»ին ետեւէն :

Համաձայն են բոլորը եւ անշշուկ կը յառաջանան: Քիչ վերջ Թադոս աղբար, կ'որոշէ իւրաքանչիւր որսորդի բռնելիք դիրքը: Ինք երիտասարդի մը ու շուներուն հետ կը մտնէ անտառին խորը : Շուները կ'արձակէ խոզերու հետքին վրայ : Անոնք մաքոք կը նետեն մացառներուն մէջ, կը յառաջանան, ետ կը դառնան, կը սուրան, կ'իջնեն փոսերուն մէջ, կը մագլցին ցցուածքներէ վեր: Կը լսուի ընդհատ ընդհատ անոնց հաջոցը, որուն կը յաջորդէ արագ եւ երկար վայնասուն մը (յայտարար նշան որսը տեսած ըլլալու) :

Իւրաքանչիւր որսորդ ծառի մը կոճղին կամ ապառաժի մը վրայ ակնդէտ կը սպասէ վարազներու երեւումին: Շուներու վայնասունին կը խառնուին խոզերուն ոտնաձայնն եւ հռնդիւնը, վարպետ շուները կը փութան կտրել անոնց ճամբան մղելու համար դանոնք դէպի այն կողմը ուր դիրք են բռնած որսորդները :

Զէնքի պայթիւն: Կրկին հարուած մը, եւ համազարկ դիրքերէն: Խոզերը կը ճեղքեն պաշարման գիծը ու խոյս կուտան :Շուները կը հալածեն աղմուկով : Կը լսուի Թադոս աղբօր ձայնը - Կիւրեկէս (Կիրակոս), Գեվէրդ (Գէորգ), շուներ կանչեցէք :

Շղթան քակուած է: Կը մօտենան Թադոս աղբօր, կը հաւաքեն շուները: Գետին փռուած են երեք վարազներ: Թադոս աղբար իր սրածայր դանակը կը մխէ անոնց կոկորդը եւ շուներուն լափել կուտայ հոսող արիւնը :

Ան երիտասարդացած է կարծես: Կը կտրէ առաջին վարազին ականջը, կը դնէ իր գօտիին մէջ (սովորութիւն է որսին գլուխն ու փորոտիքը տալ այն որսորդին որուն գնդակովը ինկած է) , երկրորդը Գրիգոր աղային, իսկ՝ երրորդը կը մնայ կասկածելի, թէ՝ որու հարուածով է սպաննուած համազարկի միջոցին: Կը ստուգեն կենդանիին ստացած վէրքին ուղղութիւնը թէ՝ հոն ով կը գտնուէր ու այդպէս երրորդն ալ կը յանձնեն Կարապետին ;

Շուները կը կապուին կրկին: Կէս օրը անցած է, կը պարպեն խոզերուն փորոտիքը ու կը կախեն հոկայ կաղնիի մը ճիւղերէն: Ցետոյ վտակի մը եզերքը կը նստին ճաշի :

Ճաշի ատեն կը մշակեն ծրագիրը իրենց հանդիպումին: Թադոս աղբար շատ խանդավառ է եւ կը կրկնէ միշտ— լաւ սկսանք, լաւ ալ պիտի վերջացնենք :

Դեռ վերջին պատառը բերնին՝ կը խաչակնքէու կը սկսի նորհետախուզութեան: Կ'ուշանայ վերադարձը :

Էտինք է: Արեւը սկսած է կախուիլ դէպ ի մայրամուտը՝ Թադոս աղբար ժպտուն, ոգեւորուած հեռուէն կ'երեւայ: Ձեռքի շարժումով իր մօտ կը հրաւիրէ խումբը:

Հաւաքուած են: Հրահանգ կուտայ մէկ ժամէն մագլցիլ դիմացի բլուրը : «Պըլղուրճի»ն փախած է աղմուկէն եւ ապաստանած հոն, պէտք է պաշարել մօտէն, ինքն ու Սիւլէյմանը շուները առած պիտի մտնեն պաշարման գիծէն ներս: Երբ վըստահ ըլլայ որսին մօտիկութիւնը՝ ազատ պիտի ձգեն շուները , ու իրենք զուգահեռաբար պիտի սկսին խուզարկութեան :

Խանդավառութենէն բամպակ պեխերը ոլորելով կ'ըսէ .— Ֆիլ է, Ֆիլ, խծուն տարի է էս լեռները կը պտտիմ էսէնկ բան չիմ տեսէ ...

Որոշեց իւրաքանչիւրին տեղն ու դիրքը հրահանգ տուաւ հսկել ապառաժի շուրջի լերկութեան վրայ, մասնաւորապէս՝ խօսքը Գրիգոր աղային ուղղելով :

Թադոս աղբարին հրացանին ձայնը շատ յստակ կը զանազանուէր ուրիշ զէնքերու պայթիւնէն: Անոր հնօրեայ հրացանը փողի վերի մասէն ափ մը վառօդով ու քանի մը կապարով կը լեցուէր ու պայթած պահուն թնդանօթի պէս կ'որոտար, իսկ իր ընկերներունը պատերազմական թեթեւ աղմուկով զէնքեր էին :

Ու կը բաժնուի խումբէն :

(3) ԳԷՈՐԳ ԶԱՔԸՐԵԱՆ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

★

ՄԻՋՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Երբ գաղութը կը ստուարանար, ան - հրաժեշտ համարուեցաւ կազմել Հայր. Միութիւններ, սկսեալ 1924 – 25 թուա - կաններէն : Այդ Միութիւնները ծառա - յութիւններ մատուցին նորեկ հայրենա - կիցներուն :

Գաղութը հետզհետէ վարժուելով մի - ջավայրին, դարձաւ ինքնապահ ու իրեր - օգնութեան հիման վրայ կազմուած Հայր. Միութեանց դերը վերջացաւ : Կարելի էր այս հայրենակցական կազմակերպու - թեանց ուժերը համախմբելով, գծելաւելի չօշափելի նպատակներ՝ հայկ. մշակոյթին սատարելու համար : Բայց մէկէ աւելի պատճառներովայս ուժերը ակարացան եւ մատնուեցան կազմալոյծ վիճակի մը :

Նորահաս գաղթականը, փարած իր ան- միջական պէտքերը տնտեսելու հոգերուն, կարծեց թէ առեւտուրի եւ ձեռական աշ - խատանքի ընդունակները աւելի բախտ ունէին իրենց առօրեայ սնունդը ապահո- վելու, քան մտքի մշակները : Ասկէց՝ այն կարճատես հոգեբանութիւնը թէաւե- լորդ է հայերէն սորվիլ եւ հայկ. մշա - կոյթով զբաղիլ :

Թաղային դպրոցներու հանդէպ աճող անտարբերութիւնը եւ նոյնիսկ կարգ մը գրագէտներու՝ աւելի շահաւէտ ասպա - րէզներ ընդգրկելու հարկադրանքը կապ ունէին այս չարաբաստիկ հոգեբանու - թեան հետ :

Ուրիշ պատճառ մը՝ քայքայիչ պրոպա- հանտը օտարամուտ եւ խորթ գաղափար- ներուն, որոնք յաջողեցան տարակուսանք եւ երկպառակութիւն սերմանել շողշո - ղուն «պիտի»ներով եւ ուժերու ջլատում յառաջ բերել :

Գաղութը հաղիւ կազմակերպուելու բա- կըսած, մատնուեցաւ քաոսային վիճակի մը, որու ընթացքին աւելի դիւրաւ սո - ղոսկեցաւ այլասերումը մեր ընտանիքնե - րուն մէջ :

Քիչ մը ուշ, բայց վերջապէս ամէն ծը- նողք սկսաւ անդրադառնալ թէ իր զա - ւակները հայկական բարոյականով ու հայ մշակոյթով օժտուածչըլլալումեղքը սուղի նստաւ : Եւ այսօր ապշութեամբ կը տես - նեն որ իրենց զաւակները յարգանքի տար- րական պարտականութիւնն անգամ կ՚անտեսեն, եւ չեն հետաքրքրուիր եւ ազ- գակիցներու ներկայ թէ ապագայ բախ - տով :

Բարենշան է որ այժմ այս ախտավա - րակ կացութիւնը դարմանելու հարցը կը դառնայ օրէ օր անյետաձգելի պահանջ մը գաղութիս դէթ գիտակից տարրերուն համար :

Բարենշան է նմանապէս որ Հայր. Մի - ութիւնները հետզհետէ արթննալու, վե - րակազմուելու ճիգեր կը փորձեն : Կը սարքեն յիշատակի օրեր՝ ոգեկոչելու հա- մար անցեալը եւ ազգին մեծ զաւակները : Բայց արդիւնքը, հակառակ թափուած ճի- գերուն, կը յանգի բոպէական խանդավա- ռութեան մը, ծափերով խեղդուած :

Ծափերը չեն կրնար երբեւ սպեղանի ծառայել մեր անմիջական պէտքերուն եւ կ՚առթեն նոյնիսկ ուժերու վատնում :

Խորապէս ըմբռնելով այս պարագան, ի խնդիր դարմանի կազմուեցաւ Սեբաս - տիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը : Նախ համոզուելով որ իրերօգնութեան գաղա - փարին շուրջ կազմուած Հայրենակցական- ները դեր չունին այլեւս եւ ապա հետե - ւելով հին ճշմարտութեան մը, թէ կո - րուստի դատապարտուած են բոլոր այն Միութիւնները, նոյնիսկ ազգերը, որոնք մտաւորականի սովէ կը տառապին, նոր Միութիւնը նուիրուեցաւ երիտասարդ մտաւորականներու պատրաստութեան գործին : Անշուշտ համաձայն իր կարո - ղութեան :

Մուրատ Ուսումնասիրացը այս տարե - շրջանին համար, շնորհիւ իր անդամ - ներու առատաձեռնութեան, արդէն որ - դեգրած է ընդունակ հայ որբ մը, ներ - կայացուած Սէնթ Էթիէնէն :

Արդ, եթէ միւս Հայրենակցականներն ալ սատանձնեն նոյն շինարար ձեռնարկը եւ ամէն մէկը որդեգրէ մէկ կամ աւելի պա- տանիներ, կարճ ժամանակի մը մէջ կա - րելի պիտի ըլլայ հասնիլ ցանկալի նպա - տակին : Ուստի, Միութիւնը դիմեց միւս Հայրենակցականներուն՝ գործակցու - թիւն մը ստեղծելու համար :

Ուրախ ենք յայտնելու, որ Յունիս 20ին եւ 29ին, այս օրակարգին շուրջ կազմուած միջհայրենակցական խառն ժողովները, միաձայնութեամբ մշակեցին ութ յօդ - ուածներէ բաղկացած ուղեգիծ մը, զոր իւրաքանչիւր Հայր. Միութիւն վաւերա - ցնելով, պիտի ղրկէ պատուիրակ մը, Յուլիս 10 ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9- ին Քաֆէ Ռեժան (մեթրօ Քատէ), իբրեւ անդամ Միջհայրենակցական Խորհուր - դին :

Եթէ կան տակաւին Հայր. Միութիւն - ներ որոնք անտեղեակ են մամուլով թէ առանձին հրաւիրագրերով եղած կոչե - րուն, կրկին կը խնդրենք հաւաքուիլ սոյն միակ փրկարար նպատակին շուրջ :

ՍԵԲԱՍՏ. ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՄ. ԸՆԿ.

Յ. Գ.— Միջհայրենակցականներու խառն ժողովին մասնակցած են .— Սեբ. Մուրատ Ուսումնասիրացը, Վասպուրա - կանի Հայր. Միութիւնը, Երիտասարդ Վասպուրականցիներու Միութիւնը, Կի - լիկիոյ ընդհ. Միութիւնը, Կեսարիոյ, Պօնտոսի, Հաճընի Հայր. եւ Սեբաստիոյ Նահանգ. Միութիւնները : Ռազմիկը, Թօգատը եւ Գօչհիսարի ու Դավրայի Մի- ութիւնները եւս ունէին իրենց ներկայա - ցուցիչները :

ՃԱԳԱՐՆԵՐՆ ԱԼ ՎԱՐԱԿՈՒԵՑԱՆ

•

Ճագարներու յատուկ մահացու հիւան- դութիւն մը (Միքսոմաթոս), աւերներ կը գործէ Ֆրանսայի քանի նահանգներուն մէջ : Հիւանդութիւնը կը փոխանցուի ուղղակի շփումով եւ կամ միջատներու միջոցով : Ախտանիշները հետեւեալներն են, — ճագարին կոպերը, դէմքը եւ սե - ռային գործարանները կ՚ուռին, ականջ - ները կը կախուին, ուռեր կը գոյանան մորթին տակ :

Առաջին ախտաճանաչումը կատարեց 1898ին Մոնթէվիտէոյի մէջ Սա - նարելլիս : Փաստօրեան հաստատութիւ- նը յաջողեցաւ պատուաստ մը հնարել որ կ՚արտադրուի մեծ քանակութեամբ, թէ ընտանի եւ թէ վայրի ճագարներուն հա - մար : Պաշտօնաթերթը իր յունիս 27 թը- ւակիր հրամանագրով մը սահմանափակեց ճագարներու մուտքը վարակուած շըր - ջաններուն մէջ : Անոնք որ գիտեն թէ վա- րակուած ճագար կը գտնուի, պէտք է ան- միջապէս տեղեկացնեն քաղաքապետին : Վարակուած անասուններու դիակները պէտք է այրուին եւ կամ երկու խաւ կիրի մէջ թաղուին որպէսզի շուները չկարենան մօտենալ : Ընտանի ճագարները պէտք է մեկուսացնել եւ հականեխել վանդակը եւ ամէն ինչ որ շփում ունեցած է ճագարին հետ :

Հիւանդութիւնը մարդոց չանցնիր եւ նապաստակներն ալ չեն ազդուիր :

Եթէ այս համաճարակը չխափանուի, մեծ վնասներ պիտի պատճառէ տնտեսա- պէս : Միայն 1952ին մորթերու արտածու- մէն 1700 միլիոն հասոյթ գոյացած էր Ֆրանսայի մէջ :

Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ «լափէն»ը ճագար է, ոչ թէ նապաս - տակ (լիէվռ) :

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԴՊՐՈՑԸ

★

Ինչպէս արդէն յայտարարուեցաւ մա - մուլի մէջ, Համազգայինի Նշան Փալան - ճեան Ճեմարանը յաջորդ ուսումնական տարեշրջանին, հոկտեմբերէն սկսած, պի- տի ունենայ գիշերօթիկ բաժին, առ այժմ տասը տարեկանէն վեր մանչերու համար : Գիշերօթիկ բաժնի նպատակն է հնարաւո- րութիւն տալ նոր սերունդին, Պէյրութէն դուրս, ուրիշ վայրերէ ալ ուսում ստա - նալու ճեմարանին մէջ :

Ճեմարանի ծրագիրը եւ ընդունելու - թեան պայմանները ամփոփուած են գրը - քոյկի մը մէջ, որ սիրով կ՚ուղարկուի ցանկացողներուն : Կարելի է ստանալ նաեւ տեղական թերթերու խմբագրութիւննե - րէն :

Գիշերօթիկ բաժինը պիտի զետեղուի ճեմարանի նոր շէնքի լուսաւոր եւ օդա - սուն վերնայարկին մէջ. ապրուստ եւ ըր- նունդի յարմարութիւններով օժտուած, յատուկ դաստիարակի մը հսկողութեան տակ :

Ընդունելութեան պայմաններն են .— Լիբանանի եւ Սուրիոյ համար տարեկան 9 ամիս 1500 լիր. ոսկի, ուրիշ երկիրներ 500 տոլար : Անոնք որ ամառը, երեք ամիս պիտի մնան ճեմարան, պիտի վճարենյա- ւելեալ 200 տոլար ամառանոցին համար :

Այս վճարով պիտի հոգացուի աշակեր- տի ուսման ծախքը, բնակարանը, սնուն- դը, առողջապահական ծախքը, դրօսը եւայլն :

Ճեմարան ընդունուիլ ցանկացողը պէտք է պատրաստուի իր տարիքին հա - մապատասխան դասարանի ծրագրով եւ հոկտեմբերի սկիզբը ներկայանայ քննու- թեան :

Դիմումները ճեմարան ընդունուելու համար պէտք է կատարուին նախօրօք, ամրան ընթացքին, որպէսզի ժամանակ ունենան վիզայի գործողութիւնները կա- տարելու :

Համազգայինի ճեմարանի նպատակն է

ւելի կը զգացուի ատիկա,— յունո-լատի- նական մշակոյթով թրծուած ջերմեռանդ քրիստոնեայինն է : Եւ ատիկա պատճառ կ՚ըլլայ որ օրինակի համար, ոեւէ չյատ- կացնէ Մարքսի, որուն ներկայ դարաշր - ջանին վրայ ունեցած ազդեցութիւնը ան- սահման է եւ որուն մտածման զօրութիւ- նը կարելի չէ ժխտել, գոնէ իր էական փուլերուն մէջ : Նմանապէս, այդ է պատ- ճառը, որ Կրուսէ իր գործը կը վերջացնէ յոռետես ծանօթագրութեամբ մը : Հա - զորդ ըլլալով անցեալին, ան կը փորձէ գուշակել ապագան .— Ամէն ինչ ըսուած է, առաջուընէ գիտենք բոլոր բառերը : Խաղերը եղած են, առաջուընէ գիտենք բոլոր հնարքները, բոլոր յաջողութիւն - ները ...

Ես ալ կը կարծեմ թէ պատմութիւնը « փակուած » է, բայց ոչ Կրուսէի յոռե - տես ձեւով, այլ աւելի համաձայն Մով - սէսի, որ անապատէն դուրս գալով, հե - ռուէն կ՚ընդնշմարէ Աւետեաց Երկիրը եւ կը հրճուի ...

Ի՞նչպէս յաւակնիլ քօղազերծելու ա - պագան յեղափոխական եւ փոխանցման դարաշրջանի մը մէջ, երբ առեղծուած անծանօթ ուժեր այսօր կը փոխակերպեն աշխարհի դիմագիծը, երբ մեր բարքերը, մեր գաղափարները արմատապէս յեղա - շրջուելու հակամէտ են : Գուշակե՞լ ա - պագան, խորհրդաւոր ապագան : Ոն անդր : Քիչ մը եւս սպասենք. մէկ, եր - կու, երեք դար : Ժամանակ ձգենք մաս - նագէտներուն, գիտնականներուն, — ա - պագայի այդ իսկական ղեկավար դէմքե - րուն, — որ օգտագործեն բնութեան ու - ժերը, մարդկութեան մեծագոյն բարիքին համար ...

Ինչ որ ալ ըլլայ իր փիլիսոփայու - թիւնը, — որովհետեւ այդպէս է, ու առ է որ կը ստեղծէ ջերմ հետաքրքրութիւն մը,— այն պատմական համայնապատկե- րը որ մեզի կը հրամցնէ Կրուսէ իր «Ղե - կավար Դէմքեր»ով, իսկապէս տպաւորիչ է : Վստահ եմ որ պիտի չզղջաք զայն կարդալով :

ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ըսէք խնդրեմ, Պ. Բեչէթ ի՞նչ ըրաւ երբ ստացաւ առաջին սպառնական նամա- կը :

Մաքքուին կը վարանէր.

— Իրաւ որ... դժուար է ըսել ... պարզապէս խնդաց, սակայն ես կը կար- ծեմ թէ իր անտարբեր ժպիտին տակ եր - կիւղ մը ծածկուած էր :

Փուարօ յանկարծ հետեւեալ անսպասե- լի հարցումը ուղղեց Մաքքուինի :

— Կը սիրէի՞ք Պ. Բեչէթը : Անկեղծ պատասխան մը կ՚ուզեմ :

Հեկտոր Մաքքուին վայրկեան մը մտա- ծելէ ետք պատասխանեց.

— Ոչ, չէի սիրեր :

— Ինչո՞ւ :

— Ճիշդ պատճառը չեմ կրնար ըսել :

Սակայն միշտ սիրալիր էր :

Երիտասարդը վայրկեան մը կեցաւ եւ շարունակեց :

— Անկեղծօրէն, պարոն Փուարօ, այդ մարդը վստահութիւն չէր ներշնչեր ին - ծի : Չար եւ վտանգաւոր մէկու մը տպա- ւորութիւնը կը թողուր վրաս : Թէեւ որոշ պատճառ չունիմ այդպէս դատելու :

— Շնորհակալ եմ, պարոն Մաքքուին : Դարձեալ հարցում մը — Ե՞րբ Պ. Բեչէթը ողջ տեսաք վերջին անգամ :

— Երէկ գիշեր ... ժամը տասնին առեն- ները : Իր բաժնեակը գացի քանի մը նիշեր առնելու համար :

— Ի՞նչ նիւթի մասին :

— Պարսկաստան գնուած անօթներու մասին : Ղրկուած ապրանքը երբեք չէր համապատասխաներ ապսպրանքին եւ տե- ղի տուաւ երկար եւ տաղտկալի թղթակ - ցութեան մը :

— Ճիշդ վերջի՞ն անգամն էր որ ողջ տեսաք Պ. Բեչէթը :

— Այո :

— Գիտէ՞ք թէ երբ ստացաւ Պ. Բեչէթ վերջին սպառնական նամակը :

— Առաւօտը երբ կը մեկնէր Պոլսէն :

— Նորէն կ՚ուզեմ հարցնել թէ լա՞ւ էին ձեր յարաբերութիւնները ձեր տիրոջ հետ :

Երիտասարդին աչքերը քթթեցին :

— Ահաւասիկ եղերական պահը, երբ սոսկում կրնայի ունենալ ... Ոչ սակայն : Բեչէթ եւ ես երբեք վէճ ունեցած չէինք :

— Պարոն Մաքքուին, կ՚ուզէք ինծի ը - սել ձեր անունը եւ մականունը ինչպէս եւ Ամերիկայի ձեր բնակարանին հասցէն :

Հեկտոր Վիլար Մաքքուին տուաւ Նիւ Եորքի իր մնայուն հասցէն :

Փուարօ կռթնեցաւ ետին բարձերուն վրայ :

— Առ այժմ կը բաւէ, պարոն Մաք - քուին : Երախտապարտ պիտի ըլլայի եթէ Բեչէթի մահուան լուրը միայն քեզի պա- հէիր :

— Իր ծառան Մէսթըրմէնը անմիջապէս պիտի իմանայ :

— Թերեւս ալ արդէն տեղեակ է : Այդ պարագային ըսէ որ լեզուն իրեն քաշէ :

— Դժուար պիտի չըլլայ : Իբրեւ ճշմա- րիտ Անգլիացի, ան իրեն կը պահէ գիտ - ցածը : Ամերիկացիներու մասին խեղճուկ գաղափար մը տուած է, իսկ ուրիշ ազ - գութեանց մասին ոչ մէկ գաղափար ու - նի :

— Շնորհակալ եմ, պարոն Մաքքուին : Ամերիկացին կը մեկնի :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Պ. Պուք : Կը հա- ւատա՞ս այս երիտասարդին յայտարա - րութեանց :

— Անկեղծ եւ պարկեշտ կը թուի ինծի համար : Զուգեց սէր եւ գուրգուրանք ցոյց տալ իր տիրոջ հանդէպ, ինչպէս որ պիտի ընէր եթէ ինքզինք յանցաւոր զգար : Պ. Բեչէթ չէր յայտնած անոր թէ առանց յա- ջողութեան փորձած էր օգտագործել իմ ծառայութիւններս : Չեմ կարծեր թէ որեւէ կասկածելի պարագայ կայ հոս : Պ. Բեչէթ անտարակոյս այն մարդոցմէն է, որ ուրիշներու կարծիքին կարեւորու - թիւն չէր տար :

— Ահաւասիկ մէկը զոր անմեղ կը գտ - նէք, դիտել տուաւ Պ. Պուք խնդալով :

Փուարօ մեղադրական ակնարկով մը նայեցաւ անոր :

— Ես ամէն մարդէ կը կասկածիմ մին- չեւ վերջին վայրկեանը : Այսուհանդերձ կ՚ընդունիմ թէ չի կրնար ըլլալ որ խոհեմ եւ հաւասարակշիռ Մաքքուինը կորսնցնէ գլուխը եւ դաշոյնի հարուածներտայ տի- րոջը : Ասոր նկարագրին չի յարմարիր :

— Ոչ ըսաւ Պ. Պուք, մտածկոտ : Այս դաժանութիւնը խենթի գործ է եւ՝ատինի մը կրքոտ. ատելութիւնը կը թուի ... պայմանաւ որ, մեր բարեկամին՝ շոգե - կառքի վարիչին կարծիքին համաձայն, ոճիրը գործուած ըլլայ կնոջ մը կողմէ :

ԳԼՈՒԽ Է.— ՄԱՐՄԻՆԸ

Փուարօ Տոքթ. Կոստանդինի հետեւե - լով մտաւ մօտիկը գտնուող վակոնը եւ անցաւ զոհին բաժնեակը : Պաշտօնեան բա- ցաւ դուռը իր ընդհանուր բանալիով :

Երկու մարդիկն ալ ներս մտան եւ Փուարօ հարցուց .

— Հոս որեւէ բանի ձեռք տուի՞ք :

— Ոչ մէկ բանի : Մինչեւ իսկ դիակը չդարձուցի քննութեան ատեն :

Փուարօ շուրջը նայեցաւ գոհունակ :

Ամէնէն առաջ իր ուշադրութիւնը գրա- ւեց սաստիկ ցուրտը որ ներս կը թափան- ցէր դռնէն, որուն ապակին բաց էր :

— Պռռ... ըրաւ Փուարօ : Միւսը ժպ - տեցաւ :

Նախընտրեցի չգոցել, ըսաւ :

Փուարօ քննեց պատուհանը :

(Շար.)

ոչ միայն ընդհանուր երկրորդական կըր – թութեամբ օժտել մեր նոր սերունդը, այլ եւ հայ լեզուով եւ հայ ոգիով ուսում ու դաստիարակութիւն տալ, պատրաստել գիտակից ու գաղափարական մտաւորա – կան ուժեր ազգային կեանքի եւ մշակոյթի համար։ Գիշերօթիկ բաժինը, այս ուղ – ղութեամբ, մասնաւոր դեր ունի կատա – րելիք։

Վստահ ենք, որ զանազան երկիրներու մէջ ապրող Հայերը պիտի օգտուին այս պատեհութենէն իրենց զաւակներուն հա– յեցի կրթութիւն ու դաստիարակութիւն տալու։ Իսկ անոնք որ զաւակ չունին, բայց նախանձախնդիր են հայապահպա – նութեան եւ հայկ. մշակոյթի զարգաց – ման, նիւթապէս կ'օգնեն մեզի, սաներ պահելով ճեմարանի գիշերօթիկ բաժնին մէջ։ (ԿԱԻՔ)

Ճեմարանի հասցէն՝

Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum
Beyrouth - LIBAN

մանագիրը կ'ըսէ թէ «բանուորները իրենք եւ առանց դատական միջամտութեան կըր– նան կամաւոր կարգապահութիւն մը հաս– տատել։ Հետեւաբար կառավարութիւնը հաւանած է ջնջել Յունիս 29ի հրամանա – գրին այն յօդուածը որ պատիժներ կը սահմանէր բացակայութեան եւ ուրիշ յանցանքներու համար։

× Հունգարական կառավարութիւնը կարգ մը նոր գիջումներ խոստացաւ հո – ղագործներուն, հրամայելով ջնջել պե – տութեան յանձնելի մթերքը եւ երաշտէն վնասուած գիւղացիներուն տուրքը։ Եթէ հողագործ մը 50 առ հարիւր վնաս կրած է նոյն համեմատութեամբ պիտի զեղչուին իր տուրքը եւ վճարելիք մթերքը։

× «Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակ – ցական պաշտօնաթերթը, խստօրէն կը քննադատէ կարգ մը վարիչներու «ան – հեռնհասութիւնը, մտքի եւ գործքի ծու – լութիւնը եւ սովորամոլութիւնը»։ Այս առթիւ անթոյլատրելի կը գտնէ որ կու – սակցական կազմակերպութեանց գլուխը գտնուին ճարտարագործութեան անվարժ վարիչներ՝ քաղաքներու մէջ, հողագոր – ծութեան անտեղեակներ՝ գիւղերու մէջ։ «Ան որ քայլ չառներ դէպի յառաջ արժա– նի չէ պահելու իր պաշտօնը»։

× Ռումանիայէն Վիէննա հասած ճամ– բորդներ կը պատմեն թէ երկիրը սովի կը– նայ մատնուիլ։ Գարնան երաշտը գրեթէ ամբողջովին փճացուցած է հունձքերը։ Եգիպտացորենին գինը քառապատկուած է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ «Միլլէթ» կուսակցութիւ– նը քայքայուեցաւ։ Հարիւրաւոր անդամ – ներ հրաժարած են, յետադիմական գտնե– լով զայն։ Յունիս 29ին խումբ մը ան – դամներ կուսակցութեան օրկանին՝ «Միլ– լէթ»ի վրայ յարձակելով չարուած էջերը թափեցին, թուղթերը պատռեցին եւ մե – քենաները քանդեցին։

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարի բանակցու – թիւնները պիտի վերսկսէին երէկ, հա– մայնավարներու առաջարկով։ Ազգաժո – ղովին ներկայացուցիչը, զօր. Քլարք պատրաստ է ստորագրելու պայմանագի– րը, եթէ կարմիրները ընդունին, առանց նկատի առնելու Հարաւ. Քորէայի նախա– գահին բացասական դիրքը։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ անդամալուծութեան դէպ – քեր կը հաղորդուին կարգ մը գաւառա – կան քաղաքներէ։

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ այս կիրակի ժամը 10ին, Վարդավա– ռի տօնին առթիւ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ։ Պիտի պատարագէ եւ քա– րոզէ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։ 13 Յուլիս Բշ. օր, յիշա – տակ Մեռելոց, Պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց յաւարտ պատարագի։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ «Ռե – ժան»ի վերնայարկը։

Վեցամսեայ հաշուետու ղեկուցում վար– չութեան (նիւթական եւ բարոյական) եւ ուրիշ խնդիրներ։

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վարդավառի առթիւ, այս կիրակի ժա– մը 10էն 20, Մէօտօնի անտառին մէջ, Պաղ աղբիւրին մօտ, Թափի Վէռ կոչ– ուած գեղեցիկ վայրը։

Կը հրաւիրուի անխտիր հայ հասարա – կութիւնը ոգեկոչելու պահ մը, Տարօնի նահատակները, ապա ապրելու ազգա – շունչ մթնոլորտի մը մէջ, նաւասարդեան յիշատակներով։ Հնարաւորութիւն պիտի տրուի բոլորին իրենց շնորհքը ի յայտ բերելու երգ ու պարով, տաղ ու խաղով, ճառ ու բառով։ Մշոյ Սուլթան Ս. Կարա– պետը եւ տեղական ձայնափիւռը ձեզ օգ– նական։ Ծով երգապնակներ ունինք Կո – միտասէն, Շահմուրատեանէն մինչեւ Հա– յաստանի նորութիւնները։ Երիտասարդու– թիւնն ալ չենք զրկեր իր սիրած պարերէն։

Ծով եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոց. — Առնել էնվալիտ– Վերսայլ գիծը եւ իջնել Մէօտօն - Վալ Ֆլէօրի։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտա– գնացութիւն մը Սէն Ժէռմէն Ան Լէի գե– ղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օ– րը։ Զանազան անակնկալներ եւ կերու – խում, հաճելի օր մը անցընելու համար։

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պոլ – վառ Քառնոյէն առտուան ժամը 8ին։ Ար– ձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Ջէրչեանի եւ Բարթող Փա – փազեանի։ Երթեւեկի գինը է 300 ֆրանք։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Անթուանի Հ.Յ.Դ. Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի, հո– վանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Գիւլխանդանեան խում– բի։ Այս կիրակի ամբողջ օրը, Պ. Նշան Նաճարեանի հանրածանօթ եւ զովասուն ագարակը Քամփանեը Ռօզըրէ լէ Փէն լէ Պասթիտբ Սէնթ Անթուան։

Կը նախագահէ ընկեր ՄԱՆՈՒԿ ՊՕՅԱ – ՃԵԱՆ։ Կը խօսի ընկ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբի կողմէ։ Իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Սէն Լուի Սիա – մանթօ խումբը։

«Ալքազ» բարձրախօսը բազմաթիւ եր – գապնակներով։

Ծանօթ. — Հանդիսավայրը երթալու համար, Փլաս տ'Էքսէն առնել 26 թիւ թրօ– լէօպիւսը եւ իջնել Քանալը։

Փափաքողները կրնան միասին բերել ճաշը։

Ֆ.Կ.Խ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի սովորական դաշտը, նա – խաձեռնութեամբ ընկեր Մ. ԿԱՐԱՊԵՏ – ԵԱՆԻ։ Բարձրախօս՝ առաւօտէն մինչեւ ի– րիկուն, հայկական գեղեցիկ երգերով։ Խորոված եւ պաղ ըմպելիներ։ Անձրեւի պարագային խնջոյք Հ. Յ.Դ. Տան մէջ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանրա – քարթեր իրենց հա – շիւները փակելու համար։ Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել։

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք)։ Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ. — Յուլիս 4ին մանտա– չէքով Վանվէն 2500 ֆրանք բաժնեգին մը ղրկող բաժանորդէն, վարչութեան հա – ղորդել իր անունը։

ՓԱԿՄԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ.Յ. Դ. Նոր Սե – րունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ։ Այս շաբաթ ժամը 17էն 23։ Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։ մեթրօ Քատէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքողները։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ եղանակին վերջին դա – սախօսութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30 – ին, Ազգ. Տան մէջ։

Դասախօս՝ Պ. ՊԵՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ Ակնարկ մը միջնադարեան հայ դրամներու վրայ։ Մուտքը ազատ է։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Եղանակի փակման ճաշը։ Այս կիրակի ժամը 3էն սկսեալ, Սեւրի Մուրատեան վարժարանը։

Առատ ուտելիք ըմպելիներով, նաեւ երգ, պար, ու նուագ։ Կը հրաւիրուին անխտիր մեր լսարանականներն ու բարե – կամները։ Գին 500 ֆրանք։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժեռոմի (Մարսէյլ) Սուրբ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ, Մարսիլիոյ եւ շրջակայ արուարձաններու հաւատացեալ հայ հասարակութեան թէ՝ յառաջիկայ կիրակի, 12 Յուլիս, Վարդավառի տօնա– խմբութեան առթիւ Թաղիս եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուին Նորաշէն զանգակա– տան բացման եւ զանգակի օծման արարո– ղութիւնները, մասնակցութեամբ Թաղիս դպրաց դասի ամբողջական կազմին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէնթ Անի դպրոցի ամա – վերջի հանդէսը այս շաբաթ, հովանաւո – րութեամբ Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռ – նութեամբ «Թաթուլ» խումբի եւ ղեկա – վարութեամբ ուսուցչուհի Ռեբեկա Միլ– տոնեանի։ Խմբերգներ, արտասանութիւն– ներ եւ զաւեշտ մը «Նահապետ աղա»։

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ ժա – մանց մինչեւ լոյս։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ա– հարոնեան խումբի վիճաբանական դասա– խօսութիւնը այս հինգշաբթի Ազգ. Տան մէջ։ Կը խօսին ընկերներ Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ եւ ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Նիւթը՝ Մեր իրականութիւնը եւ երիտասարդու – թեան դերը (շար.)։ Խօսք կը տրուի փա– փաքողներուն։

ՇԱԻԻԼ. — Հ.Յ.Դ. Արղութեան խում – բի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21– ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը ծանուցանէ շրջա – նի բոլոր խումբերուն թէ ներկայացուց – չական ժողովը որ տեղի պիտի ունենար Յուլիս 11 եւ 12, Ահարոնեան ակումբին մէջ, յետաձգուած է Յուլիս 25 եւ 26ին։

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ. — Հ.Յ.Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի– րէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ըն – կերներու ներկայութիւնը ստիպողական է։ Կարեւոր օրակարգ։

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Պոմոնի եւ շրջանի Թաղ. Խորհուրդը երկրորդ եւ վերջին անգամ ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի եւ Լա Ռոզիէռի բոլոր հայ ծնող– ները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոց– ներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբա – նալու համար։

Ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս շա – բաթ ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ սրահը։ (ԿՆԻՔ)

Imp. ARAXES 46, Rue Richer, Paris 9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60
C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ
10
ՅՈՒԼԻՍ

VENDREDI
10 JUILLET
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7113

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2254

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ՈՒԶԵՆ ԿԸ ՅԱՋՈՂԻՆ

●

Կարեւոր յայտարարութիւն մը հրատարակեր էինք երէկ:

Խումբ մը Միութիւններ քով քովի գալով, Միջհայրենակցական Խորհուրդ մը կազմեր են, նախաձեռնութեամբ Սերաստիոյ «Մուրատ» ընկերակցութեան:

Նպատակը:— իրենց կարելին փորձել, երիտասարդ մտաւորականներ պատրաստելու համար:

«Մուրատ»ը ինք սան մը որդեգրած է արդէն, շնորհիւ իր անդամներուն առատաձեռնութեան:

— «Եթէ միւս Հայր. Միութիւնները ալ ստանձնեն նոյն շինարար ձեռնարկը եւ ամէն մէկը որդեգրէ մէկ կամ աւելի պատանիներ, կարճ ժամանակի մը մէջ կարելի պիտի ըլլայ հասնիլ ցանկալի նպատակին»:

Այս առաջադրութեամբ, նոր ժողով մը սարքուած է այսօր իսկ (ուրբաթ):

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր այս ձեռնարկը:

Ո՞ր Հայր. Միութիւնը պիտի վարանէր այս նուիրական, տարրական պարտականութեան առջեւ:

Տարիները թաւալեցան օտարութեան մէջ, նոր պահանջներ բերելով իրենց հետ:

Ո եւ է կազմակերպութիւն երբ ժամանակին հետ չի քալեր, դատապարտուած է լճացման, եթէ ոչ անշարժութեան:

Այսպէս ալ Հայր. Միութիւնները:

Անոնք հասարակ աղքատախնամներ կամ «կարօտելոց խնամակալութիւն» պիտի ստանան. եթէ սահմանուած [illegible] իրենց [illegible]դութեան դերին մէջ:

Ատեն մը իրենց գործունէութեան թափ կուտար ուրիշ հիմնական պարտականութիւն մը, — օգնել հայրենիքին, նոր աւաններու կամ թաղերու շինութեան համար: Ընծայել ամէն կարելի աջակցութիւն, բարոյական թէ նիւթական:

Այսօր այդ աշխատանքն ալ կանգ առած է:

Դուռները գոց են, եւ պարզ դիմումի մը, առաջարկի մը պատասխանն անգամ դժուար կը ստանանք:

Ուրեմն ձեռնածալ նստի՞լ: Դրամ դիզել կամ ողորմութի՞ւն բաշխել, սպասելով լաւագոյն օրերու:

Բանիմաց կազմակերպութիւն մը պիտի ըսէր,— Քանի որ ուզածս չեմ կրնար ընել, կրցածս կ'ընեմ:

Ահաւասիկ անմիջական, գործնական ծրագիր մը: Մատչելի՝ բոլորին համար:

Եթէ միայն Ֆրանսայի մէջ եղած Հայր. Միութիւնները ձեռք ձեռքի տան, դժուար չէ առնուազն տասը սաներ որդեգրել, այս տարիէն իսկ:

Տարիներ առաջ 65 Հայր. Միութիւններ կը հաշուէին միայն Մարսէյլի մէջ:

Այդ ոստանին եւ միւս քաղաքներու Միութեանց մնացորդները, պիտի անճրկի՞ն այս պարտականութեան առջեւ:

Անշուշտ որդեգրելի պատանիները պիտի ըլլան ուշիմ եւ հայրենասէր: Տեսակ մը «գինուորեալ»ներ: Պատրաստ կուռ պայքար ամբարելու եւ հանրային ծառայութեան նուիրուելու:

Այս առթիւ ալ, ոեւէ Հայր. Միութիւն պիտի յիշէ թէ մտաւոր ուժեր պատրաստել՝ կը նշանակէ ծառայել հայրենիքին:

Ի՞նչ կ'արժեն հայրենասիրական յաւակնութիւններն ու հաւաստիքները, եթէ հայրենի աշխարհին «մնացորդաց»ը պիտի գոհանայ քանի մը պարահանդէս կամ դաշտահանդէս կազմակերպելով եւ մնացեալը հովին տալով:

Ձեր երէկուան ծննդավայրը գլուխը քարին չէ՞ր զարներ, «ուսումնականներ» հասցնելու համար:

Ահա ձեզի գործ.—

Համախմբուիլ, միջոցներ ճարել եւ սաներ որդեգրել:

Ազգանուէր մտաւորական մը հասցնել՝ կը նշանակէ դաշտ մը հերկել:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

●

140 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Եգիպտոսի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաստատուի թէ Մ. Նահանգները զինուորական օգնութիւն խոստացած են արաբական պետութեանց, Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար:

Այդ լուրերուն համաձայն, ամերիկեան կառավարութիւնը 140 միլիոն տոլար պիտի յատկացնէ անմիջապէս, պայմանաւ որ փոխադարձ ապահովութեան համար տրամադրուած զէնքերը Իսրայէլի դէմ չգործածուին: Ցետոյ, Եգիպտոս պէտք է երաշխաւորէ թէ այդ զէնքերը պիտի չգործածուին նաեւ անգլ. ուժերուն դէմ, Սուէզի շրջանին մէջ:

Ամերիկեան զինուորական մարմիններ պիտի ղրկուին արաբական երկիրները, ամերիկեան զէնքերու գործածութիւնը սորվեցնելու համար տեղական բանակներուն: Այս պատուիրակութիւնները միեւնոյն ատեն պիտի աշխատին յարգել տալ Մ. Նահանգներուն պահանջած երաշխաւորութիւնները:

Ռազմական օգնութիւն տրամադրելով, Մ. Նահանգները կ'ուզեն սիրաշահիլ արաբական երկիրները, որպէսզի չընդդէթեան ծրագրին գործադրութեան: Այս օգնութիւնը կը տրամադրուի կարճ ատենի մը համար, սպասելով անգլեւեգիպտական վէճին լուծման եւ շրջանային կազմակերպութեան մը հաստատման:

Միեւնոյն ատեն կը հաստատուի թէ նախագահ Այզընհաուըր նամակ մը ուղղած է Իրանի վարչապետին՝ Տոքթ. Մոսատեղի, յայտնելով թէ չեն կրնար յաւելուածական օգնութիւն մը տրամադրել այդքան հարուստ երկրի մը: Խնդիրը կը վերաբերի տնտեսական օգնութեան, ինչ որ կը նշանակէ թէ ռազմական աջակցութիւնը պիտի շարունակուի:

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ Այզընհաուըր մտահոգութիւն յայտնած է Թուտէ (համայնավար) կուսակցութեան վայելած ազատութեան մասին: Կը կարծուի թէ նախագահը կ'ակնարկէ այն իրողութեան որ Թուտէի անդամներէն ոմանք յաջողած են պաշտօն ստանալ դատական եւ կրթական նախարարութեանց մէջ եւ ատենէ մը ի վեր կը մասնակցին ի նպաստ Տոքթ. Մոսատեղի կատարուած հրապարակին ցոյցերուն:

Այս նամակին հրատարակութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, քանի որ յուսախաբութեան կը մատնէ Տոքթ. Մոսատեղը: Ամերիկացիները ցարդ 47 միլիոն տոլար վճարած են Իրանի, յետամնաց երկիրներու յատուկ վարկէն (Չորրորդ կէտ): Իսկ զինուորական օգնութեան գումարը գաղտնի կը պահուի:

Ուաշինկթընէն կը հերքեն այն լուրը թէ Այզընհաուըր սպառնացած է դադրեցնել տնտեսական օգնութիւնը, մինչեւ որ չլուծուի անգլեւիրանեան վէճը՝ քարիւղի մասին:

....

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը կը պահանջէ կանոնաւորել ընթացիկ ապրանքներու բաշխումը եւ վաճառումը, մատնանշելով շարք մը անհոգութիւններ: Ուկրայնայի Կեդր. Կոմիտէն ալ դիտել կուտայ թէ վարնոց ապրանքներ կը ծախուին, ողբալի է ջուրի մատակարարութիւնը, թէ կարգ մը արուարձաններ ելեկտրական լոյս չունին:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ականաւոր դիտնականներէն երեք հոգի Փարիզ եկան, մասնակցելու համար միջազգային ժողովի մը:

ՆՈՐԷՆ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

●

ԲԱՆՏՈՂՆԵՐԸ ՆՍՏԱԾ ԵՆ ՊԱՏՈՒՀԱՆՆԵՐՈՒՆ ԱՌՋԵՒ

Կը հաստատուի թէ Յուլիս 8ին աւելի քան 50.000 բանուորներ նստուկ գործադուլ սարքած են արեւելեան Պերլինի գործարաններուն մէջ, իբրեւ բողոք բոլշեւիկեան կարգուսարքին դէմ: Շարժումը կը ծաւալի արեւելեան Գերմանիոյ միւս քաղաքներուն մէջ: Կը նշանակէ թէ վերսկսած է բանուորական ըմբոստութիւնը որ պայթեցաւ երեք շաբաթ առաջ, Պերլինի արեւելեան շրջանին եւ ամբողջ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ:

Այս խլրտումներուն հետ, համայնավար իշխանութիւնը կը ծանուցանէր թէ յուլիս 9ին պիտի ջնջուին երթեւեկի բոլոր սեղմումները Պերլինի արեւմտեան եւ արեւելեան շրջաններուն միջեւ: Բայց լուր չկայ պաշարման վիճակի դադարման մասին:

Խլրտումները զսպելու համար շարժման մէջ դրուած են արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդական բանակին 120.000 զինուորներէն քսան հազարը: Ոստիկանական վերատեսուչը կը հաստատէ թէ բոլոր գլխաւոր գործարանները ազդուած են գործադուլէն: Բանթողները նստած են պատուհաններուն առջեւ, մինչ զինուորները [illegible] կ'ըլլայ ուրիշ երկիրներու մէջ, նստուկ գործադուլ սարքուած ատեն: Երբեմն աշխատանքը կը վերսկսի փոխն ի փոխը:

Երեք շաբաթ առաջուան խլրտումներուն ատեն ռուսական բանակը միջամտեց: Կը թուի թէ այժմ բանուորները նախընտրած են ցոյցի այս ձեւը, արիւնահեղութենէ խուսափելու համար:

Խորհրդային թերթերը այս առթիւ ալ կծու բառեր կը գործածեն «խաղաղութեան թշնամիներուն» դէմ, ըսելով թէ նոր դաւեր կը սարքէին քանի մը օրէ ի վեր:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Նախագահ Այզընհաուըր իր շաբաթական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ ազատ ընտրութիւններ կրնան կատարուիլ անյապաղ, այդ երկիրը միացեալ Եւրոպայի անդամ ըլլայ թէ ոչ: Եւ շեշտեց.—

«Հարկ է զուգահեռաբար յառաջ տանիլ Գերմանիոյ միացման գործը, Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան աշխատանքը»:

Նախագահին այս յայտարարութենէն վերջ, կ'ենթադրուի թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը պիտի ջանայ համոզել Ֆրանսայի ներկայացուցիչները, որ փութացնեն եւրոպական բանակի ծրագրին վաւերացումը. որպէսզի ամերիկեան խորհրդարանը չփորձուի փոխել իր եւրոպական քաղաքականութիւնը:

Ի պատասխան հարցումի մը, Այզընհաուըր ըսաւ թէ ինք Լոնտոն հրաւիրուած չէ. բայց անպատեհութիւն մը չի տեսներ որ Պերմուտայի ժողովը գումարուի Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ԺՈՂՈՎԸ

Այսօր, 10 Յուլիս, կը բացուի արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարներուն խորհրդաժողովը Ուաշինկթընի մէջ:

Նախարարական խորհուրդը առջի օր քննելով այս խնդիրը, հաստատեց Ֆրանսայի դիրքը, մասնաւորապէս Հնդկաչինի մասին: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին: Աւելորդ է ըսել թէ Ֆրանսա յաւելուածական օգնութիւն կը սպասէ Մ. Նահանգներէն, շատ ծանր գտնելով պատերազմին բեռը:

Ուաշինկթընի մէջ պիտի քննուի նաեւ գերմանական խնդիրը, եւ միջոցներ պիտի խորհուին, Չորս Մեծերու ժողովը փութացնելու համար: Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ ընտրութիւններ պիտի կատարուին Օգոստ. 30ին: Այս առթիւ Մոսկուա կը փորձէ խախտել Տոքթ. Ատընաուըրի դիրքը: Ռուսերը չպատասխանեցին դաշնակիցներու 1952 Սեպտ. 23ի ծանուցագրին որով կը ճշդէին Գերմանիոյ ազատ ընտրութեանց եւ միացման պայմանները: Խ. Միութիւնը միշտ կը պնդէ Փոցտամի եւ Եալթայի համաձայնութեանց վրայ: Յայտնի չէ թէ նոր առաջարկ մը պիտի ներկայացնե՞ն այս անգամ:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կը կարծեն թէ Օգոստ. 30ի ընտրութեանց ճակատագիրը կախում ունի Ուաշինկթընի խորհրդակցութիւններէն: Ընկերվարականները, տարագիրները եւ աքսորականները անհրաժեշտ կը գտնեն Չորսերու ժողովին գումարումը:

Ամէն պարագայի մէջ, անհամբեր կը սպասուի Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց ելքին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

«ՄԻՆՉԵՒ ԳԻՇԵՐ ՍՊԱՍԵՑԻՆՔ»

Երկտող մը Մարսէյլէն.

— «Հակառակ «Յառաջ»ի միջոցաւ եւ եկեղեցւոյ բեմէն քանիցս եղած հրաւէրին, Թաղ. Խորհուրդը ի զուր սպասեց մինչեւ գիշերուան ժամը 11, ծնողական ժողով գումարելու համար:

Ոչ իսկ մէկ հոգի ներկայացաւ:

Ծնողներու այս անտարբերութիւնը չ՞ապացուցաներ թէ կորսուելու դատապարտուած ենք»:

Ապահովաբար ձեր սիրտը աւելի պիտի կսկծայ, երբ ըսեմ թէ հարցը կը վերաբերի Մարսէյլի ամէնէն շէն արուարձանին, Պոմոնի:

Ժողովը միջոցներ պիտի մտածէր, մանկապարտէզը վերաբանալու համար:

Որո՞ւ հոգ: Ոչ իսկ մէկ հոգի՝ մինչեւ գիշերուան ժամը 11:

Ողբա՛մ զքեզ, Պոմոն: Այս օ՞րն ալ պիտի տեսնէինք:

Մարսէյլի ծայրամասերէն կամ Պոռտոյէ՞ն ալ ետ մնացիր:

Երեսուն աշակերտով մանկապարտէ՞զն ալ բեռ է քեզի համար:

Ուրեմն թո՛յլ պիտի տաս որ եղածն ալ փակուի, փոխանակ ձեռք ձեռքի տալու եւ երեսունը հարիւր երեսունի բարձրացնելու...

Թաղ. խորհուրդը ստիպուեր է երկրորդ եւ վերջին կոչ մը ուղղել:

Այս անգա՞մ ալ թաղական, խնամակալ կամ հոգաբարձու [illegible]

Այն ատեն, գոնէ տապանաքար մը շինեցէք եւ կախեցէք ժամուն դուռը, հետեւեալ արձանագրութեամբ.

— Աստ հանգչի Հայկական Այբուբենը, որ հազար հինգ հարիւր տարի դիմացաւ բոլոր փոթորիկներուն, խաւարակուռ Ասիոյ մէջ, բայց ճրագի մը պէս մարեցաւ այստեղ, երեսուն տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ, առանց լացող մը ունենալու իր վրայ:

Ասացէք՝ Աստուած ողորմի»:

Պոմոն, Պոմոն, որո՞ւ համար զանձեր կը դիզես, երբ զաւակներուդ մուխը կը մարի հարբիչ գլանին տակ:

Չե՞ս տեսներ որ երագդ վառող մը անգամ պիտի չունենաս վաղը... ՎԱՀԷ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Մասնաւոր նամակէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ Յունիս 30ին յանկարծամահ եղած է Համպուրկի յայտնի առեւտրականներէն Պ. Արտաշէս Յարութիւնեան, երբ օդանաւ կը նստէր Պարսկաստան երթալու համար: Գործօն անդամ էր Համպուրկի գաղութին եւ պատերազմի ընթացքին Վիէննա գտնուելով, այնտեղ ալ մասնակցած է ազգային կեանքին: 56 տարեկան էր:

ՊՏՈՅՏ ՄԸ ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

(ԶՐՈՅՑ ՏԻԿԻՆ Զ. ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ ՀԵՏ)

●

Տիկին Զապէլ Սերոբեան՝ ներկայացուցիչը ԱՆՋԱՅԻ եւ ՀՕՄԻ, Ամերիկա վերադարձաւ Բչ. օր։

Այս առթիւ տեսակցութիւն մը խնդրեցի իմանալու համար իր տպաւորութիւնները իր այցելած վայրերէն։

«Յառաջ» Զորեքշաբթի օրուան թիւով տուած էր իր խանդավառ տպաւորութիւնները յունահայ գաղութի մասին, ուստի անմիջապէս կ'անցնիմ միւս գաղութներուն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Իբրեւ ԱՆՋԱՅԻ ներկայացուցիչ, Գերմանիա մնացած տարագիրներու կացութեան տեղեկանալու համար էր որ ապրիլի վերջերը գացի Շթութկարտ եւ Միւնիխ։ Այս երկու քաղաքներուն մէջ տակաւին կան 200–250 տարագիրներ։ Ասոնք մեծ մասով հիւանդներ են եւ անոնց հետ կապուած անձեր։ Գերմանիա թէ այլուր հիւանդներուն համար անհրաժեշտ կարգադրութիւնը եղած է։ Այս տարագիրներուն համար ԱՆՋԱՆ կը հոգայ բնակարանի մէկ տարեկան վարձքը, քանի որ անոնք այլ եւս չեն գտնուիր գաղթակայաններու մէջ։ Շատեր գործ ունին, եւ կ'աշխատին, իսկ ուրիշներ, որոնք անկարող են, նպաստ կը ստանան թէ՛ Գերմանիոյ յատկացումներէն եւ թէ Միացեալ Ազգերու Նպաստամատոյցէն։ Անոնցմէ զատ Ամերիկա մեկնած «Տիփի»ները (տարագիր) կարեւոր օժանդակութիւն կ'ընեն հոն մնացողներուն։

Միւնիխի մէջ տեսնուեցայ Տոքթ. Ա. Աբեղեանի եւ իր կնոջ հետ։ Իմացայ որ Պերլինի եւ Միւնիխի մէջ հինէն հաստատուած Հայեր կան, սակայն անոնք որեւէ կազմակերպուած գործունէութիւն չունին։ Ուզեցի ՀՕՄի մասնաճիւղ մը կազմել Գերմանիոյ մէջ, սակայն տեսայ որ անկարելի է, բոլոր այրերը ամուսնացած են Գերմանուհիներու հետ, եւ միայն քանի մը հայ կիներ կան։ Տոքթ. Աբեղեան իր կարելին կ'ընէ, կապ մը հաստատելու

րու միջեւ։

ԹՐԻԷՍԹԷԻ գաղթակայանին մէջ կան մօտ 70 տարագիրներ։19 հոգի արդէն վիզա ստացած էին Պրազիլիա մեկնելու համար։ Մնացեալներն ալ կը սպասեն որ ընդունուին Հիւսիսային կամ Հարաւային Ամերիկա։

ԼԻԲԱՆԱՆ.— Ի՞նչ է ձեր ընդհանուր տպաւորութիւնը Միջին Արեւելքի մեր չէն գաղութներու մասին։

— Միջին Արեւելքի մէջ ամէնէն զօրաւոր կազմակերպութիւնը գտայ մեր ՀՕՄը (Հայ Օգն. Միութիւն)։ Մասնաւորաբար ամէն կողմէ բարեացակամ վերաբերում տեսայ անոր հանդէպ։

Այցելեցի Պէյրութ եւ շրջանները։ Նաեւ Ազունիէի բուժարանը, որ լաւագոյն հաստատութիւնն է ամբողջ Լիբանանի մէջ։ Դիրքը շատ գեղեցիկ։ Արդէն երկու յարկ եւս կ'աւելցնեն եղածին վրայ։ Մատուռ մը ունին եւ կը սպասեն բարերարի մը որ կոչնակ մը նուիրէ։ Մասնաւորապէս յիշատակութեան արժանի է նոր հիւանդապահուհին՝ Յասմիկ Սվաճեան, որ մեծ նուիրումով եւ ձեռնհասութեամբ կ'աշխատի։

Լիբանանահայ Օգն. Խաչը կուռ կազմակերպութիւն մըն է 16 մասնաճիւղերով։ Իրենց գործունէութիւնը կեդրոնացուցած են մարդասիրական եւ կրթական ձեռնարկներու վրայ։ Պնակ մը կերակուր կը ճարեն 800 չքաւոր աշակերտներու։ Այս ձեռնարկը իրապէս լայն ընդունելութիւն գտած է գաղութին մէջ։ Միութիւնը ճաշ կուտայ անխտիր բոլոր դպրոցներու կարօտ աշակերտներու։ Այս շրջանն ալ Ամերիկայի ՀՕՄի կարկառուն օժանդակութիւնը կը ստանայ, պահելով սաներ Փալանճեան Ճեմարանին մէջ նաեւ երեք հարիւրէ աւելի սաներ ազգ. նախակրթարաններու մէջ։

Ունին օդափոխութեան կայան մըՇթօրայի մէջ, ուր ուշադրութիւն կը դարձընեն նաեւ մանուկներու հայերէնի ուսուցման։ Պէյրութի Հայ Օգն. Խաչը կը պահէ երեք դարմանատուններ։

ՍՈՒՐԻԱ.— Հալէպը բոլոր շրջաններէն ամէնէն լաւ կազմակերպուած շրջանն է։ Հայերէնը կը լսուի ամէն կողմ։ Նմանապէս Ս. Օ. Խ. (Սուրիոյ Օգնութեան Խաչ) լաւ կազմակերպուած է։ Գաղութին մղիչ ոգին է Զարեհ եպիսկ. Փայասլեան։ Մեծապէս յառաջ գացած է Քարէն Եփփէ Ճեմարանը որ հազիւ հինգ տարուան կեանք ունի։ Համերաշխ եւ աննման նըւիրում մը կայ Ճեմարանին հանդէպ։ Տնօրէնն է Մինաս Թէօլէօլեան։ Կան ուրիշ բազմաթիւ դպրոցներ հազարաւոր աշակերտներով։

Ս. Օգն. Խաչը կը զբաղի խնամատարական, առողջապահական եւ կրթական ձեռնարկներով։ Սաներ կը պահեն թէ նախակրթարանին եւ թէ Քարէն Եփփէ Ճեմարանին մէջ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ գաղութը ունի երկու դպ-

իրենց սեփականութիւնը դարձաւ։ Այս շէնքը գնելու համար ծախսին կէսը տըւաւ գաղութը, միւս կարեւոր մէկ մասը տուած է Պ. Ճորճ Մարտիկեան։

Ս. Օ. Խ. հոն ալ սքանչելի գործունէութիւն ունի։

Հ.Մ.Ը.Մ.ը Միջին Արեւելքի մէջ ամէնէն ծաւալուն կազմակերպութիւնն է։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ.— Ամմանի մէջ ունինք մօտ 4000 հոգիէ բաղկացած գաղութ մը։ Զքաւորներուն օգնելու համար, բացի ՄԱԿի նպաստամատոյցէն, մեր Կարմիր Խաչն ալ կարեւոր աջակցութիւն կ'ընծայէ։ Հոն պէտք ունին մնայուն դարմանատունի մը։ Այս մասնաճիւղը ենթակայ է Եգիպտոսի Կ. Խաչին եւ յոյս ունինք որ պիտի ստանայ անոր բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը։ Ունին դպրոց եւ կուտան դասախօսութիւններ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ.— ՀՕՄը դադրած էր

ներկայիս եւ մաս կը կազմէ Եգիպտոսի մեր Հայ Կ. Խաչին։

ԵԳԻՊՏՈՍ.— Գահիրէ, հոս ժողովուրդը աւելի ազատ է, եւ իբրեւ հին գաղութ բարեկեցիկ է։ Հ. Կ. Խաչը ունի ուժեղ կազմակերպութիւն, իր գործունէութիւնը կեդրոնացած է օդափոխութեան կայանի շուրջ եւ սաներ կը պահէ զանազան ազգային վարժարաններու մէջ։ Մեծ բախտ մըն է «Յուսաբեր»ի շէնքը որ ունի բազմաթիւ յարմարութիւններ։

Եգիպտոսի մէջ ունինք եռանդուն ընկերուհիներ։ Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղն ալ մաս կը կազմէ, Գահիրէի Շրջ. վարչութեան։

Ընդհանուր կերպով մեր բոլոր կազմակերպութիւններուն մէջ կրթական ձեռնարկներէ վեր կայ հայ կինը իբրեւ քաղաքացի դաստիարակելու գործը։ Ան Ամերիկայէն մինչեւ Հեռաւոր Արեւելք ոգի ի բոլին կ'աշխատի այդ ուղղութեամբ։

կան թէ բարոյական աջակցութեամբ Ամերիկայի ՀՕՄն է, որ իր հասոյթին մեծագոյն մասը կը յատկացնէ տարագիր բազմութեանց։ Կը պահէ սաներ համալսարաններուն եւ երկրորդական վարժարաններուն մէջ, առանց յարանուանական խտրութեան։

Իր հիմնական ծրագիրն է մտքով ալ դաստիարակել եւ պիտանի տարրեր պատրաստել ապագայ հայրենիքին համար։ Ամերիկայի ՀՕՄը իր օժանդակութիւնը կուտայ ոչ թէ իբրեւ նորհատու այլ իբրեւ մասնիկը Սփիւռքի ցրուած Հայութեան։ Կուտայ իբրեւ անդամ միեւնոյն ընտանիքին։

Մ. Մ.

ՅՈՎԱԿ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

●

Ընկեր Յովակ Ստեփանեան որուն մահը հաղորդած էինք արդէն (Թեհրանի մէջ), ծնած էր Շուշի, 1884ին։ Շուշիի դպրոցին մէջ սարքուած ցոյցի մը առթիւ տխրահռչակ Բենիկ վարդապետի դէմ՝ կ'արտաքսուի Սարգիս Յովհաննէսեանի (յետագային Արամ փաշա) եւ ուրիշ աշակերտներու հետ, իբրեւ ցոյցի կազմակերպիչ։ Բոլորն ալ ոստիկանութեան միջոցով սահմանէն դուրս կը հանուին։Յովակ, Ս. Յովհաննէսեան եւ միւս աշակերտները կ'երթան Երեւան։ Բագուի մէջ կը զբաղի կուսակցական քարոզչական գործով նաւթային բանուորներու մէջ։ 1905ին հայ –թրքական կռիւներունատեն կը մտնէ Նիկոլ Դումանիխումբին մէջեւգործօն մասնակցութիւն կ'ունենայ հայ ժողովուրդի ինքնապաշտպանութեան մէջ։

Եղած է աւագ ուսուցիչ Վլատիկովկասի մէջ։ 1909ին երբ կը սկսին Լըժինի հալածանքները Դաշնակցութեան դէմ, Յովակ կը ձերբակալուի եւ կ'աքսորուի Արխանկելսկ։ 1912ին կ'ազատուի եւ դարձեալ ուսուցիչ է Շուշիի «Մարիամ Ղուկասեան» աղջկանց դպրոցին մէջ, Գիւտ Եպիսկոպոսի տեսչութեան օրով։

1915ին իբրեւ պահեստի սպայ զինուորական ծառայութեան կը կանչուի ցարական իշխանութեան կողմէ։ 1916ին կը մասնակցի Թուրքերու դէմ մղուած կռիւներուն արժանանալով գնդապետի աստիճանի։ 1917ին կը փոխադրուի Թիֆլիս եւ կը մասնակցի Հայ Զին. Միութեան հիմնադրման եւ կ'ընտրուի զինուորական մարմնի անդամ։ Թիֆլիս հաւաքուած Զանգեզուրցի զինուորներէ կազմուած զօրագունդ մը կը ղրկուի Սիւնիքի ինքնապաշտպանութեան։ Հրամանատարն էր գնդապետ Մ. Մելիք – Շահնազարեան, իսկ Յովակ ռազմական կոմիսար։

1918ին երբ անգլիական զինուորական պատգամաւորութիւնը Շուշի եկած է, Յովակ հաւաքելով Ղարաբաղցի զինուորները կ'անցնի Շուշի եւ կը լծուի Ղարաբաղի ինքնապաշտպանութեան գործին։ Հոն հրատարակուած «Արցախ» պաշտօնաթերթին խմբագրութեան գործօն անդամներէն մէկն էր Յովակ։

1920ին Շուշիի աւերումէն ետք, Յովակ կ'անցնի Երեւան, կը մտնէ Մանուկ Աբեղեանի գլխաւորութեամբ յանձնաժողովին մէջ որ կը զբաղի նորաստեղծ Հայաստանի պետական զինուորական բառերը հայացնելու, Յովակ հոն կ'աշխատի մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը։

1921 Յունուարին Հայաստանի սպայութեան հետ Յովակն ալ կ'աքսորուի Ջեկայի կողմէ Ռուսիոյ ներքին նահանգները։ Գարնան կը փախչի եւ կը վերադառնայ Զանգեզուր։ Ուր Սասունցի Մանուկի հետ կը վարէ Զանգեզուրը Ղարաբաղէն բաժնող թշնամի ուժերը զսպելու համար սկսած կռիւները եւ կը վերականգնէ երկու շրջաններու կանոնաւոր կապը։

Յովակ կ'անդամակցի նաեւ Գորիսի մէջ հրատարակուած «Սիւնիք» թերթի խմբագրութեան։

1921ին Գարնան Հայաստանի խորհրդայնացումէն ետք Յովակ ալ կ'անցնի Պարսկաստան։ Թաւրիզի մէջ տասնեակ տարիներ ուսուցչական պաշտօն կը վարէ Արամեան դպրոցին մէջ, միեւնոյն ատեն աշխատակցելով «Հայրենիք»ի, «Յառաջ»ի, «Յուսաբեր»ի եւ «Ալիք»ի։ Երեք տարի ալ կը պաշտօնավարէ Արաստանի մէջ, երբ կը տկարանայ եւ կը մեռնի Մայիս 1ին։

Ա.— Ի՞նչ եղաւ ձեր մենամարտը. կը սպառնայիք իրարու հետ մէկական գընդակ փոխանակել։

Բ.— Ատրճանակները փոխանակեցինք, եւ խնդիրը փակուեցաւ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԹԱԴՈՍ ԱՂԲԱՐ

(Հատուած «Թէ՝ ինչպէս ապրեցան»էն)

Տասը վայրկեան վերջ շուն մը կղակը ջախջախուած կողկողագին վայնասունով մը կը մօտենայ Ահմէտ պէյին։ «Պուլղուրճի»էն պզտիկ ապտակի հարուած մը ստացած էր ան։ Շան փախուստն ու վիրաւորուիլը սարսափեցուցած էր բոլորը։

Յանկարծ հրացանի դղրդագին պայթիւն մը կ'արձագանգէ բլուրէ բլուր։ Յաջորդ հարուածի մը կը միանայ Թադոս աղբօր աղաղակը։

— Վէզէցէք.. (վազեցէք), կը սպենէ կոյ։

Գրիգոր աղա ու Կարապետ խոյացան ձայնին կողմը։

Ահաւոր երեւոյթ՝ վիրաւոր արջը լեռնակոյտի պէս փլած էր Թադոս աղբօր վըրայ։ Ան աջ ձեռքով իր մէջքի դանակը կըցած էր խրել կենդանիին կլափէն ներս, սուր ծայրը քիմքին ու կոթը լեզուին կըթնցուցած արգիլած էր գազանին կզակին ազատ շարժումը, բայց ան շրթներով միայն ծերուկին դաստակը ծամծմած ու իր մէկ թաթը կուրծքին վանդակին կոթընցնելով զայն խոշտանգած, ու շնչահեղձ էր ըրած։

Սուլեց Գրիգոր աղային գնդակը։ Արջը ձգեց իր զոհը ու ուղղուեցաւ դէպի կըրակը։Երերտկաց, տատանեցաւ,ծունկի եկաւ, որոտաց ահաւոր ոռնոց մը, ճանկռեց մացառները, արմատախիլ ըրաւ թուփերը հողն ու փոշին իրար խառնեց ապառաժներ փշրելով չորս դին ցանեց. ճիգ ըրաւ ոտքի կանգնելու։

Կարապետէն արձակուած նոր գնդակ մը կարծես ուշքի բերաւ զայն, ու համազարկի տեղատարափին տակ սողալով բարձրացաւ գագաթն ի վեր, ու անկէ գլտորեցաւ անդունդին մէջ, իր վիթխարի մարմնին տակ տրորելով մացառներ ու ջարդ ու փշուր ընելով ծառեր։

Խումբը հաւաքուեցաւ Թադոս աղբօր շուրջ։Դաստակին ջիղերն ու ոսկորըարեան ճապաղիքի մէջէն կ'երեւէին, կուրծքին հռնդիւն, [illegible] փրփուր կ'ելլէր, ու շրթներուն վրայ արիւնէ թել մը ոստայն էր հիւսեր։

Բոլոր կարելի միջոցներուն դիմեցին սթափեցնելու համար զայն, Գրիգոր աղան գրկեց անոր գլուխը։ Բերնէն վար քանի մը դաւաթ օղի հոսեցուցին։ Յուսահատ վիճակի մէջ էին երբ յանկարծ շարժեցան անոր շրթները ու տարտամ ուանոըոշ ձայն մը շշնչաց.

— Եա էնէօր գէնկը (գանկ)...։ Էլ էջքս բէց (աչքս բաց) չեմ մեռնիր։

Հետզհետէ սկսաւ ուշքի գալ, աշխարհ մը նուաճող զօրավարի մը հպարտութիւնով փսփսաց։

— Փաշան... փաշան թէ տեսնի։

Ձիու մը կռնակը կապեցին զայն ու երկու տղու հետ ղրկեցին մօտակայ քաղաքը, Կէմլէյիկ։

Գրիգոր աղան նամակ գրեց իր բարեկամ հայ բժիշկին խնդրելով դաղտնապահըլալ ու վիրաւորին կեանքը փրկելու համար ամէն զոհողութիւն ընել։ Տղաքը պիտի վերադառնային հետեւեալ առտու։

Իրենք տխուր, մտահոգ քալեցին պահ մը « Պլղուրճի»ին արեան հետքերուն վըրայէն։ Երբ հասան լեռան գագաթը ապառաժուտ սուր հատուածին հոն՝ աջ կողմէն կ'երեւար ամեհի գլանէ մը տափակցած ճմլուած բուսականութիւնը, իսկ ձախէն հեռաւոր կէտ մը, Թադոս աղբօր խորտակուած մարմինը ձիու քամակին, երկու կողմէն ընկերներուն կողմէ պաշտպանուած։

Մթնշաղ էր, հրաժարեցան հետապնդումէ ու ուղղուեցան դէպի վրանները, ձգեցին խոզերը կաղնիի ծառին վրայ։ Սրտաբեկ լռութիւն մը համակած էր խումբը։ Գերեզմանէ վերադարձող յուղարկաւորներու պէս թախծոտ ու մռայլ կը յառաջանային։ Որոշեցին Եօրիկ Հասանին ըսել թէ օրուան որսորդութեան արդիւնքը եղած էր երեք վարազ ու ղըրկած էին զանոնք Թադոս աղբօր ու երկու տղոց հետ գիւղ, իսկ իրենք վերադարձած են, վաղը շարունակելու համար արշաւանքը։

Երբ Հասան վրանները չափազանց յոգնութեան պատրուակով ճաշէն անմիջապէս վերջ բոլորն ալ պառկեցան։

Եօրիկ Հասան, երբ առանձին մնաց հիւրերուն ակներեւ տխրութիւնը աւելի խըռտացաւ աչքին առջեւ եւ փնտռեց հաւանական պատճառները։ Բաղդատեց Ահմէտ պէյի թեթեւսոլիկ իշխանաւորի գոռոզութիւնը, Գրիգոր աղայի քաղցր, խելօք, հպարտ բնաւորութեանը հետ, ու կասկածեցաւ վէճէ մը կամ վիրաւորանքէ մը... բայց Թադոս աղբօր խումբէն բացակայութիւնը չկրցաւ բացատրել։ Խոզերը փոխադրել գիւղ, Թադոս աղբօր միջոցով... Խումբին երիտասարդներէն ո՞ր մէկը պիտի մերժէր եթէ այդ պարտականութիւնը տրուէր իրեն, ծերուկին յանձնել այդ աշխատանքը կը գտնէր անտեղի ու անկարելի։ Ուրեմն ի՞նչ էր պատահած։

Գրիգոր աղան ու Ահմէտ պէյն ալ լուսցուցին առանց իրենց աչքերը փակելու։ Ահմէտին սիրտը դողի մէջ էր։ Կ'երեւակայէր հօրը դաժան դէմքը, կատաղի գոռում գոչումները — կեավուր, չէի՞ր գիտեր որ այդ կենդանին ղրկուած է Աստուծմէ քեզի պէս անկրօնները հաւատքի բերելու համար։ Զէ՞ր գիտեր միւֆթի էֆէնտիին ֆեթվան անոր անձեռնմխելիութեանը մասին։ Միացար կեավուրի մը լակոտին՝ ֆեթվային դէմ գործելու համար։

ԳԷՈՐԳ ԶԱՔԸՐԵԱՆ

(4)

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

★

Վարժարանին քննութիւնները աւարտեցան յաջողութեամբ : Հարկ էր վարձատրել արժանաւորագոյն աշակերտները : Այդ հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունիս 28ին : Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Պէշիկթաշլեան - Ալեմշահ սրահը լեցուած էր ծայրէ ծայր :

Կը նախագահէր Նախարար Էտուար Պոնֆու :

Բազմաթիւ էին հրաւիրեալ պաշտօնական անձնաւորութիւնները : Առաջին կարգի վրայ կը տեսնուէին Ֆրանսայի դեսպան Ռոժէ Կարօ՝ որ Սանճաքի շրջանները գտնուած է եւ պատերազմած ի նպաստ Հայերուն, գնդ. Համիտալէն, Փարիզի իտալական ընդհ. հիւպատոսը, Սեւրի քաղաքապետին ներկայացուցիչը, Մարքի Տիւ Վէու, վարժարանին ուսուցչական կազմը ամբողջապէս :

Հանդէսը բացուեցաւ աշակերտներու խմբերգով : «Մարսէյեզ»ը եւ վարժարանին քայլերգով : Ապա խօսք առաւ վարժարանին քաղաքական տեսուչը՝ « զօր. Փրէվօ, որ շեշտեց աշխատանքի կարեւորութիւնը դպրոցներու մէջ, աշխատանք որ լրջօրէն կը պատրաստէ երիտասարդութիւնը ապագային :

Գեղարուեստական բաժնին մէջ հաճոյքով ունկնդրուեցան Օր. Մառի Կառվարենց, եւ Պ. Ստեփան Պօղոսեան իրենց հայ ժողովրդական երգերով : Շրջանաւարտ աշակերտներէն Սարգիս Գգիրեան Փրանսերէն հրաժեշտի վերջին ողջոյնն ըրաւ, երախտագիտական զգացումներով : Յաջորդաբար տեղի ունեցան արտասանութիւններ աշակերտներու կողմէ հայերէն եւ իտալերէն : Վարուժան Գօճեան, աշակերտ Մուրատեանի եւ շրջանաւարտ պատուոյ առաջին մրցանակով Փրանսական երաժշտանոցէն, նուագեց Պախի « Ջաքոն»ը եւ Սպենդիարեանի «Խայդարման» :

Վարժարանին Ուսումնապետը՝ Հ. Սեւրովբէ Վ. Աքըլեան, զեկուցում տալով ուսումնական տարուան մասին, կարդաց անունները այն աշակերտներուն, որոնք երեք առաջիններն էին դասարաններուն, եւ անոնց՝ որոնք աւանդուած իւրաքանչիւր նիւթերու մէջ արժանացած էին մրցանակներու :

Երգչախումբը երգեց «Ալագեազ»ը Սիւնիի քառաձայն, «Կոյր կռունկները » հայ ժողովրդական երգ մը եռաձայն, բազմաձայնուած Ա. Փոնցիլաքուայէն, եւ Գ. Մ. Ալէմշահի «Իմ հեռաւոր հայրենիքը, ղեկավարութեամբ Պ. Կարպիս Գայիշեանի :

Այնուհետեւ վարժարանին տեսուչը, Հ. Մեսրոպ վ. Ճանաշեան՝ Փրանսերէն լեզուով շնորհակալութեան ուղերձ մը ըրաւ Փրանսացի Նախարարին, յիշատակելով հայ-Փրանսական փոխադարձ յարաբերութիւնները քաղաքական եւ մշակութային գետնի վրայ : Պարզեց Մուրատեան վարժարանի կատարած դերը Փրանսական լեզուի եւ գրականութեան ու մշակոյթի ծաւալման համար Արեւելքի մէջ, տալով անունները այն նախկին սաներուն, որոնք երեւելի հանդիսացած էին այդ մարզին մէջ :

Նախարար Էտուար Պօնֆու իր խօսքը ուղղելով աշակերտներուն եւ հայ գաղութին, ջերմապէս գնահատեց վարժարանին տեսչութիւնը որ կը պատրաստէր իր սաները Փրանսական բարձր մշակոյթով, եւ հայ ժողովուրդը՝ որ Ֆրանսայի առհասարակ բոլոր քաղաքներուն եւ աւաններուն մէջ օրինակ կը հանդիսանայ իբրեւ աշխատասէր եւ տոկուն եւ լաւ քաղաքացի : Այս առթիւ, ինչպէս երբեմն Ալֆոնս Լամարթին, միեւնոյն պարագաներու մէջ, ինքն ալ վեր հանեց խանդավառօրէն հայ ժողովուրդի բարոյական ու իմացական կարողութիւնները եւ ձիրքերը : Մեր հոգեկան կապերը, ըսաւ, որ դարերու հնութիւնն ունին, եւ այժմ աւելի շեշտուած են մօտ հարիւր հազար Հայերու ներկայութեամբ եւ բերած նպաստով մեր երկրին տնտեսական կեանքին եւ պիտի մնան միշտ ամուր : Ֆրանսա՝ որ փոքր ժողովուրդներու պաշտպանը եղած է միշտ, եւ եղբայրութեան ու հաւասարութեան գաղափարները ներշնչած բոլոր աշխարհի, պիտի շարունակէ իր հովանին, մինչեւ որ հասնին ընկերային կեանքի լաւագոյն եւ բաղձալի օրերը :

«Ինծի ծանօթ է Վենետիկի լճակին վրայ հանդչող Ս. Ղազար կղզեակը, որ հայութեան համար կատարած է փրկարար դեր մը : Հոս Ֆրանսայի մէջ, Սեւրի մէջ ունինք այդ Հայերէն կառավարուած հայկական վարժարան մը : Ունինք հետեւաբար մեր մէջ Հայաստանը : Որովհետեւ այս վարժարանը հաւատարիմ ուխտապահի պէս կը շարունակէ վառ պահել աւանդութիւնը ազգային գաղափարականին, ազգային դպրի եւ գրականութեան ջահը» :

Ուղղելով դարձեալ իր խօսքը շրջանաւարտ եւ մնացող աշակերտներու, գիտէ՞ք, ըսաւ, թէ որո՞նց կը պարտիք ձեր կրթութիւնը, ձեր մտքի ու հոգիի պատրաստութիւնը :

— Կը պարտիք այն նշանաւոր դէմքերուն, որոնք լուսաւոր գաղափարը ունեցան անցեալ դարուն հիմնելու բարձրագոյն կրթարան մը : Սամուէլ Մուրատ, եւ Մխիթարեան Հայրերը կատարած են այնպիսի գործ մը՝ որ կրնայ հպարտութիւն պատճառել նոյնիսկ ամէնէն զօրաւոր քաղաքակրթութիւն ունեցող ազգերու : Դուք, սիրելի երիտասարդներ եւ պատանիներ, պէտք է ձեզ ամէնէն բախտաւորները համարիք, քանի որ այսպիսի դաստիարակներ ունիք, դաստիարակներ՝ որոնց գիտութիւնը, կեանքի փորձառութիւնը գրաւականներ են ձեզի համար երջանիկ ապագայի մը» : (Ծափեր) :

Մրցանակաբաշխութեան մասնակցած էին իրենց նուէրներով՝ Մ. Ռ. Նախկին Սանուց Միութիւնը, Իտալիոյ ընդհ. հիւպատոսարանը, Միջերկրականի Կոմիտէն, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, Ս. Ղազարու Տպարանը, Պ. Պ. Մարկոսեան եւ Քրքեաշարեան երկու Մխիթարեան սաները, Ճինճեան եղբայրները եւ վարժարանին տեսչութիւնը :

Պրէվէի եւ պաքալորէայի քննութիւններու մէջ այս տարի բացառիկ յաջողութիւններ ունեցաւ վարժարանը :

Այս մասին առանձին յօդուածով պիտի անդրադառնանք «Յառաջ»ի մէջ :

× Յունիս 14ին մեծ յաջողութեամբ պսակուեցաւ Նորակազմ Տիկնանց ընկերակցութեան բացման հանդէսը : Խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր սրահին մէջ : Ընկերակցութեան ատենապետուհին, Տիկին Սաթենիկ Տէր Դաւթեան համառօտակի բացատրեց Միութեան նպատակը : Հ. Մեսրոպ Վ. աւելի մանրամասնելով նիւթը, շեշտեց թէ Ընկերակցութիւնը պիտի ջանայ մտնել ընտանիքէ ընտանիք, ծանօթացնելով Մուրատեան վարժարանը եւ բացատրելով ազգային կրթութեան անհրաժեշտութիւնը :

Ճոխ էր հաւաքոյթին գեղարուեստական մասը,— երգ, արտասանութիւն, նուագ : Նիւթական արդիւնքն ալ գոհացուցիչ է : Ծախքերը հանելէ վերջ, կը մնայ կարեւոր գումար մը, որով սան մը պիտի պահեն յառաջիկայ տարեշրջանին : Այս անդրանիկ սանին ընտրութիւնը պիտի կատարուի մրցումով : Մանրամասնութեանց համար դիմել Ս. Տէր Դաւթեանի, Շաւիլ, 13 rue Alfred Fournier եւ կամ վարժարանին տեսչութեան :

ՌՈՒՆԿՆԴԻՐ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

★

Յունիս 28ին տեղի ունեցաւ Լիլայի հայերէն դասընթացքի ամավերջի հանդէսը : Բազմաթիւ ծնողքներ ու հանդիսականներ եկած էին լսելու իրենց զաւակներուն արտասանութիւնները եւ երգերը եւ խաղերը :

Հանդէսը բացուեցաւ « Մարսէյեզ »ով եւ « Ծաղկիր ազատ »ով, որոնց յաջորդեցին ուրիշ խմբերգներ, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչուհիին :

Շատ հաճելի էր աշակերտներուն համազգեստով բեմ գալը : Յաջող էին արտասանութիւնները : Օրուան խօսնակն էր Օր. Լիւսի Գարակէօզեան, Լիլայի դպրոցի նախկին աշակերտուհիներէն : Ներկայացուեցաւ «Դպրոցէն փախչող աշակերտները » :

Փոքրիկ աղջիկները պարեցին պուպրիկներով :

Կրթական մարմնի կողմէ Պ. Գարակէօզեան քանի մը խօսքով շնորհակալութիւն յայտնեց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան, ծնողքներուն եւ ուսուցչուհիին որոնք իրենց կարելին կ'ընեն որ մեր զաւակները չզրկուին իրենց մայրենի լեզուէն :

Դաշարէն վերջ սկսաւ Բ. բաժինը, դարձեալ խմբերգներով :

Բարձրագոյն կարգի տղաքը եւ աղջիկները արտասանեցին շատ զգայուն :

Յետոյ բեմադրուեցաւ Տիկին Էլէն Բիւզանդի «Պուպրիկներ» թատերախաղը, երգերով եւ պարերով :

Ամէնէն վերջը հայկական տարազով պարեցին հայկական երեք պարեր, իսկ հունգարական տարազով, հունգարական «Ռափսոտի»ն :

Աշակերտներուն տրուեցան իրենց վկայականները եւ իւրաքանչիւր կարգի համաձայն գիրքեր, ինչպէս եւ նախընթրիք : Իսկ ուսուցչուհին՝ Տիկին Ա. Խաչիկեան Կրթական մարմնի կողմէ ստացաւ գեղեցիկ թաղար մը, ինչպէս նաեւ աշակերտուհիի մը ծնողքէ՝ Տէր եւ Տիկ. Կէօզիւմեանէ եւ աշակերտներուն կողմէ նուէր մը : Վարժուհին շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ, խնդրեց ծնողքներէն որ ալ աւելի մօտէն հետաքրքրուին այս ձեռնարկով եւ իրենց զաւակներուն հասկցնեն թէ պէտք ունին մայրենի լեզուն սորվելու :

Պարերուն նուագով կ'ընկերանար Վահան Ղազարեան :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

•

Կռփամարտիկ Ակոբ Այվազեան իր 500րդ (քէչ էս քէն) ըմբշամարտի մրցումը կատարեց Էլիզէ Մոնմարթր սրահին մէջ յուլիս 5ին, (76 քիլօ) : Հակառակորդն էր Ժան Պուրաս (74 քիլօ) 6×5 կամ զգետնել : Ինչպէս գրած էինք Ակոբ Այվազեան պիտի ճակատէր ծօ Պէրնարտոյի դէմ : Բայց այս վերջինը սովորական կշիռքէն աւելի թեթեւ ըլլալով չէ մասնակցած, Այս անգամ Ժան Պուրաս՝ դիւրին զոհ մը եղաւ : Ֆրանսացին անմիջապէս անձնատուր եղաւ... գլխու պտոյտ պատրուակելով : Ապա քաշշը ժպիտ մը՝ անկեղծ բարեւով : Միջազգային ըմբիշը Ակոբ Այվազեան 4րդ շրջանին, զգետնելով հակառակորդը, յաղթական հռչակուեցաւ :

Այվազեան՝ 501րդ եւ Էլիզէ Մոնմարթրի եղանակի վերջին «քէչ»ի մրցումը պիտի կատարէ յուլիս 14ին, ժամը 15ին : Հակառակորդն է Ռ. Պուշուշա (6×5) :

× Յուլիս 3ին, Ե. Թաղամասի վարչութիւնը կազմակերպած էր, Լիւթէսիոյ կրկէսին մէջ, իր տարեկան միջազգային փառատօնը, մասնակցութեամբ յայտնի արուեստագէտներու, նուագախումբերու, եւ մարզիկներու : Կէս միջին ծանրութեան ամաթէօր կռփամարտիկը՝ Լեւոն Ժօնեան շահեցաւ խաղարկութենէ մը յետոյ հաւասար մնաց Լափլէժի հետ : 1951ին, եղած է Ֆրանսայի համալսարանական ախոյեանը : Կատարած է 25 մրցումներ, 22 յաղթանակ եւ 2 հաւասար : Սարգիս Ձ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆ »Ը (9)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Իրաւունք ունիք, բժիշկ : Ոչ ոք դուրս ելաւ, ինչպէս կարելի էր ենթադրել բաց պակէն :

Ձիւնը խանգարած էր ոճրագործին ծրագիրները :

Գրպանէն փոքրիկ տուփ մը հանելով քիչ մը փոշի փչեց պատուհանին եզերքը :

— Որ եւէ հետք չերեւար, կը նշանակէ թէ սրբեր են : Հետքերը կրնային ըլլալ Բեչէթինը, իր ծառայինը կամ պաշտօնեայինը : Մեր օրերուն ոճրագործները այդպիսի սխալ չեն գործեր : Լաւ, գոցենք պատուհանը : Կարծես թէ սառնարանի մը մէջ ենք :

Գործի անցնելով առաջին անգամ ուշադրութիւն ըրաւ դիակին, որ երկարած էր անկողնեակին վրայ : Բեչէթ կռնակին վրայ պառկած էր : Գիշերազգեստին կուրծքը թաթխուած էր կարմիր բիծերով եւ կոճակները քակուած էին :

— Կ'ուզէի քննել վէրքերը, բացատրեց բժիշկը :

Փուարօ ծռեցաւ դիակին վրայ, յետոյ չոկուեցաւ :

— Լաւ չէ տեսնելը, ըսաւ, զզուանքի ծամածռութեամբ մը : Ոճրագործը պէտք է որ ոտքի կեցած ըլլայ եւ զարկած կրկնակ հարուածներով : Ճիշդ քանի՞ վէրք կայ :

— Ես տասներկու հատ հաշուեցի : Մէկ երկուքը սկրտուքներ են : Ասկէ զատ, երեք հարուածը բաւական էր մեռցնելու համար : Բժիշկին ձայնին մէջ բան մը կար որ մտատանջեց Փուարօն :

Գաղտնի ոստիկանը դիտեց Յոյնը որ յօնքերը պռստած կը նայէր դիակին :

— Անսովոր բան մը գտաք, այնպէս չէ՞ : Խօսեցէք, ըսէք թէ ինչ բան կը զարմացնէ ձեզ :

— Արտակարգ երեւոյթ մը կը նշմարեմ :

— Ի՞նչ :

— Նայեցէք այս երկու վէրքերուն, (մատովը ցոյց տուաւ) : Խոր են... Անտարակոյս կտրուածքը արեան երակներուն դպած է : Եւ սակայն եզերքները շատ բաց չեն : Զեն արիւնած ինչպէս պէտք էր որ ըլլային սովորաբար :

— Ի՞նչ կը նշանակէ :

— Թէ մարդը արդէն մեռած էր ... ատենէ մը ի վեր... այս հարուածները ըստանալէ առաջ... բայց անհեթեթ է :

— Բացի այն պարագայէն, ըսաւ Փուարօ մտածկոտ, որ ոճրագործը խորհելով թէ գործը չէ վերջացուցած, ետ եկած է այս երկու հարուածները տալու, աւելի վստահ ըլլալու համար : Սակայն այս ենթադրութիւնը շատ հաւանական չէ : Ուրիշ բան չկա՞յ :

— Այո, մանրամասնութիւն մը եւս :

— Ո՞րը :

— Կը տեսնէք այս վէրքը... Աջ թեւի տակ, ուսին մօտ : Առէք իմ մատիտս : Ահա, փորձեցէք ասոր պէս հարուած մը տալ :

Փուարօ անմիջապէս ձեռքը վար առաւ :

— Կը հասկնամ : Աջ ձեռքով, գրեթէ անկարելի է : Պէտք էր որ զարկած ըլլար դաստակը հակառակ կողմը դարձուցած : Սակայն ձախ ձեռքը գործածելով ...

— Ճիշդ այդպէս, պարոն Փուարօ : Այս հարուածը տրուած է ձախ ձեռքով :

— Մեր ոճրագործը ուրեմն ձախլի՞կ է : Ոչ, այնպէս չէ՞... խնդիրը երեւցածէն աւելի բարդ է :

— Իրաւունք ունիք, պարոն Փուարօ : Այս միւս հարուածներէն ոմանք յայտնապէս զարնուած են աջ ձեռքով :

— Հետեւաբար երկու ոճրագործ : Ելեկտրական լոյսը վառուա՞ծ էր, հարցուց խեկոյն գաղտնի ոստիկանը :

— Դժուար է ըսել : Ամէն առաւօտ, շոգեկառքի պաշտօնեան կը կտրէ ելեկտրական լոյսը ժամը տասնին ատենները :

— Նայինք ելեքտրականութիւնը, ըսաւ Փուարօ :

Եւ քննեց կոճակը որ կապուած էր առաստաղի լամբարին, ինչպէս եւ անկողնին գլխու փոքրիկ լոյսին :

— Լաւ, ըսաւ Փուարօ, բոլոր լոյսերը մարած էին : Ահաւասիկ դարձեալ մեր վարկածը Ա. եւ Բ. ոճրագործին ինչպէս կ'ըսէր ականաւոր Շէյքսփիրը : Առաջին ոճրագործը կատաղի կերպով կ'իյնայ զոհին վրայ եւ կը մեկնի բաժնեակէն լոյսը մարելէ ետք : Երկրորդ ոճրագործը մութին մէջէն կը սահի կ'անցնի, չի տեսներ որ գործը կատարուած է եւ առնուազն երկու հարուած կուտայ դիակին : Այս մտքիս մասին ի՞նչ կը մտածէք :

— Հիանալի, բացականչեց բժիշկը խանդավառութեամբ :

— Ճիշդ : Հիմա ապահովուեցայ : Կը վախնայի որ բերնէս ապուշ խօսք մը կը հանեմ ,

— Ուրիշ ինչ բացատրութիւն կրնայինք տալ այս վերջին երկու վէրքերուն մասին :

— Արդեօք ուրիշ նշաններ կը հաստատե՞ն երկու մարդասպաններու միջամտութիւնը :

— Կը կարծեմ թէ կրնամ հաստատել : Այս հարուածներէն մէկ քանին, ինչպէս արդէն ըսի, որոշ տկարութիւն մը ցոյց կուտան — ուժի եւ կամքի պակաս մը — մինչդեռ սա եւ այն միւսը (ցոյց տուաւ երկու դոցուած վէրքերը) շատ մեծ ֆիզիքական ուժ պահանջած են :

— Ձեր կարծիքով, առանձին մարդ մը պիտի կրնա՞ր տալ :

— Գրեթէ վստահ եմ :

(Շար.)

« ՍՈՒՐԻԱ ԱՋՔ ՏՆԿԱԾ Է ԹՐՔԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ »

Թուրք թերթերը կը գրեն.— «Արաբական Ազատագրական Շարժում» կուսակցութեան կազմութեան առթիւ խրախճանքներ կատարուեցան Դամասկոսի մէջ: Գնդ. Շիշաքլի ճառ մը խօսելով ըսաւ.

— «Արաբական հայրենիքը Արաբներուն համար ազգ. հայրենիքն է: Երկրագունդին այս մասին սահմաններն են Տաւրոսեան լեռները, Պարսից ծոցը, արաբական ծովը, Եթովպիոյ լեռները, Սահարայի անապատը որոնք Ատլանտեանի ու Միջերկրականի միջեւ կը գտնուին: Արաբ ազգ. հայրենիքը ամբողջութիւն մըն է, որուն ոչ իսկ մէկ մասնիկէն կրնանք հրաժարիլ:

«Արաբ Ազատագրական Շարժում» կուսակցութեան կեդրոնի ճակատամասին վրայ փռուած էր արաբ աշխարհին քարտէսը: Անոր մէջ նշանակուած են նաեւ Ատանա, Մերսին, Հաթայ, Կաղիանթէպ եւ Մարաշ: Այսպէս ուրեմն Թրք. չորս մը քաղաքներ արաբ ապագայ հայրենիքին մէկ մասը կը կազմեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ի հարկին պիտի ստորագրուի առանց հարաւ. Քորէայի նախագահին հաւանութեան: Հիւս. Քորէայի եւ Չինաստանի ներկայացուցիչներն ալ ընդունած են այս տեսակէտը:

«ՄԱՀԱՑՈՒ ՎՏԱՆԳ Է» առանձնութիւնը, յայտարարեց հանրապետութեան նախագահը Փարիզի անգլեւամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան առջեւ որ սեղան մը սարքած էր ի պատիւ իրեն: Ակնարկ մը նետելով քաղաքական կացութեան վրայ, դիտել տուաւ.— «Ֆրանսայի մէջ չկայ մէկը որ մոռցած ըլլայ երկու պատերազմներու դասը: Ամէնքն ալ գիտեն թէ անհրաժեշտ է միութիւնը ազատ դաշնակիցներու միջեւ՝ մեր ազգային փրկութեան համար: Չկայ ազգային ապահովութիւն առանց հաւաքական ապահովութեան»:

ՀԱՐԻՒՐ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Փաքիստանի մէջ, տաքին սաստկութենէն: Մահերուն գլխաւոր պատճառներէն մին կը համարուի հասարակ աղի պակասը:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կարգ մը թերթերու կարծիքով Իրանի քաղաքականութիւնը կրնայ կարեւոր փոփոխութիւն մը կրել, աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատելու համար Խ. Միութեան հետ: Այս առթիւ կը յիշեն կարգ մը նպաստաւոր պարագաներ.— 1. Համաձայնութիւն գոյացած է Կասպից ծովուն ձկնորսութեան մասին: Ամբողջ խաւեարը պիտի ծախուի Խ. Միութեան: 2. Մոսկուայի պարսկական դեսպանը հաղորդած է Մոլոթովի թէ Իրան պատրաստ է բանակցելու սահմանային խնդիրներու մասին:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ պետութեանց ներկայացուցիչները որոշեցին նորէն պահանջել որ Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրները արձանագրուին Ազգաժողովին օրակարգին մէջ:

ՔԱՌԱՍԱՑՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ այս կիրակի ժամը 10ին, Վարդավառի տօնին առթիւ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: 13 Յուլիս Բշ. օր, յիշատակ Մեռելոց, Պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց յաւարտ պատարագի:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դերասանապետ Պ. Ա. Շահխաթունի կը ծանուցանէ թէ Վարդավառի Մեռելոցին երկուշաբթի օրը հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր կնոջ ողբացեալ՝

ՆԻՆԱ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

յիշատակին, մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Անթուանի Հ.Յ.Դ. Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Գիւլխանդանեան խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Պ. Նշան Նաճարեանի հանրածանօթ եւ զովասուն ագարակը Քամփանեը Ռօզըրէ լէ Փէն լէ Պասթիտք Սէնթ Անթուան:

Կը նախագահէ ընկեր ՄԱՆՈՒԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Կը խօսի ընկ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբի կողմէ: Իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Սէն Լուի Սիամանթօ խումբը:

«Ալքազ» բարձրախօսը բազմաթիւ երգապնակներով:

Ծանօթ.— Հանդիսավայրը երթալու համար, Փլաս տ'Էքսէն առնել 26թիւ թրօլէօպիւսը եւ իջնել Քանալը:

Փափաքողները կրնան միասին բերել ճաշը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտագնացութիւն մը Սէն Ժէրմէն Ան Լէի գեղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օրը: Զանազան անակնկալներ եւ կերուխում, հաճելի օր մը անցընելու համար:

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պուլվառ Քառնոյէն առտուան ժամը 8ին: Արձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Չէրչեանի եւ Բարթող Փափազեանի: Երթեւեկի գինը է 300 ֆրանք:

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ԴԱՇՏ ԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վարդավառի առթիւ, այս կիրակի ժամը 10էն 20, Մէօտօնի անտառին մէջ, Պաղ աղբիւրին մօտ, Թափի Վէռ կոչուած գեղեցիկ վայրը:

Կը հրաւիրուի անխտիր հայ հասարակութիւնը ոգեկոչելու պահ մը, Տարօնի նահատակները, ապա ապրելու պզգաչունչ մթնոլորտի մը մէջ, նաւասարդեան յիշատակներով: Հնարաւորութիւն պիտի տրուի բոլորին իրենց շնորհքը ի յայտ բերելու երգ ու պարով, տաղ ու խաղով, ճառ ու բառով: Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետը եւ տեղական ձայնասփիւռը ձեզ օգնական: Ծոխ երգապնակներ ունինք Կոմիտասէն, Շահմուրատեանէն մինչեւ Հայաստանի նորութիւնները: Երիտասարդութիւնն ալ չենք զրկեր իր սիրած պարերէն:

Ծոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոց.— Առնել Էնվալիտ-Վերսայլ գիծը եւ իջնել Մէօտօն - Վալ Ֆլէօրի:

Ֆ.Կ.Խ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի սովորական դաշտը, նախաձեռնութեամբ ընկեր Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ: Բարձրախօս՝ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, հայկական գեղեցիկ երգերով: Խորոված եւ պաղ ըմպելիներ: Անձրեւի պարագային խնջոյք Հ. Յ.Դ. Տան մէջ:

ՓԱԿՄԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ .Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ: Այս շաբաթ ժամը 17էն 23: Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: մեթրօ Քատէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքողները:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա – քարթեր իրենց հաշիւները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ եղանակին վերջին դասախօսութիւնը այս ուրբաթ ժամը 20.30–ին, Ազգ. Տան մէջ:

Դասախօս՝ Պ. ՊԵՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ: Նիւթը՝ Ակնարկ մը միջնադարեան հայ դրամներու վրայ: Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ ՃԱՇԸ

Ֆրանսահայ Լսարանը անցեալ Չորեքշաբթի փակեց իր նստաշրջանը մտերիմ զրոյցով մը ուր տեսակ մը հաշուետուութիւն կատարուեցաւ եւ փափաքներ՝ յառաջիկայ գործունէութեան մասին:

Լսարանը իր աւանդական սովորութեան համաձայն, փակման առթիւ սարքած է երեկոյթ – ճաշ մը, այս կիրակի օր, երեկոյեան ժամը չորսէն մինչեւ 11, Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ:

Առատ ուտելիք ըմպելիներով, նաեւ երգ, պար, ու նուագ: Կը հրաւիրուին անխտիր մեր լսարանականներն ու բարեկամները: Գին 500 ֆրանք:

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ «Ռեժան»ի վերնայարկը:

Վեցամսեայ հաշուետու զեկուցում վարչութեան (նիւթական եւ բարոյական) եւ ուրիշ խնդիրներ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անի դպրոցի ամավերջի հանդէսը այս շաբաթ, հովանաւորութեամբ Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ «Թաթուլ» խումբի եւ ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Ռեբեկա Միլտոնեանի: Խմբերգներ, արտասանութիւններ եւ զաւեշտ մը «Նահապետ աղա»:

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ ժամանց մինչեւ լոյս:

ՊԷԼՎԻԼԻ դպրոցի ամավերջին հանդէսին վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 180 331 369 98 18 121 128 275 283 319 360 212 122 211 290 146 256 130 322 182 115: Զպահանջուած պարգեւները յառաջիկային պիտի օգտագործուին ի շահ դպրոցին: Դիմել Մ. Պօյաճեան, 30 Ավընիւ Սիմոն Պօլիվար, Փարիզ (19):

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ շրջանի Թաղ. Խորհուրդը երկրորդ եւ վերջին անգամ ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի եւ Լա Ռոզիէռի բոլոր հայ ծնողները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոցներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբանալու համար:

Ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ սրահը:

(ԿՆԻՔ)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ.— Հ.Յ.Դ. Արղութեան խումբի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21–ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը ծանուցանէ շրջանի բոլոր խումբերուն թէ ներկայացուցչական ժողովը որ տեղի պիտի ունենար Յուլիս 11 եւ 12, Ահարոնեան ակումբին մէջ, յետաձգուած է Յուլիս 25 եւ 26ին:

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ.— Հ.Յ.Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ստիպողական է: Կարեւոր օրակարգ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Որբերու Օգն. մարմինը, Պ. Հրանդ Կ. Փափազեանի մահուան առթիւ (Պուէնոս Այրէս) շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Սեդրաք Կ. Փափազեան (Ժընեւ) 5000, Տէր եւ Տիկին Կրօնիկ Կ. Փափազեան 5000 ֆրանք:

Տէր եւ Տիկին Գարլօ Մոստիչեան երկու հազար: Ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գասապեան հինգ հազար ֆր., իրենց հանգուցեալ եղբօր՝ Յակոբ Ինճուճեանի մահուան տարեդարձին առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. ». Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը, իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Բազումեանի եւ իր զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. Ա. ԲԱԶՈՒՄԵԱՆԻ անակնկալ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Վ. Եսայեան, Եսայեան եւ Սամուէլեան ընտանիքները, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք փութացին ցաւակցութիւն յայտնել իրենց ամուսնոյն, որդւոյն եւ փեսային ողբացեալ Լեւոնի մահուան առթիւ, անձամբ, գրաւոր եւ կամ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութեամբ:

Այս առթիւ Սէն Ժեռոմի (Մարսէյլ) դպրոցի հոգաբարձութիւնը նմանապէս իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ հետեւեալ հայրենակիցներուն որոնք փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ ըրին ի նպաստ տեղւոյս դպրոցին, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Պ. Կարպիս Եսայեանի որդւոյն՝ տարաբախտ ԼԵՒՈՆԻ մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Սանտրոչեան (Տրակինեանէն) 4000 ֆր., Յ. Կիրակոսեան, Բ. Սէֆէրեան, Ս. Մինասեան, Յ. Սամուէլեան, Կ. Ասարլըքեան, Յ. Նէվշէհիրլեան, Ն. Մազմանեան, Օ. Ժամկոչեան, Ա. Մանկասարեան, Տէր Մինասեան եղբարք հազարական ֆրանք, Խ. Քօքօեան, Յ. Դուլիթեան, Պ. Տէր Ղազարոսեան, Մ. Գասպարեան, Արշամ Պապեան, Մ. Տէրտէրեան, Լ. Միքայէլեան, Պ. Մակարեան, Յ. Ղազարեան, Կ. Աճէմեան, Սիքունեան, Մ. Կիրակոսեան, Յակոբ Յակոբեան, Փափազեան, Պ. Անթուան, Տոքթ. Տիվրիհիսարլեան, Հ.Մ.Ը.Մ., Գ. Կէպէճեան, Կ. Վարդանեան, Յ. Պետրոսեան, Ահարոն Կարմիրեան, Բ. Փանոսեան հինգ հարիւրական ֆր., Պ. Ոսկանեան երկու հարիւր, Պ. Յ. Յակոբեան եւ Պ. Անթուան հինգ հարիւրական ֆր. տեղւոյն աղքատներուն:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 11 ՅՈՒԼԻՍ
SAMEDI 11 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7114 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2525

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՌԱ՛Ջ, ՄԻՇՏ ՅԱՌԱՋ

Այսօր, շաբաթ, կը բացուի Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 25րդ Շրջ. ժողովը:

Օրակարգին վրայ կան բազմազան խնդիրներ, որոնք լուրջ քննութեան կը կարօտին:

Մէկ տարիէն միւսը կը ծանրանան, կը բարդանան մեր հոգերը:

Կը գտնուինք համայնակուլ միջավայրի մը մէջ, որ կը պահանջէ լարուած ուշադրութիւն եւ անընդհատ ճիգ:

Թուլութիւնը, սովորամոլութիւնը, եղածով գոհանալու վարժութիւնը անդարմանելի հետեւանքներ կ'ունենան ամէն տեղ. բայց մանաւանդ այստեղ: Այս լպրծուն ափերուն վրայ:

Պարտաւոր ենք ոչ միայն թարմացնել, նորոգել մեր քաղաքական եւ ընկերային գիտելիքները, այլ եւ գործելու եղանակները:

Սերունդները իրարու յաջորդեցին, երկիրէ երկիր փոխադրելով Դաշնակցութեան հիմնական դաւանանքը:

Սերունդներ խանդավառուեցան կուսակցութեան քաղաքական եւ ռազմական պայքարներով որոնք տակաւին չեն պսակուած վերջնական, ամբողջական յաջողութեամբ:

Դէպքերը, տարիները լայն անջրպետ մը բացին երէկուան եւ այսօրուան միջեւ:

Երէկ մեր ճիգերը կ'արդասաւորուէին հայրենի հողին վրայ: Այսօր կը հեւանք օտարութեան մէջ: Աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ:

Երէկ Ֆետայիները լեռն ի վեր կը բարձրանային ի խնդիր ազատութեան:

Ոչ ամեհի ապառաժները, ոչ ալ անդնդախոր ձորերը սարսափ կ'ազդէին անոնց:

Ոչ վախը, ոչ ալ մահը:

Իրենց աչքերուն կրակը խուճապի կը մատնէր արիւնախանձ թշնամին, միեւնոյն ատեն հաւատք ներշնչելով բռնութեան եւ գերութեան զոհերուն:

Այսօր ուրիշ տեսակ լեռներ ցցուած են մեր առջեւ, փակելով հորիզոնը:

Լայն բացուած են փոսերը եւ անդունդները բազմապիսի փորձութեանց:

Օտարացում, մեղկութիւն, ծուլութիւն եւ դասալքութիւն:

Չունինք հրաշագործ միջոցներ, մաքառելու համար այդ համատարած չարիքին դէմ:

Այսօր շատ աւելի ստիպողական պահանջ մըն է կազմակերպումը: Համախմբում ուժերու:

Այն ինչ որ կը կոչենք շարքերու խտացում, իր սովորական իմաստէն շատ աւելի խոր բովանդակութիւն ունի:

Շարքերու խտացում՝ կը նշանակէ ոչ միայն բազմապատկել քանակը, այլեւ որակը:

Յետոյ, կը նշանակէ նոր ուժեր հասցնել, ոչ միայն լեցնելու, այլ եւ զօրացնելու համար դիրքերը՝ բոլոր ճակատներուն համար:

Ինքնապաշտպանութիւնը, սերունդի փրկութիւնը, ընթացիկ բառով՝ ազգապահպանումը աշխատանք եւ յարատեւ նուաճում կը պահանջեն տարագիր բազմութեանց բոլոր թեւերէն, բայց մանաւանդ Հ. Յ. Դաշնակցութենէն:

Քաղաքական թէ ազգային — ընկերային կեանքի մէջ, ինչպէս մշակոյթի ճակատին վրայ, Դաշնակցութիւնը միշտ եղած է մղիչ ուժ մը: Յարաճուն աղբիւր մը երիտասարդացման եւ յառաջդիմութեան:

Այսօր ալ, այդ կոչումը կը թելադրէ բազմապատկել իր ուժերը: Եւ նետուիլ յառաջ, միշտ յառաջ, նոր ակօսներ բանալով:

Այս ոգին պիտի ներշնչէ 25րդ Շրջ. ժողովը:

Ողջո՛յն սրտագին եւ յաջողութիւն:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴՂՐԴԱԳԻՆ ԴԷՊՔ ՄԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, ԲԵՐԻԱ, ԿԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԻ

ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻ ԻԲՐԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը դղրդագին լուր մը հաղորդեց երէկ, — Լաւրենտի Բերիա, Չեկայի ամենազօր վարիչը, ներքին նախարար եւ փոխ [illegible], կուսակցութենէն վտարուած եւ բանտարկուած է, իբրեւ թշնամի ժողովուրդի եւ կուսակցութեան: Ահաւասիկ այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը, որ անթելով ալ հաղորդուեցաւ. —

« Նկատելով որ Բերիա եղեռնական եւ հակառակավարական արարքներ կը կատարէ խախտելու համար խորհրդային պետութեան հիմքերը՝ ի շահ օտար դրամատիրութեան, արարքներ որոնք երեւան հանուած են վերջերս, Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին նախագահութիւնը, քննելէ վերջ նախարարական խորհուրդին տեղեկագիրը, որոշեց. —

1. Լ. Փ. Բերիան հեռացնել փոխ վարչապետի եւ ներքին գործերու նախարարի պաշտօնէն:

2. Լ. Փ. Բերիայի եղեռնական գործունէութեան թղթածրարը յանձնել Խ. Միութեան Գերագոյն Ատեանին, քննութեան համար:

Կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն ալ զեկոյց մը հրատարակեց որ կը հաստատէ նոյն մեղադրանքները: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Կեդր. Կոմիտէն լիագումար նիստ մը ունեցաւ, քննելու համար Մալենքովի տեղեկագիրը Բերիայի եղեռնական գործունէութեան մասին: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Բերիա «նենգամիտ փորձեր կատարած էր ներքին գործերու նախարարութիւնը Խ. Միութեան կառավարութենէն եւ համայնավար կուսակցութենէն վեր դասելու»:

Հեռագրական գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Մոսկուայի քաղաքին եւ շրջանին համայնավար կուսակցութիւնը երէկ ժողով գումարեց ի ներկայութեան 2000 գործօն անդամներու: Ժողովը վերածուեցաւ ուժգին ցոյցի մը՝ միութեան եւ համերաշխութեան: Բոլոր ճառախօսները միաձայնութեամբ շեշտեցին թէ Բերիայի մասին տրուած վճիռը էական կարեւորութիւն ունի կուսակցութեան եւ ժողովուրդին համար: Կարգ մը ճառախօսներ երախտագիտութիւն յայտնեցին Կեդր. Կոմիտէին որ «անկարողութեան մատնեց դաւաճան Բերիան, պատռելով անոր դիմակը»:

Նոյնիմաստ յայտարարութիւններ ըրին գիւղացիներու եւ արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչները: Մտաւորականներու կողմէ ալ ակադեմականներ եւ գրագէտներ խարանեցին ժողովուրդի թշնամին՝ Բերիան, հաւատարմութեան երդում ընելով:

Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ «Փրաւտա»՝ անխնայ ճաղկելով Բերիան՝ իբրեւ գործակալ աշխարհակալութեան, կ'ըսէ թէ «ան տիրական դիրք մը գրաւեց աթոռամոլի դաւերով», թէ վերջերս ցոյց տուաւ իր «գոռոզութիւնը», թէ «անժխտելի փաստեր կը հաստատեն թէ ան ծախուած էր միջազգային աշխարհակալութեան գործակալ, դրամատիրութիւնը վերահաստատելու համար»:

× Բերիայի տեղ ներքին գործերու նախարար նշանակուած է զօր. Սերժ Կրուկլով, որ նախապէս այդ պաշտօնը վարած էր 1946ին եւ 1952ին: Նոր նախարարը հին կուսակցական մըն է եւ զօրավար գաղտնի ոստիկանութեան: Պատուանշաններու արժանացաւ իբրեւ ապահովութեան պատասխանատու Թեհրանի, Եալթայի եւ Փոցտամի ժողովներուն ատեն:

× Բերիայի անկումը մեծ տպաւորութիւն գործեց Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի մէջ: Անշուշտ պիտի ազդէ նաեւ Ուաշինկթընի ժողովին վրայ:

× Բերիա այն հրէշն է որ միշտ գործեց ի վնաս Խ. Հայաստանի եւ դէպի սպանդանոց առաջնորդեց անոր կենդանի ուժերը:

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԿՆՃՌՈՏ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարներուն խորհրդաժողովը, Ուաշինկթընի մէջ:

Օրակարգի վրայ կան բազմաթիւ կնճռոտ խնդիրներ: Գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ հարթել զանազան թիւրիմացութիւններ որպէսզի կարելի ըլլայ գումարել աւելի մեծ ժողով մը, մասնակցութեամբ Խ. Միութեան:

Ուաշինկթընի խորհրդակցութիւնները պիտի շարունակուին այսօր, շաբաթ առտու: Կէս օրէն վերջ Պ. Ֆ. Տըլլըս մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Անգլիոյ ներկայացուցիչին հետ (Սալզպըրի, իբրեւ փոխանորդ Իտընի որ հիւանդ է): Կիրակի առտու պիտի գումարուի երրորդ նիստը: Կէս օրէն վերջն ալ՝ մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Մ. Նահանգներու եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները:

Երկուշաբթի պիտի գումարուի չորրորդ նիստը, երեքին մասնակցութեամբ: Երեքշաբթի Պ. Տըլլըս եւ իր մասնաւոր խորհրդականները նորէն առանձին խօսակցութիւններ պիտի ունենան Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչներուն հետ: Ժողովը պաշտօնապէս պիտի վերջանայ Գշ. կէս օրէն ետք, հինգերորդ նիստով մը որուն պիտի մասնակցին երեք նախարարները եւ իրենց մասնագէտները: Մէկ նիստէն միւսը՝ ճաշասեղաններ ալ պիտի սարքուին անշուշտ, եւ երեք նախարարները պիտի կրնան աւելի ազատ խօսիլ: Գշ. օր ճաշի հրաւիրուած են Այզընհաուըրի կողմէ:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ Նիւ Եորք հասած ատեն մամուլի ասուլիս մը սարքելով, յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ Ուաշինկթընի ժողովին մէջ: «Այդ համաձայնութիւնը ուղղուած չէ ոեւէ մէկուն դէմ. բայց մենք պատասխանատու ենք մեր ներկայացուցած ազատ ժողովուրդներուն. հետեւաբար մեր առաջին պարտականութիւնն է ապահովել այդ ժողովուրդներուն ազատութիւնը եւ համերաշխութիւնը: Կը յուսամ թէ պիտի կրնանք դրական արդիւնքներու հասնիլ կարգ մը խնդիրներու մասին: Քանի մը ժամ առաջ, լորտ Սալզպըրի գնահատելով Ֆրանսայի ճիգերը Հնդկաչինի մէջ՝ յիշեց Անգլիոյ տրամադրելիք օգնութիւնը: Արդէն շատ մեծ օգնութիւն մը կ'ընծայեն Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը: Ես յստակօրէն եւ անկեղծօրէն պիտի պարզեմ մեր նպատակները, հնարաւորութիւնները եւ հետեւաբար պէտքերը: Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռած է նոր ճիգեր թափել՝ փարատելու համար Հնդկաչինի ժողովուրդներուն մտահոգութիւնը»:

Անգլիոյ ներկայացուցիչն ալ պատասխանելով զանազան հարցումներու, ըսաւ թէ պիտի ջանայ ճամբան հարթել Չորսերու ժողովին համար: «Մենք միշտ համաձայն եղած ենք այդ ժողովին: Կը յուսամ թէ Չըրչիլ ի վիճակի պիտի ըլլայ մասնակցելու այդպիսի ժողովի մը: Շատ յոգնած է, բայց օրէ օր կ'ապաքինի»:

× Լոնտոնի մէջ զրոյց կը շրջի թէ Չըրչիլ քաղաքական կեանքէ պիտի քաշուի յառաջիկայ հոկտեմբերին: Կը կարծուի թէ իրեն պիտի յաջորդէ արտաքին նախարարը, Իտըն, որ վերջերս երկու անգամ բժշկական գործողութեան ենթարկուեցաւ նախ Լոնտոնի, յետոյ Ամերիկայի մէջ: Երբ Չըրչիլ հրաժարի, նոր տիտղոս մը պիտի ստանայ, — «Դուքս Լոնտոնի»:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Գրիգորեանէ (Մարսէյլ) 2000 ֆրանք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՐԿԱՒԱԳԻՆ ԴԱՍԸ

Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութեան Եգիպտոսի Կեդր. վարչութիւնը այս տարի եւս հրատարակած է բացառիկ թիւ մը՝ նուիրուած հայ երիտասարդութեան: (Յուսաբեր):

Յիսունեւմէկ լայն էջերու վրայ տեղաւորուած են գրութիւններ՝ երէց եւ երիտասարդ գրողներէ: Բոլորն ալ կը շօշափեն այլազան նիւթեր որոնք սերտ կապ ունին նոր սերունդին հետ:

Ահաւասիկ հատ մը որ հազար քարոզ կ'արժէ:

Ընկեր Ս. Վրացեան կը պատմէ թէ իր առաջին ուսուցիչը եղած է... Ռուս մը, սարկաւագ, Քուպան, Խազախներու գիւղի մը մէջ:

Առտու մը սարկաւագը իրեն մօտենալով կը հարցնէ.

— «Դու Արմեանչիկ՞ ես»:

Տեսնելով որ պատանին չի համարձակիր պատասխանել, ձայնը կբարձրացնէ.

— «Ցիմա՛ր, ինչո՞ւ ես լռում. դու հպարտ պէտք է լինես որ Հայ ես: Ասա Հայ եմ»:

— «Հայ եմ, կրկնեց անհամարձակ»:

— Ասա՝ հպարտ եմ որ Հայ եմ:

— Հպարտ եմ որ Հայ եմ:

Սարկաւագը շարունակելով իր դասը, կը յայտարարէ.

— «Աստուած մարդու ճակատին ինչ որ գրել է, այնպէս էլ պէտք է լինի: Ես Ռուս եմ, հարբեցող սարկաւագ, անունս է Իւան: Իւան պիտի ապրիմ, եւ Իւան պիտի մեռնիմ: Դու էլ Հայ ես. Հայ պէտք էլ մնաս: Հասկանո՞ւմ ես, կաղամբի գլուխ: Հայ էլ պէտք է մնաս: Դէ՛, առ այս քսան կոպէկը եւ գնա մի շիշ օղի բեր»:

Եւ ընկեր Վրացեան երախտագիտութեամբ կը յիշէ գինով սարկաւագին յիշատակը: Այլ մանաւանդ անոր սաստը.

— Ասա Հայ եմ... Ասա՝ հպարտ եմ որ Հայ եմ...

Մե՞նք ալ գինով սարկաւագներ կամ փաթերաներ փնտռենք, որպէսզի ցնցեն մեր նորահասները:

Որպէսզի հայութեան հպարտութիւնը ներշնչեն: Նոյն իսկ «սանպա» եւ «ռումպա» պարած ատեն...

ՎԱՀԷ

ՎՐԻՊԱԿ.— «Յառաջ»ի Յուլիս 8ի եւ 9ի թիւերը պիտի ըլլան 2523 եւ 2524 (Նոր Շրջան):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

•

ԽՄԲ.— Նշ. օր հրատարակած էինք ընկեր Անդրէ Տէր Օհանեանի դասախօսութեան առաջին մասը, որ կը պատկերացնէր իրանահայ գաղութին անցեալը:

Ահաւասիկ երկրորդ մասը, — ներկան՝ իր գրական - գեղարուեստական շարժումով.—

Իրանահայ արդի երաժշտութիւնը մեծ վերելք մը կ'արձանագրէ, շնորհիւ շարք մը երաժշտագէտ Իրանահայերու: Վաստակաւոր ուսուցիչ Լեւոն Գրիգորեան անոնց նահապետն է: Պաշտօնավարած է Թաւրիզի «Հայկազեան »եւ «Թեմական – կեդրոնական» (միջնակարգ) դպրոցներու մէջ: Ունեցած է հիանալի երգչախումբեր՝ ազգային – ռոհմիկ քառաձայն երգերով: Ջութակի ուսուցիչ է միաժամանակ: Արտադրած է ամբողջ սերունդ մը երաժիշտներու, որոնք Իրանի քաղաքներուն մէջ կազմակերպած են երգչախումբեր, նուագախումբեր եւ համերգներ: Իր աշակերտները հասած են մինչեւ Պաղտատ: Այդ երաժիշտներն են՝ Արշաւիր Գալֆայեան (Պաղտատ), որ մեռաւ Իտալիոյ մէջ, երբ կ'ուզէր շարունակել իր ուսումը: Ադամ Գրիգորեան (Արաք), Երուանդ Մարտիրոսեան (Ռաշտ), Գագիկ Բարխուդարեան, նախօրօք Պաղտատ, Այժմ Աբադան 120 հոգինոց երեւելի երգչախումբ մը ունի, համերգներ կուտայ նաեւ Ահվազ եւ Մասջէդ Սոլէյման: Անդրանիկ Բաղդասարեան (ջութակահար), նուագախումբ ունի Աբադան: Հենրիկ Անանեան (ջութակահար), նուագախումբ ունի Թաւրիզի մէջ: Համբարձում Գրիգորեան, (Փարիզէն ծանօթ), ուսուցիչ Թեհրանի «Դաւթեան» դպրոցի, կը վարէ դպրոցին երգչախումբը, ունի նաեւ «Կոմիտաս» երգչախումբը, 25 տարիներէ ի ի վեր ,ամէն տարի համերգներ կը սարքէ, զարկ տալով ազգային երգին: Անոր խումբին երգիչներն են եղած՝ երգչուհիներ՝ Տ. Սաթօ Ազարաբեան, Արաքս Պետրոսեան, Օր. Լօրիկ Մովսէսեան, Տ. Մարօ Մելիք Բարսեղեան, Տ. Քնարիկ Ղարաբէգեան, Աշոտ Պօղոսեան, Հայկ Օհանեան եւ շատ ուրիշներ: Արամ Ալլահվերդեան, Համադանի ազգ. դպրոցին տեսուչ ու երաժիշտ: Վարդգէս Գրիգորեան, ջութակահար – խմբավար (այժմ Նիւ Եորք):

Իրանահայ տաղանդաւոր երաժիշտ է Ռուբիկ Գրիգորեան, որ տեսուչն էր Իրանի պետական երաժշտանոցին (Թեհրան), ունէր միջազգային երգչախումբ, կը վարէր երաժշտանոցին յայտնի սէնֆոնիկ նուագախումբը: Երգահան է, մշակած է պարսկական երաժշտական բանահիւսութիւնը (ֆօքլոր): Նոյն դերը կատարած է Պարսիկներու մէջ, ինչ որ Կոմիտասը մեր մէջ: Իր խումբին երգապնակները կը նուագուին Թեհրանի եւ Լոնտոնի ձայնասփիւռին կողմէ: Մեկնեցաւ Մ. Նահանգներ, երաժշտութեան վերածեց Կ. Զարեանին «Տատրագոմի հարսը», գրած է նաեւ սկերցօներ, որոնք նուագուեցան Նիւ Եորքի ամերիկեան մեծ նուագախումբին կողմէ: Ինքն ալ վարեց քանի մը կտոր իր հեղինակութիւններէն, յետոյ հրաւիրուեցաւ Պոստոնի երաժշտանոցէն իբրեւ դասատու, երգչախումբ կազմեց, նաեւ լարաւոր նուագախումբ եւ այժմ համերգներ կուտայ Պոստոն, Նիւ Եորք, Ուաշինկթըն: Իր կտորներէն մաս մը հրատարակած է Թեհրանի Հայ Մշակութային Արարատ Միութիւնը: Իր տասնամեայ տղան՝ Լեւիկ Գրիգորեան, հրաշք մանուկը, դաշնամուրի մրցանակ շահեցաւ Պոստոնի մէջ եւ հրաւիրուեցաւ նուագելու Նիւ Եորքի «Թէլէվիզիոն»ին առջեւ: Իր աշակերտը՝ տասնամեայ Վիլի Յարութիւնեան նոյնպէս հրաշք մանուկը, Պոստոնին մէջ կը զարգացնէ իր արուեստը (ջութակ):

Ռ.Գրիգորեանի սերունդէն են՝ Վիլի եւ Բիբիկ Պամագրեան, ջութակահար Պոստոնի մէջ: Վահրիկ Խոկայեան, տաղանդաւոր ջութակահար, որ աչնան պիտի աւարտէ Հռոմի երաժշտանոցը: Ֆրեաէրիկ Ստեֆանի, կը նուագէ Հռոմի նուագախումբերուն մէջ եւ կը շրջի քաղաքէ քաղաք: Օր. Շաքէ Մակարեան, դաշնամուրը կը զարգացնէ Հռոմի երաժշտանոցին մէջ եւ կը մշակէ իր ձայնը, ապագայ խոստացող երգչուհի մը: Տ. Ռիդա Ցակոբեան, երգչուհի Հռոմի մէջ, երկու անգամ հրաւիրուած է Ճենովա երգելու եւ ընտիր ձայն ունի:

Տ. Մելիք Աբրահամեան, ջութակի աշակերտներ կը պատրաստէր նախ Թաւրիզ, այժմ Թեհրանի մէջ, մեծ ապագայ կը խոստանան իր աշակերտներէն Պետրոսեան, Մուրատեան եղբայրներ, Լեւիկ Արզումանեան եւ ուրիշներ:

Թեհրանի պետական երաժշտանոցին կարեւոր ուսուցիչներըՀայեր են՝ Տիկ.Ներ Տ. Խաչատեան, Արուսեակ Հախնազարեան, Լիւսի Փիլոսեան: Դաշնամուրի հմուտ վարժուհիներ են՝ Տ. Մարգօ Սահակեան եւ Տ. Ստեփանեան, Սաֆարեան եւ ուրիշներ:

Թաւրիզեցի Պ. Էմանուէլ Մելիք Ասլանեան, քսան տարի Գերմանիա ուսած, հռչակաւոր դաշնակահար է եւ երգահան: Նուագահանդէսներ տուած է Գերմանիոյ, Աւստրիոյ քաղաքները, Փարիզ եւ Թեհրան: Ունի գրուածքներ եւ հեղինակութիւններ, որոնք կը հաղորդուին Համբուրգի ձայնասփիւռէն: Խորունկ եւ կարող երաժիշտ է:

X Իրանահայ երախտաւոր երգահան էր Նիկոլ Գալանտէրեան, որ հազար կտոր քառաձայն երգեր յօրինած էր, յաճախ համերգներ կուտար իր կազմած երգչախումբով, սիրուած երգահան էր, տառապած, իր մահէն (1944) ետքը կենսագրական գիրք մը հրատարակեցին իր երգիչները, «Գալանտէրեան երգչախումբին» վարչութեան կողմէ: Իր երգերը կ'երգէ երգիչ Արա Տէր Յովհաննէսեան: Ն. Գալանդէրեանի մահէն ետքը իր վաստակը (հազար կտոր երգ) աղջկան կողմէ ուղարկուեցաւ Հայաստանի կառավարութեան: Քանի մը խիստ յաջող կտորներ ունի, որոնք կ'երգուին հանդէսներու մէջ:

Արդէն հռչակ հանած ջութակահար է Հենրի Գրիգորեան (Ռուբիկին եղբայրը), որ փայլուն կերպով աւարտած է Պոսթընի երաժշտանոցը, քանի մը անգամ մենանուագներով հրապարակ ելած Պոսթոնի սէնֆոնիկ նուագախումբին մէջ:

Թեհրանի մէջ մեծ համերգներ եւ հանդէսներ կ'ըլլան, լաւ կազմակերպուած եւ խուռն բազմութեամբ: Իրանահայ երաժշտական մշակոյթը, յատկապէս, շատ է յառաջացած:

Իրանահայութիւնն ունի նաեւ նկարիչներ, հին նկարիչներէն են Մ. Ղարաբէգեան (Դեւ), որ քանի մը դիմանկարներ ունի, յաջող է պարսիկ նշանաւոր նկարիչ Քէմալ օլ Մոլքի նկարը: Ունի իր ստուդիօն:

Միշա Շահբազեան, (Ջրանկ), ունի իրանեան – կենցաղային նկարներ:

Ա. Գուրգէնեան, մանրանկարիչ, նկարած է գունաւոր նկարներ Ն. Քուչակի, Յ. Թումանեանի, Օմար Խայեամի քերթուածներէն, վերջերս նկարի է վերածած Ն. Զուղայի պատմութիւնը նկարներու շարքով մը: Գեղեցիկ են՝ Պետրոս Ոսկանի, Խոճա Նազարի եւ Սաֆրազի ու Շահ Աբասի, Յարութիւն քահ. Շմաւոնեանի (մեր լրագրութեան հայրը), Ն. Զուղայի եւ Փերիա - Զարմահալ գաւառներու հարսերն ու աղջիկները իրենց տարազներով, աշխատանքի կերպերով, նաեւ իրանահայ նահատակներու նկարները:

Անդրէ Սեւրուգին, որ երկրորդ համաշխարհային պատերազմէն առաջ Եւրոպա մեկնեցաւ, յատկապէս նկարիչն է Օմար Խայեամի, ալպոմ մը հրատար[illegible]ի – էննայի մէջ, իր նկարներն ունին նրբութիւն եւ արեւելեան գոյներ:

Յարութիւն Մինասեանն է իրանահայ նկարչութեան օրուան մարդը, ինքնուս է, ինչպէս միւսները: Նախօրօք ծովանկարիչ էր, այս մարզին մէջ անմրցելի: 1938ին տուաւ իր առաջին նկարահանդէսը: Ապա, քանի մը անգամ: 4–5 տարիէ ի վեր նոր ուղղութեան մը հետեւեցաւ: Նորութիւն են իր գործերը, տաք գոյներով, անձեւ՝ իմաստ մը ունին: Ենթագիտակցութեան եւ հոգեկան խլրտումի նկարիչն է՝ տաղանդով դրոշմուած: Պէյրութի եւ Գահիրէի մէջ նկարահանդէսներ տուաւ եւ գնահատուեցաւ: Այսօր Փարիզ կը գտնուի եւ յառաջիկայ հոկտեմբերին նկարահանդէս պիտի տայ «Ար Նասիոնալ»ի սրահը, ուր գովասանքով ընդունուած է: Թեհրանի մէջ ունի շարք մը աշակերտներ եւ ուհիներ: Պարսիկ դեսպանները մեծ սիրով կը հովանաւորեն իր նկարահանդէսները:

Արամայիս Աղամալեան (Թեհրան), արծաթի վարպետն է, Իրանի Շահնշահին եւ Թագուհիին նկարները փորագրեց արծաթէ տախտակի մը վրայ, որ լուսանկարին հետ կը մրցի նրբութեամբ: Շահը, որ այն ատեն Ամերիկա կը մեկնէր, պատուիրեց Թրումընի նկարով ալպոմ մը: Արամայիս պատրաստեց շատ արագ եւ հմտօրէն, 400.000 ֆրանք նուէր ստանալով: Շնորհալի բեմադիր, դերասան եւ արտասանող մըն է միաժամանակ:

Վահան Աղամալեան, շնորհք ունի նկարչութեան, արձանագործութեան, բեմադրութեան եւ դերասանութեան, սորված է Պետրոգրատ:

Հռոմի մէջ ուսանողներ ունինք, Վազգէն Յովհաննիսեան, (ակադեմական), վերջացուց իբրեւ քանդակագործ: Նախօրօք նկարիչ էր: Լօլօ Յովհաննիսեան, նկարչութեան կը հետեւի, Լիւդվիկ Բաղիլ՝ նոյնպէս, նաեւ Մարգօ Գրիգորեան: Ժորժ Աբաճեան այս տարի աւարտեց ակադեմիան: Արծաթէ եւ պղինձէ տախտակներու վրայ հմուտ նկարող է, ուսած է նաեւ յախճապակիի մասնագիտութիւնը եւ արձաններ կը կերտէ ջնարկուած: Շրջանը աւարտեց եւ մեկնեցաւ Իրան:

Փարիզի մէջ քանդակագործութիւն կ'ուսանի Օր. Էմմա Աբրահամեան:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

•

Երկար խարխափումներէ վերջ, Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը վերադարձաւ իր կոչումին, տօնելով Կարմիր Վարդավառի արիւնոտ հերոսամարտը եւ մեր պաշտելի նահատակներու բնաջնջման 38րդ տարեդարձը:

Այս առթիւ կ'ուզեմ երկու խօսք ըսել նաեւ Վիէնի, Լա Սիոթայի մեր մասնաճիւղերուն, մանաւանդ Տէսինի մեր հայրենակիցներուն քար լռութեան կամ անտարբերութեան մասին: Անոնք քանի մը տարիէ ի վեր բոլորովին մոռցած են տօնել մեր բազմահազար նահատակներուն եւ հերոսներուն յիշատակը:

Սիրելի ընկերներ եւ հայրենակիցներ, ինչո՞ւ այսքան շուտ մոռցանք երէկուան սպանդանոցներն եւ աւերակները, ջարդերն ու հրկիզումները, մանաւանդ մեր աչքերով տեսած եւ մեր ականջներով լսած հազարաւոր մայրերու, հայրերու, քոյրերու, եղբայրներու եւ ծծկան մանուկներու սրտաճմլիկ յօշոտումները, ճիչերն եւ աղաղակները որոնք մինչեւ երկինք կը հասնէին: Երեսուն ութ տարիներ անցած են այդ զարհուրելի թուականէն ի վեր, սակայն դեռ մեր սրտերէն արիւն կը ծորի: Սեւ հողի տակ սրտի բոց կայ չմարած, հողն է կուլայ խորունկ վէրքի կակիծէն: Մենք վերապրողներս այդ սեւ հողին չափ ալ գիտակցութիւն չունինք որ տարին մէկ անգամ լուռ երկիւղածութեամբ չենք խոնարհիր մեր բիւրաւոր հերոսներու եւ նահատակներու ջարդ ու փշուր ոսկորներուն առջեւ:

Ո՞ր Տարօնացին սրտի կսկիծով չի յիշեր Մարգար վարժապետի վերջին պատգամը Բաղէշի կախաղանի կատարէն, երբ կը պոռար Կարմիր Սուլթանին եւ իր ոճրագործ նահանգապետներու եւ կառավարիչներու երեսին.

— Թէեւ դուք ձեր արիւնոտ կախաղաններով իմ կեանքիս վերջ կուտաք այսօր, սակայն ինձմէ վերջ, հազարաւորներ պիտի գան ազատագրութեան սրբազան պայքարը շարունակելու ձեր արիւնռուշտ բռնակալութեան դէմ: Կեցցէ յեղափոխութիւնը, կեցցէ ազատութիւնը:

Ահա այսպէս ուխտեցին Տարօնի զաւակները վաթսունեւերեք տարիներ առաջ եւ իրենց ուխտին համաձայն բոլորն ալ ինկան պատնէշի վրայ: Չէ՞ որ մենք ալ այդ գործիչներու շունչին տակ աճեցանք: Եթէ հասակ նետեցինք այս օտար ափերու

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԹԱԴՈՍ ԱՂԲԱՐ

(Հատուած «Թէ՝ ինչպէս ապրեցան»էն)

Անհաւատ, ինչ լաւ պիտի ըլլար եթէ ծերուկին փոխարէն դուք սատկած ըլլայիք ...

Գրիգոր աղան կը խորհէր վիրաւորի կեանքի մասին:

Արեւը արդէն երկու մարդու հասակ բարձրացած է: Կովերն ու այծերը արշալոյսէն առաջ մտած են անտառ արածելու: Խումբը անհամբեր կը սպասէ տղոց Կէմլէյիկէն վերադարձին: Երեք ժամէն կրնային քաղաքէն հասնիլ վրանները ու դեռ մարդ մարդասանք չէր երեւար: Գրիգոր աղան հինգ վայրկեանը անգամ մը վիզէն կախ ժամացոյցը ձեռք կ'առնէր: Նախաճաշը շատոնց ըրած են: Ձիերը արեւին տակ մաղէ տոպրակներուն մէջի վերջին գարիները կը ծամեն: Տղաքը կը դեգերին անոնց շուրջը: Անորոշութիւն կը տիրէ: Իսկ Եօրիկ Հասան դեռ միտքը կը տանջէ առեղծուածը լուծելու համար: Կը նստի հիւրերուն քով քանի մը անկապ խօսք ընելով: Կ'ելլէ դուրս, տղոց մօտենալով քանի մը հարց ու փորձ Թադոս աղբօր ու գալիք տղոց մասին:

Արեւը կը քալէ: Կը մօտենայ կէս օրը: Գրիգոր աղա ջղայնացած տխուր բաներ կը մտածէ,— ձի նստիլ, իջնել Կէմլէյիկ թէ քիչ մըն ալ սպասել: Այս անորոշութեան մէջ էին երբ Եօրիկի կրտսեր տղան վազ ի վազ կուգայ դէպի վրանները: Ծերուն՝ հայրը կը դիմաւորէ զայն ու կը պոռայ — Արիֆ, ինչ կայ, ի՞նչ...

— Պապա, «Պուլղուրճի»ն...

Շնչասպառ հեւալով կը շարունակէ.

— Կեօք Թէփէի ետին անդունդին մէջ սատկած է...

— Ինչ ...

— Այո, Կէօք Թէփէի ետեւի փոսին մէջ: Եղբայրս ըսաւ թէ աչքը պայթած է:

Ահմէտ պէյի դէմքին վրայ ճառագայթեց ուրախութիւնը: Իսկ Գրիգոր աղա միշտ կը մտածէր Թադոս աղբօր մասին:

Այդ միջոցին երեւցան քաղաքէն վերադարձող տղաքը: Նամակ բերած էին բժիշկէն:

— Ծերուկի կեանքին վտանգ չկայ. միայն կը կորսնցնէ իր աջ թեւի շարժումները: Դարմանումը փութացնելու համար կը փոխադրեմ Պոլիս այս օրուան նաւով: Կը գրեմ մանրամասն այն տեղէն: Կը ցաւիմ որ ես ներկայ չեղայ այդ փառաւոր հարսնիքին (բժիշկն ալ որսի սիրահարներէն էր):

Եէօրիկ Հասանի առեղծուածը լուծուած էր, Գրիգոր աղայի վախը փարատած: Ահմէտ պէյ կը վազէ դէպի վրանները ու կը պոռայ.— Հարս, հարս գաւաթ մը թան, Ալլահի սիրուն:

Կարաւանը շարժեցաւ Եօրիկ Հասանն ալ միասին սահեցան փոսն ի վար, հասան «Պուլղուրճի»ին լեռնակուտակ մարմինին մօտ:

Ահմէտ պէյ սկեպտիկ ծիծաղով մը համբուրեց Թաթը «պուլղուրճի»ին ծաղրելով անոր երկնառաք սրբութիւնն ու անմահութիւնը, հեգնանքով փաթիհայի քանի մը բառեր մրթմրթկաց երբ անդին Եօրիկը մօրուքը շոյելով կը կրկնէր իր աղօթքը:

Շնագայլերը արդէն սկսած էին կրծել վիրաւոր աչքին արիւնոտ մասը, խումբին դանակները ելան դուրս իրենց պատեանէն ու սկսան հինգ հոգի քերթել զայն: Երեք ժամէն հազիւ կրցան մորթազերծ ընել: Գտան մորթին տակ հարիւրաւոր սպիացած վէրքեր ու ճարպին մէջ պաղած գնդակներ: Ճարպին թանձրութիւնը մէկ թիզէն աւելի էր, մարմինը գրահուած, ճարպով ու բոլոր գնդակներուն թափանցումը արգիլած:

Առին միայն մորթը.— քանի մը կտոր ճարպ, մնացածը ձգեցին Եօրիկ Հասանին:

Եօրիկը կը պատմէր թէ հարիւր օխայէն աւելի ճարպ էին հանած երկնառաք պատգամաւորին մարմինէն ու մաս մըն ալ դեռ ձգած հոն:

Քանի մը օր վերջ Գրիգոր աղա գնաց Պոլիս Թադոս աղբարին այցելութեան: Անոր առաջին հարցումը եղաւ.

— Գտա՞ք Պէյթմպալը:

Երբ ստուգեց արշաւանքին յաջողութիւնը, միջոց մը յուզուեցաւ աչքերը թրջեցան եւ հառաչելով ըսաւ.

— Ախ, աղայէկս, էրի, էրի, թէֆտէրին ծերը էն էլ էնցէվ (անցաւ), էմմէ փրուշակը էջիք ձեռքս է, էլ ինչէ՞վ պը քէշիմ թիւֆէնքին բլդիկը ... :

Ու փղձկեցաւ ...:

(Վերջ)

Գ. ԶԱՔՐԵԱՆ

վրայ, այդ չի նշանակեր թէ պիտի չքալենք Հրայրներու, Գալէններու եւ Մարգար Վարժապետներու ճամբէն, ազատութեան ճանապարհէն :

Հայ ժողովուրդի տառապանքին եւ յեղափոխութեան մեծատաղանդ գրագէտը՝ Ա. Ահարոնեան, իրաւամբ կ'ազդարարէ ·
— « Այնքան չարիք թէ մոռնան մեր որդիք, թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք » :

Այո , եթէ մոռնանք այնքան արիւն եւ արցունք, թող արար աշխարհ անէծք կարդայ, բիւր անէծք մեզի նման անարժանի ժառանգորդներու :

Մենք Տարօնցիներս երախտապարտ ըլլանք «Յառաջ»ին եւ իր խմբագրին , որ երբեք չի մոռնար մեր դիւցազնական հերոսամարտներն եւ հերոսները, ամէն տարի կարմիր Վարդավառի առթիւ խմբագրականներ եւ բացառիկ թիւեր կը նուիրէ Տարօնի զարթօնքին եւ իր նահատակներու յիշատակին :

Ինչո՞ւ օրինակ չենք առներ միւս Հայր. Միութիւններէն, մանաւանդ մեր դրացի եւ եղբայր Վասպուրականցիներէն որոնք հաւատարմօրէն կառչած են իրենց նախնիքներու աւանդութեանց , յեղափոխական փառահեղ անցեալին եւ ճոխ գանձերուն : Անոնք ամէն տարի խանդաղատանքով կը տօնեն իրենց հերոսամարտը, կ'ոգեկոչեն իրենց քաջերը եւ երկիւղածութեամբ կը խոնարհին մեծ Հայուն՝ Արամի յիշատակին առջեւ, պանծացնելով զայն իբրեւ անկախութեան հիմնադիրը Վանի թէ Երեւանի :

Փառք ու պատիւ իմ եղբայր Վասպուրականցիներուն :

1938ին Տարօնի հերոսամարտի տօնակատարութեան առթիւ, օրուան բանախօսը, ընկեր Ս. Վրացեան կ'ըսէր .— Տարօնի պատմութիւնը գրել՝ կը նշանակէ գրել Հայոց պատմութիւնը :

Ո՞ր Տարօնցին զոհ չունեցաւ :

Միայն մենք ենք որ մեր արժէքը չենք գիտեր ...

Տարօնը հայ ժողովուրդին սիրտն է : Իր Ս. Մեսրոպներով, Սահակներով, Մ. Խորենացիներով դարձաւ Հայոց գրի եւ գրականութեան կեդրոնը : Իսկ 80–90ական թուականներուն իր Գէորգ Չաւուշներով, Աղբիւր Սերոբներով, Հրայրներով եւ Վարդան վարդապետներով եղաւ հայկ. յեղափոխութեան օրրանը :

Փառք այդ օրրանին եւ իր հերոսներուն :

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԳԱՀԻՐԷԻ Քաղաքական Ժողովը որոշեց փակել Ազգատաց հոգաբարձութեան աշխատանքը եւ տրամադրելի սրահը յատկացնել Ազգ. Թորգոմեան Մատենադարանին : Կրթաթոշակ մը 30 եգ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Գալուստեան վարժարանին : Տարեկան հասոյթովը երկու մրցանակներ պիտի տրուին բարձրագոյն կարգէն շրջանաւարտ յաջողագոյն աշակերտին, աղջիկ ըլլայ թէ մանչ :

ՏԱՐՕՆԻ ՍԳԱՏՕՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՎԻԷՆ.— Վարդավառ Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետի տօնի օրն է : Հոն ուխտի կ'երթային մուրատ առնելու, փոխանակ վարդ ու ծաղիկի, ջուր կը սրսկէին իրարու վրայ : Դժբախտաբար ,այդ ուրախութեան տօնի օրը, 1915ին մեզի բնաջնջման անմոռանալի յիշատակ մը թողուց :

Այսօր Տարօնցին փոխանակ ուրախութեան, սուգի յիշատակով մը կը մօտենայ Վարդավառին : Տարօնցի վերապրողը, ուր որ ալ ըլլի, ինչ փառքով ալ ապրի, այս տօնին, իր սրտին մէջ բղկտող կսկիծ մը կայ, իր հոգու մէջ կ'երեւան ահաւոր սուգի մը վէրքերը : Անչափելի իր կորուստին եւ իր տառապանքին խորութիւնը :

Ողբացեալ Ռուբէնը, իր Յուշերուն մէջ կը գրէ ·

— « Ի զուր կը փնտռեմ Տանթէի «Դըժոխքին» մէջ տեսարան մը որ աւելի աղեկտուր, աւելի սրտաճմլիկ , եւ աւելի հրէշային ըլլար, քան Տարօնի կոտորածը» :

Աղնիւ հայրենակիցներ, մենք մեր անհամար նահատակներու յիշատակները յարգելու եւ իր արժանիքի բարձրութեան վրայ պահելու համար, պարտաւոր ենք մեր նոր սերունդը թրծել նահատակներուն հոգւով, եւ անոնց խօսած մայրենի բարբառով : Նոր սերունդի փրկութիւնը ձեր սեղաններուն վրայ է : Նահատակներուն հոգին կը սաւառնի մեր գլուխներուն վերեւ : Անոնք մեզնից խունկ ու մոմ, ժամ ու պատարագ չեն պահանջեր : Տեսէք ինչ կ'ըսէ 75 տարեկան հաշմանդամ կոյս Մարիամ ·

— «Ձեր, ձեր արեւուն մատաղ էղնիմ : Էրէկ էրազս տեսայ, 25 մոմ կը վառէր մեր ժամու խորանին, մէկ էկաւ փըչեց զմոմեր բնցուց, մինակ երկու հատ թողեց վառ : Էտ էրկու մոմ դուք էք որ պիտի ազատուէք ու չենցնէք զմեր օճախ : Լաօ, մէկ բան կ'ըսեմ ձզի, չմոռնաք զմեր արուն, զմր արուն, զմր արուն :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՎԻԷՆ.— Շուրջ մէկ տարի է որ, Վալանսի սրտցաւ հայրենակիցները աւելի քան 27 հոգի, հրապարակաւ իրենց շատ արդար դիտողութիւնները ըրին , Համախարբերդցիական Միութեան այս վերջին քանի մը տարիներու բռնած դիրքին հանդէպ, որ ուղղակի վնասակար է մեր կոչումին : Մենք, Վիէնի հայրենակիցներս, սպասողական դիրքի մէջ մնացինք, այն յոյսով թէ ի վերջոյ իրենց սխալը պիտի ընդունին եւ որոշ հասկացողութեան մը պիտի գան : Դժբախտաբար, կ'իմանանք որ բոլոր բանակցութիւնները ապարդիւն մնացած են : Ուրեմն մենք, Վիէնի Խարբերդցիներս ալ մեր ձայնը կը միացնենք Վալանսի եւ Մարսէյլի Խարբերդցիներուն, որոնք արդէն կազմած են Համախարբերդի « Եփրատ » միութիւնը : Արդէն 20 հայրենակիցներով կազմեցինք մեր մասնաճիւղը եւ կը յուսանք թէ մօտ օրէն պիտի բարձրանայ 50ի : Ինչ որ ալ ըլլայ մեր թիւը, մեր տեսակէտը մէկ է .— Պէտք չէ քաղաքական գոյն տալ հայրենակցական միութեան մը : Մեր դիտողութիւնը միայն այդ եղած է : Նկատելով որ մօտ է իրենց Պատգամաւորական ժողովը, անգամ մը եւս պիտի յիշեցնենք այս պարագան եւ կը յուսանք թէ պատգամաւորները առողջ դատողութեամբ պիտի քննեն այս ցաւոտ հարցը :

Մօտ օրէն Լիոնի եւ Տէսինի մէջ ալ մասնաճիւղեր պիտի կազմուին . . .

ԵՓՐԱՏ

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻՒ

★

Հազարամեակներով նստած էր Իննսկեան լեռը խաղաղ եւ սքանչելի :

Մշոյ դաշտին բլուրներուն վրայ բարձրացողին աչքին կ'երեւար իբրեւ երկնային բարիք եւ չնաշխարհիկ ստեղծագործութիւն : Իսկապէս միայն զայն տեսնողը կրնայ վկայել թէ այդ լեռը օժտուած էր բնութեան բարիքներով : Իսկ վարը արեւելեան կողմը փռուած էր Մշոյ դաշտը հայկական չքնաղ գիւղերով եւ կանանչազարդ արտերով որոնց մէջ աշխատասէր հայ գիւղացին ամուր փակած հայրենի հողին՝ կը վարէր ու կը ցանէր, գեղջկական անուշ երգը չրթունքին :

1915 Յուլիս ամսուն սովորականի պէս ամէն հայ կը պատրաստուէր Վարդավառի տօնի առթիւ ուխտի երթալու եւ իր հաւատքի տուրքը մատուցանելու հրաշագործ Ս. Կարապետին :

Աւաղ այդ տարուան մեր բաղձանքը չիրականացաւ : Թրքական ճիւաղ կառավարութեան մէկ հրամանի վրայ մեր ժողովուրդը ահաւոր վախճան մը ունեցաւ : Յուլիս 24ին, ճիշդ Վարդավառի օրը, ամբողջ Մշոյ դաշտի հայ գիւղերը պաշարուեցան : Բոլոր տղամարդիկը Ս. Կարապետ առաջնորդելով գնդակահարեցին իսկ կիները եւ մանուկները եկեղեցիները լեցնելով այրեցին :

Այդ հայաջինջ Ներոնը իր ամբողջ ողբերգութեամբ ներկայացնելու համար , անհրաժեշտ է լայն սիրտ եւ մանաւանդ հատու գրիչ ...

Սիրելի հայրենակիցներ, ահաւասիկ 38 տարի է զրկուած մեր պապենական հողէն՝ խորշակահար ինկած ենք օտար երկիրներ, եւ կը մաշինք հայրենիքի կարօտէն :

Ամէն տարի Վարդավառի տօնին առթիւ միացեալներ կը վերանորոգուին : Եկէք ուրեմն բոլորս միատեղ պահ մը մեր մաքի թռիչքով սլանանք դէպի մեր աւերակ աշխարհը, մտն գանք Մշոյ լայնատարած դաշտը, փնտռենք գտնենք մեր նահատակներուն աճիւնները, բարձրանանք Իննակեան սարը, մտնենք Ս. Կ. Տաճարը, ծունկի գանք, պաղունց մը խունկ վառենք ու քանի մը կաթիլ արցունք թափենք որպէսզի դէթ մեր կարօտակէզ սիրտերը զովանան :

Ողջոյն, բիւր ողջոյն, անմահ Տարօն , արդեօք բախտը պիտի ժպտի՞ որ օր մը վերադառնանք : Բայց ոչ իբրեւ հիւր կամակոր գերի, այլեւ իբրեւ իրական տէրը մեր մայր հողերուն ...

ՍՈՐԴԱՐՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԻԿԻՆ ՋԱՊԷԼ ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ ի պատիւ ընդունելութիւն մը սարքած է Գահիրէի Հ. Կ. Խաչը «Յուսաբեր»ի Դալար Տանիքին վրայ : Երեկոյթը բացած է ատենապետուհին, Տիկին Վ. Խաթանասեան ներկայացնելով հիւրը : Տիկին Զ. Սերոբեան խօսած է բովանդակալից ճառ մը, բաղդատելով Ամերիկայի ՀՕՄը Եւրոպայի եւ Միջին Արեւելքի Հ. Կ. Խաչերուն հետ : «Ամերիկահայութեան դերը տարբեր է արտասահմանի քոյր կազմակերպութեանց դերէն : Մինչ արտասահմանի Կ. Խաչերը կը գործեն միմիայն իրենց գաղութներուն մէջ, Ամերիկայի մէջ ՀՕՄը կը գործէ յօգուտ արտասահմանի հայութեան : Օրինակ, դիւրին է ըսել թէ Լիբանանի մէջ Հայը չի կորսուիր : Սակայն մինչեւ այսօր ալ հարիւրաւոր հայ մանուկներ ի վիճակի չեն դպրոց երթալու : Կարելի՞ է Հայ նկատել մէկը որ ազգային պարտականութեանց գիտակցութիւնը չունի : ՀՕՄը Լիբանանի կրթական հիմնարկութեանց կը տրամադրէ մեծ գումար մը : Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի հայ գաղութները ստիպուած են մեծ ճիգեր թափել, այդ երկիրներու գերազանց մշակոյթին եւ քաղաքակրթութեան դէմ պայքարելու համար : Սակայն մեր կազմակերպութիւնը չէ յուսահատած : Ամերիկայի մէջ եւս մեր ճիգը սկսած է արդիւնք տալ : Ամէն տեղ կ'սօրէ եւ շաբաթական երեք կամ չորս ժամ հայերէն դասեր կուտանք : Թէեւ անկարելի է մրցիլ ամերիկեան մշակոյթին հետ, սակայն հոն ալ մենք մեզ պարտուած չենք զգար : Եթէ մեր նպատակը ըլլար միայն բարեգործութիւնը եւ քանի մը հարիւր հայ աշակերտներ ղրկել դպրոցները, մենք մեզ մեծ զգալու յաւակնութիւնը պիտի չունենայինք : Մենք կը ձգտինք տարածել ժողովուրդին բեկորներով պահել քաղաքակիրթ ազգ մը : Երկար տարիներ աշխատած եմ այս կազմակերպութեան մէջ եւ համոզուած եմ , որ հայ կինը ընդունակ է կատարելու իր քաղաքացիական պարտականութիւնները : Միայն թէ պէտք է վանել ստորադասութեան զգացումը եւ գիտակցի իր կարողութեանց : Հայ կինը պէտք չէ ըսէ .— «Ես դրամ կուտամ, կը փառահեղեմ ձեզի, ինչ ուզէք ըրէք» : Հայ կինը իր ամբողջ էութեամբ պէտք է ըլլայ այս մեծ կազմակերպութեան մէջ, իբրեւ պարտականութիւն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Կին մը ընելու անկարող պիտի ըլլա՞ր :

— Շատ երիտասարդ ուժեղ կին մը, մարզիկ մը օրինակ, կրնայ ըլլալ որ կարենար, մասնաւորաբար շատ ուժգին յուզումի մը ազդեցութեան տակ, սակայն իմ կարծիքով գրեթէ անկարելի է :

Փուարօ լուռ մնաց :

Մտատանջ՝ բժիշկը հարցուց անոր .

— Կ'ըմբռնէ՞ք իմ տեսակէտս :

— Հիանալի կերպով, ըսաւ Փուարօն : Ամէն բան կը պարզուի շլացուցիչ կերպով :

Ոճրագործը շատ ուժեղ, շատ տկար մէկն է, կին մըն է, կը գործածէ թէ աջը, թէ ձախը : Այս ամէնը ամենաբարձր կատակերգութիւն է :

Ցետոյ խիստ բարկութեամբ մը .

— Իսկ զո՞հը : Ի՞նչ կ'ընէ :

Կը պոռա՞յ : Կը պայքարի՞ : Կը պաշտպանէ՞ ինքզինք :

Ձեռքը սահեցուց բարձին տակը եւ ցոյց տուաւ ինքնագործ ատրճանակը զոր Ռեչէթ ցոյց տուած էր նախորդ օրը :

— Ամբողջովին լեցուած է : Ստուգէ՛ ըսաւ բժիշկ :

Ակնարկները իրենց շուրջը պտտցուցին : Ռեչէթի հագուստները կախուած էին վարագոյրի ունակներէն, պատին դէմ : Փոքրիկ սեղանին վրայ, որ կազմուած էր արդուզարդի կոնքէն, կը գտնուէին զանազան առարկաներ, դաւաթ մը ջուրի մէջ էր մեռնողին ատամնաշարը, մօտը հանքային ջուրի շիշ մը, պարապ դաւաթ մը, մեծ շիշ մը եւ մեծ մոխրաման մը ուր կար ծխիկի մը ծայրը, թուղթի կտորներ, ինչպէս եւ երկու գործածուած լուցկի :

Բժիշկը բռնեց շիշը եւ քիթը վեր քաշեց :

— Ահա ինչ որ կը բացատրէ զոհին անշարժութիւնը :

— Քնացուցե՞ր են :

— Այո :

Փուարօն հաւաքեց լուցկիի երկու ծայրերը եւ մօտէն քննեց :

— Որեւէ նշան գտա՞ք, հարցուց փոքրակազմ բժիշկը :

— Այս երկու լուցկիները տարբեր ձեւեր ունին, մէկը միւսէն աւելի տափակ է :

— Տափակները շոգեկառքին մէջ կը ծախուին :

Փուարօ Ռեչէթի գրպանները խուզարկեց, տուփ մը լուցկի դուրս հանեց եւ միւս երկուքին հետ բաղդատեց :

Կլոր լուցկին վառուած էր Ռեչէթի կողմէ : Նայինք տափակներ ալ ունի՞ն :

Նոր փնտռտուք մը ապարդիւն մնաց :

Փուարոյի աչքերը, թռչունի մը աչքերուն պէս աշխոյժ եւ սուր կը զննէին բաժնեակին անկիւնները : Կը թուէր թէ , որեւէ մանրամասնութիւն չէր խուսափեր :

Թեթեւ բացագանչութիւն մը ընելով, ծռեցաւ եւ առարկայ մը վերցուց գետնէն. տափակ փոքր քառակուսի կտոր մը որ բուն մէկ անկիւնը «Հ» գիրը բռնած էր :

— Կնոջ թաշկինակ մըն է, ըսաւ բժիշկը : Շոգեկառքին պաշտօնեան չէր սխալեր : Կին մը կայ գործին մէջ :

— Նախախնամական դիպուածով մը , թաշկինակը կը ձգէ, բացատրեց Փուարօն, ինչպէս ոստիկանական վէպերու եւ շարժանկարի մէջ : Եւ մեր գործը դիւրացնելու համար, այս թաշկինակը տառով մըն ալ նշանակուած է :

— Ինչ օգտակար նշան :

— Այնպէս չէ՞ :

Փուարոյի շեշտը զարմացուց բժիշկը : Առանց անոր ժամանակ տալու հարցում մը ուղղելու, Փուարօ դարձեալ գետինը ծռեցաւ : Այս անգամ գետնէն վերցուց ծխամորճի մաքրիչ մը :

— Ասիկա թերեւս կը պատկանի Ռեչէթին, ըսաւ բժիշկը :

— Գրպաններուն մէջ ծխամորճ չգտայ, ոչ ծխախոտ, ոչ ալ ծխատուփ :

— Այդ պարագային համոզիչ առարկայ մը պիտի ըլլար :

— Անտարակոյս : Եւ ճիշդ ատենին հասաւ : Ասիկա ծխողի առարկայ է : Հետքերը չկորսնցնենք : Շատ, շատ կան : Ո՞ւր է, սակայն, ոճիրին զէնքը :

— Ես որեւէ հետք չտեսայ : Ոճրագործը իրեն հետ տարած պիտի ըլլայ :

— Ի՞նչ պատճառաւ :

— Ահ :

Բժիշկը զգուշութեամբ կը զննէր զոհին վիշերագրգռեալին գրպանները :

— Ահա, սակայն չէի տեսած : Անոր բաճկոնին գրպանէն ոսկիէ ժամացոյց մը հանեց : Տուփը ծռմռած էր եւ սլաքները ժամը մէկը քառորդ անցած, ցոյց կուտային :

— Նայեցէք : Ահաւասիկ ժամը երբ տեղի ունեցաւ ոճիրը : Հաշիւներս ճիշդ կ'ելլեն : Ոճրագործութիւնը տեղի ունեցած է ժամը կէսէն մինչեւ առտուան երկուքի միջոցին . եւ մինչեւ իսկ աւելցուցած էի թէ ժամը մէկին ատենները, թէեւ դարձեալ դժուար է ամէն բան ճշդել այս խնդրին մէջ : Եւ ահաւասիկ ոճիրը գործուած է ժամը մէկը քառորդ անցած :

— Կարելի է, շատ կարելի է :

Բժիշկը հարցական ակնարկ մը նետեց Փուարոյին :

— Կը ներէք, Պ. Փուարօ, սակայն երբեք չեմ հասկնար ձեզ :

— Ես ալ չեմ հասկնար ինքզինքս , եւ այս բանէն ոչինչ կը հասկնամ : Ահա թէ ինչ կը սահմռկեցնէ զիս :

Հառաչանք մը հանելով ծռեցաւ փոքրիկ սեղանին վրայ եւ քննեց այրած թուղթերուն կտորները :

(Շար.)

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՆ ԱՐՁԱԿԵԼ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական մարզպաններուն յանձնեց նոր ծանուցագիր մը, որպէս զի իրենց կառավարութեանց յանձնեն, յետագային ալ Խ. Միութեան հաղորդելով :

Ծանուցագիրը կ'ամփոփէ այն առաջարկները զորս Յուլիս 1ին պարզած էր վարչապետը, իբրեւ « անմիջական ծրագիր» : Եւ հետեւեալ պայմանները կ'առաջարկէ յառաջիկայ ընտրութեանց համար, ամբողջ Գերմանիոյ մէջ.—

1. Բանալ բոլոր ճամբաները արեւելեան եւ արեւմտեան շրջաններուն միջեւ. — 2. Ջնջել արգիլեալ շրջանը եւ սահմանագլուխի չէզոք գօտին.— 3. Ապահովել բոլոր Գերմաններու ազատ շրջագայութիւնը ամբողջ Գերմանիոյ մէջ: — 4. Ազատութիւն մամուլի եւ ժողովի.— 5. Արտօնութիւն բոլոր քաղաքական կուսակցութեանց.— 6. Վերահաստատում ժողովրդավար օրէնքի մը որ արգիլէ կամայականութիւնը եւ ահուսարսափը :

Այս ծանուցագիրը հրատարակութեան տալով ճիշդ այն պահուն երբ Երեք Մեծերը ժողով կը գումարեն Ուաշինկթընի մէջ, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը կ'ուզէ իր ներկայութիւնը զգացնել այդ ժողովին մէջ ուր պիտի քննուի Գերմանիոյ միացման խնդիրը :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա պիտի պաշտպանէ այս պայմանները, երբ ճամբան հարթուի եւ բանակցութիւններ կատարուին Մոսկուայի հետ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանն ալ ընդունած էր այս բանաձեւը, յունիս 10ի նիստին մէջ, կարգ մը յաւելումներով :

× Պերլինի արեւելեան շրջանին մէջ սարքուած նոր գործադուլին վրայ, արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը հաղորդեց թէ մեծ մասով պիտի արձակուին Յունիս 17ի դէպքերուն հետեւանքով բանտարկուած բանուորները: Բանթողները սկիզբէն ի վեր կը պնդէին այս պահանջին վրայ: Կառավարութեան զեկոյցը հրատարակուեցաւ նոյնիսկ գործադուլէն հազիւ 48 ժամ վերջը:

Վաւերական տեղեկութեանց համաձայն, գործադուլին կը մասնակցէին մինչեւ հարիւր հազար բանուորներ, անշարժութեան դատապարտելով բոլոր կարեւոր գործարանները: Տակաւին յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը սկսա՞ծ է արձակել բանտարկեալները: Բանթողները տրուած խոստումին գործադրութեան կը սպասեն, աշխատանքը ամբողջովին վերսկսելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, Ազգաժողովին տնտեսական յանձնախումբին խորհրդային պատուիրակութեան նախագահը, որ Ժընեւ կը գտնուի, յայտարարեց թէ պատրաստ են ամէն տեսակ առեւտրական տեղեկութիւն հաղորդելու Եւրոպայի համար, պայմանաւ որ ճշդուի թէ ինչ նպատակի պիտի գործածուին: Պատրաստ են նաեւ զարկ տալու առեւտրական փոխանակութեանց, ինչ որ պիտի ծառայէ փոխադարձ վստահութիւն հաստատելու :

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ կը դատուին 18 համայնավարներ : Ամբաստանեալները ուզեցին օգտուիլ ընդհ. ներումէն, իբրեւ քաղաքական յանցաւորներ, բայց Գերագոյն Ատեանը մերժեց, դիտել տալով թէ համայնավարութիւնը քաղաքական յանցանք չէ, այլ հակընկերային ոճիր մը :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ վարձակալութիւնները յետաձգուեցան, վեց ամիս եւս, — մինչեւ 1953 Դեկտ. 31: Իններորդ յետաձգումն է այս :

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ վարձքերը քսան առ հարիւր եւս պիտի աւելնան Յուլիս 15ին: Մանրամասնութիւններով յաջորդով :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ «Միլլէթ» կուսակցութիւնը, որ քայքայուած էր արդէն, լուծուեցաւ կառավարութեան կողմէ, իբրեւ յետադիմական: — Փոխադարձ Ապահովութեան սնտուկը 4.000.000 ոսկի վճարեց Թուրքիոյ, վերաշինելու համար Տարտանէլի շրջանը որ քանդուած էր երկրաշարժէն :

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վարդավառի առթիւ, այս կիրակի ժամը 10էն 20, Մէօտօնի անտառին մէջ, Պաղ աղբիւրին մօտ, Թափի Վէռ կոչուած գեղեցիկ վայրը :

Կը հրաւիրուի անխտիր հայ հասարակութիւնը ոգեկոչելու պահ մը, Տարօնի նահատակները, ապա ապրելու ազգային մթնոլորտի մը մէջ, նաւասարդեան յիշատակներով : Հնարաւորութիւն պիտի տրուի բոլորին իրենց շնորհքը ի յայտ բերելու երգ ու պարով, տաղ ու խաղով, ճառ ու բառով: Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետը եւ տեղական ձայնասփիւռը ձեզ օգնական: Ծոխ երգապնակներ ունինք Կոմիտասէն, Շահմուրատեանէն մինչեւ Հայաստանի նորութիւնները :Երիտասարդութիւնն ալ չենք զրկեր իր սիրած պարերէն:

Ծոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոց.— Առնել Էնվալիտ-Վերսայլ գիծը եւ իջնել Մէօտօն - Վալ Ֆլէօրի :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Անթուանի Հ.Յ.Դ. Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Գիւլխանդանեան խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Պ. Նշան Նաճարեանի հանրածանօթ եւ զովասուն ագարակը Քամփանեը Ռօզըրէ լէ Փէն լէ Պասքիտք Սէնթ Անթուան:

Կը նախագահէ ընկեր ՄԱՆՈՒԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Կը խօսի ընկ. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբի կողմէ :

Իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Սէն Լուի Սիամանթօ խումբը :

«Ալքազ» բարձրախօսը բազմաթիւ երգապնակներով :

Ծանօթ.— Հանդիսավայրը երթալու համար, Փլաս տ'Էքսէն առնել 26թիւ թրօլէօպիւսը եւ իջնել Քանալը:

Փափաքողները կրնան միասին բերել ճաշը :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտագնացութիւն մը Սէն Ժէմէն Ան Լէի գեղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օրը: Զանազան անակնկալներ եւ կերուխում, հաճելի օր մը անցընելու համար:

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պուլվառ Քառնոյէն առաւօտ ժամը 8ին: Արձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Զէրչեանի եւ Բարթող Փափազեանի: Երթեւեկի գինը է 300 ֆրանք:

Ֆ.Կ.Խ.Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի սովորական դաշտը, նախաձեռնութեամբ ընկեր Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ: Բարձրախօս՝ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, հայկական գեղեցիկ երգերով : Խորոված եւ պաղ ըմպելիներ: Անձրեւի պարագային խնջոյք Հ. Յ.Դ. Տան մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻՆ ՃԱՇԸ

Լսարանը իր աւանդական սովորութեան համաձայն, փակման առթիւ սարքած է երեկոյթ - ճաշ մը, այս կիրակի օր, երեկոյեան ժամը չորսէն մինչեւ 11, Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ:

Առատ ուտելիք ըմպելիներով, նաեւ երգ, պար, ու նուագ: Կը հրաւիրուին անխտիր մեր լսարանականներն ու բարեկամները: Գին 500 ֆրանք :

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Քաֆէ «Ռեժան»ի վերնայարկը :

Վեցամսեայ հաշուետու զեկուցում վարչութեան (նիւթական եւ բարոյական) եւ ուրիշ խնդիրներ :

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ շրջանի Թաղ. Խորհուրդը երկրորդ եւ վերջին անգամ ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի եւ Լա Ռոզիէռի բոլոր հայ ծնողները, որպէսզի խորհրդակցաբար միջոցներ գտնուին մանկապարտէզը վերաբանալու համար:

Ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ սրահը :

(ԿՆԻՔ)

ՎԱՐԴԱՎԱՌԸ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժեռոմի (Մարսէյլ) Սուրբ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ, Մարսիլիոյ եւ շրջակայ արուարձաններու հաւատացեալ հայ հասարակութեան թէ՝ յառաջիկայ կիրակի, 12 Յուլիս, Վարդավառի տօնախմբութեան առթիւ Թաղիս եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուին նորաշէն զանգակատան բացման եւ զանգակի օծման արարողութիւնները, մասնակցութեամբ Թաղիս դպրաց դասի ամբողջական կազմին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մաքսուտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մաքսուտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մատթէոս Մաքսուտեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մառի Գույումճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչեան եւ զաւակները (Փարիզ), Այրի Տիկ. Հայկանուշ Ստեփանեան եւ զաւակները (Փարիզ), Այրի Տիկին Զարուհի Մաքսուտեան եւ զաւակները (Փարիզ), ինչպէս նաեւ Ստեփանեան, Փոլատեան, Պէրպէրեան ընտանիքները եւ զաւակները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը, իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՀԱՃԻԿԻՒԼ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆԻ (Թալասցի)

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ուրբաթ ժամը 3.30ին, Հայոց եկեղեցին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Խաչատուր Վարդապետեանին իր սիրելի զաւկին՝ ԱԿՆՈՒՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ(զոհ արկածի մը):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ.— Հ.Յ.Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ստիպողական է: Կարեւոր օրակարգ :

ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՌԱՓԵԱՆ եւ ԻՎ ԹԷՍԻԷ

Կը կազմակերպեն երեկոյթ մը, նուիրուած արդի երաժշտութեան, Նոյեմբերի 5ին, 1953, էֆօլ Նոռմալ տը Միւզիքի սրահին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՓԱԿՄԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ: Այս շաբաթ ժամը 17էն 23: Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ: մեթրօ Քատէ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դերասանապետ Պ. Ա. Շահխաթունի կը ծանուցանէ թէ Վարդավառի Մեռելոցին երկուշաբթի օրը հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր կնոջ ողբացեալ՝

ՆԻՆԱ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

յիշատակին, մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ

DIMANCHE 12 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7115

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2526

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԱՎԱՌ

•

Այսպէ՛ս կը կոչուի 1915ի Վարդավառը, երբ թշնամին արիւնախանձ դժոխք մը կը սարքէր Տարօնի գլխուն, փոշիացնելով երկիրն ու ժողովուրդը:

Դէպքերով յուշեր գրուած են այդ Արհաւիրքի մասին, ականատեսներու վկայութեամբ: Մաս մը գրքի վերածուած, ուրիշներ՝ թերթերու մէջ ցիրուցան: Շատ մըն ալ ձեռագիր:

Եւ սակայն, կը թուի թէ դեռ ամէն բան լրիւ պատմուած չէ:

Տարիներ առաջ, այս թերթին մէջ լոյս տեսան Մ. Բարխեանի եւ Լ. Տօնիկեանի Յուշերը:

Դժբախտաբար մինչեւ չունեցանք հատորի մը վերածելու առաջինը, որ կը նկարագրէր Քանայ լերան օրհասական կռիւները: Երկրորդը փոքր հատոր մը կազմեց:

Այնուհետեւ լոյս տեսած հրատարակութեանց մէջ, Տարօնի սպանդի մասին աչաւոր մանրամասնութիւններ կը պարունակեն Կոմսի Յուշերը (Բ. հատոր) եւ Սասունցի Մուշեղի նկարագրութիւնը (կցուած՝ Ռուբէնի «Յիշատակներ»ու 7րդ հատորին):

Ամբողջովին մղձաւանջ՝ Կոմսի Յուշերուն այդ մասը:

Լեռ բարձրացեր են Ռուբէնի հետ, համաձայն տրուած որոշման: Դեռ հաւատացողներ կան թէ ռուսական բանակը այսօր — վաղը կը հասնի:

— «Քանի մը օր անցած էր. կիսախելագարի մը երեւոյթով, կիսամերկ ու գրեթէ կիսամեռ՝ մեզ մօտ հասաւ գանկանը: Մօտեցաւ, կեցաւ գետնին եւ անմարդկային ոռնոցով գոռաց.— «Ի՞նչ էք նստեր. Դուրանը զմէն կոտորան, հայութիւն չմնաց...»: Քարացանք: Եւ հեկեկանքով պատմեց մանրամասնութիւնները»: (էջ 365):

Հաւատորիկ լերան ամենաբարձր կէտին վրայ թառած, կը դիտեն անապատի վերածուած Տարօնը.

— «Անէացած էր մեր ժողովուրդը... Կ'այրուէին «Ըմբոստ» գիւղերը, մարգերու մէջ կը հրկիզուէր ժողովրդի «ոչպիտանի» մասը, որ չէր կրնար յագեցնել նիւաղներու կիրքերը:

... Մեր կեցած լերան վարի լանջերուն վրայ՝ Առաքելոց վանքին դիմաց, կը վխտային մնացորդները՝ բոյները քանդուած անաբեկ մեղուներու նման... Սխալ չէր գուժկանին բսածը. քանի հազարէ ոչ պակաս պէտք էր որ ըլլային»:

Մինչ քաղաքն ու դաշտը մոխիր եւ արեան բաղնիքներու կը վերածուէին, ուրիշ բիւրաւորներ ալ օրհասական կռիւներ կը մղէին շրջակայ լեռներուն եւ Սասունի մէջ: Հերոսական մարտնչում՝ որ տեւեց աւելի քան ութը ամիս:

Մուշեղ կը պատմէ թէ Ռուբէն ամէնէն աւելի մտահոգ էր փամփուշտի պակասէն:

— «Օր մը ինծի բսաւ որ եթէ բաւական փամփուշտ ունենանք, հնարաւոր է տարիներով կռուիլ այս լեռներուն վրայ»:

Այս հերոսամարտին մէջ թանկագին ծառայութիւններ մատուցած են կիներն ալ:

— «Անոնք առանձին խումբերով կը շրջէին դիրքերը, կռուողները կը խրախուսէին, ուտելիք եւ ջուր կը հասցնէին, յաճախ ալ կը մասնակցէին կռիւներուն»:

Ի՞նչ օգուտ: Մինչ զօրքն ու խուժանը արիւն կը լակէին սանձակոտոր կատաղութեամբ, վրէժխնդիր Աստուածն անգամ առած — քաշած էր ռուսական բանակին հետ: Նահա՜նջ:

Եւ Տարօնը փլաւ ինչպէս ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը:

...Քանի Վարդավառ ունինք — հաւատք եւ կամք—թշնամին ի զուր կը կարծէ թէ ամէն բան վերջացած է:

Իր դիմացը կանգնած է ժողովուրդ մը որ ապարէջ կարդաց դարերուն:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

•

Ի՞ՆՉ ՄԵՂՔԵՐ ԿԸ ՎԵՐԱԳՐԵՆ ԲԵՐԻԱՅԻ

Ամբողջ միջազգային մամուլը եւ քաղաքական շրջանակները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին օրուան մեծ դէպքին՝ Բերիայի պաշտօնանկութեան եւ բանտարկութեան: Շատերու կարծիքով, իշխանութեան պայքար մըն է որ կը մղուի Սթալինի յաջորդներուն միջեւ: Ուրիշներ կը կարծեն թէ խորհրդային իշխանութիւնը ծանր տագնապ մը կ'անցընէ, որուն ծալքերը չեն բացուած տակաւին:

Ամփոփենք վերջին տեղեկութիւնները.—

Ինչպէս գրած էինք երէկ, կառավարութեան եւ Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնական զեկոյցներուն հետ միաժամանակ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», երկար խմբագրական մը հրատարակեց, որ կը թուէ նախկին նախարարին եւ փոխ — վարչապետին մեղքերը:

Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» եւ ուրիշ թերթեր երէկ ամբողջութեամբ հրատարակեր էին այդ խմբագրականը: Ահաւասիկ հիմնական մասերը.—

Ժողովուրդի թշնամին՝ Բերիա, որուն դիմակը վար առնուած է այժմ, անյագ փառամոլի զանազան հնարքներ կը գործածէր, վստահութիւն շահելու եւ դէպի ղեկավարութիւն սողոսկելու համար: Նախապէս իր եղեռնական գործունէութիւնը, որ ուղղուած էր կուսակցութեան եւ պետութեան դէմ, խորապէս պարտկուած եւ քողարկուած էր: Վերջերս Բերիա վարակուեցաւ չնակալութեամբ եւ լրբութեամբ, եւ սկսաւ ցոյց տալ իր իրական դէմքը, իբրեւ ատելավառ թշնամի կուսակցութեան եւ խորհրդային ժողովուրդին: Բերիայի ոճրապարտ գործունէութեան այս ուժեղացումը կը բացատրուի միջազգային յետադիմական ուժերու գործունէութեան ընդհանուր սաստկութեամբ: Միջազգային աշխարհակալութիւնը հետզհետէ աւելի կ'աշխուժանայ, ինչպէս իր գործակալները:

Իշխանութիւնը գրաւելու իր սոսոր մեքենայութեանց մէջ, Բերիա սկսաւ ներքին գործերու նախարարութիւնը դերադասել կուսակցութենէն եւ կառավարութենէն: Ան ներքին նախարարութեան կեդրոնական եւ տեղական օրկանները օգտագործեց կուսակցութեան եւ անոր ղեկավարութեան դէմ. աւելի բարձր դիրքեր շնորհեց իր գործակիցներուն, նկատի առնելով անոնց անձնուիրութիւնը իրեն հանդէպ: Ինչպէս հաստատուած է այժմ, Բերիա բոլոր միջոցներով, իր կողմէ հնարուած բոլոր պատրուակներով կը խափանէր ամենօրեայ խնդիրներու լուծումը՝ հողագործութեան մէջ: Այս գործը կը կատարուէր կոլխոզները քայքայելու եւ պարենաւորումը դժուարացնելու համար:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ԻՐԱ՞Ր ԿԸ ՋԳԵՐ

Զանազան խարդախ միջոցներով, Բերիա կը փորձէր խախտել Խ. Միութեան ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը, որ հիմնական խարիսխն է սովետական բազմազգի պետութեան եւ էական պայմանը խորհրդային բոլոր հանրապետութեանց բոլոր յաջողութիւններուն: Ան կը ջանար անհամաձայնութիւն սերմանել Խ. Միութեան ժողովուրդներուն միջեւ եւ զարկ տալ դաշնակից հանրապետութեանց քաղքենի ազգայնական տարրերուն գործունէութեան: Գիտակցաբար կը խափանէր Կեդր. Կոմիտէին եւ կառավարութեան հրահանգները՝ խորհրդային օրինականութեան զօրացման, ապօրինութեան եւ կամայականութեան բարձման մասին:

Անվիճելի փաստեր կ'ապացուցանեն թէ Բերիա կորսնցուցած էր համայնավարի մը դիմագիծը, դարձած էր քաղքենի դասն անցած դասալիք մը, իրապէս գործիք մը՝ միջազգային աշխարհակալութեան: Այս բախտախնդիրը, արտասահմանի աշխարհակալ ուժերուն այս վարձկանը ծրագիրներ կ'որոճար կուսակցութեան եւ երկրին ղեկավարութիւնը նուաճելու համար, որպէսզի ոչնչացնէ մեր կուսակցութիւնը եւ տարիներու ընթացքին մեր կուսակցութեան մշակած քաղաքականութեան տեղ հաստատէ անձնատուութեան քաղաքականութիւն մը որ ի վերջոյ պիտի յանգէր դրամատիրութեան վերահաստատման:

Շնորհիւ Կեդր. Կոմիտէին եւ կառավարութեան ձեռք առած վճռական միջոցներուն, երեւան հանուեցան Բերիայի ոճրապարտ ծրագիրները որոնք ուղղուած էին կուսակցութեան եւ պետութեան դէմ: Բերիայի արկածախնդրութեան հաշուեյարդարը անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ արտասահմանի աշխարհակալ ուժերուն բոլոր հակախորհրդային ծրագիրները խորտակուած են եւ պիտի խորտակուին կուսակցութեան, կառավարութեան եւ սովետական ժողովուրդին անխախտելի ուժին եւ կուռ միութեան դէմ:

Խմբագրականը յետոյ դասեր հանելով Բերիայի գործէն, կը դատապարտէ անհատի պաշտամունքը: Այս առթիւ վկայութեան կը կանչէ Մարքսը: Եւ վերջապէս արթնութեան կոչ մը կ'ուղղէ շարքերուն:

ՆՈՐ ԴԻԿՏԱՏՈՐԸ՝ ՄԱԼԵՆԿՈՎ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐԸ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մալենկով իրապէս Խ. Միութեան գերագոյն դիկտատորը կը դառնայ, վտարելով եւ բանտարկելով Բերիան, որ երկրորդ տեղը կը գրաւէր նոր իշխանութեան մէջ: Ուրիշ խօսքով, աւելի կանուխ չարժած է, անոր ծրագիրը ջուրը ձգելու համար: Եթէ Բերիա յաջողէր, այսօր Մալենկովը բանտարկուած պիտի ըլլար, իբրեւ ժողովուրդի թշնամի: Իրազեկներ կը պնդեն թէ Սթալինի երկու յաջորդները իրարմէ կը կասկածէին երկար ատենէ ի վեր: Ուրեմն Մալենկով կը հետեւի իր վարպետին, Սթալինի, որ Լենինի մահէն անմիջապէս վերջ հարուածեց իր ամէնէն վտանգաւոր թշնամին՝ Թրոցքին, արտասահման աքսորելով եւ յետոյ սպաննել տալով Մեքսիկայի մէջ:

Կը կարծուի թէ հարիւրաւոր, նոյնիսկ հազարաւոր ձերբակալութիւններ կատարուած են Խ. Միութեան ներքին գործերու եւ ապահովութեան տեսչութեան մէջ, չէզոքացնելու համար Բերիայի կուսակիցները, որոնք հաւանաբար պիտի դառնէին իրեն հետ:

Բերիան բանտարկելով, Մալենկով լուծած կ'ըլլայ այն եռապետութիւնը զոր կազմեր էին Մոլոթովի հետ, Սթալինի մահէն վերջ: Իրականին մէջ, Մոլոթով այնքան ազդեցութիւն չունէր, եւ բուն իշխանաւորներն էին Մալենկով՝ իբրեւ ղեկավարը կուսակցութեան եւ Բերիան՝ իբրեւ տէր — տիրականը գաղտնի ոստիկանութեան:

Բերիայի ձերբակալումը պալատական դաւի մը երեւոյթն ունի եւ կրնայ սաստկացնել ներքին պայքարը: Այս տեսակէտէն վճռական դեր կրնայ կատարել մառեշալ Բուլկանին, իբրեւ ազգ. պաշտպանութեան նախարար: Կ'ըսուի թէ Մալենկով իր յոյսը դրած է ներքին գործերու նոր նախարարին՝ զօր. Կրուկլովի վրայ:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՈՎ ՈՐ ԿԸ ԽԱՇԷ, ՊԻՏԻ ԽԱՇՈՒԻ

Աւելորդ է գուշակութիւններ փորձել, իմանալու համար տխրահռչակ Բերիայի տապալման եւ բանտարկութեան պատճառները:

Այդ կարգի գահավէժ անկումներուն ո՞ր մէկը լուսաբանուեցաւ, տարիներու ընթացքին:

Կը բաւէ յիշել 1936 – 37 – 38ի դղրդացին մաքրագործումները, աքսորներն ու գնդակահարութիւնները:

Ո՞վ համբեց զոհերը,— կուսակցութեան հիմնադիրներ, կառավարութեանց եւ Կեդր. Կոմիտէի անդամներ եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր, Մոսկուայէն մինչեւ Երեւան եւ Սիբիր:

Այն ատեն, Բերիան ալ կը գտնուէր դահիճներու առաջին գծին վրայ:

Ինքն ալ ամբաստանեալները կը խաշէր անխնայ, սկսելով Կովկասէն, որուն կարմիր փոխարքան էր:

Սթալինի աչքին լոյսն էր այս վրացին (Իրազեկներ կ'ըսեն, աւելի ճիշդ՝ Ապխազ), եւ հազարաւորներու արիւը կը խափանէր հաւ մորթելու պէս:

Իր գլխաւոր զոհերէն մէկն ալ Աղասի Խանջեանը եղաւ,— անձնասպա՞ն, ինչպէս փութացին ծանուցանել հայանուն շոշորթներ:

Ճիշդ ժամանակն է մանրամասնօրէն պարզելու այն բոլոր չարիքները զոր գործեց անճար եւ անտէր Հայաստանի դէմ, իբրեւ միահեծան դիկտատոր Կովկասի: Չարիքներ՝ քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային:

Կ'ըսեն թէ մեղմացած էր վերջին պահուն, երբ Մոսկուա փոխադրուեցաւ, տիրաբար գործելու համար «Հանճարեղ»ին ձեռքին տակ:

«Վարպետ»ը մեռաւ, եւ ժառանգորդները այժմ իրար կը գզեն, նոյն հետեւողականութեամբ:

Բնական օրէնք է,— ո՛վ որ կը խաշէ, պիտի խաշուի:

Մասնաւորապէս բոլշեւիկեան կարգուսարքին մէջ, խուսափում չկայ այս ճակատագրական վախճանէն:

Հիմնուած՝ արիւնազանգ բռնակալութեան եւ հրէշային ինքնակերութեան վըրայ, այդ իշխանութիւնը չի կրնար կանգուն մնալ առանց փոխադարձ ահուսարսափի:

Ինչպէս Բերիան, վաղը ուրիշներ ալ պիտի զգետնուին, պիտի բանտարկուին եւ պատժուին ճիշդ այն մեղադրանքներով զորս կը բարդէին իրենց զոհերու գլխուն: Առանց երկրի, ազգի եւ դիրքի խտրութեան:

Հաւատա՞նք թէ գոնէ այս անգամ փոթորիկէն ազատ պիտի մնայ մեր մինուճար հայրենիքը...

ՎԱՀԷ

ՅԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ.— Միլանոյի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ ծանօթ բարերար Պ. Երուանդ Հիւսիսեան հիւանդանոց փոխադրուած է, արկած մը անցուցած ըլլալով Սանթա Մարկերիթայի մէջ: Բարեբախտաբար վիճակը լաւ է:

ՅԱՒՈՎ ԿԸ ԼՍԵՆՔ թէ բանաստեղծուհի Տիկ. Իսկուհի Մինասեան փարիզեան բուժարան մը փոխադրուած է վիրաբուժական գործողութեան մը համար: Յաջող ելք եւ արագ ապաքինում կը մաղթենք:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ երեսփ. ընտրութիւնները սկսան եւ պիտի տեւեն երեք օր: Հ. Յ. Դաշնակցութեան թեկնածուներն են ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Պ. Տիգրան Թոսպաթ: Առաջին անգամ ըլլալով կիներըն ալ կը մասնակցին:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Ա.

Chi puo non vo
Chi vo non puo,
Chi sa non fa,
Chi fa non sa,
E cosi il mondo mal va.
ԱՌԱԾ

Ո՛րքան ճիշդ է այս առածը, այնքան պարզ, որքան խոր: Ամբո՛ղջ վարդապետութիւն մը՝ հինգ տողով: Առած մը՝ որ կը բանաձեւէ մեր դարուն ցաւը,— անտարբերութի՛ւն :

Ով որ կրնայ՝ չի փափաքիր ,
Ով որ կը փափաքի՝ չի կրնար·
Ով որ գիտէ՝ չի գործեր,
Ով որ կը գործէ՝ չի գիտեր:
Այսպէ՛ս է որ գէշ կ՚ընթանայ աշխարհ:

Մեր մատենագրութեան մէջ եւս ունինք ասացուածք մը, նմանօրէն գեղեցիկ, նմանօրէն ճշմարիտ.
Իցեն զի ոչ գիտեն եւ գիտեն զի ոչ գիտեն,
Իցեն զի ոչ գիտեն եւ ոչ գիտեն զի ոչ գիտեն,
Իցեն զի ոչ գիտեն եւ գիտեն թէ գիտեն:

Ահա երկու ասացուածքներ, որոնք լաւագոյնս կը բնորոշեն ազգային եւ հոգեկան մեր կլիմաները: Անտարբերութի՛ւն, անհոգութի՛ւն, մանաւանդ խտէալի՛ պակաս:

Զանել ինչ փոյթ զգործոց կամ զբանից ուրուք: Մերժել որեւէ ճիգ, ուրանալ ամէն պատասխանատուութիւն, դրժել ամէն ուխտ, լքել ամէն կոչում,— օ՛ անպատիւ վերջալոյս:

Օտարանալ ի բանից, ի տենչանաց եւ ի խոստմանց: Մեկուսանալ շարժումէ , խորշիլ վերաքննութենէ, հեռանալ պայքարէ, հրաժարիլ աշխատանքէ, — օ՛ անպատիւ հոգեվարք:

Ձեմ ուզեր այս հոգեվիճակը վերլուծել գիտական մեթոտով, — անփութութեան այս միապաղաղ ծովին տակ՝ աշխա՛րհ մը կայ ախտաբանական հրէշային այլակերպութեանց, որ սարսուռ կուտայ ինծի: Բայց կը լսէ՞ք աղաղակը, ընդհանուր սա աղաղակը, որ կը ծփայ այդ ծովին վրայ.

Ձգէ՛, ձգէ՛, ձգէ՛ թող ըլեն :

Ներքինիական աւանդութիւնները սկըսան աղճատել մտածման մեր արու նկարագիրը, — որո՞ւ հոգ: Քաղքենի բարքերը սկսան մոգնել լերան քարոզը, զոր մեր յեղափոխութիւնը բերաւ ի բարձանց,— որո՞ւ փոյթ :

Հայ Կրեսոսը հակայեղափոխական էր առանց բացառութեան,— գիտէինք : Իր վարդապետութեամբ՝ անիկա նման է mante religieuse - ին , որ պէտք չունի գլուխի, ուղեղի եւ զանկին մէջ ծաղկող ազնիւ բաներուն, որոնք կը բարձրացնեն ցեղը: Հո՞գն է, սակայն, թէ օգուտ չունի ցեղին յարատեւութիւնը՝ առանց ցեղին ազնուացման եւ մշակութային խոյանքին: Ոչ թէ կենդանական ստեղծագործութեան , այլ միայն աստուածային ստեղծագործութեան :

Հայ կղերը հակայեղափոխական էր յարգելի բացառութիւններով,— գիտէինք: Իր վարդապետութեամբ՝ նման է այն անասնիկին, զոր տիզ կը կոչէ հայ ժողովուրդը, — կ՚ապրի միայն փորով , կ՚ապրի միայն փորին համար: Փո՞յթն է, սակայն, թէ օգուտ չունի կուշտ ապրիլը՝ երբ կը նուաղի ցեղին հոգեկան աւիշը:

Եւ ահա մեր մտաւորականներն ալ, ահա մեր երիտասարդութիւնն ալ, ահա մեր ժողովուրդն ալ: Բոլորը զառիթափին վրայ, բոլորը դէպի դաշտ, դէպի հարթավայր, ուր չի լսուիր սրբազան կանչը՝ տոկալ: Ուր աւելորդ կը համարուի յոգնութիւնը, մեղք կը նկատուի ճիգը, արհամարհանքի կ՚արժանանայ տքնութիւնը, զզուանք կը պատճառէ նոր բան մը լսելու հրաւէրը, նողկանք՝ վերագնահատութեան ամէն փորձ :

Աւելո՛րդ է, աւելո՛րդ՝ փրկութեան ամէն ջանք: Ըսուա՛ծ է, գրուա՛ծ է, խօսուա՛ծ է, փորձուա՛ծ է,— զո՛ւր է այլեւս ամէն աշխատանք, զո՛ւր է ամէն տենչ կամ ցանկութիւն :

Մարդիկ պարպուած են հաւատքէ: Ո՛չ խտէալ է մնացեր , ո՛չ ալ երազ :

Օրուան վարդապետները կ՚ըսեն.

— Փորդ կո՞ւշտ է, մնացածը ինչո՞ւդ պէտք:

Ո՞վ բերաւ մեզ ձգեց այս փոսին մէջ :

Ինծի կը թուի թէ Եւրոպացին էր որ ներշնչեց մեզի այս անխծեալ կեանքը, ապատենչականութիւնը .

— Vous êtes mieux, ici, pas vrai ?

Ձեզ հալածող չկա՛յ, ձեզ ջարդող չկա՛յ: Այլեւս մտածելիք բան չունիք, հոգ ընելիք բան չունիք: Հանգիստ արէք, քէֆ արէք, աղբէր ջան,— ելեկտրական լոյս, ելեկտրական ջերմութիւն, ելեկտրական խոհանոց, ո՞ւր տեսեր էիք այս երջանիկ կեանքը: Փիքըփ մըն ալ դրէք բարձին քով՝ մտիկ ընելու համար Կոմիտասի « Հայաստանը», երբ որ կարօտնաք, կամ «Ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա » :

Ահա թէ ինչո՛ւ սա յանդիմանութիւնը.— Խե՞նթ ես, Նարդունի՛, մեղք չէ՞ աչքիդ լոյսին, ինչո՞ւդ պէտք թէ յեղափոխութիւնն են անարգեր կամ Խորենացին են թերագնահատեր :

Ձգէ՛, ձգէ՛ թող ըլեն, եւ ահա, ինչպէս կ՚ըսէ առածը.

Ով որ գիտէ՝ չի գործեր,
Ով որ կը գործէ՝ չի գիտեր :

Կը շարունակուի յանդիմանութիւնը .— Ինչո՞ւ թշնամի կը ստեղծես, քեզ կը սիրեն ամէնքն ալ ու կը գնահատեն: Դուն ալ, փոխադարձաբար, գովէ ով որ քեզ կը գովէ: Գովէ՛, բա՞ռ կը պակսի քեզի, կամ ի՞նչդ կը պակսի՝ եթէ գովես :

Նո՛յն ապատենչականութիւնը, խտէալի նո՛յն պակասը: Ընդհանուր անտարբերութեան ծովէն բարձրացող ալիք մը կ՚աշխատի խեղդել զիս:

— Պիտի ապրի, չէ՞, Եղբայր Մասիսն ալ պիտի ապրի, Հայր Մասիսն ալ պիտի ապրի: Գիտցածն է գրեր թէ չգիտցածն է ծախեր՝ քեզի ի՞նչ: Կռի՞ւ կը փնտռես :

Եւ հակայեղափոխութիւնը, եւ ապատենչականութիւնը, ձեռք ձեռքի տուած , կ՚աշխատին մարել մեր ազգային երազներուն լոյսը :

Ընդհանուր այս դասալքութեան մէջ , երբ պատասխանատուն կ՚ուրանայ իր առաքելութիւնը եւ անպատասխանատուն առաքելութիւն կուտայ իր անձին , վերջապէս երբ ուսուցիչը կ՚ուրանայ իր կոչումը եւ համբակը խելավաճառ կը դառնայ ժողովուրդիդ մէջ, ի՞նչպէս չընդվզել, մանաւանդ որ անտարբերութեան ալիքները հասեր են մինչեւ ընկերներուդ բերանը, թէեւ կը պոռան տակաւին թէ աւելո՛րդ է բան մը փրկելու կամ հակազդելու որեւէ ճիգ :

Իմ ուզածս՝ նախ կարգապահութիւն : Եւ կարգապահութիւնը կ՚ենթադրէ խարազան :Արդ, խարազան գործածելու համար համայնավարին դէմ՝ պէտք է լաւ ուսումնասիրել համայնավարութիւնը , աւելի քան ոեւէ համայնավար: Խարազան գործածելու համար կրօնքի վարդապետի մը դէմ՝ պէտք է լաւ ուսումնասիրել կրօնքը, աւելի քան ոեւէ վարդապետ :

Լրացնելէ ետք այս պայմանը, կը մնայ յայտարարել.— Գիտեմ թէ գոյութիւն ունին քրիստոնէութեան ուսուցիչներ, որոնք կ՚երթան Ափրիկէի խորը՝ սեւ բնակիչներուն քարոզելու Աւետարանին անուշիկ խօսքերը, առանց ազգային երազներ փաւելու, (թերեւս ալ միայն ա՛յդ նպատակով): Քրիստոնէութիւնը չա՛տ է ծառայած աշխարհակալութեանց, — հայկական հանճա՛րն է միայն, որ նախատեսած է վտանգը եւ կռուած իր եկեղեցիով, (մի մոռնաք ինչ որ ըսի քիչ առաջ, կռուելու համար քրիստոնէութեան դէմ՝ պէտք է լաւագոյնս իւրացնել քրիստոնէութիւնը , — վկայ մեր եկեղեցին) :

Բայց եթէ մեր մէջ եւս քրիստոնէութեան ուսուցիչներ պիտի գան՝ քարոզելու Աւետարանին անուշիկ խօսքերը, մշուշ տարածելով մեր ազգային երազներուն վրայ, թող գիտնան թէ հայ ժողովուրդը խափշիկ չէ, պատմութիւն ունի, մշակոյթ ունի: Կրօնական ինչ ուսուցում որ կը վարագուրէ մեր խտէալը, կը խորտակէ՛նք :

Գալով անոնց որ, դարավերջիկ հիւանդութեամբ վարակուած, սիրտ չունին՝ մտիկ ընելու համար տոկալու պատգամը, ջիղ չունին՝ որ ճիգ ցոյց տան, հոգի չունին ՝որ խտէալի հաւատան, զզուանքով եւ նողկանքով կը մերժենք իրենց իմաստութիւնը :

— Դուն ալ իրաւունք ունիս, ան ալ իրաւունք ունի: Ասանկ ալ կ՚ըլլայ ,անանկ ալ կ՚ըլլայ :

Ո՛չ եւ ոչ: Մենք հանգանակ ունինք : Այս թերթը, որու մէջ կը թափեմ իմ աչքիս լոյսը, կը սիրեմ իբրեւ հանգանակ : «Յառաջ» թերթ մը չէ, որ միայն լուր կուտայ: «Յառաջ» թերթ մը չէ, որ միայն լեզու կը շինէ: «Յառաջ» թերթ մըն է, որ հանգանակ ունի , — ընդհանուր ախտաւոր անտարբերութեան եւ ապատենչական նահանջականութեան դէմ՝ իր քննադատութիւնները, իր տեսակէտները, իր պայքարի եղանակները: «Յառաջ» թերթ մըն է, որ առաքելութիւնն ունի շրջան մը բանալու, սերունդ մը ստեղծելու :

Ահա թէ ինչո՛ւ բոցավառ կատաղութեամբ մը կը նետուիմ հրապարակ, ապացուցանելու համար թէ ընդհանուր անտարբերութիւնը արգելք մը չէ ծառանալու մեր դիրքերուն վրայ, բարձր բռնելով մեր աստուածները, որոնց ոգին կը յառնու երբեմն խորենացիականութեամբ, երբեմն յեղափոխութեամբ, միշտ ընդդէմ օտար աստուածներու :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Ե.

Աշնան գորշ օրերուն ,ձեռքերս վերարկուիս գրպանը, երբ կը պտըտիմ Փարիզի պողոտաներուն վրայ, ակնարկս կ՚իյնայ երբեմն շատ աննշան երեւոյթներու վրայ:

Օրինակ սա դեղնած տերեւին՝ որ չես գիտեր ինչու, ինկեր է հովին բերանը , եւ ան, անխղճութեամբ զայն դրկեր, կը բարձրացնէ վեր, կ՚օրօրէ ու կը զարնէ ցուցափեղկի մը ապակիին, յետոյ բրտութեամբ պատի մը, անցորդներու երեսին, դրան մը, հոս, հոն, կարծես իր ճիւղէն անջատեալ խեղճ տերեւին դիմադրական բոլոր կարողութիւնները խորտակելու մարմաջով: Իսկ վերջաւորութեան , զայն հրած անկիւն մը, կ՚ոլորէ, կը ճզմէ եւ անգամ մըն ալ զարնելով պատին կը հեռանայ՝ կարծես յաղթական փսփսալով ,— այդպէս այդ անկիւնը մանրուէ ու անհետացիր:

Ճիշդ հայ ժողովուրդին պէս :

Կ՚ընդվզի մարդուս ամբողջ էութիւնը , կը պոռթկայ, կը զայրանայ եւ ինքնաբերաբար կը բարձրանայ բռունցքդ դէպի երկինք՝ ըմբոստանալու նոյնիսկ Աստուծոյ դէմ ու աղաղակելու.— Բայց վերջապէս ինչ կ՚ուզես մեր այս ժողովուրդէն : Հերիք ոլորես, տանջես, ճզմես, քայքայես: Անհուն կարողութենէդ կաթիլ մըն ալ շնորհէ՝ մեր ժողովուրդին համար :

Կը չափազանցե՞մ: Ամէն ժողովուրդ իր սեփական ձեռքերով կը փորէ իր գերեզմանը :

1920–21ին Յունաստանի պետական կառոյցը կրծողներ կային: Ու այդ օրերուն Լոյտ Ճորճ ստիպուեցաւ հրապարակաւ ըսել.— Մենք չենք կրնար օգնութեան հասնիլ այն ժողովուրդներուն ,որոնք որոշած են անձնասպան ըլլալ :

Արդեօք հայ ժողովո՞ւրդն ալ որոշած է ինքնասպան ըլլալ :

Տարբեր եզրակացութեան չեմ կրնար յանգիլ՝ երբ կը բաղդատեմ իր բարձր արժանիքները իր անսահման միամտութեան հետ որուն հետեւանքով դարեր առաջ անդունդը գլորած է: Այսօր եւս նոյն վտանգը պիտի սպառնայ իրեն :

Աւելորդ է վերստին տարփողել իր բացառիկ շնորհները: Աշխատասիրութիւն , խնայողական ձիրք, ճարպիկութիւն, հընարամտութիւն, պարկեշտութիւն, աճում, անձնազոհութիւն, բարքերու պահպանում, ունի, այո, ունի այս բոլորը : Բայց ափսոս, չունի ասոնց քովն ի վեր քալող այն անանուն ընդունակութիւնը , որ ուրիշ ժողովուրդներու մօտ կարծէք իրենց գոյութիւնը պահպանող միակ ազդակն է դարձած: Խորամանկութիւնը , քաղաքական հոտառութիւնը, արթնամըտութիւնը, աւելի ճիշդ՝ անոնց խառնուրդովը շինուած այն չես գիտեր ինչը որ սողոսկելով օտար ժողովուրդներու ներքին բերդերէն ներս, ի նպաստ իրեն տրամադրութիւններ, պետական համակրութիւններ կը ստեղծէ, նոյնիսկ երբեմն սատանան կերպարանափոխելով հրեշտակի : Ահա այս է որ չունինք :Բայց զարմանալին այն է որ օտարներ կարծելով թէ այդ շնորհովը լիուլի օժտուած ժողովուրդ ենք, անընդհատ զգոյշ վերաբերմունք ցոյց տուած են մեզի հանդէպ:

Մեր ոխերիմ թշնամիէն զատ, օտար ժողովուրդներ եւս, իրենց գովաբանութեանց, չեմ գիտեր ինչու, կը խառնեն «զգուշութիւններ» :

Ինչպէս ըսի, մեր այդ չունեցած յատկութեանը պակասէն կուլ գացած ենք ամէն տեղ: Բայց նշանաւորութիւնները միշտ ուղղուած են մեր այդ ամէնէն տկար կէտին վրայ :

Նախ լսենք գովեստը լեհ պատմաբան Կլոպովիչին:

— « Հայերը տաղանդաւոր մարդկանց սերունդ մըն էին: Բազմակողմանի յատկութիւնները իրենց շնորհն էր: Ամէն տեսակ գործի տաղանդը ունէին, օրինակ վաճառականութեան , երկրագործութեան, արհեստներու, քաղաքական խաղերու եւ արքայական ծառայութեանց : Անոնք օտար լեզուներ սորվելու մէջ մեծ համբաւի տիրացած էին: Հայր Ալուիզի Պիդուն, 1668 թուականին ճանչցած էր Լազար Ստոնիսլսկի անունով Հայ մը, որ շնորհիւ կատարած ճամբորդութեանց , աւելի լաւ ծանօթ էր աշխարհի մասերուն՝ քան թէ ժամանակակից աշխարհագրագէտ մը քարտէսներու օժանդակութեամբ: Լազարը գիտէր 78 լեզուներ »:

Ուրիշ պատմիչ մը, Սեպաստիան Պետրեցին, (ԺԶ. դար), կ՚ըսէ.

— « Լվով քաղաքը ընդունեց Հայերը՝ երբ անոնք անտուն էին եւ զբաղած ձեռքի արհեստներով: Իսկ այժմ, անոնք կը ըստիպեն տեղացի Լեհերը, որպէսզի իրենց սեփական քաղաքէն հեռանան: Զգոյշ պէտք է կենալ որ Հայերը, նկատի ունենալով մեր կառավարութեան թոյլ հակազդեցութիւնը, աւելի մեծ չարիք չբերեն Լեհաստանի գլխուն: Որովհետեւ, անոնք (միշտ Հայերը) չեն ընդունիր, չեն կիրարկեր մեր սովորութիւնները : Կ՚ամուսնանան իրարու հետ: Գաղտնի կերպով կառչած կը մնան իրենց պետութեան: Եւ երբ կրնան՝ կը կործանեն բնիկ Լեհերը »:

Խեղկատակութիւն մը՝ իր լայնքովն ու երկայնքովը: Պատճա՞ռ: Որովհետեւ մեզի նման ուրիշ գաղթական ժողովուրդներ , օտար երկինքներու տակ իրենց մտաւորականութիւնը շարժման մէջ դրած են, որպէսզի պետական կամ բարձր շրջանակներէն ի նպաստ իրենց տրամադրութիւններ ստեղծեն: Ու յաջողած են:

Իսկ մեր մէջ, մութ ձեռքերու կողմէ թելադրուած մէկ աննպաստ օրէնք , պատճառ դարձած է որ մէկ օրէն միւսը ընկճուինք:

Այդքան ծանր բե՞ռ մըն է , որ ամէն գաղութ 5–10 հայ մտաւորականի ապրուստի հոգը ստանձնէր, որպէսզի անոնք, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ զբաղէին , կապեր ստեղծէին ,մտնէինելլէին օտար շրջանակներու մէջ՝ ի շահ տարագիր բազմութեանց: Թէ ներքին, եւ թէ արտաքին ճակատներու համար մտաւորականութեան պակասն է զգալի ու աշխատող չկայ :

Սա մեր ապրած քաղաքին սահմանէն մինչեւ Վալանս, նստած է 30–40 հազարի չափ հայութիւն մը: Սերունդ հասեր է : Ամէն կողմ 18էն մինչեւ 25 տարեկան աղջիկներ ու տղաք: Այդ ամբողջ տարածութեան վրայ, բացի Տէսինի ուսուցիչ ամոլէն, չես գտներ մէկ հատ կոչումով, ապարէզով, նուիրումովը ազատ հայ մտաւորական մը, որ բան գործ ընէր հանրային աշխատանք կատարել :

Վեց ամիս առաջ կը շրջէի այդ կողմերը: Սէն Շամոնի, Սէն Թ՚էթիէնի եւ ուրիշ հոծ քաղաքներու մէջ հայ երիտասարդութիւնը կուգայ ձեր քով : Երբ կը խօսիս՝ կ՚ուզէ քեզի հետ հաղորդակցութեան մտնել: Երբ կ՚երգես՝ կ՚ուզէ ընկերակցիլ երգիդ: Շրթունքը կը շարժէ, բայց բառը չկայ: Սրտառուչ նայուածքներ կը նետեն վրադ, անմեղութեամբ թաթաւուն, որուն իմաստը հետեւեալն է, — «Մեզի օգնութեան հասէք»: Երիտասարդութիւնը ձգուեր է երեսի վրայ եւ ձեռք երկարող չկայ: Մեծ քայլերով կ՚երթայ ուծացման դիրկը, Մարդ կը պակսի իշխանութեանց հետ կապեր պահելու, հանրային կեանք ստեղծելու համար:

Վերջերս Մարսէյլէն բանուոր մը կը հարցնէր «Յառաջ»ի Գ. էջին մէջ, պարզելով քարափի բանուորներուն տագնապը :

— Ի՞նչ կը բանին Փարիզի մտաւորականները: Ինչո՞ւ կապեր չեն հաստատեր ձեռնհաս իշխանութեանց հետ:

Ե՞րբ հաստատեն : Երեկոները ժամը 7-ին աշխատանոցէն դուրս գալէ վերջ պիտի երթան օտար շրջանակներու հետ կապեր ստեղծելու :

Եզրակացութիւն.— Թէ հին եւ թէ նոր գաղթականութեանց մէջ մեր կրած աղէտներուն գլխաւոր պատճառներէն մէկն է մտաւորական չհասցնելը եւ եղածն ալ շարժման մէջ չկարենալ դնելը: Շեշտուած կերպով անկենդանոցային հոգեբանութիւն մը ստեղծուեր է արդէն : Այսինչ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

●

Նախորդ Շահին օրով գոցուեցան իրենց դպրոցները, սերունդ մը տոհմիկ կրթու – թենէ կտրուեցաւ, սակայն այսօր ունինք նորահաս գրագէտներու շարք մը, որ հա-սակ կը նետէ: Մանրավէպեր կը գրեն՝ Տ. Տ. Հեղինէ Դաւթեան, Հեղինէ Յակոբ-եան եւ Լուսիկ: Բանաստեղծութիւն՝ Արչի (Արշալոյս Բաբայեան) եւ Վանուհի Աւե-տիսեան: Իրանահայ հանրածանօթ բա – նաստեղծն է Արամ Գառոնէ, որ լոյս ըն-ծայած է «Աչնանամուտ» եւայլ հաւաքա-ծոներ, եղբայրն է անուանի բանաստեղծ Գեղամ Սարեանի (Թաւրիզեցի, այժմ Հա-յաստան), որ իր առաջին քայլերն առաւ Թաւրիզի «Այգ»թերթին մէջ (1919–1921): Երկու տաղանդաւոր եղբայրներ: Արամ Անտոնեան (Արմանտ), նուրբ եւ մշակուած բանաստեղծ՝ կը գրէ արեւմը-տահայերէն (Թեհրանցի է), զարգանալու շատ տուեալներ ունի: Սամուէլ Խաչիկ-եան, բանաստեղծ եւ թատերագիր: Իր «Սառա»ն կրկնուեցաւ յաջորդաբար 12 անգամ, «Փորչ վարագոյրները» տակաւին կը ներկայացուի: Երկուքին նիւթերն ալ առնուած են արդի պարսկական կեանքէ: Այժմ Սանասար Խաչատրեանին արուես – տանոցին մէջ չարժանկարի կը վերածէ իր նոր երկը: Մեծ ապագայ ունի այս երի – տասարդը: Բանաստեղծ Դեւ, հրատարա-կած է »Իմ երգերը»: Սէր, սիրոյ թախիծ եւ մթնչաղի նուրբ ստուերներ կ'երգէ: Իր քերթուածներէն քանի մը հատ Նիկոլ Գալանդէրեան երգի վերածած է, եւ կ'երգուին իրանահայ հաւաքոյթներուն մէջ: Նոյնը նաեւ Ա. Գառոնէի քերթուած-ներէն:

Իրանահայ մամուլը ներկայիս հետեւ – եալ պատկերը կը պարզէ.— «Ալիք» օ – րաթերթ, Դաշնակցութեան բերանը: Կը հրատարակուի 1930էն ի վեր: Օրաթերթի վերածուեցաւ 1940ին: «Արմենուհի» գրա-կան, պատմագիտական եւ արուեստի հանդէս, իր հինգերորդ տարին կը թեւա-կոխէ, «Լուսաբեր» մանկա - պատանե – կան ամսագիր, հինգ տարիէ ի վեր լոյս կը տեսնէ: Անկանոն լոյս կը տեսնեն՝ «Արփի» ամսագիրը, «Վերածնունդ» շաբաթաթեր-թը, «Այգ» եւ «Պահակ»: «Վերելք» մըն ալ սկսած է լոյս տեսնել Թաւրիզի մէջ, այս վերջին չորսը «յառաջդիմական»ներ են: «Ցախաւել» երգիծաթերթ մըն ալ կայ, որ լոյս կը տեսնէ հինգ տարիէ ի վեր: Ամբողջ այս մամուլին տպաքանակը վեց հազարը չանցնիր:

Իրանահայ թատրոնն ալ արդելքի տակ էր նախորդ Շահին օրով: Սամուէլ Խա-չիկեան հիմը դրաւ «Իրանահայ Երիտ. Թատերախումբի», որ չորս տարիէ ի վեր անընդհատ ներկայացումներ կուտայ՝ խնամուած եւ ճաշակաւոր բեմադրու – թեամբ: Սիրողները արդէն դերասաններ դարձած են եւ ոմանք կը խաղան նաեւ շարժանկարի մէջ (Սանասար Խաչատրեա-նի, բեմադրութեամբ Սամուէլ Խաչիկեա-նի): Կայ նաեւ «Ադամեան» թատերա – խումբը:

1936էն մինչեւ 1942 Հայոց դպրոցները գոցուած էին: Այդ օրէն բացուեցան տար-րականին առաջին բաժինները, այժմ Թեհ-րանի «Դաւթեան» դպրոցն ունի 1850 ա-շակերտ, նաեւ միջնակարգի 7 եւ 8 դա – սարանները: Տարուէ տարի պիտի բաց - ուին յաջորդ դասարանները: Աբաադանի Հայոց դպրոցն ալ միջնակարգի բաժին բացած է: Թեհրանին մէջ կան նաեւ՝ «Դանայի», «Արովեան» եւ «Շահազիզ» թաղային դպրոցները, ինչպէս եւ մաս – նաւոր դպրոցներ, «Րաֆֆի», «Վարդա – նանց», քանի մը լաւ կազմակերպուած մանկական պարտէզներ («Դաւիթեան», «Յ. Թումանեան» եւն.): Տարրական դպ-րոցներ կան նաեւ Համատան, Ղազուին, Ռաշտ, Բեհլեւի, Արաք, Ահվազ, Մասճետ Սուլէյման, Ն. Ջուղա: Թաւրիզի մէջ ՀՕ-Մը բացած է մասնաւոր դպրոց, հինգ բա-ժիններով: Գաւառներու գիւղական դպ – րոցները տակաւին գոց կը մնան:

Իրանահայերն ունին բազմաթիւ Միու - թիւններ, որոնք եռանդով կը գործեն, ՀՕՄը Թաւրիզի մէջ, Թեհրանի մէջ Թ. Հ.: Կանանց Բարեգործական ընկերու – թիւնը 40 տարիէ ի վեր, Թ. Հ. Կանանց Եկեղեցասէրը 16 տարի, «Հայ Կին» Մի-ութիւնը վեց տարիէ ի վեր, նաեւ ընդհ. Բարեգործականի Կանանց մասնաճիւղը: Ամէն մէկը կը գործէ իր մարզին մէջ, մեծ եռանդով: Կայ «Հայ Ակումբը» 25 տարիէ ի վեր, լաւ հիմերու վրայ դրուած եւ շքեղ սրահներով: Ունի գրադարան 15 հազար գիրքերով, «Հայ Համալսարանա - կաններու Միութիւնը», Բուժարանի բաժին ունի եւ տարեկան բազմաթիւ չքա-ւորներ կը դարմանէ ձրիաբար: «Միու – թիւններու լաւագոյնն է «Հայ Մշակու – թային Արարատ Միութիւնը», որ ունի բազմաթիւ բաժիններ՝ մարզական, գրա-կան, երաժշտական, թատերական, սկա – ուտական: Ունի երկու խմբավար՝ Եդիկ Յովսէփեան եւ Ալֆրէդ Մարտոյեան: Իր մարզիկները ոչ միայն համաիրանեան, այլեւ միջազգային մրցումներու կը մաս - նակցին եւ յաճախ կը շահին:

Միութիւններ կան նաեւ գաւառական բոլոր քաղաքներու մէջ: Ն. Ջուղայի մէջ յայտնի է նաեւ «Փօղոսխանեան հիւանդա-նոցը», որ կը պահուի համանուն կտակի միջոցներով:

ԽՄԲ.— Ամփոփուած ընկեր Անդրէ Տէր Օհանեանի դասախօսութենէն:

կամ այնինչ մտաւորականը հիւանդացեր է. ուրեմն վիճակը ցաւալի է. սկսինք հանդանակութեան: Ասիկա իր կարգին՝ իբրեւ մարդկային վերաբերմունք: Բայց մեր ըսածը տարբեր իմաստ ունի, ծրա - գրեալ, կարգաւորուած, լրջօրէն հայ մը-տաւորականը աշխատանքի լծել՝ յանուն հայ ժողովուրդի հաւաքական բարիքին:

Կը խօսինք տակաւին:

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Ժ Ը Ն Ե Ւ

★

Գեղեցկատեսիլ Լեմանի ափին
Բազմած դիցուհի,
Բազուկներն որուն մարգրիտ են անգին,
Եւ դէմքը ոսկի:

Աղուոր կուրծքիդ դէմ կ'իջնեն լուսաշիթ
Արեւն ու լուսնակ,
Մինչ պարանոցիդ կը շողայ վճիտ
Մանեակ մը սուտակ:

Կ'անցնի պատանին, ու կը դիտէ քեզ
Սիրով տենչավառ,
Դուն աղջիկ քնքոյշ ու կին հրակէզ
Խօլ սրտին համար:

Նստած քու կողքին կը դիտեմ հեռուն,
Լեռներն ու երկին,
Մինչ լուռ կը ծաղկի իմ մէջ քու սիրոյն՝
Կարմի՛ր վարդենին:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՈՒՀ, ԵՐԲ ՊԻՏԻ ԳԱՍ

★

Ծառերը կրկին բացել են սաղարթ,
Մարգերը հագել զմրուխտեայ բեհեզ,
Վարդենին արբշիռ ժպտում է զուարթ,
Աչքն է կըկոցում մանուշակը հեզ:

Ծիլերը ծաղկել, յորդել ծառուղին...
Համբոյր է շաղում մեղմ զեփիւռը զով
Եւ ողջը դիւթուած արբանքով հողի,
Սէր են շըշընչում անոյշ մի ձագով:

Արդ մութը գրկեց անտառ ու արօտ,
Մենակ աղբիւրն է կայթում կարկաչուն,
Ծանօթ ծառերի ստուերներն աղօտ
Թեւերը պարզած, տե՛ս, մեզ են կանչում:

Ես նոյն հեթանոս ուխտեալի հանգոյն
Քո գալիք ճամբին լուռ ծունկի եկած,
Վաղո՜ւց, շատ վաղուց կարօտով անհուն
Քեզ եմ սպասում, ո՜հ, երբ պիտի գաս:

Գ. ԾԻԾԵՌՆԱԿ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Աոջի օր խմբագրատուն այցելեցին Տի-կին Թադադեան եւ իր աղջիկը՝ Օր. Ֆե-լիս, դաշնակահարուհի, Հիւս. Ամերիկա-յէն: Օր. Ֆելիս իր դաշնակի ուսումը կա-տարելագործած է Նիւ Եորքի համալսա – րանին եւ երաժշտանոցին մէջ, ուր նաեւ ուսուցիչ է: Նուագահանդէս մը պիտի տայ Սալցպուրկի մէջ (Աւստրիա): Արդէն նուագահանդէսներ տուած է Նիւ Եորքի եւ Ուաշինկթընի մէջ:

ՅԱՋՈՂ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

●

ԽՄԲ.— Սեւռի Մուրատեան վարժարա-նի Տեսչութեան զեկոյցէն կը քաղենք հե - տեւեալ տեղեկութիւնները.—

Յունիս 22ին առաւօտը՝ Գ. կարգի ա-շակերտները Վերսայլ գացին, «Պրեվէ»ի գրաւոր քննութիւնները անցընելու:

Հետեւեալ վեց աշակերտները փայլուն յաջողութեամբ անցուցած են գրաւորի փորձը.—

Գզիրեան Յովհաննէս, Ահարոնեան Օն-նիկ, Էքիզեան Յարութիւն, Բէքիզեան Գրի-գոր (չորսն ալ Փարիզէն), Զէքեան Յա-կոբ, (Ֆէօր), Ճապուրեան Յարութիւն՝ (Սէն Շամոն):

Այս վեց յաջողագոյնները առանց դժ – ուարութեան կ'անցընեն նաեւ իրենց բե – րանացի քննութիւնները քանի մը օր վեր-ջը:

Մնացեալները ամէնքն ալ ընդունուած են աչնան վերաքննութեան: Ոչ մէկը մեր-ժուած է:

Յունիս 24ին պաքքալորէայի քննու – թեանց ներկայացան Ա. կարգի վեց աշա-կերտները: Արդիւնքը շատ ուրախալի է: Չորս աշակերտներ վեցի վրայ յաջողած էին գրաւոր փորձերուն մէջ: Յաջորդ օրը ներկայացան բերանացի քննութիւններուն եւ նոյնպէս յաջողած վերադարձան վար – ժարան: Այս աշակերտներն են.—

Ֆերմանեան Յակոբ (Առնուվիլ), Գզիր-եան Սարգիս (Փարիզ), Մելքոնեան Ժի – րայր (Փարիզ), Մալաճեան Յակոբ (Պէ - քոն լէ Պրիւյէր):

Վերջինը տասնըչորսուկէս տարեկան՝ 18 ամսուան արտօնութեամբ ընդունուած: Իսկ Ֆերմանեան Յակոբ 16 տարեկան՝ արժանացած է բարձրագոյն գնահատան – քի: Նոյն դասարանին միւս երկու աշա-կերտներն ալ ընդունուած են վերաքննու-թեան: Որով կարելի է ըսել թէ՝ հոս ալ յաջողութիւնը ամբողջական է եւ դասա – րանական:

Եթէ ուզենք համեմատել մեր վարժա – րանին ձեռք բերած յաջողութիւնը ուրիշ վարժարաններու եւ լիսէներու աշակերտ-ներուն հետ, համեմատութիւնը կը մնայ միշտ բարձր: Ուրիշ վարժարաններ, ինչ-պէս Պոլսնեի Նոթրը Տամը, քառն աշա-կերտի վրայ ունեցած են վեց յաջողած – ներ, երեսուն աշակերտի վրայ ութը հատ միայն: Լուի լը Կրանի 900 աշակերտնե – րուն միայն երեք հարիւրը յաջողած են, այսինքն մէկ երրորդը:

Այս յաջողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Մխիթարեան վարժարանին մէջ աշակերտ-ները կը ստանան ուսումնական լուրջ պատրաստութիւն:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Պ. ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ Ա. կարգի Ար-ժանեաց շքանշան տուած է Սուրիական կառավարութիւնը գնահատելով անոր մա-տուցած ծառայութիւնները արաբական դատին, ինչպէս կը գրէ «Արեւելք»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ինծի պէտք պիտի ըլլար այս պա – հուն, ըսաւ, հին ձեւով գլխարկի տուփ մը:

Բժիշկ Կոնստանտին չգիտցաւ թէ ինչի պէտք էր որ վերագրէր այս անսպասելի դիտողութիւնը: Նրբանցքին դուռը բա – նալով շոգեկառքին պաշտօնեան կանչեց:

Մարդը վազեց եկաւ:

— Այս բաժնեակին մէջ քանի՞ կին կը ճամբորդէ:

Պաշտօնեան համրեց մատներուն վրայ:

— Մէկ, երկու, երեք, ... վեց, պա - րոն: Ամերիկացի ծեր կինը, Շուէտու – հին, երիտասարդ Անգլուհին, կոմսուհի Անդրէնի եւ իշխանուհի Դրակոմիրով իր սենեկապահուհիին հետ:

Փուարօ մտածեց վայրկեան մը:

ԳԼՈՒԽ Է.— ՄԱՄԻՆԸ

— Ամէնքն ալ գլխարկի տուփ ունին, այնպէս չէ՞:

— Այո պարոն:

Ուրեմն ինծի բերէք շուէտացի տիկի - նին եւ սպասուհիին գլխարկի տուփերը, առանց իրենց զգացնելու:

— Շատ լաւ պարոն, արդէն երկուքն ալ իրենց բաժնեակը չեն գտնուիր այս պա – հուն:

— Ուրեմն աճապարեցէք:

Պաշտօնեան մեկնեցաւ եւ քիչ վերջ դե – րադարձաւ երկու տուփերով:

Փուարօ բացաւ իշխանուհիին գլխարկի տուփը առանց բան մը գտնելու, յետոյ բացաւ շուէտացի կնոջ տուփը եւ աղաղակ մը արձակեց: Գլխարկները դուրս հանեց եւ երեւան ելաւ երկար ոլորուած թել մը:

— Ահաւասիկ տասնըհինգ տարի առաջ գլխարկները այսպէս շինուած էին, գըլ-խարկները գնդասեղով մը այս թելին վը-րայ կ'անցընէին:

Յետոյ քակեց թելերը բոլոր գամերը եւ տուփերը վերադարձուց պաշտօնեային:

Պաշտօնեային մեկնումէն վերջ բժիշկին դարձաւ:

— Սիրելի բժիշկ, ըսաւ, կը տեսնէք թէ այս բաժնեակը ըստ երեւոյթի փաստերով լեցուն է:

— Չեմ հասկնար թ էինչ ըսել կ'ուզէք:

— Օրինակ մը տամ ձեզի. կնոջական թաշկինակ մը գտանք: Արդեօք կի՞ն մը ձգեց զայն հոն թէ այր մը: Հաւանաբար այր մը ձգեց մեզ շուարումի մատնելու համար: Կամ կին մը ծխամորճ մաքրելու գործիքը հոն ձգեց՝ այն տպաւորութիւնը ձգելու համար թէ այր մըն էր ոճրագոր-ծը: Ուրիշ հաւանականութիւն մըն ալ կայ: Ոճրագործները երկու հոգի են, այր մը եւ կին մը եւ երկուքն ալ այնքան ա – նուշադիր են որ թաշկինակ մը եւ գործիք մը կը ձգեն իրենց ետին:

—Գլխարկի տուփին հետ ի՞նչ գործ ու-նէիք:

—Հիմա պիտի ըսեմ: Ինչպէս ըսի, ժա-մացոյցը որ մէկը քառորդ անցած կեցած է, թաշկինակը, ծխամորճ մաքրող գոր – ծիքը, բոլորն ալ դիտմամբ ձգուած են: Սակայն իրական մէկ փաստ միայն կայ: Տափակ լուցկին: Վստահ եմ թէ ոճրագոր-ծը գործածած է զայն, ով գիտէ, թերեւս թուղթի կտոր մը այրելու համար: Եթէ այդպէս է, ուրեմն այն թուղթին վրայ ոճրագործին ինքնութիւնը ճշդող գիր մը կար, կամ ուրիշ ուեւէ փաստ: Հիմա պիտի գտնեմ լուծումը:

Այսպէս ըսելով, Փուարօ բաժնեակէն դուրս ելաւ: Քանի մը վայրկեան վերջ վերադարձաւ միասին բերելով քարիւղի փոքր վառարան մը եւ մազ գանգուր ընե-լու յատուկ փոքր ունելի մը:

— Ասոնք պեխերուս համար կը գործա-ծեմ, ըսաւ:

Բժիշկը ուշադրութեամբ կը հետեւէր իր շարժումներուն: Փուարօ գլխարկին տուփէն հանած թելերը շտկեց եւ մոխրա-մանին մէջի այրած թուղթի կտորները մեծ զգուշութեամբ փաթթեց թելին վրայ: Յետոյ ունելիով զայն բռնեց քարիւղի վա-ռարանին վրայ: Քիչ վերջ մետաղը սկսաւ կարմրիլ եւ թելին վրայ յստակօրէն կար-դացուեցաւ հետեւեալ բառերը. «Յիշես փոքրիկ Տէյզի Արմսթրոնկը»:

Փուարօ յաղթական աղաղակ մը արձա-կեց.

— Ահ, վերջապէս գտայ:

Աչքերը կը փայլէին.

— Հիմա, ըսաւ, գիտեմ մեռնողին բուն անունը եւ գիտեմ նաեւ թէ ինչո՞ւ կը փախչէր Ամերիկայէն:

— Լաւ, լաւ, ո՞վ է, հարցուց բժիշկը անհամբերութեամբ:

— Իր անունը Քասէթթի է:

— Քասէթթի՞ ...

— Այո:

— Լսած եմ այդ անունը, ըսաւ բժիշկը, տարիներ առաջ էր կարծեմ: Սակայն չեմ յիշեր թէ ինչ առթիւ:

— Այո, այո, ընդմիջեց Փուարօ, մշու-շը կը բացուի կամաց կամաց:

— Բայց բան մը կայ որ չեմ հասկնար, ըսաւ Տոքթ. Կոստանդին, գիտենք թէ ոճ-րագործը պատուհանէն դուրս չէ ելած, եւ բաժնեակին դուռն ալ կղպուած էր, ուրեմն ուրկէ՞ խոյս տուաւ:

— Աճպարարներն ալ այդպէս կ'ընեն: Իրենց թեւերն ու ոտքերը կապել կուտան եւ յետոյ խցիկի մը մէջ կը փակուին եւ... կ'աներեւութանան:

— Այսի՞նքն...

— Այսինքն, շարունակեց Փուարօ, եթէ ոճրագործը կ'ուզէ որ կարծենք թէ պա – տուհանէն խոյս տուած է, այնպէս մը ցոյց պիտի տայ թէ ելքի բոլոր ճամբանե-րը փակ են, Աներեւութացող մարդուն խաղն է որ կը կրկնուի:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Տըլըս, Ուաշինկթընի խորհրդաժողովին բացման առթիւ յայտարարեց թէ Բերիայի անկումը կ'ապացուցանէ թէ ջղաձգութիւններ տեղի կ'ունենան Խ. Միութեան մէջ: Այս առթիւ հաստատեց թէ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը, որ քանի մը օր առաջ նախատեսած էր Բերիայի անկումը, ճամբայ ելած է օդանաւով, անձամբ տեղեկութիւններ հաղորդելու համար:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ.Ժ. Պիտօ եւս բացատրեց թէ «Մոսկուայի եղերական դէպքը» եւ ուրիշ համաշխարհային անցքեր կը բարձրացնեն Ուաշինկթընի ժողովին արժէքը:

× Տեղական թերթերը կարգ մը երեւելիներու կարծիքները հրատարակած էին երէկ: Զօր. Քաթրու, որ ֆրանսական դեսպան եղած է Մոսկուայի մէջ, չի կարծեր որ պառակտումներ ծագին Բերիայի անկումին հետեւանքով: Նախկին վարչապետ մը, Տալատիէ, ծանրակշիռ կը գտնէ դէպքը: Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) հաւանական չի գտներ ներքին քայքայումը:

× Ցաջորդով՝ Բերիայի ամբողջական կենսագրութիւնը ուր կը յայտնուի նաեւ իր գործակցութիւնը Ա. Միկոյեանի եւ Շահումեանի հետ, Բագուի մէջ:

× Վերջին լուրերու համաձայն, Բերիա ձերբակալուած էր Յունիս 27ին, զինուորական իշխանութեանց աջակցութեամբ: Դատավարութիւնը պիտի սկսի շուտով: Մահապատիժ կը նախատեսուի: Կ'ըսուի թէ Լուպիանքայի բանտը կը գտնուի:

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԻ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄԸ

ՎԻԷՆ, (Յառաջ).— Խորհրդային պաբագաներու մէջ անհետացած է երկուշաբթի օրէն ի վեր (վեց Յուլիս), Օր. Անժէլ Գազանճեան, 27 տարեկան, բանուորուհի մը, Վասպուրականցի:

Վերջերս, իր ջղային հիւանդութիւնը սկսած էր գինքը աւելի նեղել եւ մտահոգութիւն պատճառել իր եղբօրը եւ երկու քոյրերուն որոնց հետ միասին կ'ապրէր:

Անհետացման օրը, սեղանի վրայ ձգած երկտողէն կը վախցուի որ դժբախտ օրիորդը անձնասպան եղած ըլլայ Ռօնի մէջ նետուելով: — Ա.Կ.Բ.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ (Ուաշինկթըն) բացման ճառերէն վերջ, գոնփակ նիստ մը գումարեց, որ տեւեց մինչեւ կէս գիշեր:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ արտաքին գործերու նախարարութիւնը Թէլ Ավիվէն Երուսաղէմ պիտի փոխադրուի Բչ. օր, ինչպէս որոշուած էր 1949 Դեկտեմբերին: Միւս բոլոր նախարարութիւնները փոխադրուած էին արդէն:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւմտեան պետութեանց հրամանատարները նոր ծանուցագիր մը ուղղելով խորհրդային հրամանատարին՝ թելադրեցին ներողամտութեամբ վարուիլ Յունիս 17ին ըմբոստութեան առթիւ բանտարկուած բանուորներուն հետ:— Վերջին լուրերու համաձայն, գործադուլները կը շարունակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Նախագահ Այզընհաուըր հրամայեց վեց միլիոն տոլարի ուտելիք ղրկել արեւելեան Գերմանիա:

ԱՂԱ ԽԱՆԻ կնոջ դոհարեղէններուն գողութեան դատին առթիւ, որ կը շարունակուի Էքսի մէջ, նախագահութեամբ Պ. Վահան Փորթուգալեանի, դատական ոստիկանութեան նախկին տնօրէնը՝ Վալանթէն, բացէ ի բաց ամբաստանեց Ապահովութեան նախկին վերատեսուչը՝ Պերթօն իբրեւ կազմակերպիչը այս գողութեան: Այս յայտնութիւնը մեծ իրարանցում պատճառեց եւ ծանր լուտանքներ փոխանակուեցան:

ՍՈՒՐԻՈՅ հանրապետութեան նախագահական ընտրութիւնները սկսան առջի օր: Միակ թեկնածուն է գնդ. Շիշաքլի:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Օգոստոսին, Կրընոպլի մօտ, Օթ Ժառի

Այն անդամները որ կը փափաքին մասնակցիլ, դիմեն Եղուարդ Մաւեանի, 2 ռիւ տէ Տարտանել, Փարիզ (17):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Բազումեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԲԱԶՈՒՄԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վարդավառի առթիւ, այս կիրակի ժամը 10էն 20, Մէօտօնի անտառին մէջ, Պաղ աղբիւրին մօտ, Թափի Վէռ կոչուած գեղեցիկ վայրը:

Ծոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոց.— Առնել Էնվալիտ-Վերսայլ գիծը եւ իջնել Մէօտօն - Վալ Ֆլէօրի:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Անթուանի Հ.Յ.Դ. Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Գիւլխանդանեան խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Պ. Նշան Նաճարեանի հանրածանօթ եւ զովասուն ագարակը Քամփանեը Ռօզըրէ լէ Փէն լէ Պասքիտը Սէնթ Անթուան:

Կը նախագահէ ընկեր ՄԱՆՈՒԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Կը խօսի ընկ.Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Ծանօթ.— Հանդիսավայրը երթալու համար, Փլաս տ'Էքսէն առնել 26թիւ թրօլէօպիւսը եւ իջնել Քանալը:

Փափաքողները կրնան միասին բերել ճաշը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտագնացութիւն մը Սէն Ժէրմէն Ան Լէի գեղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օրը: Զանազան անակնկալներ եւ կերուխում, հաճելի օր մը անցընելու համար:

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պուլվառ Քառնոյէն առտուան ժամը 8ին: Արձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Զէրչեանի եւ Բարխօղ Փափազեանի: Երթեւեկի գինը է 300 ֆրանք:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն – Սալնոյ Ձորի Հայր. միութեան, Մարսէյլ:

Յուլիս 19ի կիրակին, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթըէ, Պէլվէտէրի հանրածանօթ զովասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՌՆԻԿ ՏԷՐՈՅԵԱՆ: Կը բանախօսէ հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ:

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ուզեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին: Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Այն ծնողները որոնք կ'ուզեն օդափոխութեան կայան ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է օր առաջ արձանագրել տալ, 194 ռիւ Վանտօմ, Տիկին Այվազեանի մօտ:

× Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը «Կապ. Խաչի Օրը» կը տօնէ այս կիրակի, 19 յուլիս, Տէսինի անտառը, Քաֆէ Լաֆարկի մօտ:

Օթօքարները պիտի մեկնին Փլաս Կիշարէն ժամը 9ին:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» Ալֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 19 Յուլիս Ուլկաթի ծովափը, (Տովիլի մօտ):

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով արձանագրուիլ փափաքողները դիմեն Նոր Սերունդի անդամներուն կամ հեռաձայնել Գալուստեանի, ENT. 33 - 87

Օթօքարը կը մեկնի առտուն ժամը 6.30ին, Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ:

Երթեւեկի ծախքն է 1100 ֆրանք:

ՔԱՌԱՍՆԻՑ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ այս կիրակի ժամը 10ին, Վարդավառի տօնին առթիւ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: 13 Յուլիս Բշ. օր, յիշատակ Մեռելոց, Պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց յաւարտ պատարագի:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ
ԱՐՄԷՆ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

Ամուսնացած

Փարիզ, 27 Յունիս 1953

Այս առթիւ 3000 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Շնորհակալութիւն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը՝ 5 ռիւ Պօնփուա, Լիոն:

ՃՇԴՈՒՄ.— Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի ծանուցման մէջ, «Նախաձեռնութեամբ» բառը կարդալ նախագահութեամբ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 փր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 փր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒԼԻՍ

MARDI 14 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7116

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2527

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԱԳՍ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տարի Յուլիս 14ին Ֆրանսայի ժողովուրդը փողոց կը թափի եւ կը պարէ երեք օր, երեք գիշեր: Առանց տարիքի, սեռի եւ դասակարգի խտրութեան:

Ազատ ժողովուրդի մը ցնծութեան առաջին արտայայտութիւնն է այս: Աւելի խօսուն քան պաշտօնական հանդիսութիւնները՝ իրենց բովանդակ շքեղութեամբ:

Ուրախութեան ուրիշ ելոյթներ չեն պակսիր:

Բայց, կը թուի թէ այս մէկը ֆրանսական է: Այնքան վարակիչ, որ օտարներն ալ կը վարժուին, քանի մը տարի Ֆրանսա բնակելէ ետք:

Մեր ժողովուրդն ալ կը սիրէ պարը:

Երբ Հայրենի հողերուն վրայ կ'ապրէինք, ժողովուրդին զաւակները կը պարէին ու կ'երգէին ազատ բնութեան մէջ: Կ'օգտուէին ազգային եւ կրօնական տօներէ, թռիչք տալով իրենց թեւերուն եւ ոտքերուն:

Այդ սովորութիւնները կը շարունակուին օտար ափերու վրայ:

«Տավուլ - զուռնա»ն անգամ Եւրոպա փոխադրած են...

Եւ սակայն, տարբեր իմաստ ունին Յուլիս 14ի եռօրեայ, հրապարակային ցնծութիւնները, եւ մեր պարերը:

Ֆրանսացին կը պարէ, իր վայելած ազատութիւնը փառաբանելու համար:

Մեր պարերուն մէջ աւելի շատ ազատութեան կարօտն է որ կը խօսի:

Ֆետայիներն անգամ կը պարէին, արշաւանքի մը պատրաստուած ատեն: Եւ կամ երկարատեւ հանգիստի մը պահուն:

Դէպի մահ պար մը չէ՞ր, արդէն, իրենց յանդգնութիւնը, յանուն ազատութեան:

«Ես երգելով կ'ուզեմ մեռնիլ», — կ'ըսէր հայ բանաստեղծը:

— Ես պարելով կ'ուզեմ ապրիլ, կ'ըսէ Ֆրանսացին, տիրաբար վայելելով ազատութիւնը:

Ազատութեան պատրանքը տալու համար, բռնակալները իրենք յաճախ բարեկենդանային խրախճանքներ սարքել կու տան: Կեղծիք, ինչպէս իրենց միւս գործերը:

Ժողովուրդը չի խաբուիր: Եւ երբ բուն ազատութիւնը գտնէ, ինքն է որ պարել կու տայ բռնակալներուն: Եւ կամ փախուստի կը մատնէ զանոնք:

— Այս խորհրդածութիւնները ի՞նչ կապ ունին Յուլիս 14ին հետ:

= Անհրաժեշտ չէ պատմական տեսութիւններ հրատարակել, ապացուցանելու համար ազատ եւ գերի ժողովուրդի մը տարբերութիւնը:

Ինչպէս երգը, պարն ալ արտայայտութիւնն է մէկուն վայելքին եւ միւսին կարօտին:

Մէկը հրապարակաւ, պարով եւ ուրիշ ցոյցերով ալ կը պանծացնէ իր շահած ազատութիւնը:

Միւսը՝ նոյն ձեւերով կը զօրացնէ իր կարօտը, — ազատասիրութեան տենչը:

— Բայց երգն ու պարը ամենօրեայ կեանքին անբաժան մասերն են սկիզբէն ի վեր: Բոլոր ժողովուրդներուն մէջ:

= Եթէ ուզէք խորանալ եւ քիչ մը խորհրդածել, պիտի տեսնէք որ բոլորին ալ հիմքը ազատութեան տենդն է: Վայելք եւ կամ կարօտ:

Կարեւորը ձեւը կամ տեղը չէ, այլ էութիւնը:

Այս խորհրդածութեանց մէջ, մենք տառական իմաստով չենք առներ պարը, այլ փոխաբերաբար: Իբրեւ խոյանք, ի փառս ազատութեան, ինչպէս Յուլիս 14ը:

Երբեք այսքան սուր հանգամանք ստացած չէր ազատութեան պայքարը:

Ճիշդ ատոր համար ալ մտահոգ են բռնակալները, մեծ թէ փոքր:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՒԼԻՍ 14-Ի ԶՕՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այսօր, 14 Յուլիս, հանդիսութիւններ սարքուած են բացառիկ շքեղութեամբ: Մասնաւորապէս փայլուն պիտի ըլլայ աւանդական զօրահանդէսը, որուն պիտի մասնակցին 15.000 զինուորներ, 200 զրահապատ կառքեր, 136 թնդանօթներ, 280 ռազմական կառքեր ամենավերջին դրութեամբ:

Առտուն ժամը 9.15ին 24 մեծ օդանաւեր պիտի սաւառնին Շան զ'Էլիզէի հրապարակին վրայ: Յետոյ պիտի սկսի բուն զօրահանդէսը, մասնակցութեամբ ցամաքային եւ ծովային ուժերու, հետեւակ թէ հեծեալ: Հանդիսութեանց ներկայ պիտի ըլլան հանրապետութեան նախագահը եւ կառավարութեան անդամները:

Գիշերը, բացի ժողովրդական պարերէն, տեղի պիտի ունենան լուսավառութիւններ եւ եօթը շքեղ հրախաղութիւններ: Էյֆէլի աշտարակին առաջին եւ երկրորդ յարկերը հասարակութեան առջեւ բաց պիտի ըլլան մինչեւ կէս գիշեր, իսկ առաջին յարկին վրայ պարեր տեղի պիտի ունենան: Մուտքը՝ 200 եւ 300 Ֆր.:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարները, որոնք ժողովի նստած են Ուոշինկթընի մէջ, ծրագիր մը կը մշակեն, խորհրդաժողովի մը հրաւիրելու համար Զօրս Մեծերը, մասնաւորապէս լուծելու համար գերմանական թնճուկը: Իրազեկներ կը կարծեն թէ նախ չորս պետութեանց արտաքին նախարարները պիտի հրաւիրուին, յետոյ բուն վարչապետները: Յետոյ, որ եւ է ժողով պիտի չհրաւիրուի Սեպտ. 6էն առաջ, երբ տեղի կ'ունենան Գերմանիոյ երեսփ. ընտրութիւնները:

Այս լուրերը տարածուեցան երբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները կը քննէին գերմանական հարցը եւ արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական կազմակերպութեան խնդիրը:

× Շաբաթ օր Ուոշինկթըն հասաւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը, որ յատկապէս կանչուած էր, լուսաբանութիւններ հաղորդելու համար Բերիայի ձերբակալութեան եւ ուրիշ դէպքերու մասին: Դեսպանը, որ մասնագէտ մը կը համարուի ռուսական գործերու, ամբողջ անցուդարձը պարզեց 3 նախարարներուն: Իր զեկուցումէն առաջ, Պ. Ֆ. Տըլըս նախագահական պալատը հրաւիրած էր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները, որոնք մօտ քսան վայրկեան խօսեցան Այզընհաուըրի հետ, օրուան հրատապ հարցերու եւ բոլշեւիկեան երկիրներու վերջին խլրտումներու մասին: Յետոյ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը առանձին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ պատուիրակին հետ, քննելով Միջին Արեւելքի եւ Սուէզի հարցերը: Մասնաւոր տեսակցութիւն մըն ալ ունեցաւ Պ. Ժորժ Պիտոյի հետ: Ամերիկեան գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պ. Պիտօ խնդրած է 274.000.000 տոլար աւելցնել Մ. Նահանգներուն օգնութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ նոր զօրաբաժիններ կազմել Հնդկաչինի բնիկներէն, պատերազմը շահելու համար: Ֆրանսա կը խորհի 54 վաշտեր կազմել այս տարի, ուրիշ 54 ալ 1954ին, Այս ծրագրին համար ծախս կը նախատեսուի մէկ միլիառ ֆրանք:

× Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը, Եակոբ Մալիք, վերադարձաւ Մոսկուայէն: Կ'ենթադրուի թէ մասնաւոր հրահանգներ ստացած է, Մոսկուայի հետ բանակցելու համար: Լոնտոնի մէջ այն կարծիքն ունին թէ անփոփոխ կը մնայ Խ. Միութեան արտաքին քաղաքականութիւնը: Եւ միշտ պատրաստ են ուղղակի խօսակցելու Մոսկուայի հետ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Հ.Յ.Դ. ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՆ

Երէկ Պէյրութէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լիբանանի խորհրդարանին (պետական) ընտրութեանց մէջ յաղթած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան թեկնածուները, ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Պ. Տիգրան Թոսպաթ: Երեսփոխաններու ընդհ. թիւն է 47:

× Ինչպէս յայտնի է, այս ընտրութեանց կը մասնակցին նաեւ կիները, համաձայն նոր օրէնքի: Ընտրութեանց առաջին մասը տեղի ունեցաւ շաբաթ օր: Յաջորդ ընտրութիւնները պիտի կատարուին Յուլիս 19ին եւ 26ին:

Կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած էր. բայց հեռագրի մը համաձայն, նախապատրաստական գործողութեանց ընթացքին, երկու հոգի մեռած, 33 հոգի վիրաւորուած են:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ
ԱՄԵՐԻԿԱ ՈՒՏԵՍՏ ԿԸ ՂՐԿԷ, ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Արեւելեան Պերլինի ռուս հրամանատարը, զօր. Դիբրովա, Յուլիս 12ին պաշտօնապէս հաղորդեց թէ պաշարման վիճակը, որ հաստատուած էր Յունիս 17ին, ջնջուած է Յուլիս 1 էն սկսեալ: Ուրեմն տեւած է 25 օր: Այդ միջոցին, ռուսական հրամանատարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ մէկ բանուոր գնդակահարուած է, եւ աւելի քան 4000 հոգի ձերբակալուած են: Արեւելեան Գերմանիոյ դատական նախարարը կ'ըսէ թէ յանցաւորները դատուած են «մեծ բարեգթութեամբ»: Եւ սակայն տեղական թերթերը կը գրեն թէ 17 տարեկան պատանի մը եւս, Աքսէլ Շաֆէր, գնդակահարուած է, մահապարտներուն թիւը բարձրացնելով 63ի:

Այժմ ուրիշ խնդիր մը կը զբաղեցնէ միջազգային շրջանակները: Մ. Նահանգներու նախագահը ուրբաթ օր կը ծանուցանէր թէ պատրաստ են 15 միլիոն տոլարի ուտեստ ղրկելու արեւելեան Գերմանիա: Այս առթիւ խորհրդային իշխանութեան աջակցութիւնը կը խնդրէր, բաշխումը դիւրացնելու համար:

Շաբաթ օր Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ Խ. Միութիւնը մերժած է այս օգնութիւնը, ծանուցագիր մը ուղղելով Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանատան գործակատարին, Մոլոթովի ստորագրութեամբ: Խ. Միութեան արտաքին նախարարը կը գտնէ թէ ամերիկեան առաջարկը եղած է «առանց նախապէս առնելու արեւելեան Գերմանիոյ կարծիքը»: Եւ դիտել կու տայ.— «Այս ընթացքը վիրաւորական է նոյնիսկ գաղթավայրի մը ժողովուրդին համար. ո՞ւր կը մնայ գերման ժողովուրդը եւ իր օրինապահ ժողովրդավար կառավարութիւնը: Եթէ Յունիս 17-ին Պերլինի ամերիկեան շրջանէն ոճրագործ տարրեր եւ վարձկան գործակալներ կազմակերպուած չըլլային կրակի տալու համար ուտեստի խանութները եւ մթերանոցները, անկարգութիւններ պիտի չպատահէին: Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ ներկայ պարագային Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը երբեք չի հետաքրքրուիր գերման ժողովուրդին պարենաւորումով, այլ քարոզչական խաղ մը կը փորձէ, ինչ որ կապ չունի գերման ժողովուրդին իրական շահերուն հետ: Խորհրդային կառավարութիւնը արդէն օգնած է գերման ժողովուրդին, ուտեստ ղրկելով աւելի կանուխէն: Եւ պատրաստ է շա-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՋՈՐԴՈՎ «ԵԹԷ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԶՄԱՔՐԱԳՈՐԾԷԻՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՀԱՅԵՐԸ, ԻՐԵՆՔ ՊԻՏԻ ԲՆԱՋՆՋՈՒԷԻՆ (Իթթիհատի ընդհ. քարտուղարին յայտնութիւնները):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐ»

Հ. Յ. Դ. 25րդ Շրջ. ժողովին մէջ, որ կը վերջանայ այսօր, երեքշաբթի, կարեւոր թիւ մը կը կազմեն երիտասարդ պատգամաւորները:

Մեծ մասով նորահասներ են,— «շրջանաւարտներ», ինչպէս կը կոչէ «Յառաջ»:

Եւ եռանդով կը մասնակցին վիճաբանութեանց: Մանաւանդ երբ կարգը կու գայ քննադատութեան:

Խնդիրներ կան որոնք նորութիւններ են իրենց համար:

Եւ սակայն ընելիք մը կը գտնեն:

Ամէն պարագայի մէջ, կը զգաս թէ կուսակցութեան բարիքը կ'ուզեն:

Այո՛, կ'ուզեն աւելի զօրաւոր եւ գործօն տեսնել զայն, իբրեւ յառաջապահ ուժ մը երիտասարդացման եւ վերածնութեան:

Այս եռանդն ու բաղձանքը անշուշտ պարտականութիւններ կը թելադրեն նաեւ իրենց:

Որքան ալ տաժանելի ըլլան պայմանները, պատեհութիւն չի պակսիր պաշտպան ամբարելու: Նորոգուելու եւ նոր յանձնառութիւններ ստանձնելու:

Ամէնէն առաջ իրենց կ'իյնայ առաջնորդ հանդիսանալ նորահասներու փրկութեան:

Իրենք աւելի լաւ կը հասկնան օտարութեան մէջ աճած պատանիներու լեզուն:

Արդէն ունին ուղեգիծ, անհրաժեշտ լիքնավարութեամբ:

Եւ ունին Դաշնակցութեան հովանին:

Ոչ թէ իբրեւ ծանր շուք մը կամ խնամակալութիւն մը, այլ իբրեւ հայրական աչք եւ աջ:

Ժամանակները աշխատանք եւ յարատեւութիւն կը պահանջեն շարքերէն: Մանաւանդ այն երիտասարդութենէն որ կ'ուզէ իր դերը կատարել, արդար յաւակնութեամբ:

Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է նոր նուաճում՝ մէկ շրջանէն միւսը: Անհատապէս թէ հաւաքաբար:

Երիտասարդութիւնը ինք հակասած պիտի ըլլայ իր կոչումին, եթէ զոհանայ կայուն, լճացած, միջանկեալ վարժութիւններով:

Ամէն «շրջանաւարտ» պարտաւոր է միշտ նոր շրջան մը բոլորել, իր իսկ բարիքին համար:

Առանց այս գիտակցութեան, ոչ թէ 63, վեց տարի ալ չէր կրնար տեւել Դաշնակցութիւնը:

ՎԱՀԷ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԸ ԵՒ Հ. Յ. Դ.

Յուլիս 15 - 18 Սթոքհոլմի Խորհրդարանի շէնքին մէջ կը գումարուի Ընկերվարական Միջազգայինի երրորդ համագումարը:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն ալ հրաւիրուած ըլլալով, այսօր, երեքշաբթի Սթոքհոլմ կը մեկնի իր ներկայացուցիչը՝ ընկ. Հրանտ Սամուէլ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՄԱՐԸ լոյս կը տեսնէ Հինգշաբթի, Յուլիս 14ի տօնին առթիւ:

Ժ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ

Հռոմէն կը հեռագրեն թէ ծանօթ կռփամարտիկ Ժաք Հայրապետեան կէտերով յաղթեց Իտալացի Թոնթինիի, 15ի վրայ շահելով 12 անգամ եւ դառնալով ախոյեան Եւրոպայի:

Ամէն կողմէ առաջարկներ կը տեղան, Հայրապետեանը Գերմանիա եւ մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա տանելու համար:

Մրցումին ներկայ էին 12000 հոգի:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Բ.

Աստուածաշունչը, աւելի ճիշդ՝ Աստուածաշունչ Մատեանը, որ կը կոչուի նաեւ Ս. Գիրք, (եբրայերէն՝ սէփէր=մատեան, անկէ՝ հայերէն սոփեր), կը բաղկանայ երկու մասէ.

Հին Կտակարան եւ Նոր Կտակարան (այս խորագիրը «կանոնական» չէ,— թէ ի՛նչ կը նշանակէ կանոնական, այդ մասին՝ յառաջիկային, Apologétique կոչուած աստուածաբանական ուսման վէճերուն առթիւ):

Արդ, Ս. Գիրք կը կոչուի կամ Աստուածաշունչ Մատեան, որովհետեւ Հրեաները եւ քրիստոնեաները կ'ընդունին թէ գրի առնուած է աստուածային ներշնչումով: Ու կոչուած է, դարձեալ, Կտակարան, որովհետեւ կը բովանդակէ այն ուխտը կամ դաշինքը, զոր Աստուած կնքած է իր «ընտրեալ» ժողովուրդին՝ Իսրայէլացիներուն հետ,— ահա թէ ինչո՛ւ, անկէ առաջ, հայ մատենագրութեան մէջ՝ սովորութիւն էր ըսել Հին Ուխտ եւ Նոր Ուխտ, աւելի ճիշդ: Արդարեւ, սխալ է կտակ կոչել Աստուծոյ դաշինքը՝ պարզ այն պատճառով որ կտակ մը այն ատեն կը ստանայ կտակի արժէք, երբ մեռած է կտակողը (Եբր. Թ. 16), — այստեղ՝ Աստուած: Կտակ բառը, զոր կ'ըսեն թէ առաջին անգամ գործածած է Որոգինէս՝ իր թարգմանութեանց մէջ, մասնաւորաբար նուիրագործուեցաւ լատին աստուածաբաններու եւ մատենագիրներու կողմէ,— յունարէնը, տիաթիքէ, կը նշանակէ ուխտ կամ դաշինք, իմաստի զարգացումով միայն՝ կտակ: Հայերէն թարգմանութեան մէջ գործածուած են երկուքն ալ,— ուխտ (Ծննդ. ԺԷ. 2) եւ կտակ (Գաղ. Գ. 17), բայց, ինչպէս ըսի, իբրեւ խորագիր՝ նախապէս կը գործածուէր առաջինը, այժմ՝ երկրորդը(*):

Ինչ որ է, այս մէկ հատիկ բառն է որ գոյն եւ տարողութիւն կուտայ բովանդակ Աստուածաշունչին, եւ կրօնական-քաղաքական իմաստի այնպիսի խորութիւն մը, ըսենք՝ վարդապետութիւն, որ կը լեցնէ զայն, կը վերածէ վտանգաւոր զէնքի մը,— ա՛յդ եղած է, արդէն, խմբագրողներուն նպատակը, ահա թէ ինչո՛ւ շատախօս կը դառնայ Աստուած՝ շարունակ կրկնելով իր ուխտը:

Արդ, ի՞նչ իմաստ ունի այդ ուխտը:

Իւրացնելու եւ կերպարանափոխելու արտակարգ տաղանդով մը օժտուած այս ժողովուրդը, որ ինքզինք կը կոչէ Իսրայէլացի, (ըստ Հին Կտակարանին՝ ժողովուրդ մը որ կրնայ գօտեմարտիլ Աստուծոյ հետ), արեւելեան եւ արեւմտեան աշխարհակալութեանց մակընթացութեան ալիքներէն օրօրուն, ի զո՛ւր կ'աշխատի բոյն շինել Սիոնի ապառաժներուն վրայ, որոնք վեր կը ցցուին՝ ինչպէս կղզի մը, անողորմ եւ իրերահալած կոհակներուն դէմ իբրեւ բնական ապաւէն: Մարդկային այդ փոթորիկին մէջ բռնուած, ահաւոր տագնապը կը մղէ զինք սրբազան կատաղութեան մը վերածելու, վրէժխնդիր եւ տիեզերակալ Աստուծոյ մը հետ դաշնակցութեան մէջ, այն հաւատքը թէ պիտի յաղթէ ի վերջոյ, որովհետեւ անխորտակելի է իբրեւ «ընտրեալ» ժողովուրդ, իբրեւ «սեփականութիւն» Աստուծոյ, եբրայերէն լեզուով՝ Եհովա, որ չունի ուրիշ նշանակութիւն, բայց եթէ արտայայտութիւնն իր հաւաքական հզօր եւ գերաճուն եսին:

Օրաթերթի համար գրուած այս կարճ վերլուծումին մէջ, դժբախտաբար, կարելիութիւն չկայ յառաջանալու նոր տեսակէտներու պողոտաներն ի վեր, ծանրաբեռն մատենացոյց մը ի ձեռին՝ հակառակ արժանաւոր սովորութեան: Այլապէս պիտի լեցնէի «Յառաջ»ի մէկ ամբողջ սիւնակը՝ թուելու համար ուսումնասիրութիւններ եւ հեղինակներ, որպէսզի հաստատէի թէ նիւթը նոր չէ ինծի համար, փոյթ չէ թէ հեղինակներու այդ թուումը, անհրաժեշտ աւանդութիւն մը ըստ մասնագէտներու, պարծենալու ձեւ մը համարին ոմանք, մարդիկ՝ որ պատն ի վեր բարձրանալու սանդուխ չունին եւ ծալապատիկ նստելու հաճոյքով մը կ'երջանկանան:

Հին ու Նոր այդ հեղինակները, սակայն, որոնք, Աստուծոյ հետ հրէական դաշնակցութեան մէջ, կը սիրեն երջանկօրէն դիտել միաստուածութեան գաղափարին ծաղկիլն ու աճիլը, կը մոռնան թէ Իսրայէլացի ժողովուրդը իր Եհովային պաշտամունքին մէջ կը սնուցանէ, կը զարգացնէ եւ կը հասունցնէ ազգային այլամերժ ես մը, եւ ոչ երբեք կրօնական զգացում մը,— կը կրկնեմ՝ եւ ոչ երբեք կրօնական զգացում մը:

Լսեցէ՛ք,— Հին Կտակարանին Աստուածը, առանց տակաւին իր պատգամներուն հակասութեան քննութեան մէջ մտնելու, դժուար չէ ինձ հաստատել թէ կրօնական հանդերձանք չունի, — դեռ չըսի թէ քրիստոնէութեան Աստուծոյն հետ մտերմութիւն ալ չունի՝ եղբայրութեան գաղափարէն պէլսապէր,— այլ կը մնայ իբրեւ քաղաքական Դեզփիս մը, որ կը ծառայէ աւելցնելու Իսրայէլացի ժողովուրդին դիմադրական կորովը՝ ընդդէմ օտար աստուածներու եւ օտար միջամտութեանց, առով իսկ զարգացնելով ցեղային գերակայութեան, պատմական աւագութեան, հոգեկան ինքնաբաւութեան զգացում մը, ըսենք բուն բառը՝ complexe de supériorité

Այսպէս, Իսրայէլացի ժողովուրդը, հակառակ բոլոր աղէտներուն եւ ազգային դժբախտութիւններուն, դարձաւ հպարտ եւ ամբարտաւան, մեծամիտ եւ ինքնամոլ, այնքան որ ոչ միայն Մովսէսի, այլ եւ Յիսուսի, նոյնիսկ Պօղոսի օրով՝ կը մերժէր սեղան նստիլ եւ ճաշել օտար ժողովուրդներու հետ,— պղծութի՛ւն կը համարէր մէկ յարկի տակ, նոյն խումբին մէջ գտնուիլ բոլոր անոնց հետ, զորս կ'անուանէր կոյիմ, իսկ ինքզինք՝ լէօմիմ:

Այժմ բացատրենք այս բառերուն իմաստը, եւ պատկերազարդենք մեր տեսութիւնը՝ վկայութիւններով, Ս. Գիրքէն քաղուած:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ինծի զարմանալի կը թուի, երբ Որոգինէս, որ եբրայերէն գիտէր, կը գործածէ կտակ բառը: Իսրայէլացիք, նախապէս, չունէին կտակի գաղափարը,— իրենց օրէնքն էր միայն որ կը վճռէր ամէն խնդիր՝ ի կենդանութեան կամ յետ մահու: Արդ, եբրայերէն բառը, բէրիթ, որ կը նշանակէ ուխտ կամ դաշինք, ըստ իր արմատին՝ ընտրել, որովհետեւ ընտրութիւն մը կը կատարուի դաշնակցելու համար, համաձայն կարգ մը լեզուաբաններու՝ կը ծագի բարար բառէն, որ կը նշանակէ յայտարարել, որովհետեւ դաշինքը ի զօրու կը դառնար՝ երբ կը յայտարարուէր բարձրաձայն, վկաներու առջեւ եւ օր ցերեկով, կամ բարահ բառէն, որ կը նշանակէ ուտել, որովհետեւ դաշնակցելու համար՝ սովորութիւն էր միասին ճաշել հանդիսաւորապէս կամ հացը բաժնել երկուքի: Եօթանասնից թարգմանութիւնը, սակայն, կը նախընտրէ ընդհանրապէս տիաթիքէ բառը, մէկ անգամ՝ սինթիքէ բառը (Եռ. ԻԸ. 15): Եթէ, օր մը, նետելով վերջին այս երկու բառերուն նախադրութիւնը՝ հաստատեն թէ յունարէն արմատը խնամութիւն մը ունի լատիներէն տիքօ բառին հետ, որ շատ գործածական է կրօնական լեզուի մէջ, յայտնի կը դառնայ, այլեւս, թէ յունարէն թարգմանութիւնը կը մօտենայ եբրայերէնին, իսկ լատիներէնը (թէսթամէնթում) կը հեռանայ եբրայերէնէն:

ՕՏԱՐ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

●

«Ֆրանսական Հանրապետութեան Բարեկամներու» ընկերակցութիւնը ժողով մը սարքած էր Յուլիս վեցին, առտուան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ, Փարիզի Ընկերային Թանգարանին մէջ, նախագահութեամբ նախկին վարչապետ Պ. Փօլ Ռամատիէի:

Նախ բացատրենք Ընկերակցութեան նպատակը, —

« Ֆրանսական Հանրապետութեան Բարեկամներ»ու Ընկերակցութիւնը կը ջանայ համախմբել Ֆրանսայի բարեկամ օտարականները եւ այն Ֆրանսացիները որոնք կը փափաքին իրենց երկիրը ծանօթացնել օտարականներուն, օգնել անոնց եւ լաւագոյնս ճանչցնել Ֆրանսան:

Այս նպատակին հասնելու համար անոնք կը սարքեն զեկուցումներ, բանախօսութիւններ, հաւաքոյթներ, ճաշեր եւ ընդունելութիւններ:

Իրենց դիմող օտարականներուն կուտան դատական եւ վարչական տեղեկութիւններ: Կ'աշխատին արտասահմանի մէջ ալ ճիւղեր հիմնել:

Այս ընկերակցութեան իրենց բարձր հովանաւորութիւնը տուած են Ազգ. Ժողովին եւ Ծերակոյտին նախագահները, Ներքին գործերու եւ աշխատանքի նախարարներն ու ոստիկանութեան վերատեսուչը: Վարչական խորհուրդին մէջ կը գտնուին նախկին նախարարներ, երեսփոխաններ, ծերակուտականներ, ակադեմականներ, լրագրողներ եւ բարձր պաշտօնատարներ:

Այս ընկերակցութեան հրաւէրով էր որ արտաքին գործոց նախարար Պ. Պինօ նախագահեց իրեն ի պատիւ սարքուած ճաշին Էյֆէլի աշտարակին ճաշարանին մէջ, Ապրիլ 23ին ուր հրաւիրուած էր նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնը:

Յուլիս վեցին (Բչ.) առաւօտէն արդէն սրահը լեցուած էր Ֆրանսացի եւ օտար լրագրողներով: Բեմին վրայ, նախագահին շուրջ նստած էին օրուան բանախօսները:

Բանախօսութեանց գլխաւոր նիւթն էր «Օտարականներու դերը այսօրուան Ֆրանսայի մէջ»:

Ընկերակցութեան ընդհանուր քարտուղարը, Պ. Ժորժ Մօքօ, նախագահին բացման խօսքէն ետք պարզեց օտարներու դերը Ֆրանսայի կեանքին մէջ: Ֆրանսա երկար ատեն եղած է հիւրընկալ երկիր մը օտարականներու համար: Լայն բացած է իր դուռները եւ այսօր Ֆրանսա ապրող օտարականներու թիւը կը հասնի երեք միլիոնի: Ֆրանսա ինք հրաւիրած է օտարականները գալ աշխատիլ իր հողագործական եւ ճարտարարուեստի գործերուն մէջ: Մէկ դարու ընթացքին այս աշխատաւոր օտարականներու թիւը հասած է վեց միլիոնի:

Այս քանի մը վիճակագրական տեղեկութիւններէ ետք խօսք առաւ Տիկին Շըվալէ, իբրեւ նախագահ Գաղթականներու օգնութեան մարմնին, պարզելով այն բոլոր ձեռնարկները որ կատարուած են դիւրացնելու համար օտարականներու ինքնութեան թուղթերու եւ աշխատանքի իրաւունքներու գործողութիւնները:

Տիկին Շըվալէ երեսուն տարիէ ի վեր կը մասնակցի գաղթականներու օգնութեան գործին, եւ իբրեւ իրազեկ թուեց այն բազմաթիւ եւ բազմազան դժուարութիւնները որոնց կը հանդիպին Ֆրանսա եկող օտարականները: Առանց աշխատանքի արտօնագրի, կարելի չէ բնակութեան իրաւունք ստանալ, եւ կամ առանց բնակութեան արտօնագրի ոչ մէկ իրաւունք աշխատանքի, թափուած ջանքերը տուին որոշ արդիւնքներ եւ այժմ վարչական գրասենեակները աւելի փութով կը գոհացնեն դիմումները:

Աշխատանքի նախարարութեան բանուորական ճիւղի տնօրէնը, Է. Ռօզիէ նիւթ առնելով օտար աշխատաւորները միջավայրին ընտելացնելու հարցը՝ յայտնեց նախ թէ օտար աշխատաւորը Ֆրանսայի մէջ ունի նոյն իրաւունքները՝ ինչ որ տեղացի աշխատաւորը: Օտարականը կրնայ հետեւիլ մասնագիտական պատրաստութիւններու ալ: Օտար բանուորը եթէ իր ընտանիքը միասին չէ բերած՝ իրաւունքը ունի իր աշխատավարձին հարիւրին վաթսունը ղրկելու անոր: Օտար բանուորին զաւակները եթէ արտասահման իսկ բնակին՝ պիտի կրնան տեղացիներու նման ստանալ իրենց սահմանուած իրաւունքները (բազմածնութեան, յղութեան եւայլն պարգեւներ): Ամէն կարգի դիւրութիւն կը տրուի Ֆրանսա գալով իրենց պետին միանալ ուզող ընտանիքներուն: Գալով գաղթականներուն՝ այս պահուս Ֆրանսա միակ երկիրն է որ կ'ընդունի զանոնք, աշխատանք եւ բնակարան ճարելով:

Վերջին կարգադրութեամբ մը գաղթականներու Ֆրանսական գրասենեակին մաս պիտի կազմէ նաեւ ՄԱԿի մէկ ներկայացուցիչը:

Առողջապահական նախարարութեան տնօրէն Պ. Էմանուէլ Ռէն խօսեցաւ հպատակութեան մասին:

Գալով մտաւորականութեան, զանազան երկիրներու հետ կնքուած յատուկ դաշնագրերով վկայականներու փոխադարձ արժէքներու հարցը այս պահուս քննութեան առարկայ է, եւ սակայն այսօրուան նիւթին մաս չի կազմեր:

Այս մասին խօսք առնելու ստիպուեցաւ նախագահ Պ. Ռամատիէ դիտել տալով թէ արդարեւ, օտարական մտաւորականին իր երկրին մէջ ստացած վկայականը իր արժէքը կը կորսնցնէ երբ սահմանագլուխ կը հասնի եւ հոս կը սկսի իրական դժուարութիւնը օտար մտաւորականին համար: Անշուշտ օտար ճարտարագէտի վկայականը իր ստացած գիտութեան հետ միասին չի կրնար մրցիլ Ֆրանսացի գիտունին հետ:

Օտար մտաւորականը արտասահմանի մէջ իր բնակութեան համար ընտրած վայրին մէջ նուազ արժէք ունի քան իր հայրենիքին մէջ: Ահա հարց մը որուն, լուծումը բաւական դժուար է:

Յաջորդ բանախօսն էր Օտար Կամաւորներու Ընկերակցութեան նախագահը՝ Նազար աղա, որ փափկանկատութեամբ իր կարգը տուաւ Աշխատանքի Միջազգային Ընկերակցութեան նախագահ Տիկին Լէոն Ժուհոյի, երկարատեւ գործակիցը իր ամուսնոյն:

Տիկին Ժուհօ թուելէ ետք Ֆրանսա հաստատուած օտար աշխատաւորներու համար իրենց գրասենեակին թափած ջանքերն ու ստացուած արդիւնքը՝ յիշեց թէ Ֆրանսա յանձն առած է Նուկոսլաւիա ղրկել մասնագէտ ուսուցիչներ, որպէսզի տեղին վրայ պատրաստեն 250 երիտասարդներ, ճարտարարուեստի զանազան ճիւղերուն համար:

Վերջին բանախօսը, Նազար աղա նախ յայտնեց թէ իր ըսելիքները ուղղակի կապ չունին օրուան նիւթին հետ, բայց քանի որ խնդիրը կը վերաբերի օտարականներու, անհրաժեշտ կը գտնէ յիշել կարեւոր պարագայ մը: Մենք, Ֆրանսական բանակի նախկին կամաւոր զինուորներ տըւինք նախ քան ուզելը: «Եթէ ծնունդի արիւնով Ֆրանսացի չէինք, Ֆրանսացի ենք թափուած արիւնով: 1914ի, 1939ի պատերազմներուն երբ հայրենիքը վտանգի մէջ էր՝ 45 հազար օտարականներ առանց սակարկութեան եկան աւելցնել Ֆրանսական բանակի թիւը: Եւ երբ, ամէն անգամ դիմում մը ընենք, Ֆրանսա մեզի կ'ընդունի իբրեւ իր զաւակները ու գոհացում կուտայ մեզի, բայց վերջերս, Պատուոյ Լեգէոնի կանոնագրին մէջ պարբերութիւն մը աւելցուցին, որով՝ Ֆրանսական հպատակութիւն չստացած օտարական կամաւորը իրաւունք չունի Պատուոյ Լեգէոնի Խաչին: Օտարական երիտասարդը որ վըտանգի պահուն Ֆրանսա գտնուելով կամաւոր զինուորագրուեցաւ եւ պատերազմէն ետք իր երկիրը վերադարձաւ, ինչո՞վ կը տարբերի այն Ֆրանսահպատակէն երբ անոր պէս կռուեցաւ եւ վիրաւորուեցաւ:

Որոշուեցաւ այս արդար դիտողութիւնը ներկայացնել առ որ անկ է:

Նիստի փակումէն առաջ խօսք տրուեցաւ փափաքողներուն որոնց հարցումներուն պատասխանեցին դիւանը եւ օրուան բանախօսները:

Այս առթիւ իմացանք թէ Աշխատանքի նախարարութեան վիճակագրական բաժնի տեսչութիւնը վերջերս քննութիւն մը կատարած է իւրաքանչիւր ազգէ առնելով հարիւրական ընտանիք: Մասնաւոր պաշտօնատարներ, քանիցս հարցաքննած են զանոնք հասկնալու համար թէ անոնք երբ եւ ինչո՞ւ եկած են Ֆրանսա: Լսուած են նաեւ գանգատները:

Երեւան եկած է որ օտարականներ կը նախընտրեն խմբաւորուած ապրիլ իրենց ազգակիցներուն հետ եւ անոնք կը նախընտրեն իրենց ազգային լեզուով լրագիրներ կարդալ: Կաթոլիկ Իտալացին եւ Լեհը Ֆրանսական եկեղեցի չեն երթար եւ կը նախընտրեն իրենց ազգակից քահանաները, նոյնիսկ եթէ անոնք լատիներէն աղօթեն:

Օտարականները յայտնի են նաեւ իրենց մասնագիտական առաւելութիւններով: Օրինակ Գերմանացիները իբրեւ երկրագործ, Իտալացիները՝ իբրեւ որմնադիր, Լեհերը իբրեւ հանքագործ, Հայերը՝ իբրեւ արհեստաւոր եւ վաճառական:

Օտարականը, որքան ալ լաւ պայմաններու մէջ ապրի՝ միշտ կը յիշէ իր հայրենիքը ու հայրենական սովորութիւններն ու աւանդութիւնները:

Եթէ օտարականին աշխատանքը կը չահագրգռէ Ֆրանսան՝ աշխատաւորը, ինքն ալ կը փափաքի, որ զինքը հիւրընկալող երկիրը բարգաւաճի:

Նոր սերունդը սակայն, հոս ծնածները ոչինչով կը տարբերին տեղացիներէն: Այս կացութեան առջեւ, օտարականը աստիճանաբար կը հրաժարի վերադարձի գաղափարէն, հակառակ անոր որ իր իտէալը չէր այս նոր կեանքը:

Երբ գործաւորի պէտք ըլլայ եւ իւրա-

Հ. Յ. Դ. ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

★

«Ազդակ»ի մէջ կը կարդանք (4 Յուլիս).—

Լիբանանի խորհրդարանական ընտրութիւններուն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս կը ներկայանայ իր թեկնածուներով՝ Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Տիգրան Թոսպաթ:

Հայութեան տրամադրուած երկու աթոռներուն համար մեր կուսակցութեան որոշած թեկնածուներէն մէկը Դաշնակցական է, իսկ միւսը՝ չէզոք:

Հիմնականը այն է, որ Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ շարունակել հայ քաղաքական կեանքի ղեկավարութիւնը արտասահմանի մէջ մեր ժողովուրդի կենսական շահերէն թելադրուած:

Անցեալի փորձը ցոյց է տուած, որ Դաշնակցութեան ընդգրկած ուղղութիւնը փրկարար եղած է եւ մեր ժողովուրդը հեռու պահած զանազան արկածախնդրութիւններէ եւ անոնց առաջացնելիք աղէտներէն:

Այժմ աւելի քան անհրաժեշտ է, որ Դաշնակցութիւնը շարունակէ վարել մեր քաղաքական կեանքը, որովհետեւ միակ կուսակցութիւնն է, որ վստահութիւնը կը վայելէ տեղական ժողովուրդներուն, որոնք իրենց ընկերային գաղափարաբանութեամբ եւ հոգեբանութեամբ կեցած են դեմոկրատիկ աշխարհի կողքին:

Ներկայիս բոլոր ազգերու մէջ ալ, պետական եւ խորհրդարանական կեանքը վարելու կոչուած են բացառապէս քաղաքական կուսակցութիւնները: Չէզոք զանգուածը, ընտրութիւններու ընթացքին, իր քուէներով կուգայ համամտութիւն յայտնելու այս կամ այն կուսակցութեան վարած քաղաքականութեան: Այնպէս որ

քանչիւր բաց տեղին երեք թեկնածու կը ներկայանայ՝ երբեմն կը ստիպուին տրամադրելի տեղերուն հարիւրին տասը միայն տրամադրել օտարականներուն:

Մասնագիտական ճիւղերու համար բանուոր պատրաստելու գործին յատկացուած է 350 միլիոն, մարդ գլուխ 250 հազար ֆրանք: Այս պայմաններու մէջ ալ կարելի չէ ամբողջական գոհացում տալ բոլորին: Հիմա որ ստիճանաբար պիտի հաստատուի հաւասարութիւն՝ տեղացիի եւ օտարի խնդիրն ալ ինքնին պիտի լուծուի:

Խնդրուած է Ֆրանսական կառավարութենէն որ օտար աշխատաւոր դրուի Ֆրանսացի աշխատաւորին հետ մէկ գծի վրայ: Միաձոյլ ու համերաշխ այս գործակցութեամբ պիտի կազմուի աշխարհ մը ուր մարդիկ եւ ապրանքները պիտի ճամբորդեն առանց անցագրի:

Այս շահեկան հաւաքոյթը վերջացաւ ջերմ ծափերով:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ (Յառաջ).— Ինչպէս բուն գերման ժողովուրդը, այնպէս ալ հայկական գաղութը, թէեւ կ'ապրի բաժան–բաժան դարձած երկրին մէջ, բայց մէկ է սիրտով եւ մշակոյթով:

Մօտ մէկ ու կէս ամիս առաջ Պերլինի մէջ առիթ եղաւ վայելելու Վիեննայի հոգեւոր հովիւի ներկայութիւնը, որով եւ կատարուեցան յուղարկաւորութիւն, Պատարագի արարողութիւն, կնունք ինչպէս նաեւ մեռելօրհնէնք: Իսկ Յունիս 30ին Համպուրկի յայտնի առեւտրականներէն Պր. Արտաշէս Յարութիւնեանի յանկարծակի մահը պատճառ հանդիսացաւ այնտեղ հաւաքելու բացի Համպուրկի գաղութէն նաեւ ներկայացուցիչներ Վիեննայէն եւ Պերլինէն:

Հանգուցեալը, 56 տարեկան, եռանդուն եւ գործօն անդամ էր Համպուրկի գաղութին եւ պատերազմի ընթացքին բնակելով Վիէննա, այնտեղ ալ իր մասնակցութիւնը բերած է ազգային կեանքին: Իր մահը տեղի ունեցած է շատ յանկարծակի, օդանաւին մէջ, երբ ճամբայ պիտի ելլէր, դէպ ի Պարսկաստան: Իր ծննդավայրը, եղբայրը եւ քոյրը տեսնելու կարօտը սիրտը մնաց հէգ մեր հայրենակցին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մեծ հանդէսով եւ ի ներկայութեան հարիւրաւոր ազնիւ բարեկամներու, Համպուրկի մեծ գերեզմանատան մէջ: Եկեղեցական պաշտօնը եղաւ զուտ հայկական ծիսակատարութեամբ շնորհիւ Վիեննայի հոգեւոր հովիւ Եղիշէ Ծ. Վ. Իւթիւճեանի որ յատկապէս հրաւիրուած էր ինչպէս

ընտրութիւններու ժամանակ, քուէարկողները, հակառակ իրենց չէզոքութեան, հարկադրուած են կողմ դառնալ եւ ըստ իրենց նախասիրութեան քուէարկել այս կամ այն թեկնածուին:

Այն ժողովուրդները, որոնք կը գտնուին իրենց սեփական հայրենիքին մէջ, նուազ մտատանջուած են իրենց քաղաքական կեանքը վարող կուսակցութիւններու ուղեգիծով: Տարբեր է պարագան մեր ժողովուրդին համար: Օրինաւոր եւ կարգապահ քաղաքացի, այնուամենայնիւ Հայը ստիպուած է հետեւիլ այնպիսի ընթացքի մը, որ խորթ չթուի հիւրընկալ ժողովուրդներու մտայնութեան:

Մեր ժողովուրդը իր բոլոր խաւերով, լաւապէս ըմբռնած է, որ ներկայ պայմաններու մէջ, անակնկալներով եւ փոթորիկներով յղի այս օրերուն, մեր կուսակցութիւնը դարձեալ կ'իջնէ հրապարակ, Հայութեան լայն զանգուածներու աջակցութեան ապաւինելով:

Այս կերպով նաեւ հնարաւոր կը դառնայ սանձ դնել կարգ մը մարդոց յաւակնութիւններուն, որոնք այսպիսի պարագաներու միայն շահախնդրական նպատակներով հրապարակ կ'իջնեն:

նաեւ ապահովուած էր մասնակցութիւնը չորս դպիրներու, Պերլինէն:

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին բացի բուն հայկական գաղութէն եւ գերման շատ բարեկամներէ պարսիկ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ, (Համպուրկի գաղութը մօտ 2000 հոգի կը հաշուէն): Բոլոր բարեկամներու մխիթարութիւնը անոր մէջ էր որ հանգուցեալին որդին, ինքն ալ արդէն հայկ. ամուսնութիւն կնքած ազգային ոգիով տոգորուն երիտասարդ մըն է եւ պիտի շարունակէ իր հօր գործը արժանաւորապէս:

Ընդունելութիւններու առթիւ Պերլինի, Համպուրկի եւ Վիէննայի գաղութներու ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւն ունեցան մշակոյթի կապը պահելու եւ կազմակերպուելու համար՝ ինչպէս առաջ:

Պէտք չէ՞ր որ Փարիզի կաթող. պատուիրակը գոնէ հրահանգէր Վիէննայի հոգեւոր հովիւին, հովուել նաեւ գերմանախօս երկիրներու գաղութները:

Պ. Ֆ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԸՆԿԵՐ ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ (Յ. Իրազեկ) որուն մահը հաղորդած էինք վերջերս, վախճանէն մէկ օր առաջ ներկայ եղած է Թեհրանի Դաւթեան դպրոցի ամավերջի հանդէսին: Մնացած է մինչեւ գիշերուան ժամը 11, լաւ տրամադրութեամբ: Տուն մտնելէ ետք ժամը մինչեւ մէկ կ'աշխատի եւ առտուն մեռած կը գտնեն: Կը կարծուի թէ լուսաբացին յանկարծամահ եղած է սրտի տագնապի մը հետեւանքով: Թաղուած է Յունիս 21ին, ազգային յուղարկաւորութեամբ: Ներկայ եղած են հանրային եւ մշակութային միութեանց ներկայացուցիչները, ուսուցիչներ, աշակերտներ եւ ազգիր հայրենակիցներ եւ ընկերներ: Դագաղը ուսամբարձ տարած են եկեղեցի: Դամբանականներ խօսած են Յովհ. Ա. քհնյ. Հաճեան, ընկեր Մուշեղ Յովհաննիսեան (յանուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան), ընկեր Դաւիթ Փափազեան (յանուն Թեհրանի Թեմական Խորհուրդի) եւ Յովսէփ Թադէոսեան: Գերեզմանին վրայ խօսած են ընկեր Մարտիրոս Աւգալեան եւ Պ. Ջանի Հանանեան, Պարսիկ ուսուցչուհի Տիկին Հոման եւ Աւետիս Պուլուզեան: Դագաղին վրայ դրուած էին բազմաթիւ ծաղկեպսակներ:

ՄԵԼՊՈՒՐՆԻ մէջ (Աւստրալիա) Հայերն ալ մասնակցած են Անգլիոյ Եղիսաբեթ Բ. Թագուհիին Թագադրութեան թափորին: Գաղութը իր կարելին ըրած է որպէսզի մասնակցող հինգ Հայերը լաւագոյնս ներկայանան: Եռագոյնը իրենց ձեռքին մէջ, անոնք անցած են ազգային տարազներով, երբ կանչուած է «Արմենիա»ն: Այս թափօրին կը մասնակցէին 40 ազգեր այբուբենական կարգով եւ իրենց ազգային դրօշներով:

ԹԵՀՐԱՆԻ Սէյէտ Նորաշէն թաղամասին մէջ կ'ապրին 40 տուն Հայեր: Թաղը բոլորովին նոր է եւ Հայերով կազմուած: Իր ջուրով, ելեկտրական լոյսով եւ գեղեցիկ տուներով բոլորին ուշադրութիւնը կը գրաւէ: Տիկին Անահիտ Տէր Ստեփանեան հաւաքելով թաղին մանուկները փոքր դպրոց մը բացած է, քանի որ դժուար է անոնց համար քաղաքի դպրոցները յաճախել: Դպրոցը կը կոչուի «Տիկին Անահիտի դպրոցը»: Ամավերջի հանդէսին ներկայ եղած է նաեւ Թեհրանի Հայոց դպրոցներու տեսուչ Տոքթ. Յովհ. Հախնազարեան, Տիկին Ստեփանեան մինչեւ իսկ իր բնակարանը տրամադրած է այս գործին առանց նիւթական շահ ակնկալելու: Այս դպրոցին աշակերտները ամէն երեք ամիսը անգամ մը Թեհրան կ'երթան մասնակցելով «Բուշեշ» ազգ. դպրոցին քննութեանց: Տարեվերջին հինգ աշակերտներ ստացած են պետական վկայական:

ՔՂԻԻ ՀԱՅՐ. ընկերութեան ԺԹ. պատգամ. ժողովը տեղի ունեցած է Կրենիթ Սիթիի մէջ (Մ. Նահանգներ): Ժողովին մասնակցած են Ամերիկայի եւ արտասահմանի մասնաճիւղերը 24 ձայնով: Տեղեկագրէն կ'երեւայ որ Կեդր. վարչութիւնը, անթերի պահած է իր հաշիւները եւ գործադրած նախորդ պատգ. ժողովի որոշումները, նպաստներ բաշխելով ուսանողներու եւ չքաւորներու: Ժողովը որոշած է աւելցնել ուսանողներու թիւը, երեք նոր ուսանողներ պահելով միջնակարգ վարժարաններու մէջ: Այս առթիւ հանգանակութիւն մը կատարուած է ներկաներուն մէջ, 50 – 25 - 20 – 15 – 5 տոլարներով: Միութեան նախագահը Պ. Հէրրի Գալայճեան նուիրած է 250 տոլար: Ընդհ. գումար 1310 տոլար:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ֆրանսական բժշկ. համալսարանը աւարտած են այս տարի հետեւեալ հայ ուսանողներ,— բժիշկներ.— Օր. Ատրինէ Գարագաշեան, Պ. Պ. Յակոբ Գրգաշարեան, Հանրի Ճանեան, Կարապետ Ֆէթթէլեան: Դեղագործ. Օրիորդներ Շաքէ Թիւթիւնճեան, Այտա Պալիկեան, Պ. Հրաչ Թուրիկեան: Ատամնաբոյժ. Պ. Պ. Խաչիկ Գոնեալեան, Ժագ Պահատըրեան, Արամ Եագլեան, Կարպիս Պէհեանիկեան, Նշան Թօսունեան: Հիւանդապահուհի՝ Օր. Ժանին Գասպարեան:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Մոնթեվիտէոյի մէջ (Ուրուկուէյ) մեռած է ընկեր Արամ Շահբիկեան: Նախ գացած էր Պուէնոս Այրէս, ուր հիմը դրած է Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին: 1917էն ի վեր հաստատուած էր Մոնթէվիտէօ, ուր նոյնպէս կազմած էր Հ. Յ. Դ. կոմիտէ մը:

ՔՈՐԷԱՅԻ հելլենական զօրագունդէն Սելանիկ վերադարձողներուն մէջ է նաեւ կարիճ հայորդի մը, Յովհաննէս Օհանեան: Կռիւին մէջ միշտ առաջին, իր ստանորուն պարծանքն էր, կ'ըսեն յունական թերթերը: Սակայն ռումբի կտոր մը կը ջախջախէ գանկին տեսողութեան ջիղը եւ այժմ կոյր է, ինչպէս կը գրէ Ազատ Օր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Մեր պարտականութիւնն է գտնել թէ ինչպէս ըրած է այս խաղը: Յետոյ վերջին ակնարկ մը նետելով Րէչէթի մարմնին ըսաւ.

— Այլեւս ուրիշ ընելիք բան մը չմնաց հոս. երթանք Պ. Պուքի մօտ:

ԳԼՈՒԽ Ը.— ԱՐՄՍԹՐՈՆԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Պուք կը ճաշէր երբ Փուարօ եւ բժիշկը ներս մտան:

— Ի՞նչ լուր:

— Րէչէթի ինքնութիւնը երեւան ելաւ, հիմա գիտեմ թէ ան ինչու Ամերիկայէն խոյս կուտար, ըսաւ Փուարօ յաղթական շեշտով մը:

— Ո՞վ է եղեր:

— Կը յիշէ՞ք Արմսթրոնկի դէպքը: Րէչէթի բուն անունն էր Քասէթթի եւ ըսպաննած էր փոքրիկ Տէյզի Արմսթրոնկը:

— Հիմա կը յիշեմ այդ անունները, սակայն ոչ մանրամասնութիւնները:

— Ես պատմեմ: Գնդապետ Արմսթրոնկ անգլիացի հօրմէ եւ ամերիկացի մօրմէ ծնած էր: Մայրը միլիոնատէր Վան Տէր Հալթի աղջիկն էր: Արմսթրոնկ ամուսնացաւ ամերիկացի նշանաւոր դերասանուհի Լինտա Արտէնի աղջկան հետ եւ աղջիկ զաւակ մը ունեցաւ: Խենդի նման կը սիրէր իր մէկ հատիկ զաւակը, Տէյզին: Երբ փոքրիկը երեք տարու եղաւ, տղու դողեր փախցուցին զայն, եւ հսկայական գումարի մը փոխարէն միայն խոստացան ծնողներուն յանձնել: Մանրամասնութեանց մէջ պիտի չմտնեմ:

Գնդապետը եւ կինը վճարեցին ուզուած գումարը՝ երկու հարիւր հազար տոլար, սակայն փոխարէն ստացան Տէյզիի անշունչ մարմինը: Ժողովրդային ցոյցեր կազմակերպուեցան այն ատեն: Ողբերգութիւնը դեռ չէր վերջացած: Տիկին Արմսթրոնկ այդ շրջանին երկրորդ զաւակի մը կը սպասէր, իր զաւկին դիակը տեսնելով չափազանց կը յուզուի եւ կը մեռնի, իրեն հետ կը մահանայ նաեւ զաւակը որ չէր ծնած: Ամուսինն ալ այս ցաւերուն չդիմանալով անձնասպան եղաւ:

— Ինչ ողբերգութիւն, Աստուած իմ, հիմա կը սկսիմ վերյիշել, ըսաւ Պ. Պուք, սակայն կարծեմ այդ միջոցին ուրիշ մահ մըն ալ պատահած էր:

— Այո, լաւ չեմ յիշեր Ֆրանսացի թէ զուիցերիացի աղջնակ մըն էր մեռնողը, Տէյզիի մանկատածն էր: Ոստիկանութիւնը կը կասկածէր թէ ան ոճրագործներուն մասին տեղեկութիւն ունէր եւ չէր ուզեր տալ: Երկարօրէն հարցաքննեցին զինքը, աղջիկը միշտ կ'ուրանար: Ի վերջոյ չէր կրցաւ դիմանալ այս տաժանելի հարցումներուն եւ պատուհանէն վար նետուեցաւ: Յետոյ երեւան ելաւ թէ խեղճ աղջիկը բոլորովին անմեղ էր:

— Յետո՞յ:

— Վեց ամիս վերջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Քասէթթի անունով մէկը, որ փոքր տղաքը կը փախցնէր: Հիանալի կազմակերպութիւն մը ունէր եւ բազմաթիւ ողերու գլուխը անցած էր: Մեծ հարստութիւն մը դիզած էր, որուն շնորհիւ յաջողեցաւ ձեւ մը գտնել եւ ազատիլ արդարութեան ճիրաններէն: Եթէ Ամերիկա մնացած ըլլար ժողովուրդը ողջ պիտի չձգէր զինքը: Ահաւասիկ այս Քասէթթին է որ անունը Րէչէթի փոխած էր եւ շնորհիւ իր հարստութեան իշխանավայել կեանք մը կ'ապրէր ճամբորդելով անդադար, անշուշտ իր հետքը կորսնցնելու համար:

— Ահ, գազանը, գոչեց Պ. Պուք, հիմա այլեւս չեմ ցաւիր որ մեռած է:

— Կատարելապէս իրաւունք ունիք:

— Այսուհանդերձ կը ցաւիմ որ մեր շոգեկառքին մէջ պատահած է ոճիրը: Ի՞նչ է ձեր կարծիքը, Պ. Փուարօ: Ո՞վ սպաննած է զայն:

— Այդ հարցումին պատասխանը գտնելէ շատ հեռու ենք տակաւին: Եթէ չեմ սխալիր ոճրագործը այրած է այն թուղթի կտորը որուն վրայ Արմսթրոնկի խնդրին մասին բան մը գրուած էր, ահաւասիկ մեր ձեռքը գտնուած ամէնէն զօրաւոր փաստը:

— Արմսթրոնկ ընտանիքին անդամներէն ո՞վ ողջ է արդեօք:

— Դժբախտաբար չենք գիտեր, միայն լսած եմ թէ Տիկին Արմսթրոնկ քոյր մը ունէր:

Բ. ՄԱՍ

★

ԳԼՈՒԽ Ա.— ՆՆՋԱՐԱՆ ՎԱԳՈՆԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Ճաշարան վագոնը պատրաստ էր եւ Փուարոյի տրամադրութեան տակ դրուած: Հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը նստած էր սեղանի մը առջեւ եւ կը դիտէր Պոլիս – Քալէ շոգեկառքին յատակագիծը: Իւրաքանչիւր բաժնեակի ճամբորդին անունը արձանագրուած էր կարմիր մելանով: Սեղանին վրայ դիզուած էին անցագրերն ու տոմսակները:

— Լաւ, հիմա կրնամ սկսիլ հարցաքննութիւններս, ըսաւ Փուարօ դառնալով Պ. Պուքի, որ անձայն զինքը կը դիտէր: Նախ կ'ուզեմ տեսնել ննջարան վագոնի պաշտօնեան: Դուք հաւանաբար կը ճանչնաք զինքը. ի՞նչ տեսակ նկարագիր մը ունի, վստահելի՞ է:

(Շար.)

բռնակելու ամէն անհրաժեշտ օգնութիւն, ուտեստներով կամ ուրիշ միջոցներով»:

Մոսկուայէն առաջ, արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնն ալ մերժած էր ամերիկեան առաջարկը, իբրեւ «նախատինք» եւ «գրգռիչ քայլ մը»: Վարչապետը, Կրօթիվոլ իր յայտարարութեան մէջ կ'ըսէր թէ Մ. Նահանգները փորձ մը կը կատարեն «ամերիկեան լրտեսութեան ցանցեր կազմելու համար» Գերմանիոյ խորհրդային շրջանին մէջ: Այս յայտարարութիւնը աւելի կծու բառեր կը գործածէ քան Մոսկուայի ծանուցագիրը:

Հակառակ այս ժխտական դիրքին, Մ. Նահանգները ետ չեն առած իրենց առաջարկը:

ԲԵՐԻԱՅԻ ԴԱՏԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ այն Գերագոյն Ատեանը որ պիտի դատէ Բերիան, կը բաղկանայ 78 անդամներէ եւ 35 ատենակալներէ (այս վերջինները ժողովուրդին կողմէ ընտրուած): Նախագահն է Անատոլ Վոլին, որ այդ պաշտօնը կը վարէ 1949էն ի վեր:

Խորհրդային մամուլը, կուսակցական եւ պետական բոլոր կազմակերպութիւնները կը շարունակեն անխնայ ձաղկել Բերիին գործերը: Նախկին Նախարարը, որ ահուսարսափ կը տարածէր տարիներէ ի վեր, իբրեւ ամենազօր վարիչը Չէկային: Իրար կը հրմշտկեն վարկաբեկիչ ածականները,— «Դաւաճան, նոր Թիթօ, այլասերած ուրացող, երիցս գեհենաարժան, անխղճեալ արարած, մարդկային նեխած տականք» եւ ուրիշ ինչ որ կրնայ երեւակայել:

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Մոսկուա երբեք տրամադիր չէ բարեխօսելու իր ընթացքը արեւմտեան պետութեանց հանդէպ:

«Փրաւտա», կուսակցական պաշտօնաթերթը, կրկին կ'ազդարարէ.— «Երբեք ոեւէ Բերիա պիտի չկրնայ խորտակել մեր երկրին ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը: Խորհրդային ժողովուրդները ատելութիւն եւ զայրոյթ կը զգան այդ ստոր գրգռիչին հրէշային ծրագիրներուն հանդէպ»:

ԱՆԳԼԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸ

Անգլիացի օդաչու սպայ մը անհետացած էր Իսմայիլիայի շրջանին մէջ (Սուէզ): Անգլ. հրամանատարը վերջնագիր մը ուղղեց, պահանջելով անմիջապէս արձակել օդաչուն: Եգիպտոս մերժեց: Նախարար Սալէմ յայտարարեց այս առթիւ.—«Մենք միայն մէկ թշնամի ունինք,— այն որ բռնագրաւած է մեր երկիրը: Անգլիացիներուն յարուցած միջադէպերը այդ կ'ապացուցանեն եւ մենք երախտապարտ ենք ատոր համար: Ոչ մէկ երկիր իր ազատութիւնը շահած է առանց արիւնահեղութեան: Մենք ծարաւ ենք այդ արեան, ուրեմն թող Անգլիացիները սկսին երկուշաբթի առտու ժամը 9ին»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Նախարարին կզակը կը դողար, այս բառերը արտասանած ատեն եւ ամբողջ մարմնով քրտնած էր: Իր յայտարարութեան համաձայն, կառավարութիւնը չի գիտեր, թէ ինչ եղած է Անգլիացի օդաչուն: Անգլիացիները «չափազանց ծանրակշիռ» կը նկատեն այս անհետացումը:

ՏԱՍԸ ՖՐԱՆՔՆՈՑ մետաղ դրամները արժէք պիտի չունենան Օգոստ. մէկէն սկսեալ: Պիտի փոխանակուին մինչեւ 1953 Հոկտ. 31: Պաշտօնաթերթը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ թէ հարիւր ֆրանքնոց նոր դրամներ պիտի կոխուին պղինձէ եւ նիքելէ:

ԱՂԱ ԽԱՆԻ կնոջ գոհարեղէններուն գողութեան առթիւ, դատական նախարարութիւնը բոլոր պաշտօններէն դադրեցուց ոստիկանութեան նախորդ վերատեսուչը, Պերթօ, որուն դէմ ծանր ամբաստանութիւններ ուղղած էր դատական ոստիկանութեան նախկին տնօրէնը, Պ. Վալանթէն: Այս վերջինին դէմ ալ քննութիւն բացուած է:

ԹՈՒՐՔԻԱ պատրաստած է Մոսկուայի վերջին ծանուցագրին պատասխանը եւ պիտի յանձնէ մօտերս:

ՍՈՒՐԻՈՅ հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ զօր. Շիշաքլի, Յուլիս 12ին: Արձանագրուած 980.000 ընտրողներէն 850.000ը իրեն տուած էին իրենց քուէները: Միեւնոյն ատեն սկսաւ նոր սահմանադրութեան գործադրութիւնը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ մերժեցին Թէլ Ավիվին Երուսաղէմ փոխադրել իրենց դեսպանութիւնը, միջազգային քաղաք համարելով Երուսաղէմը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Նախաձեռնութեամբ Սէն Լուի Հ.Յ.Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը Տիկին Եօթնեղբայրեանի օդասուն ագարակին մէջ: Նոր Սերունդի Սիամանթօ թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի խիստ զըւարճալի զաւեշտ մը:

ՍԱՄԱԹԻԱՅԻ ԱԲԻԿ ԱՂԱ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ տեղւոյս Նոր Սերունդի Նըւագախումբին:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին: Կը մասնակցին Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Շաթօ տը լա Ռօշվեռթ, կանանչ դղեակի կանանչազարդ պարտէզին մէջ: Ռիւ տէ Քլէման - Թի Թ, Սէն Ժիւլիէն:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, երգ, արտասանութիւն: Առատ խմելիք, չիչ խորոված, պաղպաղակ: Քաղաքի Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը: Մուտքը ազատ է

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտագնացութիւն մը Սէն Ժէմէն Ան Լէի գեղեցիկ անտառին մէջ, այս երեքշաբթի օրը: Զանազան անակնկալներ եւ կերուխում, հաճելի օր մը անցընելու համար:

Օթօպիւսները կը մեկնին Փլաս Պուլվառ Քառնոյէն առտուան ժամը 8ին: Արձանագրութեան համար դիմել ընկեր Յովհաննէս Զէրչեանի եւ Բարթող Փափազեանի: Երթեւեկի գինը է 300 Ֆրանք:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն - Սալնոյ Զօրի Հայր. միութեան, Մարսէյլ:

Յուլիս 19ի կիրակին, ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պէլվէտէրի հանրածանօթ զովասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՌՆԻԿ ՏԷՐՈՅԵԱՆ: Կը բանախօսէ հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Ամիրաեան եւ զաւակները, եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին ողբացեալ՝

ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» Ալֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 19 Յուլիս Ուլկաթի ծովափը, (Տօվիլի մօտ):

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով արձանագրուիլ փափաքողները դիմեն Նոր Սերունդի անդամներուն կամ հեռաձայնել Գալուստեանի, ENT. 33 - 87

Օթօքարը կը մեկնի առտուն ժամը 6.30-ին, Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ:

Երթեւեկի ծախքն է 1100 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ:

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ուզեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին: Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Այն ծնողները որոնք կ'ուզեն օդափոխութեան կայան ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է օր առաջ արձանագրել տալ, 194 ռիւ Վանտօմ, Տիկին Այվազեանի մօտ:

× Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը «Կապ. Խաչի Օրը» կը տօնէ այս կիրակի, 19 յուլիս, Տէսինի անտառը, Քաֆէ Լաֆարկի մօտ:

Օթօքարները պիտի մեկնին Փլաս Կիշարէն ժամը 9ին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Օգոստոսին, Կրընոպլի մօտ, Օր Ժառի

Այն անդամները որ կը փափաքին մասնակցիլ, դիմեն Եդուարդ Մաւեանի, 2 ռիւ տէ Տարտաճէ, Փարիզ (17):

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանդա – քարթեր իրենց հաշիւները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը՝ 5 ռիւ Պօնֆուա, Լիոն:

ԻՍԻ.— Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Անկիւեան 2000, Հրանդ Մինասեան, Տիկ. Պասըրմաճեան, Կիւլպէնկ Աշնանեան հազարական, Ռմն 500 ֆրանք:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Համախարբերդ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Պ. Կիրակոս Կիւմիւշեանի որ հիւանդանոց փոխադրուած է գործողութեան մը հետեւանքով եւ արագ ապաքինում կը մաղթէ իր սիրելի նախագահին:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 16 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7117 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2528

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ԳԵՀԵՆԱՊԱՐՏԸ »

Գոյնզգոյն ածականներ իրարու վրայ կը բարդուին, դժոխքի մուրով ծեփելու համար երէկուան կուռքը, Լաւրենտի Բերիան։

Ազդանշանը տուին Մոսկուայի երկու պաշտօնաթերթերը, «Փրաւտա» եւ «Իզվեստիա», ճոխացնելով Կեդր. Կոմիտէին ամբաստանագիրը։ Եւ արդէն ունինք հետեւեալ որակումները.—

Դաւաճան, դասալիք, ժողովուրդի եւ կուսակցութեան թշնամի, այլասերած դրուժան, անիծեալ արարած, նոր Թիթօ, երիցս գեհենապարտ, մարդկային նեխած սականք, վարձկան միջազգային աշխարհակալութեան, փսխուած աղտեղութիւն եւայլն։

Երբ կեդրոնը այսքան մաղձ եւ թոյն կը հոսեցնէ, անշուշտ ծայրագաւառները եւ երկրորդական թերթերը հազար կտոր կ՚ըլլան, իրար գերազանցելու, այլ մանաւանդ կասկածելի չերեւալու համար։

Երեւանի մէջ կը գտնուի աւան մը, «Բերիա»։ Անշուշտ փութացին ջնջել, նոր անուն մը փակցնելով (Մալենկով?)։

Ամբաստանեալը քուրջի կտոր մըն է այլեւս, որուն վրայ կոխոտելու իրաւունք ունի ամէն մարդ։

Բոլշեւիկեան աւանդութիւն է, — նախ բարոյապէս մեռցնել, յետոյ ֆիզիքապէս ոչնչացնել։

Այսպէ՛ս «մաքրեցին» անհամար ականաւոր դէմքեր, մանաւորապէս 1936-37-ին, երբ գնդակն ու մտրակը անխնայ կը գործէին, ոչնչացնելով կուսակցութեան հիմնադիրները եւ տեսաբանները, Կեդր. Կոմիտէներու եւ կառավարութեանց անդամները, զօրավարներ եւ ուրիշ ամէն տեսակ հեղինակութիւններ։

Այսպէս անճիտուեցան, նաեւ, Խ. Հայաստանի քաղաքական եւ կուսակցական վարիչները, մտաւորականութեան հետ։

Թերթերը անլուր մեղքեր կը վերագրեն Կովկասի երբեմնի փոխարքային, որ դիրքէ դիրք ցատկելով, դարձաւ մառեշալ, ներքին գործերու նախարար եւ փոխվարչապետ։ Եւ մանաւանդ Սթալինի աչքին լոյսը, իբրեւ վերատեսուչ ներքին ապահովութեան (Չեկա)։

Վրացի Բերիան համբաւ շինած էր 1916էն ի վեր, իբրեւ թունդ բոլշեւիկ։

Աւելի առաջ, դպրոցէն վռնտուած էր, նախատական ծաղրանկար մը գծած ըլլալով ցարի մասին։ Չկար ճակատ մը ուր մոլեռանդօրէն գործած չըլլար, ի փառս կուսակցութեան։

Ի՞նչպէս կ՚ըլլայ որ յանկարծ սեւ ցանկը կ՚անցնի, լեռնակուտակ մեղքերու բեռի մը տակ։

Իրականին մէջ, հրէշային գործերու գերակատար մըն էր ան, եւ կը փառաբանուէր իբրեւ հերոս։

Ուրեմն իր գործած արիւնազանդ բռնութեանց եւ մոնկոլեան նախճիրներուն հաշուեյարդա՞րն է որ կը կատարեն։

Ոչ։ Պարզապէս «պալատական դաւ»։

Եթէ Մ. Բէմալ առտու մը կախաղան բարձրացուց Իթթիհատին կարգ մը վարիչները, Իզմիրի մէջ, հայկական ջարդերուն հետ հեռաւոր կապ անգամ չունէին իր մահավճիռները։

Իշխանութեան կռիւ էր։ Ապագայ Ա. Թաթիւրքը լրջօրէն կը վախնար որ եթէ մրցակից ուժը չգլխատէ, կրնայ վտանգաւոր դառնալ իրեն համար։

Նոյն մտավախութեամբ կը գործեն Կրեմլինի այսօրուան տէրերը։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, եթէ Մալենկով աւելի շուտ չշարժէր, ինք պիտի մտնուէր այն վիճակին ուր կը գտնուի այսօր «մառեշալ» Բերիան։

Իրեն վերագրուած մեղքերուն խուրաքանչիւրը մահացու գնդակ մըն է։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆ ՄՈՍԿՈՒԱՆ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Յուլիս 14-ին վերջացուցին իրենց խորհրդաժողովը Ուաշինկթընի մէջ, երկու զեկոյցներ հրատարակելով։

Առաջին զեկոյցով կը ծանուցանեն թէ որոշած են, խորհրդակցաբար գերման դաշնակցային կառավարութեան հետ, Չորսերու ժողով մը գումարել յառաջիկայ աշնան։ Այս ժողովին նպատակը պիտի ըլլայ ուղղակի քննել Խ. Միութեան հետ այն առաջին ձեռնարկները որ կրնան գոհացուցիչ լուծումի մը առաջնորդել գերմանական հարցը, այսինքն ազատ ընտրութիւններ կատարել եւ կառավարութիւն մը կազմել միացեալ Գերմանիոյ համար։ Այդ խորհրդաժողովը պիտի քննէ նաեւ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը։

Այս առթիւ երեք նախարարները կը շեշտեն թէ Պերլինի եւ խորհրդային շրջանի վերջին «ծանրակշիռ դէպքերը» կ՚ապացուցանեն «այդ շրջաններու ժողովուրդներուն կամքը եւ աննկուն վճռականութիւնը՝ ազատութիւն եւ անկախութիւն ստանալու»։ Յետոյ կը բացատրեն թէ Գերմանիոյ մօտալուտ վերամիացումը մեծապէս պիտի նպաստէ միջազգային կացութեան մեղմացման եւ կը մաղթեն որ Խ. Միութիւնը այս հարցերուն մօտենայ հաշտարար տրամադրութեամբ։ «Այդպէս ընելով Խ. Միութիւնը պիտի նպաստէ տեւական խաղաղութեան մը, ապահովութիւն ընծայելով բոլորին»։

Զեկոյցը շօշափելով ուրիշ միջազգային խնդիրներ, կ՚ըսէ թէ երեք նախարարները ուժգնօրէն պիտի շարունակեն այն քաղաքականութիւնը որուն վրայ համաձայնած են իրենց կառավարութիւնները՝ Ատլանտեան դաշինքի շրջանակին մէջ։ Երեք կառավարութիւնները որոշած են, համաձայն այդ դաշինքին, ապահովել իրենց ժողովուրդներուն ազատութիւնը, հասարակաց ժառանգութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը որոնք հիմնուած են ժողովրդապետութեան, անհատական ազատութեան եւ իրաւունքի սկզբունքներուն վրայ։ Անոնք վճռած են շարունակել հասարակաց պաշտպանութեան ճիգերը, դարմանելու համար ուժերու ներկայ անհաւասարակշռութիւնը եւ այսպէս նպաստելու համար հաւաքական ապահովութեան եւ միջազգային խաղաղութեան։ Այս առթիւ անգամ մը եւս հաստատեցին թէ Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքը էական տարր մը կը կազմէ երեք պետութեանց պաշտպանութեան եւ արտաքին քաղաքականութեան։

Երկրորդ զեկոյցը կը վերաբերի Ծայր. Արեւելքի և ազդարարութիւն մըն է՝ ուղղուած կարմիր Չինաստանի։ Երեք նախարարները դիտել կուտան թէ Քորէայի մէջ զինադադար մը պէտք չէ իբրեւ հետեւանք ունենայ վտանգել խաղաղութիւնը Ծայր. Արեւելքի ուրիշ որեւէ մէկ մասին մէջ։ Յետոյ, կ՚ազդարարեն թէ պիտի շարունակեն իրենց ներկայ քաղաքականութիւնը Չինաստանի հանդէպ, նոյնիսկ Քորէայի զինադադարէն վերջ։

Այս առթիւ զեկոյցը ջերմապէս կը գնահատէ Ֆրանսայի հերոսական ճիգերը՝ Հնդկաչինի մէջ, ինչպէս եւ անոր վերջին առաջարկները՝ անկախութիւն շնորհելու համար երեք երկիրներուն։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է Յուլ. 28ին, վաւերացնելու համար Բերիայի պաշտօնանկութիւնը։ Անշուշտ պիտի զբաղի նաեւ ուրիշ խնդիրներով։

ՅՈՒԶՈՒՄՆԱԼԻՑ ՎԻՃԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Անգլիացի օդաչու տասնապետի մը անհետացումը նորէն ծանրացուց անգլեւեգիպտական յարաբերութիւնները։ Երկու կողմերն ալ բացառիկ միջոցներ ձեռք առած են, ի նախատեսութիւն զանազան անակնկալներու։

Երկու օրէ ի վեր յարաբերական հանդարտութիւն մը կը տիրէր Սուէզի շրջանին մէջ. բայց Գշ. օր Եգիպտոսի նախարարներէն Սալահ Սալէմ յայտարարեց թէ անգլ. զօրքը սպաննած է երկու Եգիպտացիներ, Զրանզքի շրջանին մէջ։ Այս առթիւ կ՚ըսէ թէ կառավարութիւնը դժուարաւ կը զսպէ ժողովուրդին գայրոյթը, իբրեւ հետեւանք անգլ. բանակին ձեռք առած միջոցներուն եւ թէ յանձնարարուած է Ուաշինկթընի եգիպտական դեսպանին տեղեակ պահել ամերիկեան կառավարութիւնը։ Հեռագրի մը համաձայն, նախարարը խօսած ատեն սեղանի վրայ ունէր տասը հազար բողոքի հեռագիրներ երկրին զանազան մասերէն։

Անգլ. իշխանութիւնները կը շարունակեն հարցաքննել եւ խուզարկել ճամբորդները՝ Սուէզի շրջանին մէջ։ Այս առթիւ կը կեցնեն ինքնաշարժները եւ ուրիշ ամէն տեսակ կառքեր։ Թղթակիցները կ՚ըսեն թէ ստիպուած են երկու ժամ սպասել, ճամբան շարունակելու համար։ Եգիպտոս միշտ կը մերժէ որեւէ պատասխանատուութիւն անգլիացի օդաչուին անհետացման մասին։ Գնդ. Սալէմ նոր ճառ մը խօսելով ազդարարեց.

— «Հրացանները եւ ուրիշ զէնքեր կիներու պայուսակներուն մէջ պահուած չեն, ոչ ալ գիւղացիներու շալվարներուն մէջ։ Մենք գիտենք թէ ո՛ւր են զէնքերը եւ երբ իրապէս ուզենք գործածել զանոնք գիտենք թէ ինչպէս պիտի գործածենք»։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հեռագիրները կը հաստատեն թէ Լիբանանի երեսփ. ընտրութեանց մէջ, որոնք սկսան շաբաթ օր, յաղթական հանդիսացած է նախկին վարչապետ Սամի պէյ Սոլհի խմբակցութիւնը։ Այս առթիւ թերթերը կը գնահատեն բանակին դիրքը, դիտել տալով թէ ճիշդ ժամանակին միջամտեց եւ ձերբակալեց խումբ մը խանգարիչներ։ Յաջորդ ընտրութիւնները պիտի կատարուին Յուլիս 19ին՝ հարաւային Լիբանանի եւ Պեքաայի մէջ, 26ին՝ Տրիպոլիսոյ եւ հիւսիսային Լիբանանի մէջ։

Ինչպէս գրած էինք արդէն, շաբաթ օր ընտրուած են նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան երկու թեկնածուները, ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Պ. Տիգրան Թոսպաթ, ջախջախիչ պարտութեան մը մատնելով հակառակորդները։

Սամի պէյ Սոլհ այն վարչապետն է որ տապալեց հանրապետութեան նախորդ նախագահը՝ Էլ Խուրին, 1952 Սեպտ.ին։

× Վերջին հեռագիրներու համաձայն, այժմէն իսկ բուռն պայքար մը բացուած է հարաւ. Լիբանանի մէջ։ Կիրակի օր թակարդ մը լարուած էր նախկին երեսփոխան Ալի Պիզիի դէմ որ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ գլուխէն մտրակի հարուածներով։ Ցարձակումէն ետք բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան։ Զահրանի մէջ ալ դէպքեր պատահեցան։ Կառավարութիւնը կարեւոր ուժեր ղրկեց, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։

80.000 ՉԻՆԱՑԻՆԵՐ յարձակեցան հարաւ. Քորէայի վրայ, ճեղքելով ճակատը։ Երկու տարիէ ի վեր այսքան ուժգին յարձակում գործուած չէր։ Հակառակ այս արշաւանքին, Այզընհաուըր լաւատես կ՚երեւայ զինադադարի մասին։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները.—

Տիկին Ա. Մէրայտարեանէ (Լիոն) հազար ֆրանք։

Տէսինի Ռազմիկներու Միութենէն 500։

Պ. Ղ. Պօղոսեան (Մարսէյլ) հազար ֆրանք իր հօր՝ Զօհրապ Պօղոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔ ՄԸ ՅՈՒԼԻՍ 14-Ի ԱՌԹԻՒ

ԵՕԹԸ ՄԵՌԵԱԼ, 136 ՎԻՐԱՒՈՐ (82Ը ՈՍՏԻԿԱՆ)

Երեքշաբթի օր արիւնալի դէպք մը տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, Փլաս տը լա Նասիոն, Յուլիս 14ի տօնին առթիւ։

Ներքին գործերու նախարարութեան զեկոյցը կ՚ըսէ.—

Այն թափօրը որ Պասթիյէն Նասիոնի հրապարակը կ՚երթար այս տարի, կը բաղկանար տասը հազար ցուցարարներէ։ Գրեթէ կէսը հիւս. Ափրիկեցիներ էին որոնք թափօրին վերջին մասը կը կազմէին։ Երբ հրապարակին բարձունքը հասան, եւրոպական տարրերուն ցրումը տեղի ունեցաւ առանց միջադէպի։ Ընդհակառակն, Հիւս. Ափրիկեցիները ուզեցին շարունակել իրենց ցոյցը Թրօն տը Վէնսէնի վրայ։ Ոստիկանութեան տեսուչը, որ առանձին էր, հրաւիրեց այս ցուցարարներուն վարիչները յարգել ցրուելու հրամանը։

Ասոր վրայ երկու հազար Հիւս. Ափրիկեցիներ ձեռք առնելով ամէն տեսակ իրեր (սալայատակի քար, երկաթի կտոր, սեղաններ եւ աթոռներ), ոմանք ալ զինուած՝ դանակներով, վայրենօրէն յարձակեցան ներկայ փոքրաթիւ ոստիկաններուն վրայ։ Երեք ոստիկանական կառքեր կրակի տրուեցան։ Ցանկարծ պաշարուելով եւ օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան դիմելով, քանի մը ոստիկաններ ստիպուեցան գործածել իրենց զէնքերը։

Ոստիկաններուն մէջ կան 82 վիրաւորներ, որոնց 19ը ծանրապէս զարնուած ըլլալով հիւանդանոց փոխադրուեցան։ Ցուցարարներէն հիւանդանոց փոխադրուած են 44 հոգի, մեռած՝ եօթը հոգի։ Խռովութիւնը որ սկսած էր ժամը 17.15ին, արագօրէն զսպուեցաւ եւ անդորրութիւնը կատարելապէս վերահաստատուեցաւ ժամը 18ին»։

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տեղական թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Ընդհարումը տեղի ունեցաւ երբ ցուցարարներու բազմութիւնը ապաստան կը փնտռէր տեղատարափ անձրեւի մը դէմ։ Ոստիկանութիւնը փորձեց ետ մղել ցուցարարները։ Ցանկարծ կռիւ մը պայթեցաւ, ճակատամարտի մը վերածուելով։ Անձրեւը երկար չտեւեց եւ ցուցարարները առիթէն օգտուելով կրակի տուին երեք ոստիկանական կառքեր։ Սալայատակի քարեր, սրճարաններու աթոռներ եւ ուրիշ ամէն տեսակ իրեր կ՚արձակուէին աջ ու ձախ։ Բարեկամներ շրջապատեցին Մարսէլ Քաշէնը։ Ներկայ էին նաեւ համայնավար կուսակցութեան միւս վարիչները, Ժաք Տիւքլօ, Լէոն Մովէ եւն.։ Համայնավարներուն գլխաւոր մտահոգութիւնն էր «Պաշտպանութիւն ազատութեանց»։ Կը պահանջէին ազատ արձակել իրենց բանտարկեալները, յարգել խորհրդարանական առանձնաշնորհը, դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը, վերացնել ճակատ բացող տեղծել եւն.։

Ուրիշ միջադէպ մըն ալ ծագեցաւ, երբ թափօրը նոր ճամբայ ելած էր։ Քաղաքային օդաչու զինուորներ թափօրին մէջ մտնելով փորձեցին վար առնել...

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ, ՁԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԸ

Գ.

Ընդհանրապէս, ամէն ժողովուրդ կ՚արհամարհէ օտարը: Հելլէնները բարբարոս կ՚անուանէին բոլոր այն ժողովուրդները, որոնք հելլէն չէին, — բարբարոս կը նշանակէր, սկիզբները, միայն օտարական, (բառը ծագումով սանսկրիտեէն է եւ կը նշանակէ թոթով): Յետոյ Հռովմայեցիներն առին այս բառը, բարբարոս կոչելով բոլոր օտար ժողովուրդները: Ի վերջոյ գործածեցին քրիստոնեաները, հեթանոսներու համար: (Պօղոս Յոյները կը զատէ բարբարոսներէն):

Հրեաները եւս կոյիմ կը կոչէին բոլոր անոնք որ Հրեայ չէին: Լատիներէն լեզուն այդ բառին համարժէք կը դնէ gentil.

Արդ, Հին Կտակարանի լեզուով՝ կոյիմ կը նշանակէ ոչ միայն այլազգ, այլ եւ խառնիճաղանճ բազմութիւն, (Յովէլ գործածած է նաեւ մարախներու բազմութեան համար): Հետեւելով Հրեաներուն, որոնք կոյիմ կը կոչէին ոչ - Հրեաները, իրենց կարգին՝ քրիստոնեաները սկսան կոյիմ կոչել ոչ - քրիստոնեաները: Քրիստոնէութեան առաջին պայքարներու շրջանին՝ Յոյնն էր, ընդհանրապէս, որ պաշտպանած էր Քրիստոնեաները ամէնուրեք, այնպէս որ Աստուածաշունչի կարգ մը թարգմանութեանց մէջ՝ կոյիմ բառին համապատասխան դրուած է Յոյն անունը (Հռովմ. Ա. 16), իսկ հայ թարգմանութեանց մէջ՝ հեթանոս բառը, որ յունարէն էթնոս = ժողովուրդ բառն է: Բայց հեթանոս բառը հետզհետէ ստացաւ վատթար նշանակութիւն մեր մէջ, ինչպէս կոյիմ բառը՝ Հրեաներուն մօտ:

Գալով իրենց՝ Հրեաները լէօմիմ կը կոչէն իրենց ժողովուրդը, — այս բառը կը նշանակէ ժողովուրդ մը, որ մաքուր է ծագումով:

Ահա այս ժողովուրդն է, «ընտրեալ» եւ «սիրեցեալ», որու հետ դաշինք կը կնքէ Աստուած:

Ժողովուրդներու հայրը, Աստուած, այսպէս կը խօսի Աբրահամի ժողովուրդին. —

«Արարից զքեզ յազգ մեծ, եւ օրհնեցից զքեզ, եւ մեծացուցից զանուն քո, եւ եղիցես օրհնեալ» (Ծննդ. ԺԲ. 2):

Գովելի է ինչ որ կը խոստանայ Աստուած: Աչք չունիմ: Ամէն հայր, իր զաւկին համար, կրնայ ունենալ այսքան կամեցողութիւն, որ դատապարտելի չէ երբեք:

«Եւ լինել քեզ ի վեր քան զամենայն ազգս, լինել քեզ ժողովուրդ սուրբ» (Բ. Օր. ԻԶ. 19):

Այստեղ կը նշմարուի արդէն խտրականութիւն մը, որ յատուկ է Յովսէփ Գեղեցիկի հօրը:

«Եւ իշխեսցես ազգաց բազմաց, եւ քեզ մի՛ իշխեսցեն» (Բ. Օր. ԻԸ. 13):

Ձե՞ք կարծեր որ քիչ մը կը չափազանցէ Հայր Աստուած: Թէ չա՛տ կը սիրէ Իսրայէլացի ժողովուրդը, իր գիտնալիք բանն է, — հայր կայ՝ որ իր առջինեկ զաւակը կը սիրէ, հայր կայ՝ որ իր կրտսեր զաւակը շատ կը սիրէ: Շաքարեղէն մը աւելի կուտայ, կը հասկնամ, բայց չեմ հասկնար երբ իրաւունք կուտայ իր սիրական զաւկին՝ շաքարեղէնը յափշտակել եղբօրը ձեռքէն: Ասանկ հայրութի՞ւն կ՚ըլլայ:

Լուութի՛ւն, դեռ չլսեցիք ահաւորը.

«Եւ օրհնեցից զօրհնիչս քո, եւ զանիծիչս քո անիծից» (Ծննդ. ԺԲ. 3):

Այժմ եթէ կրնաք՝ կռուի ելէք Իսրայէլացի ժողովուրդին դէմ, նոյնիսկ անէծքով, — վա՛յ ձեզ: Անիկա իրաւունք ունի իշխելու ձեր վրայ, ինչպէս եւ «ազգաց բազմաց», բայց եթէ գլուխ բարձրացնէք իշխողին դէմ՝ Հայր Աստուած կը սպառնայ հուր եւ կայծակ թափել ձեր գլխուն:

Աստուած ըսածդ սա՛նկ ըլլալու է: Տեսէ՛ք, տեսէ՛ք:

Այն աստուածը, որ հայերէն խօսեր է Ադամին հետ, բայց երկու խօսք ըրեր՝ յետոյ մոռցեր է նոյն այդ լեզուն խօսող ժողովուրդը, որ եկեղեցիներ է հիմներ եւ շարականներ է յօրիներ ի փառս Ամենակալին, այլեւս յարիր է տեսնել որ գիշեր ցերեկ կը խորհի թէ դեռ ի՛նչ աղէկ բաներ ընէ եւ խոստանայ իր սիրեցեալ ժողովուրդին. —

«Եդից զուխտ իմ ընդ իս եւ ընդ քեզ» (Ծննդ. ԺԷ. 2):

Այսինքն, մէկ կողմը ինքը՝ Աստուած, միւս կողմը՝ Իսրայէլացի ժողովուրդը, հաւասարէ հաւասար՝ կը նստին սեղան եւ կը խմբագրեն դաշինք մը կամ ուխտ մը, (այս պատճառով՝ Հրէից պատմութեան առաջին գիրքը կը կոչուի Հին Ուխտ կամ Հին Կտակարան, — թէ ինչո՛ւ Հին, այդ մասին՝ եաքը):

Այս ընթացքով, Իսրայէլացի ժողովուրդը կը դառնայ աստուածընկեր, գըրեթէ գահակից: Այժմ կարդացէք Սաղմոսը (Գղ. Բ. 8 եւ ԽԷ. 4), — Աստուած, այս ուխտը պահպանելու համար, Իսրայէլացի ժողովուրդին նուէր կուտայ աշխարհի մէկ ծայրէն միւսը, եւ բոլոր ժողովուրդներն ալ կը դնէ իր «սիրեցեալ» դաշնակիցին ոտքերուն տակ:

Ազգայնականութեան ասկէ աւելի կատարեալ տարազ ծանօթ չէ պատմութեան:

Առաջարկեր էի քիչ մըն ալ Խորենացի կարդալ հրէական տեղեկագրութեան այս ցանկութեանց փոխարէն կամ անոնց կողքին:

Անաստուա՛ծ կոչեցին զիս:

Ո՞վ կարծեցին իրենց դիմացինը: Աշխարհիկէ պազարին աւելածո՞ն: Լա՛, կը հարցնեմ իրենց, աւելը ձեռքիս մէջ. — Կրօնական ի՞նչ հիմք ունին հրէական այս ուխտերը, քրիստոնէութեան հետ ի՞նչ կապ ունին ցեղային գերազանցութեան այս ինքնաթելադրութիւնները: Վերջ ի վերջոյ՝ գաղափար ունի՞ք քրիստոնէութեան մասին:

Եւ այս հարցումներո՞ւս համար է որ Եղբայր Մասիսը ինքնագովութիւն պիտի վերագրէ ինծի: Բայց գիտցա՞ծս սխալ է թէ Եղբայր Մասիսի գիտցածը: Եւ ո՞վ է մեղաւոր՝ եթէ Եղբայր Մասիս սխալ է սորվեր կամ չէ կրցեր հասկնալ: Կը նախընտրեմ սորվիլ եւ մեղադրուիլ ինքնագովութեան մեղքով քան թէ չկարենալ սորվիլ եւ ծիծաղելի դառնալ իբրեւ դղում - գլուխ:

Եթէ Եղբայր Մասիս լաւ սորված է իր դասը, եթէ կը պնդէ թէ Հին Կտակարանը հիմն է քրիստոնէութեան, ինքը իբրեւ քրիստոնեայ՝ հետեւա՞ծ է Հին Կտակարանի ուխտին, որ ահաւասիկ, Աստուծոյ բերնով եւ բառերով. —

«Եւ այս է ուխտ իմ, զոր պահեսցես ընդ իս եւ ընդ քեզ, եւ ի մէջ զաւակի քո յետ քո յազգս իւրեանց. —

1. — «Թլփատեսցի ձեր ամենայն արու, եւ թլփատեսջիք զմարմին անթլփատութեան ձերոյ, եւ եղիցի նշանակ ուխտին ընդ իս եւ ընդ ձեզ» (Ծննդ. ԺԷ. 10):

2. — «Արուն անթլփատ, որ ոչ թլփատեսցէ զմարմին անթլփատութեան իւրոյ յաւուր ութերորդի՝ սատակեսցի անձնն այն յազգէ իւրմէ, զի ցրեաց զուխտ իմ» (Ծննդ. ԺԷ. 14):

Ամբողջ Հին Կտակարանին հիմը այս է, Եղբա՛յր Մասիս, — միայն այս ուխտը: Յառաջիկային ցոյց պիտի տամ թէ ի՛նչ է Նոր Կտակարանին հիմը, եւ իբրեւ նորութիւն՝ պիտի պատմեմ Հին եւ Նոր Կտակարաններուն պայքարը, Նորը Հինին դէմ, Հինը Նորին դէմ: Ահա թէ ինչո՛ւ կը հարցնեմ.

— Հետեւելով Հին Կտակարանին՝ զոր կ՚ընդունիս իբրեւ քրիստոնէական գիրք, հետեւելով եահվէական սպառնացայտ ուխտին՝ զոր կ՚ընդունիս իբրեւ աստուածային ներշնչում եւ պատգամ, ըսէ՛, Եղբայր Մասիս, թլփատուա՞ծ ես դուն, պատասխանէ՛ ինծի:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՎԱՐՊԵՏԸ

(ԱԼ. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 25ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

●

Մեծ եւ անգնահատելի ծառայութիւններ մատուցած է Ալ. Սպենդիարեան ոչ միա՛յն հայ, այլեւ ամբողջ խորհրդային երաժշտական մշակոյթին մէջ:

Դաստիարակուած՝ մասնաւորաբար «Հզօր խմբակ»ի ստեղծագործական իրապաշտ սկզբունքներով՝ Ալ. Սպենդիարեան որդեգրած էր իր մեծուսուցիչՌիմսկի - Կորսակովի աւանդութիւնները, այսինքն ժողովրդական եւ իրատես արուեստը, որոնք դարձան Սպենդիարեանի երաժշտութեան հիմնաքարը:

Հանճարեղ Գլինկայի ստեղծած աւանդութիւններով սկիզբ առաւ «Ռուսական նոր դպրոցը», որ կը պայքարէր ժողովրդական երաժշտական արուեստէն ստեղծագործաբար օգտուելու, երաժշտութեան միջոցով գաղափարներ արտայայտելու, ազգային ինքնատիպ երաժշտական մշակոյթի ստեղծման, հայրենասիրական գաղափարներու վերարտադրութեան համար:

Այս հիմնական սկզբունքները համակեցին նաեւ երգահանՍպենդիարեան,ինչպէս կ՚ըսէ. — «Ես կը դասեմ ինքզինքս ռուսական այն դպրոցին մէջ, որ ստեղծուած է Գլինկայի, Բալակիրեւի, Բորոդինի, Ռիմսկի - Կորսակովի եւ ուրիշներու կողմէ: Այդ երգահաններու՝ ինչպէս եւ Գլազունովի ու Լիադովի ստեղծագործութիւնները ամէնէն աւելի կը համապատասխանէին իմ ճաշակին»:

Իբրեւ ինքնուրոյն ստեղծագործական դէմք երեւան գալով Ի. դարու սկիզբը, Սպենդիարեան իր գործունէութեան առաջին իսկ տարիներէն ստեղծագործական բազմաթիւ թելերով սերտօրէն կը կապուի հայկական, ռուսական, ուկրայնական եւ այլ ժողովրդական երաժշտութեան կենարար ակունքներու հետ եւ այնտեղէն յետագային առատօրէն նիւթեր կը քաղէ իր ստեղծագործութիւններու համար:

Ստեղծագործական տարբեր միջոցներով, բայց միեւնոյն ակունքներէն սնանելով, Սպենդիարեանն ալ, Կոմիտասի նման, մինչեւ իր կեանքի վերջը հաւատարիմ մնաց ժողովրդական բազմահարուստ երաժշտութենէն ստեղծագործաբար օգտուելու իր անխախտ սկզբունքին, ժողովրդական ճշմարիտ արուեստի աւանդութիւններուն:

Սպենդիարեանի թողած ժառանգութիւնը գեղարուեստական եւ պատմական մեծ արժէք կը ներկայացնէ: Մօտ երեսուն տարուան բեղնաւոր ստեղծագործութեամբ կերտած է երաժշտական տարբեր տեսակի լիարժէք գործեր, որոնք իրաւամբ կը զարդարեն հայ դասական երաժշտութեան գանձարանը: «Երեք Արմաւենի», «Ղրիմի էսքիզներ», «Էտիւդ հրէական թեմաներով», «Երեւանեան էտիւդներ», սէմֆոնիկ երկերը, քնարական ջերմշունչով յագեցած ռոմանսները, մեծ թիւով բարձր ստեղծագործութիւնները, հոյակապ «Ալմաստ» օփերան մեր դասական երաժշտութեան լաւագոյն գործերն են:

Մասնաւորաբար համանուագային գրականութեան եւ օփերային թատերգութեան մէջ, Սպենդիարեան տարաւ հայ երաժշտութիւնը ռուսական իրապաշտութեան եւ ժողովրդական ուղիով: Ան մեր իրականութեան մէջ հանդիսացաւ ստեղծագործական կամուրջ, ռուսական եւ հայ երաժշտական մշակոյթի փոխադարձ կապի համար:

Սպենդիարեանի ժառանգութեան մէջ զգալի տեղ կը գրաւեն ձայնային գործերը, երգերն ու ռոմանսները, խմբական եւ այլ ստեղծագործութիւնները որոնք գրըուած են Պուշկինի, Լերմոնտովի, Գորկիի, Չեխովի, Յովհ. Թումանեանի, Ալ. Ծատուրեանի, Յովհ. Յովհաննէսեանի, Սայաթ Նովայի եւ ուրիշներու խօսքերով: Ժողովրդական բանահիւսութեան լաւագոյն նմոյշները նոյնպէս որոշ տեղ կը գրաւեն անոր ձայնական տեսակի ստեղծագործութեանց մէջ:

Ինչպէս քնարական պարզ երգերուն մէջ «Հրապուրել են ինձ քո սեւ աչքերը», «Այ վարդ», «Մի լար բլբուլ», եւ նկարագրական, փիլիսոփայական, ընկերվարական եւ հայրենասիրական հերոսական նիւթերով գրուած երգերուն մէջ «Ձկնորսն ու Փերին», «Բեդա քարոզիչը», «Առ Հայաստան», «Այնտեղ, այնտեղ դէպ վեհ այն դաշտը» եւն.) պահպանուած են Սպենդիարեանի արուեստին յատկանշական մեղեդիական երգը եւ ներդաշնակման բարձր վարպետութիւնը: Սպենդիարեան բացառիկ կարեւորութիւն կուտար երգի խօսքերուն, բանաստեղծութեան գաղափարական բովանդակութեանը, համարելով զանոնք երգի ամենակարեւոր գործօններէն մէկը:

Մասնաւորաբար լիարժէք ու նշանակալից է Ալ. Սպենդիարեանի համանուագային ժառանգութիւնը որ կը կազմէ անոր ստեղծագործութեան հիմնական տարրը: Սպենդիարեան կը հանդիսանայ հայկական համանուագային գրականութեան նոր դպրոցի հիմնադիրն ու ստեղծողը, այդ նոր ուղղութեան ականաւոր ներկայացուցիչը: Ինչպէս միւս սեռերուն, այնպէս ալ համանուագային ստեղծագործութեանց մէջ Սպենդիարեան կ՚օգտագործէ ժողովրդական երգի ու պարի եղանակներու բազմերանգ մեղեդիները եւ ռիտմիկ մասնայատկութիւնները՝ կերտելով գեղարուեստական լիարժէք ու ամբողջական համանուագային գործեր, որոնք աչքի կը զարնեն նախ եւ առաջ իրենց մեղեդիականութեամբ եւ երաժշտական կերպարներու յուզական ներգործութեամբ:

«Ալմաստ» օփերայի նուագախումբի արուեստի բարձր մշակոյթը, արհեստագիտական վարպետութիւնը եւ համանուագային երաժշտութեան խոր եւ բազմակողմանի իմացութիւնը Սպենդիարեանը դարձուցած են հայ դասական երաժշտութեան անզուգական վարպետը:

«Ալմաստ» օփերան մեր օփերաթային թատերգութեան զարգացման հիմնական ու կարեւոր հանգրուաններէն մէկն է: Հոս ընդհանրացած է երգահանի նախորդ շրջանի վոկալ - կամերային խմբական ու համանուագային ստեղծագործութիւններուն հարուստ փորձը:

«Ալմաստ» իսկական ժողովրդական հերոսական ողբերգութիւն է, որուն հիմնական գործող անձը կը հանդիսանայ ժողովուրդը:Այդ օփերան երաժշտականթատերգութեան մեծածաւալգործն է՝ գաղափարական խոր ընդհանրացումներով:

«Ալմաստ» օփերան իր շարահիւսութեամբ, հայրենասիրական, գաղափարական բովանդակութեամբ, ժողովրդական տեսարաններու թատերական եւ արուեստագիտական վարպետութեամբ շատ կէտերով կը նմանի Բորոտինի «Իշխան Իգոր» եւ «Մուսորգսկի» եւ «Պորիս Կուտունով» օփերաներուն, իբրեւ ժողովրդական օփերա, ուր գործող ուժը ժողովուրդն է:

«Ալմաստ» օփերայի մէջ օգտագործուած են ժողովրդական պարեղանակները, որոնք մշակուելով Սպենդիարեանի ստեղծագործ գրչի տակ նոր բովանդակութիւն, նոր որակ ստացած են:

«Ալմաստ» օփերան կրնայ ամէն մէկ առաջնակարգ օփերայի թատրոնի խաղացանկի զարդերէն մէկը ըլլալ:

(Սով. Հայաստան) Ս. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿ. ԼՈՒՐԵՐ ՄԻԼԱՆԷՆ

ՄԻԼԱՆ, 7 Յուլիս «Յառաջ». — «Կարցանդի» հրատարակչականը, «Աշխարհի Բանաստեղծները» խորագրին տակ լոյս ընծայած է 600 էջնոց գեղեցիկ հատոր մը, իբրեւ միակ խմբագիր եւ թարգմանիչ ունենալով Մասսիմօ Սփիրիտինին: Այս վերջինը անուանի արուեստագէտ մըն է, որ բառական թարգմանութենէ աւելի կը ձգտի իմաստի եւ երաժշտական առանձնայատկութեանց հարազատ վերարտադրութեան, յաճախ բարեփոխելով լեզուական արտայայտութեանց խրթին դարձուածքները, հասնելու համար իր նպատակին:

Թարգմանութիւնները կշռաւոր են, պերճ եւ զուսպ: Կարելի է ըսել, որ մէկէ աւելի բնագիրներ շահած են Սփիրիտինիի թարգմանութիւնով, եւ ասիկա հասկնալի է, քանի որ ամէն բանաստեղծ հարկադրաբար կատարեալ արուեստագէտ մը չէ լեզուի եւ արտայայտութեան բնաշխարհին մէջ:

Հայերէն ներկայ են, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, Թովմաս Թէրզեան, Պետրոս Դուրեան, Աւետիս Ահարոնեան, Վահան Մալէզեան, Դանիէլ Վարուժան, Վահան Տէրեան, Լեւոն Խաճանեան եւ Յ. Պօղոսեան:

× «Տոմենիքա Տէլ Քորրիէրէ» հանրածանօթ շաբաթաթերթը, հետաքրքրական յօդուած մը նուիրած է Վենետիկի Ս. Ղազար վանքին, հրատարակելով նոյն առեն Աբբահօր եւ վանքին լուսանկարները: Շաբաթաթերթը նմոյշ մը կուտայ նաեւ մեր Այբուբենէն:

× «Թեմփօ տի Միլանօ» օրաթերթը յօդուածով մը կ՚անդրադառնայ մեր պատմութեան, գրականութեան եւ արհասարակ մեր մշակոյթի ամէն մարզերուն մասին: Համակրանքով կ՚արտայայտուի մեր մօտաւոր անցեալի մասին, երբ հայութիւնը իր արիւնը կը քամէր յանուն անկախութեան եւ ազատագրութեան:

× «Սեթթիմօ Ճիօրնօ» շատ տարածուած շաբաթաթերթը, «Երբ Սարսափը Պուրկուրէթ կը կոչուէր» խորագրով երկարաշունչ յօդուածի մը մէջ համակրանքով կ՚արտայայտուի Հ. Վահան վրդ. Յովհաննէսեանի մասին, գնահատելով անոր քաջարի ընթացքը Քեհեայի արգելարանին մէջ, ուր յանդգնօրէն կը պաշտպանէր չարչարանքի ենթարկուածները: Այս դերքին համար վարդապետը աւելի ծանր արգելարան մը կ՚աքսորուի:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԵՐԸ ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

★

Քանի մը օրէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի ընկեր Րաֆֆի Քէօսէեան – Մանչուկեան՝ եղբօրորդին ողբացեալ ընկեր Հրանդ Քէօսէեանի։

Մեքսիքայի մէջ մօտ 300 Հայեր կան ։ Բոլորն ալ բարեկեցիկ են եւ ունին սե - փական գործ։ Եօթանասուն առ հարիւրը կօշիկի գործով կը զբաղի։ Կան մեծա - հարուստներ ։

Ազգային ոգին շատ վառ է ամէնուն մէջ ալ։ Բոլորն ալ հայերէն կը խօսին ։

Ունին փոքրիկ դպրոց մը, 16 աշակերտներով, ուր սիրայօժար կը դասաւանդէ ընկեր Լեւոն Պօտոսեան ։

Դաշնակցութիւնը միակ կազմակերպութիւնն է, որուն կը մասնակցի գաղութին մեծամասնութիւնը։ Ունին Կ. Խաչ, որ ենթակայ է Ամերիկայի ՀՕՄին։

Կը տօնենք Մայիս 28ը, Խանասորի հերոսամարտը, Հոկտեմբեր 29ը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը շատ զօրաւոր է։ Ընկեր Քերովբէ Առաքելեան եւ ընկեր Լեւոն Պօտոսեան լծուած են այս գործին։ Կ'օժանդակեն Ցունաստանի եւ Սուրիա Լիբանանի Հ.Մ.Ը.Մ.ին ։

Բարեգործականն ալ մասնաճիւղ մը ունի ։

Եկեղեցի չունին։ Կրօնական պէտքերը մկրտութիւն, պսակ, թաղում եւայլն կը հոգան տեղական կաթոլիկ եկեղեցինե - րուն մէջ։

Հայերու մեծամասնութիւնը մայրաքաղաքին՝ Մեքսիքայի մէջ կը բնակի ։ Ատկէ դուրս կան Հայեր Փուէպլա նահանգին Փուէպլա քաղաքին մէջ, ուր կը բնակի նաեւ ընկեր Գրիգոր Մանչուկեան՝ հիմ - նադիրը Մեքսիքայի Հ. Յ. Դ. մարմնին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

★

Վերջին երկու կիրակիները տեղի ունեցան Կ. Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցին եւ Սեւրանի ծաղկոցին ամավերջի հանդէս - ները (երկու դպրոցներուն ուսուցչուհին է Տիկին Արմենուհի Բալուեան)։

Առաջինին բացումը կատարեց հոգաբարձութեան ներկայացուցիչ ընկեր Ն. Դարբինեան, որ բացատրեց թէ տրուած հա - յեցի դաստիարակութիւնը աշակերտու - թեան հետ կը քալէ մինչեւ չափահասու - թիւն։

«Այս պահուս փարիզեան հանդէսներու մէջ կը փայլի Օր. Շաքէ Պէկեանը ։ Այս շնորհալի երգչուհին ո՞ւր ստացաւ իր հայեցի դաստիարակութիւնը, — Իսիի այս համեստ ծաղկոցին մէջ ։ Ծնողներ եւ համակիրներ պէտք է գուրգուրան մեր այս ձեռնարկին վրայ ։ Կաթիլներով կը կազմուին լիճերը» ։

Իսիի աշակերտներուն թիւն է 55։ Ա - սոնք յաջորդաբար ցոյց տուին իրենց արժանիքները արտասանութիւններով, խմ - բերգներով, մեներգներով եւայլն։ Իբրեւ քաջալերանք յիշենք քանի մը անուններ. — Համբարեան քոյր – եղբայրներ, Գ. Սերոբեան, Ա. Սերոբեան, Ն. Փաստր - մաճեան, Ն. Դաւիթեան, Ա. Նոխուտ - եան, Մ. Մինասեան, Ս. Շերպէթճեան, Ժ. Միսաքեան, Քիրեմիտճեան, քոյր–եղ - բայրներ, Վ. Ա. Արթինեան, Ա. եւ Ժ. Թէքնէճեան, Անդ. Զաքարեան եւայլն։

Հանդէսին առաջին մասը հազիւ վեր - ջացած, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ա - շակերտներուն բաշխեց առատ պտուղ եւ նախընթրիք ։

Պզտիկ դադարէ մը վերջ, խօսք տրուեցաւ ընկեր Հր. Բալուեանի որ ըսաւ.— «Մարսէյլէն Փարիզ, Պորտոյէն Կրընոպլը, հոն ուր հայկական կեդրոններ եւ արուարձաններ կազմուած են, ամէն տեղ քանի մը անհատներ են, մեծ մասով բանուորներ, որոնք հայկական կեանք կը ստեղծեն։ Իսիի մէջ եւս տարիներէ ի վեր մեր բանուոր Դաշնակցական տղաքն են որ կը գուրգուրան թէ իրենց այս դպրոցին՝ եւ թէ ուրիշ հանրօգուտ ձեռնարկներու վրայ ։ Գիտեմ, ձեր այս ծաղկոցը զըր - կուած է շատ մը յարմարութիւններէ, բայց, խնդիր չէ, ձեր ծնողները Տէր Զօրի վրաններուն տակ սորվեցան հայերէնը ։ Դուք ամէն գետնի վրայ բախտաւոր սե - րունդ մըն էք։ Կը մաղթեմ որ այդ բախտաւորութիւնը միշտ անպակաս ըլլայ ձեր նպատակներուն »։

Հանդէսի Բ. մասը աւելի ճոխ էր։ Այրբենարանի աշակերտուհիները գոյնզգոյն տարազներով պարեցին «Ծաղիկներու պարը»։ Ներկայացուեցաւ «Հայկական հարսանիք» երգախառն պատկերը, որ տեւեց մօտ ժամ մը։ Ուսուցչուհին իրարու միացուցած էր զանազան հարսանեկան երգեր ու պարեր, հայեցի մթնոլորտ մը ստեղ - ծելով։ Այս առթիւ աշակերտներէն ստա - ցաւ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը եւ յիշա - տակելի նուէր մը ։

Ծնողները եւ հանդիսականները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ ։

✕ Սեւրանի վարժարանը ունի 22 աշակերտներ, մեծ մասով չափահասներ, այսինքն 14էն 24 տարեկան։ Հոս եւս կան անհատներ՝ որոնք ոգեւին նուիրուած են եւ կ'աշխատին դպրոցին տեւականութեանը համար, ինչպէս Իզմիրլեան, Դատա - ւորեան, Յովհաննէսեան, Մանուկեան եւ այլն ընտանիքները։ Պ. Իզմիրլեան Յու - լիս 5ի կիրակի օրը տրամադրած էր իր տունը, մրցանակաբաշխութիւն հան - դէսին համար։ Հաւաքուած էին հոս եւս ծնողներ, Ֆր. Կ. Խաչի անդամուհիներ եւ համակիրներ։ Ուսուցչուհին՝ Տիկին Բա - լուեան, տեղեկութիւններ հաղորդեց ծընողներուն, իր շնորհակալութիւնը յայտնելով Սեւրանի Կ. Խաչին, մասնաւորա - պէս Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեանին, ո - րոնք իրենց տունը տրամադրած են իբ - րեւ ուսումնարան։ Թելադրեց աշակերտ - ներուն չմոռնալ իրենց հայերէն գիրքերը արձակուրդի առթիւ, եւ որքան կարելի է շատ կարդալ։ Ու մանաւանդ միշտ հայերէն խօսին, հպարտ զգան որ Հայ են ծընած։

Յետոյ, տեղի ունեցան խմբերգներ, մեներգներ եւ արտասանութիւններ ։

Յաջողակ աշակերտներն են. — Գ. Յարութիւնեան, Ա. Շիլճեան, Սրբուհի Խլոյեան, Ե. Խլոյեան, Ա. Խլոյեան, Ն. Ա - շըգեան, եւ Լ. Աշըգեան ։ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը բոլոր աշակերտներուն անխտիր բաշխեց նուէրներ եւ ուտելիքներ։

Հոս եւս ուսուցչուհին Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ ստացաւ ծաղկեփունջ եւ գնահատական խօսքեր ։

Հ ԱՆԱՀԻՏ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

★

Անգարայի ընդհ. դատախազութիւնը խորացուց քննութիւնները Միլլէթ կուսակցութեան հանրավնաս գործերուն դէմ։ Շատ մը անձեր հարցաքննուեցան նորէն։ Կը ճշդուի մանաւանդ այն կէտը թէ կուսակցութիւնը կրօնքը քաղաքականութեան գործիք ըրա՞ծ է թէ ոչ, եւ թէ յետադիմական հոսանքները ինչ չափով աղդած են կուսակցական շարքերուն։ Քննութիւնները «Միլլիյէթճիլէր» եւ«Իսլամ-Դեմոկրատ» կուսակցութեան դէմ կատարուած քննութիւններուն կը նմանին։ Ինչպէս յայտնի է, Իսլամ Դեմոկրատ կուսակցութիւնն ալ փակուած էր, որովհետեւ կըրօնքը քաղաքականութեան գործիք ըրած էր։ Միլլէթականները նախ փորձած են կարեւոր փաստաթուղթեր յանձնել ընդհ. դատախազութեան, բայց յետոյ հարկադրուած են տեղեկագիրը յանձնել։

Դատական իշխանութիւնը կ'ուզէ նաեւ ճշդել այն կէտը թէ ինչ չարժառիթներով պառակտումը ծայր տուած էր Միլլէթ կուսակցութեան մէջ։

Կ'ըսուի թէ ներքին պառակտումը կարծուածէն աւելի լուրջ է, եւ աղանդաւոր - ներու խմբակը կ'ուզէ վերահաստատել խալիֆայութիւնը։ Իսկ յեղաշրջականնե - րու խմբակը Հիքմէթ Պայուրի գլխաւո - րութեամբ վճռած էր քալել Աթաթիւրքի ճամբէն։

Հարիւրաւոր անձեր հրաժարեցան Միլլէթ կուսակցութենէն, որ լուծուած է արդէն ։

Այս կազմակերպութիւնը կը գործէր ընդհանրապէս Իսթանպուլի մէջ, եւ գաղտնի Միութեան կեդրոնատեղին էր կուսակցութեան վարչական ժողովի ան - դամներէն մէկուն գրասենեակը։ Երբեք լուսամիտ միլլէթականներ քննութիւնկատարած էին այս ծածուկ մեքենայութիւնները երեւան հանելու համար, բայց խորհրդաւոր ձեռքեր փճացուցած էին կըրքուած թղթածրար մը, ուր կարեւոր փաստաթուղթեր եւ կատարուած քննու - թեանց վաւերաթուղթերը կային ։

Կ'ըսուի թէ կնքուած թղթածրարը յանձնուած էր կուսակցութեան ղեկա - վարներէն Էնիս Ագայկէնի, որ վարչու - թեան անդամներուն երդում ընել տուած էր, որպէսզի թղթածրարին պարունակութեան շուրջ լուռ մնան, մինչեւ համաժողովին գումարումը։

Գաղտնի Միութեան նպատակն էր ան - կախ դեմոկրատներուն եւ մոլեռանդնե - րուն հետ ձեռք ձեռքի տալով նպաստել «Պիւյիւք Տօղու»ի շարժումին ։ Երեսփոխան Արիֆ Փամուքօղլուշէր հանգուրժած այս մեքենայութիւններուն եւ յայտարարած էր թէ պիտի հրապարակէ ամէն բան ։

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՑԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՍՈՒՐԻՈՅ չորս նախարարներ, Տօքթ. Զաֆէր Րիֆայի (արտ. գործոց նախարար), Միւնիր Խաննէ (դատական), Ապտիւլրահման Հընէյտի (ներքին), Հալէպի քաղաքապետ Սայիտ Պասմաճի, ժամլոյ տնօրէնը եւ բազմաթիւ թղթակիցներու եւ արաբ Ազատագրական շարժման ծանօթ ղեկավարներու ընկերակցու - թեամբ, Կիրակի 28 Յունիսին այցելած են Հայոց Առաջնորդարանը ։

Արտաքին Նախարար Րիֆայի եւ քաղաքապետ Պասմաճի, ի պատասխան առա - ջնորդին բարեգալստեան եւ յաջողութեան մաղթանքներուն, կարճ ուղերձով ի վեր հանած են հայ ժողովուրդին բարեմաս - նութիւնները եւ նուիրումը երկրին յառաջդիմութեան եւ վերելքին ։

Հիւրերը լուսանկարուած են առաջնորդին եւ ժողովականներուն հետ ։

ՏԽՐՈՒՆԻ. — Գերմանիոյ Վիեսպատին քաղաքին մէջ երկարատեւ եւ ծանր հիւանդութենէ ետք մեռած է ընկեր Եփրեմ Սարգիսեանի աղջիկը, Օր. Էմմա ։ Ծնած էր 1917ին Երեւան։ 1925ին մօրը հետ անցած էր Ռումանիա, Կալաց ուր յաճա - խած եւ աւարտած է Սահակ Մեսրոպ վարժարանը, ետքն ալ Ֆրանսական՝ Նօթր տամ տը Սիոն» գոլէճը, ինչպէս եւ գերմանական միջնակարգ վարժարանը ։ Աւարտած է Ռումանիոյ համալսարանին առեւտրական ճիւղը եւ պաշտօնավարած Ռումանիոյ ազգ. դրամատան մէջ։ Օժտուած էր նաեւ նկարչական ձիրքով։ Ունի մէկէ աւելի նկարներ, որոնք գնահատուած ենգեղարուեստասէրշրջանակներէ։ Թարգմանած է Կէօթէի «Ռայնէկ աղուէսը» Պուքրէշի «Մասիս» մատենաշարին մէջ։ Մեր ցաւակցութիւնները սգաւոր ծնողքին։

Ա.— Մեր քաղաքը գեղեցկութեան տեսակէտէն առաջնութիւն կը չահի ։

Բ.— Իսկ մեր քաղաքը արկածներու մէջ... ։

✕ Մեծ հայրիկը կը մեռնի ։

ԱՐԱՄ.— Մամա, ո՞ւր է մեծ հայրիկը։

ՄԱՅՐԸ.— Երկինք գնաց ։

ԱՐԱՄ.— Ակնոցը հոս մոռցեր է ...։

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Փիէր Միշէլը տասնըհինգ տարիէ ի վեր մեր ընկերութեան շոգեկառքերուն մէջ կ'աշխատի եւ միշտ գոհ մնացած ենք իրմէ։ Ֆրանսացի է, Քալէ կը բնակի ։ Պարկեշտ մարդ մըն է։

— Լաւ, կանչեցէք, խնդրեմ ։

Փիէր Միշէլ ներս մտաւ։ Յուզուած կ'երեւէր։

— Կը յուսամ պարոնը չի կարծեր թէ պաշտօնիս մէջ թերացած եմ, ըսաւ մտահոգ ակնարկ մը նետելով Պ. Պուքի, սարսափելի է պատահածը, բայց ես յանցանք մը չունիմ ։

— Անհոգ եղէք այդ մասին, ըսաւ Փուարօ, եւ պատասխանեցէք իմ հարցումնե - րուս ։ Ըսէք տեսնեմ, Պ. Բեչէթ ո՞ր ժամուն պառկեցաւ ։

— Ճաշէն անմիջապէս վերջ, պարոն, երբ դեռ Պելկրատ էինք։ Առջի գիշեր ալ կանուխ պառկած էր։ Ինծի հրամայեց անկողինը պատրաստել երբ ճաշարան կ'երթար ։

— Իրմէ վերջ ո՞վ մտաւ իր բաժնեակը։

— Իր սպասաւորը եւ քարտուղարը ։

— Ուրի՞շ ։

— Ես ուրիշ մէկը չտեսայ ։

— Անկէ ետք չտեսա՞ք զինքը։

— Ժամը մէկին քսան մնացած զանգակը հնչեցուց ։ Ես ալ գացի եւ դուռը զարկի, առանց դուռը բանալու Պ. Բեչէթ պատասխանեց թէ սխալմամբ կոխած էր կոճակին։

— Անգլերէ՞ն թէ Ֆրանսերէն պատասխանեց ։

— Ֆրանսերէն։

— Ճիշդ է, որովհետեւ ես ալ լսեցի ։ Յետոյ ի՞նչ ըրիք։

— Ճիշդ այդ միջոցին ուրիշ ճամբորդ մը գիս կը կանչէր, հոն գացի ։

— Ժամը մէկը քառորդ անցած ո՞ւր էիք, լաւ խորհեցէք, շատ կարեւոր է ։

— Անցքին ծայրը, աթոռիս վրայ նըստած էի ։

— Վստա՞հ էք։

— Հիմա յիշեցի, կարծեմ այդ ժամուն միւս վակոնը անցած էի ընկերոջս հետ խօսելու համար։ Յետոյ ինչպէս գիտէք ամերիկուհին զիս կանչեց ըսելու համար թէ իր սենեակը մարդ մը պահուըտած է, յետոյ ձեզի հետ խօսեցայ, անկէ վերջ Պ. Բեչէթի քարտուղարին անկողինը պատրաստեցի ։

— Մաքքուին առանձի՞ն էր երբ իր բաժնեակը գացիք ։

—Ոչ, անգլիացի գնդապետը հոն էր ։

— Մաքքուինէ բաժնուելէ վերջ գնդապետը ի՞նչ ըրաւ։

— Իր բաժնեակը գնաց։ Անկողինը պատրաստ էր։

— Յետո՞յ։

— Յետոյ ոչինչ, իմ աթոռիս վրայ նըստած էին մինչեւ առաւօտ։

— Ո՞ր ճամբորդները դուրս ելան իրենց բաժնեակներէն։

— Տիկիններէն մին լուացուելու գնաց, սակայն կռնակէն տեսայ զինքը։ Կարմիր սենեկազգեստ մը հագած էր։ Կերպասը ուշադրութիւնս գրաւեց, վիշապներով զարդարուած էր։ Տիկինին դէմքը չտե - սայ։

— Յետո՞յ ։

— Յետոյ դուք միջոց մը դուռը բացիք դուրս նայեցաք եւ գոցեցիք։

— Այո, մարմնի մը իյնալու ձայնը լսել կարծեր էի։ Ի՞նչ կրնայ ըլլալ արդեօք։

— Ես չլսեցի, հաւանաբար երազած էք։

— Ենթադրենք թէ երէկ գիշեր անծանօթ ոճրագործ մը շոգեկառք ցատկեց, կրնա՞ր ոճիրը գործել եւ յետոյ տեղ մը պահուըտիլ ։

— Ոչ, անկարելի է։

— Քիչ առաջ ըսիք թէ Պ. Բեչէթէ վերջ ճամբորդներէն մէկը ձեզ կանչած էր ։ Ո՞վ էր արդեօք ։

— Իշխանուհի Տրակոմիրոֆն էր եւ կ'ուզէր իր սպասուհին կանչել ։

— Առ այժմ այսքանը բաւական է, շընորհակալ եմ ։

Փիէռ Միշէլ դուրս ելաւ ։

ԳԼՈՒԽ Բ.— ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Փուարօ մտածկոտ էր։

— Կարծեմ լաւ կ'ըլլայ եթէ անգամ եւս խօսինք Մաքքուինին հետ, ըսաւ վերջապէս ։

Երկու վայրկեան վերջ Ամերիկացին իր դիմացն էր արդէն։

— Բարեւ, Պ. Փուարօ, ըսաւ, ի՞նչ կայ չկայ ...

— Մշուշը կը փարատի, երիտասարդ բարեկամս, հիմա գիտեմ Պ. Բեչէթի բուն անունը։

— Ի՞նչ կ'ըսէք ...

— Ձեր Պ.Բեչէթը կեղծ անունով մը կը ճամբորդէր, ինչպէս դուք կասկածած էիք արդէն։ Իր բուն անունն էր Քասէթթի եւ առեւանգած էր փոքրիկ Տէյզի Արմս - թրոնկը ։

Մաքքուինի դէմքին զարմանքի արտա - յայտութիւն մը գծագրուեցաւ ։

— Ահ, սատանան, գոչեց։

— Դուք այս մասին բնաւ բան մը չէի՞ք գիտեր, Պ. Մաքքուին։

— Եթէ գիտնայի, աջ ձեռքս կը կտրէի եւ չէի աշխատեր անոր քով ։

— Ինչո՞ւ այդքան կը վրդովիք Քասէթթիի անունը լսելով ։

(Շար.)

ղրուած նշանախօսքերը: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ բաժնել երկու խումբերը:
× Տեղական թերթերը աւելի քան 130 կը հաշուեն վիրաւորներուն թիւը:
× Աւանդական զօրահանդէսը տեղի ունեցաւ առտուն, Շան զ'Էլիզէի վրայ, արտակարգ հանդիսաւորութեամբ: Ամենամեծ զօրահանդէսն էր այս, ազատագրութենէն ի վեր, իբրեւ պատկառելի ցոյց մը ֆրանսական բանակին վերածնութեան:
Օտար երկիրներու մէջ ալ փառաւորապէս տօնուեցաւ Յուլիս 14ը: Մոսկուայի ֆրանսական դեսպանատան ընդունելութեան ներկայ էր արտաքին նախարարը, Պ. Մոլոթով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ Սթոքհոլմէն հեռագիր մը ուղղեց երեք արեւմտեան պետութեանց արտաքին նախարարներուն, Ուաշինթըն, խնդրելով կարմիր լուծէն փրկել իրենց երկիրները, վերահաստատել անկախութիւնը եւ ազատ ընտրութիւններ կատարել միջազգային հսկողութեամբ: Համագումարը միաձայնութեամբ քուէարկեց այս բանաձեւը, որ ջերմապէս կը գնահատէ «բռնակալութեան դէմ մղուած քաջարի պայքարը», զայն արժանի համարելով ամբողջ աշխարհի լիակատար աջակցութեան:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ փարիզեան դեսպանատան գործակատարը արտաքին գործերու պաշտօնատունը երթալով պաշտօնապէս հաղորդեց թէ իր կառավարութիւնը որոշած է Երուսաղէմ փոխադրել արտաքին նախարարութիւնը: Ֆրանսա երեք ամիս առաջ յայտնած էր թէ չի կրնար ճանչնալ այդ որոշումը, որ կը հակասէ Ազգաժողովին բանաձեւին:

ԹՈՒՐՔԻԱ Յուլիս 14ին պաշտօնապէս յանձնեց իր պատասխանը Խ. Միութեան վերջին ծանուցագրին, որ կը հրաժարէր Կարս - Արտահանէն եւ կ'առաջարկէր վերաքննել Նեղուցներու պայմանագիրը: Թրքական պատասխանը գոհունակութիւն յայտնելով Խ. Միութեան զիջումներուն համար (հրաժարում հողային պահանջներէ), կ'ըսէ թէ Նեղուցներու պայմանագրին վերաքննութիւնը կրնայ կատարուիլ միայն բոլոր շահակիցներուն մասնակցութեամբ:

ԹԵՀՐԱՆԻ «Քէյհան» թերթը կը գրէ թէ Տոքթ. Մոսատեղ չուզեր դուրս ելլել իր բնակարանէն որ խիստ պաշտպանութեան տակ առնուած է, եւ կը մերժէ խորհրդարան երթալ, ինչպէս պահանջած են ընդդիմադիր երեսփոխանները: Թերթը հետեւեալ պատմութիւնը կը հրատարակէ վարչապետին բերնով.— «Ես գիտեմ ընդդիմադիրներուն գաղտնի ծրագիրը: Անոնք կ'ուզեն զիս դուրս հանել իմ բնակարանէս եւ տանիլ Մեճլիսի նիստին: Այնտեղ զիս նախատելէ վերջ խառնակութիւն մը պիտի ստեղծեն որուն շնորհիւ նախապէս վարձուած մարդասպաններ սըրահ պիտի մտնեն զիս սպաննելու համար»:— Ուրիշ թերթեր ալ կը գրեն թէ Տոքթ. Մոսատեղ հանրաքուէ մը պիտի սարքէ, ճշդելու համար բարեկամն ու թշնամին:

ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ գերման զօր. Ֆալքընհորստ, Նորվեկիոյ հրամանատարը որ կախաղանի դատապարտուած էր բրիտանական ատեանի մը կողմէ, անդ-լիացի ռազմիկներու գնդակահարութեան համար: Զօրավարը 68 տարեկան է եւ դատապարտուեցաւ 1946ին: Սրտի հիւանդութենէ կը տառապի: — Արեւմտեան երեք պետութիւնները խոստացած են վերաքննել պատերազմի ոճրագործներու խնդիրը, երբ վաւերացուին արեւմտեան Գերմանիոյ հետ կնքուած դաշնագիրները:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովը 109ի դէմ 221 ձայնով վաւերացուց օրինագիծ մը որուն համաձայն 5157232500 տոլար պիտի յատկացուի արտասահմանի օգնութեան համար: Ծերակոյտն ալ վաւերացնելով այս գումարը, օրինագիծը ղրկեց նախագահ Այզընհաուըրի, որ առաջարկած էր 5.474.000.000 տոլար: (Թրումըն 7.559.000.000 կը պահանջէր): Քուէարկուած գումարէն 355.312.637 տոլար պիտի ղրկուի Միջին Արեւելք եւ Ափրիկէ, իբրեւ ռազմական օգնութիւն:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստ. 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Շրջ. կոմիտէն կը խնդրէ կոմիտէներէն եւ խումբերէն, որ օր առաջ արձանագրեն անունները անոնց որ ներկայ պիտի ըլլան հանդէսին,, որոշելու համար օթօքարներու թիւը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Նախաձեռնութեամբ Սէն Լուի Հ.Յ.Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը Տիկին Եօթնեղբայրեանի օդասուն ագարակին մէջ: Նոր Սերունդի Սիամանթօ թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի խիստ քրքջալիր զաւեշտ մը:

ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ ԱԲԻԿ ԱՂԱ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ տեղւոյս Նոր Սերունդի նըւագախումբին:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Ջաւարեան ենթակոմիտէի: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին: Կը մասնակցին Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Շաթօ տը լա Ռօշվեռթ, կանանչ դղեակի կանանչազարդ պարտէզին մէջ: Ռիւ տէ Քլէման - թի թ, Սէն Ժիւլիէն:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, երգ, արտասանութիւն: Առատ խմելիք, շիշ խորոված, պաղպաղակ: Քաղաքի Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը: Մուտքը ազատ է

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի եւ Անիէռի մասնաճիւղերուն:

Այս կիրակի ժամը 10էն մինչեւ 22, Էքուանի անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին. — Զաւեշտ մը Անիէռի Նոր Սերնդականներու կողմէ, երգ, պար, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ:

Հաղոր. — Փորթ տը լա Շափէլէն 268 թիւ օթօպիւս, իջնել Էսփէռանս:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն - Սալնոյ Ջորի Հայր. միութեան, Մարսէյլ:

Յուլիս 19ի կիրակին, ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պէլվէտէրի հանրածանօթ զովասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՌՆԻԿ ՏԷՐՈՅԵԱՆ: Կը բանախօսէ հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Օգոստոսին, Կրընոպլի մօտ, Օթ Ժառի

Այն անդամները որ կը փափաքին մասնակցիլ, դիմեն Եդուարդ Մաւեանի, 2 ռիւ տէ Տարտանէլ, Փարիզ (17):

ՓՆՏՌՈՒԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» Ալֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 19 Յուլիս Ուլկաթի ծովափը, (Տուլիլի մօտ):

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով արձանագրուիլ փափաքողները դիմեն Նոր Սերունդի անդամներուն կամ հեռաձայնել Գալուստեանի, ENT. 33 - 87

Օթօքարը կը մեկնի առտուն ժամը 6.30-ին, Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ:

Երթեւեկի ծախքն է 1100 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ:

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ուզեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին: Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Այն ծնողները որոնք կ'ուզեն օդափոխութեան կայան ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է օր առաջ արձանագրել տան, 194 ռիւ Վանտօմ, Տիկին Այվազեանի մօտ:

× Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը «Կապ. Խաչի Օրը» կը տօնէ այս կիրակի, 19 յուլիս, Տէսինի անտառը, Քաֆէ Լաֆարկի մօտ:

Օթօքարները պիտի մեկնին Փլաս Կիշարէն ժամը 9ին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Խարբերդի «Եփրատ» Հայր. Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Պ. Խաչիկ Վարդապետեանի որ դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու, արկածալի մահով մը, իր 30ամեայ զաւակը:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա - քարթեր իրենց հաշիները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՏԻՐՈՒՀԻ ՉԱՌԱՓԵԱՆ եւ ԻՎ ԹԷՍԻԷ

Կը կազմակերպեն երեկոյթ մը, նուիրուած արդի երաժշտութեան, Նոյեմբերի 5ին, 1953, Էքօլ Նոռմալ տը Միւզիքի սըրահին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՅՈՒԼԻՍ • VENDREDI 17 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7118 | խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2529

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՄԸ ԻՄԱՍՏԸ

•

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ խիկապէս փայլուն յաղթանակ մը շահած է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Լիբանանի երեսփ. ընտրութեանց մէջ :

Իր երկու թեկնածուները, մէկը Դաշնակցական, միւսը անկուսակցական, շահած են քուէներու ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը :

Եւ յաղթանակը մեծ խանդավառութիւն պատճառած է ամբողջ գաղութին մէջ :

Մնաց որ, ժողովուրդին բոլոր առողջ տարրերը ձեռք ձեռքի տուած էին, պայքարը շահելու համար :

Տարէց թէ երիտասարդ, հրապարակ նետուած էին առանց վերապահութեան :

Բոլորն ալ վճռած էին յաղթել ոչ թէ ամուլ փառասիրութեամբ կամ սնամէջ մրցակցութեամբ, այլ հաւատալով թէ խիկապէս բարիք մը պիտի ծնի հաստատուած գործակցութենէն :

Առաջին անգամ ըլլալով, կիներն ալ կը մասնակցէին ընտրութեանց :

Հայուհիները ե՞րբ կէս ճամբան մնացած են: Որեւէ գործի մէջ :

Օգտուելով նոր օրէնքէն, անոնք վճռական դեր կատարած են ընտրութեանց մէջ, զարմանք պատճառելով տեղացիներուն :

Անշուշտ հանրային շահերու գիտակցութիւնն էր որ կը խօսէր իրենց մէջ :

Ծիշդ ատոր համար ալ կ'ուզեն գործօն դեր կատարել, նաեւ, ազգային կեանքի մէջ, իբրեւ անդամ Գաւառական եւ Պաղք. ժողովներու, Կրթական Խորհուրդի եւն.:

Ի՞նչ առաւելութիւններ կը ներկայացնէ այս յաղթանակը, բաղդատելով նախընթաց յաջողութեանց հետ:

Նախ՝ հայութիւնը կը կազմէ մէկ ճակատ՝ Լիբանանի խորհրդարանին մէջ :

Նախորդ երեսփ. ժողովը կը բաղկանար մօտ 77 անդամներէ: Դաշնակցութիւնը ունէր երկու ներկայացուցիչներ, մէկը՝ գործօն անդամ, իսկ միւսը համակիր: Ուրիշ երկու երեսփոխաններ ալ անջատ թեւ մը կը կազմէին :

Նոր խորհրդարանին անդամներուն թիւն է 44: Եւ այժմ ունինք երկու պատգամաւորներ, իբրեւ ներկայացուցիչները մէկ հոսանքի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան :

Կը նշանակէ թէ հայութեան դիրքը աւելի զօրաւոր է այսօր: Ոչ միայն պետական խորհրդարանին, այլեւ հիւրընկալ երկրի ժողովուրդին առջեւ :

Հայութեան երկու ներկայացուցիչները ձեռք ձեռքի տուած, կարելին պիտի փորձեն, յանուն գաղութի եւ երկրի ժողովուրդին բարօրութեան :

Եւ անշուշտ պիտի ընտրեն արդիական եւ գործնական ուղեգիծ մը:

Կը կարծենք թէ իրենց գլխաւոր հոգերէն մէկը պիտի ըլլայ վերջ տալ «հիւղաւան» կոչուած ողբերգութեան, որ չափազանց երկար տեւեց :

Իրենց թիկունքն ունենալով գաղութին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը, երկու նորընտիր երեսփոխանները պիտի կրնան լաւագոյնս ծառայել ե՛ւ հիւրընկալ երկրին ե՛ւ տարագիր բազմութեանց :

Մեր գաղութը այլ եւս կղզի մը չէ Լիբանանի ափերուն վրայ ,այլ ամբողջական մասը նորագատ պետութեան :

Գործելով այս գիտակցութեամբ, լարելով մեր բոլոր ուժերը, անշուշտ աւելի փայլուն վիճակ մը կ'ապահովենք Միջերկրականի հիւրընկալ ափերուն վրայ :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ծանր պատասխանատուութիւն մը եւս կը ստանձնէ, այս նոր յաղթանակին հետեւանքով :

Նոր շրջան մըն է որ կը բացուի Լիբանանի գաղութին համար, այս յաղթանակով, — սերտ գործակցութիւն բոլոր պիտանի, կենդանի ուժերու: Գործի մղելով զանոնք փոխադարձ հասկացողութեամբ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՉՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԿՆՃԻՌԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնները պաշտօնապէս հրաւիրեցին Խ. Միութիւնը՝ խորհրդաժողով մը գումարել յառաջիկայ Սեպտեմբերին, քննելու համար Գերմանիոյ միացման եւ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրի խնդիրները :

Երեքը առանձին բայց նոյնիմաստ ծանուցագիրներ յանձնեցին Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպաններուն: Ինչպէս գրած էինք երէկ, այս որոշումը հետեւանքն է Ուաշինկթընի խորհրդաժողովին որ տեւեց հինգ օր եւ որուն կը մասնակցէին արեւմտեան երեք պետութեանց արտաքին նախարարները : Միեւնոյն ատեն, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ Ուաշինկթընէն մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ Ֆրանսա աշունէն առաջ պիտի չվաւերացնէ եւրոպական բանակի դաշնագիրը : Այս առթիւ կրկնեց երեք պայմաններ զորս Ազգ. ժողովը անհրաժեշտ կը գտնէ, ծրագիրը վաւերացնելու համար :

Ահաւասիկ այդ երեք պայմանները.—

1. Կարգադրել ֆրանքօ-գերման վէճը Սարի մասին: Պ. Պիտօ նորէն յիշեցուց թէ Ֆրանսա ընդունելով հանդերձ Սարի շրջանին եւրոպական հանգամանքը, կ'ուզէ որ ան տնտեսապէս կապուի Ֆրանսայի :

2. Ծրագրուած եւրոպական բանակին զինակից վեց երկիրները պէտք է ընդունին Ֆրանսայի առաջարկած փոփոխութիւնները :

3. Պէտք է համաձայնութիւն մը կնքել Անգլիոյ հետ, ճշդելով անոր աջակցութեան եղանակը: Ֆրանսա կ'ուզէ որ Անգլիա աւելի սերտօրէն կապուի եւրոպական բանակին հետ, բայց Անգլիացիները կը դժկամակին :

Ուաշինկթընի մէջ գոյացած համաձայնութեամբ Չուրը կ'իյնայ Պերմուտայի խորհրդաժողովը, քանի որ մեծ մասով պարզուեցան առաջադրուած խնդիրները:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ Ուաշինկթընի մէջ կարելի չէ եղած գործնական ելքի մը յանգիլ անգլօ-եգիպտական վէճի մասին: Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները մասնաւոր խօսակցութիւններ ունեցան՝ այս մասին, առանց քայլ մը յառաջ երթալու: Ծիշդ նոյն միջոցին, անգլիացի օդաչուի մը անհետացումը աւելի կը բարդացնէր կացութիւնը: Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը կը յուսայ թէ զօր. Նեկիպ գործելով իբրեւ նախագահ՝ թոյլ պիտի չտայ որ կացութիւնը աւելի ծանրանայ :

× Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը շատ գոհ է Ուաշինկթընի մէջ տրուած որոշումներէն եւ բարենշան կը գտնէ Խ. Միութեան ուղղուած հրաւէրը :

Եթէ Մոսկուա հաւանութիւն յայտնէ, Սեպտեմբերին գումարելի ժողովին օրակարգը պիտի ըլլայ .— Ազատ ընտրութիւններ կատարել ամբողջ Գերմանիոյ մէջ եւ կեդր. կառավարութիւն մը կազմել ազատօրէն, հաշտութեան բանակցութիւնները վարելու համար: Գերմանիա պիտի պահանջէ նաեւ կարգադրել բոլոր հողային խնդիրները :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի արինալի դէպքին առթիւ քննութիւն բացուեցաւ, « ըմբոստութեան եւ մարդասպանութեան » ամբաստանութեամբ :

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ եղան Էսթոնիոյ եւ արեւելեան Գերմանիոյ դատական նախարարները, հետեւողութեամբ Մոսկուայի :

ՆՈՐ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԲԵՐԻԱՅԻ ԿՈՒՍԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻՆ

Մոսկուայի անթելը շռնդալից լուր մը եւս հաղորդեց Յուլիս 15ին: Վլատիմիր Դեկանոզով, Բերիայի հայրենիքին՝ Վրաստանի ապահովութեան նախարարը, պաշտօնէն արձակուած եւ կեդր. կոմիտէի անդամակցութենէն վտարուած է, շատ ծանր ամբաստանութիւններով :

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ.— Կեդր. Կոմիտէի եւ Թիֆլիսի շրջանային կոմիտէի միացեալ նիստին մէջ, Վրաստանի վարչապետը՝ Բագրացէ զեկուցում տալով, ամբաստանեց Բերիան թէ բարձր դիրքերու կը հասցնէր իր բարեկամները եւ հետեւորդները: Այս առթիւ յիշեց նաեւ կեդր. Կոմիտէին նախկին ընդհ. քարտուղարը, Մկելաձէն, եւ երկուքը միասին ձաղկեց իբրեւ դաւաճան եւ պատասխանատու Վրաստանի հանրապետութեան կրած նեղութեանց: Եւ յայտարարեց թէ Դեկանոզով, որ Վրաստանի ներքին գործերը կը վարէր 1953 ապրիլ 16էն ի վեր, վտարուած է կեդր. Կոմիտէէն: Արձակուած է նաեւ ուրիշ մը՝ Մամուլով. իսկ անդամ ընդունուած է Եւթիմով:

Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Բերիա յառաջ կը քշէր խորթ եւ կասկածելի նկարագրով մարդիկ, ինչպէս Դեկանոզովը, «խորտակելու համար կուսակցութեան եւ խորհրդային պետութեան հաւաքական ղեկավարութիւնը, ոչնչացնելու համար ընկերվարական դրութիւնը»: Եւ իբրեւ մեղսակիցներ կը յիշէր ուրիշ վեց գործօն անդամներ , ինչպէս Ռապաւան , որ պետական վերստուգիչ նշանակուած էր :

Միացեալ ժողովը քննադատեց նաեւ Վրաստանի կեդր. Կոմիտէն եւ նախարարական խորհուրդը, թէ կազմակերպական եւ թէ քաղաքական գործունէութեան տեսակէտով: Մատնանշեց ծանր վրիպումներ եւ թերացումներ՝ գիտական աշխատանքներու մէջ :

Դեկանոզով Պերլինի խորհրդային դեսպան էր պատերազմէն առաջ: Արտաքին գործերու փոխ – Նախարար նշանակուեցաւ 1946ին: Նոյն տարուան Յուլիսին կը մասնակցէր արտաքին նախարարներու ժողովին՝ Փարիզի մէջ :

× Բերիայի ձերբակալումէն անմիջապէս ետք Վրաստանի Կեդր.Կոմիտէն փոխեց Թիֆլիսի «Բերիա» հրապարակին եւ համանուն շրջանին անունները: Առաջինը կոչուեցաւ Լենինի հրապարակ, երկրորդը՝ Կալինինի շրջան:

Անշուշտ փոխուած է նաեւ Երեւանի «Բերիա» աւանին անունը :

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, Ազգաժողովի տնտեսական եւ ընկերային խորհուրդին սովետական պատուիրակը, յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է մասնակցելու յետամնաց երկիրներու արհեստագիտական օգնութեան գործին, տրամադրելով չորս միլիոն րուբլի (350 միլիոն ֆրանք): Այս յայտարարութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց, որովհետեւ Մոսկուա մինչեւ հիմա հեռու կը մնար այս կարգի ձեռնարկներէ :

ԻՐԱՆԻ խորհրդարանը անգործութեան դատապարտուեցաւ, իբրեւ հետեւանք 27 երեսփոխաններու հրաժարման: Բոլորն ալ կուսակից են Տոքթ. Մոսատեղի : Այս կացութեան առջեւ խորհրդարանը այլեւս չի կրնար նիստ գումարել եւ վարչապետը երկիրը պիտի վարէ տիրաբար : Վերջին պահուն եօթը երեսփոխաններ եւս հրաժարեցան :

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻՆ հրամանատարները եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը բանաձեւ մը քուէարկեցին, իրենց լիակատար աջակցութիւնը խոստանալով համայնավար կուսակցութեան եւ կառավարութեան :

Հ.Յ.Դ. ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

•

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ Լիբանանի երեսփ. ընտրութեանց առթիւ.—

Հ. Յ. Դ. երկու թեկնածուներէն ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան ստացաւ 3732 քուէ եւ ընտրուեցաւ 1029 քուէի առաւելութեամբ, Պէյրութի մէջ : Իր հակառակորդը, Պ. Գառնիկ Մալխասեան, ստացած էր 2703 ձայն : Երկրորդ թեկնածուն, Պ. Տիգրան Թոսպաթ, շահեցաւ 3929 քուէ, քուէարկողներու 85 առ հարիւրը, եւ ընտրուեցաւ Պուրճ Համուտէն:

Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, Ազդակ, կը գրէ նոյն առթիւ (14 Յուլիս).—

... Տեսնելիք բան էր եռուզեռը, ամբողջ օրուան ընթացքին ,մեր բոլոր ակումբներուն, ընտրական բոլոր կեդրոններուն մէջ, Պէյրութի ամէն կողմը —ժողովրդական Տուն, Մարաշի Հայր. Միութեան սրահը,Թրասի Ակումբը,Էշրէֆիէի «Ազատամարտ» ակումբը, Նոր Սիսի Ազիրեան ակումբը, Մաառաբի Հ. Օ. Մ.ի ակումբը, այլ մանաւանդ Գաւառ. ժողովի ատենապետ մեր պատուական Պ. Միսաք Ազիրեանի ընդարձակ վաճառատունը, Մար – Միխայէլի մէջ, ուր, մինչեւ ուշ իրիկուն, հազարաւորներ իրենց քուէնքի բաժինը բերին, ապահովելու համար մեր ժողովրդական յաղթանակը :

Տիրական դեր խաղացին ակումբներու մէջ եւ ընտրական կեդրոններու շուրջը՝ կանացի յանձնախումբերը, որոնք մէկ վայրկեան հանգիստ չունեցան , մինչեւ որ վերջին Հայուհին ալ առաջնորդեցին դէպի ընտր. կեդրոնները:

Միեւնոյն նուիրումով աշխատեցան նաեւ այրերու յանձնախումբերը, որոնք առտուան ժամը վեցէն գործի վրայ էին արդէն:

Արդար ու գեղեցիկ պայքարի մը իրենց ամբողջական մասնակցութիւնը բերած մեր չէզոք բարեկամները: Առտուան ժամերէն մինչեւ ուշ իրիկուն, մնացին Պ. Ազիրեանի վաճառատունը եւ իրենց ներկայութեամբ քաջալերեցին աշխատողները:

Մեր քուէարկողները բազմութեամբ եկած էին Պէյրութի բոլոր կողմերէն,Թրիփոլիէն, Զահլէէն, Ծիւնիէն, Պիքֆայայէն, Պրումանայէն, եւ այլ հեռաւոր վայրերէ: Այցելուներ Հալէպէն եւ Դամասկոսէն (150 հոգի):

Տպաւորութիւնը այնքան ուժեղ էր, որ կէսօրին, արդէն, հակառակորդները չքացած էին հրապարակէն :

Երբ արդիւնքները ստացուեցան եւ ընկ. Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ քիչ վերջը Պ. Տիգրան Թոսպաթ յայտնուեցան մեր ակումբներուն մէջ, պարզուեցան խանդավառութեան աննկարագրելի տեսարաններ :

Եւ համաժողովրդական այս անսահման խանդավառութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ կէս գիշերէն ալ անդին, մեր բոլոր ակումբներուն մէջ, երգերով, հայկական կլոր պարերով, ծափերով ու համատարած զուարթութեամբ :

Թէ Մառաբի եւ թէ Պուրճ Համուտի մէջ, ընտրութիւնները անցան բոլորովին խաղաղ եւ կարգապահ պայմաններու մէջ: Կարգ մը աննշան միջադէպերէ զատ, անդորրութիւնը բնաւ չխանգարուեցաւ :

— Պ. Տիգրան Թոսպաթ ընտրութենէն առաջ հետեւեալ խմբագրականը գրած էր իր ֆրանսերէն օրաթերթին, «Լը Սուառ»ի մէջ, ի պատասխան կարգ մը չարամիտ ակնարկներու: (29 Յունիս).

— « ... Մօտաւոր անցեալին մէջ, մենք երբեք խոր անհամաձայնութիւն ունեցած չենք Դաշնակցական կուսակցութեան հետ: Բայց պարագաները մեզ մղած են դիրք բռնել առանց ատոր համար անուանարկելու կազմակերպութեան ոգին եւ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԹՈՔՀՈԼՄԷՆ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ Գ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

●

Յուլիս 15ին Սթոքհոլմի մէջ բացուեցաւ վերակազմուած Ընկերվարական Միջազգայինի երրորդ համագումարը :

Առաջինը տեղի ունեցած էր 1951 Յուլիսի սկիզբը Ֆրանքֆորթի մէջ, ուր հիմը դրուեցաւ նոր Միջազգայինին: Երկրորդը գումարուեցաւ Միլան՝ 1952 Հոկտեմբեր 17 – 21 :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որ մասնակցած էր այս երկու համագումարներուն, հրաւիրուած է նաեւ Սթոքհոլմի համագումարին :

Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ ընկերվարական շարժումը խոր ցնցումներու կ'ենթարկուի ամէն անգամ որ մեծ պատերազմ մը կը յեղաշրջէ աշխարհը :

Ընկերվարական Առաջին Միջազգայինը՝ հիմնուած 1866ին Կարլ Մարքսի կողմէ՝ քայքայուեցաւ 1870 – 71ի ֆրանքեւգերման պատերազմին հետեւանքով :

Այնուհետեւ հարկ եղաւ սպասել մինչեւ 1904, երբ Ամսթէրտամի համագումարին մէջ ստեղծուեցաւ Երկրորդ Միջազգայինը: Այս ալ իր կարգին կազմալուծուեցաւ 1914ի առաջին մեծ պատերազմի թոհուբոհին մէջ:

Տասը տարի վերջ, 1924ին Համպուրկի համագումարը վերստին կեանքի կոչեց Միջազգայինը ու զայն մկրտեց «Ընկերվարական բանուորական Միջազգային» անունով:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ Երկրորդ Միջազգայինին կ'անդամակցէր 1907ի Շթութկարտի համագումարէն ի վեր, իր մասնակցութիւնը բերաւ Համպուրկի վերակազմութեան: Այս առթիւ համագումարին ներկայացուց տպագրեալ տեղեկագիր մը կուսակցութեան գործունէութեան մասին, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն լեզուներով :

«Ընկերվարական Բանուորական Միջազգային»ն ալ զոհ գնաց համաշխարհային երկրորդ պատերազմին: Կեդրոնը հաստատուած էր Պրիւքսէլ: 1940 Մայիսին երբ գերման բանակները գրաւեցին Պելճիքան, վարիչ դիւանին անդամները ապաստանեցան Լոնտոն եւ Ամերիկա, կտրուելով Եւրոպայի ընկերվարական կուսակցութիւններէն, որոնք գործնապէս դադրած էին գոյութիւն ունենալէ :

Ազատագրութենէն վերջ, երկար աշխատանքներ տարուեցան՝ կրկին ոտքի կանգնեցնելու համար ընկերվարական Միջազգայինը :

Ամբողջ վեց տարի Անգլիոյ, Զուիցերիոյ, Պելճիքայի եւ Հոլանտայի զանազան քաղաքներուն մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցական հաւաքոյթներէն ետք, վերջապէս 1951 Յուլիս 1ին Ֆրանքֆորթի առաջին համագումարին մէջ հանդիսաւորապէս յայտարարուեցաւ «Ընկերվարական Միջազգայինի» (Էնթէրնասիոնալ Սոսիալիստ) ստեղծումը, առանց ուրիշածականի :

Այդ թուականին Միջազգայինին կ'անդամակցէին 34 ընկերվարական կուսակցութիւններ, որոնց կազմակերպուած անդամներու ընդհանուր թիւն էր 9·750·000 հոգի: Ընտրութեանց մէջ այս կուսակցութիւնները 1951ին շահած էին 43 միլիոն քուէ :

Տարի մը վերջ այս թիւը բարձրացաւ վաթսուն միլիոնի: Իսկ վերջին ընտրութիւններու ընթացքին ընկերվարական կուսակցութիւնները շահեցան 63·950·425 քուէ :

Ուրեմն տարուէ տարի վերելք կ'արձանագրէ ընկերվարութիւնը :

Համաձայն Սթոքհոլմի համագումարին ներկայացուած տեղեկագրին, ներկայիս նորակազմ Ընկերվարական Միջազգայինին անդամակցող 36 աշխատաւորական եւ ընկերվարական կուսակցութիւնները ունին 9·915·232 անդամ :

Միջազգայինին կապուած ընկերվարական Երիտասարդական Միութեան անդամներու թիւն է 378·203 հոգի:

Անգլիոյ, Աւստրիոյ, Պելճիքայի, Տանիմարքայի, Իսլանտայի, Նորվեկիոյ, Շուէտի, Իսրայէլի, Նոր Զելանտայի եւ Ճամայիքայի մէջ ընկերվարականները շահած են քուէներու հարիւրին 40 – 50ը: Հոլանտայի, Ֆինլանտայի, Գերմանիոյ, Ճափոնի, Լիւքսէմպուրկի եւ Զուիցերիոյ մէջ՝ հարիւրին 26 – 32ը: Միայն Իտալիոյ մէջ է, որ վերջին ընտրութեանց ընկերվարականները կորուստ ունեցան, 1948ի 1·856·346ին փոխարէն 1953 Յունիսին ստացան 1·223·870 քուէ :

Ընկերվարականներ կը մասնակցին ութ երկիրներու կառավարութեանց. — Աւստրիա, Ֆինլանտիա, Իսրայէլ, Լիւքսէմպուրկ, Հոլանտա, Նորվեկիա, Շուէտ եւ Զուիցերիա: Տեղ տեղ գերակշիռ դեր կը կատարեն :

Միջազգայինի անդամ կուսակցութիւնները կը հրատարակեն՝ 203 օրաթերթ, սպառումի գումար՝ 6·887·140, 140 շաբաթաթերթ, սպառում՝ 1·921·800, 23 կիսամսեայ, սպառում՝ 141·000 եւ 206 ամսաթերթ, սպառում՝ 1·705·090 :

Անկէ զատ ընկերվարութեան համակիրներու կողմէ կը հրատարակուին 26 օրաթերթ (1·742·400 սպառումով), 28 շաբաթաթերթ (2·307·600) եւ 21 ամսագիր՝ 311·900 սպառումով:

Զանազան երկիրներու ընկերվարական մամուլին միջեւ սերտ գործակցութիւն ստեղծելու համար Միջազգայինի Դիւանը 1951 Սեպտեմբերին Ամսթէրտամի մէջ գումարեց Ընկերվարական Միջազգայինի Մամուլի խորհրդաժողով մը, որ ստեղծեց «Միջազգային Մամուլի Կեդրոնը» եւ «Առեւտրական ու Արհեստագիտական Գրասենեակ» մը :

Մամուլի կեդրոնը կապ հաստատած է արդէն 17 երկիրներու առաջնակարգ ընկերվարական թերթերուն հետ, որոնց կը հայթայթէ քաղաքական յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ ընկերվարական շարժման մասին: Շուտով լոյս պիտի ընծայէ Մամուլի Տարեգիրք մը :

Երկու տարի միայն անցաւ Միջազգայինի վերակազմութենէն ի վեր: Այսքան կարճ ժամանակաշրջանի մէջ մեծ նուաճումներ կատարեց ընկերվարական շարժումը, ծաւալելով մինչեւ Ասիա ու Ծայրագոյն Արեւելք :

Պատերազմէն առաջ, ընկերվարութեան ամէնէն փայլուն շրջանը կը նկատուէր 1931ը, երբ գերման, լեհ, չեխ եւ հունգար ընկերվարական կուսակցութիւնները մեծ ուժ մը կը ներկայացնէին: Այն ատեն Միջազգայինին անդամակցող ընկերվարական կուսակցութիւններն ունէին 6·204·000 անդամ, իսկ ընտրողներու թիւն էր 26·400·000 հոգի :

Վերը յիշատակուած թիւերը ցոյց կուտան թէ՝ ներկայիս անդամներու թիւը աւելի քան 50 առ հարիւր աճում ունեցած է, իսկ քուէարկողներու թիւը՝ երկուքուկէս անգամ աւելցած:

Միջազգայինը այլեւս միայն Եւրոպայի ընկերվարական կուսակցութիւնները չէ, որ կը ներկայացնէ, ինչպէս մինչեւ 1939: Այլեւս արեւմտեան քաղաքակրթութեան կամ սպիտակ ցեղերու Միջազգայինը չէ միայն: Այսօր անոր կ'անդամակցին դեղին ու թուխ ցեղերն ու սեւամորթները, Հնդիկներ ու Ճափոնցիներ (պուտտայականներ ու շինթոյականներ), Սենեկալցիներ, Մարոքցիներ, Ալճերիացիներ, Մարթինիքցիներ, Նոր Զելանտացիներ, Պիրմանիացիներ են :

Այնքա՜ն ծաւալած է ընկերվարութիւնը աշխարհի մէջ :

Յատկանշական է տարուոյս սկիզբը՝ Յունուար 6 – 15 Ռանկունի մէջ գումարուած ընկերվարական խորհրդաժողովը, որուն մասին կ'արժէ խօսիլ առանձին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ ՅԱՅՏՆԻ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԸ

●

«ԵԹԷ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՉՄԱՔՐԱԳՈՐԾԷԻՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՀԱՅԵՐԸ, ԻՐԵՆՔ ՊԻՏԻ ԲԸՆԱՋՆՋՈՒԷԻՆ. — ԻԹԹԻՀԱՏԻ ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, — ՄԵՂՔԸ ՊԱՀԱԷՏՏԻՆ ՇԱՔԻՐԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՁԳԵՆ

ԽՄԲ. — Պոլսոյ Րէսիմլի Թարիհ հանդէսը հետեւեալ պատմութիւնը կը հրատարակէ Իթթիհատի ընդհ. քարտուղար Միտհատ Շիւքրիի բերնով (5 Յուլիս). —

Մեծայարգ Միտհատ Շիւքրիի հարցուցի.

— Հապա սա Հայերուն տարագրութեան հարցը :

Պայծառ դէմքը որ այս տարիքին յայտնի կ'ընէր թէ բոլորին մասին միայն լաւ բաներ կը խորհի, դառն ժպիտով մը ծամածռեցաւ :

— Թէեւ, լսաւ, շատ քիչեր պիտի հաւատան խօսքերուս, սակայն այստեղ պիտի չկրնամ եւ կենալ պատմական ճշմարտութիւն մը կրկնելէ: Հայերուն կարաւաններով աքսորումին եւ սպանութեան խնդրոյն մէջ անհնար է անհատապէս պատասխանատու նկատել Իթթիհատ վէ Թէրագգըի ընդհ. կեդրոնը: Որովհետեւ Հայոց տարագրութեան մասին մեր կեդրոնէն այս կամ այն տեսակ գաղտնի եւ բացորոշ ոչ մէկ հրաման տրուած է: Հանգուցեալ Թալէաթ զօրաշարժին յայտարարութեան օրերուն բոլոր կուսակալներուն հրահանգ էր ղրկած խուսափիլ ամէն կարգի գրգռութիւններէ, որոնք կրնային մեզի պատերազմի մտցնել Ռուսերուն հետ: Այս հրահանգէն վերջ իբրեւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար էրզրումի Թէշքիլաթը Մահսուսա Հէյէթիի ղեկավար Պահաէտտին Շաքիրի ծածկագիր հեռագիր մը քաշելով մեր արեւելեան նահանգներու Հայերուն կացութեանը մասին վեր ի վերոյ սա հրահանգը տուի.

— «Յայտնի եղած է որ Հայերը տրամադիր չեն մեզի հետ հաւաքաբար գործելու: Հետեւաբար, հարկ է անոնցմէ ծածկել մեր ձեռք առած միջոցները: Բայց եւ այնպէս կառավարութեան եւ կուսակցութեան համար յոյժ կարեւոր ըլլալով ապահովել մեր հայ հայրենակիցներուն բարօրութիւնն ու երջանկութիւնը, ձեր արժանաւորութեանը անկ է այս մասին անհրաժեշտ երաշխիքը ընծայել ու գոհացում տալ սիրտերուն »:

Ընդհ. կեդրոնին այս վերապահ ու արդարութեան սկզբունքներուն հաշտ գործելակերպին առջեւ Պահաէտտին Շաքիրի երկարատեւ նշանակալից լռութիւնը մեզի իրօք անհանգստացնել սկսած էր: Բայց շատ չանցած, գործը յանկարծ հրահրեցաւ երբ Հայերը ռուս ցարականութեան գործակալներուն դրդումով, տեղ տեղ ապստամբեցան եւ մեր սահմանային գաւառակներուն վրայ արիւնալի յարձակումներ գործեցին: Եթէ հայ հայրենակիցները չփութային տարուելու այս յոռի թելադրութիւններէն, կեդրոնը պիտի շարունակէր կատարելապէս իշխել կացութեան, Պահաէտտին Շաքիր ալ հնարաւորութիւն պիտի չկրնար գտնել այսպէս սանձարձակ գործելու :

Մաս մը կասկածելի Հայեր սահմանամերձ գօտիներէն ետեւի շրջանները քշել հրամայական անհրաժեշտութիւն մը նըկատած էր ազգ. պաշտպանութիւնը: Սակայն Պահաէտտին Շաքիրի սաստիկ քաղաքականութեան հետեւանքով է որ այս միջոցը ընդհ. տարագրութեան մը հանգամանքը ստացաւ: Մեր ընդհ. կեդրոնը բնաւ գոհ չէր անոր այս սանձարձակ գործունէութենէն: Բոլորը գիտեն որ Սուրիոյ մէջ Ճէմալ փաշա, Պահաէտտին Շաքիրի ըրած գործին ճիշդ հակառակը ըրաւ եւ հազարաւոր Հայեր պաշտպանութեանը տակ առնելով զանոնք փրկեց իրենց միւս ազգակիցներուն եղերական ճակատագրին ենթարկուելէ: Եթէ հայկական ջարդը Իթթիհատ վէ Թէրագգըի ընդհ. կեդրոնին սկզբունքային որոշումէն ծնունդ առած ըլլար, մի՞թէ նման անարգանք մը կրնա՞ր գործել Ճէմալ փաշա, որ այս կուսակցութեան գլխաւոր աւագանիէն մին էր :

Պահաէտտին Շաքիր ինքզինքը պարտաւոր չէր նկատեր արեւելքի իր արիւնալի սխրագործութեանց հաշիւը տալու կեդրոնին :

Այնպիսի շրջանի մը մէջ կ'ապրէինք որ անհրաժեշտ էր հայրենիքի գերագոյն շահերը ամէն նկատումէ գերիվեր դասել : Հակառակ ասոր, եղան ատեններ երբ ընդհ. կեդրոնը ի գործ դրուած անիրաւութեանց առջեւ ծանր կշտամբանքներ ուղղեց Պահաէտտին Շաքիրի :

Արեւելքի կարգ մը կուսակալները կեդրոն կանչեցինք ու անոնց տեղը ղրկուողներուն պատուիրեցինք կարելի միջոցներ ձեռք առնել զանգուածներուն առաջքը առնելու համար :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԴԱՏԱՒՈՐ.— Եւ մեծագոյն յանցանքդ այն է՝ որ գաւազանդ կոտրած ես կնոջդ գլխուն :

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— Եթէ գիտնայի որ գաւազանս պիտի կոտրի, շատ ուժով չէի զարներ ...

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

★

Համազգային Լսարանը իր տարեշրջանը փակեց շահեկան դասախօսութեամբ մը, անցեալ ուրբաթ օր: Հրաւիրուած էր խօսելու Պ. Պերճ Կարապետեան (Լիբանահայ) որ տարիներէ ի վեր նուիրուած է դրամագիտութեան կնճռոտ արուեստին, մասնաւորապէս նուիրուելով Հայկական դրամներու ուսումնասիրութեան :

Իր ուսումնասիրութիւններուն համար Պ. Կարապետեան այցելած է Վիէննայի եւ Վենետիկի Մխիթարեաններու վանքերը ու մօտէն ուսումնասիրած եւ դասաւորած անոնց հարուստ հաւաքածոները :

Ըստ Պ. Կարապետեանի, Տիգրանի դրամներու մասին շատ ծանօթութիւններ կը պակսին: Քրիստոսի երկրորդ տարիէն մինչեւ Բագրատունեաց շրջանի անկումը ոչինչ գիտենք որոշ: Նոյն իսկ օտար գիտուններ շատ բան չեն գիտեր այս մասին: Ոչ միայն հայկական՝ այլ եւ պարթեւական շրջանի մասին ալ ծանօթութիւն չկայ: Կը կարդանք անոնց դրամներուն վրայ, յունարէն, Թագաւոր թագաւորաց, բայց որոշ չենք գիտեր թէ ո՞ր թագաւորին մասին է խօսքը: Հայաստանի դրամները հայկական տառերով, միայն Կիլիկիոյ մէջ կարելի է տեսնել: Անոնք կը սկսին Կիլիկիայով եւ կը վերջանան Կիլիկիայով :

Մինչեւ 1890 կը կարծուէր թէ հայ դրամները կը սկսէին Լեւոն Ա.էն, երբ Ալիշան հրատարակեց իր «Սիսուան»ը, անոր մէջ խօսեցաւ հայ դրամներու մասին: Թէեւ Եւրոպացիներ ալ ունեցած են աշխատութիւններ այս մասին: Անոնցմէ լաւագոյնը Վիքթոր Լանկլուա, իր հետազօտութիւններուն մէջ, իշխանական դրամ գտած չըլլալով՝ կանգ առած է կիլիկեան շրջանին վրայ: Ալիշան ուրեմն կը խօսի հայկական երեք դրամներու վրայ, որոնք պատկանած են իր Սերոբ եղբօրը :

Այդ դրամներէն Կոստանդին իշխանի դրամին վրայ գրուած է.— Շնորհիւ Աստուծոյ»: Երկրորդ դրամն է Թորոս իշխանի դրամը, որ կորսուած է Կ. Պոլսոյ մեծ հրդեհին մէջ: Երրորդն է Լեւոն Ա.ի պղնձէ դրամը, ուրկէ երկու օրինակ կը գտնուի Փարիզի թանգարանը :

Ալիշանի եղբայրը Վենետիկի Հայոց թանգարանին բերած է մօտ 700 զանազան դրամներ :

1100 թուականներուն Հայաստանի մէջ կային հայկ. դրամներ, բայց ոչ պաշտօնական: 1199ին, Լեւոնի օծման առթիւ հրապարակ եկան այդ տօնակատարութեան իբր յիշատակ դրամներ: Անոնց ձեւը կլոր է եւ երկու շրջանակներու մէջ հայ գիրերով, գլուխն ունենալով խաչ մը :

Խորագիրները շատ պարզ են: Հոն գրուած է.— Լեւոն թագաւոր Հայոց: Կամ՝ Լեւոն ծառայ Աստուծոյ, կան նաեւ այս առիթով պատրաստուած լատինատառ դրամներ,— շնորհիւ Աստուծոյ Լեւոն թագաւոր Հայոց : Իսկ ետեւի կողմէ՝ կարողութեամբ Աստուծոյ :

Հեթումի դրամներուն վրայ միայն գրուած է կարողութեամբ Աստուծոյ : Հեթում Ա.էն յետոյ կը տեսնենք. Շինեալ ի քաղաքն Սիս:

Կը տեսնենք որ զանազան քաղաքներու մէջ գոյութիւն ունէին տարբեր փողերանոցներ, որովհետեւ դրամներուն վրայ կը կարդանք անոնց անունները : Լեւոն Ա.ի դրամին վրայ կ'երեւին ձիաւոր ասպետ մը խաչով եւ գրուած.— Լեւոն ծառայ Աստուծոյ որդի Ստեփանի :

Հայկական դրամներու մասին մեզի ծանօթ են անունները հետեւեալ դրամագէտներուն.— Լանկլուա, Ալիշան եւ Սիպիլեան վրդ. Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութենէն, (շատ գնահատուած դէմք մը եւ սակայն երիտասարդ վախճանած): Այս գիտուն վարդապետը տիեզերական համբաւ կը շահի եւ նոյնիսկ Թուրքերէն կը գնահատուի եւ Թուրքիոյ հաշւոյն ճամբորդութիւններ ու պեղումներ կ'ընէ : Կը պտըտի հայկական գաւառներ եւ կը գտնէ 200ի մօտ հայկական դրամներ: Իբրեւ աշխատասիրութիւն՝ նիշեր միայն ձգած է:

Ալիշան շատ օգտուած է Լեւոն Ե.ի քարտուղար տ'Արտէնի ձգած նիշերէն, գրելու համար հայկական դրամագիտութեան մասին :

Կիլիկեան դրամներու խորագիրները, մօտ 200, զանազան են: Իւրաքանչիւր շր-

ջանի դրամ, եւ իւրաքանչիւր փորագրիչի ճանաչումին համար այդ խորագիրները կը տարբերին խաչերու զանազան ձեւերով եւ բառերու կրճատումներով ։

Լեւոն Ա.ի պղնձէ դրամներու վրայ կ'երեւի առիւծ մը միայն որ կը նշանակէ Լեւոն ։ Այս անունին թարգմանութիւնը նուաստացած է Առիւծ ։ Գլուխը դրուած է թագ մը, եւ գրուած Լեւոն թագաւոր Հայոց շինեալ ի քաղաքն Սիս։

Կը կարծուի թէ Լեւոն Ա. երկու անգամ օծուած է ։ Առաջին անգամ հայ կաթողիկոսի կողմէ եւ երկրորդ անգամ՝ օտարներու կողմէ ։ Եւ իւրաքանչիւր անգամուն շինուած են յիշատակի դրամներ ։

Այս շահեկան դասախօսութեան ընթացքին Պ. Կարապետեան ներկաներուն ցոյց տուաւ այդ բոլոր դրամներու մեծադիր եւ յստակ լուսանկարները ։

Ի պատասխան կարգ մը հարցումներու յայտնեց թէ կիլիկեան շրջանի դրամները համրանք չունին ։ Շատ մը քաղաքներու մէջ կատարուած պարզ պեղումներն անգամ ծնունդ տուած են կարասներով լեցուն դրամներու ։

Հայկական դրամներու ամէնէն մեծ հաւաքածոն կը գտնուի Վիէննայի Մխիթարեաններու վանքին թանգարանը ։ Երկրորդ հաւաքածոն՝ Վենետիկի վանքին մէջ եւ զանազան կարեւոր հաւաքածոներ՝ անհատներու քով եւ մաս մըն ալ պետական թանգարանները ։

Պ. Կարապետեան այս պահուն կը մասնակցի Փարիզ գումարուած միջազգային դրամագէտներու համաժողովին ուր ըրած է երկու խիստ կարեւոր դասախօսութիւններ, մին Տիգրանի, իսկ միւսը Դեմետրեան դրամներու մասին, որոնց վրայ կ'երեւին չորս լեզուներով արձանագրութիւններ ։

Այս շահեկան նիւթը կը պահանջէ բազմաթիւ դասախօսութիւններ, որոնք պիտի շարունակուին վերամուտին եւ յուսալի է որ աւելի շատ թիւով հայրենակիցներ լսեն ու օգտուին ։

ԾՐՁՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ 247.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ

Մ. Նահանգներու երեսփ. Ժողովին դատական յանձնախումբը Յուլիս 13ին քուէարկեց բանաձեւ մը որուն համաձայն 247.000 նոր տարագիրներ պիտի ընդունուին, այսինքն 7000 աւելի՝ Նախագահ Այզընհաուըրի առաջարկած թիւէն ։ Այս տարագիրները սովորական տարեչափէն դուրս են ։

Եթէ խորհրդարանը քուէարկէ այս օրէնքը, պիտի ընդունուին 60.000 գերմանածին աքսորականներ եւ նոյնքան Իտալացիներ Թրիէսթէի շրջանէն կամ Իտալիայէն ։ Յետոյ պիտի ընդունուին 25.000 Յոյներ եւ 25.000 Հոլանտացիներ, 35000 փախստականներ խորհրդային երկիրներէ, որոնք այժմ կը բնակին Գերմանիա եւ Աւստրիա կամ Պերլինի եւ Վիէննայի արեւմտեան շրջանները, 15000 փախստականներ Ծուէտէն, Իրանէն եւ ուրիշ երկիրներէ, 8000 տարագիրներ որոնք իրաւունք ունէին Հիւս. Ամերիկա երթալու, համաձայն 1948ի օրէնքին, բայց չէին ներկայացած ճիշդ պայմանաժամուն, 3000 լեհ զինուորներ որոնք Անգլիա կը գտնուին եւ 3000 Չինացիներ ։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

★

ՏԷՍԻՆ.— Մենք ալ ունեցանք մեր դպրոցին ամավերջի հանդէսը ։ Յուլիս 5ին, շաբաթ երեկոյ, ծնողները խումբ - խումբ կը փութային Հ. Յ. Դ. Տան սրահը, ուր արդէն եռուզեռ մը կը տիրէր ։ Փոքրիկ աղջնակներ գոյնզգոյն զգեստաւորուած, անհամբեր էին հանդէսին սկսելուն, իրենց շնորհները ցոյց տալու համար ։ Քիչ վերջ անոնք անհետացան վարագոյրին ետեւ ու շատ չանցած զանգը աւետեց հանդէսին բացումը ։

Երկու խումբ փոքրիկներ մանչ եւ աղջիկ ժպտուն դէմքերով ուսուցչուհիին մէկ շարժումով սկսան երգել «Մանկական քայլերգը» ։ Յետոյ ծայր տուաւ արտասանութեանց կծիկը ։

Ուրախ էին ծնողները, որովհետեւ մայրենի քաղցրահնչիւն բարբառը կը խայտար, կը դայլայլէր ու կը թեւածէր իրենց զաւակներուն անմեղ շրթներէն դէպի մեր սրտերը ։ Լեզուն է բնորոշիչ գլխաւոր տարրը ազգի մը առանձնայատկութեան ։ Մեր հասարակ ժողովուրդը մեծ մասով աւելի իմաստուն է, տրամաբանող եւ հեռատես քան իր կարգ մը տխտղուսաւոր առաջնորդները իրենց անհեթեթ գաղափարներով ։

Հանդէսին յայտագիրը աչքիս առջեւ է ։ Տակէ տակ անուններ շարուած են իրենց կատարած արտասանութիւններով եւ ուրիշ դերերով ։

Սակայն, զանց կ'առնեմ վախնալով... «Եւրոպացի»ին խայթոցներէն ։ Ուրեմն ծնողներուն ներողամտութիւնը կը խնդրեմ ։ Բայց պէտք է գիտնալ որ թղթակիցներս շատ յամառ ենք ու գիւրաւ կանոններ յարգողներ չենք... Որով հեռագրային տարազը թողլով մեր սիրելի «Եւրոպացի»ին, գոնէ յանուն մեր ուսուցիչներուն կրած տաժանքին, սպառած շունչին ու թափած ջանքերուն, յիշենք յայտագրին գլխաւոր մասերը ։

Մեր փոքրիկները իրենց արտասանութիւններէն վերջ փայլեցան նաեւ մանկական քանի մը խմբերգներով՝ թարմ ու զուարթ ։ Նաեւ երգախառն տրամախօսութիւններով, մեներգներով ու մանկական «Ծաղիկներու պարը» թատերապարով ։

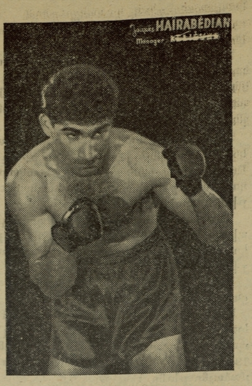
Հանդէսին երկրորդ մասին դարձեալ լսեցինք լաւ արտասանողներ, այս անգամ մեծերէն, մաքուր առոգանութեամբ եւ խոր ըմբռնումով ։ Հայաստանեան լաւագոյն ստեղծագործութիւնները մեղ փոխադրեցին հայրենիք ։ Եղան նոյնպէս երկձայն խմբերգներ ու մեներգներ ։ Տրամախօսութիւնները ստեղծեցին զուարթ մթնոլորտ մը ։ Դերակատարները հակառակ իրենց անփորձութեան, ազատ ու համարձակ կատարեցին իրենց դերերը ։ Տրամախօսութիւններէն «Թագաւորը», քաղուած դպրոցին դասագիրքերէն, բարոյական լաւ հիմք մը կը ներկայացնէր ։ Ծիծաղաշարժ էին «Կարկանդակները» եւ «Տղու խոստում» տրամախօսութիւնները ։ Իսկ «Բարեկենդանի անկուտինները» զաւեշտը կուշտ ու կուռ խնդացուց բոլորը ։ Բոլորն ալ արժանացան ջերմ ծափերու եւ շատեր կրկնուեցան ։

Միջնարարին ընկեր Ս. Առաքելեան դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ կարդաց դպրոցին տարեկան նիւթական հաշուեցոյցը, ինչպէս նաեւ նոր տարուան առթիւ կատարուած հանգանակութեան մասնակցողներու ցանկը ։ Այս առթիւ Ֆրանս. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութիւնը դպրոցին նուիրեց հազար Ֆր. ։ Դարձեալ, Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի քոյր մասնաճիւղը նուիրեց հինգ հազար ֆրանք ։ Ընկեր Առաքելեան շնորհակալութիւններ յայտնեց Ֆր. Կ. Խաչին, բոլոր անհատ նուիրատուներուն, ինչպէս նաեւ Կրօնական ընկերակցութեան որ այս տարի դպրոցին օժանդակեց քսան հազար ֆրանքով ։

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ՝ Ֆր. Կապ. Խաչը եթէ ամուր կանգնած է իր կրթական ծրագրին իրականացման համար, իրողութիւն է նաեւ որ մեր գաղութը իր նիւթական եւ բարոյական լայն աջակցութեամբ զօրավիգ կը հանդիսանայ անոր յաջողութեան ։ Հոգաբարձութիւնը եւս, ինչպէս մեր յարգելի ուսուցիչները լիովին կը կատարեն իրենց յանձնուած ծանր պարտականութիւնը, յանուն դպրոցին յարատեւութեան ։

Ժողովուրդը մեկնեցաւ լաւագոյն տպաւորութեամբ ։

Գ. Պ.

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ ԺԱՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ

★

Որ պարտութեան մատնեց Իտալացի Թոնթինին, Հռոմի մէջ, զառնալով Եւրոպայի ախոյեան (միջին ծանրութիւն) ։ Միլանի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ իտալական ամենամեծ օրաթերթը, «Քորրիէրէ Տէլլա Սերա», հիացումով կ'արտայայտուի Հայրապետեանի խաղարկութեան մասին, գրուատելով անոր պայքարելու յանդուգն եւ աննկուն ուժգնութիւնը, ինչպէս եւ հասուն արհեստագիտութիւնը ։ Մարզական թերթ մը եւս կը գովէ հայ կռփամարտիկը, քանի մը վերապահումներով ։

Հայրապետեան շահած է 15 շրջանին (րաունտ) 11ը, Թոնթինի՝ միայն երկու, մնացեալ երկուքը՝ հաւասար ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Էլիզէի Մօնմարթրի տարեկան արձակուրդէն առաջ կազմակերպած վերջին «քէչ էս քէն» ըմբշամարտի մրցումները տեղի ունեցան Յուլիս 14ին ։

Ըմբիշ Ակոբ Այվազեան 74 քիլօ, «փակման» 501րդ մրցումը կատարեց, Ֆրանսայի «Ֆինալիստ», Աֆրիկէի Թարզաններու աստղերէն, Ռընէ Պուշուշայի դէմ, 6×5, կամ (զգետնել) ։

Այվազեան անհամեմատ կերպով աւելի ուժով էր եւ սակայն յաղթուեցաւ 5րդ շրջանին ։

Թեթեւ ծանրութիւն «քէչ էս քէն»ի «Թուրնուան» տեղի ունեցաւ նաեւ Էլիզէ Մօնմարթրի մէջ, Յուլիս 9, 12, եւ 14ին ։

Այս առթիւ, 19 տարեկան ծիծեռնակներու ըմբիշ Մանուկ Յարութիւնեան 1/4 ֆինալի մէջ, զգետնելով յաղթեց Ռ. Կայեոյի 5րդ շրջանին ։

Հակառակորդն էր Ա. Վիտալ ։

Իսկ ֆինալի մէջ, Մանուկ լայն կէտերու առաւելութիւն ստացած էր, սակայն 6րդ եւ վերջին վայրկեաններու ատեն դժուարութեամբ պարտուեցաւ ։ Հակառակորդն էր նշանաւոր Ժէթի Քօսթէր ։

ՍԱՐԳԻՍ Զ.

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տիկին Անահիտ Տէր Մինասեան (ծնեալ Գեւոնեան) ստացած է բարձրագոյն Ուսմանց վկայականը, «քաջալաւ» յիշատակութեամբ ։ Տիկինը ներկայացուցած է երկու ուսումնասիրութիւններ.— 1. Պաւղիկեանները ։ 2. 1877–1881ի բանուորական համադումարները ։

× Ընկ. Անդրանիկ Փամպուքճեան (Մարսէյլի «Ակնունի» ենթակոմիտէի երիտասարդ ընկերներէն) յաջողութեամբ աւարտած է Մարսէյլի ճարտարագործական ելեկտրականութեան վարժարանը, ստանալով ճարտարագէտի տիտղոսը ։

× Օր. Արփիկ Տիգրան Թաղոյեան յաջողութեամբ անցուցած է Պաքքալորէայի Բ. մասը, լաւ յիշատակութեամբ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Որովհետեւ հայրս այդ դատավարութեան ատեն ընդհ. դատախազ էր ։ Ես ալ մէկ քանի անգամ տեսած էի Տիկին Արմսթրոնկը ։ Հոյակապ կին մըն էր ։

Դէմքը յանկարծ կարմրեցաւ ։

— Քասէթթի արժանի էր այս տեսակ վախճանի մը ։

— Ձեր այս խօսքերէն կարելի է հետեւցնել թէ սիրայօժար պիտի մեղցնէիք Քասէթթին եթէ ինքնութիւնը գիտնայիք ։

— Կարծեմ ինքզինքս ամբաստանած կ'ըլլամ այս կերպով, ըսաւ Մաքքուին ։

— Ոչ, պատասխանեց Փուարօ, ես աւելի շատ պիտի կասկածէի ձեզմէ եթէ կեղծաւորի նման ըսէիք թէ շատ կը սիրէիք Քասէթթին եւ կամ կը ցաւէիք անոր մահուան համար ։

— Ես ալ ձեզի բան մը հարցնեմ, Պ. Փուարօ, ի՞նչպէս ստուգեցիք թէ Պ. Րէչէթ՝ Քասէթթի կը կոչուէր ։

— Նամակի կտոր մը գտայ իր բաժնեակին մէջ ։ Սակայն կը խնդրեմ որ այս մասին բացատրութիւն չպահանջէք ինծմէ առայժմ ։

— Անշուշտ ։

— Հիմա, Պ. Մաքքուին, ըսէք ինծի թէ ինչե՞ր ըրիք երէկ գիշեր ճաշարան - վակոնէն ելլելէ վերջ ։

— Իմ բաժնեակս գացի, քիչ մը կարդացի, մինչ մը դուրս ելայ բայց ցուրտ էր, դարձեալ ներս եկայ ։ Պահ մը խօսեցայ երիտասարդ Անգլուհիին հետ, որ քովի բաժնեակին մէջ կը ճամբորդէ ։ Յետոյ խօսակցութեան բռնուեցանք գնդապետ Արպըթնոթի հետ, ինչպէս դուք ալ տեսաք ։

Մաքքուին շարունակեց.

— Յետոյ Պ. Րէչէթի բաժնեակը գացի, քանի մը նամակներ ուղելու համար ։ Վերադարձիս գնդապետը դեռ նրբանցքին մէջն էր, իմ բաժնեակս հրաւիրեցի զինքը եւ մինչեւ ուշ ատեն վիճաբանեցանք զանազան նիւթերու շուրջ ։

— Ե՞րբ բաժնուեցանք իրարմէ ։

— Ժամը երկուքի մօտ էր ։ Գնդապետը իր բաժնեակը մտաւ, ես ալ պաշտօնեան կանչեցի անկողինս պատրաստել տալու համար, յետոյ պառկեցայ ։

— Երբ գնդապետին հետ կը խօսէիք անշուշտ ձեր բաժնեակին դուռը բաց էր ։ Այդ միջոցին ճամբորդներէն ովքե՞ր անցան նրբանցքէն, ջանացէք յիշել ։

— Դժուար է ատիկա յիշել, բայց պիտի փորձեմ ։ Կարծեմ անգամ մը պաշտօնեան անցաւ, մինչ մըն ալ կին մը արագ քայլերով անցաւ, բայց դէմքը չկրցայ տեսնել ։ Կարմիր սենեկազգեստ մը հագած էր ։

— Հաւանաբար լուացուելու կ'երթար ։

— Հաւանաբար ։

— Բայց չվերադարձա՞ւ այդ կինը ։

— Չեմ յիշեր ։

— Հարցում մը եւս Պ. Մաքքուին, ծխամորճ կը ծխէ՞ք ։

— Ոչ ։

Փուարօ պահ մը լռեց ։

— Առ այժմ այսքան, ըսաւ վերջապէս ։ Հիմա կ'ուզեմ տեսնել Պ. Րէչէթի սպասաւորը ։ Ան եւ դուք միշտ ե՞րկրորդ կարգով կը ճամբորդէիք ։

— Ես յաճախ առաջինով կը ճամբորդեմ, եթէ տեղ գտնուի, բայց սպասաւորը միշտ երկրորդով կ'երթայ ։

ԳԼՈՒԽ Գ.— ՍՊԱՍԱՒՈՐԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկացիին կը յաջորդէր այս անգամ պաղարիւն անգլիացի սպասաւորը, որ զինուորի նման կեցած էր Փուարոյի դէմը ։

— Նստեցէք, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը ։ Դուք Պ. Րէչէթի անձնական սպասաւորն էք, չէ՞ ։

— Այո, Պա՛րոն ։

— Ձեր անո՞ւնը ։

— Էտուըրտ Հէնրի Մասթըրմէն ։

— Քանի՞ տարեկան էք ։

— Երեսունըեւին ։

— Ինչպէս գիտէք, ձեր տէրը ոճիրի մը զոհ գացած է ։

— Այո, պարոն, ցաւով լսեցի ։

— Կը հաճի՞ք ինծի ըսել թէ վերջին անգամ ո՞ր ժամուն տեսաք Պ. Րէչէթը ։

— Ժամը իննին ատենները, երէկ գիշեր ։

— Մանրամասնօրէն պատմեցէք թէ ի՞նչ ըրիք ։

— Սովորականին նման Պ. Րէչէթի մօտ գացի եւ հագուստները կախեցի ։ Յետոյ իր կեղծ ակռաները գաւաթի մը մէջ դրի ։

— Արտասովոր ոչինչ կար ուրեմն ։

— Քիչ մը ջղայնացած կ'երեւէր տէրս ։

— Ինչպէ՞ս ։

— Ձեռքը նամակ մը կար, ինծի հարցուց թէ ե՞ս դրած էի զայն հոն, ըսի թէ տեղեկութիւն չունիմ, այն ատեն հայհոյեց ։

— Յաճախ կը ջղայնանա՞ր ։

— Այո, ոչինչ պատճառներու համար կը պոռար կը կանչէր ։

— Պ. Րէչէթ քունի դեղ կը գործածէ՞ր ։

— Շոգեկառքով ճամբորդած ատեն այո ։

— Երէկ գիշեր առա՞ւ ։

— Այո, Պարոն ։ Ես գաւաթին մէջ լեցուցի եւ պատրաստեցի, յետոյ քովի սեղանին վրայ դրի ։

— Ձեր ներկայութեան չխմեց ուրեմն ։

— Ոչ պարոն ։

— Յետո՞յ ։

(Շար.)

կարգապահութիւնը կուսակցութեան մը որ պարտադրած է ինքզինքը եւ ամուր կեցած :

Մենք բաժնուած էինք ժամանակի մը համար զուտ ներքին խնդիրներու վրայ : Մեր տեսակէտը չէր համապատասխաներ անոնց տեսակէտին : Եւ հարկադրուեցանք ընդհարիլ :

Այսօր ինչպէս երէկ մեր միակ նպատակն է ամրապնդել Հայերու միութիւնը : Ատոր համար անհրաժեշտ էր հասկացողութեան մթնոլորտ մը, որ իրականութիւն է արդէն :

Մնաց որ, եթէ ակնարկ մը նետենք դէպի անցեալը, ի՞նչ կը տեսնենք : Քսաներպի տարուան բարեկամական յարաբերութիւններ :

Մենք Դաշնակներուն հետ մասնակցեցանք 1939ի ընտրութեանց :

Մենք, *Օռեանի* խմբագրական գրասենեակին մէջ, գործակցութեամբ Գ. Խապպազի եւ Գասպար Իփէկեանի կնքեցինք 1943ի Դաշնակ - Հնչակ հռչակաւոր համաձայնութիւնը :

Մենք 1947ին *Լը Սուառի* մէջ պաշտպանեցինք Դաշնակցութեան թեկնածուները :

Այսօր ամէն բան կարգի կը մտնէ եւ բնական զինակցութիւնը կը վերահաստատուի : Բոլոր ափերու մեր բարեկամները ուրախ են կանխաւ : Վասն զի, առանց ընդհարման, կատարեալ հասկացողութեամբ, շինարար աշխատանք մը պիտի սկսի ամբողջ հայ հասարակութեան բարիքին համար :

Վասն զի, վերջապէս, ձեռք ձեռքի պիտի գործենք ի շահ Լիբանանեան հայրենիքին եւ հասարակութեան մը որ, նախագահ Շամունի բառերով, շարունակ զանց առնուած է :

Անհրաժեշտ էր այս գործակցութիւնը, որ արդէն իրականացած է եւ որմէ պիտի օգտուի Հայերու մեծ զանգուածը :

Եւ յուսախաբ պիտի ըլլան անոնք որ իրենց յոյսը դրած են Հայերու պառակտումին, եղբայրասպան պայքարի մը վրայ, իրենց կործանարար դերը կատարելու համար :

Մեր նպատակն է ծառայել : Ոչինչ պիտի շեղեցնէ մեզ այս ուղեգծէն» :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ արտաքին նախարարը ուն-կնդրութեան ընդունելով Գահիրէի անգլ. դեսպանատան գործակատարը, պահանջեց անմիջապէս ջնջել Սուէզի շրջանին մէջ ձեռք առնուած արտակարգ միջոցները : — Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ ընդդիմադիրները խստօրէն քննադատեցին զինուորական իշխանութեան խստութեանց դէմ : Կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ վերջնագիր չէ տրուած Եգիպտոսի եւ թէ Սուէզի շրջանին հրամանատարութիւնը ստիպուած էր միջոցներ ձեռք առնել յանուն ապահովութեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Ամիրաեան եւ զաւակները, ե ւազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին ողբացեալ

ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ.— ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեան եւ զաւակները, Երուանդ եւ Հրաչ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ղազար եւ Պերճուհի Ահարոնեան, կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն, հօր եւ աներհօր Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻՆ մահուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի ,Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պլան: *Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :*

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Պ. Պարգեւ Սերոբեան իր դեռահաս զաւկին մահուան առթիւ կը նուիրէ.— Երկու հազարական ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման, Իսիի Խրիմեան դպրոցին, Փարիզի Հայ Մարզականին, Իսիի Հ.Մ.Ը.Մ.ի, Փարիզի Աղքատախնամին (գումար 10.000 ֆրանք): Իսկ հօրեղբայրը՝ Առաքել Սերոբեանի գնդախաղի գնդակ մը Իսի լէ Մուլինոյի մարզական ընկերներուն :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրէ անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Նախաձեռնութեամբ Սէն Լուի Հ.Յ.Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը Տիկին Եօթնեղբայրեանի օդասուն ագարակին մէջ: Նոր Սերունդի Սիամանթօ թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի խիստ քրքջալից զաւեշտ մ ը:

ՍԱՄԱԹԻԱՅԻ ԱԲԻԿ ԱՂԱ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ տեղւոյս Նոր Սերունդի Նըւագախումբին :

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Ջաւարեան ենթակոմիտէի: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին: Կը մասնակցին Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Շաթօ տը լա Ռօշվերթ, կանանչ ղղեակի կանանչազարդ պարտէզին մէջ: Ռիւ տէ Քլէման - Թի Թ, Սէն Ժիւլիէն :

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, երգ, արտասանութիւն: Առատ խմելիք, չիշ խորոված, պաղպաղակ: Քաղաքի Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը: Մուտքը ազատ է

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի եւ Անիէռի մասնաճիւղերուն:

Այս կիրակի ժամը 10էն մինչեւ 22, էքուանի անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին. — Զաւեշտ մը Անիէռի Նոր Սերնդականներու կողմէ, երգ, պար, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ :

Հաղոր. — Փորթ տը լա Շափէլէն 268 *թիւ օթօպիւս, մինչեւ էսփէռանս:*

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն - Սալնոյ Ձորի Հայր. միութեան , Մարսէյլ :

Յուլիս 19ի կիրակին, ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ , Պէլվէտէրի հանրածանօթ զովասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՌՆԻԿ ՏԷՐՈՅԵԱՆ: Կը բանախօսէ հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» Ալֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 19 Յուլիս Ուլկաթի ծովափը, (Տօվիլի մօտ):

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով արձանագրուիլ փափաքողները դիմեն Նոր Սերունդի անդամներուն կամ հեռաձայնել Գալուստեանի, ENT. 33 - 87

Օթօքարը կը մեկնի առտուն ժամը 6.30-*ին, Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ:*

Երթեւեկի ծախքն է 1100 *ֆրանք :*

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ:

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ուզեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին: Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Այն ծնողները որոնք կ'ուզեն օդափոխութեան կայան ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է օր առաջ արձանագրել տան, 194 ռիւ Վանտոմ, *Տիկին Այվազեանի մօտ :*

× Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը «Կապ. Խաչի Օրը» կը տօնէ այս կիրակի, 19 *յուլիս, Տէսինի անտառը, Քաֆէ Լաֆարկի մօտ :*

Օթօքարները պիտի մեկնին Փլաս Կիչարէն ժամը 9ին:

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կարտանի Արիներու նորակազմ խումբին հետ, այս շաբաթ 20ին, Պիվէռի մէջ, ակումբին քով, Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Արենոյշներու եւ Արիներու խմբապետական խորհուրդի: Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի Արենոյշներու եւ Արիներու :

Գեղարուեստական եւ սկաուտական ճոխ բաժիններով եւ խարոյկին շուրջը :

Կը հրաւիրուին Կարտանի, Էքսի եւ շրջաններու հայապահպանման Նախանձախնդիր մեր հայրենակիցները:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մառի Շահինեան, Տէր եւ Տիկին Լիւսի Պակրամեան, Այրի Տիկ. Ջենոբ Թումանեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Ս. Կիւլ-Յակոբեան, Այրի Տիկին Ա. Տաքէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մաքրուհի Էլմազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փիէռ Մուսանի (Դամասկոս) խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներոջ, քեռհօր եւ եղբօր

ՄՈՎՍԷՍ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 15ին, 60 *տարեկանին :*

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ, կէսօրէ վերջ ժամը 1.30ին, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պլան :

Մարմինը պիտի փոխադրուի Կիյոթիէռի գերեզմանատունը (Ավընիւ Պէրթըլօ):

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

●

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա - քարթեր *իրենց հաշիւները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել :*

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 *ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները* 100 *ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ* 300 *ֆրանք :*

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Օգոստոսին, Կրընոպլի մօտ, Օթ Ժառի

Այն անդամները որ կը փափաքին մասնակցիլ, դիմեն Եդուարդ Մաւեանի, 2 ռիւ տէ Տարտանէլ, Փարիզ (17) :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ 18 ՅՈՒԼԻՍ • SAMEDI 18 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7119 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2530

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱՆ...

Այսպէս, ուրեմն, արփինկզալ Իթթի – Հատին ընդհ. քարտուղարը, Միտհատ Շիւքրի Հրապարակաւ կը խոստովանի թէ Մեծ Պատերազմին դաժանօրէն տարագրուելով բնաջնջուեցան Թուրքիոյ Հայերը:

Պատմական պիտի մնայ իր այս յայտնութիւնը, որուն առաջին մասը հրատարակեցինք երէկ, իսկ վերջինը պիտի կարդաք այսօր:

Իր պատմելու ձեւը բան մը չի փոխեր անողոք իրականութենէն:

Նախկին ընդհ. քարտուղարը այս դրաւոր խոստովանութիւնը կը կատարէ պարզապէս չքմեղացնելու համար Իթթիհատը եւ անոր անխիղճ ղեկավարները:

Այս առաջադրութեամբ, սուտ խենդ ալ կը ձեւանայ, երբ կը յայտարարէ.

— «Հայոց տարագրութեան մասին մեր կեդրոնէն այս կամ այն տեսակ գաղտնի եւ բացորոշ ոչ մէկ հրաման տրուած է»:

Քա՛ւ լիցի: Ոչ ինք, ոչ չանսատակ Թալէաթը, ոչ ալ միւսները որեւէ հրահանգ տուած են: Ընդհակառակն, յանձնարարեր են «ապահովել մեր հայ հայրենակիցներուն բարօրութիւնը եւ երջանկութիւնը»:

Դժբախտաբար, Պէհաէտտին Շաքիր տիրաբար կը գործէր, «Թէշքիլաթը Մահսուսէ»ին գլուխն անցած: (Միշտ համաձայն ընդհ. քարտուղարին պատմութեան):

Ազգ. պաշտպանութիւնը անհրաժեշտ համարած էր «մաս մը կասկածելի Հայեր հեռացնել սահմանամերձ շրջաններէն»:

— «Սակայն, Պէհաէտտին Շաքիրի սաստիկ (բուռն) քաղաքականութեան հետեւանքով է որ այս միջոցը ընդհանուր տարագրութեան մը հանգամանքն ստացաւ»:

Այսպէս, չանսատակ Պէհան կը գործէր սանձակոտոր կատաղութեամբ, «առանց իր արփինալի սխրագործութեանց հաշիւը տալու կեդրոնին»:

Իրենք այնքան դժգոհ են եղեր որ, կ՚շտամբանքնե՜ր ալ ուղղեր են, կեդրոն կանչեր են «Արեւելքի կարգ մը կուսակալները, որպէսզի կարուկ միջոցներ ձեռք առնեն, գանգատները կանխելու համար»:

Նոյնպէս ինքնագլո՛ւխ գործեր է ուրիշ արփինարբու հրէշ մը, Տիգրանակերտի կուսակալը, Տոքթ. Րէշիտ, որ անձնասպան եղաւ զինադադարին:

Ընդհ. քարտուղարը անոր բերանը կը դնէ պատմութիւն մը որ ոչ թէ Իթթիհատի արդարացումն է, այլ դատապարտութիւնը:

Արդարեւ, Իթթիհատն է որ կը խօսի Տիգրանակերտի ջարդարարին միջոցաւ, ճոխացնելով տարիներէ ի վեր կրկնուած քնարեր առասպելները.

— «Արեւելքի Հայերը մեզի դէմ այնպէս գրգռուած էին որ եթէ իրենց տեղը մնացած ըլլային մէկ հատիկ Թուրք կամ իսլամ ողջ պիտի չձգէին: Փոխանակ թոյլ տալու որ անոնք մեզ բնաջնջեն, մենք զանոնք բնաջնջեցինք»:

Իբրեւ թէ միայն Տիգրանակերտի մէջ Հայերը այնքան ռազմունակ դիզեր էին որ կրնային «բանակ մը օդը հանել»:

Տեսնելով այս «աշարկու եւ սարսափազդու կազմակերպութիւնը», Տոքթ. Րէշիտ (կարդա՝ Իթթիհատը) կը վճռէ.

— «Կամ Հայերը Թուրքը պիտի մաքրեն, կամ թէ Թուրքերուն կողմէ պիտի մաքրագործուին»:

Եւ որովհետեւ Հայերը Թուրքը բնաջնջելու ոչ ծրագիր ունէին, ոչ ալ կարողութիւն, իրենք մաքրուեցան:

Հայերը «վնասակար մանրէներ էին: Բժիշկին պարտականութիւնը չէ՞ մանրէները սպաննել»:

Սկիզբէն մինչեւ վերջը, Միտհատ Շիւքրի կը հաստատէ թէ «դունդադունդ անմեղներ մահուան դիրկը նետուեցան»:

Մնացեալով պիտի զբաղինք առանձին:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ՈՒԹ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄ ՅՈՒԼԻՍ 14Ի ԴԷՊՔԻՆ ԱՌԹԻՒ. — ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ.— ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ ՅՈՒԼԻՍ 24ԷՆ ՀՈԿՏ. 12

Ազգ. ժողովին Եչ. օրուան նիստին մէջ ութ հարցապնդումներ եղան, Յուլիս 14ի արփինալի դէպքին առթիւ: Ի վերջոյ 252ի դէմ 339 ձայնով որոշուեցաւ յետաձգել վիճաբանութիւնը: Միեւնոյն ատեն որոշուեցաւ նիստերը դադրեցնել Յուլիս 24էն Հոկտեմբեր 12: Ինը նիստեր յատկացուած են Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը կատարելու համար: Արձակուրդէն առաջ, արտաքին նախարարը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ միջազգային կացութեան մասին:

Յուլիս 14ի դէպքին առթիւ հարցապնդողները մեծ մասով քննադատեցին կառավարութեան ընթացքը: Զափաւոր երեսփոխան մը ցաւ յայտնեց որ կառավարութիւնը արգիլած չէր ցոյցը: Յետոյ յիշեցուց թէ անհրաժեշտ է լուծել Ալժերիացիներու խնդիրը: Իսլամ երեսփոխան մը «ցեղապաշտութեան վերածնութիւն» կոչեց դէպքը, «որմէ պիտի օգտուին Ֆրանսայի թշնամիները»: Ձախակողմեան երեսփոխան մըն ալ նոյն մեղադրանքը ուղղեց: Համայնավար ներկայացուցիչը «յատկապէս մշակուած ոստիկանական դրդութիւն» կոչեց դէպքը: Ձայն մը աջակողմէն.

— «Իսկ Պերլինի ցոյցե՞րը: Հապա Բերիա՞ն...

Համայնավար ներկայացուցիչը շարունակեց,— Միայն բոլոր քաղաքացիներու միութիւնը, առանց կրօնի եւ ցեղի խտրութեան, կրնայ խելքի բերել աշխարհակալները եւ գաղթարարները որոնք այսօր կառավարութեան գլուխը կը գտնուին: Ընկերվարական ներկայացուցիչը դիտել տուաւ թէ համայնավար կուսակցութիւնը կը շահագործէ ցոյցը. յետոյ նկարագրեց «Հիւս. Ափրիկեցիներու ողբալի վիճակը»: Ուրիշ երեսփոխան մըն ալ ձայնակցելով, մաղթեց որ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ, մարդավարի կեանք մը ապահովելու համար Ալժերիացիներուն:

Ներքին նախարարը վիճաբանութեանց յետաձգում պահանջելով, լուսաբանութիւններ հաղորդեց Յուլիս 14ի խռովութեանց մասին: Ըստ թէ երկու հազար Հիւս. Ափրիկեցիներ մերժած էին համակերպիլ ցրուելու հրամանին, յետոյ խումբ մը ցուցարարներ յարձակեցան ոստիկաններուն վրայ որոնք օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան դիմեցին: Քարեր, երկաթի կտորներ, դանակներ եւն. գործածուեցան եւ 82 ոստիկաններ վիրաւորուեցան:

Նախարարը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, բարելաւելու համար Ափրիկեցիներու կեանքի պայմանները: Հաստատեց թէ «Թշուառութիւնը նոյնքան դէշ խորհրդատու է որքան անոնք որ զայն կը շահագործեն քաղաքական նպատակներով»: Իսկապէս ծանրակշիռ հարց մըն է Հիւս. Ափրիկեցիներու ներգաղթը: Եկուորներու թիւը 50000 էր 1947ին եւ 132000էն բարձրացաւ Փարիզի մէջ, իսկ 110.000էն 310.000ի՝ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:

× Սահմանադրութեան վերաքննութեան օրինագիծը քննուեցաւ գիշերուան նիստին մէջ եւ պիտի շարունակուի մինչեւ արձակուրդ, ինչպէս ըսինք: Տեղեկաբերը ցաւ յայտնեց որ միայն 40 երեսփոխաններ ներկայ են: Յետոյ կարդաց իր զեկուցումը, որ բացատրելով վերաքննութեան անհրաժեշտութիւնը, կը խնդրէ Ազգ. ժողովէն օրինագիծը քննել հաշտաբար տրամադրութեամբ, որպէսզի չըստիպուին հանրաքուէ կատարել: Համայնավար ներկայացուցիչը պահանջեց մերժել վերաքննութիւնը, «որ նոր զէնքեր պիտի տայ կառավարութեան, շարունակելու համար իր յետադիմական քաղաքականութիւնը ժողովուրդին դէմ»: Ժողովը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր եւ կը շարունակուի ամէն օր: Վաւերացման համար անհրաժեշտ է որ Ազգ. ժողովը զայն քուէարկէ 2/3ով, իսկ Ծերակոյտին հետ՝ 3/5ով:

ԱՆՎԵՐՋ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄ
Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԵՒ ԱՅԼՈՒՐ

•

Հայաստանի կեդր. Կոմիտէն ալ բանաձեւ մը քուէարկած է, խստօրէն դատապարտելով Բերիայի ազգային քաղաքականութիւնը: Բանաձեւը կ՚ըսէ.— «Հայ ժողովուրդը երբեք պիտի չմոռնայ ռուս մեծ ժողովուրդին եղբայրական օգնութիւնը եւ պիտի շարունակէ ամրապնդել բարեկամութեան կապերը իրենց միջեւ»:

Բերիայի անկումէն ի վեր մաքրագործումները խրախուս կը յաջորդեն Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ:

Վրաստանի ներքին նախարարին՝ Դեկանոզովի եւ ուրիշներու պաշտօնանկութենէն վերջ, վտարուեցաւ Ուկրայնայի ներքին նախարարը, Մեշիկ, եւ իրեն յաջորդեց Տիմոֆիլ Ստրաքոչ: Մեշիկ այդ պաշտօնին կոչուած էր անցեալ ապրիլին, Ստալինի մահէն վերջ, Բերիայի նախաձեռնութեամբ, յաջորդելով Ստրաքոչի, որ նախ ներքին գործավար, յետոյ նախարար եղած էր 1946էն ի վեր:

Ինչպէս կ՚երեւայ, Բերիա ձեռնարկած էր ամբողջովին վերակազմելու բոլոր հանրապետութեանց ներքին վարչութիւնները, եւ հիմա որ ինք բանտարկուած է, ամէն բան վերիվայր կը շրջեն: Կը կարծուի թէ պիտի փոխուին նաեւ — եթէ արդէն չեն փոխուած — Լեթոնիոյ, Սպիտակ Ռուսիոյ, Ազրբէջանի, Տաճկաստանի, Հայաստանի, Ուզպեկիստանի, Լիթուանիոյ, Խազախստանի ներքին նախարարները: Յետոյ, կարծողներ կան թէ փոփոխութիւնները պիտի չսահմանափակուին միայն ներքին գործերու վարչութիւններով: Բերիա ազգային քաղաքականութեան մէջ ալ փոփոխութիւններ կատարած կամ թելադրած էր: Զօրացնելով հանդերձ ոստիկանական կեդրոնացումը, ան կը դատապարտէր մշակութային «ռուսացումը» եւ հաւաքական հողագործութեան (կոլխոզ) սաստկացումը: Իրազեկներ իրեն կը վերագրեն անցեալ մարտէն Յունիս կատարուած շարք մը վարչական փոփոխութիւններ:

× Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», նոր խմբագրականով մը խստօրէն կը քննադատէ կուսակցութեան պաշտօնեաները դիտել տալով թէ ուղղակի յարաբերութիւն չեն պահեր շարքերուն հետ: Եւ կրկին կը յանձնարարէ արթուն կենալ, «մերկացնել եւ վճռապէս խափանել ամենաթեթեւ անկարգապահութիւնը կուսակցութեան թէ պետութեան գործերուն մէջ»:

× Խորհրդային թերթերը 200 բառով հաղորդեցին արեւմտեան երեք պետութեանց հրաւէրը՝ Զորսերու ժողով մը գումարելու համար: Այս առթիւ նորէն կը մեղադրեն Մ. Նահանգները, իբրեւ պատասխանատու միջազգային յարաբերութեանց խանգարման:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը առաջարկեց արեւմտեան չորսերուն՝ անմիջապէս ժողով գումարել, երկու Գերմանիաները միացնելու եւ ընտրութիւններ կատարելու համար: Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ պաշտ ընդունելութիւն գտաւ այս առաջարկը, իբրեւ քաղաքական փորձ մը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք.—

Ընկեր Սարգիս Առաքելեանէ (Տէօրին) 2500 ֆրանք:

Պ. Ս. Մաքինաճեանէ (Մարսէյլ) հազար ֆրանք:

Ընկ. Մխիթարեան (Մարսէյլ) 1000 ֆր:

Մանուէլ Հէլվաճեան (Հալէպ) 500 ֆր:

ՆՈՐ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Թուրքիոյ կառավարութիւնը լուծած է «Միլլէթ» կուսակցութիւնը, իբրեւ յետադիմական:

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Յուլիս 9ին ընդհ. դատախազութեան հրամանով կնքուեցան «Միլլէթ» կուսակցութեան երկու հազարէ աւելի մասնաճիւղերը: Միեւնոյն ատեն ձերբակալուեցաւ «Միլլէթ» թերթին խմբագրապետը՝ Արտըճօղլու որ բաց նամակ մը հրատարակած էր, գրգռիչ ոճով: Կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութիւնն ալ լուծուեցաւ:

Թերթերը կը գրեն թէ ցանց մը երեւան հանուած է, խալիֆայութիւնը վերահաստատելու համար: Այս առթիւ փոթորիկ մը պայթեցաւ Ազգ. ժողովին մէջ: Վարչապետը յայտարարեց.

— «Այս մարդիկը կը յայտնեն թէ օրէնքէ չեն վախնար: Աւազակներն ալ ոչ ոքէ կը վախնան»:

«Միլլէթ» կուսակցութեան ներկայացուցիչը «դիկտատոր» պոռաց վարչապետին: Դեմոկրատ երեսփոխան մը ուզեց յարձակիլ, բայց զսպեցին:

Վարչապետը յայտարարեց.

— «Միլլէթ» կուսակցութիւնը եթէ օգտակար է երկրին, անշուշտ պիտի մընայ. իսկ եթէ երկրին վնասելու համար դաւանի միութիւններ կը հիմնէր, բնականաբար՝ հանրապետական օրէնքը պիտի ճզմէ անոնց գլուխները: Կառավարութիւնը պատասխանատու է քսան միլիոն հայրենակիցներու ճակատագրին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ Երեսփ. ժողովին անդամներէն 18 հոգի եւս հրաժարեցան: Կը թուի թէ ժողովը «անձնասպան» ըլլալ կ՚ուզէ, փոխանակ սպասելու որ Տոքթ. Մոսատեղ մահացու հարուած մը տայ: Եչ. օր հրաժարեալներուն թիւը հասած էր 52ի եւ կը մնային միայն 27 երեսփոխաններ որոնք հակառակ են վարչապետին: Կը կարծուի թէ ի վերջոյ միայն 12 հոգի պիտի մնան: Ամէն կողմ ցոյցեր կը կատարուին ի նպաստ Տոքթ. Մոսատեղի:

ՔՈՐԷԱՅԻ մէջ կռիւները սաստկացած են երկու օրէ ի վեր: Ազգաժողովին զօրքը յաջողեցաւ կասեցնել կարմիրներու արշաւանքը, ուժգին յարձակողական մը կատարելով եւ մէկ մղոն յառաջ խաղալով: — Զինադադարի բանակցութիւնները նորէն յետաձգուեցան: Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ ի վերջոյ հիւլէական ռումբ պիտի գործածուի, պատերազմը դադրեցնելու համար:

ՍՈՒՐԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը, զօր. Շիշէկլի, նշանակելով նոր նախարարները, վեց հրամանագիրներ հրատարակեց կառավարական վերակազմութեան մասին:

ՅՈՒԼԻՍ 14ի գիշերը, Պասթիյլի հրապարակին վրայ, ժողովրդական խրախճանութեան ընթացքին նուագեց Հայազգի երաժիշտ Անդրէ Էքեանի նուագախումբը: Ֆրանսացի երգիչ՝ Ժան Պըրթօնիէռ երգեց Շարլ Ազնաւուրի մէկ երգը, իսկ «աքորտէօն»ի վարպետ մը նուագեց Արամ Խաչատուրեանի «Սուրի պարը»:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԹՈՔՀՈԼՄԷՆ

ՌԱՆԿՈՒՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

●

Ընկերվարական շարժումը երկար ատենէ ի վեր դադրած է արեւմուտքի մենաշնորհն ըլլալէ եւ ծաւալած է Ասիոյ, մասնաւորաբար Ծայր. Արեւելքի երկիրներուն մէջ:

Ֆրանքֆորթի եւ Միլանոյի համագումարներուն մէջ ներկայացուցիչներ ունէին արդէն Հնդկաստանի Պիրմանիոյ, Ինդոնեզիոյ, Իսրայէլի եւ Ճափոնի ընկերվարական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները: Այս ձեւով կապ հաստատուած էր Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ:

Միլանոյի համագումարը օրակարգի մասնաւոր խնդիր դարձուցած էր Ընկերվարական Միջազգայինի դերը՝ հանդէպ Ասիոյ եւ Ափրիկէի ընկերվարական կուսակցութեանց: Այս առթիւ միաձայնութեամբ ընդունուեցան երկու բանաձեւեր, որոնք կը բխին «ժողովրդավար ընկերվարութեան» հիմնական սկզբունքներէն, ընդունուած Ֆրանքֆորթի համագումարին մէջ: Ահա՛ քանի մը կէտեր.—

«Ընկերվարական Միջազգայինը կը հաստատէ բոլոր ազգերու ազատութիւնը: Կը մերժէ ամէն կարգի զատորոշում եւ ամէն կարգուսարք որ աշխարհը կը բաժնէ գերադաս եւ ստորադաս ազգերու: Առանց վերապահութեան կը մերժէ դրամատիրական աշխարհակալութեան ամէն ձեւ, որ ժողովուրդները կը կաշկանդէ քաղաքական տիրապետութեան եւ տնտեսական շահագործման շղթաներով, հիմնուած ցեղային գերակշռութեան զզուելի վարկածին վրայ»:

Իբրեւ եզրակացութիւն, կ'ըսուէր թէ՝ ընկերվարականները համակրանքով կը դիտեն հպատակ հողամասերու ազատագրական շարժումները. կը ջանան կարելի եղածին չափ շուտ ստեղծել անյլխի պայմաններ, որ հնարաւոր դարձնեն այդ հողամասերու կատարեալ ինքնավարութիւնը:

Շատ կարեւոր էր այս բանաձեւը, որ կը դատապարտէ գաղթավայրերու մէջ ներկայիս տիրող վարչաձեւերը:

Միաժամանակ, նկատելով որ դեռ կան քաղաքակրթապէս յետամնաց եւ տնտեսապէս աղքատ երկիրներ, Ընկերվարական Միջազգայինը կ'որոշէր աջակցիլ անոնց ամէն կերպով, ի վերջոյ հասնելու համար բոլոր ազգերու իրական հաւասարութեան, ինչ որ հիմնական սկզբունքն է ընկերվարութեան:

Ռանկունի Ընկերվարական Խորհրդաժողովը բացուեցաւ Յունուար վեցին, նախաձեռնութեամբ Հնդկաստանի, Ինդոնեզիոյ եւ Պիրմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեանց: Ներկայ էին երկու հարիւր պատուիրակներ եւ դիտողներ:

Քուէի իրաւունքով խորհրդաժողովին կը մասնակցէին, բացի նախաձեռնողներէն, Ճափոնի, Իսրայէլի, Եգիպտոսի, Լիբանանի, Փաքիստանի եւ Մալեզիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնները:

Դիտողներ ղրկած էին Թունուզի Նոր-Տէսթուր եւ Ալժերիոյ Ազգայնական կուսակցութիւնները, Նէփալի, ափրիկեան Ուկանտայի եւ Աշխարհակալութեան դէմ պայքարող ժողովուրդներու Համագումարները:

Եղբայրական պատուիրակութիւններով ներկայ էին նաեւ ընկերվարական Միջազգայինը, ընկերվարական երիտասարդներու միջազգային միութիւնը եւ Եուկոսլաւիոյ համայնավարներու լիկան:

Ասիական ընկերվարական կուսակցութիւնները համեմատաբար նոր կազմակերպութիւններ են: Բացի մէկ երկուքէն, միւսները կազմուած են 1947 - –952: Ամէնէն զօրաւորն է Իսրայէլի Մափայ կուսակցութիւնը, որ 1.500.000 բնակչութեան մէջ ունի 129.000 կազմակերպուած ընկերներ: Կառավարութեան ղեկը իր ձեռքին մէջ կը պահէ այն օրէն ի վեր, (1948 Մայիս) որ Իսրայէլ դարձաւ անկախ պետութիւն:

Ճափոնի ընկերվարական կուսակցութեան աջ եւ ձախ թեւերը 1953 Ապրիլի ընտրութեանց մէջ շահեցան 9.186.000 քուէ, ընդհ. քուէարկողներու հարիւրին 26.7ը:

Լիբանանի յառաջդիմական ընկերվարական կուսակցութիւնը հիմնուած է քանի մը տարի առաջ: Վարիչն է Քէմալ Ճանպլաթ: Անդամներու թիւը՝ 10.000 հոգի: 1951 ապրիլի ընտրութեանց մէջ շահած է քուէներու հարիւրին տասը, ըստ տեղեկագրի:

Եգիպտոսի ընկերվարական կուսակցութեան պետն է Ահմէտ Հիւսէյին, որ 1933ին կազմած էր Երիտասարդ Եգիպտոսի կուսակցութիւնը: 1949ին անունը դարձուց «Հըզպը Մըսրիյէ Իշթիրաքիյէ վա Տեմոքրաթիյէ»: Իր ծրագրին մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ հողերու բաժանումը — 50 արտավար ընտանիք գլուխ: Ահմէտ Հիւսէյինի անունը յիշուեցաւ՝ Յունուար 26ին Գահիրէի հրկիզման առթիւ:

Մալայայի աշխատաւորական կուսակցութիւնը հիմնուած է 1952 Յունիսին եւ ունի տասը հազար անդամ:

Փաքիստանի ընկերվարական կուսակցութիւնը նախապէս մաս կը կազմէր Հնդկաստանի կազմակերպութեան: Անկախութենէն ի վեր բաժնուած է: Ուժեղ է միայն Քարաչիի մէջ:

Ռանկունի խորհրդաժողովին նպատակը չէր «Ասիական Ընկերվարական Միջազգային» մը ստեղծել՝ հակադրելու համար զայն Եւրոպայի Միջազգայինին: Այս կէտը բացորոշ կերպով յայտարարեց խորհրդաժողովին նախագահը, որ պարզեց թէ իրենց ծրագիրն է աւելի սերտ յարաբերութիւններ եւ գործակցութիւն ստեղծել ասիական կուսակցութեանց միջեւ:

Այս նպատակով որոշուեցաւ երկու տարին անգամ մը գումարել «Ասիական Ընկերվարական Խորհրդաժողով» մը: Նշանակուեցաւ Բիւրօ մը, որուն կ'անդամակցին երկու հոգի իւրաքանչիւր անդամ կուսակցութենէ: Կեդրոնն է Ռանկուն:

Կը գումարուի վեց ամիսը մէկ անգամ:

Որոշուեցաւ նաեւ սերտ կապ պահել Եւրոպայի ընկերվարական Միջազգայինին հետ, անոր համագումարներուն ղրկելով իր պատուիրակները եւ փոխադարձաբար իր խորհրդաժողովին մէջ ընդունելով Եւրոպայի պատգամաւորներ: Այս կէտը արդէն սկսած է գործադրուիլ: Ռանկունի ժողովին ներկայ եղան Քլէմէնթ Էթլի, Անգլիոյ նախկին վարչապետը:

Տասը օր տեւող խորհրդաժողովը յունուար 15ին միաձայնութեամբ քուէարկեց հինգ երկար յօդուածներէ բաղկացեալ բանաձեւ մը, որ յայտարարելէ վերջ թէ ընկերվարութեան նպատակն է պայքար դրամատիրութեան դէմ, ազատութիւն եւ հաւասարութիւն բոլոր ժողովուրդներու, կը շեշտէ.

— «Մենք՝ Ասիոյ ընկերվարական կուսակցութիւններս կը մերժենք համայնավարութիւնը եւ կը շարունակենք մեր պայքարը՝ դրամատիրութեան եւ աւատապետութեան տեղ հաստատելու համար ժողովրդավար ընկերվարութիւնը»:

Երկար պիտի ըլլար յիշել բանաձեւի մնացեալ մասերը, որոնք կը վերաբերին բանուորներու եւ գիւղացիներու վիճակին բարելաւման, շահագործման եւ սարկութեան ենթակայ ժողովուրդներու ազատագրութեան, բոլոր մարդոց հաւասարութեան, աշխարհի մէջ արդարութեան գործադրութեան, աշխարհի խաղաղութեան, եւայլն:

Ընկերվարական շարժումը արեւմուտքէն անցնելով դէպի արեւելք, կը ծաւալի հետզհետէ ցարդ յետամնաց նկատուած եւ օտարի տիրապետութեան ենթակայ երկիրներու մէջ:

Անիկա մանաւանդ հետզհետէ կը դառնայ ուժեղ շարժում մը ընդդէմ համայնավարութեան, որ յետպատերազմեան տարիներու ընթացքին մեծ ծաւալ ստացաւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ:

Ռանկունի խորհրդաժողովը յստակօրէն ճշտեց ընկերվարական կուսակցութեան դիրքը ընդդէմ համայնավար գաղափարախօսութեան եւ պոլշեւիկեան վարչաձեւին:

Ըստ բանաձեւին, համայնավարութիւնը անհատին եւ խմբակցութեանց կը պարտադրէ կատարեալ հպատակութիւն եւ կոյր հնազանդութիւն՝ ի շահ կեդրոնացեալ ուժի մը եւ տիրապետող կուսակցութեան: Անիկա կը մերժէ ազատութեան բոլոր ձեւերը, անհատը զրկելով իր մարդկային տարրական իրաւունքներէն:

Ասիական ընկերվարական կուսակցութիւնները հիւրաբար կը մասնակցին Սթոքհոլմի համագումարին, որ քայլ մը աւելի պիտի առնէ՝ աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատելու համար արեւմուտքի եւ արեւելքի ընկերվարական կուսակցութեանց միջեւ:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԸ

●

«ԵԹԷ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՋՄԱՔՐԱԳՈՐԾԷԻՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՀԱՅԵՐԸ, ԻՐԵՆՔ ՊԻՏԻ ԲՆԱՋՆՋՈՒԷԻՆ. — ԻԹԹԻՀԱՏԻ ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, — ՄԵՂՔԸ ՊԱՀԱԿՏՏԻՆ ՇԱՔԻՐԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՋԳԵՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Տիարպաքըրի կուսակալ Տօքթ. Րէշիտ պէյ եռ կանչուողներուն միջեւ կը գտնուէր: Օր մը ընդհ. կեդրոնին մէջ ինծի այցելելու եկած էր: Հանդիսաւոր շեշտով մը ըսի.

— Դուք բժիշկ էք եւ իբրեւ բժիշկ ձեր պարտականութիւնն է մարդ փրկել: Ի՞նչպէս եղաւ որ այսքան անմեղներուն գունդառ գունդ ձերբակալուելով մահուան գիրկը նետուելուն պատճառ եղաք:

Տօքթ. Րէշիտ ինծի սա պատասխանը տուաւ.

— Բժիշկ ըլլալս չէր կրնար մոռցնել տալ ազգութիւնս: Րէշիտ բժիշկ մըն է, բայց իբրեւ Թուրք մը աշխարհ եկած է: Հիմա այս դիտողութիւնը չէիք ըներ եթէ ինծի պէս մօտէն ուսումնասիրելու առիթը ունեցած ըլլայիք թէ Տիարպաքըրի Հայերը ի՛նչ տեսակ խոստումներով եւ ձեռքի տակէ ինչպէս թունաւորուելով թշնամական եւ լրտեսի աչարկու զգացումներ կը սնուցանեն հանդէպ այս երկրին, ուր կ'ապրին բարօրութեան ներքեւ: Արեւելքի Հայերը մեզի դէմ այնպէս մը գրգռուած էին որ եթէ իրենց տեղը մնացած ըլլային իրենց շրջանին մէջ մէկ հատիկ Թուրք եւ իսլամ ողջ պիտի չձգէին: Ասոնց տուներուն մէջ կատարուած խուզարկութեան հետեւանքով բանակ մը օդը հանելու բաւարար քանակութեամբ ռազմանիւթ ձեռք անցաւ: Տեսայ որ սարսափազդու եւ ահարկու կազմակերպութիւն մը ունին: Եթէ երկրին ամէն կողմը տարածուած այս կազմակերպութիւնը եղածին պէս թողունք, շատ չանցած Անատոլուի մէջ մոմով պիտի փնտռենք Թուրքը ... Այսինքն կամ անոնք մեզի, կամ մենք զանոնք ... Երբ այս էր կացութիւնը ես ինծի խորհեցայ.

— Հէյ Տօքթոր Րէշիտ, երկու հաւանականութիւն կայ.— Կամ Հայերը Թուրքը պիտի մաքրեն, կամ թէ Թուրքերուն կողմէ պիտի մաքրագործուին:...

Այս երկընտրանքը ընելու անհրաժեշտութեան առջեւ երկար ատեն չվարանեցայ: Թրքութիւնս յաղթանակեց բժշկութեանս դէմ: Փոխանակ թոյլ տալու որ անոնք մեզի բնաջնջեն, մենք զանոնք կը բնաջնջենք, ըսի:

Տօքթ. Րէշիտի հարցուցի.

— Ձեր այս ընթացքին հետեւանքով ձեր խիղճը չի՞ տանջեր ձեզ:

Պատասխանեց.

— Անտարակոյս բայց այս գործը տեսայ ոչ անձնական հպարտութեանս գոհացում տալու, ոչ ալ դրպանս լեցնելու համար: Տեսայ որ հայրենիքը ձեռքէ կ'երթայ, խկոյն աչքս գոց առաջ նետուեցայ համոզուած որ յօգուտ ազգիս կը շարժիմ:

— Հապա պատմական պատասխանատուութի՞ւնը:

— Եթէ այս ընթացքին հետեւանքով մեր պատմութիւնը զիս պատասխանատու նկատէ, այժմէն կ'ընդունիմ: Բայց ուրիշ ազգերու պատմութիւնը իմ մասիս ինչ որ ալ գրէ, փոյթս չէ:

Տօքթ. Րէշիտ սապէս վերջ էր տուած խօսքերուն.

— Քիչ առաջ ինծի հարցուցած էիք որ իբրեւ բժիշկ մը ի՞նչպէս մարդ մեռցուցած եմ: Ահա պատասխանը.— Հայ յեռուզակները այս հայրենիքին ծոցին մէջ բոյն դրած շատ մը վնասակար մանրէներ էին: Միթէ բժիշկին պարտականութիւնը չէ՞ մանրէները սպաննել:

Այդ շրջանին անպակաս էին Տօքթ. Րէշիտի պէս խորհողները: Բայց երբ պետութիւնը ստիպուեցաւ ծանր պայմաններով զինադադար մը ստորագրել եւ յաղթական պետութեանց բանակները Իսթանպուլ մտան, թէ լեզուները փոխուեցան եւ թէ համոզումները:

(Բոլորը գիտեն որ երբ Տօքթ. Րէշիտ հասկցաւ թէ իբրեւ հայկական տարագրութեան եւ ջարդին գլխաւոր հեղինակներէն մին ձերբակալուելով պիտի սպաննուի գանկին գնդակ մը պարպելով անձնասպան եղաւ):

Խօսքս վերջացնելէ առաջ կ'ուզեմ կէտի մըն ալ անդրադառնալ.

— Այդ շրջանին Հայ հայրենակիցներուն մեծագոյն չարիքը գործեցին «կոմիտաճի»ի մտայնութեամբ թրծուած Հայերը: Այս պատճառաւ բազմաթիւ անմեղ մարդոց արիւնը պարապ տեղը հոսեցաւ:

Անցեալ տարիներու այս դառն արկածախնդրութենէն սա մեծագոյն դասը կարելի՞ եղած է քաղել որ Թուրք եւ Հայ ազգերը հիմա հնարաւորութիւն գտած են լաւագոյնս սիրել իրար:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ

★

Ի՞նչ անուշ կը հնչէ այս բառը մեր ականջին: Ոչ միայն այսօր, այլեւ մեր 4–5 տարեկանէն սկսեալ, երբ առաջին անգամ մեր ոտքը դրինք մանկապարտէզի սեմէն ներս:

Այդ տարիքէն սկսեալ մարդ արարածը ինքզինքին կը պարտադրէ իր տառապալից կեանքը եւ քիչ մը փախուստ օրհնութիւն մըն է իրեն համար:

Այն ատեն «վաքանց» կ'ըսէին: Մեր ծնողներէն զատ մանկապարտէզի օրիորդները եւ դպրոցի ուսուցիչներն ալ այս բառը կը գործածէին:

Իր այս հանգամանքով, բառը աւելի ընտանի էր մեր ականջին քան՝ թէ «արձակուրդ»ը որ աւելի ծանր եւ պաշտօնական էր:

Ինչ ուրախութիւն էր երբ դպրոցի քննութիւնները անցընելէ ետք արձակուրդը կը սկսէր: Գիրքերու պայուսակը մէկ կողմ նետելով միայն խաղի եւ զուարճութեան մասին կը մտածէինք: 2 - 3 ամիս եկեղեցւոյ կոչնակը որ առաւօտները փոխ կը տրուէր դպրոցին, պիտի չհնչէր դպրոց կանչելու համար: Իր ձայնը որքան որ անուշ եւ հաճելի, ի պաշտօնէ կը տղեղնար, կը խռպոտնար:

Սակայն երբ նախակրթարանը աւարտելով կը թեւակոխէր երկրորդական ուսման շրջանը՝ տղան կը կերպարանափոխուէր, կը լրջանար, կը զգար թէ կոչուած էր մարդկային ընկերութեան շղթային մէկ օղակը կազմելու եւ դիտակցութիւնը կը ծնէր իր մէջ, երբ օրը գար, իր պարտականութիւնը լաւ կատարելու յօգուտ մարդկութեան եւ մանաւանդ յօգուտ իրեն: Այն ատեն արձակուրդի օրերը միայն խաղի եւ զուարճութեան օրեր չէին, այլ եւ ինքնամփոփումի: Կը զգար թէ գիրքերը իր բարեկամները են եւ ընկողմանած պարտէզին մէջ ծառի մը շուքին տակ՝ իր ամէնէն մեծ հաճոյքն էր քաղուածք մը կատարել իր սորվածին վրայ, աւելի լաւ ներկայանալու համար յառաջիկայ տարեշրջանին, իբրեւ փայլուն աշակերտ մը:

Արձակուրդը քաղաքակրթութեան բարիքներէն մին է: Պէտք չէ շփոթել գիւղագնացութեան հետ: Գիւղագնացութիւնը դարերէ ի վեր գոյութիւն ունեցած է, նոյն իսկ յետամնաց երկիրներու մէջ: Հոն վաչկատուն ցեղեր, իրենց վրանները վերցնելով, ամառը կը բարձրանան «եայլա» կոչուած լեռնային վայրեր:

Մեր ծննդավայրերուն մէջ, սահմանափակ թիւով ընտանիքներ միայն կրնային իրենց շնորհել գիւղագնացութեան վայելքը: Ընտանիքի հայրը, իր կինը եւ զաւակները կը ղրկէր մօտակայ գիւղ մը, ինքը կը մնար գործին գլուխը: Միայն շաբաթ երեկուն գործը քիչ մը կանուխ ձգելով՝ կ'երթար միանալ իր ընտանիքին, պայմանաւ որ երկուշաբթի առաւօտ կանուխ վերադառնար:

Հոն արձակուրդը յատուկ էր միայն դպրոցներու, ուրիշ ոչ ոք կ'օգտուէր այդ բարիքէն:

Հոս Ֆրանսայի մէջ, կանուխէն կը կիրարկուէր արձակուրդի դրութիւնը: Բոլոր ամսականաւոր պաշտօնեաները, պետական թէ առեւտրական, տարեկան երեք շաբաթ վճարովի արձակուրդի իրաւունք ունէին: Շաբաթական, օրական, ժամական աշխատողները զուրկ էին այդ իրաւունքէն, կամ քիչ բացառութեամբ: Միայն 1936ի ժողովրդական ճակատի յաղթանակով էր որ բոլոր աշխատաւորները անխտիր տարեկան երկու շաբաթ վճարովի արձակուրդի իրաւունք շահեցան:

Մեր Ֆրանսահայերուս մէջ ալ շնորհիւ վճարովի արձակուրդին գիւղագնացութիւնը մեծ չափով ընդհանրացաւ:

Երբ հայ տիկնոջ մը հետ տեսնուիք, իրենց արձակուրդի երթալու մտադրութիւնը յայտնելէ ետք, կ'աւելցնէ.— «Ինչ ընենք, չօճուխին համար է»: Այս խօսքը

կեղծիք մը կը մտնէ: Իբրեւ թէ արձակուրդը իրենց մեծերուն համար աւելորդ պերճանք մը ըլլար, եւ այդ զոհողութիւնը կ'ընեն միայն պզտիկներուն համար:

Ուրիշ ուշագրաւ պարագայ մըն ալ:— Երբ Հայերը արձակուրդէն կը վերադառնան, իրենց գացած տեղին ջուրը կը գովեն, իսկ Ֆրանսացիները գինին: Ո՞րն է ճիշդը, այս նիւթին մասին շատ գրուած է: Գինին պաշտպանող գիտնականներ կան, որոնք անոր կը վերագրեն զանազան յատկութիւններ: Եւ կան հակալքոլական գիտնականներ: Իսկ ջուրին մասին մինչեւ այսօր դէշ ըսող մը չէ եղած: Ուրեմն մենք շարունակենք խմել կենսատու եւ անապակ ջուրը: Արեւելցիները կը սիրեն ջուրը: Ցոյները ջուրի ակերու վրայ մատուռ կը կանգնեն «այազմա» կը կոչեն, ինչ որ իրենց համար ուխտատեղի մըն է:

Երբ կը պտտինք անտառներու մէջ՝ եւ կը տեսնենք գլգլացող առուակ մը, կը յափշտակուինք այդ տեսարանէն, եւ եթէ բանաստեղծի խմոր ունինք անմիջապէս ոտանաւոր մը կը գրենք: Եւ երբ կը տեսնենք ծառերու շուքին տակ, մամռապատ ապառաժի մը խոռոչին մէջ ջինջ ջուրի ակ մը չենք դիմանար, եթէ ծարաւ ալ չըլլանք կը փափաքինք անպատճառ խմել այդ ջուրէն:

Ըսել չեմ ուզեր թէ Հայերը գինի չեն սիրեր: Ընդհակառակն, Հայը գինի խմող է: Ապացոյց— գինիին ձօնուած բազմաթիւ երգերը:

Այսօր Հայաստանի մէջ գլխաւոր ճարտարարուեստը, գինիի եւ ոգելից ըմպելիներու արտադրութիւնը կը կազմէ: Բայց Հայուն եւ Ֆրանսացիին տարբերութիւնը այն է որ, Հայուն ստամոքսին մէջ գինիի տեղը զատ, ջուրին տեղը զատ է:

Տիկիններ եւ օրիորդներ, զգուշացէք, սեւնալու մարմաջէն արեւահար չըլլաք: Թերթերը կը գրեն թէ այս տարի արեւահարութեան մահացու դէպքեր յաճախադէպ են: Մնաց որ այժմ սեւը տեղ տուած է կանանչին, այսօրուան «մօտա»ն «քլօռօֆիլ»ն է: Առեւտրական ծանուցումները մեզի կը տեղեկացնեն թէ կիներու գեղեցկութեան վերաբերեալ արտադրութեանց մէջ «քլօռօֆիլ» կայ: Մի զարմանաք եթէ վաղը «նիլոն» գուլպայի վաճառանիշ մը ամենայն լրջութեամբ յայտարարէ թէ իր գուլպաներուն մէջ «քլօռօֆիլ» կայ:

Իսկ դուք, պարոններ, խոնարհաբար ձեզի կը յանձնարարեմ որ բնաւ չմտածէք թէ, ձեր վերադարձին գործ պիտի ունենա՞ք, պիտի չունենաք: Եթէ այսպիսի մտածումներով ձեր միտքը չարչարէք, ձեր արձակուրդը մէկ սուրի օգուտ չունենար:

Երթաք բարով եւ բարի զուարճութիւն բոլորիդ:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՖԵԱՆ

Ա.— Որքան հիւանդներ կան, որոնք առանց բժիշկի կը մեռնին:

Բ.— Բայց աւելի շատ է թիւը անոնց, որոնք բժիշկի ձեռքով կը մեռնին . . . :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ ՔԱՐԷՆ ԵՓՓԷ Ճեմարանին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցած է Յունիս 28ին, նախագահութեամբ առաջնորդ Զարեհ եպիսկ.ի: Հանդէսին բացումը կատարած է փոխ–տնօրէն Մ. Թէօլէօլեան, ներկայացնելով Ճեմարանի վերջին վեց տարիներու կրթական գործը շը-նորհակալութիւն յայտնելով այն ընդհանուր համակրութեան համար զոր ցոյց տուած է հայութիւնը նիւթապէս թէ բարոյապէս: Հանդէսի առանցքը կազմած է խմբական արտասանութիւնը «Արեան եւ հողի ճամբով» զոր հաւաքական արտասանութեամբ բեմադրած է Ճեմարանի ուսանողութիւնը ընկերակցութեամբ երգի: Այս խմբական արտասանութեան մէջ կարգով անցած եւ իրենց պատգամը ուղղած են երիտասարդութեան՝ Ալիշան, Րաֆֆի, Քրիստափոր, Խրիմեան, Ահարոնեան, Վարուժան: Ապա տեղի ունեցած է վկայականներու բաշխումը: Ճեմարանին հայագիտական բաժինը աւարտած են Օր. Ցամիկ Նաճարեան եւ Պ. Եր. Փամպուքեան, գիտականէն Օր. Երանուհի Ջաղացպանեան, Պ. Հրայր Աւետեան եւ Գէորգ Զալըգեան: «Հուսկ Բանքը» արտասանած է Զարեհ եպիսկ. շեշտելով.— Այս դպրոցին յաջողութեան առթիւ հըպարտութեան եւ երջանկութեան իրաւունքը կուտամ մեր ժողովուրդին, ի սփիւռս աշխարհի, որովհետեւ անոր կը պատկանի այս Հաստատութեան փառքը: Շնորհապարտ զգացումներով կ'ուզեմ յիշել ամերիկահայ մեր եղբայրներն ու արտասահմանի մեր բոլոր այն բարերարները, կազմակերպութիւններն որոնք բերին մեզի իրենց անվերապահ աջակցութիւնը եւ ապահովութեամբ զօրավիգ կանգնեցան մեզի»: Ապա աշակերտներուն դառնալով ըսած է թէ Ճեմարանի շունչն ու դաստիարակութիւնը զիրենք պիտի մղեն մեր ժողովուրդին ծառայելու:

ՇԹՈՐԱՅԻ մէջ (Լիբանան) Ցխուսեան կրթական հաստատութիւն մը մասնաւոր դոլէճ մը շինել պիտի տայ մանչերու եւ աղջիկներու համար: Երկրաչափ Ժօզէֆ Թամի որ դրացի է հայկական գիւղին, կ'ուզէ ձրի հող տրամադրել, մօտ 16 հազար մեթր, եթէ կրթական հաստատութիւնը փութացնէ շէնքերու շինութիւնը:

ԱՊԱՏԱՆԻ (Իրան) ««Սոար» դպրոցի ամավերջի հանդէսին առթիւ տեսուչ ողբացեալ Յակոբ Տէր Յակոբեանի տեղեկագրէն կ'իմանանք թէ այս տարի դպրոցը ունեցած է 700 աշակերտներ եւ ուհիներ: Ուսուցչական խումբը կը բաղկանայ 24 հոգիէ: 43 աշակերտ – ուհիներէն 39 հոգի յաջողած են պետական քննութեան մէջ: Յունիս 9ին եւ 10ին տեղի ունեցած են համայնքին հոգաբարձութեան ընտրութիւնները: Ընդհ. ժողովին ներկայ եղած են հազարէ աւելի ժողովականներ որոնք գտանք որ հոգաբարձութիւնը եւ թէ կրթական եւ թէշինարարականմեծ գործկատարած է:

ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՍՈՒՐԻՈՅ

•

ԵԹԷ ՀԱԼԷՊԸ ՀՈՆ Է . . .

«Հիւրրիյէթ »ի խմբագրապետ Սէտատ Սիմավի կը գրէ.

—Գնդ. Էտիպ Շիշաքլի որ անցեալ տարիներուն Սուրիոյ մէջ պետական հարուած մը կատարած էր, հիմա նոր կուսակցութիւն մը կազմեր է: Կուսակցութեան ծրագրին մէջ կայ եղեր , քարտէս մը ուր մեր Ատանան, Մերսինը, Հաթայը, Կազիանթէպը եւ Մարաշը ցոյց կը տրուին եղեր իբրեւ սուրիական հող:

Մարդուս սիրտը ինչ անսպառ գանձ է: Սիրտը այնքան բաներ կ'ուզէ որ չափ ու սահման չունի: Ես իրաւունք կուտայի Էտիպ Շիշէքլի: Ան զինուոր մըն է եւ հետեւաբար բոլորէն քաջ գիտէ որ քաղաք մը ուրիշ պետութեան մը չի տրուիր բաղձացուած ըլլալուն համար: Էտիպ Շիշէքլիի կը յանձնարարեմ.— Թող հրամմէ եւ առնէ բաղձացած քաղաքները: Եւ ոչ միայն անոնք, մեզմէ հող ուզող ով որ կայ բոլորին ալ առջեւ մեր դուռը բաց է: Մեր բանակը այս հիւրերը Թուրքիոյ յատուկ հիւրասիրութեամբ պիտի դիմաւորէ: Եթէ Հալէպը հոն է, ապշըճն ալ հոն է: Ի՞նչու դարձդարձիկ ճամբաներէ կ'երթան եւ ուղղակի մեր դուռը չեն զարներ:

Էտիպ Շիշաքլի, դուն զինուոր մըն ես, իրականութիւնները քաղաքագէտներէն լաւագոյն կը հասկնաս: Այդ պատճառաւ եկուր դէմ դիմաց տեսակցինք:

Սուրիա այնքան պզտիկ, այնքան պճըլիկ, դուն ալ այնքան մինինիկ ու տարօրինակ գնդապետ մըն ես որ . . . Մինչ Թուրքիա Սուրիոյ քով այնքան մեծ, այնքան մեծ, այնքան հսկայական պետութիւն մըն է որ Թուրք մը ըլլալով լեզուս առաջ չերթար տեսակցիլ առաջարկիդ մասին:

Հետեւաբար աւոր ամենակարուկ ճամբան է անձամբ հրամմել ու առնել այն տեղերը զորս կ'ուզէք: Օն ուրեմն, գործի: Թերեւս այս առթիւ սուրիական այդ պճըլիկ խնդիրն ալ կը կարգադրենք:

Ուրիշ թերթ մը «Տինեա» կը գրէ.—

Արդեօք ի՞նչ ընենք հիմա: Տարօսներէ անդին մեր հողերուն «թափու»ն Դամասկոսի տէրէպէյիներո՞ւն յանձնենք: Մուսթաֆա Քէմալ ազգային ուխտով հաշուեյարդարի ենթարկած էր օսմանեան «իրրէտանթիզմ»ը: Հաթայ ազգային ուխտին սահմաններուն մէջ է: Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը հաւատարիմ մնաց ազգային ուխտին նոյնիսկ Բ. աշխարհամարտի այն օրերուն երբ պայմանները մեծապէս թոյլատու էին «էնվէր»անման խոյանքներու: Ոչ միայն հանդիսատ ձգեց արաբ հարեւանները, այլեւ զինեալ բանակներովը պատերազմի դէմ ճակատ յարդարելով արգելք հանդիսացաւ որ հուրի եւ արեան հեղեղը Սուրիա եւ Իրաք հոսի: Արաբական երկիրներու խռովութիւններէն ոչ մէկուն խառնուեցաւ եւ ոչ մէկուն մէջ մասնաւոր շահ փնտռեց: Այսօր ալ այս երկիրները իրենց անդորրութիւնը եւ ապահովութիւնը կը պարտին Թրքական պարիսպին կարմիր աշխարհակալութեան առջեւ ամրակուռ կենալուն: Անգամ մը որ Թուրքիա քայքայուի, չենք կարծեր որ կարմիր արշաւանքին մինչեւ Տաքարի ափերը տարածուելուն կարենան արգելք հանդիսանալ այն բանակները, որոնք մէկուկէս միլիոն բնակչութեամբ Իսրայէլի ափ մը զինուորներուն հետ իսկ չկրցան գլուխ ելլել: Արաբական երկիրներու շահը կը պահանջէ Թուրքիոյ հետ բարեկամանալ: Անոնց Թուրքիոյ դէմ թշնամութիւնը ոչինչ կորսնցնել կուտայ այս երկրին: Բայց Թուրքիոյ թշնամութիւնը անոնց քունը փախցնել կուտայ ստէպ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Համա – Զարսանճագի Հայր. Միութեան Պոմոնի մասնաճիւղի դաշտապարահանդէսը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ, Շաթօ տը լա Ռօշվերթի զովասուն պարտէզին մէջ: Ներկայ էին բազմաթիւ հայրենակիցներ:

Հանդէսը բացուեցաւ «Բամ փորոտան» երգելով, զոր նուագեց փոքրիկն Յարութիւն Իշխանեան ջութակի վրայ: Նախագահը, Ս. Պօյաճեան իր բացման խօսքին մէջ բացատրեց հայ ժողովուրդին յարատեւութեան գաղտնիքը, յորդորեց համերաշխութեամբ գործել եւ վառ պահել ազգ. ոգին օտարութեան մէջ:

Մէջ ընդ մէջ լսեցինք երգ, նուագ եւ արտասանութիւններ:

Օրուան բանախօսը՝ Մարտիրոս Թաշճեան իր ճառին մէջ շեշտեց.— «Անխիղճ է այն Հայը որ մշակոյթ եւ պատմութիւն կը ստանայ, սակայն ոչինչ կուտայ իր ազգին իմացականութիւնը զարգացնելու համար: Ով որ կը դնէ քար մը մեր մշակոյթի շէնքը կանգուն պահելու համար, ան է ճշմարիտ Հայը ինչպէս նաեւ ճշմարիտ մարդը: Պէտք է համերաշխ աշխատինք յանուն նոր սերունդին փրկութեան: Այսօր մտածէ զաւկիդ հայութեան մասին, որպէսզի վաղը սրտէդ արիւն չհոսի եւ ծունկդ չծեծես»:

Ի՞նչ կը մտածենք եւ ի՞նչ կ'ընենք մենք այսօր Զարսանճագցիներս: Այս հիւրընկալ երկրին մէջ բացորոշ գործունէութիւն մը չունինք, սակայն հպարտութեամբ կը յայտարարենք թէ մեր կեդրոնը (Ամերիկա), ներկայիս կը պահէ 130 սաներ Սուրիոյ եւ Լիբանանի դպրոցներուն եւ ճեմարաններուն մէջ: Կ'աշխատին կրկնապատկել այս թիւը եթէ հնարաւորութիւն ունենան: Ուստի կոչ կ'ընեմ բոլոր Զարսանճագցիներուն որ համախմբուին Միութեան շուրջ »:

Ցետոյ յաջողութեամբ ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, «Պաշտօնս խմբալ է»:

Հայկական պարերը շարունակուեցան «տավուլ զուրնա»յով մինչեւ ժամը 9:

Կ. Կարապետեան

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ցետոյ հարցուցի թէ առաւօտուն ո՞ր ժամուն պէտք է արթնցնեմ զինքը: Պատասխանեց թէ չուզեր անհանգիստ ըլլալ մինչեւ որ ինք զանգակը հնչեցնէ:

— Ատիկա սովորակա՞ն բան մըն էր իրեն համար:

— Այո պարոն: Երբ որ արթննար պաշտօնեան կը կանչէր եւ անոր միջոցաւ ալ ես կ'երթայի իր մօտ: Երբեմն շատ կանուխ կ'ելլէր, երբեմն ալ մինչեւ կէսօր կը պառկէր:

— Ուրեմն ա՞յդ պատճառով չմտահոգուեցաք երբ առաւօտուն կանուխ չկանչեց ձեզ:

— Այո:

— Ձեր տէրը թշնամիներ ունէ՞ր.

— Այո, պարոն:

Մարդը կատարեալ պաղարիւնով կը պատասխանէր:

— Ինչէ՞ն գիտէք:

— Պ. Մաքքուինի հետ կարգ մը սպառնական նամակներու մասին կը խօսէին:

— Կը սիրէի՞ք Պ. Րեչէթը:

— Առատաձեռն էր:

— Հարցումիս պատասխանեցէք: Չէիք սիրեր զինքը, այնպէս չէ՞:

— Ընդհանրապէս չեմ ախորժիր Ամերիկացիներէն:

— Երբեք Ամերիկա գացա՞ծ էք:

— Ոչ, պարոն:

— Թերթերուն մէջ կարդացա՞ծ էք փոքրիկ Արմսթրոնկի առեւանգումին մասին:

Մասթըրմէնի դէմքը թեթեւօրէն կարմրեցաւ:

— Այո, պարոն, փոքրիկ աղջնակ մըն էր, չէ՞: Գողզանային ոճիր մը:

— Գիտէի՞ք թէ ձեր տէրը, Պ. Րեչէթ այդ փոքրիկը սպաննողներուն գլուխը կը գտնուէր:

— Ոչ, պարոն:

Սպասաւորին ձայնը առաջին անգամ ըլլալով կորսնցուցած էր իր պաղ ու անտարբեր շեշտը:

— Բայց եւ այնպէս իրականութիւն է: Հիմա ըսէք տեսնեմ, ինչէ՞ր ըրիք երէկ գիշեր Պ. Րեչէթէ բաժնուելէ յետոյ:

Պ. Մաքքուինին գացի եւ ըսի թէ Պ. Րեչէթ կ'ուզէ զինքը տեսնել, յետոյ բաժնեակս գացի քիչ մը կարդալու համար:

— Ձեր բաժնեակին մէջ ուրիշ ճամբորդ կա՞ր:

— Այո, Իտալացի պարոն մը կար:

— Անգլերէն գիտէ՞ր:

— Ամերիկա գտնուեր է, անգլերէնի նման բան մը կը խօսէր:

Փուարօ ժպտեցաւ:

— Բաժնեակս երթալէ վերջ, շարունակեց սպասաւորը, պառկեցայ, սակայն ակռաս կը ցաւէր, մինչեւ ժամը առաւօտեան չորսը կարդացի՝ ցաւը չզգալու համար:

Իտալացին ի՞նչ կ'ընէր:

— Կը խռկար:

— Գիշերը բնաւ բաժնեակէն դուրս չելա՞ւ:

— Ոչ:

— Իսկ դո՞ւք:

— Ես ալ չելայ:

— Պ. Մաքքուինի եւ Պ. Րեչէթի յարաբերութիւնները ի՞նչպէս էին:

— Լաւ էին: Պ. Մաքքուին հեզահամբոյր երիտասարդ մըն է:

— Ո՞րքան ատենէ ի վեր Պ. Րեչէթի քով կը գտնուիք:

— Ինը ամիսէ ի վեր:

— Շնորհակալ եմ. առ այժմ այսքան: Հարցում մը եւս. ծխամորճ կը գործածէ՞ք, Մասթըրմէն:

— Ոչ, Պարոն, ծխիկ կը ծխեմ:

— Կրնաք մեկնիլ:

Սպասաւորը վարանեցաւ:

— Պ. Փուարօ, ըսաւ վերջապէս, բան մը պիտի ըսեմ ձեզի: Տիկին Հապըրտ Ամերիկուհին, քիչ առաջ սաստիկ յուզուած էր եւ ինծի ըսաւ թէ շատ կարեւոր բան մը պիտի ըսէ ոճրագործին մասին:

— Այդ պարագային, ժպտեցաւ Փուարօ, պատրաստ ենք զինքը մտիկ ընելու:

— Տիկին Հապըրտը կանչե՞մ, Պարոն:

— Անշուշտ, առանց վայրկեան մը իսկ կորսնցնելու:

ԳԼՈՒԽ Դ.—

ԱՄԵՐԻԿՈՒՀԻԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Տիկին Հապըրտ յուզուած երեւոյթով մը ճաշարան վակոն մտաւ:

— Կ'աղաչեմ, ըսէք ինծի թէ ով է կառավարիչը: Շատ կարեւոր ըսելիքներ ունիմ:

Փուարօ ոտքի ելաւ.

— Ինծի պիտի ըսէք, Տիկին, ըսաւ, բայց պէտք է որ նախ նստիք:

Տիկին Հապըրտ ինքզինքը ձգեց աթոռի մը մէջ:

— Ահաւասիկ ըսելիքս, երէկ գիշեր ոճիր մը գործուեցաւ այս շոգեկառքին մէջ եւ ոճրագործը իմ բաժնեակիս մէջն էր:

Լռեց, դերասանուհիի մը նման որ աւարտած էր իր բաժինը:

— Վստա՞հ էք Տիկին, հարցուց Փուարօ:

— Անշուշտ վստահ եմ, ես ըսածս գիտցող կին եմ: Ահաւասիկ թէ ինչ պատահեցաւ: Անկողին մտած եւ նոր քնացած էի երբ յանկարծ արթնցայ: Մարդ մը կար բաժնեակիս մէջ: «Հիմա զիս պիտի սպաննէ» խորհեցայ: Կը զգայի թէ մարդը պահուըտած էր, վախէս չէի կրնար պոռալ, կը հասկնա՞ք: «Գոհարեղէններս չի կրնար գողնալ, զանոնք գուլպայիս մէջ պահած եմ» խորհեցայ:

(Շար.)

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ նոր հրամանատարը, զօր. Նաւառ, ծրագիր մը յօրինած է որուն համաձայն քսան հազար նոր զինուոր եւ 280 միլիոն տոլար կը պահանջէ, պատերազմը վերջացնելու համար: Իր կարծիքով, Ֆրանսական զօրքը շատ ծանր հարուած մը պիտի կրէ յառաջիկայ աշնան. բայց կը յուսայ պատերազմը վերջացնել 18 ամիսէն:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ անգլ. ուժերուն հրամանատարը, զօր. Ֆեսթինկ, ջնջեց կարգ մը խստութիւններ՝ Սուէզի շրջանին մէջ: Կացութիւնը մեղմացած կը համարուի: Եգիպտացիները անգլ. իշխանութեանց յանձնեցին դասալիք զինուոր մը: Կը կարծուի թէ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին մօտերս:

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը՝ Տէ Կասփերի, ութերորդ դահլիճը կազմեց մեծ դժուարութեամբ: Փոխուած է միայն ներքին նախարարը, որուն հակառակ էին միապետականները:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքերու յաւելումը պիտի վերջանար 1954 Ապրիլին: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը օգտուելով իր ստացած մասնաւոր իրաւասութիւններէն, պիտի փոխէ 1948 Սեպտ. 21ի օրէնքը եւ վարձքերու յաւելումը պիտի շարունակուի մինչեւ 1956:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պարգեւ Սերոբեան կը ծանուցանէ թէ իր զաւկին մահուան քառասունքի առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժօն:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող-ները:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Ամիրաեան եւ զաւակները, ու ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին ողբացեալ՝

ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

×

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ.— ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեան եւ զաւակները, Երուանդ եւ Հրաչ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ղազար եւ Պերճուհի Ահարոնեան, կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն, հօր եւ աներհօր Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆին մահուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պլան: Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնէն Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեան եւ զաւակները Երուանդ եւ Հրաչ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ղազար եւ Պերճուհի Ահարոնեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց սիրեցեալ հօրը եւ աներհօրը Պ. Կարապետ Վարդանեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Համալեանի՝ որ իր անձնական կառքով, Կ. Խաչի վարչութեան անդամուհիները տարած է Փըթի Արպուա հիւանդանոցը երկու հազար ֆրանք եւ տափատ մը նուիրած հիւանդներուն: Պ. Եաղճեանի եւ Ա. Տէր Զաքարեանի, որոնք մէկական զոյգ կօշիկներ նուիրած են հիւանդներուն, դերձակ Պօղոսեանի որ հազար ֆրանք նուիրած է քաղաքի Կապ. Խաչի դպրոցին:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Առնուվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Պետրոսեան եւ Քնեազեան ընտանիքներէն, ողբացեալ ԱՐՏԱՇԷՍ ԲԱՋՈՒՄԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէնթ Մարգրիտի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Խաչիկ Վարդապետեանի իր զաւկին ԱԿՆՈՒՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Նախաձեռնութեամբ Սէն Լուի Հ.Յ.Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի Ֆ. Կ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի: Այս կիրակի ամբողջ օրը Տիկին Եօթնեղբայրեանի օդասուն ագարակին մէջ: Նոր Սերունդի Սիամանթօ թատերախումբին կողմէ կը ներկայացուի խիստ քրքջալիր զաւեշտ մը:

ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ ԱԲԻԿ ԱՂԱ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընկերակցութեամբ տեղւոյս Նոր Սերունդի նուագախումբին:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին: Կը մասնակցին Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդը:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Շաթօ տը լա Ռօշվէռթ, կանանչ դղեակի կանանչապարտէզին մէջ: Ռիւ տէ Բլէման-թի Թ, Սէն Ժիւլիէն:

Կը նախագահէ ընկեր Հ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, երգ, արտասանութիւն: Առատ խմելիք, շիշ խորոված, պաղպաղակ: Քաղաքի Նոր Սերունդը կը ներկայացնէ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը: Մուտքը ազատ է

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի եւ Անիէռի մասնաճիւղերուն:

Այս կիրակի ժամը 10էն մինչեւ 22, Էքուանի անտառին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին. — Զաւեշտ մը Անիէռի Նոր Սերնդականներու կողմէ, երգ, պար, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ:

Հաղոր. — Փորթ տը լա Շափէլէն 268 թիւ օթօպիւս, իջնել Էսփէռանս:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Փարիզի Հայ Մարզականէն, Աղքատախնամէն, Իսիի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութենէն եւ Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութենէն, «Յառաջ»էն ստանալ ընկեր Պարգեւ Սերոբեանի նուիրած գումարները:

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» Ալֆորվիլի մասնաճիւղի կողմէ: Կիրակի 19 Յուլիս Ուլկաթի ծովափը, (Տօվիլի մօտ):

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով արձանագրուիլ փափաքողները դիմեն Նոր Սերունդի անդամներուն կամ հեռաձայնել Գալուստեանի, ENT. 33 - 87

Օթօքարը կը մեկնի առտուն ժամը 6.30-ին, Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ:

Երթեւեկի ծախքն է 1100 ֆրանք:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ:

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ուզեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին: Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ.— Այն ծնողները որոնք կ'ուզեն օդափոխութեան կայան ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է օր առաջ արձանագրել տան, 194 ռիւ Վանտօմ, Տիկին Այվազեանի մօտ:

× Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը «Կապ. Խաչի Օրը» կը տօնէ այս կիրակի, 19 յուլիս, Տէսինի անտառը, Քաֆէ Լաֆարկի մօտ:

Օթօքարները պիտի մեկնին Փլաս Կիշարէն ժամը 9ին:

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կարտանի Արեններու նորակազմ խումբին հետ, այս շաբաթ 20ին, Պիվէռի մէջ, ակումբին քով, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Արենոյշներու եւ Արեններու խմբապետական խորհուրդի: Մասնակցութեամբ Մարսէյլի եւ շրջանի Արենոյշներու եւ Արեններու:

Գեղարուեստական եւ սկաուտական ճոխ բաժիններով եւ խարոյկին շուրջը:

Կը հրաւիրուին Կարտանի, Էքսի եւ շրջանի հայապահպանման նախանձախնդիր մեր հայրենակիցները:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն - Սալնոյ Ձորի Հայր. միութեան, Մարսէյլ:

Յուլիս 19ի կիրակին, ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պէլվէտէրի հանրածանօթ զովասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը նախագահէ հայրենակից ԳԱՌՆԻԿ ՏԷՐՈՅԵԱՆ: Կը բանախօսէ հայրենակից ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ Է սենեակ մը խոհանոցի դիւրութեամբ: Քլիշիի մէջ:

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Ուսեալ եւ փորձառու հայ օրիորդ մը կը փափաքի աշխատիլ հայ ընտանիքի մը մօտ իբրեւ մանկատած կամ հիւանդապահուհի: Մատչելի պայմաններ: Լաւագոյն վկայականներ:

Դիմել մինչեւ Յուլիսի վերջ՝ Հ. Բ. Ը. Մ.ի գրասենեակը՝

11, Square Alboni, Paris 16e

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վարժ, արհեստին բոլոր նրբութեանց տեղեակ կօշկակար մը (Պոթիէ): Լաւ վըճարում եւ տեւական գործ:

Դիմել.—

GRÉGOR BOTTIER, 6, Rue Henri Monnier
Métro St. Georges Paris (9e)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.։ ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՅՈՒԼԻՍ • DIMANCHE 19 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7120 խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2531

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սիրելի ընկերներ եւ քաղաքացիներ ,

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի 25րդ Շրջ. Ժողովը իր աշխատանքները վերջացուց Յուլիս 14ին, քննելով Կեդր. Կոմիտէին անցեալ գործունէութիւնը եւ մշակելով յառաջիկայ տարեշրջանի ուղեգիծը ։

Պատգամաւորներէն զատ, ներկայ էին բազմաթիւ հրաւիրեալներ, խորհրդակցական ձայնով, ինչպէս եւ ունկնդիրներ։ Մեծամասնութիւն կը կազմէին երիտասարդները։ Ներկայացուցիչներ ամէն շրջանէ ։

Ինչպէս վերջին տարիներու ընթացքին, այս անգամ ալ ժողովը տեղի կ'ունենար այնպիսի ժամանակաշրջանի մը մէջ ուր բովանդակ մարդկութիւնը կը տառապի անստուգութեան մղձաւանջէն ։

Արդարեւ, խոր անձկութեան մատնուած են մեծ թէ փոքր ժողովուրդներ ։

Երբեք այսքան լարուած չէին ջիղերը՝ ի խնդիր խաղաղութեան, ազատութեան եւ լաւագոյն օրերու ։

Մեր տարագիր բազմութիւններն ալ, ցիրուցան՝ ի սփիւռս աշխարհի , նոյն անձկութեամբ կը հետեւին դէպքերու ընթացքին ։

Բոլոր ժողովուրդներուն, այլ մանաւանդ փոքրերուն համար աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է բազմապատկել ինքնապաշտպանութեան ցանցերը։ Արթնութեամբ, լրջութեամբ եւ յարատեւ գործունէութեամբ ։

Երբեք այսքան հրատապ հանգամանք ստացած չէր ներքին ուժերու կազմակերպութեան եւ զօրացման պահանջը ։

Եթէ մեծերը, հզօրները ապահովութիւն կը փնտռեն յարաճուն վերազինման մէջ, մենք ալ, արմատախիլ եւ ցիրուցան, ստիպուած ենք հոգեկան վերազինում կատարել ,որպէսզի կարենանք դիմանալ օտարացման, կազմալուծման եւ թուլացման խորշակներուն։ Որպէսզի մնանք միշտ կանգուն, տոկուն եւ գործօն, իբրեւ պահեստի ուժերը ամբողջական հայրենիքին ։

Այս գիտակցութեամբ էր որ, Արեւմտեան Եւրոպայի Շրջ. Ժողովն ալ, օրակարգի հարցերը քննեց համաձայն իր միջավայրի պահանջներուն ։

Քուէարկուած բանաձեւերը կը ձգտին մէկ հիմնական նպատակի, — Համախմբում բոլոր պիտանի, շինարար եւ հայրենասէր ուժերու։Շարքերու խտացում եւ աշխուժացում , լաւագոյնս կատարելու համար մեզի վիճակուած դերը, իբրեւ մղիչ ուժ եւ երիտասարդացման ազդակ ։

Իբրեւ կուսակցութեան արեւմտեան Եւրոպայի Թեւը, մեր գործունէութիւնը չի սահմանափակուիր միայն Ֆրանսայի մէջ։

Ամէն ուր որ հայկական համրանք մը կը շնչէ, Դաշնակցութիւնը պիտի ունենայ կորիզ մը՝ սկսելով սահմանամերձ երկիրներէն ։

Որքան ծաւալուն, այնքան գործօն եւ արդիւնաւէտ ։

Այս առաջադրութեամբ զարկ պիտի տրուի, մասնաւորապէս, երիտասարդական շարժումին։

Մեր Նոր Սերունդը, իբրեւ կազմակերպութիւն, պիտի ջանայ այս շարժումը վարել ամենալայն հասկացողութեամբ ։ Համախմբելով տարագիր երիտասարդութիւնը, վառ պահելով անոր մէջ հայրենիքի եւ հայկական մշակոյթի սէրը։ Զարկ տալով անոր ընդունակութեանց ներդաշնակ զարգացման ։

Այս ճակատին վրայ վճռական դեր մը կատարելու կոչուած են, նաեւ, Ֆր. Կապոյտ Խաչը եւ Համազգային Մշակութային Ընկերակցութիւնը ։

Իբրեւ ինքնավար կազմակերպութիւններ, անոնք ունին իրենց յատուկ ծրագիր-կանոնագիրները։ Կոչուած են գործելու լայն գետնի մը վրայ ։

Այդ գործունէութեան մաս կը կազմէ , նաեւ Նոր սերունդին փրկութիւնը ։ Դպրոցներով, դասընթացքներով, լսարաններով ։

Զարկ պիտի տրուի, նաեւ, մարզական շարժումին, որ կը պահանջէ լուրջ աշխատանք եւ զոհողութիւն ։

Գաղութին հանրային կեանքը վերակազմելու եւ վերակենդանացնելու համար, Շրջ. Ժողովը անհրաժեշտ կը գտնէ փութացնել ազգային թեմական կազմակերպութիւնը ։

Զափազանց երկար տեւեց այս տարրական պահանջին ձգձգումը ։

Ինչպէս ամէն տեղ, մեր շրջանին մէջ ալ, Դաշնակցութիւնը միշտ պատրաստ է ձեռք ձեռքի տալու բոլոր այն հոսանքներուն եւ տարրերուն հետ որոնք խորապէս ըմբռնելով տարագիր բազմութեանց կացութիւնը, կ'ուզեն անկեղծօրէն ծառայել անոնց շահերուն ։

Ինչպէս ամէն գաղութ, մեր շրջանն ալ կը կարօտի խաղաղ եւ շինարար աշխատանքի ։

Թիւրիմացութիւնները կը հարթուին երբ ամէն գաղութ վարժուի տիրաբար վարել իր ճակատագիրը։ Առանց ազդուելու խորթ եւ երկդիմի մարզանքներէ ։ Առանց հայրենիքին սէրը շփոթելու իրականութեան պահանջներուն հետ։

Աւելորդ է յիշեցնել թէ իւրաքանչիւր դաշնակցական մարմին քաղաքական աշխատանքի բաժին մըն ալ ունի, համաձայն գերագոյն ժողովներու որոշման եւ անոնց հրահանգներուն ։

Ահաւասիկ, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, համառօտ ամփոփումը այն ուղեգծին որ ժրաջան եւ յարատեւ աշխատանքի կը հրաւիրէ բոլորս։

Կեցցէ հայ ժողովուրդը ·

Կեցցէ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանը·

Կեցցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ։

Հ. Յ. Դ. 25ՐԴ ՇՐՋ. ԺՈՂՈՎ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ Մխիթարեան Միաբանութեան աբբահայրը, Հ. Ս. Ուլուհոճեան, որ Պոլիս կը գտնուի, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գարեգին պատրիարքին հետ ։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ նախագահը, Պ. Էռիօ, տկարացած ըլլալով, բժիշկները բացարձակ հանգիստ պատուիրեցին ։

ՊՈՒՔՐԷՇԻ մէջ մահուան դատապարտուեցան երեք ահաբեկիչներ ։

ՔՈՐԷԱՅԻ դաշնակից ուժերը նոր յարձակում մը կատարելով, ոչնչացուցին 80 հազար Չինացիներու վերջին յարձակման արդիւնքները։— Ազգաժողովին հրամանատարութիւնը վճռական ազդարարութիւն մը ուղղեց Հիւս. Քորէացիներուն , որպէսզի ստորագրեն զինադադարի պայմանագիրը ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ազգային առաջնորդութեան նախարարը, Սալեհ Սալէմ Յուլիս 17ին պահանջեց Անգլիացիներէն անմիջապէս ջնջել Սուէզի ջրանցքին մէջ հաստատուած սեղմումները։ Ակնարկելով կարգ մը մեղմացումներու, Նախարարը դիտել կուտայ, — «Որեւէ տարբերութիւն չկայ հսկողութեան մէկ կէտի եւ հազար կէտերու միջեւ. ինչպէս որ տարբերութիւն չկայ մէկ Եգիպտացիի եւ հարիւր հազար Եգիպտացիներու խուզարկութեան միջեւ։ Այս կարգի որեւէ գործողութիւն կը նշանակէ յարձակում մեր գերիշխանութեան եւ հպարտութեան դէմ»։— Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Մ. Նահանգները երբեք տրամադիր չեն միջամտելու անգլօեգիպտական վէճին ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԵՒ

★

Յունիս 6էն ի վեր բանակցութիւններ կը կատարուէին Փարիզի մէջ, ֆրանսական եւ խորհրդային կառավարութեանց միջեւ, առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար ։

Դաշնագիրը ստորագրուեցաւ Յուլիս 15ին, եռապատիկ աւելցնելով երկու երկիրներուն առեւտրական փոխանակութիւնները, որոնց համագումարը կը հասնի 12 միլիառ ֆրանքի (իւրաքանչիւր կողմին համար) ։ Նախապէս փոխանակութեանց գումարն էր ութ միլիառ 560 միլիոն ֆրանք, այժմ 24 միլիառ ։ Համաձայնութիւնը կնքուած է երեք տարուան համար։ Խ. Միութիւնը Ֆրանսայի պիտի ճարէ եղիպտացորեն, անթրասիտ , քրոմ, մանկանէզ, քարիւղ, մուշտակ եւն։ Իսկ Ֆրանսա Խ. Միութեան պիտի ծախէ բրդեղէն, արհեստական մետաքս, քաքաօ, կապար, կարգ մը իւղեր, երկաթուղիներու վերաբերեալ մեքենաներ եւն.։ Միեւնոյն ատեն պիտի շինէ բեռնանաւեր 5000 թոն տարողութեամբ։ Մասնաւոր յանձնախումբ մը պիտի հսկէ դաշնագրին գործադրութեան վրայ, վեց ամիսը անգամ մը ժողով գումարելով Փարիզի եւ Մոսկուայի մէջ, փոխն ի փոխ։ Հաշիւները պիտի պահուին ֆրանսական ֆրանքով ։

ՈՒՐԻՇ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible] ձեռնարկներ կը կատարէ, զարկ տալու համար առեւտրական յարաբերութեանց ։

Լոնտոնի խորհրդ. առեւտր. պատուիրակութիւնը հաղորդեց Անգլիոյ առեւտր. շրջանակներուն թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է քրոմ եւ մանկանէզ հայթայթելու. երկու նիւթեր որոնք ռազմական արժէք ունին եւ կը գործածուին մասնաւորապէս տոկուն պողպատներ շինելու համար։ Անգլիոյ առեւտրական նախարարութիւնը տրամադիր է բանակցելու, երբ ճշդուին գիները եւ տեսակները ։

Մօտերս առեւտրական համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի ,նաեւ ,Յունաստանի եւ Խ. Միութեան միջեւ, տասը միլիոն տոլարի արժէքով։ Յունաստան ծխախոտ պիտի ծախէ Խ. Միութեան, փոխարէն ստանալով մազութ, ատաղձ եւ մեքենաներ ։

Եւ վերջապէս, Տանըմարքա պայմանագիր մը կնքած է Խ. Միութեան հետ , հինգ սառնարան – բեռնանաւեր յանձնելու համար Խ. Միութեան, երկու տարուան ընթացքին։ Միեւնոյն ատեն առեւտրական փոխանակութիւններ պիտի կատարուին երկու երկիրներուն միջեւ, — ցորեն, բամպակ, երկաթ, համագումար 145 միլիառ ֆիօրին արժէքով (մօտ 7 միլիառ 350 միլիոն Փր. Փրանք)։

× Անգլիա Յուլիս վեցին առեւտրական պայմանագիր մը կնքեց կարմիր Չինաստանի հետ։ Երկու կողմէն ապրանքներ պիտի փոխանակուին 15 միլիոն սթերլին արժէքով (համագումար երեսուն միլիոն սթերլին)։ Պայմանագիրը կնքուած է մէկ տարուան համար եւ կրնայ նորոգուիլ ։

× Խ. Միութենէն վերջ, Լեհաստան եւս Ազգաժողովին հաղորդեց թէ պատրաստ է 360·000 զլոտի (75·000 տոլար) տրամադրելու, արհեստագիտական օգնութիւն ընծայելով յետամնաց երկիրներու ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ մեծ յառաջդիմութիւններ կատարուած են հնգամեայ ծրագրի գործադրութեան մէջ, 1953ի առաջին վեցամսեակին։ Արտադրութիւնը աւելցած է տասը առ հարիւր, բաղդատելով 1952ի նոյն վեցամսեակին հետ։ Մեծապէս աւելցած են ցանքի տարածութիւնները, փոխադրութիւնները, փոքրաքանակ առեւտուրը եւն.։ Բայց շինութեանց նախարարութիւնը չէ գործադրած իր ծրագիրը ։

× Միջին ճարտարարուեստի նախարարութիւն մը հաստատուեցաւ Խ. Միութեան մէջ։ Նախարարն է Մալիշեւ, որ նախապէս կը վարէր փոխադրութեանց եւ ծանր ճարտարարուեստի գործերը ՚

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔ ՄԸ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

★

Ուրբաթ օր Հնդկաչինի պատերազմին ամէնէն յանդուգն արշաւանքը կատարուեցաւ ֆրանսական բանակին կողմէ ։ Քանի մը վաշտ վայրաշուներ (փարաշիւթիստ) յարձակեցան Լանկսոնի վրայ, որ 150 քիլոմեթր հեռու է Հանոյէն։ Իրենց նպատակն էր ոչնչացնել քաղաքին մթերանոցները որոնք երկար ատենէ ի վեր կ'օգտագործուէին, ռազմանիւթ ամբարելու համար Չինաստանէն։ Ֆրանսացի հրամանատարը ,որ կը վարէր այս գործողութիւնը, կը ծանուցանէ թէ յաջողած են ոչնչացնել 5000 թոն ռազմանիւթ, մէջն ըլլալով հազար գնդացիր, մեծաքանակ պայթուցիկ եւն.։ Իր տեղեկագրին համաձայն, փճացած են նաեւ բազմաթիւ մեքենաներ՝ քարանձաւներու մէջ։Կ'ըսուի թէ փճացած կամ ձեռք անցած ռազմանիւթը բաւական էր երկու զօրաբաժին սպառազինելու ։ Այժմ նոր գործողութիւն մը կը պատրաստուի, վճռական հարուած մը տալու համար ըմբոստներուն ։

Հեռագիրները հինգ հազար կը հաշուեն վայրաշուներուն թիւը։ 1950 Հոկտեմբերէն ի վեր առաջին անգամ է որ ֆրանսացի զինուորներ նորէն կը մտնեն Լանկսոնի մէջ։ Այն ատեն ստիպուած էին պարպել այդ քաղաքը, ահագին քանակութեամբ ռազմանիւթ եւ [illegible]

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

Գերմանիոյ ռուսական շրջանին պաշտօնաթերթը նոր կոչ մը ուղղեց արեւմտեան Գերմանիոյ ժողովուրդին, որպէսզի ուղղակի բանակցութիւններ կատարեն , երկրին միացման եւ նոր ընտրութեանց համար։ Թերթը այս առթիւ աւելորդ կը գտնէ անջատ ընտրութիւններ կատարել արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, յառաջիկայ Սեպտեմբերին։ Եւ կը ջանայ համոզել թէ Արեւելքն է (Խ. Միութիւնը) Գերմանիոյ միացման ախոյեանը, իսկ Արեւմուտքը կը խափանէ զայն։ «Գերմանիան պառակտուած է որովհետեւ արեւմտեան պետութիւնները բռնաբարեցին Փոցտամի համաձայնութիւնը»։

× Կարգ մը ականատեսներու վկայութեան համաձայն, նորէն ռուսական հրասայլեր կը շրջին արեւելեան Պերլինի փողոցներուն մէջ։

× Գերմանիոյ դաշնակցային խորհուրդը մերժեց Յուլիս երկուքին քուէարկուած օրէնք մը որ կը տրամադրէր հատուցում տալ Նացիական իշխանութեան զոհերուն։ Ժողովը այն տեսակէտն ունի թէ նախատեսուած գումարը, չորս միլիառ մարք կամ 350 միլիառ ֆրանք որ պիտի վճարուի մինչեւ 1962, չափ ծանր պիտի կշռէ երկրին ելեւմուտքին վրայ ։

× Արեւելեան Գերմանիոյ փոխ – վարչապետը, Իւլպրիխտ, ճառ մը խօսելով , հաստատեց թէ բանուորական խլրտումները կը շարունակուին Յունիս 17էն ի վեր, երբ ըմբոստութիւն ծագեցաւ Պերլինի մէջ։ Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ թշնամի տարրեր նոր ռազմավարութեան

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՄԱՏ ՆԵՏԵԼ

★

Գիշերները, երբ աշխատանքէս վերջ, կը մտնեմ անտառէն ներս եւ կը քալեմ դէպի Վէնսէնի բերդը, կը զգամ թէ արմատախիլ մէկն եմ: Նայելով հսկայ ծառերուն, որ հպարտ ու անտարբեր են իրենց արմատներուն վրայ, խորհելով օտար մթնոլորտին ուր կ'աշխատիմ եւ ռիւ Բիշէին, ուրկէ կ'անցնիմ յաճախ, կը զգամ թէ արմատախիլ ժողովուրդ մըն ենք:

Կ'ըսեն թէ առաքինութիւն մը կայ արմատախիլ ապրելուն մէջ: Օտարութեան մէջ, մարդիկ կը վարժուին չարքաշութեան, քարէն հաց կը հանեն: Հոգիները կը զօրանան ճիգին ու տառապանքին մէջ, կ'աճին առաքինութիւնները, որ կը խաթարուին յաճախ՝ խաղաղութեան եւ ապահովութեան մէջ: Ազգային զգացումները աւելի բարձր կը հնչեն: Մտաւորականը կը շահի օտար մշակոյթներ, աշխարհներ ու մարդեր ճանչնալով: Զրադաշտ կը թելադրէր դուրս գալ հայրենիքէն եւ մերձաւորէն աւելի հեռաւորը սիրել: Օտարութիւնը, կը գրէի շատ տարիներ առաջ, բարերար դժբախտութիւն մըն է ...

Անշուշտ: Բայց ցաւ մը կայ միշտ երբ արմատախիլ կ'ըսենք: Այդ բոլորը ճիշդ են, բայց ուժերու վատնում, փճացում, քայքայում ու զուլում կը տեսնենք նաեւ: Տխրութիւն մը կայ միշտ: Հայրենիքի մը պէտքը կայ միշտ:

Կեանք կ'առնեմ երբ կը մտնեմ անտառէն ներս ու կը քալեմ ամայութեան եւ լռութեան մէջ: Ապրելու հեշտանք մը կը զգամ: Բնութեան հետ է հոգիս, զօրութեան մը հետ, որ անսահման ու խորհուրդ է: Բայց ահա, քիչ քիչ, մինչ գերբնական փսփսուք մը կուգայ տերեւներէն եւ լոյսերը խորանները կը յիշեցնեն, կը զգամ թէ ժամանակը կ'առնէ, կը տանի ամէն ինչ: Եւ երբ կը մօտենամ դարերն ի վեր սահող բերդին՝ որուն վրայ, կիսամութին մէջ, թուփեր կը շարժին ուրուականներու պէս, ամբողջ մտածումս կը շրջի դէպի անցեալը: Մեր պատմութիւնը ներկայ է կարծէք լուսնին մօտեցած աշտարակներուն եւ պատերազմէն ի վեր չվերականգնուած փլատակներուն վրայ: ... թէ արմատախիլ ժողովուրդ մըն

Մեր գիւղերուն լոյսերը կը յիշեմ նայելով անտառին լոյսերուն: Նայուածքս կ'երթայ պզտիկ լապտերի մը՝ որ կը շողայ հեռուն՝ խաւարին մէջ: Աւդին, նէօնէ ճերմակ խողովակներ, երկրաչափական գիծերու նման, մոդական գաւազաններու պէս, լուսնաման զունդեր, ցուցափեղկեր ու կառքերու փարոսներ կը լուսաւորեն պողոտան, կը տարածեն հզօր լոյս մը որ, մագնիսական ու փայլակային, շքեղ հիւսիսայդ մըն է ամրան գիշերուան մէջ: Ելեկտրական կարմիր, կապոյտ, կանաչ ու նարնջագոյն լոյսեր կը ժայթքին ուղեցոյց սիւներէն ու սալարկներէն, շէնքերուն ճակատներէն: Պզտիկ լապտերը աննշան կ'երեւայ այս բոլորին քով: Բայց անոր է որ կ'երթայ նայուածքս: Անուշ է ան՝ լուսաւորուած մագաղաթի մը պէս: Կը փայլի խաղաղութեան մէջ, հոն՝ ուր կին մը, ամէն գիշեր, ուտելիք կուտայ անտէր ու հալածուած կատուներուն:

Տարիներ, տարիներ առաջ, օտար ու պզտիկ քաղաքի մը մէջ ուր սիրտս արմատ չէր կրնար նետել, նման լապտեր մը կար մեր տան դիմաց: Ուրախութիւնս մեծ եղաւ երբ վերցուցին զայն եւ տեղը ելեկտրական լոյս մը բերին: Զմայլանքով, նորութեան եւ յառաջդիմութեան սէրով կը նայէի այդ նոր լոյսին: Բարի աշխարհ մը կը տեսնէի հեռուն՝ մեր բարի տան պատերէն եւ այդ պզտիկ քաղաքէն անդին:

Բայց հիմա, տարիներ վերջ, կարօտով է որ կը նայիմ լապտերին եւ կարօտով կը փնտռեմ քարիւղէ ճրագները, որոնց բոցը ձուկի պոչի մը պէս կը շարժէր ապակիէ շիշին մէջ՝ իր լոյսին մէջ: Կը յիշեմ մեր պարտէզին լապտերը, որուն առջեւ հայրս իր Նարեկը կը կարդար, մինչ ցայգաթիթեռներ կուգային զարնուիլ լոյսին: Կարօտով կը յիշեմ նոյնիսկ լապտերը մեր փողոցին, ճրագը որ կը մխար ապակիէ տուփին մէջ, կը մարէր յաճախ ծովէն եկող հովերէն: Կը փնտռեմ բարի, համեստ այդ լոյսերը եւ անոնք տակաւին, որ, աւելի համեստ, գերբնական լոյս մը կուտային — կանթեղները մեր եկեղեցիներուն, ոսկեգոյն մոմերն ու ձէթէ ճրագները մեր վանքերուն ...

Անցեալ երջանկութեան մը կորուստը չէ միայն որ անցեալին կը տանի զիս, այլ հզօր զգացում մը, ժամանակին առջեւ՝ որ կը խլէ, կը տանի ամէն ինչ: Հզօր պահանջ մը՝ նման անոր զոր մեր պանդուխտները կը զգային: Վայրադ աշխարհէն եկող գիտակցութիւն մը, իմացական շատ բնական պահանջ մը, վերադարձի՝ որ կը ստիպէ մեզ ըլլալ մեր անցեալին, մեր ցեղին կառչած մարդը ամէն բանէ առաջ եւ յետոյ համաշխարհայինը: Եւ այս էր արդէն զոր ըսել կ'ուզէր Զրադաշտ: Սիրել հեռաւորը՝ աւելի օգտակար ըլլալու համար մերձաւորին: Այս էր զոր կ'ուզէր կէօթէ, հանճարեղ Եւրոպացին: Այս ըմբռնումն է որ կը տեսնենք դարձեալ իր նմաններուն մէջ, որ իրենց ցեղին կը մօտենան՝ դուրս գալով անոր նախապաշարումներէն եւ նեղ պատերէն:

« Մեծ սխալ մըն է կարծել թէ կարելի է օգտակար դառնալ եւրոպական մշակոյթին, ապազգայնացած երկերով: Ընդհակառակն ...» :

Այսպէս կը մտածէր նաեւ մեր ժողովուրդը: Երկրէն հեռացողը երկիր կ'ուղարկէր իր վաստակը: Գրողը մեր մշակոյթին մասին կը մտածէր: Գերազանցապէս ազգայնական էր այդ ժողովուրդը ձգտելով հանդերձ օտարին: Այսպէս էր, թէեւ մեր ուզածը չէր տակաւին:

Երջանկութեան մը կարօտէն աւելի կարեւոր հոգերով է որ կը նայիմ անցեալին: Հաճելի ու ցանկալի է անշուշտ երջանկութիւնը, բայց երկրորդական տեղ մը կը բռնէ ան միայն՝ մշակութային աշխարհին մէջ, ուր միտքի մշակը, խորհելով հանդերձ մարդոց բարիքին, իր մտահոգութեան առարկան ըլլալով հանդերձ մարդ էակը, ինչպէս եւ իր ժողովուրդը, կը ցանկայ բարձր մակարդակի մը հասցնել այդ մշակոյթը: Հերոսները, սուրբերը կը զոհեն նոյնիսկ իրենց երջանկութիւնը եւ գրողներէն ոմանց գործերուն մէջ կը տեսնենք հերոսներ որ կը զոհեն շատ մը բաներ՝ մեծութեան մը հասնելու համար: Եւ այդ երջանկութիւնը երկրորդական է հոս՝ ոչ միայն այս պատճառով, այլ նաեւ անոր համար որ խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն չկայ մահէն առաջ:

Իբրեւ անհրաժեշտութիւն է որ կը նայիմ անցեալին: Անով է որ կ'ապրի ժողովուրդ մը: Մեր պատմութիւնը յիշելով, մեր տառապանքն ու հերոսութիւնը յիշելով է որ կրնանք շարունակել մեր գոյութիւնը: Ժողովուրդները կը մեծնան իրենց ժառանգութիւններով եւ կը մեռնին երբ կը խզեն կապերը անցեալին հետ: Յեղափոխութիւններն իսկ կը վերադառնան դէպի աւանդութիւն: Սերունդները կ'ապրին, կը քալեն դէպի ապագան անցեալէն առնելով իրենց ուժը: Եւ կը պահեն այդ անցեալը, յեղաշրջելով հանդերձ զայն, տալով իրենց տալիքը:

Այսպէս, երբ անցեալը կը դառնայ հզօր զգացում մը, արմատախիլ կը զգամ մեզ եւ արմատներ նետելու կարօտ մը կ'ունենամ:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԸ ԵՒ ԱՊՈՒԽՏՈՎ ՋՈՒԱՋԵՂԸ

★

ԽՄԲ.— Մալխաս վերջերս կարգ մը յուշեր հրատարակեց Հայրենիքի մէջ, ողբացեալ Հրաչեայ Աճառեանի մասին, որուն դասընկեր եղած է Սանասարեան վարժարանին մէջ, Կարին (1894 - 96).

Ահաւասիկ հատուած մը .—

Մեր յայտնի ըմբոստութեան հետեւանքով, մեր դասարանէն հինգ ընկերներ ձգեցինք դպրոցը 1896ի յունուարին: Յովհաննէս Շաւարշն ալ մեզմէ մէկն էր: Ան անցաւ ուղղակի Փարիզ ուսումը շարունակելու: Հոն Մեծատուրեանի հետ, սկըսաւ լուրջ ամսագիր մը հրատարակել, « Համալսարան » անունով: Այդ շրջանի լաւագոյն հանդէսներէն մէկն էր: Շաւարշը խոստմնալից երիտասարդ մըն էր, դժբախտաբար թոքախտաւոր եւ մէկ-երկու տարիէն մեռաւ, առանց իր փայլուն կարողութիւնները ամբողջութեամբ երեւան բերելու:

Ինչպէս ըսի, Հրաչեայի սենեակը կը գտնուէր ճաշասրահի վերի անկիւնը: Փոքր խուց մըն էր, կէս գետնափոր: Երկաթէ նեղ մահճակալ մը կար, աշխատութեան սեղան մը, վառարան մը եւ երկու աթոռներ. այսքան միայն: Բնաւորութեամբ քիչ մը թափթփած էր Հրաչեան, սենեակը միշտ ալ անկարգ վիճակի մէջ, բացի իր աշխատութեան սեղանէն, ուր բազմաթիւ բառարաններ դիզուած էին. մատենագիրներու մագաղաթեայ հատորներ, Աւետարան, Սաղմոս, ալ ինչ գիտնամ, բոլորը դիզուած եւ ցեցէ կերուած գրքեր: Այս բոլորին մէջ, սեղանին կեդրոնը, հարիւր տասնըվեց էջերէ բաղկացած տետրակ մը, որուն վրայ գրուած է Ստուգաբանական բառարան: Այդ տետրակը կը բաղկանար, Թուրքիայի այդ օրերուն սովորական նամակաթուղթի գըծաւոր թղթէն, անծալ վիճակի մէջ, մէջտեղէն իրարու կարուած սեւ դերձանով մը: Ամէն մէկ էջը գծով մը երկուքի բաժնուած էր: Բառերը շարուած էին իրարու տակ, իսկ անոնց դիմացը իր մըջնային գրերով բացատրութիւններ:

[illegible] լեցուած էր, թէեւ Հրաչեան [illegible] մերուն մեծ մասը անոր վրայ կ'աշխատէր: Անշուշտ, ես հեռաւոր գաղափար իսկ չունէի ոչ արմատական բառերու եւ ոչ ալ անոնց ստուգաբանութեան մասին: Սուլ մէկտեղ, աւելի շատ բնազդօրէն կը զգայի այս գործին կարեւորութիւնը եւ մեծ արժէքը ու աւելի քան հետաքրքըրուած էի Հրաչի աշխատանքով:

Շատ անգամներ, երբ կը մնայի Հրաչեայի մօտ, կ'ուզէն գիտնալ թէ՝ քանի նոր բառ աւելցուցած է եղածներուն վրայ:

— Տօ', այս պօյաճըի ֆի°նի է, կը պատասխանէր խնդալով:

Ինչպէս ըսի, տետրակէն հազիւ չորս կամ հինգ մատնաչափ հեռաւորութենէ կը գրէր, գլուխը շեղակի բռնած, որպէսզի իր վնասուած աչքի տեսողութիւնն ալ կարենայ օգտագործել: Ան չէր կրնար վայրկեան մը իսկ անաշխատ անցընել. եթէ չէր գրեր, ապա ուրեմն ձեռքը գիրք մը ունէր, նօթագրութեան թղթի կտոր մը: Հոս պատմեմ դէպք մը:

Կիրակի օր մը Հրաչեայի մօտ մտայ: Ըստ սովորականին, կ'աշխատէր:

— Ել, քաղաք երթանք, ըսի:

— Գործս որո՞ւն թողնեմ, ըսաւ, կարծես թէ եթէ ժամ մը բացակայէր, շատ մեծ կորուստ մը պիտի ունենար ձեռքի աշխատութիւնը:

— Լաւ, ես քաղաք պիտի երթամ, ըսի. դուն ալ ճգնաւորի նման խուցէդ դուրս մի ելլեր: Երբ սենեակէն դուրս կուգայի, ետեւէս պոռաց.

— Արտաշէս, կեցիր, չորս հատ հաւկիթ ունիմ, եթէ քիչ մը փաստրմա բերես, վրան հաւկիթ կը կոտրենք ու համով ձուաղեղ մը կը վայելենք կէսօրուան ճաշին:

Երկու ժամէն վերադարձայ: Վառարանին բերանը պզտիկ էր, ծռեցի մեր գինկէ պնակը, իւղ եւ փաստրման ալ վրան լեցուցինք, հաւկիթներն ալ կոտրեցինք ու փառաւոր ճաշ մը ընելու հեռանկարով՝ Թուքերնիս կուլ տուինք:

— Հացը ո՞ւր է:

— Հա՞ցը, զարմանքով պատասխանեց Հրաչեան, — հա, մոռցած եմ:

Ուրիշ ճար չկար, պէտք էր երթայի դպրոցի փուռը, աննկատ ձեւով մը ներս մտնէի, երբ ամբողջ աշակերտութիւնը կը ճմշկէր, հացագործի քթի տակէն երկու հաց թռցնէի: Բաւական ճարպիկութիւն կ'ուզէր այս բանները ընելու համար: Հազիւ կէս ժամէն կրցայ վերադառնալ, վերարկուիս տակ երկու հաց պահած:

Դու մի ըսեր, մեր պատուական Հրաչեան բոլորովին մտահան ըրած էր վառարանին մէջ գտնուող ձուաղեղը, գլուխը ծռած նշանաւոր տետրին վրայ, ինչ որ բառի ստուգաբանութեան վրայ կ'աշխատէր:

Սենեակը մտնելով՝ «Տօ, ձուաղեղը» պոռացի, սիրտս թունդ ելած, ու թռայ դէպի վառարանը: Հրաչեան ալ կարծես քունէն նոր արթնցած, խոյացաւ նոյն ուղղութեամբ ու մեր գլուխները իրարու [illegible] գնութեամբ: Իմ գլուխս աւելի պինդ չինուած էր, խեղճ Հրաչեան օրեր անցած, դեռ կը գանգատէր գլխու ճըմլումէ, որ բաւական ցաւ կը պատճառէր:

Աւա՜ղ, մեր «փաստրմա»յով ձուաղեղը զոհ գացած էր... Արմատական բառարանին: Փաստրմայի շերտերը «քէշի պուլ-նուզի»ի նման սեւցած ու կարծրացած էին, իսկ հաւկիթները ուղղակի տախտակի կարծրութիւն ստացած:

Այդպէս էր Հրաչեան, անգամ մը գլուխը ծռած տետրակին վրայ, աշխարհը կը մոռնար, նոյնիսկ ապուխտով ձուաղեղի նման արքայական կերակուրը ...

ՄԱԼԽԱՍ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

★

Այդ իրիկունը մեքենավարը բարկութեամբ մտաւ անկողին: Արդէն ութ օրէ ի վեր մտատանջ, աներեւակայելի դառնանցանքներու մէջ կ'ապրէր: Շոգեկառքի մը մեքենավարն էր ան: Թէեւ գործադուլը ընդհանուր հանգամանք մը առած էր, սակայն յաջողութիւնը կասկածելի կը թուէր: Իր ընկերները այլեւս յուսահատ եւ ընկճուած երեւոյթ մը ունէին: Եօթը հոգինոց խումբ մը անկիւն մը քաշուած՝ չորսը կ'ուզէին պայքարիլ, իսկ երեքը համամիտ չէին: Մեքենավարը սակայն կ'ուզէր կռուիլ... այո, տակաւ դասակարգային ազնիւ պայքարն էր:

Այն պահուն երբ մեքենավարը այլեւս եզրակացութեան մը յանգած էր, յանկարծ կինը գոչեց.

— Շուտ, եկուր տես պզտիկը ...:

— Մէկ ստամոքով հասաւ օրրանին մօտ, կինը՝ իր բազուկներուն մէջ առած էր հէք մանկիկը որ անդադար կը խռկար եւ կարծես անտեսանելի ձեռք մը անոր կոկորդին վրայ կը ճնշէր: Կեղծմաշկի փողացաւ մըն է, ըսաւ կինը:

— Շուտ, բժիշկ... աղաղակեց հայրը:

Բժիշկը դժբախտաբար բաւական հեռու կը բնակէր, սակայն ինքնաշարժերու կառատունը մօտ ըլլալով, շունչը չխտակ հոն առաւ:

— Շուտ, կառք մը, զաւակս պիտի մեռնի ...:

Խոշոր բիրերով զինուած խումբ մը կասկածելի մարդիկ, չար աչքերով նայեցան անոր: Մէկը մօտենալով եւ սպառնական շեշտով մը.

— Տխմարութիւն պէտք չէ, կը հասկընա՞ս ... Լաւ գիտցիր թէ որոնց հետ է գործդ ... :

— Սակայն զաւակս կեղծմաշկէն կը տառապի ...:

— Այո, հասկցանք թէ կեղծմաշկ ունի, ճամբադ շտկէ, կ'իմանա՞ս ...:

Եւ անտարբերութեամբ իրենց կռնակը դարձուցին, խորհելով թէ խորամանկ վարպետորդիի մը առջեւ կը գտնուին...:

Խեղճ մարդուկը պահ մը խորհեցաւ թէ բժիշկին հասնելու համար բաւական երկար ճամբայ պիտի քալէ, մինչդեռ անդին, զաւկին կոկորդը, կարծես մամուլին տակ դրած կը ճնշէին: Անկարելի էր փոխադրութեան միջոց մը գտնել, որովհետեւ ամբողջ աշխատաւոր դասակարգը գործադուլ յայտարարած էր: Գիշերուան մութին մէջ մարդը սկսաւ քայլերը բանալ: Ամէն կողմ խաւար, քանի որ լուսաւորութեան պաշտօնեաներն ալ գործադուլի մէջ էին: Վերջապէս շնչասպառ եւ քրտնաթոր հասաւ բժիշկին տունը:

Կրկին ու կրկին դրան զանգակը հնչեցնելէ վերջ դուռը բացուեցաւ: Դրանը սեմին վրայ երեւցաւ բժիշկը: Մարդուկը հեւալով.

— Տոքթոր, ... զաւակս ... կեղծմաշկ .. աճապարեցէք:

Բժիշկը արագօրէն քննական ակնարկ մը նետեց մարդուն վրայ, նշմարեց անոր «շըմինօ»ներու յատուկ գլխարկը, հասկցաւ թէ որո՞ւ հետ է իր գործը.

— Մեքենավա՞ր մըն էք, հարցուց.

— Այո:

— Ոչ, պարոն, չեմ կրնար գալ:

— Ձե՞ք կրնար գալ ...:

— Ոչ, ես ալ գործադուլ ըրած եմ ...:

— Ձեմ կարծեր թէ այնքան ալ անփոյթ գտնուիք որ զաւակս մեռնի:

— Ինչո՞ւ չէ: Մինչդեռ դուք անհոգ գտնուեցաք ուրիշներուն հանդէպ, որպէս զի անոնց զաւակը մեռնի...: Աջ ու ձախ ակնարկ մը պիտի բաւէր գիտնալու համար թէ շարթուան ընթացքին որքան անմեղ ու փոքրիկ արարածներ մեռան կաթի չգոյութեան պատճառաւ ... Կաթով սընանող խեղճ փոքրիկներ որոնք գաւկիդ չափ արժէք ունէին, մահացան: Արդեօք վայրկեան մը իսկ նկատի ունեցա՞ք այս պարագան ձեր ժողովներու ընթացքին՝ երբ գործադուլին որոշումը տուիք: Հետեւա՞նքը, ահաւասիկ մէջտեղն է:

Բժիշկը շարունակեց կենդանի ապացոյցներ տալ, պարզելով օրուան կացութիւնը:

— Առտուն կանուխ լուսաբացին մօրակող բարակ անձրեւին տակ, բանուորներ, բանուորուհիներ, անչափահասներու երկսեռ խումբեր, վաճառորդներ, մօտակայ գիւղերէն իջնող մանկամարդ օրիորդներ եւ տղաքներ, որոնք գործադուլի ընթացքին երեք կամ հինգ քիլոմեթր հետիոտն ճամբայ կը քալեն առտու, իրիկուն հա–

կերպող լռութեամբ, ուժասպառ, վհատեցուցիչ ճանապարհով, ցեխաթաթախ ճամբաներէն, որպէսզի երթան աշխատին, միասին առնելով իրենց գործիքները, իրենց սակառիկները, իրենց փոքրիկ ճաշը: Անոնց մէջ կան որ գէշ կերպով կը հագուին ... ուրիշներ որոնց կօշիկները պատռած՝ ջուր կը լեցուին, ոմանք ալ ցնցոտիներ հագած եւ դեռ ուրիշներ որոնք անձրեւանոց մըն ալ չունին...:

Յոգնած ու պարտասած, թաց խխում կը մնան ամբողջ օրը այդ վիճակին մէջ, կան որ դիւրաբեկ կուրծքեր ունին, որոնք ընդունակ են թոքախտի սերմեր առնելու եւ վարակուելու... Արդեօք այս բոլորը մի առ մի ձեր յեղափոխական որոշումներուն մէջ նկատի ունեցա՞ք: Ոչ, այնպէս չէ, ուրեմն փոխադարձաբար ես ալ նոյն բանը կ'ընեմ քեզի համար :

Մեքենավարը՝ յուսահատ կը սկսի դէպի Փարիզ ուղղուիլ, խառնուելով մարդկային հսկայ զանգուածներուն որոնք աշխատելու կ'երթային: Կը հասնի դեղարանի մը առջեւ որ գոց է: Կը ստիպէ որ բանան եւ կը խնդրէ որ կեղծմաշկի շիճուկ տան իրեն :

— Շիճուկ չունինք, կը պատասխանեն:

— Մէկը ղրկեցէք որ երթայ գտնէ :

— Չեմ կրնար: Երկու աշկերտ ունիմ, երկուքն ալ գործադուլ ըրած են :

— Ո՞ւր կարելի է գտնել :

— Փաստէօրի հիմնարկութեան մէջ :

— Ո՞ւր կը գտնուի :

Դեղագործը թուղթի մը վրայ հասցէն կը գրէ, սակայն այնքան հեռու է որ խեղճ մարդը կը վարանի: Պարզապէս հեղնութիւն :

Փողոցները այլեւս սկսան ամայանալ : Անապատային լռութիւն մը կը տիրէր : Ամէն քայլափոխի ուշադրութեամբ չորս կողմը կը դիտէր յուսալով որ կառքի մը կամ բեռնատար ինքնաշարժի մը կը հանդիպի: Սակայն անօգուտ եւ անհնարին էր: Տեսաւ վերջապէս բեռնատար կառք մը որ արտակարգօրէն լեցուած էր թերակիրթ եւ տարօրինակ մարդոցմով, որոնք եզերքներէն վար կախուած՝ իրենց մարմինն անգամ վտանգի ենթարկած էին: Մեքենավարը անվերջանալի փողոցները մէկէն միւսը անցնելով անդադար կը քալէր եւ անձրեւն ալ նմանապէս կը մաղուէր: Խորհեցաւ թէ մի գուցէ Փասթէօրի հիմնարկութիւնն ալ գոց ըլլայ ... : Կը պատահի որ հիմնարկութեան մէջ աշխատողներն ալ դժգոհ ըլլան իրենց վիճակէն, որոնք ի գին ամէն զոհողութեան կ'աշխատին, ինչպէս խլիրդի հիւանդութեան մասնագէտներ, որոնք հետզհետէ իրենց ձեռքին մատները, ձեռքը եւ թեւը ամբողջութեամբ վրայ կուտան գերագոյն անձնազոհութեամբ, սատարելով տառապող մարդկութեան: Հապա եթէ անոնք ալ համատարած գործադուլի կողմնակիցներն են...: Վազելու եւ հասնելու իր մրցումին մէջ կը նշմարէ հացագործի մը խանութը եւ կը զգայ որ անօթի է :

— Շուտ, երկու պզտիկ կտոր հաց տուէք :

— Մէկ հատ անգամ չունիմ ...:

— Ինչո՞ւ համար:

— Գործադուլ է. գիւղացին չաշխատիր:

— Անո՞նք ալ :

— Բնականաբար, անոնք սահմանուած ժամ ալ չունին, առհասարակ օրական ութ ժամէն աւելի կ'աշխատին:

Մեքենավարը քանի մը քայլ անդին նպատարան մը կը նշմարէ եւ ճարահատ կ'երթայ քիչ մը հանգչիլ եւ չորցնել իր քրտինքը: Մարդուկը խորասուզուած իր մտածումներուն մէջ յանկարծ կը տեսնէ երեք աւազակներ իր չուրջը բոլորուած :

— Վարպետ, ինչ գեղեցիկ է ժամացոյցդ, ինչ լաւ կ'ըլլայ եթէ ազգայնացնենք :

Մեքենավարը կռահելով թէ գործը որոնց հետ է, փորձեց պոռալ, օգնութիւն աղաղակել :

— Մի փորձեր, անօգուտ է, այսօր ոստիկաններն ալ գործադուլ ըրած են, ըսին եւ իրենց դանակները քաշեցին ահաբեկելու համար :

Տեսնելով որ իր մորթն ալ վրայ պիտի տար, ճամբէն զատ ուրիշ միջոց չգտնելով, ոտքի կանգնեցաւ, ձեռքերը վեր բարձրացուց եւ «առէք, տարէք» գոչեց :

×

Առտուն արթնցաւ քրտինքներու մէջ եւ նստաւ անկողնին եզերքը ուր կիսովին սրունքներուն փաթթուած էր սաւանը :

Երեխան հանդարտօրէն կը քնանար մանկական ամենաքաղցր քունով: Փողոցը՝ ագարակէն դարձող կառքերուն անիւները կը ճռնչէին կաթով բեռնաւորուած :

Սենեակը խորոված հացի անուշահոտութեամբ լեցուած, իր առոյգ կինը կաթով չոքոլան բերաւ զետեղեց անոր քով:

— Կնիկ, չես հարցներ, սարսափելի մղձաւանջով մը աչքերս բացի :

— Իսկապէ՞ս, ի՞նչ էր պատահած ...:

— Առանց բացառութեան ամէն մարդ գործադուլ ըրած էր, ինչպէս մենք, սակայն, առանց բացառութեան կ'ըսեմ քեզի...

— Ոչ այնքան տարօրինակ ...:

— Տարօրինա՞կ կը կարծես այդ բանը:

Մեքենավարը բարկութեամբ սկսաւ խմել իր կաթով չոքոլան, խոշոր ումպերով, ու սրտնեղած մտովի կ'այպանէր կազմակերպողներու անհեռատես եւ ձախաւեր գործերը :

ՓԻԼԻՌ Լ'ԷՌՄԻԹ

Հայացուց ՆՈՒՊԱՐ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՄԵԾ ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Թուրքերէն Տիւնիա թերթը կը գրէ. — Նիւ Եորքէն կը հաղորդեն թէ տխրահռչակ Քամուրան եւ ընկերները ներկայիս Նիւ Եորք կը գտնուին: Անոնք Մոսկուայի օժանդակութեամբ Ամերիկայի մէջ քրտական Թաալի ընկերակցութեան մէկ մէկ թեւը կազմելով, ընկերակցութեան մէջ առած են Իրաքէ, Թուրքիայէ եւ Իրանէ գաղթած բազմաթիւ Քիւրտեր եւ յանուն երեք երկիրներու պատուիրակներ ընտրելով որոշած են Միացեալ Ազգերու դիմել Մեծ Քիւրտիստանի պետութիւն մը հիմնելու համար: Դիմումին ուժ պիտի տան բոլշեւիկները եւ երկաթէ վարագոյրի արբանեակները :

Արտասահմանեան այս ծրագրային գործունէութիւնը կը զուգադիպի երկրին մէջ ծայր տուած յետադիմական շարժումին :

Ինչպէս յայտնի է, բաւական ատենէ ի վեր երեք հարեւան երկիրներու սահմանային շրջանները կը սպառազինուին, ասկէ զատ Ռուսիոյ մէջ «քօմանտօ» խումբեր կը կազմուին :

ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

— ... Հոգեկան ոչ մէկ կապ՝ զաւակներուս եւ իմ միջեւ: Մէկը 22 տարեկան է, միւսը 26: Երկուքն ալ գործի կ'երթան բայց շիտակը ըսելով, չեմ գիտեր թէ ինչ կը շահին. բնաւ չեն ըսած ինծի... Օր մը, երբ սեղանին շուրջն էինք, կատակի ձեւով հարցուցի թէ որքան դրամ խնայած էին, երկուքը, մէկ բերան, երեսս ի վեր պոռացին.

— «Դուն քու գործիդ խառնուէ, երկիրը չենք...» :

Ամէն անգամ որ ձեռքս հայերէն գիրք մը կամ թերթ մը տեսնեն, կը սկսին հեգնական բաներ ըսել: Բառ մը հայերէն չեն խօսիր, ոչ ինծի հետ, ոչ ալ իրենց մօրը հետ: Զատիկին շատ աշխատեցայ որ եկեղեցի տանիմ: Ականջ չկախեցին եւ յաջորդ օրը մեր դրացիէն լսեցի որ օտար եկեղեցի մը գացեր են: Հայկական հանդէսէ մը ներս ոտք չեն կոխեր: Երբեմն հիւրեր կ'ունենանք, բոլորն ալ Հայ. չոր բարեւ մը անգամ չեն ըսեր ու կը քաշուին իրենց սենեակը :

Անցեալները առաջարկեցի որ չորս միասին օդափոխութեան երթանք. ծուռ, ծուռ նայեցան եւ պզտիկը ըսաւ թէ իրենք ուրիշ կարգադրութիւն ըրած են իրենց աղջիկներուն հետ... Անգամ մը, Սրբազանը ճաշի հրաւիրած էի, ինչ ըրի, աջը չհամբուրեցին... Հիւրանոցին պատէն Խրիմեան Հայրիկին պատկերը կախած էի — մասունքի պէս կը գուրգուրայի վրան. գիտե՞ս ինչ ըրին: Պատէն վար առին ու մեր ննջարանը դրին, որովհետեւ շատ ամչցեր են եղեր իրենց աղջիկներէն ...

Մեծին ծննդեան տարեդարձին, ֆրանսերէն Հայոց պատմութեան գիրք մը նուէր տուի. ի՞նչ կ'ուզես որ ընէ — առածին պէս բազմոցին վրայ նետեց եւ բարկացաւ թէ ինչո՞ւ քանի մը հատ փողկապ առած չէի ...

Ալ, որ մէկը պատմեմ, քաշուելիք բան չէ, բայց ինչ ընեմ որ զաւակներս են, չեմ կրնար իրենց թեւէն բռնել դուրս քշել. Հայ ենք, վերջապէս ...

Երբեմն իրենց վրայ կը նայիմ ու միտքս կուգան հին օրերը. ինչպէս կը յարգէինք մեր հայրերը, մեր մայրերը: Հայրիկին ներկայութեանն ծխէ՞նք, մայրիկին ներկայութեան ճիւերնիս փռէ՞նք, նստէ՞նք... Հիմակուանները, Աստուած հեռու ընէ... Փողոցէն աղջիկ մը կը գտնեն, տուն կը բերեն եւ կը սպասեն որ մայրիկը օրիորդին սուրճ հրամցնէ .... Հրամցնելէն վերջն ալ, հիւրանոցէն դուրս ելլելու է, որովհետեւ «մայրիկին ֆրանսերէնը շատ խեղճուկրակ է ...»:

Ոչ, ոչ հոգեկան ոչ մէկ կապ, տանս մէջ վարձակալ են, երկուքն ալ. ընտանեկան յարկը իրենց համար պանդոկէն տարբեր բան մը չէ... Խեղճ կինս կուլայ, կը կենայ. մխիթարելու մէկ միջոց գտած եմ — իրեն կը բացատրեմ որ «կնիկ, մինակ մերինները չեն որ այդպէս են, ուրիշներուն զաւակներն ալ նոյն բաներն են ...» : Ատ ալ մխիթարութիւն ըլլար ... Խնդալս կուգայ, երբ լրագիրներուն մէջ նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութեան մասին քարոզներ կը տրուին: Այդ քարոզները տուողները թող գան մեր սիրտը բանան, մեզի հարցնեն. չէ, սիրելիս, այս օտար երկիրներուն մէջ, անկարելի է նորահասները հայացնել: Հայացնելէն վազ անցանք, իրենց ծնողքը սիրել ու յարգել անգամ չեն կրնար սորվեցնել ...» :

Արտասահմանեան Հայաստանի մէջ քանի հայրեր ու մայրեր պիտի ստորագրէին Հայոց պատմութեան այս նոր էջը ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԾՈՎԸ

Թողէ՛ք որ գոռայ. այդ իր զօրութեան
Յաղթերգն է հուժկու. թողէ՛ք տատանին
Կայմերն հաստաբուն անշարժութեան դէմ
Գո՛րշ հորիզոնին :

Ծովն ու անջրպետը իրար են նման,
Ինչպէս նման են ժայռերն ու ամպեր,
Նաւազն հերարձակ արձա՛ն մ'է կանգնած
Անքուն հովին մէջ :

Նայեցէ՛ք ջուրին. ծա՛րն է քարի պէս,
Վշտի պէս մրթին, որմէ կը յառնեն
Անվերջ կոծ ու ցաւ :

Ծի՛չ է ու խըռովք, կի՛րք ու հեծեծանք,
Ապառաժներով փակուած մենութիւն՝
Խորի՛ն եւ անբաւ:

Վենետիկ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԵՐԳ ՀԱՅՐԵՆԻ ՏԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մեր տունին մէջ գոգցես կը բնակէր լէբան գաղտնի ոգին իր ձիւներով, ծառերով, եղնիկներով: Ու մեռնելու սարսափէն ես վերստին դարձեր էի մանկութեան: Կը տեսնէի պատուհանէ պատուհան Արեւագալը ձայներու մրրիկով :

Կարծես հիւանդ փոքրիկ տղայ մ'էի ես: Ու ջերմիս մէջ էի համակ քաղցրութիւն: Իմ սրտիս մէջ կը բաբախէր աշխարհի սիրտը, լերան կախարդանքով անսահման, եւ կը փութար զիս փրկել, մինչդեռ կեանքն իր ձեռքերով կը ծածկէր դէմքը ծըպտուն, խոստումներովը մահաբեր ձիւներուն...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Յետոյ մութին մէջ կամացուկ մը կոճակը գտայ եւ մատս վրան կոխեցի պաշտօնեան կանչելու համար: Բայց մարդը չէր գար :

Վերջապէս ոտնաձայն մը լսեցի եւ պոռացի, մտայ, միեւնոյն պահուն լոյսը վառեցի, սակայն կը հաւատա՞ք, մարդ չկար քովս :

— Յետոյ ի՞նչ պատահեցաւ, տիկին, հարցուց Փուարօ որ համբերութեամբ մտիկ ըրած էր:

— Պաշտօնեային պատմեցի ձեզի պատմածներս, չհաւատաց: Ըսաւ թէ երազ տեսած եմ: Այսուհանդերձ ամէն կողմ նայեցաւ: Անշուշտ մարդը խոյս տուած էր, բայց ինչպէ՞ս: Ես չտեսած բանս երեւակայող կին մը չեմ, պարոն... կարծեմ ձեր անունն իսկ չեմ գիտեր :

— Փուարօ, Տիկին, այս պարոնն ալ Պ. Պուքն է ընկերութեան տնօրէնը եւ Տօքթ. Կոնստանդին:

Տիկին Հապըրտ հաճելով քաղաքավարական խօսքեր արտասանեց.

— Ուրախ եմ :

Յետոյ շարունակեց.

— Նախապէս կարծեցի թէ բաժնեկս մտնողը Պ. Րէչէթն է, որովհետեւ զարմանքով տեսայ թէ մեր բաժնեակներուն միջեւ գտնուող դուռը կղպուած չէր :

— Ո՞ր ժամուն կը պատահէր ասիկա, հարցուց Փուարօ :

— Չեմ յիշեր, այնքան յուզուած էի որ ... եւ խորհիլ թէ կը կասկածէի խեղճ Պ. Րէչէթէն որ մեռած էր: Սակայն հիմա վստահ եմ թէ ոճրագործը իմ բաժնեկս էր: Ուրիշ ո՞վ կրնար ըլլալ :

— Ուրեմն քանի որ մէջտեղի դուռը կղպուած չէր, մարդը քովի բաժնեակը անցաւ, ըսաւ Փուարօ :

— Ի՞նչ գիտնամ, աչքերս ամբողջ փակած էի: Ալ, եթէ աղջիկս հոս ըլլար ... ինչո՞ւ չէք հաւատար թէ մարդը քովի բաժնեակը կը գտնուէր, երբ փաստ մըն ալ ունիմ :

— Ի՞նչ փաստ, հարցուց Փուարօ յուզուած :

Տիկին Հապըրտ յաղթականօրէն բացաւ ձեռքի պայուսակը, որուն մէջէն հանեց նախ երկու մեծ թաշկինակ, ակնոց մը, տուփ մը ասփիրին, ծրար մը շաքար, տրցակ մը բանալի, մկրատ մը, տգեղ աղջկան մը լուսանկարը, նամակներ եւ վերջապէս փնտռած առարկան, մետաղեայ կոճակ մը :

— Ահաւասիկ, կը տեսնէ՞ք այս կոճակը, ինծի չի պատկանիր, այս առաւօտ գտայ զայն :

Պ. Պուք ծռեցաւ եւ կոճակին նայեցաւ:

— Բայց ասիկա մեր պաշտօնեաներուն համազգեստի կոճակներէն մէկն է, ըսաւ.

— Ինչ որ ցոյց կուտայ թէ պաշտօնեային հագուստէն փրթած է երբ անկողինը կը պատրաստէր երէկ գիշեր, եզրակացուց Փուարօ :

— Չեմ գիտեր թէ ինչու չէք ուզեր հաւատալ ըսածիս: Երէկ գիշեր քնանալէ առաջ թերթ մը կը կարդայի: Լոյսը մարելէ առաջ այդ թերթը դրի պայուսակիս վրայ որ գետինն էր պատուհանին մօտ :

Լաւ մտիկ կ'ընէ՞ք. պաշտօնեան սենեակս քննելէ եւ մէկ երկու բաժնեակներուն մէջտեղի դուռը կղպելէ վերջ դուրս ելաւ: Բնաւ պատուհանին կողմը չէր գացած, լաւ կը յիշեմ: Այս առաւօտ երբ արթնցայ այս կոճակը կը կենար այն թերթին վրայ զոր գիշերը կարդալէ վերջ պայուսակիս վրայ դրած էի: Ասոր ալ ըսելիք մը ունի՞ք :

— Ոչ, Տիկին, ըսելիք չունիմ, քանի որ իրական փաստ մըն է ասիկա :

Այս պատասխանը գոհունակութիւն պատճառեց տիկնոջ:

— Շատ կը ջղայնանամ, ըսաւ, երբ կը տեսնեմ թէ խօսակիցս չի հաւատար խօսքերուս :

— Մեզի շատ օգտակար եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ հաղորդեցիք Տիկին, ըսաւ Փուարօ, հիմա կրնա՞մ քանի մը հարցում ուղղել ձեզի :

— Անշուշտ :

— Պ. Րէչէթէն այնքան վախնալով հանդերձ ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ չէք կղպեր ձեր բաժնեակներուն մէջտեղի դուռը :

— Կղպած էի, պատասխանեց Տիկին Հապըրտ :

— Հապա ըսիք թէ կղպուած չէր երբ գիշերը պաշտօնեան կանչեցիք :

— Անձամբ չէի կղպած: Շուէտացի կնոջմէն խնդրած էի որ նայի թէ դուռը կղպուա՞ծ է: Ան ալ նայեցաւ եւ ըսաւ թէ կղպուած էր :

— Ինչո՞ւ անձամբ չնայեցաք :

— Որովհետեւ պառկած էի :

— Ո՞ր ժամուն պատահեցաւ ասիկա :

— Տասնուկէսին կամ տասնըմէկին քառորդ մնացած, Շուէտացի կինը իմ բաժնեակս եկած էր ասփիրին մը ուզելու. տեղը բացատրեցի եւ հատ մը առաւ :

— Դուք անկողնէն դուրս չելաք ուրեմն :

— Ոչ :

Տիկին Հապըրտ յանկարծ խնդաց :

— Խեղճ կինը, շարունակեց, շատ յուզուած էր, փոխանակ իմ բաժնեակիս դուռը բանալու, սխալմամբ Րէչէթի դուռը բացեր է. մարդը տգեղ խօսք մը ըրեր է : Կարծեմ «Դուն շատ ծեր ես» ըսեր է :

Տօքթ. Կոնստանտին խնդաց: Տիկին Հապըրտ բարկացոտ ակնարկ մը նետեց բժիշկին վրայ, յետոյ շարունակեց :

(Շար.)

մը կը հետեւին, տնտեսական խնդիրը մէկդի դնելով եւգիերմանիոյ ներկայ սահմանադրութեան դէմ բողոքելով ։ Եւ աղ-դարարեց․— « Անոնք որ կը բողոքեն պատերազմ կ՚ուզեն։ Ուստի անհրաժեշտ է երեւան հանել թշնամի տարրերը որոնք կը խանգարեն խաղաղ վերաշինութիւնը ։ Կուսակցութիւնը պիտի ջանայ բարուքել աշխատաւորներուն վիճակը, բայց պիտի չբանակցի ամերիկեան դրամատէրներու գործակիցներուն հետ» ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ վերաքննութեան օրինագծին քննութիւնը կը շարունակուի Ազգ․ ժողովին մէջ ։ Թերթերը ցաւով դիտել կուտան թէ ուրբաթ օրուան նիստին ներկայ էին միայն 50 երեսփոխաններ։ Նախապէս 101ի դէմ 495 ձայնով մերժուած էր Համայնավարներուն մէկ բանաձեւը որ կը պահանջէր մէկդի դնել վերաքննութեան խնդիրը ։ Ծայր․ ձախակողմը աւելորդ եւ վնասակար կը գտնէ վերաքննութիւնը ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Մարգրիտ իշխանուհին, 22 տարեկան, սիրահարած է 38 տարեկան օդաչու սպայի մը՝ գնդ․ Թաունսէնտի հետ, որ ամուսնալուծուած է եւ երկու զաւակներ ունի։ Կառավարութիւնը Պրիւսէլ փոխադրեց սպան, նոր պաշտօն մը տալով, իսկ իշխանուհին (Էլիզապէթի քոյրը) Հարաւ․ Ափրիկէ գնաց երկու շաբթուան համար։ Այժմ Լոնտոն վերադարձած ըլլալով, խնդիրը նորէն կ՚արծարծուի։ Թերթ մը հարցարան բացաւ եւ 66 հազար ընթերցողներ հաւանութիւն յայտնեցին որ իշխանուհին ամուսնանայ գնդապետին հետ, իսկ 2200 հոգի անյարմար կը նկատեն։ (Անգլ․ թերթը 4.500.000 ընթերցող ունի)։

ԹԵՀՐԱՆԻ խորհրդային դեսպան նշանակուեցաւ Անատոլ Լաւրենտիյեւ, որ նախապէս նոյն պաշտօնը վարած է Պելկրատի, Պուքրէշի եւ Փրակայի մէջ ։ Եղած է նաեւ օգնական արտաքին նախարար ։

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ տիեզերքի թագուհի հռչակուեցաւ Ֆրանսուհի մը, Օր․ Քրիսթիան Մարթէլ, որ 18 տարեկան է ։ Թուրքերն ալ գեղուհի մը ղրկած էին, չուայլաբան հաւաստիքներով, ինչպէս անցեալ տարի ։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն, մաքրագործումները կը շարունակուին ամբողջ երկրին մէջ ։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ծանուցագիր մը ստացաւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ– Նահանգներուն կողմէ։ Երեքը միասին կ՚առաջարկեն զինուորական խորհրդակցութիւն մը կատարել, Եուկոսլաւիոյ ընծայուած օգնութեանց առթիւ։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար ։

Եօթը հատորը միասին, կ՚արժէ վեց հազար ֆր․ թղթատարի ծախքով ։

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Ցառաջի վարչութեան ։

ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ծ ԷՔ
ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ

Մինչեւ Վոսփորի ափերը վազելու պէտք չկայ․․․

Հանդիպեցէք անգամ մը
ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻՆ խանութը՝
32, Rue de Trévise, Paris (9)
Tél. TAI. 65 - 44

ԵՒ

համը նայեցէք իր շինած պաղպաղակին (սալեպով)։

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆԱԵՒ ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆԵԼԷ ԱՌԱՋ ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՒՆ ՊԱՇԱՐԸ ՀՈԳԱԼ ԻՐ ՁԱՆԱԶԱՆ ԵՒ ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՎ ։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը։

Շրջ․ կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար ։

Ս․ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար կ՚ուզուի երիտասարդ (մինչեւ 50 տարեկան) զարգացած, բարեկիրթ եւ դաստիարակչական պայմաններու տեղեակ հսկիչ մը։

Ներկայանալ տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Tél. OBS. 18 - 28

× Նոյն վարժարանին համար կ՚ուզուին նաեւ կին եւ այր ծառաներ ։

Ներկայանալ նոյն հասցէին ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա․ ՄԱՍ․— Նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն։ Կազմեց Գ․ Գիրիճեան։ Հրատ․ Համազգային ընկերութեան (թիւ 41)։ Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ։ 372 մեծադիր էջ։ Պէյրութ, 1953։ Գին 6 լ․ ոսկի։ Հասցէ․ — Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum
Beyrouth - LIBAN

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա – քարթեր իրենց հաշիները փակելու համար։ Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել ։

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք)։ Արձակուրդի շրջանին համար կ՚ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք ։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ֆ․ Կ․ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ․ խումբի համար դեռ քանի մը տեղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքողներէն փութով դիմել Տիկին Թաշճեանի, արձանագրելու իրենց զաւակները, 5ռիւ Մէյրան, Փարիզ։

Ա․ խումբի ծնողներէն անոնք որ կ՚ուզեն Բ․ շրջանին եւս պահել իրենց զաւակները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին։ Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Մանիւթանսիոնի մէջ աշխատելու ընդունակ 16–18 տարեկան աղջիկ մը, թրիքոյի հաստատութեան մը համար։

Դիմել «Յառաջ»ի միջոցաւ ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ է սենեակ մը խոհանոցի դիւրութեամբ։ Քլիշիի մէջ ։

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ ։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Ուսեալ եւ փորձառու հայ օրիորդ մը կը փափաքի աշխատիլ հայ ընտանիքի մը մօտ իբրեւ մանկատած կամ հիւանդապահուհի։ Մատչելի պայմաններ։ Լաւագոյն վկայականներ։

Դիմել մինչեւ Յուլիսի վերջ՝ Հ․ Բ․ Ը․ Մ․ի դրասենեակը՝

11, Square Alboni, Paris 16e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՅՈՒԼԻՍ • MARDI 21 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7121

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2532

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԻՒՆԱԹԱԹԱԽ ԻԹԹԻՀԱՏԸ

Անոնք որ ուշադրութեամբ կարդացին Միքայէլ Շիւքրիի յայտարարութիւնը՝ Հայաջինջ Սարսափներու մասին, անշուշտ նկատեցին երկու յատկանշական պարագաներ:

Իթթիհատի երբեմնի ընդհ. քարտուղարը պաշտօնապէս կը հաստատէ Թուրքիոյ Հայերուն զանգուածային աքսորը եւ բնաջնջումը:

Բայց, «անհնար» կը գտնէ «անհատապէս պատասխանատու նկատել «Իթթիհատ վէ Թէրաքքը» կուսակցութեան ընդհ. կեդրոնը»:

Եւ, կուսակցութեան ձեռքերը լուալով, կը մատնանշէ երկու արիւնարբու հրէշներ, Պէհաէտտին Շաքիր եւ Տիգրանակերտի կուսակալը, Տօքթ. Րէշիտ:

Առաջինը փռուեցաւ Հ. Յ. Դ. գնդակով Պերլինի մէջ, Տրապիզոնի կուսակալին՝ Ճէմալ Ազմիի հետ, չանսատակ Թալէաթէն վերջ, իսկ միւսը անձնասպան եղաւ:

Արդ, Միքայէլ Շիւքրի ոչ միայն կը ստէ, այլ եւ կը զառանցէ, երբ հրապարակաւ կը յայտարարէ, 38 տարի վերջը.

— «Հայոց տարագրութեան մասին մեր կեդրոնէն այս կամ այն տեսակ գաղտնի եւ բացորոշ ոչ մէկ հրաման տրուած է»:

Իսկ սուտը լրբութեան, չնականութեան կը յանգի, երբ կ՚աւելցնէ թէ ինք ծածկագիր հեռագիր մը ուղղած է Պէհաէտտին Շաքիրի, յանձնարարելով պաշտպանել «մեր հայ հայրենակիցներուն բարօրութիւնը եւ երջանկութիւնը»:

Սուտը օձի պէս կը սողայ նոյնիսկ այս հեռագրին մէջ:

Կարդացէք առաջին երկու նախադասութիւնները.

— «Յայտնի եղած է որ Հայերը տրամադիր չեն մեզի հետ հաւաքարար գործելու: Հետեւաբար, հարկ է անոնցմէ ծածկել մեր ձեռք առած միջոցները»:

Այս երկդիմի խօսքէն վերջն է որ, ընդհ. քարտուղարը կը հրահանգէ Պ. Շաքիրի՝ «անհրաժեշտ երաշխիքը ընծայել», ապահովելու համար «մեր հայ հայրենակիցներուն բարօրութիւնը եւ երջանկութիւնը»:

Տարրական դասարանի աշակերտ մը անգամ երբ կարդար այս հրահանգը, պիտի հասկնար թէ ինչ ըսել կ՚ուզէ Իթթիհատի ընդհ. քարտուղարը:

Ուրեմն, Մ. Շիւքրի մոռցե՞ր է որ, 1914ի պատերազմին յայտարարութենէն քանի մը ամիս վերջ, կառավարութիւն եւ կուսակցութիւն սկսեր էին ծուռ նայիլ Հայերուն:

Իսկ երբ Թուրքիան ալ խրեցաւ կրակին մէջ (1914 Հոկտ.), յետին բարեմիտն ալ հասկցաւ թէ ի՛նչ դաւեր կ՚որոճային Պապը Ալին եւ Իթթիհատը, որոնք մէկ մարմին կը կազմէին արդէն:

Պատրիարքարանը անճրկած էր դաւաւէն հասած աՀուսարսափի լուրերուն առջեւ:

Արդէն դժոխքի մը վերածուած էին «աբեւելեան նահանգները»: Բարբարոսական կեղեքումներ եւ խուզարկութիւններ: Անխնայ զինաթափում: Զանգուածային բռնագրաւում եւ բռնաբարում: Ջերթակալութիւններ եւ հրէշային տանջանքներ...

Գարնան, Պոլիսն ալ հետզհետէ կը զգար վերահաս վտանգը: Զարգացուշակ շշուկներ եւ յետոյ գաղտնի ցանկեր, իբրեւ թէ զինուորագրութեան պատրուակով:

Փետրուարէն մինչեւ ապրիլ, մթնոլորտը աւելի թանձրացաւ:

Ամէնէն «պէխապէր»ն ալ գիտէր թէ գոց պահարաններ բաժնուած են բոլոր ոստիկանական տեսուչներուն, որոշ ազդանշանի մը վրայ բացուելու եւ «ըստ այնմ գործելու համար»:

Երկար չտեւեց ազդանշը, — 1915 Ապրիլ 11-24:

Կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը լուր չունէի՞ն այս ձեռնարկներէն, պա՛յ Շիւքրի:

Շանսատակ հրէշը, Պէհաէտտին Շաքիր, ինքնագլո՞ւխ ստեղծած էր «Թէշքիլաթը Մահսուսէ»ն: Կուսակցութեան ընդհ. կեդրոնը չէ՞ր անոր հիմնադիրը, — գլխաւորութեամբ Թալէաթի, Էնվէրի եւ մնացեալին:

Դուք, պա՛յ Շիւքրի, ընդհ. քարտուղար եւ գործավար, երբ նամակներ եւ հեռագիրներ կ՚ուղղէիք աջ ու ձախ, լուր չունէի՞ք ուրիշ դաւադրութենէ մը, —

Լիազօր պատուիրակներ ղրկուած էին ամէն կողմ, մինչեւ ծայրագաւառները, նոյն գոց պահարաններով եւ բերանացի հրահանգներով:

Ընդհ. կեդրոնը չուներուն ալ տալո՞վ զբաղած էր, երբ, մէկ հրամանի վրայ եւ միեւնոյն գիշերը կը ձերբակալուէին հայ ժողովուրդին մեծ ու փոքր վարիչները: Պոլսոյ երեւելիներէն մինչեւ յետին գիւղին տէրտէրն ու գիւղապետը...

Այս գործողութիւնը շարունակուեցաւ ամիսներով, համաձայն կանխորոշ, դիւային քաղաքականութեան մը, — գլխատել ժողովուրդը, առանց դժուարութեան գլուխ հանելու համար հիմնական ծրագիրը, — աքսոր եւ բնաջնջում:

×

Մ. Շիւքրի իր կցկտուր յայտարարութեամբ կ՚ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Իթթիհատի ընդհ. կեդրոնը զանգուածային աքսորի եւ անճիտումի հրամանէն ալ տեղեկութիւն չունէր...

Այս առթիւ, սուտ մը եւս կը գլորէ, ըսելով թէ «ընդհ. կեդրոնը ծանր կշտամբանքներ ուղղեց Պէհաէտտին Շաքիրի»:

Եւ դեռ աւելին.

— «Արեւելքի կարգ մը կուսակալները կեդրոն կանչեցինք եւ անոնց տեղը դըրկուածներուն պատուիրեցինք կտրուկ միջոցներ ձեռք առնել, գանգատներուն առաջքը առնելու համար»:

Իթթիհատի կեդրոնին պատերը եւ սալայատակներն անգամ կը վկայեն թէ մէկ բառ ճշմարտութիւն չկայ այս յայտարարութեան մէջ:

Պատմութիւնը կ՚ըսէ.—

Հայաջինջ Սարսափներու շրջանին, գտնուեցան վալիներ (կուսակալ) եւ կառավարիչներ որոնք մերժեցին գործադրել աքսորի եւ բնաջնջումի հրամանը:

Կուսակցութիւն — կառավարութիւնը, փոխանակ խրախուսելու զանոնք, անմիջապէս ետ կանչեց եւ աւելի հաւատարիմներ ղրկեց:

Այսպէս, Գասթէմունիի կուսակալ Րէշիտ փաշա, հին պաշտօնատար մը, կը մերժէր աքսորել իր շրջանին փոքրաթիւ հայութիւնը, երաշխաւորելով անոր հաւատարմութիւնը:

Անմիջապէս պաշտօնանկ ըրին եւ յաջորդ նշանակեցին 29 տարեկան սինլքոր մը, Աթըֆ պէյ, որ տառապէս գործադրեց Իթթիհատին հրամանը:

Գոնիայի կուսակալը, Ճէմալ պէյ, մերժած էր դէպի անապատ քշել բիւրաւոր աքսորականներ, որոնք փռուած էին դաշտին մէջ, հրակէզ արեւին տակ:

Կը փոխադրեն Հալէպ, որուն կուսակալը, Պէքիր Սամի պէյ, չէր ուզած աքսորել ժողովուրդը, Կիլիկիոյ ծերունի կաթողիկոսին հետ:

Ճէմալ պէյ հոն ալ կ՚ընդդիմանայ կեդրոնի հրամանին:

Այս անգամ Հալէպ կը ղրկեն Բաղէշի կուսակալը, Թունդ իթթիհատական հրէշ մը, Մուսթաֆա Ապտիւլ Խալիք պէյ, որ իր շրջանը փոշիացնելէ ետք, նոյն եռանդով գործի կը սկսի Սուրիոյ մէջ: (Քեմալական իշխանութեանատեն ալ ելմտական նախարար եղաւ, տարիներով):

Քանի մը խօսք եւս: Շ.

ԿԱՐՍ-ԱՐՏԱՀԱՆԸ

ՄԱՏԱՂ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

★

ՄՈՍԿՈՒԱ ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ԹԷ ՈՐ ԵՒ Է ՀՈՂԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋ ՉՈՒՆԻ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԱՆՈՒՆՈՎ ԱԼ...

Շաբաթ օր, Մոսկուայի անթելը եւ թերթերը պաշտօնապէս հրատարակեցին Թուրքիոյ հետ փոխանակուած վերջին ծանուցագիրները, Կարս — Արտահանի եւ Նեղուցներու մասին:

Ահաւասիկ բովանդակութիւնը, զոր արտատպած է նաեւ Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» (20 Յուլիս). —

Մայիս 30ին Մոլոթով Մոսկուայի Թուրք դեսպանին յանձնեց ծանուցագիր մը որ կ՚ըսէ.

«...1925ի Թուրքեւխորհրդային դաշնագրին պայմանաժամը լրացած ըլլալով, Թուրքեւխորհրդային յարաբերութեանց կանոնաւորման խնդիրը քննուեցաւ քանի մը տարի առաջ, երկու պետութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ կատարուած պաշտօնական խօսակցութեանց ընթացքին:

«Այդ առթիւ քննուեցան Հայաստանի եւ Վրաստանի ՍՍ (Սովետական — Սոցիալիստական) Ռեսպուբլիքաներու (Հանրապետութիւն) կարգ մը հողային պահանջները Թուրքիայէն, ինչպէս եւ խորհրդային կառավարութեան նկատումները՝ այն վտանգի մասին որ կրնայ սպառնալ Խ. Միութեան ապահովութեան՝ Սեւ Ծովու եւ Նեղուցներու կողմէն»:

Ծանուցագիրը յետոյ յիշեցնելով Թուրքիոյ կառավարութեան եւ հանրային կարծիքին հակադդեցութիւնը՝ այս խօսակցութեանց առթիւ, կը շարունակէ.

— «Յանուն բարի դրացնութեան յարաբերութեանց պահպանման եւ խաղաղութեան եւ ապահովութեան զօրացման, Հայաստանի եւ Վրաստանի Ս.Ս. ռեսպուբլիքաները կարելի դատեցին հրաժարիլ իրենց հողային պահանջներէն՝ Թուրքիոյ հանդէպ:

«Գալով Նեղուցներու հարցին, խորհրդային կառավարութիւնը վերաքննեց իր նախընթաց դիրքը այս կէտի մասին եւ կարելի կը համարի ամրապնդել Խ. Միութեան ապահովութիւնը Նեղուցներու կողմէն, այնպիսի պայմաններով որոնք հաւասարապէս ընդունելի են Խ. Միութեան եւ Թուրքիոյ համար:

«Հետեւաբար, խորհրդային կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը որեւէ հողային պահանջ չունի Թուրքիայէն»:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Մոսկուայի Թուրք դեսպանը շաբաթ օր Պ. Մոլոթովի յանձնեց իր կառավարութեան պատասխանը որ կ՚ըսէ.

— «Թուրք կառավարութիւնը գոհունակութեամբ կ՚ընդունի խորհրդային ծանուցագրին բովանդակութիւնը որով Խ. Միութեան կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ որեւէ հողային պահանջ չունի:

«Թուրք կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Թուրքիոյ նպատակը եղած է եւ պիտի ըլլայ միշտ բարի դրացնութեան յարաբերութիւններ մշակել եւ աշխատիլ խաղաղութեան եւ ապահովութեան զօրացման: Կառավարութիւնը կը յիշեցնէ թէ Նեղուցներու եւ Սեւ Ծովու խնդիրը, ինչպէս արդէն գիտէ Խ. Միութիւնը, կարգադրուած է Մոնթրէօյի պայմանագրով»:

Այս պայմանագրով, որ կնքուեցաւ 1936ին, Թուրքիա իրաւունք ստացած է ամրացնելու Տարտանէլի եւ Վոսփորի Նեղուցները, ազատ անցք տալու առեւտրական նաւերուն՝ խաղաղութեան թէ պատերազմի ատեն: 1946ին Խ. Միութիւնը պահանջեց վերաքննել պայմանագիրը եւ միանմաբար կատարել Նեղուցներու հսկողութիւնը: Թուրքիա վճռապէս մերժեց ժխտական պատասխաններ տուին նաեւ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները:

ՄԱՐԳԱՐ ՍՈՍՈՅԵԱՆ

Պաղտատէն հասած հեռագրէ մը ցաւով կ՚իմանանք թէ Յուլիս 18ին յանկարծամահ եղած է ընկեր Մարգար Սոսոյեան:

Ողբացեալը ընկերը բնիկ Վանեցի էր, մօտ 60 տարեկան: Աւարտած էր Կեդր. վարժարանը եւ վարժապետանոցը: Որոշ դեր կատարած է նաեւ 1915ի հերոսամարտին մէջ, այցելելով դիրքերը: Անդամ էր զինուորական նուագախումբին: Ծանօթ նահանջէն վերջ երկիրէ երկիր թափառելով հաստատուած էր Պաղտատ, ուր եռանդով նուիրուեցաւ կուսակցական եւ հանրային գործունէութեան: Հիմնադիրն էր Երիտ. Միութեան, որուն 25ամեակը տօնուեցաւ երկու տարի առաջ: Անդամ էր Պաղտատի Քաղաք. Ժողովին եւ ատենադպիր: Մասնակցած է Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովի եւ Կեդր. Կոմիտէներու:

Դեռ կը խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին:

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն:

ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԲԱՂԻՐՈՎ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

Վրաստանէն վերջ, Ադրբէջանի մէջ ալ մաքրագործումներ կատարուեցան, (Հայաստանէն լուր չունինք տակաւին):

Միր — Ճաֆէր Բաղիրով, Ադրբէջանի ամենազօր վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն անդամ է Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէի նախագահութեան, պաշտօնանկ եղաւ: Ինչպէս ամէն տեղ, Բագուի մէջ ալ Կեդր. Կոմիտէն լիագումար նիստ մը սարքած էր, ամբաստանեալը դատելու եւ պատժելու համար: Բաղիրով, որ 52 տարեկան է, վերջին տարիներու ընթացքին կարեւոր դեր կատարած է Ադրբէջանի քաղաքական կեանքին մէջ: Ինքն էր նախագահը այն պատուիրակութեան որ Մոսկուա գնաց, անցեալ Հոկտեմբերին, մասնակցելու համար ԺԹ. համագումարին: Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ, մատնանշելով կուսակցութեան գաղափարական պայքարին անբաւականութիւնը: (Կատաղի հակառակորդ մըն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան):

Մոսկուայի գործակալութիւնը կ՚ըսէ թէ լիագումար նիստին ներկայ էր Պետր Պոսպելով, Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարներէն մէկը: Եւ կը յայտարարէ թէ ժողովը տեղի ունեցաւ «անխախտելի միութեան, հաւատարմութեան եւ անձնուիրութեան նշանաբանով»: Այս առթիւ ժողովը միաձայնութեամբ ողջունեց «Բերիայի ոճրապարտ գործունէութեան վերջ տալու որոշումը, իբրեւ արդար եւ նպատակայարմար»:

Յետոյ ժողովը, լայն եւ համարձակ ինքնաքննադատութիւն մը կատարելով երեւան հանեց շատ ծանր շեղումներ Ադրբէջանի Կեդր. Կոմիտէին եւ Բագուի Կոմիտէին աշխատանքին մէջ»: Բանաձեւը կ՚ըսէ թէ անոնք «խախտած են կուսակցութեան հաւաքական ղեկավարութեան սկզբունքը: Հաստատուած է որ Կեդր. Կոմիտէին նախորդ Ա. քարտուղարը, Բաղիրով խախտած է կուսակցութեան սկզբունքները, հաւաքական ղեկավարութեան տեղ հաստատած է վարչական բիրտ մեթոտներ, անտեսելով միւս անդամներուն իրաւունքները եւ տեսակէտները, թոյլ չտալով որեւէ քննադատութիւն իր գործունէութեան մասին եւ ինքնագլուխ վճռելով ամէնէն կարեւոր խնդիրները Կեդր. Կոմիտէի նիստերուն մէջ որոշումները կը տրուէին հապճեպով, առանց նախապէս ուսումնասիրուելու, առանց քն...

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՄԱՏ ՆԵՏԵԼ

★

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մինակ եմ բերդին տակ, երբ կը զգամ այս բոլորը: Անցնող կառքերուն հեղեղին մէջ՝ կայ թերեւս մէկը՝ մեր ցեղէն: Օտար բազմութեան մէջ կայ թերեւս հոս ծնած եւ մեծցած զաւակներէն մէկը մեր ցեղին: Բայց մեծ անջրպետ մը կայ անոնց եւ իմ միջեւ: Մինակ եմ: Տունի առատօրէն, տունի առանց ջուր ու հաց ուզելու եւ մինակ եմ: Իմացական ճիգը կը հեռացնէ մեզ անոնցմէ՝ որ կ՚ապրին առանց այդ ճիգին:

Կ՚ըսեն թէ կարեւորը զանգուածին սիրած, գնահատած միջակութիւնը չէ, այլ իմացական մեծութիւնը: Անշուշտ մեր պայմաններուն մէջ, իմացական մեծութիւնը չէ կարեւորը այլ այն միջակութիւնը որ վառ կը պահէ ժողովուրդին ազգային ոգին:

Անշուշտ, վառ պահել ազգային ոգին, բայց ի՞նչ է այդ ոգին երբ նման լճացում մըն է: Երբ չենք օգտուիր օտարներէն եւ իմացական հարստութիւն մը չենք ձգեր եկողներուն: Եւ որքա՞ն ատեն կրնայ վառ մնալ այդ ոգին նման պայմաններով: Քայքայում, ուժերու փճացում եւ ձուլում կը տեսնենք արդէն: Ի՞նչ կ՚արժեն կառքերն ու տուները...

Ի՛նչ նշանակութիւն, ունի, այս պայմաններուն մէջ, երբ ոմանք քարէն հաց կը հանեն կամ ոմանք կը փայլին օտար հրապարակներու վրայ՝ իբրեւ տաղանդ: Յառաջդիմութեան զոհերու, վիժանքներու պէս կ՚երեւան յաճախ անոնք որ հոս ծնան ու մեծցան: Մինչ մերն են իրենց դէմքին գիծերն ու աչքերը, տարբեր է իրենց լեզուն, իրենց հոգին իսկ:

Այսպէս, աւելի արմատախիլ կը զգամ զիս՝ խորհելով անոնց մասին որ արմատ նետեցին այս կամ այլ օտար հողերուն վրայ եւ կորսուեցան, ինչպէս կորսուեցան, դարերու ընթացքին, Երկրէն հեռացող զանգուածներ: Անցեալին կարօտը աւելի խոր կը դառնայ մէջս: Արմատներ նետելու կարօտը կը դառնայ աւելի հզօր զգացում մը եւ կը զգամ թէ կարելի չէ արմատ նետել հոս կամ տարբեր հորիզոնի տակ, մեր հողերուն վրայ իսկ, որուն ճամբան փակ է արդէն մեր դիմաց եւ որուն պահակը կ՚ուրանայ մեզ: Կարելի չէր արմատ նետել հոն իսկ՝ ուր մեր տաղանդները կ՚աճին այնպէս, ինչպէս կը պահանջուի իրենցմէ:

Կայաններու մթնոլորտ մը կայ բերդին առջեւ: Փապուղին վերջ կը գտնէ հոս: Տուները կանգ կ՚առնեն: Սրճարանները աւելի խիտ են, քով քովի՝ եւ սպասումներ, մեկնումներ, ժամանման զոհունակութիւններ եւ մեկնումի կարօտներ կը տեսնուին անոնց լոյսերուն տակ: Ծովային քաղաքներու մթնոլորտ մը կայ: Եռուզեռ մը կայ վերջին սրճարաններուն եւ անտառին առաջին ծառերուն միջեւ: Կան փերեզակներ: Օթօպիւսներ կը մեկնին: Ուրիշներ կուգան կանգ կ՚առնեն: Կառքեր կուգան հեռաւոր քաղաքներէն:

Փարոսի դեղին լոյս մը կը բարձրանայ մերթ՝ անտառը կտրող լուսաւոր ճամբուն վրայ: Կը փայլին ծառերը, կը փայլին մարդերն ու սալարկները՝ բոլորն ալ դեղին, երազային... Խաղաղութիւն եւ անսահման լռութիւն է այս բոլորէն անդին: Կը զգաք անդորրութիւնը հեռաւոր գիւղերուն եւ դաշտերուն: Ամէն ոք պահանջը ունի տէփէյզըմանի:

Կ՚արթննայ մէջս ճամբաներուն կարօտը: Եւ ահա, մերթ յանդգնութեան, խիզախութեան, վտանգներէն վեր գալու հաճոյքն է այդ կարօտը: Եւ մերթ պահանջը, խաղաղութեան մէջ, գիւղի մը անկիւնը ապրելու, մոռնալու ամէն բան, ինչպէս եւ մերթ ամփոփուելու, կերտելու փափաք մը:

Ու կը զգամ թէ արմատախիլ եմ երբ նման կարօտներով կը նայիմ: Արմատախիլ եմ, բայց երբեք համաձայն անոնց՝ որ արմատ կը նետեն այս կամ այն ուղղութեամբ: Անձնականութեան կորուստ մը կայ ամէն ուղղութեամբ, ճգնաւորին երջանկութեան մէջ իսկ: Ի՞նչ է այդ խիզախութիւնը: Ի՞նչ է այդ խաղաղութիւնը՝ դաշտերուն անդորրութեան մէջ: Ի՞նչ է խաղաղութիւնը նոյնիսկ մեծ իմացականութիւններուն: Ուրախութիւն, յոյս, կամ անփութութիւն, հոգեկան կարծրութիւն, հեզնանք, արհամարհանք կամ համակերպութիւն: Ահա բառերը շատ մը մեծ մարդոց, բառեր որ կը լսուին նաեւ հասարակ մարդոց բերաններէն:

Կը զգամ թէ բան չի դիմանար, ժամանակը կը տանի ամէն ինչ, դէմքերն ու իրերը, ուրախութիւններն ու ցաւերը: Ու ժամանակը պիտի տանի նաեւ զալիքը, զալիք ուրախութիւններն ու ցաւերը, կարծէք թէ պատրանք ըլլային բոլորն ալ: Ու անկարեւոր կ՚երեւան այդ բոլորը:

Մարդիկ քալած, բարձրացած են իրար սերտելով, ազդուելով իրարմէ, իրար կրկնելով կամ հերքելով. քալած, բարձրացած են տեղ մը չհասնելու համար: Եւ անոնցմէ շատերը տարածած են ազդեցութիւն մը՝ որ բարի կ՚երեւայ եւ կրնայ չար նկատուիլ, Վիրթէրէն մինչեւ Կապիտալը, ... մարդիկ քալած են եւ տառապանք տուած՝ մարդոց, զանոնք տառապանքէն փրկելու խոստումով: Քալած, բերած են մեզ հոն ուր այլեւս խաթարում կը տեսնենք ամբողջ աշխարհի վրայ եւ այդ խաթարման արտացոլումը մեր մէջ:

Ինչո՞ւ արմատ նետել: Որո՞ւ համար:

Եւ սակայն, կ՚ունենամ արմատներ նետելու կարօտ մը: Վասնզի կայ կարեւոր բան մը՝ երբ անկարեւոր կը թուին ուրախութիւններն ու տխրութիւնները, մարդերն ու իրերը որ կ՚անցնին: Կայ անկասկած կարեւոր բան մը՝ որուն առջեւ նշանակութիւն չունին այս բոլորը: Անոր է որ կ՚երթանք: Անոր կը ծառայենք:

Որովհետեւ կայ մշակոյթը եւ կը սիրեմ մեծերը՝ հակառակ իրենց տկարութիւններուն: Մեծ են միշտ: Կայ մեր ժողովուրդը, եւ իր պզտիկ լոյսը: Կայ իր մեծութիւնը եւ կան, բարեբախտաբար քանի մը անձնուէր ու բեղուն հոգիներ, ընկերներ կան կառքով հացողներ որ տարին ու կը տանին մեր ազգին ցաւն ու պարտականութիւնները: Կայ առաքելութիւն մը:

Որովհետեւ ուժ մը կայ որ կ՚ուզէ բարձրանալ եւ պէտք է բարձրանայ: Մեր ժողովուրդը, որ տուած է իր ճարտարապետութիւնը, իր երաժշտութիւնը, իր գիրն ու լեզուն, որ գլուխ բարձրացուցած է միշտ ամէն կործանումէ վերջ եւ կերտած, ձգտած է համաշխարհային բարձրութեան մը եւ շատերէն աւելի լաւ կ՚ըմբռնէ այդ բարձրութիւնը: Պէտք է հասնի անպայման: Պէտք է հասնի միակտուր, ինչպէս եղած է, հակառակ ներկայի երկպառակութիւններուն, հակառակ մարդոց՝ որ պէտք էր հասկնային իրար եւ չեն հասկնար: Միակտուր՝ բազմաթիւ կողմերով, այլազան հարստութիւններով:

Գիշերները, երբ կը խորհիմ թէ արմատախիլ մէկն եմ, արմատախիլ ժողովուրդ մըն ենք, գիշերները երբ յուզումով կը նայիմ բերդին եւ պզտիկ, քաղցր, օգնութեան կարօտ լոյսին, արմատներ նետելու հզօր պահանջ մը կը զգամ այնքան հզօր, այնքան ցաւագին՝ որ անբաւարարպիտիըլլային բոլոր արմատները անտառին ծառերուն, եթէ իմս ըլլային: Մէկ բան կը խորհիմ — արմատներ նետել ...

Մեր անցեալին մէջ:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Հ. Յ. Դ.
ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ, 13 Յուլիս (Յառաջ).— Այն ինչ որ երէկ տեղի ունեցաւ Լիբանանի մայրաքաղաքին մէջ, արձանագրուած չէր մինչեւ հիմա, որեւէ ընտրութեան առիթով:

Երէկ, երեսփոխանական ընտրութեանց օրն էր: Պիտի ընտրուէին 21 երեսփոխաններ Պէյրութէն եւ Լեռնալիբանանէն: (Մնացած 23 երեսփոխաններուն 14ը պիտի ընտրուին յառաջիկայ կիրակի ,19 Յուլիս, Պէքաա գաւառին — Զահլէի շրջան — եւ հարաւային Լիբանանի մէջ, իսկ վերջին ինը երեսփոխանները՝ Յուլիս 26ին, Թրիփոլի, Տէննիէ, Աքքար գաւառներուն եւ հիւսիսային Լիբանանի մէջ): Մայրաքաղաքի եւ Լեռնալիբանանի մէջ, Հայ. Առաքելական Եկեղեցւոյ համայնքին տրուած էին երկու աթոռներ: Մէկը Մայրաքաղաքի Մուտաուար (Գարանթինա) թաղին մէջ: Միւսը՝ Պուրճ Համուտ, կամ Անդր Նահր, որ թէեւ Պէյրութի մէկ արուարձանն է, բայց կապուած է, վարչապէս, Լեռնալիբանանին:

Այս երկու աթոռներուն համար, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իրեն գործակից չէզոք հայրենակիցներով, հրապարակ իջեցուցած էր երկու թեկնածուներ: Մուտաուարի մէջ՝ նախկին երեսփոխան ընկ. Մովսէս Տէր Գալուստեանը, իսկ Պուրճ Համուտի մէջ՝ «Ազդ» եւ «Լը Սուար» օրաթերթերու տնօրէն եւ նոյնպէս նախկին երեսփոխան Պ. Տիգրան Թոսպաթը, որ կը վայելէր, միաժամանակ, լիբանանեան «Պըլոք Նասիոնալի» աջակցութիւնը:

Իսկ հակադաշնակցական ճակատը — հանրածանօթ եւ համբաւեալ բոլշեւիկ-հնչակ-ռամկավար «միացեալ»ը — իջեցուցած էր, ընկեր Մ. Գ. Գալուստեանի դէմ, նշանաւոր անծանօթ մը՝ յանձին Պ. Գառնիկ Մալիքեանի եւ Պ. Տ. Թոսպաթի դէմ, համայնավար Պ. Յարութիւն Մատէեանը:

Այս երկու ընտրական շրջանները, ազգութեանց տեսակէտով կը բաղկանան — Մուտանուարը՝ հարիւրին 80ով Հայերէ եւ քսանով՝ Արաբներէ, իսկ Պուրճ Համուտը՝ հարիւրին 70 համեմատութեամբ Արաբներէ եւ երեսունով՝ Հայերէ: Այս ցոյց կուտայ, որ Մուտաուարի մէջ, ուր մեր թեկնածուն Դաշնակցական էր եւ հակառակորդները ճակատական, ընդհ. պայքարը պիտի մղուէր շատ ուժեղ թափով եւ գրեթէ ամբողջութեամբ հայկական հոսանքներու միջեւ: Յատկապէս այս ընտրութիւնները, հետեւաբար կը ներկայանէին Հայկ. ուժերու միջեւ չափուելու պատեհութիւն մը եւ արդիւնքը ցոյց պիտի տար, թէ որ հոսանքը տիրապետող է գաղութին մէջ եւ որուն հետ է հայ ժողովուրդի համակրանքը: Կողմերը ունէին պայքարի նշանակութեան գիտակցութիւնը, այդ պատճառով ալ լծուած էին աննախընթաց պատրաստութեանց, որոնք իրենց գագաթնակէտին հասան վերջին մէկ շաբթուան ընթացքին, այլ մանաւանդ ընտրութեանց անմիջական նախօրեակին:

Հակադաշնակցական ճակատը իր տրամադրութեան տակ ունէր միլիոնատէր հայ թեկնածու մը, որ ոչ միայն ստանձնած էր ընտր. պայքարին բոլոր ծախքերը — եւ ինչ ծախքեր — այլեւ տասնեակ հազարաւոր ոսկիներ տրամադրած էր զինք թեւարկող բոլշեւիկ-հնչակ-ռամկավար ճակատին, իւրաքանչիւրին զատ զատ, ինչպէս նաեւ անոնց թերթերուն: Իր տրամադրութեան տակ ունէր տակաւին ռամկավար «Զարթօնք»ն ու հնչակեան «Արարատ»ը: Ունէր՝ հազարաւոր վարձկաններու բազմութիւն մը, որոնց մէջ կարեւոր թիւով Արաբներ: Ունէր՝ վարձուած քանի մը ֆրանսերէն թերթեր: Ունէր կարգ մը մոլորած չէզոքներ: Ունէր նոյն իսկ ... օդանաւ, ուրկէ, օրեր շարունակ, Մալիքեան, հայերէն եւ արաբերէն թռուցիկներով ողողեց Պէյրութն ու արուարձանները:

Մալիքեան անխնայ մսխեց մաս մը իր հարստութենէն: Ամէն մէկ քուէի կը վճարէր 25ական լիբ. ոսկի, — շուրջ երկու հազար ֆրանք — եւ երկու հազարէ աւելի քուէարկողներ ստացան աւելի քան երեք միլիոն ֆրանք: Նոյնքան գումար մը ծախսեց վարձու ինքնաշարժերու համար — ընտրութեանց առաւօտը միայն իր տրամադրութեան տակ ունէր 250 փոքր ու մեծ ինքնաշարժներ: Կ՚ըսուի թէ երկու միլիոն ֆրանք վճարած է ռամկավար կուսակցութեան, երկու եւ կէս միլիոն՝ հնչակեան-բոլշեւիկ հոսանքին, կէս միլիոն՝ Հ. Մ. Մ. մարզական միութեան, նոյնքան՝ ուրիշ միութիւններու: Ու տակաւին՝ քանի մը միլիոն զանազան հայ եւ արաբ անձերու, աւելի քան մէկ միլիոն՝ առժամեայ ակումբներու վարձքին, կոչերու, աֆիշներու, եւն.: Իր անմիջական շրջանակէն մէկը կը հաշուէր, թէ թեկնածու ներկայանալու յիմարական քայլը Մալիքեանին արժած էր աւելի քան 160.000 լիբ. ոսկի, կամ 13 միլիոն ֆրանք... (ԽՄԲ.— Վերապահութեամբ կ՚արձանագրենք կարգ մը տեղեկութիւններ):

Դրամով զինուած այս մարդը, իր դէմը ունէր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, Լիբանանի իր ամբողջ կազմով եւ անոր միացած չէզոք տարրերով եւ համակիրներով: Ոչ պլոք ոչ ալ միացեալ: Այլ՝ միակտուր զանգուած մը, որ վճռած էր ջախջախել հակառակորդ ճակատը իր Մալիքեանով: Իսկ քարոզութեանց համար ունէր միայն «Ազդակ» եւ «Ազդ» օրաթերթերը եւ կարգ մը թռուցիկներ: Դրամ չունէր, կամ ունէր այնքան, որքան պէտք էր ինքնաշարժներու ծախքերը հոգալու համար: Բայց այս ամէնէն վեր ունէր իր շարքերու եւ համակիրներու գաղափարական նուիրումը եւ իր լայն ժողովրդականութիւնը:

Ահա այս բազմութիւններով ու զէնքերով մղուեցաւ պայքարը, օրեր շարունակ եւ մանաւանդ երէկ, ընտրութեանց օրը: Դրամ՝ Մալիքեանի զրպանը: Բանաւոր եւ գրաւոր քարոզութիւն՝ մեր միակ զէնքը: Եւ ինչ քարոզութիւն: Ինչպէս ուժեղ եւ հատու եւ ինչպէս՝ համոզիչ: «Ազդակ»ի վերջին շաբթուան խմբագրականները եւ այլ հրատարակութիւնները մանաւանդ ելեկտրականացուցին բոլորը, մինչեւ ամենայետին անտարբերը: Եւ այդ ելեկտրականացած, աղնուական այլ մոլեգին կիրքով բռնկած մթնոլորտին մէջ ալ տեղի ունեցան երէկ ընտրութիւնները, ջախջախելու համար հակադաշնակցական թեկնածուն:

Ան մէկն էր, որ կեանքին մէջ հետաքրքրուած չէր հանրային կեանքով: Կիսագրագէտ մը՝ որ քաղաքական կեանքի մասին գաղափար չունէր: Երեք անգամ կրօնական դաւանանքը փոխած մարդ մը, որ մինչեւ այսօր սանթիմ մը տուած չէր մեր հանրային հաստատութեանց: Նշանաւոր կծծի մը, որ հինգ տարի առաջ վաճառատունէն վռնտած էր Խադ եւ Խորէն սրբազանները եւ երկու աշխարհականներ, որոնք, իբրեւ հանգանակիչ մարմին, իրեն ալ դիմեր էին՝ ի նպաստ Երուսաղէմ ապաստանած գաղթականներուն կատարուած հանգանակութեան առթիւ: — «Ես սկզբունքով դէմ եմ այդպիսի նպատակներու դրամ տալու», ըսած եւ ճամբած էր յանձնախումբը: Սրբուրաց մը, որ երկու տարի առաջ, ոստիկաններու պաշտպանութեան տակ բացած էր իր խանութը Համազգային Սգատօնին օրը, երբ Լիբանանի բոլոր հայկ. խանութները գոց էին:

Այսպէս էր այս վարկաբեկ մարդը, որ այս անգամ երեսփոխան կ՚ուզէր դառնալ եւ գաղութը ներկայացնել Լիբանանի մէջ ...: Եւ առանց ամչնալու կը դիմէր նոյն այդ Խադ Սրբազանին, խնդրելով անոր բարոյական աջակցութիւնը եւ տեղւոյն վրայ իսկ կաթողիկոսարանին նուիրելով լուացքի ամերիկեան մեծ մեքենայ մը եւ մեծ սառնարան մը, իբրեւ կանխավճար իր չստացած խոստումին...

Պ. Տիգրան Թոսպաթին հակառակորդը ունէր մէկ առաւելութիւն — պիտակաւոր համայնավար էր: Բայց ինկած էր շրջանի մը մէջ, ուր համայնավարութիւնը չէր անցներ: Այս պատճառով, Պ. Տ. Թոսպաթ պէտք չունեցաւ բնաւ արտակարգ ճիգ սպառելու: Եւ պայքարը տարաւ առանց ... պայքարի:

Ու այսպէս, այս պայմաններու տակ տեղի ունեցան ընտրութիւններըՄուտաուարի եւ Պուրճ Համուտի մէջ, երէկ, առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան 4ը, այս անգամ — առաջին անգամ ըլլալով — նաեւ կիներու մասնակցութեամբ:

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԱՆՁՆՈՒԷՐ «ԱԶԴԱԿԵՏԸ»

ԼԵՒՈՆ ՆԱՐԳԻԶԵԱՆ

●

Վերջերս Թրիփոլիի Ամերիկեան Հիւանդանոցին մէջ, իր աչքերը յաւիտենապէս փակեց, Լեւոն Նարգիզեան:

Ծնած էր 1888ին, Սըվազի Տէրէնտէ գիւղը: Պզտիկ տարիքին կորսնցուցած է իր ծնողքը: Յաճախած է Սվազի Ամերիկեան գոլէճը:

Հայկական նահանգներու մէջ տիրող սարսափները, պատանի Լեւոնը ստիպած են հեռանալ իր ծննդավայրէն: Բաւական քաղաքներ շրջելէ վերջ, կը հաստատուի Համա, ուր մնաց մինչեւ իր վերջին օրերը:

Տարագրութեան օրերուն, Լեւոն արդէն բնիկն էր Համայի: Հոն հասնող հայ գաղթականներուն ազգապետն էր: Քաջածանօթ ըլլալով տեղական լեզուին, ամէն կերպ կ՚օժանդակէր իր հարազատներուն:

Մեծ պատերազմի զինադադարին, Համայի շրջանի անգլիական հրամանատարութեան ներկայացուցիչ Մէյճըր Նիվի եւ Ազգ. Միութեան, որուն մնայուն անդամն էր մինչեւ վերջը:

Շնորհիւ իր ցուցմունքներուն էր, որ երեք ամսուան միջոցին կարելի եղաւ օտար տուներէն հայութեան գիրկը բերել հինգ հազարի մօտ խլեակներ, որոնցմէ շատերը արդէն մոռցած էին իրենց մայրենի լե-

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԵՑԻՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

●

Յուլիս 14ի ալժիրեան դէպքը, որուն զոհ գացին եօթը հոգի, առանց հաշուելու վիրաւորները, լրջօրէն կը զբաղեցնէ կառավարութիւնը եւ հանրային կարծիքը։ Այս առթիւ հարցապնդումներ ալ եղան Ազգ. ժողովին մէջ։

Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը թելադրեն բողոքի ցոյցեր կատարել ամէն տեղ, աշխատանքի դադարումով եւ ուրիշ ձեւերով։ Բանուորական ուժը պահանջեց անմիջապէս բարելաւել Հիւսիսային Ափրիկեցիներու նիւթական եւ ընկերային վիճակը։

Վիրաւորները կը խնամուին Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ եւ շատեր կրցան տուն դառնալ։ Հիւանդանոց փոխադրուած 84 ոստիկաններէն, 21ը դեռ կը մնան։

Այս առթիւ տեղական թերթերը նորէն կ'արծարծեն Հիւս. Ափրիկեցիներու եւ մասնաւորապէս Ալժերիացիներու խնդիրը։

Փարիզի մէջ հիւսիսային Ափրիկեցիները հաւաքաբար կը բնակին ըստ իրենց ծննդավայրին։ Ասոնք օրէնքով Ֆրանսացի են թէեւ, սակայն Ֆրանսացիներուն համար «հիւսիսային Ափրիկեցիներ են»։ Թունուզցիները եւ Մարոքցիները փոքրամասնութիւն կը կազմեն Փարիզի մէջ։ Գրեթէ բոլոր հիւսիսային Ափրիկեցիները Ալժերիացիներ են իբրեւ Ֆրանսացի քաղաքացի, օրէնքով՝ իսլամ։

Ոստիկանատան մէջ հիւսիս–ափրիկեան բաժինը լուծուեցաւ, սակայն արմատախիլ հիւսիսային Ափրիկեցիներու ընկերային հարցը կը մնայ առկախ։

Թէեւ դժուար է ստուգել, սակայն անոնց թիւը Ֆրանսայի մէջ 300 հազար կը հաշուեն ընտանեկան նպաստներու համաձայն, իսկ 280 հազար ըստ ալժերիական մարդահամարին։

«Փոփուլասիոն» պարբերաթերթը, իր ապրիլ - յունիս 1953ի թիւին մէջ կը գրէ թէ՝ 1946ի մարդահամարին համաձայն Ալժերիացիներուն ընդհ. թիւն է մօտ 215 հազար, բայց կը կարծուի թէ իսկական թիւը 250 հազարը կ'անցնի։ Աշխատանքի նախարարութիւնը 137·630 աշխատաւորէ աւելի չունի իր վիճակագրութեանց մէջ։ Մնացեալ հարիւր կամ հարիւր յիսուն հազարի մասին ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին։

Աշխատանքի նախարարութիւնը անցեալ տարին ունէր 38·683 հիւսիսային Ափրիկեցի Սէնի նահանգին մէջ, 16717 հիւսիսային շրջանին, 13754 Մօզէլի, 8406 Ռոնի, 6577 Լուառի, 5403 Պուշ տիւ Ռոնի մէջ։

Պէտք է բազմապատկել այս թիւերը 2·5 կամ երեքով Սէնի եւ Պուշ տիւ Ռոնի մէջ, 1·5 կամ 2ով միւս նահանգներուն մէջ իբրեւ մօտցուածներ։ Մէկ բան որոշ է— անոնց թիւը կ'աւելնայ հետզհետէ. 1946ին 23 հազար հոգի եկած էին, 43 հազար 1947ին, 27 հազար 1948ին, 7 հազար 1949ին, 23 հազար 1950ին, 55 հազար 1951ին, 14 հազար 1952ին, այսինքն 200 հազար եօթը տարուան մէջ։

Աշխատանքի նախարարութեան արձանագրած 137·630 հիւսիսային Ափրիկեցիները 33·076 մասնագէտ բանուորներ են եւ միայն 117 գործավար։ Անոնք Ֆրանսա եկած ատեն որեւէ գործնական գիտելիք չունենալով, ամէնէն ծանր եւ կոպիտ աշխատանքներուն կը լծուին։

Աշխատանքի նախարարութեան տեղեկագրին համաձայն Ալժերիացիներուն 90 առ հարիւրը խառնուած են մայրաքաղաքի բանուորներուն հետ եւ յարաբերութիւններ կը մշակեն։

Իրենց աշխատանքը կը գնահատուի գործատէրերու կողմէ, բարեկիրթ են եւ ճշդապահ աշխատանքի մէջ, թէեւ աւելի դանդաղ կ'ըմբռնեն գործին։

Դատական վիճակագրութեան համաձայն, Սէնի նահանգին մէջ 1951ի առաջին ինը ամիսներու յարձակման դէպքերուն 132էն 87 պատասխանատուները հիւսիսային Ափրիկեցիներ են։ Ոստիկանութեան դէմ ըմբոստութեան մէջ 358ին վրայ 86ը։ Ուրիշ յանցանքներ յաճախադէպ չեն։

Ինչպէս մեծ քաղաքներուն, նմանապէս Փարիզի մէջ կան հիւսիսային Ափրիկեցիներու բոյներ եւ պատսպարաններ։ Իսլամներու համար ընկերային խորհրդատուներ կան Փարիզի շրջանի քաղաքապետարաններուն մէջ։

ղուն եւ ազգութիւնը։ Հայերու իրենց երկիրները վերադառնալէն վերջ, Լեւոն մընաց Համա, չարունակեց օժանդակել փոքրաթիւ հայ գաղութին։ Հայոց եկեղեցիին դպիրն էր, հայ վարժարանին պատուակալ ուսուցիչը եւ հոգաբարձուն։ Իր կեանքը եղաւ համակ նուիրում։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ազգ. վարժարաններու ուսուցչական միութիւնը իր 31րդ ընդհ. անդամական ժողովը գումարեց Յունիս 19ին։ Նորընտիր վարչութիւնը դիմած է կրթական հաստատութեանց եւ պատասխանատու մարմիններուն, որպէսզի Լիբանանի կրթական նախարարութեան նոր օրինագծի եւ Ուսումն. Խորհուրդի կանոնագրին համաձայն, պաշտօնի հրաւիրէ իր ուսուցչական կազմը մինչեւ 15 Յուլիս, անհրաժեշտ յաւելումներըկատարելովթոշակներուն վրայ։ Անիրաւուած եւ անտեսուած բոլոր ուսուցիչները պէտք է դիմեն վարչութեան, որպէսզի փաստաբանի միջոցով եւ օրինական տուեալներով պաշտպանուին իրենց իրաւունքները։

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ ՈՍԿԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ (դուստրը ողբացեալ Արշակ Յովհաննէսեանի) որ կը հետեւէր Ժընեւի երաժշտանոցին վերջին դասընթացքներուն երկու տարիէ ի վեր, լրացնելով այս բաժինը դարձեալ մրցանակ ստացած է։ Վերջին աւարտական քննութեան լայն հասարակութեան առջեւ ընկերակցութեամբ օրքեսթրի նուագած է Մոցարթի քոնչերթօն եւ արժանացած փրի տը վիրթիւօզիթէին։ Ժընեւի թերթերը գովեստով արտայայտուեցան Ոսկի Յովհաննէսեանի մասին։

ԿԻՊՐՈՍԻ Մելքոնեան վարժարանը պիտի ընդունի այս տարի 45 նոր թեկնածուներ ամբողջացնելու համար Մելքոնեան հիմնադրամի յատկացումով դաստիարակուելիք ձրիավարժ սաներու եւ սանուհիներու թիւը։ Դպրոցի տնօրէնութեան յայտարարութեան համաձայն արդէն պատրաստ է ուսուցչական կազմը եւ տրամադրելի տեղը։ Որոշուած է յառաջիկայ տարի վերջնապէս հաստատել նաեւ թոշակաւոր սաներու դրութիւնը, այն պայմանով որ անոնց ամէն մէկը ամբողջութեամբ վճարէ իրեն համար կատարուելիք ամբողջական ծախքը 70 սթերլին, 12 ամսուան համար։ Թոշակաւորներն ալ կը լրացնեն ձրիավարժ սաներէ պահանջուած ընդունելութեան պայմանները։ Մելքոնեան հաստատութիւնը իր սաները պատրաստէ նաեւ անգլ. համալսարաններու մուտքի պետական քննութիւններուն եւ այս պատրաստութեամբ այսօր շուրջ 40 Մելքոնեանցիներ յաջողութեամբ կը հետեւին անգլիական, ամերիկեան եւ լիբանանեան համալսարաններու ուսմանց ընթացքին։

ՀԱԼԷՊԻ Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցիին քրիսթալ ջահ մը նուիրած է Տիկ. Վիքթորիա Իսքէնտէր Գարաճեան։ Ձեխոսլովաքիան այս ջահը կ'արժէ 2300 ս. ոսկի։ Մասնագէտներու կողմէ զետեղուած է Աւագ Խորանին առջեւ ի յիշատակ Գարաճեան ընտանիքի ննջեցեալներուն։

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

●

ԼԻՈՆ. — Համաչարսանճագցիներու դաշտադնացութիւնը տեղի ունեցաւ Յուլիս հինգին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի մօտ, ընդարձակ ու զովասուն անտառի մը մէջ։

Լիոնի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները եկած էին, Տէսինէն, Փոն տը Շէրիւէն, Վիէնէն, Սէն Շամոնէն, Սէն Մորիսէն։

Ծոխ էր գեղարուեստական բաժինը, մեներգներով, խմբերգներով, արտասանութիւններով, անակնկալ խաղերով, արեւելեան ու եւրոպական պարերով։ Ուշադրաւ էր աւանդական պարը, Ալահէն, ընկերակցութեամբ թմբուկի եւ զուռնայի։ Բարձրախօսը կը հնչեցնէր ազգային եւ ժողովրդային երգեր։

Կէս օրուան ճաշէն վերջ Տրդատ Զաքոյեան ճառ մը խօսեցաւ պարզելով Հայր. Միութեանց դերը։ Այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդեց Միութեան 1953ի տարեշրջանի աշխատանքներու մասին։ Միութիւնը օրհնուած է երեք ծնողազուրկ որբեր եւ հոգացած է 127 աշակերտներու կրթական պէտքերը։ Հանդիսականները կամաւոր նուէրներ ըրին եւ քանի մը տասնեակ հազարնոցներու գումար մը գոյացաւ։

Հանդէսը վերջացաւ իրիկուան ժամը 9·30ին։ Արդիւնքը եղաւ շատ նպաստաւոր, թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս։ Ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ տպաւորութեամբ։ Ազգային երգերը կը թնդային վերադարձի ճամբուն վրայ։

Դիտակ

★

ՔՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Յուլիս 5ին տեղի ունեցաւ Քղիի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը Սէն Ժիւսթի «Լը Շալէ» պարտէզին մէջ, խուռն բազմութեամբ։

Բացումը կատարուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով։ Յետոյ Պ. Գառնիկ Անդիկեան, քանի մը խօսքով պարզեց ձեռնարկին նպատակը։ Փոքրիկն Հ. Գըլըճեան ջութակի վրայ նուագեց ազգային կտորներ։ Յստակ առոգանութեամբ արտասանեցին միութեան սաները։ Վ. Ծարաեան եւ Յ. Մոսոյեան որոնք արձակուրդով եկած էին Փարիզի Մուրատեան վարժարանէն։ Յանուն Միութեան խօսք առաւ Պ. Թ. Գըլըճեան, տեղեկութիւններ տալով իրենց գործունէութեան մասին։ «Լման 19 տարի պատնէշին վրայ մնաց Միութիւնը Ամերիկայի մէջ, իր կարելին ըրաւ ամէն տեղ հասնելու։ Այդ միջոցին 60·000 տոլար ծախսած է աղքատներու, հիւանդներու, ներգաղթին եւ մասնաւորաբար կրթական գործին համար։ Հայրենակից Պ. Ֆ. Շէհրիտեան իր հաճելի ձայնով երգեց «Հայաստան» եւ կտոր մը «Անուշ»էն։ Մ. Յակոբեանի արտասանութենէն վերջ, քանի մը ժողովրդական երգեր երգեց Պ. Վ. Զամանեան, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն կտոր մը։

Գեղարուեստական բաժինը վերջացաւ զաւեշտով մը «Դղումի վաճառականը», պատրաստուած Նոր Սերունդի «Ռոստոմ» խումբի կողմէ։ Յետոյ տեղի ունեցան հայկական պարեր Փանոսեանի նուագախումբով։ Բազմութիւնը մինչեւ ուշ ատեն չարունակեց խնջոյքը։ Ձեռնարկը յաջող էր թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս։

Լեւոն

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՄՄՈՒՐԱՊԻԻ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔԸ։ Ուսումնասիրութիւն Անուշաւան Արեգայ Զըլըանեանի, Երուսաղէմ։ Գին 3 շիլին։
Հասցէ.— Պատրիարքարան Հայոց
P. O. B. 4001 Old City, Jerusalem
Via Amman, Jordan

Ա.— Աղօթէ որ խանութդ կողոպտողը բանտ մտնէ։
Բ.— Մտաւ արդէն։
Ա.— Ուրեմն աղօթէ որ դուրս չելլէ։

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Անշնորհք մարդ մըն է եղեր, ն'երեւի։ Այս տեսակ բաներու վրայ խնդալը ճիշդ չէ։

Տոքթ. Կոստանդին ներողութիւն խընդրեց։

— Այդ ժամէն վերջ Պ. Բեչէթի բաժնեակէն ձայն մը լսեցի՞ք, հարցուց Փուարօ։

— Այո, սարսափելի կը խռկար։ Նա խորդ գիշերը այդ պատճառով չկրցայ քընանալ։

— Փաքրիկ Արմսթրոնկի առեւանգումի խնդիրը կը յիշե՞ք, հարցուց յանկարծ Փուարօ։

— Անշուշտ կը յիշեմ, կարելի՞ է մոռնալ։ Ախ, եթէ այդ մարդը ձեռքս անցնի։

— Այդ մարդը երէկ գիշեր մեռաւ։

Տիկ. Հապըրթ յուզուած՝ ոտքի ելաւ։

— Ըսել կ'ուզէք թէ …

— Այո, Տիկին, Բեչէթը։

— Երեւակայէ թէ… պէտք է այս մասին գրեմ աղջկանս, կը յիշէ՞ք, ձեզի կ'ըսէի թէ չեմ հաւնիր այդ մարդուն. բնաւ չեմ խաբուիր այս տեսակ խնդիրներու մէջ եւ աղջիկս միշտ կ'ըսէ. — «Երբ մայրս նախազգացումներ ունենայ, կրնաք գրաւի մտնել մինչեւ ձեր վերջին տոլարը»։

— Արմսթրոնկ ընտանիքը ճանչցա՞ծ էք, հարցուց Փուարօ։

— Ոչ, պատասխանեց կինը, միայն լըսած եմ թէ Տիկին Արմսթրոնկ հիանալի կին մըն էր եւ ամուսինը կը պաշտէր զայն։

— Շատ կարեւոր տեղեկութիւններ տըւիք ինծի, Տիկին, կը հաճի՞ք ձեր ամբողջ անունը ըսել։

— Անշուշտ, Քէրօլայն Մարթա Հապըրտ։

— Հարցում մը եւս, Տիկին, կարմիր սենեկազգեստ ունի՞ք։

— Տէր Աստուած, ատիկա ի՞նչ հարցում է։ Ոչ չունիմ։ Հատ մը վարդագոյն ունիմ, հատ մըն ալ սրճագոյն. աղջիկս նըւիրեց այս տարի։ Բայց ինչո՞ւ կը հարցնէք։

— Որովհետեւ կարմիր սենեկազգեստով կին մը երէկ գիշեր կամ ձեր եւ կամ թէ Բեչէթի բաժնեակը մտած է։

— Ես կարմիր սենեկազգեստով կին չտեսայ։

— Ուրեմն Բեչէթի բաժնեակը գացած է։

— Չեմ զարմանար։

— Ինչո՞ւ։ Հարցուց Փուարօ ծռելով դէպի Տիկին Հապըրտը, արդեօք կնոջական ձա՞յն մը լսեցիք քովի բաժնեակէն։

— Ի՞նչէն հասկցաք, Պ. Փուարօ, ըսաւ կինը զարմացած, ասանկ բաներու մասին խօսիլ չեմ սիրեր, բայց լսեցի։

—Բայց քիչ առաջ ըսիք թէ Բեչէթի խռկալու ձայնը միայն լսած էք։

— Այո, սակայն երեք անծանօթ պարոններու առջեւ այդ տեսակ բաներու մասին խօսիլ չէի ուզեր, ըսաւ կինը շիկնելով։

— Ո՞ր ժամուն լսեցիք կնոջ ձայնը։

— Չեմ գիտեր, քունէս արթնցայ եւ լըսեցի կնոջական ձայն մը։ Ինքնիրենս ըսի. «Ահա թէ ինչ տեսակ մարդ մըն է եղեր, չեմ բարկանար»։ Յետոյ դարձեալ քնացեր եմ։

— Պաշտօնեան կանչելէ առա՞ջ թէ վերջը լսեցիք կնոջ ձայնը.

— Տարօրինակ հարցումներ կ'ընէք, Պ. Փուարօ, երբ պաշտօնեան կանչեցի Պ. Բեչէթ մեռած էր, չէ՞։ Կինը մեռած մարդուն հետ խօսելու չէր անշուշտ։

Փուարօ ժպտեցաւ։

— Շնորհակալ եմ Տիկին, ըսաւ, առայժմ այսքան։

Տիկին Հապըրտ սկսաւ հաւաքելով պայուսակին մէջ լեցնել առարկաները, զոր քիչ առաջ դուրս հանած էր։

— Ձեր թաշկինակը մոռցաք, Տիկին ըսաւ Փուարօ թաշկինակ մը երկարելով։

— Իմս չէ, Պ. Փուարօ, ըսաւ կինը։

— Ներողութիւն, կարծեցի թէ ձերն է, քանի որ Հ. սկզբնատառը բանուած է վըրան։

Պ. Պուք Տիկին Հապըրտի ձգած կոճակը կը զննէր.

— Պատահածներէն բան մը չեմ հասկնար, ըսաւ, արդեօք Փիէր Միշէլ այս ոճրին մէջ դե՞ր մը ունի։

— Այս կոճակը նշանակալից է, ըսաւ Փուարօ։ Բայց նախ պէտք է տեսակցինք շուէտացի կնոջ հետ։ Ահաւասիկ իր անցագիրը, Կրէթա Օլսօն, քառասունեւինը տարեկան։

Քիչ վերջ ճաշարան — վակոն կը մտնէր ոչխարի դէմքով եւ խարտեաշ մազերով կին մը։

Պատասխանելով Փուարոյի հարցումներուն յայտնեց թէ վկայեալ հիւանդապահուհի մըն էր եւ կը պաշտօնավարէր Պոլսոյ մօտ, դպրոցի մը մէջ։

— Անշուշտ տեղեակ էք թէ ինչ պատահեցաւ երէկ գիշեր, օրիորդ, ըսաւ Փուարօ։

— Անշուշտ, սարսափելի բան է պատահածը։ Ամերիկացի Տիկինը կ'ըսէ թէ ոճրագործը իր բաժնեակն ալ մտած է։

— Կը տեղեկանամ թէ Պ. Բեչէթը վերջին անգամ ողջ տեսնողը դուք էք, Օրիորդ, ըսաւ Փուարօ։

— Չեմ գիտեր, կրնայ ըլլալ, սխալմամբ իր բաժնեակին դուռը բացած էի։

— Ուրեմն տեսաք զինքը։

— Այո, գիրք մը կը կարդար։ Ներողութիւն խնդրեցի եւ ետ քաշուեցայ։

— Խօսեցա՞ւ ձեզի հետ։

(Շար.)

նաղատութեան եւ ինքնաքննադատու –
թեան» ։

Ժողովը կը յանձնարարէ կուսակցու –
թեան բոլոր կազմակերպութեանց «ա –
րագօրէն վերջ տալ անկանոնութեանց եւ
արմատապէս բարուքել ղեկավարութեան
մեթոտները» ։

× Բաղիրով Ազրբէյճանի Կեդր. Կոմի –
տէին Ա. քարտուղարն էր 1933էն ի վեր,
վարչապետ նշանակուեցաւ անցեալ ապ –
րիլին, Սթալինի մահէն վերջ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ այլեւս ապա-
հով կը համարուի ։ Կարմիրները ընդու -
նած են Ազգաժողովի հրամանատարին
վերջին առաջարկները ։ Վերջին գործո –
ղութիւնները կը կատարուին, «խաղաղու-
թեան տունը» կառուցանելու համար ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ազգ. պաշտ-
պանութեան ներկայացուցիչը, Պ. Պլանք,
յաջող բանակցութիւններ կատարած է
Ուաշինկթընի մէջ, գերմանական բանա –
կին վերազինման մասին ։ Այս առթիւ սերտ
գործակցութիւն մը պիտի հաստատուի
երկու երկիրներուն միջեւ ։ — Կիրակի օր
աւելի քան 5000 նախկին ռազմիկներ
ցոյց մը կատարեցին Հանովրի մէջ, ի
ներկայութեան երկու նախարարներու ։
Այս առթիւ ճառախօս մը յայտարարեց թէ
300.000 «Վաֆըն Ս.Ս.» զինուորներ մե –
ւան ոչ թէ քաղաքական կուսակցութեան
մը, այլ Եւրոպայի համար ։ Ունկնդիրնե –
րը «ամօթ» կ'աղաղակէին, երբ ճառախօ-
սը կ'ըսէր թէ այդ կազմակերպութիւնը
ձաղկուեցաւ Նիւրընպէրկի ատեանին մէջ,
իբրեւ ոճրագործ ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց
դատական հետապնդումներ կատարել ըն-
կերվարական կուսակցութեան նախագա –
հին՝ Քամալ Ճումպլատի դէմ որ ճառի մը
մէջ ըսած էր թէ Ինթելիճընսը մէկ միլիոն
սթերլին խոստացած է իրեն, եթէ դադ -
րեցնէր, իր պայքարը Միջին Արեւելքի
պաշտպանութեան ծրագրին դէմ ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին արտա –
քին նախարարը ձայնասփիւռ ճառ մը խօ-
սելով Ուաշինկթընի խորհրդաժողովի մա-
սին, գոհացուցիչ գտաւ արդիւնքը ։

ԱՆԳԼԻՈ-ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւն -
ները պիտի վերսկսին մօտերս, համա –
ձայն վերջին լուրերու ։ Անգլիացի զօր.
Ռապըրթսըն, Միջին Արեւելքի նախկին
հրամանատարը, որ մասնակցած էր Ուա-
շինկթընի ժողովին, Գահիրէ վերադար –
ձաւ եւ այժմ որոշ լաւատեսութիւն կը
տիրէ բանակցութեանց մասին ։ Կը կար –
ծուի թէ Անգլիա միջին ճամբայ մը պիտի
առաջարկէ Սուէզի պաշտպանութեան հա-
մար ։

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ պատերազմը լրջօրէն կը
զբաղեցնէ կառավարութիւնը ։ Նոր ժողով
մը պիտի գումարուի այսօր, երեքշաբթի ։

ԱՂԱ ԽԱՆԻ կնոջ գոհարեղէններուն գո-
ղութեան դատը վերջացաւ շաբաթ օր ։
Երեք հոգի անպարտ արձակուեցան, երեք
հոգի՝ տասը տարի թիապարտութեան,
ուրիշ երեք հոգի ալ տասը, վեց եւ հինգ
տարի տաժանակիր աշխատանքի դատա –
պարտուեցան ։

ԲՈՒՌՆ ՓՈԹՈՐԻԿ մը ահագին աւեր -
ներ գործեց Միջին Ֆրանսայի մէջ ։

ՆՈՐ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒ հետեւանքով
580 հոգի մեռան Ճափոնի մէջ ։ Անպատս-
պար կը մնան 120.000 հոգի ։

Տէր եւ Տիկ. Արմենակ Փափազեան եւ
զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն
Սարաճեան, Տէր եւ Տիկ. Քլոտիւս Ֆուլիկ
ռէն եւ զաւակները (Լիոն), Տիկին Ֆուլիկ
Փափազեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Փա-
փազեան եւ զաւակները (Պոլիս) ցաւով կը
ծանուցանեն իրենց մօր եւ ներոջ

ՏԻԿԻՆ ԱՇԽԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(Պոլսեցի, ծնեալ Վարդազարեան)

դառնաղէտ մահը, 67 տարեկան հասակին ։

Թաղումը կը կատարուի Սիմըթիէռ Փա-
րիզիէն տը Պանեէօյի մէջ, վաղը չորեք -
շաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2.15ին ։ Հա -
ւաքուիլ գերեզմանատան դրան առջեւ ։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով
կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30 ։

Մասնակցողները պէտք է դիմեն

E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17e

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ
կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն
իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի
վարչութեան ։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Օրական 400 ֆր. եւ
1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օ-
րէն պակաս մնացողներու համար 500
ֆրանք) ։ Ճամբու ծախքը մասնակցողնե –
րուն վրայ ։ Խմբովին ճամբորդողները
մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի ար-
ժէքին վրայ ։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ. — Սաւան, վեր –
մակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհա-
տապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր ։

ԾԱՆՕԹ. — Օգոստ. 4ի առտուն Կեդր.
վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպ-
լի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու
համար բանակավայր ։

Առանձին եկողներու համար բանակա –
վայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն ետք օթօքարի սպասարկու –
թիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի ։

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի
առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան
մօտ ։ Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երե-
կոյ ։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ար-
ղութեան» խումբի ։

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզ-
մանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ
ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿԻ
եւ ընկերներ ԲՇ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆԻ եւ
ՀՐԱՆՏԻ շիրիմներուն ։

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ
պար ։ Փափաքողները կրնան միասին
բերել իրենց ճաշը ։

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով ։

Կառ. Մոնփառնասէն առնել երկաթուղի
եւ իջնել Շաւիլ, Փոն տը Սեւռէն առնել
171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան
Վէն ։

× Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունե -
նայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը ։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի
Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալալըրի
անտառը ։

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակո –
միտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ
կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցու –
թեան միջոցներ ապահովելու համար ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին
հետզհետէ մանտա – քարթեր իրենց հա –
շիւները փակելու համար ։ Կը խնդրենք
բոլորէն անյապաղ պատասխանել ։

Հասցէի փոփոխութեան համար կը
խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի
առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք) ։
Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք
մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ
300 ֆրանք ։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հայաստան
ենթակոմիտէի կողմէ (Սէն Ժէռոմ) ։
Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կո –
միտէի, այս կիրակի 26 Յուլիս Սէն Ժիւսթ
Ավընիւ Քօրօ, 117, հովասուն պարտէ –
զին մէջ, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ուշ
ատեն ։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ։
Խօսք կ'առնէ Շրջ. կոմիտէի ներկայացու-
ցիչը ։

Խնամուած գեղարուեստական բաժին
սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սե –
րունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ» խումբի ։
Եւրոպական եւ հայկական պարեր, Թա-
տերախօս Ալքազ ։ Խորոված եւ զովացու-
ցիչ ըմպելիներ ։ Կարելի է ճաշը միասին
բերել ։

Առնել օթօպիւս 53, թրամուէյ 1, 4, 5,
11, իջնել Սէն Ժիւստ ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԸ

Բ. խումբի համար դեռ քանի մը տե –
ղեր բաց ըլլալով կը խնդրուի փափաքող-
ներէն փութով դիմել Տիկին Թադէոսեա-
նի, արձանագրելու իրենց զաւակները,
5ռիւ Մէյրան, Փարիզ ։

Ա. խումբի ծնողներէն անոնք որ կ'ու -
զեն Բ. շրջանին եւս պահել իրենց զաւակ-
ները թող հաճին դիմել նոյն հասցէին ։
Հեռաձայն TRU. 27 - 35

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին հա –
մար կ'ուզուի երիտասարդ (մինչեւ 50
տարեկան) զարգացած, բարեկիրթ եւ
դաստիարակչական պայմաններու տեղ –
եակ հսկիչ մը ։

Ներկայանալ տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Tél. OBS. 18 - 28

× Նոյն վարժարանին համար կ'ուզուին
նաեւ կին եւ այր ծառաներ ։

Ներկայանալ նոյն հասցէին ։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու
համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանա -
ժամը Յուլիս 25 ։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի
համար ։

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց
հազար ֆր. թղթատարի ծախքով ։

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչու –
թեան ։

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ է սենեակ մը խոհանոցի
դիւրութեամբ ։ Քլիշիի մէջ ։

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ
Ֆէթ ։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Ուսեալ եւ փորձառու հայ օրիորդ մը
կը փափաքի աշխատիլ հայ ընտանիքի մը
մօտ իբրեւ մանկատած կամ հիւանդա -
պահուհի ։ Մատչելի պայմաններ ։ Լաւա-
գոյն վկայականներ ։

Դիմել մինչեւ Յուլիսի վերջ՝ Հ. Բ. Ը.
Մ.ի գրասենեակը՝

11, Square Alboni, Paris 16e

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՅՈՒԼԻՍ • MERCREDI 22 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7122 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2533

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՊԱՏԻ ՊԱՏ

Իթթիհատի ընդհ. քարտուղարը, Մ. Շիւքրի, չի կրնար ցուցնել մէկ հատիկ վալի, կառավարիչ կամ կուսակցական լիազօր պատուիրակ որ Պոլիս կանչուած եւ յանդիմանուած ըլլայ, իբրեւ պատասխանատու հայկական ջարդերու:

Ընդհակառակն: Կը պատժուէին անոնք որ հակառակ էին աքսորի եւ բանջնջումի: Միւսները, ջարդարարները եւ աւարառուները գլխու վրայ տեղ ունէին, սկիզբէն մինչեւ վերջը:

Օրինակ մը եւս յիշենք:

«Այլուր փոխադրութիւնը» եւ անձի-առումը վերջացած կը համարուէին երբ, 1916ի Մարտ – Ապրիլին, Հալէպի կուսակալ նշանակուեցաւ Պոլսոյ ոստիկանութեան վերատեսուչը, սինլքոր Պէտրին:

Ի բնէ անբարոյ, այս արխնկզակը որ վարած էր Պոլսոյ ձերբակալութիւնները, միասին առնելով Կեսարիոյ դահիճը, Զէքի պէյ, գնաց ոչնչացնել Տէր – Զօրի մէջ տեղաւորուած 60.000 աքսորականները:

— «Մեր ընդհ. կեդրոնը գոհ չէր Պէհաէտտին Շաքիրի սանձարձակ գործունէութենէն», կ'ըսէ Մ. Շիւքրի.

— «Պէհաէտտին Շաքիր ինքզինքը պարտաւոր չէր զգար Արեւելքի մէջ իր կատարած արիւնալի սխրագործութեանց հաշիւը տալու կեդրոնին»:

Երեւակայեցէք,— ամենազօր կուսակցութիւն մը, որ միեւնոյն ատեն կառավարութիւն էր, որ ասպարէզ կը կարդար ամբողջ աշխարհի, չի կրնար կարգի հրաւիրել արիւնարբու հրէշ մը:

Եւ ի՞նչ: Իրենք որոշեր են եղեր «մաս մը կասկածելի Հայեր սահմանամերձ գօտիներէն նաեւ շրջանները քշել»: Բայց, «Պէհաէտտին Շաքիրի բուռն քաղաքականութեան հետեւանքով այս միջոցը ընդհանուր տարագրութեան մը հանգամանքը ստացաւ»:

Ընդհ. քարտուղարը ներկայ չէ՞ր կուսակցութեան մեծ ժողովին, երբ զեկուցումներ կը տրուէին «հայկական դէպքերու» մասին:

Այդ ժողովին ատենագրութեան մէջ արձանագրած չէ՞ Թալէաթի խոստովանութիւնը, որ հաստատելով տարագրութիւնը, կ'աւելցնէր, չնական բացատրութեամբ մը,— «ճիշդ է որ կարգ մը անպատեհութիւններ գործուած են»...

Այն օրուան նախարարները Իթթիհատի ընդհ. կեդրոնին վարիչները կամ գործակատարներն էին, գլխաւորութեամբ Թալէաթի:

Երբ Ջաւէն պատրիարք լեզապատառ օգնութիւն կ'աղաղակէր, դիմումներ կատարելով մէկուն եւ միւսին, բոլորը միասին կը հաստատէին թէ «այլուր փոխադրութիւնը» (աքսոր) վերջնական է եւ պարտաւորիչ: Եւ չանքարող կը կարդային անձար պատրիարքի գլխուն, ամենայն անպատկառութեամբ:

Երբեմն ալ դուռը երեսին կը գոցէին, առարկելով թէ «զբաղած են»...

Մ. Շիւքրի սուտ – խենդ ձեւանալու փորձ մը եւս կը կատարէ, ըսելով թէ Սուրիոյ կուսակալը՝ Ճէմալ փաշա, «Պ. Շաքիրի ըրած գործին ճիշդ հակառակը ըրաւ»:

Եւ կը հարցնէ սրտառո՛ւչ միամտութեամբ.

— «Եթէ հայկական ջարդը Իթթիհատ վէ Թէրաքքըի ընդհ. կեդրոնին սկզբնական որոշումէն բխած ըլլար, միթէ նման անարգանք մը կրնա՞ր գործել Ճէմալ փաշա, որ կուսակցութեան գլխաւոր երեւելիներէն մին էր»:

Բայց Պ. Շաքիր ալ նոյն կուսակցութեան երեւելիներէն չէ՞ր, գիտնական եւ մարտական: Ի՞նչպէս կրցաւ «մաս մը կասկածելի Հայերու» տեղափոխութեան որոշումը վերածել «ընդհանուր տարագրութեան» եւ «արիւնալի սխրագործութեանց»:

Վերջացնենք: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼ

•

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻՆ

Խ. Միութիւնը եւ Իսրայէլ որոշեցին վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները, որոնք խզուած էին անցեալ փետրուարին, երբ ռումբ մը պայթեցաւ Թէլ – Աւիւի խորհրդային դեսպանատան մէջ: Այս առթիւ, Խ. Միութեան եւ Իսրայէլի արտաքին նախարարներուն միջեւ փոխանակուած են կարգ մը ծանուցագիրներ: Իսրայէլ «ցաւ յայտնած եւ ներողութիւն» խնդրած է ոմբակոծութեան առթիւ: Խ. Միութիւնը պատասխանելով, կը յայտարարէ թէ պատրաստ է վերահաստատելու բարեկամական յարաբերութիւնները:

Երկու ծանուցագիրներուն բովանդակութիւնը Յուլիս 21ին հաղորդուեցաւ Մոսկուայի անթելով: Միեւնոյն ատեն յարաբերութեանց վերահաստատումը կը ծանուցանէին երկու մայրաքաղաքներուն մէջ:

Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Մոշէ Շարէթ, Մայիս 6ին ծանուցագիր մը ուղղելով Պ. Մոլոթովի, կը յայտնէր թէ միջազգային կացութիւնը բարւոքած է, հետեւաբար Իսրայէլի կառավարութիւնը կ'առաջարկէ քննել յարաբերութեանց վերահաստատման խնդիրը: Այս առթիւ ներողութիւն խնդրելով խորհրդային դեսպանատան դէմ կատարուած ռմբակոծութեան առթիւ, կ'ըսէր.

— «Իսրայէլի կառավարութիւնը երբեք համաձայն չէ եղած եւ պիտի չըլլայ որեւէ յարձակման Խ. Միութեան կամ ուրիշ ոեւէ խաղաղասէր պետութեան դէմ: Իսրայէլ չունենալով որեւէ թշնամական զգացում Խ. Միութեան հանդէպ, պիտի չմիանայ որեւէ համաձայնութեան որ յարձակողական նպատակներ կը հետապնդէ Խ. Միութեան դէմ»:

Մոլոթով այս ծանուցագրին պատասխանած է Յուլիս 15ին, յայտնելով թէ համաձայն է յարաբերութիւնները վերահաստատելու, նկատի առնելէ վերջ Պ. Շարէթի հաւաստիքները: «Խորհրդային կառավարութիւնը նկատի առաւ նաեւ Իսրայէլի կառավարութեան այն յայտարարութիւնը թէ պիտի չմասնակցի որեւէ գինակցութեան կամ համաձայնութեան որ յարձակողական նպատակներ կը հետապնդէ Խ. Միութեան դէմ: Նկատի առնելով վերոյիշեալ հաւաստիքները, խորհրդային կառավարութիւնը իր կարգին կը յայտարարէ թէ պատրաստ է բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու Իսրայէլի հետ եւ անհրաժեշտ կը գտնէ վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները»:

Խ. Միութեան այս պատրաստակամութիւնն ալ խաղաղասիրական ձեռնարկ մը կը համարուի: Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ յարաբերութեանց վերահաստատումը պիտի զօրացնէ Իսրայէլի միջազգային դիրքը ճիշդ այն պահուն երբ Մ. Նահանգները զէնք եւ ռազմանիւթ կը տրամադրեն արաբական երկիրներուն:

Յարաբերութեանց վերահաստատումը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Երուսաղէմի մէջ: Ցարդ Իսրայէլ հետեւեալ գանգատները կը յայտնէր Խ. Միութեան դէմ.— 1. Թոյլ չի տար որ համայնավար երկիրներու մէջ ապրող Հրեաները հայրենիք վերադառնան.— 2. Փրակայի դատավարութեան ատեն սիոնական վարիչները լրտես եւ պատերազմի հրձիգներ կոչուեցան.— 3. Նոյն մեղադրանքները եղան երբ խումբ մը «մարդասպան» բժիշկներ կը ձերբակալուէին Մոսկուայի մէջ (յետոյ արձակուեցան իբրեւ անմեղ):

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

•

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ զինադադարը պիտի ստորագրուի այս շաբթու, Քորէայի մէջ: Երկու կողմերը այժմ զբաղած են համաձայնութեան վերջին մանրամասնութիւնները ճշդելու: Երկու կողմերուն սպաները գիշեր ցերեկ կ'աշխատին, վերջնական պայմանագիրը խմբագրելու համար:

Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր լաւատեսութիւն կը տիրէ այժմ, նոյնիսկ Ուաշինկթընի մէջ, թէեւ բացարձակապէս վստահ չեն: Այս անգամ «խոհեմ լաւատեսութեան» առաջին արտայայտիչն է նոյն ինքն Ազգաժողովի բանակին հրամանատարը, զօր. Քլարք: Այս առթիւ բարենշան կը համարուի սա պարագան թէ Հիւս. Քորէացիները եւ Չինացիները այլեւս չեն պահանջեր անմիջապէս իրենց յանձնել 27.000 գերիներ զորս ժամանակէն առաջ արձակած էր Հարաւ. Քորէայի նախագահը: Ցետոյ, ընդունուած են Ազգաժողովին կողմէ տրուած հաւաստիքները՝ Հարաւ. Քորէայի մասին: Եւ վերջապէս, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը ազդարարած էր թէ պատրաստ են խաղաղութիւն կնքելու, բայց պատերազմը պիտի շարունակեն, եթէ զինադադարը մերժուի: Այս ազդարարութիւնը ազդի ունեցաւ Ուաշինկթընի ժողովէն անմիջապէս վերջ, ինչ որ կը նշանակէ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա եւս համաձայն էին:

Երբ զինադադարը ստորագրուի եւ հաշտութեան բանակցութիւնները սկսին, նոր կացութիւն մը պիտի ստեղծուի Ծայր. Արեւելքի մէջ: Առաջին առթիւ սեղանի վրայ պիտի գայ կարմիր Չինաստանի ճանաչման խնդիրը:

Մինչ այս մինչ այն, Հարաւ. Քորէայի ազգ. պաշտպանութեան նախարարը որոշած է զրօշի տակ առնել պահեստի զինուորները:

ՎՐԴՈՎԻՉ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Առջի օր արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին Թեհրանի մէջ, Յուլիս 21ի տարեդարձին առթիւ, երբ արիւնալի խռովութիւններ ծագեցան, եւ ի վերջոյ իշխանութեան գլուխ անցաւ Տոքթ. Մոսատեղ:

Խմբումներ տեղի կ'ունենային օրերէ ի վեր եւ գլուխ բարձրացուցած էին ընդդիմադիրները, աջ թէ ձախ: Հռչակաւոր կրօնապետը, Քաշանի, զեկոյց մը հրատարակեց, ոգեկոչելով 1952 Յուլիս 21ի զոհերուն յիշատակը եւ դանդատելով որ պատասխանատուները անպատիժ կը մնան: Համայնավար Թուտէի կեդր. կոմիտէն ալ բաց նամակ մը ուղղեց Տոքթ. Մոսատեղի, դիտել տալով թէ «անձնատուր եղած է ամերիկեան միջամտութեան առջեւ, թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները համաձայն են վերահաստատելու զինուորական դիկտատուրան Իրանի մէջ, մեղսակցութեամբ արքունիքին»: Այս առթիւ կը պահանջէր հանրաքուէ կատարել, Երեսփ. ժողովը լուծել եւ նոր ընտրութիւններ կատարել, վերջ տալ արքունիքին եւ զինուորական պետերու հակազգային գործունէութեան, ջնջել Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած համաձայնութիւնները, վտարել բոլոր լրտեսները, փակել ամերիկեան հիւպատոսարանները, համաձայնութիւն մը կնքել արեւելեան պետութեանց հետ՝ քարիւղի վաճառման համար են.:

Աջակողմեան խմբակցութեանց ներկայացուցիչներն ալ կ'ամբաստանէին կառավարութիւնը թէ «երկպառակութեան ջարդ մը կը պատրաստէ»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

«ՃՈԽԱՑՈՒՑԷՔ»

Ամէն թերթ յօդուածագիրներ եւ թղթակիցներ ունի որոնք միշտ կը յիշեցնեն.

— Կը խնդրուի ճոյնութեամբ հրատարակել:

Ըսել կ'ուզեն — առանց կրճատելու կամ սրբագրելու:

Կան ալ որ պայմանաժամ կը սահմանեն...

Արդ, «Յառաջ» երբեմն թղթակցութիւններ կը ստանայ, հետեւեալ յաւելումով.

— «Կը խնդրուի կարելի եղածին չափ ճոխացնել»:

Համեստութեան ապացոյց մը, որ կը նշանակէ թէ իրենց հայերէնը բաւական չէր, տարեդարձ մը, հանդէս մը կամ խնջոյք մը լրիւ նկարագրելու համար:

Տարիներով բացատրած ենք այս կարգի նկարագրութեանց տարրական պայմանները:

Բայց, կը թուի թէ միշտ ալ պէտք է յիշեցնել: Ինչպէս այլեւս պատմական պատուէրը,—

Մաքուր գրեցէք: Մելանով գրեցէք (ոչ գունաւոր): Մէկ երեսի վրայ գրեցէք: Ուշադրութիւն՝ յատուկ անուններու եւն:

Սիրելի թղթակիցներ, նկատի ունեցէք որ թերթը այս կամ այն գեղին, թաղին, քաղաքին չի պատկանիր: Ոչ ալ նոյնիսկ Փարիզի:

Թերթը պիտի գոհացնէ բազմազան պահանջներ, քիչ - շատ գոհացում տալով ամէնուն: Համաձայն իրենց միջավայրի հոգերուն կամ կատարուած պարբերական ձեռնարկներու կարեւորութեան:

Երբեմն փոքր գիւղի մը, թաղի մը կեանքին մէջ դէպքեր կը պատահին որոնք շատ աւելի մեծ արժէք ունին քան Փարիզի, Մարսէյլի կամ Լիոնի մէջ կատարուած շողշողուն ձեռնարկ մը:

Խմբագրութիւնը հարկադրուած է ներդաշնակութիւն մը հաստատել, պահելով համեմատութիւնները:

Քանի մը որ սկսայ, կարգ մը թելադրութիւններ, թէ գրողին եւ թէ խմբագրին յոգնութիւնը պակսեցնելու համար:

ՎԱՀԷ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐՕ Գ. ՓՍԱՏՐՄԱՃԵԱՆ

Ամէն օր գոյժ մը...

Խորին ցաւով կ'իմանանք թէ Յուլիս 18-ին Ժընեւի մէջ մեռած է Տիկին Մարօ Փաստրմաճեան, Արմէն Գարոյի կողակիցը:

Ողբացեալ տիկինը 76 տարեկան էր, տարիներէ ի վեր Ժընեւ հաստատուած: Եղած է տառապանքի եւ աշխատանքի ընկերը Արմէն Գարոյի, ինչպէս եւ անձնուէր մայր մը:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, երեքշաբթի:

Մեր ցաւակցութիւնները իր միամօր զաւկին՝ Հրանտի, (դասախօս Ժընեւի համալսարանին մէջ) եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ երեսփ. ընտրութեանց Բ. մասն ալ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Հարաւ. Լիբանանի եւ Պէքաայի մէջ: Մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ չորս հոգի վիրաւորուեցան Պալպէքի մէջ, կռիւներու ընթացքին: Հարաւ. Լիբանանի մեծ աւատապետը, Ահմէտ Ասատ ծանր պարտութիւն մը կրեց:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պատերազմի ոճրագործներու խնդիրը պիտի վերաքննուի մօտ օրէն, նախաձեռնութեամբ դաշնակիցներու: Երեք անջատ յանձնախումբեր պիտի կազմուին ֆրանս. անգլիական եւ ամերիկեան շրջաններուն մէջ: Իւրաքանչիւր

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԶԱԽՋԱԽԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ, 15 Յուլիս (Յառաջ).— Առաջին թղթակցութեամբ կ'ըսէի, թէ այսպիսի պայքար եւ այս կարեւորութեամբ ընտրութիւններ արձանագրուած չէին ցարդ Լիբանահայ գաղութի տարեգրութեանց։ Իրապէս որ աննախընթաց էր պարզուած տեսարանը։

Երբ Մուսատուար թաղի շրջանակ կ'ըսեմ, չկարծուի թէ բոլոր ընտրողները կը բնակին նոյն թաղին մէջ։ Ժամանակին, երեսուն տարի առաջ, բոլորը հոն կը բնակին եղեր, յետոյ ցրուեր են զանազան շրջաններ, բայց արձանագրուած մնացեր են Մուսատուարի թաղապետութեան մէջ։ Ահա այս պատճառով բարդ էր՝ ընտրողներու հեղեղը 10, 20, 40 եւ մինչեւ 500 քիլոմեթր հեռուներէն դէպի թաղ հոսեցնելու աշխատանքը։ Պէյրութի թաղերէն եւ արուարձաններէն զատ հոծ թիւով ընտրողներ եկան Մուսատուար Թրիփոլիէն, Զահլէէն, Այնճարէն, Ճինիէն եւ լեռնային բազմաթիւ գիւղերէ, մինչեւ անգամ Դամասկոսէն եւ Հալէպէն (առաջինէն 60 եւ վերջինէն 85 ազգակիցներ)։ Ալիք-ալիք հասնելով ընտր. կեդրոնները, բոլորը, մէկիկ մէկիկ, տուին իրենց քուէները, — կիները զատ՝ երկու ընտր. կեդրոններու մէջ եւ այրերը զատ՝ ուրիշ հինգ կեդրոններու մէջ։

Ինքնաշարժերու երթեւեկը դադար չունէր։ Կը փոխադրէին քուէարկողները եւ ապա կը վերադարձնէին իրենց տեղերը։ Մինչեւ կէսօր կը դերակշռէին Մալիքեանի 250 ինքնաշարժները։ Կէսօրէն սկսեալ անոնք դարձան ցանցառ եւ ժամը մէկին, մէկ ինքնաշարժ իսկ չէր մնացած հրապարակին վրայ։ Այնուհետեւ — ու նաեւ առկէ առաջ — կկոցի պէս բանեցան ընկեր Մ. Տ. Գալուստեանի նկարներով զարդարուած մեր ինքնաշարժերը եւ կրցան վերջին ընտրողն ալ հասցնել քուէտուփին առջեւ։

Դաշնակցութիւնը, մէկ աչք կտրած, իր երիտասարդ եւ կարգապահ ուժերով կը հսկէր, որպէսզի որեւէ անախորժ անակնկալի առջեւ չգտնուի։ Եւ չգտնուեցաւ։ Բացի կարգ մը աննշան միջադէպերէ։ Ամէն ինչ անցաւ խաղաղ։

Տեսնելիք բան էր ոգեւորութիւնը մեր թաղային վեց ակումբներուն մէջ, ուր կը հաւաքուէին ընտրողները եւ հոնկէ, ստուգիչ յանձնախումբերու բովէն անցնելէ վերջ, հսկիչներու յանձնուելով կը ղրկուէին Մուսատուարի 7 ընտր. կեդրոնները։

Մեր խանդավառ երիտասարդները, ամբողջ օրը անօթի-ծարաւ եւ քրտինքներու մէջ, պարտաճանաչօրէն կը տանէին իրենց վստահուած գործերը։

Տեսնելիք բան էր, մանաւանդ, մեր ըսքանչելի քոյրերը, որոնք նոյն աշխատունակ տրամադրութեամբ, ամբողջ օրը յոգնեցան եւ դարձան կին ընտրողներու եռանդուն ուղեցոյցները, մէկ րոպէ իսկ չթերանալով իրենց պարտականութեան մէջ։

Անօրինակ եռուզեռ մը կը տիրէր մեր պատուական բարեկամ եւ Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ագիրեանի ընդարձակ վաճառատան մէջ, որ մեր աշտանքի գլխաւոր կեդրոնն էր եւ որ շաբաթներէ ի վեր տրամադրուած էր Ընտր. Կեդր. Յանձնախումբին։ Մեր չէզոք բարեկամներն ալ առտուընէ մինչեւ իրիկուն նստան Պ. Մ. Ագիրեանի վաճառատան առջեւ, իրենց լաւագոյն քաջալերանքը ընծայելով աշխատանքի լծուած անհամար երիտասարդներու։

Կէսօրէ ետք ժամը մէկէն անդին արդէն կը պարզուէր կացութիւնը ի նպաստ ընկ. Մ. Տ. Գալուստեանի։ Լռած էին հակառակորդ ճակատի մարտկոցները։ Ինչ որ ունէին իբրեւ ընտրող, փոխադրած էին մինչեւ կէսօր։ Ցետմիջօրէի համար դրամագլուխ մնացած չէր։ Կորսուած էր հրապարակէն, նաեւ, իր պարտութիւնը այլեւս չորս աչքով տեսնող Մալիքեանը։ Ու Դաշնակցութիւնը կը դառնար տէր-տիրական ընտրական հրապարակին։

Ժամը ճիշդ 4ին փակուեցան ընտրական կեդրոնները եւ սկսաւ քուէհամարը։ Արդիւնքները, մաս առ մաս, սուրհանդակներու միջոցով, կը հաղորդուէին Ագիրեան վաճառատունը։ Մէկ ժամ անց եւ քուէներու երկու երրորդի համրանքով, ընկեր Մ. Տ. Գալուստեան կ'անցնէր Մալիքեանը 700 քուէով։ Իսկ ժամը վեցին ատենները, երբ տասցուեցաւ ամբողջական արդիւնքը, տարբերութիւնը անցաւ հազարը։

Այսպէս, ստացուեցաւ հետեւեալ պատկերը.— ընտրութեանց մասնակցած էին 6435 ընտրողներ։ Դաշնակցութեան թեկնածուն ստացած էր 3732 քուէ, իսկ միացեալ խառնիճաղանճինը 2703։ Ուրեմն ընկեր Մ. Տ. Գալուստեան շահած էր 1029 քուէներու ջախջախիչ առաւելութեամբ։

Կրնաք երեւակայել համաժողովրդական խանդավառութեան պոռթկումը։ Ագիրեան վաճառատան առջեւ հաւաքուած հազարէ աւելի ընկերներ եւ համակիրներ, օդը կը թնդացնէին ծափերով եւ երգերով։ Եւ երբ քիչ ետքը բազմութեան մէջ յայտնուեցան օրուան յաղթականները, — Ընկեր Մ. Տ. Գալուստեանն եւ Պ. Տիգրան Թոսպաթը, բոլորը խուժեցին անոնց վրայ, գրկեցին եւ ուսերու վրայ բարձրացուցին զանոնք, երկարատեւ ծափերով։

Այնուհետեւ, ամբողջ բազմութիւնը ինքնաշարժներով ուղղուեցաւ Պէյրութի մեր կեդրոնական ակումբը՝ Ժողովրդային Տունը, որ արդէն լեցուած էր։ Ընդարձակ ակումբին մէջ ասեղ նետելիք տեղ չմնաց։ Սկսան երգերն ու կլոր պարերը։ Բոլորը իրար կը շնորհաւորէին։ Բոլորը ուրախ էին, որ այսքան կատարեալ եղած էր Դաշնակցութեան յաղթանակը։

Պ. Տիգրան Թոսպաթի շահած յաղթանակն ալ ջախջախիչ էր։ Ստացաւ 3929 քուէ, համայնավար Մատէեանի 709 քուէներուն դէմ, ուրեմն քուէներու հարիւրին 85ը։

Այսպէս վերջացան ընտրութիւնները։ Եւ հակադաշնակցական խառնիճաղանճը ստացաւ անմոռանալի դաս մը։

Դաշնակցութիւնը տարաւ իր այս փառաւոր յաղթանակը իր միջոցներով։ Եւ տարաւ զուտ հայկական գետնի վրայ։ Տարաւ՝ գործնապէս հերքելով նախորդ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ հիւսուած յերիւրանքը։

Հիմա տեսան, որ Դաշնակցութիւնը, միայն ինք իր վրայ կռթնելով ալ կրնայ պարտութեան մատնել իր հակառակորդները։

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԿԵՐՊԸՆԿԱԼ ՆԻՒԹԵՐ

★

Նախապէս գրած էի, բայց կ'արժէ անգամ մը եւս շօշափել կերպընկալ նիւթերու խնդիրը (մաթիէռ փլասթիք)։

Բոլոր այն նիւթերը որոնք օժտուած են կաղապարուելու եւ նախապէս որոշուած ձեւեր ընդունելու յատկութեամբ, կը կոչուին կերպընկալ նիւթեր։ Ասոնք քիմիագէտին յղացումներն են։ Հլու հնազանդ անոր քմահաճոյքներուն ու այնքան բազմազան ու բազմաթիւ։ Անոնց ֆիզիքական վիճակը երբեք չի յիշեցներ այն նիւթերը որոնցմէ ծնունդ առած են։

Կերպընկալ նիւթերը մեծ յեղաշրջում առաջ բերած են մեր կեանքին մէջ, ոչ միայն առաւելութեամբ բռնելով դարեր շարունակ գործածուած նիւթերու տեղը եւ յաճախ գերազանցելով զանոնք, այլեւ իրենց չինութեան համար սպառելով ճարտարարուեստի մնացորդ նիւթեր որոնք ցարդ անգործածելի կը մնային։ Այս է պատճառը ընդհանրապէս կերպընկալ նիւթերով շինուած առարկաներու աժանութեան։ Հետզհետէ նոր նիւթեր կը ստեղծեն նոր հնարաւորութիւններ կեանքի պայմաններու բարելաւման համար։ Անոնց շինութիւնը նախապէս դանդաղ ու վարանոտ, այժմ նետի մը վերելքը կ'արձանագրէ։ Ճարտարարուեստի մէջ ցարդ գործածուած նիւթեր հետզհետէ կը նահանջեն, կերպընկալ նիւթին առջեւ։ Այսպէս երկաթը, նիքէլը, պղինձը, մեթաքարը, կաշին, ապակին, յախճապակին, եղջիւրը, փղոսկրը, սաթը եւ այլ անհամար նիւթեր կը լքուին։

Կերպընկալ նիւթերը կը բաղկանան գլխաւորաբար գործարանական նիւթերէ։ Անոնց պատմութիւնը շատ երկար չէ։ Կերպընկալ առաջին նիւթը «սէլիւլոիտ»ը հանդիսացաւ։ Գտնուած՝ 1870ին Ամերիկացի Հայէթ եղբայրներու կողմէ, որոնք արհեստով տպագրիչներ էին։ Իրենցմէ առաջ Փարքս եւ Սփիլ մատնանշած էին քափուրին ձեւակերպիչ յատկութիւնը։

Առանց խորանալու մասնագիտական մանրամասնութեանց մէջ փորձենք ներկայացնել կերպընկալ գլխաւոր նիւթերը։ Սկսինք Սէլիւլոիտէն, որ ինչպէս ըսինք նախատիպարն է կերպընկալ նիւթին։ Սէլիւլոիտին պատրաստութեան նախանիւթն է սէլիւլոզը (Խորշանիւթ) որուն բնական ձեւն է բամպակը։ Բամպակը թաթխելով ծծմբական եւ բորակածնային թթուներու խառնուրդի մը մէջ կը ստացուի nitrocellulose որ շատ դիւրավառ նիւթ մըն է, ծանօթ՝ pyroxyle, fulmicoton, coton-poudre անուններով (կը գործածուի պայթուցիկներու պատրաստութեան մէջ)։ Nitrocellulose խառնելով նախ ալքոլի ապա քափուրի ալքոլի (ալքոլ քանֆրէ) հետ կը ստացուի «սէլիւլոիտը»։ Ասկէ կը պատրաստեն չարժանկարի ժապաւէններ, ինքնաշարժի յատուկ ներկեր, խաղալիկներ, ակնոցի կազմածներ, արուեստական սատափ, սաթ, փղոսկր եւն.։

«Ասէթօսէլիւլօզ»ին գործածութիւնն ալ շատ ընդարձակ է։ Թուենք մաս մը։ Կը պատրաստուին չարժանկարի չբռնկող երիզներ, ապահովութեան ապակիներ, ելեկտրականութեան չէզոքացուցիչներ ու կազմածներ, ձայնապնակներ եւն.։

«Կալալիթը» կը պատրաստուի կաթին եւ կարգ մը ընդեղէններու պարունակած «քազէին»ով որ բնասպիտային նիւթ մըն է եւ բորակածին կը պարունակէ։ «Ֆազէինը Ֆորմօլի» ազդեցութեան տակ կարծրանալու յատկութիւնը ունի։ Կաթէն զայն անջատելու երկու միջոց կայ։ Առաջին՝ թթուներու հակազդեցութեամբ, երկրորդ՝ կաթնային բնախմորի ներգործութեամբ։ Որով կը ստացուի թթու կամ խմորային «քազէին»ներ։ Առաջինով կը պատրաստուին սնձեր, ներկեր եւ արուեստական բուրդ (լանիթալ)։ Այս վերջինը գտնուած 1935ին Իտալացի Ֆէրէտտիի կողմէ։ Իսկ խմորային քազէինը Ֆորմօլի կարծրացումով կը ծառայէ պատրաստելու խաղի թուղթեր, սանտրեր, տնային այլ առարկաներ, ինքնահոս գրիչներ եւ այլ բազմազան առարկաներ ու կազմածներ։

Ֆորմոլի եւ բնամէզի (իւրէ) բաղակցութեամբ կը ստացուին ամինօպլաստ կոչուած նիւթերը։ Ասոնք իրենց շատ թափանցիկ հանգամանքով կը ծառայեն նաեւ գործարանական ապակիներու եւ խոշորացոյց ապակիներու պատրաստութեան։ Իրենց հեղուկ բաղադրութիւններով «ամինօպլաստ»ները մեզի կուտան նոյնպէս անճմռթկելի կերպասներ։

Տակաւին չեմ խօսիր սէլիւլօզէն ստացուած արուեստական մետաքսին, սէլոֆանի թափանցիկ թերթերուն, արուեստական սպունգին եւ այլ արտադրութեանց մասին։

Ինչպէս տեսանք, կերպընկալ նիւթերու պատրաստութեան գլխաւոր տարրերը պարզ նիւթեր են զորս դիւրաւ կարելի է ձեռք բերել։ Այսպէս, քազէինը առատօրէն կը ստացուի կաթէն։ Ֆորմոլը, որ բոլորիս ծանօթ է իր հականեխական յատկութիւններով կը պատրաստուի ալքոլէն։ Բնամէզը կը ստացուի մարդոց կամ կենդանիներու մէզէն։ Մարդկային մէզը կը պարունակէ մօտաւորապէս 12 առ հարիւր բնամէզ։ Կը ստացուի նաեւ համադրական միջոցներով։

Ֆէնօլը կը ստացուի հանքածուխի թորման ընթացքին։ Ասէթէլինը կիրի բնածխայինի (քարպիւր տը քալսիոմ) թրջուելու պահուն արձակած կազն է։ Կարելի է զայն պատրաստել նաեւ համադրական եղանակով։

Իսկ սէլիւլօզը ինչպէս ըսինք կը գտնէ փայտէն։ Կը գործածեն նաեւ բամպակին մնացորդները (ինթերս)։

Այսքանը բաւական է ցոյց տալու համար կերպընկալ նիւթերուն կտրած ճանապարհը եւ այն փայլուն ապագան որ վերապահուած են անոնք մարդկութեան։

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օր. Նորա Տամլամեան յաջողութեամբ աւարտած է բժշկական դասընթացքը եւ արժանացած Docteur en Médecine տիտղոսին։ Օրիորդըրերեւ թեզ ներկայացուց հետեւեալ նիւթը.—

A PROPOS DE DEUX NOUVELLES OBSERVATIONS DE NANISME HYPOPHYSAIRE

× Օր. Շաքէ Մինասեան յաջողութեամբ անցուցած է երկրորդ պաշտօյի քննութիւնները։

ՀԱՅՆՈՑ ԹԻՒ 3

★

Թիւ 2ի մասին բան մը չեմ կրնար ըսել քանի որ հոն չեմ ապրած։ Միայն գիտեմ որ կայ մեծ հայրենասէր կրօնականին՝ Խրիմեան Հայրիկի անունով սրահ մը համեստ ուր կը հաւաքուին ծաղկոց, Կապոյտ Խաչ, իրենց դարմանատունը եւ Հ. Յ. Դ. կոմիտէ մը՝ Ս. Զաւարեանի անունով։

Այսչափը արդէն մեծ բան է եւ պատիւ իրենց համար, իսկ մնացեալը իրենք ալ կրնան գրել։

Գալով մեզի ուր կ'ապրինք քառորդ դարէ մը ի վեր, ունեցած է շատ մը վերիվայրումներ, խմորումներ ու վէճեր եւ ծուռ նայուածքներ, ըսի ըսաւներ ինչպէս՝ ամէն տեղ ուր Հայեր կան դուռ-դրացի. Բայց այժմ հանդարտ են։

Ինչպէս ամէն տեղ, հոս ալ գործի վրայ է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, «Արղութեան» խումբով, իր ուղեկից Նոր Սերունդով եւ իր Կապոյտ Խաչով, համակիրներով ջերմեռանդ։

Անդին կը մնան մաս մը ինքնուրոյն «ազգասէր»ներ որոնք մեր դաւանանքին չեն հաւատար եւ ճամբուն մէջտեղէն չեն քալեր։ Մաս մըն ալ չէզոք է, կա՞ն թէ չկան,— մարդ չի գիտեր ...։

Ժամանակին, քսան տարի կ'ընէ հիմա, մի խումբ մարդիկ, ժամ սիրող, դպրոց սիրող, իրար գալով սրահ մը բռներ, չիներ, չտկեր ու մատուռի են վերածեր։ Ինչ լաւ են ըրեր ու բարի գործ մը մէջտեղ բերեր որ մեր գործն ալ կը տեսնէ ծառայելով թէ դպրոցի, թէ ժողովի։ Ով որ կ'ուզէ, քանի որ Ազգին տունն է եւ ամէնքին իրաւունքն է։

Դպրոցն անցած է կարգով նախ տեղւոյն Թաղականութեան ձեռք, յետոյ «Համազգային»ի մասնաճիւղին վրայ, Կապոյտ Խաչի օգնութեամբ եւ ներկայիս ալ ինչպէս մատուռը նոյնպէս դպրոցը կապուած են Փարիզի եկեղեցւոյ։ Ով կ'ուզէ ըլլայ, միայն թէ աշակերտ ըլլայ, տղաքը գան ու օգտուին, երբ շաբաթը կէս օր կամ օր մը արդէն ունին։ Այսօր իրենց թիւը 40էն 50ի հազիւ կը հասնի։ Եթէ ուզեն իրենք կամ ծնողքները, կրկինն ալ կրնայ անցնիլ։

Արթնցէք, Հայեր, այս օրերը չեն վերադառնար։ Ձեր պապերը ձեզ կը դիտեն։ Օր մը պիտի զղջաք...

Հայնոց թիւ 3ի մեր ազգակիցներն ալ եկած, ինկած են ու ժամադրուած քիչ մը ամէն տեղէ, հեռաւոր Սեբաստիայէն ու Գաղատիոյ Նալլու Խանէն մինչեւ Բիւթանիոյ դաւառը, Օրթագիւղ եւ Կիւրլէ, Նիկոմիդիա, եւ Զարխափան Արմաշ։

Ո՞ւր էիր, Զարխափան, երբ վայրենիներ կաւերէին ամէն բան ...

Գաղութիս լեզուն՝ ընդհանուր կերպով մերն է, հայկական։ Կան Նալլուխանցիներ որոնք դժբախտաբար ծուռ կը խօսին (թուրքերէն)։ Այդպէս վարժուեր ի տղայ տիոց եւ միասին են բերեր երկրէն, թէեւ գիտեն ու կը խօսին մեր չիտակ լեզուն ալ։ Ամէնքն ալ Հայ են սրտով, եկեղեցասէր, դպրոցասէր։ Ի պատիւ իրենց ըսեմ որ հայերէն կը խօսին իրենց զաւակներուն հետ։

Եւ վերջապէս Հայնոց թիւ երեքը այս ամէնուն վրայ կը պարծի երկրորդ ուխտատեղի մը ըլլալուն Փարիզի Փէռ Լաշէզէն վերջ։

Հոս կը հանգչի Խանասորի քաջ Իշխանը Արղութեան, իր տիկնոջ հետ։

Ամէն տարի Յուլիսի 25ի տարեդարձին ոչ միայն գիւղին գիտակից հայութիւնը, այլեւ Փարիզէն ազգասէր հայորդիներ ուխտի կուգան, յետոյ մօտակայ անտառին մէջ կ'ոգեւորուին օրուան յիշատակով, ոգեկոչելով Տարօնի, Կեսարիոյ, Արմաշի եւն. երբեմնի ուխտագնացութիւնները։

Հոս կը հանգչի նաեւ մեր բժիշկը՝ Յովսէփ Տէր Դաւթեան, սակաւախօս ծերունին, որ անդարձ գնաց օրին մէկը, աչքերը բաց ու վշտահար ...

Այս նուիրական շիրիմներուն գոյութիւնը բաւական չէ՞ որ ըլլանք աւելի արթուն եւ լուրջ գործենք միաբան ու միակամ։

Մանաւանդ որ, այս օրերս վերոյիշեալ վարձու մատուռին հողը գնելու խնդիր ալ կայ։

Մասնակցինք իրենց բացած հանգանակութեան, քիչով-շատով, այրի կնոջ լումաներէն մինչեւ գործատէրերուն աւելցածը։ Նորէն մեզի է որ կուտանք եւ հողըն ալ, տունն ալ կը դառնան ազգային սեփականութիւնը, մատուռով, դպրո-

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ

★

Երեւանի կենդանաբանական այգին կը գտնուի Գետառ եւ Ջրվէժ գետերու կիրճին մէջ: «Սով. Հայաստան» կը գրէ թէ Հանրապետութեան քաղաքներէն եւ գիւղերէն ամէն օր հոն պտոյտի կ'երթան բազմաթիւ այցելուներ: Ասֆալտապատ ծառուղիներուն մէջ շինուած են ամէն մէկ կենդանիի բնաշխարհին յատուկ միջավայր, ձմեռանոցներ, արգելանոցներ, ցանկապատուած դաշտեր, ձորակներ են:

Տասներեք տարի առաջ հիմնուեցաւ այգին: Հոն հաւաքուած են կենդանիներու բազմաթիւ տեսակներ.— աֆրիկեան առիւծներ, Պենկալեան վագրեր, հնդկական փիղ, ուսուրական բծաւոր ու Խրիմի ազնիւ եղջերուներ, արջեր, ամերիկեան կապիկներ, օձեր, թռչուններ եւ կենդանական աշխարհի այլ ներկայացուցիչներ:

Այգին ամէն տարի կը ստանայ նոր կենդանիներ, որոնցմէ շատեր հազուագիւտ նմոյշներ են: Վերջերս հոն տարուած են Վիէննայի կենդանաբանական այգին ծնած Նեղոսեան գետակի, ամերիկեան ուղտայծ եւայլն: Այգիին մէջ լայնօրէն ներկայացուած են Հայաստանի լեռնային եւ անտառային շրջաններուն մէջ տարածուած վայրի այծեր, կզաքիներ, եղնակատուներ, այծեամներ եւ այլ վայրի կենդանիներ:

Աւելի քան երեք հազար քառակուսի մեթր մակերես ունեցող լճակին մէջ կ'ապրին սեւ եւ սպիտակ կարապներ, աֆրիկէջանական Ֆլամենգոներ, հաւալուսներ, վայրի սագեր, բադեր եւ այլ թռչուններ:

Այգին Գիտութեանց Ակադեմիայի կենդանաբանական կաճառի հետ միասին գիտահետազօտական աշխատանք կը կատարէ կենդանիներու տարածնութեան (հիպրիտացում) եւ անոնց Հայաստանի կլիմային վարժեցնելու համար: Այդ նպատակով, իբրեւ խարիսխ կ'օգտագործուին Կոտայքի շրջանին անտառները: Այնտեղ բազմացնելու համար այս տարի Խ. Միութեան տարբեր վայրերէն այգին պիտի բերեն ուսուրական բծաւոր եղջերուներ, փասիոններ եւ ուրիշ կենդանիներ:

Ասկէ զատ գիտական աշխատողները յաճախ կ'այցելեն շրջանները, ուսումնասիրելով կենդանական աշխարհը: Վերջերս կաճառին գիտական արշաւախումբը Ազիզբեկովի շրջանէն բերաւ ծովու մակերեսէն 1800 – 2000 մեթր բարձրութեան վրայ ապրող օձեր, ինչպէս եւ արջուկներ, ճնճղազգիներու դասին պատկանող բազմաթիւ թռչուններ եւ ուրիշ նմոյշներ:

ցով, ցերեկեայ եւ գիշերային դասընթացքներով, երգերովն եւ հայաշունչ մթնոլորտով:

Հայնոցի միւս թիւերուն նկարագրութիւնը կը ձգեմ անոնց բնակիչներուն եւ իրազեկներուն: Մէն-Սէ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼՊԱՐԷԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի «Ցառաջ», Դպրոցի հոգաբարձութեան Յունուար 25ի տօնածառ հանդէսէն վերջ յաջորդաբար տեղի ունեցան թատերական ներկայացում մը, Զատկի առթիւ դինեձօն – հանդէս, ու չորք մը ուրիշ ձեռնարկներ:

Կ'արժէ յիշել նաեւ ընկերվարական կուսակցութեան տեղական մարմնին վերջին խնջոյքը, ի ներկայութեան քաղաքապետ Պ. Տէֆէռի, Ֆ. Լէհէնառի եւ կուսակցական ու պետական ուրիշ բազմաթիւ անձնաւորութիւններու: Այս առթիւ պաշտօնապէս հրաւիրուած էր նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Սրահը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ:

Հ. Յ. Դ. «Արամ» խումբի ներկայացուցիչը, Ա. Աշճեան՝ իր կարգին խօսք առնելով համառօտակի նկարագրեց Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, մեր ժողովուրդին ծագումը, յեղափոխական մարտնչումները ու կատարած զոհողութիւնները ի նպաստ Դաշնակիցներուն, մինչեւ 1918 Մայիս 28ի եւ Հայաստանի Հանրապետութեան խորտակման դէպքերուն աւելցուց.— Ներկայիս մեր ժողովուրդի մեծ մասը հայրենիքէ դուրս ցրուած է աշխարհի բոլոր կողմերը, սակայն Հ. Յ. Դաշնակցութեան առաջնորդութեամբ կը յուսայ ընկերվարութեան յաղթանակով ձեռք բերել մեր հայրենիքի վերջնական ազատագրութիւնը:

Հոգաբարձութեան ամավերջի դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս 12ին ի ներկայութեան ազգ. կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ Պ. Բ. Զիլճեանի եւ արենոյշներու ղեկավար Տիկին Մանուշ Շահմիրեանի:

Այս առթիւ մեր դպրոցի աշակերտներուն եւ Մարսէյլի, Սէն Լուի ու Վալպարէլի արենոյշներու կողմէ տեղի ունեցաւ հայրենաշունչ երգեր, արտասանութիւններ ու մանկական ներկայացումներ: Խումբ մը ծնողներ գնահատելով ուսուցիչ Պ. Ա. Մարտիրոսեանի ջանքերը ինքնահոս գրիչ մը նուիրեցին: Աճուրդին առատաձեռնօրէն մասնակցեցան Պ. Պ. Կ. Մահմուդեան, Կ. Գօզաեան, Թէրզիմկրեան եւ Շահպաղըեան ու Նաթանեան եղբայրները: Պ. Ս. Առաքելեան նուիրած էր ափսէ մ ըկարկանդակ (?) որ վիճակահանութեան դրուելով ձեռք բերուեցաւ զոհացուցիչ գումար մը:

Տարեշրջանը լրացած ըլլալով՝ ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Հոկտեմբերին: Այս առթիւ տունէ տուն պիտի բաշխուին մասնաւոր հրաւէրներ:

Հոգաբարձութեան վերջին վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը (ստանալ Պ. Աշճեանի բնակարանէն).— Թիւ 301 վերարկու մը, 430 զոյգ մը կօշիկ կանանց, 293 էրիկ մարդու զոյգ մը կօշիկ, 22 Արարատի իւղաներկ նկարը, 458 Երախայի զոյգ մը կօշիկ, 273 երախայի հագուստ մը: Հայորդի

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Աննի Նոր Սերունդի դպրոցին փակման հանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս 11ի գիշերը, տեւելով մինչեւ լոյս բացօթեայ: Բնութիւնը այդ օրը ժպտեցաւ մեզի: Օրուան նախագահը, ընկեր Դաւիթ Սրապեան պարզեց հանդէսին նպատակը:

Յաջորդաբար լսեցինք արտասանութիւններ եւ երգեր: Անունները զանց կ'առնեմ, թիւրիմացութեանց տեղի չտալու համար: Մեր ուսուցչուհին Տիկին Միլտոնեան մեր հանդէսին փայլ մը տալու համար միասին բերած էր իր շրջանէն վեց սանուհիներ, որոնք պարեցին ազգ. տարազով ջերմ ծափերու մէջ:

Օրուան բանախօսը ընկեր Ս. Միլտոնեան պարզելով Նոր սերունդի սպառնացող ահաւոր աղէտը, ձաղկեց բոլոր անոնք որ անտարբեր են մայրենի լեզուին հանդէպ եւ իրենց զաւակները չեն ուղարկեր մեր դպրոցները երկու հայերէն բառ սորվելու համար: Այսպիսի ծնողքներ ոճիր է որ կը գործեն: Յետոյ ցաւ յայտնեց որ Սէնթ Աննի փոքր գաղութը երկու դպրոց ունի, մէկը Դաշնակցական ղեկավարութեան տակ, իսկ միւսը որ Բարեգործականի հովանաւորութեամբ, 6000 ֆրանք ստանալով Միութեան սնտուկէն: Դաշնակցական տղաքը իրենց օրապահիկով կը պահեն դպրոցը: Ընկերը մաղթեց որ երկու դպրոցները միացուին:

Բանախօսութենէն վերջ յաջորդ վերամուտին համար նուէրներ եղան եւ գոյացաւ քսան հազար ֆրանք: Զաւեշտի մը ներկայացումէն վերջ սկսաւ խնջոյքը: Հայերէն երգապնակներ տրամադրած էին Տիկին Քնարիկ Ցարութիւնեան եւ Օր. Ս. Համբարձումեան, նաեւ կար բարձրախօս մը: Վտարանդի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍ, 16 Յուլիս.— Ազգ. Միութիւնը եկեղեցւոյ շինութեան համար վիճակախաղ մը սարքած էր, բազմաթիւ տոմսակներ ցրուելով ամէն տեղ, որպէսզի բարիկամներ սպառեն: Վիճակահանութիւնը պիտի կատարուէր Յունիս 27ին, ինչպէս յայտնուած էր տոմսերուն վրայ, սակայն ցարդ հազիւ մէկ Բ.ը ծախուած է: Ուստի կը խնդրուի հաղորդել թէ վիճակահանութիւնը յետաձգուած է մինչեւ եկեղեցւոյ օծման նախօրեակը, երբ կը խորհինք երգահանդէս մը եւս կազմակերպել: Վարչութիւն

— Առաջ պանիր հաց կ'ուտէր եւ միշտ ազգային խնդիրներու վրայ կը ճառէր, հիմա ամէն օր միս կ'ուտէ, եւ ազգային խնդիրներու մասին խօսողը կը ծաղրէ..:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

★

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Վերամուտ 1 Հոկտեմբերին

Մխիթարեանները իրենց վարժարաններով տուած են՝ ազգին բազմաթիւ երեւելի դէմքեր՝ քաղաքական գրական, տնտեսագիտական, առեւտրական, բժշկական եւ ճարտարապետական ճիւղերու մէջ: Այս աւանդութիւնը կը շարունակուի այսօր ալ,

Սեւրի Մխիթարեան վարժարանը Ֆրանսահայ գաղութին համար ունի անհրաժեշտ դեր մը՝ ազգապահպանման տեսակէտով: Հայ ծնողները հարկ է իրենց ուշադրութեան առարկայ դարձնեն այս պարագան, եթէ չեն ուզեր որ իրենց զաւակները կորսուին օտարութեան մէջ:

Սեւրի Մխիթարեան վարժարանը իր ազգային մթնոլորտով, իր մաքուր եւ առողջարար օդով, սնունդի ամէնէն կատարեալ խնամքով եւ ուսումնական լուրջ հսկողութեամբ՝ կուտայ լայն ապահովութիւն ծնողներուն:

Հայ մանուկները կը ստանան հոն.—

ա) Ազգային հարազատ դաստիարակութիւն:

բ) Բարոյական առողջ կրթութիւն:

գ) Կը տիրանան բաց ի հայերէնէն՝ ֆրանսերէն, անգլիերէն եւ իտալերէն լեզուներուն:

դ) Կը պատրաստուին յաջողութեամբ անցընելու իրենց Պրէվէի եւ Պաշոյի քննութիւնները՝ Ֆրանսայի պետական Ուսումնական ծրագրին համաձայն:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ

ա) Ուսումնական տարեշրջանի թոշակն է 150.000 ֆրանք, վճարելի երկու անգամով. կէսը վերամուտքին, մնացածը Մարտ ամսուն:

բ) Արձանագրութեան, ապահովագրութեան եւն.ի համար, կանխիկ վճարելիք 5000 ֆրանք:

գ) Ծնողաց կամ Խնամակալին վրայ է աշակերտին անհատականին, համազգեստին, դասագրքերուն եւ գրենական պիտոյքներուն եւ առանձնական դասերուն վերաբերեալ ծախսերը: Այս ծախսերուն համար պէտք է կանխաւ որոշ գումա[illegible] յանձնուի վարժարանին մատակարար[illegible] թեան: Հաշիւներու մանրամասնութ[illegible] ամէն եռամսեակին պիտի ներկայացուի ծնողներուն:

դ) Տեսչութիւնը չի ստանձներ իր վրայ որեւէ պատասխանատուութիւն, բոլոր այն գումարներուն համար, որոնք ուղղակի վարժարանի մատակարարութեան առաքուած չեն:

ե) Արձանագրութենէն առաջ պէտք է տեսչութեան ներկայացուին.—

1.— Դպրոցական վկայականը:

2.— Ծննդեան եւ Մկրտութեան վկայագիրները:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Կինը մինչեւ ականջները կարմրեցաւ.

— Խնդաց եւ բաներ մը ըսաւ, սակայն չհասկցայ:

— Յետոյ ի՞նչ ըրիք Օրիորդ:

— Տիկին Հապըրտի բաժնեակը գացի ասփիրին մը ուզելու:

— Տիկինը ձեզի հարցուց թէ իր եւ Բեչէթի բաժնեակին մէջտեղի դուռը կղպուա՞ծ էր թէ ոչ:

— Այո:

— Կղպուա՞ծ էր:

— Այո:

— Յետոյ ի՞նչ ըրիք:

— Յետոյ բաժնեակս վերադարձայ, ասփիրինս առի եւ պառկեցայ:

— Ժամը քանի՞ին:

— Երբ անկողին մտայ ժամը տասնըմէկին հինգ կար, լաւ կը յիշեմ որովհետեւ ամէն գիշեր լարելէ առաջ ժամացոյցիս կը նայիմ:

— Անմիջապէս քնացա՞ք:

— Ոչ, որովհետեւ գլուխս կը ցաւէր:

— Դուք վերի՞ թէ վարի անկողնին մէջ կը պառկէիք:

— Վարինին մէջ, թիւ տասը:

— Ձեր ճամբու ընկերուհին ո՞վ է:

— Երիտասարդ Անգլուհի մը: Շատ համակրելի է, Պաղտատէն կուգայ:

— Շոգեկառքը կանգ առնելէ վերջ բաժնեակէն դուրս ելա՞ւ ձեր ընկերուհին:

— Ոչ:

— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ այսքան վստահօրէն կը խօսիք:

— Կէս արթուն էի եւ եթէ վերի անկողնէն վար իջնէր, անմիջապէս պիտի լսէի:

— Դուք բնաւ դուրս ելա՞ք:

— Մինչեւ այս առաւօտ չելայ:

— Կարմիր մետաքսէ սենեկազգեստ մը ունի՞ք, Օրիորդ:

— Ոչ, իմս կապոյտ է:

— Իսկ Անգլուհիի՞ն սենեկազգեստը:

— Մանիշակագոյն է:

Փուարօ փոխեց նիւթը:

— Ինչո՞ւ կը ճամբորդէք, հարցուց:

— Արձակուրդ ունիմ եւ Լոզան կ'երթամ քոյրս տեսնելու:

— Կը հաճի՞ք ձեր քրոջ անունն ու հասցէն տալ ինծի:

— Ամենայն սիրով:

Եւ հասցէն գրելով Փուարոյի տուաւ:

— Ամերիկա գացա՞ծ էք, Օրիորդ, հարցուց Փուարօ:

— Ոչ, բայց շատ կը սիրեմ Ամերիկացիները:

— Արմսթրոնկի առեւանգումը կը յիշէ՞ք:

— Ոչ, ի՞նչ խնդիր է ատիկա:

Փուարօ պատմեց:

— Որքան չար մարդիկ կան աշխարհի վրայ, խեղճ մայրը ով գիտէ որքան տառապած է:

Շուէտացի կինը այս խօսքերը արտասանելէ վերջ մեկնեցաւ:

Մինչ այդ Փուարօ թուղթի մը վրայ կը գրէր հետեւեալը.—

9.15 շոգեկառքը Պելկրատէն կը մեկնի:

9.40 սպասաւորը Բեչէթի կուտայ քունի դեղը:

10, Մաքքուին կը բաժնուի Բեչէթէ:

10.40 Կրեթա Օլսօն կը տեսնէ Բեչէթը որ գիրք կը կարդար:

0.30 ճիւնամբրիկը կը սկսի շոգեկառքը կանգ կ'առնէ:

0.37 Բեչէթի բաժնեակին զանգակը կը հնչէ, յետոյ Բեչէթ կը պատասխանէ ֆրանսերէն «բան մը չկայ, սխալեր եմ»:

1.17 Տիկին Հապըրտ կը կարծէ թէ մարդ մը մտած է իր բաժնեակը:

Գրութիւնը վերջացնելով Փուարօ զայն տուաւ Պ. Պուքի:

— Ամէն բան արձանագրեր էք հոս, դիտել տուաւ այս վերջինը:

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ուրեմն, հարցուց Փուարօ.

— Իմ կարծիքովս ոճիրը գործուած է 1.15ին, ինչպէս ցոյց կուտան ժամացոյցին սլաքները: Այժմ ձեզի կրնամ ըսել թէ ոճրագործն ալ Իտալացի ճամբորդն է:

— Այդ որքան դիւրաւ լուծեցիք խնդիրը, ըսաւ Փուարօ ժպտելով:

— Բայց վստահ եմ թէ ան է: Գիտենք թէ Ամերիկայէն կուգայ, յետոյ դաշոյնը Իտալացիներուն զէնքն է: Հաւանաբար Իտալացին եւ Բեչէթ միասին կ'աշխատէին Շիքակոյի մէջ եւ միասին փախցուցին Տէյզի Արմսթրոնկը: Արդէն Քասէթթի ալ իտալական անուն մըն է:

— Խնդիրը ձեր կարծածին չափ պարզ չէ, ըսաւ Փուարօ, ի՞նչպէս պիտի բացատրէք անգլիացի սպասաւորին յայտարարութիւնը:

— Ո՞ր յայտարարութիւնը:

— Ըսաւ թէ Իտալացին բնաւ դուրս չէր ելած բաժնեակէն:

— Այդ մասին չէի խորհած:

— Հիմա կը տեսնէ՞ք թէ ձեր կարծածին չափ պարզ չէ եղեր այս խնդրին լուծումը ըսաւ Փուարօ:

ԳԼՈՒԽ Ե.— ՌՈՒՍ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

— Տեսնենք թէ Փիէր Միշէլ ինչ պիտի ըսէ այս կոճակին մասին, ըսաւ Փուարօ:

Պաշտօնեան ներս կանչուեցաւ:

— Միշէլ, ըսաւ Պ. Պուք, ահաւասիկ կոճակ մը որ քու համազգեստիդ վրայէն ինկած է, Ամերիկուհին իր բաժնեակին մէջ գտեր է զայն: Ի՞նչ բացատրութիւն պիտի տաս այս մասին:

Պաշտօնեան մեքենաբար ձեռքը իր բաճկոնին տարաւ, յետոյ պատասխանեց.

(Շար.)

3.— Պատուասի եւ առողջութեան վըկայագիրները :

4. Գրաւոր յայտարարութիւն մը ծընողաց կամ խնամակալին կողմէ, որով կը հաստատեն իրենց համաձայնութիւնը վարժարանին պայմաններուն :

գ) Կ'ընդունուին աշակերտներ 9 տարեկանէն սկսեալ: Կ'ընդունուին նաեւ մինչեւ 15տարեկաններ, եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն: Փարիզի եւ շրջակայքի աշակերտները պէտք են ներկայանալ Տեսչութեան՝ արձանագրութեան համար:

է) Փարիզէն եւ Փարիզի շրջակայքէն դուրս արձանագրուած աշակերտները պէտք են ունենալ խնամակալ մը Փարիզի կամ շրջակայքի մէջ:

ը) Երբ արձանագրութիւնը կատարուի, տեսչութիւնը կուտայ աշակերտին ճերմակեղէններուն վրայ նշանակուելիք թիւը:

Զգեստեղէններ.— Ընդունուած պատանին հետը բերելու է հետեւեալ զգեստեղէնները :

1 պայուսակ, 2 զոյգ կօշիկ, 1 համազգեստի սեւ կօշիկ, 1 զոյգ հողաթափ, 4 սաւան (2·50×1·50), 4 բարձի երես (0·60 ×0·50), 4 երեսսրբիչ, 1մեծ սրբիչ, 2փոքր սրբիչ բաղնիքի, 3 գիշերանոց, 6 աստեակ (թրիքօ), 2 աստի (փուլ օվէր), մութ կապոյտ կամ սրճագոյն, 6 շապիկ, 6 վարտիք, 1 մութ կապոյտ փողկապ համազգեստին համար, 8 զոյգ գուլպայ, մութ կապոյտ կամ բճագոյն, 1 սանտր, 1 հայելի, 1 ատամնավրձին, 1 գլխու խոզանակ, 1 զգեստի խոզանակ, 1 կօշիկի խոզանակ, 1 փոքր մկրատ :

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել ուղղակի տեսչութեան հասցէին՝

DIRECTION du COLLEGE
ARMENIEN SAMUEL - MOORAT
26, Rue Troyon, Sèvres (S.etO.) France
Tél: OBS. 18 - 28

յանձնախումբի պիտի մասնակցին երեք Գերմաններ եւ երեքական անդամներ՝ դաշնակից պետութիւններէն: Պիտի քըննուին 1945էն ի վեր տրուած պատիժները: Յանձնախումբերը կրնան պատիժներու մեղմացում կամ ներում առաջարկել: Վերջնական վճիռը կը մնայ իւրաքանչիւր շրջանի մարզպանին :

ԱՆԳԼԻՈ-ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւններու մասին լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ զօր. Րապըրթսըն, որ Գահիրէ կը գտնուի այժմ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ զօրավարը նոր առաջարկներ պիտի ներկայացնէ, իբրեւ հետեւանք Ուաշինկթընի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց: Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի արտաքին նախարարին հետ: Բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Յուլիս 23ի յեղաշրջումի տարեդարձէն վերջ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ խնդիրը քննելու համար երէկ նոր ժողով մը գումարուեցաւ: Օրակարգի վրայ կան երեք ծանրակշիռ եւ սփիւռքական առաջարկներ, — 1. 5000 մասնագէտներ ճարել:— 2. Ցաւելուածական օգնութիւն ստանալ Մ. Նահանգներէն:— 3. Պատասխանել Քամպոճի թագաւորին պահանջներուն :

ՎԱԼԱՆՍ.— Պ. Ա. Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Ժ. Առաքելեան, Յարութիւն եւ Բիւզանդ Առաքելեան, Այրի Տիկին Թէրզիփանոսեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Սարաֆեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Պուչաքճեան եւ զաւակները, Տիկին Գարագաշեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տիկ. Քարսաքլեան եւ զաւակները (Պրազիլիա), Տէր եւ Տիկին Ա. Սարգիսեան խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հարսին, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՇԱՀԱՆԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

մահը, (50 տարեկան) :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր չորեքշաբթի ժամը 5ին, Փրանսական եկեղեցին: Հաւաքուիլ բնակարանը՝ ռիւ տը լա Փէ :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ է սենեակ մը խոհանոցի դիւրութեամբ: Քլիշիի մէջ :

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30 :
Մասնակցողները պէտք է դիմեն
E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17·

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան :

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք): Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ: Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ :

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր :

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն ետք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի :

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ: Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի :

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզմանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿի եւ ընկերներ ԲԺ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆի եւ ՀՐԱՆՏԻ շիրիմներուն :

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ պար: Փափաքողները կրնան միասին բերել իրենց ճաշը:

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով:
Կառ Մոփառնասէն առնել երկաթուղի եւ իջնել Շաւիլ, Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն :

× Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրաւիրէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոն-Տէսին կոմիտէներու: Այս կիր., Տէսինի ծառախիտ եւ զովասուն դաշտին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն:

Լիոնի ժողովուրդի փոխադրութեանը համար, օթօքարեր վարձուած են, «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Պ. Մարտիրոս Ադամեան եւ զաւակները եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր, ազգականին ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԾԱԽՈՒ Է

Citroën 11 légère 1951
Conduite intérieure parfait état, 28.000 km
Prix 425.000, Téléphoner GOB. 05 - 63

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա - քարթեր իրենց հաշիւները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել :

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք :

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի կողմէ (Սէն Ժէռոմ): Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի 26 Յուլիս Սէն Ժիւսթ Ավընիւ Քօրօ, 117, հովասուն պարտէզին մէջ, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ուշ ատեն:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ: Խօսք կ'առնէ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

Խնամուած գեղարուեստական բաժին սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ» խումբի: Եւրոպական եւ հայկական պարեր, Թատերախօս Ալքազ: Խորոված եւ զովացուցիչ ըմպելիներ: Կարելի է ճաշը միասին բերել :

Առնել օթօպիւս 53, Թրամուէյ 1, 4, 5, 11, իջնել Սէն Ժիւստ :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար կ'ուզուի երիտասարդ (մինչեւ 50 տարեկան) զարգացած, բարեկիրթ եւ դաստիարակչական պայմաններու տեղեակ հսկիչ մը:

Ներկայանալ տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Tél. OBS. 18 - 28

× Նոյն վարժարանին համար կ'ուզուին նաեւ կին եւ այր ծառաներ :

Ներկայանալ նոյն հասցէին :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25 :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Փարիզի շրջանի մասնակցող բոլոր երիտասարդ - երիտասարդուհիներէն կը խնդրուի անպայման ներկայանալ նախապատրաստական ժողովին, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ – Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Հ. Ն. Ավինեոն. — Ստացանք ձեր ղրկած գիրքերը եւ յանձնեցինք առ որ անկ է :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հաշուակալութեան եւ մեքենագրութեան (տաքթիլօ) վարժ պաշտօնեայ մը: Դիմել՝

AGEDER (Tissus en Gros)
67, Rue de Cléry, PARIS (2e)
Tél. : CENtral 48-12

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒԼԻՍ • JEUDI 23 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7123 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2534

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎՃԻՌԸ

Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին անճիտումէն մօտ քառասուն տարի ետքը, պէտք չգտնուի՞, վերջապէս, Թուրք մը որ լման խօսի, փոխանակ ծամծմելու կամ դէպքերը վերիվայր շրջելու :

Մինչդեռ Շիւքրիները ի զուր կը փորձեն մոլորեցնել հանրային կարծիքը, ահաւոր իրականութեան մէկ մասը խոստովանելով եւ մնացեալը խեղաթիւրելով :

Իթթիհատի ընդհ. քարտուղարը լաւագոյն ծառայութիւնը մատուցած կ'ըլլար բուն իսկ Թուրք ժողովուրդին, եթէ պարկեշտօրէն մէջտեղ հանէր ընդհ. կեդրոնին որոշումները :

Եթէ Ճէմալ փաշա կարգ մը «բարեփոխումներ» կատարեց, պատճառը այն է որ այլեւս ընելիք չէր մնացած :

«Արեւելեան նահանգներէն» բեկորներ միայն հասած էին Սուրիա, մեծ մասով կիներ եւ մանուկներ :

Թերեւս ինքն ալ բաներ մը զգաց գարհուրելի աղէտին առջեւ, երբ կ'ըսէր Կիլիկիոյ ծերունի կաթողիկոսին .

— Եթէ գիտնաք թէ ինչե՛ր կատարուած են վերը՝ արեւելեան նահանգներուն մէջ, երախտապարտ կ'ըլլաք ինծի :

Կարելի էր յիշել, նաեւ, Ահմէտ Րիզան :

Օսմ. Ծերակոյտին հանգուցեալ նախագահը մասնաւոր համակրանք մը չունէր Հայերու հանդէպ : Նոյնիսկ Ջարդի սպառնալիքներ կ'ընէր առիթով մը :

Եւ սակայն, այս իթթիհատականն անգամ ըմբոստացած էր Հայաջինջ Սարսափներուն դէմ, երբ կը յայտարարէր, ծերակոյտին բեմէն .

— Այսպիսի դէպք ոչ աշխարհի, ոչ իսկ Օսմ. պատմութեան մէջ տեսնուած է :

Իթթիհատի ընդհ. քարտուղարը չփոթութիւն մը եւս կը ստեղծէ իր խոստովանութեանց մէջ :

Կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ միայն «Անատոլուի» կամ «Արեւելեան նահանգներու» Հայերն էին որ աքսորուեցան եւ կոտորուեցան :

Մինչդեռ, անճիտումը ծրագրուած էր ամբողջ Թուրքիոյ հայութեան համար : Եւ գործադրուեցաւ Թրակիայէն մինչեւ Կովկասի սահմանագլուխը : Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Միջերկրական :

Բացառութիւն կազմեցին Պոլիսն ու Իզմիրը, եւ փոքր շրջան մը, Քէօթահեա, որուն կառավարիչը, Ֆայիք պէյ, արիաբար ընդդիմացած էր արիւնազանգ դաւադրութեան :

Օսմ. Սահմանադրութեան մեղրալուսինէն վերջ, Իթթիհատի վարիչները եւ բիչ հոսանքներ յաճախ կը մեղադրէին Սուլթան Մէհմետը թէ առանձնաշնորհներ տուած էր ոչ-իսլամ փոքրամասնութեանց, փոխանակ զանոնք ձուլելու կամ կոտորելու :

Դէպքէ դէպք, անոնք բացորոշապէս կը մատնէին իրենց դիտումները :

Ծանօթ իթթիհատական մը, Խալիլ պէյ նախարար եւ նախագահ Ծերակոյտի, որ Գ. Զօհրապի տունը ապաստանած էր Մարտ 31ին, կը խոստովանէր Զաւէն պատրիարքին թէ «այլուր փոխադրութեան» ծրագիր մը կար դեռ 1911ին, Պալքանեան պատերազմին առեն :

Պարզապէս առիթի կը սպասէին որ չուցաշաւ,— Ընդհ. պատերազմ, երբ աշխարհ բռնկած էր եւ հայասէր դաշնակիցները զոհացան սնամէջ ազդարարութիւն մը ուղղելով :

Թուրքիոյ Հայերուն բնաջնջումը շատոնց վճռուած եւ մշակուած էր Իթթիհատի ընդհ. կեդրոնին կողմէ :

Եւ գործադրուեցաւ անոր ստեղծած գաղտնի կազմակերպութեան (Թէշքիլաթը Մահսուսէ), կառավարութեան եւ զինուորական իշխանութեան միջոցաւ : Պետութեան բոլոր ուժերով եւ Թուրք ժողովուրդին լռին, կամաւոր մեղսակցութեամբ :

Մնացեալը հէքեաթ է : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼ. ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ՊՈԼՍՈՅ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

★

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԲՈՂՈՔԱԳԻՐ ՄԸ ՈՒՂՂԵՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Խ. Միութեան արտաքին գործերու նախարարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Թուրքիոյ, իմացած ըլլալով որ յառաջիկայ եօթը օրերու միջոցին անգլիական եւ ամերիկեան մարտանաւեր պիտի այցելեն Պոլսոյ ջուրերը :

Բողոքագիրը կ'ըսէ թէ այս այցելութիւնը «տեսակ մը զինուորական ցոյց է» : Եւ լրացուցիչ տեղեկութիւններ կը պահանջէ Թուրքիայէն :

Բողոքագիրը Մոսկուայի Թուրք դեսպանին յանձնուեցաւ Խ. Միութեան արտաքին նախարարի օգնականին՝ Պ. Զորինի կողմէ : Ահաւասիկ բովանդակութիւնը .

— «Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը տեղեկացուց Անգարայի խորհրդային դեսպանատան թէ Յուլիս 22-29ին Պոլսոյ նաւահանգիստը պիտի այցելեն Մ. Նահանգներու տասը մարտանաւեր,— երկու յածանաւ, երեք թորփիլահալած են.:

«Դարձեալ Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը տեղեկացուց խորհրդային դեսպանատան թէ Յուլիս 27էն Օգոստ. 3 Պոլսոյ նաւահանգիստը պիտի այցելեն 22 անգլիական մարտանաւեր, — երեք յածանաւ, չորս թորփիլահալած, վեց ականահաւաք են.:

«Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան հաղորդած այս տեղեկութեան հետ, կարելի չէ անտեսել սա իրողութիւնը թէ վերջերս աւելի յաճախադէպ է դարձած օտար մարտանաւերու մուտքը Սեւ Ծովու նաւահանգիստներուն մէջ, եւ թէ տասը ամերիկեան եւ 22 անգլիական մարտանաւերու վերոյիշեալ այցելութիւնը կրնայ տեսակ մը զինուորական ցոյց նկատուիլ : Այս պարագաներուն մէջ, խորհրդային կառավարութիւնը կը յուսայ յաւելուածական տեղեկութիւններ ստանալ Թրքական կառավարութենէն» :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Մոսկուայի Թուրք դեսպանը խոստացաւ իր կառավարութեան հաղորդել այս ծանուցագիրը :

Անգարայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ հիմնաւոր չեն նկատեր Խ. Միութեան բողոքը : Այս առթիւ դիտել կու տան թէ Մոսկուայի ծանուցագիրը չի յիշեր երեք հնդկական մարտանաւերու Պոլիս այցելութիւնը, որ տեղի պիտի ունենայ այս շաբթու :

ԶԱՐՄԱՆՔ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ «անհեթեթ» կը գտնեն Խ. Միութեան բողոքը, դիտել տալով թէ ընթացիկ սովորութիւն է մարտանաւերու այցելութիւնը եւ ոչ թէ ուղղուած ուրիշ երկիրներու դէմ : Կ'աւելցնեն թէ Մոնթրէօյի պայմանագիրը չարգիլեր այս կարգի այցելութիւնները որոնք պարբերաբար կը կատարուին առանց բողոք յարուցանելու Խ. Միութեան կողմէ : Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, Խ. Միութիւնը չէ հրաժարած Նեղուցներու մասին ունեցած պահանջներէն, հակառակ իր խաղաղասիրական ձեռնարկներուն :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը իր շաբաթական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները երբեք մտքէ չեն անցըներ զինուորական ցոյց մը կատարել Խ. Միութեան դէմ, մարտանաւեր ղրկելով Պոլիս : Ծովային նախարարութիւնն ալ կը յայտարարէ թէ անսովոր բան մը չէ ծրագրուած այցելութիւնը, քանի որ այդ մարտանաւերը մաս կը կազմեն Ատլանտեանի կազմակերպութեան եւ արդէն այսպիսի այցելութիւններ կատարած են վերջին երեք չորս տարիներու ընթացքին : Եւ կը յիշեցնեն թէ մարտանաւերուն թիւը այս տարի գրեթէ նոյնն է ինչ որ նախընթաց տարիներուն :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ անգլ. 22 մարտանաւերուն հրամանատար նշանակուած է լորտ Մաունթպէթըն : Ամերիկեան մարտանաւերը Պոլսոյ ջուրերը պիտի մնան հինգ օր : Անգլիական մարտանաւերը «պարզապէս իրենց տարեկան շրջանը կը կատարեն Միջերկրականի մէջ» : Պիտի այցելեն նաեւ Աթէնք եւ ուրիշ նաւահանգիստներ :

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑ ՄԸ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

★

50.000 ՀՈԳԻ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷՆ ՎՏԱՐԵԼ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ

Յուլիս 21ին բուռն ցոյց մը տեղի ունեցաւ Թեհրանի մէջ, խորհրդարանին առջեւ, համայնավարական նշանախօսքերով : Ցուցարարները կը պահանջէին վտարել ամերիկացի զինուորական խորհրդականները, աւելի սերտ կապեր հաստատել Խ. Միութեան հետ եւ լուծել խորհրդարանը :

Նոյն օրը, առտուն, ուրիշ ցոյց մը սարքուած էր Տոքթ. Մոսատեղի կուսակիցներուն կողմէ : Բազմաթիւ զինուորներ եւ ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան, գնդացիրներով եւ հրասայլերով : Առտուան ցոյցին կը մասնակցէին 15–20 հազար հոգի : Երկու ցոյցերն ալ սարքուած էին 1952 Յուլիս 21ի տարեդարձին առթիւ, երբ Տոքթ. Մոսատեղ յաջողեցաւ գրաւել իշխանութիւնը, տապալելով Ղաւամ Սալթանէի եօրեայ կառավարութիւնը :

Համայնավարները եւ իրենց ուղեկիցները խորհրդարանին հրապարակը խուժեցին կէս օրէն ետք եւ թափօր մը կազմեցին դրօշներով եւ նշանատախտակներով որոնց վրայ արձանագրուած էին հետեւեալ խօսքերը.

— Հեռացէ՛ք, ամերիկեան լրտեսներ.— Փակեցէք Զօրբորդ4էտի լրտեսական ցանցը. (կ'ակնարկէ յետամնաց երկիրներու օգնութեան ամերիկեան գրասենեակին) :

Սուինաւոր զինուորներու շղթայ մը կը պաշտպանէր խորհրդարանը, որուն դուներէն հազիւ տասը ոտք հեռու էր ամբոխը : Այս առթիւ կրակոտ ճառեր խօսուեցան եւ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ, վերոյիշեալ պահանջներով : Ցոյցը տեւեց աւելի քան մէկ ժամ, հրակէզ արեւին տակ :

Թուտէ (համայնավար) կուսակցութիւնը թէեւ դոհ չէ Տոքթ. Մոսատեղէն, բայց կ'աջակցի անոր, Շահին իրաւասութիւնները կրճատելու եւ խորհրդարանը լուծելու համար :

Առտուան ցոյցին մէջ, որ կազմուած էր ազգ. ճակատին կողմէ, ճառախօսները կը պահանջէին յիշել Յուլիս 21ի նահատակները եւ ուժ տալ վարչապետին : Նախընթաց իրիկունը Տոքթ. Մոսատեղ ճառ մը խօսեցաւ հեծկլտալով, յետոյ նուաղեցաւ : Ճառին մէջ կ'ըսէր թէ «այս տարի եւս պիտի յաղթենք, ինչպէս այն հերոսները որոնք խորտակեցին օտար աշխարհակալներու դաւերը» : Որեւէ դէպք չպատահեցաւ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դատական նոր նախարարը, Տիկին Հիլտէ, ազդարարեց թէ պիտի կրճատուի գործադուլի իրաւունքը, իբրեւ հետեւանք Յունիս 17ի դէպքերուն : Կ'ըսուի թէ նստուկ գործադուլը ցարդ կը շարունակուի կարգ մը մեծ գործարաններու մէջ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ

Որ եւ է հանդէսի ենկարագրութեան ատեն, մեր թղթակիցները պէտք է ենկատի ունենան հետեւեալ տասնաբանեան. —

1. Գրել կարելի եղածին չափ ամփոփ :

2. Զգուշանալ կրկնութիւններէ եւ սովորական ձեւակերպութիւններէ որոնք իբարու կը նմանին ամէն տեղ :

3. Տեղական պահանջներուն գոհացում տուած ատեն, զանազանել անհրաժեշտն ու երկրորդականը :

4. Ուշադրութեամբ հետեւիլ կատարուած սրբագրութեանց, աւելորդ յոգնութիւն չպատճառելու համար խմբագրութեան :

5. Խտացնել ճառերը, արձանագրելով միայն այն կէտերը որոնք ուղղակի կապ ունին տօնակատարութեան հետ կամ նորութիւն մը կը պարունակեն :

6. Անհրաժեշտ չէ Ջրհեղեղէն կամ Հայկ ու Բելէն սկսիլ, ենկարագրելու համար տարեդարձի մը տօնակատարութիւնը :

7. Ձեռագիրը թուղթին յանձնած ատեն, միշտ յիշել թէ խմբագիրը պարտաւոր չէ հանելուկ լուծելու, բեւեռագիրներ կամ խառնիխուռն տողեր կարդալու համար :

8. Ժամանակին ղրկել թղթակցութիւնները :

9. Հանդէսներու կազմակերպիչները պարտաւոր են թղթակիցն ալ նարել, ինչպէս շաքարներ առաջ բանախօս, երգիչ կամ արտասանող կը գտնեն :

10. Հետեւիլ թերթին ուղղութեան եւ լեզուին :

Միջանկեալ ըսեմ թէ յաճախ շատ աւելի երկար կը տեւէ թղթակցութեան մը սրբագրութիւնը քան յօդուածի մը խմբբագրութիւնը :

Սիրելի թղթակիցներ, այս տասնաբանեան գրի առած ատեն, գիտեմ ձեր անհատական եւ ընտանեկան պարագաները : Ձեր հոգերն ու յոգնութիւնները :

Գիտեմ թէ զոհողութիւն մըն է որ կը կատարէք, ինքնաբերաբար :

Բայց, մի մոռնաք որ *Յառաջը* դպրոց մըն է շատերուն համար : Առաջին օրէն ի վեր :

Արդ, որեւէ դպրոց դասարաններէ կը բաղկանայ :

Տարրական պայման է դասարան փոխել տարուէ տարի : Շրջանէ շրջան :

Սեւ աշխատանք է լրագրական թղթակցութիւնը :

Եւ սակայն, քանինե՛ր գրող դարձան, շնորհիւ այդ աշխատանքին : Սերտելով, մշակելով, զարգանալով :

Միջազգային մամուլին մէջ գրական դէմքեր կան որոնք թղթակցութիւն գրելով հասունցան : ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱՅԷՆ զինուորական պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ Մ. Նահանգները, ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար : Ամերիկա պիտի օգնէ որպէսզի Եուկոսլաւիա ռազմագիտական դեր մը կատարէ Պալքաններու մէջ : Այս առթիւ հաւաստիքներ տուած է Իտալիոյ թէ Թրիէսթէի խնդրով պիտի չզբաղին : Պատուիրակութիւնը պիտի այցելէ նաեւ Անգլիա եւ Ֆրանսա :

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐՈՒ պաշտօնեաները կը սպառնան ընդհ. գործադուլ յայտարարել, առանց պայմանաժամ որոշելու :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ մէջ, Լանկսոնի դիրքին դէմ կատարուած յանդուգն յարձակման մասնակցած են 12000 Ֆրանսացի զինուորներ : Դահլիճը երէկ նորէն բացառիկ նիստ մը գումարեց, ելք մը գտնելու համար : Մասնագէտներ անհրաժեշտ կը գտնեն 15–20.000 նոր զինուորներու առաքումը : Արդ, եթէ այս զինուորները մայր

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՇՈՒԷՏԷՆ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԿԱԶՄԸ

ՍԹՈՔՀՈԼՄ, 19 Յուլիս.— Ընկերվարական Միջազգայինի երրորդ համագումարը, որ բացուած էր Յուլիս 15ի չորեքշաբթի առտուն, իր աշխատանքները վերջացուց Յուլիս 18ի կէսօրին:

Ընդամէնը վեց նիստ բաւական եղաւ՝ զեկուցումները լսելու, օրակարգի հարցերը քննելու եւ բանաձեւերը քուէարկելու համար:

Այսպէս են եւրոպական համագումարները: Ամէն ինչ նախապէս պատրաստուած է եւ պատգամաւորները ժամավաճառ չեն ըլլար ամուլ վիճաբանութիւններով:

Շուէտական Խորհրդարանի հոյակապ շէնքին առջեւի ընդարձակ բակին երկու կողմերը բարձր սիւներու վրայ կը ծածանին համագումարին մասնակցող մեծ երկիրներու դրօշակներ:

Մուտքի սանդուղին վրայ չորս լեզուներով բարի գալուստի խօսքեր կ'ողջունեն պատգամաւորները:

Խորհրդարանի բեմին կեդրոնը ընկերվարութեան խորհրդանիշ կարմիր դրօշակներ տրցակ կազմած են, իսկ երկու կողմերը Ֆրանսերէն եւ գերմաներէն լեզուով « Ընկերվարական Միջազգային » վերտառութիւնը կրող երկու հսկայ դրօշակներ պահակ կեցած են: Գերմանականը նոյն այն դրօշակն է, որ 1951 Յուլիս 1ին Ֆրանքֆորթի առաջին համագումարին մէջ հանդիսաւոր կերպով բեմ հանուած էր, երբ պաշտօնապէս կը յայտարարուէր « Ընկերվարական Միջազգային»ի վերակազմութիւնը:

Պատգամաւորներ եկած էին մօտաւոր եւ հեռաւոր բոլոր երկիրներէն: Արդէն սովոր էինք տեսնելու Եւրոպայի պատգամաւորները, մեծ մասամբ ծանօթ դէմքեր, որոնք կը մասնակցին Միջազգայինի բոլոր համագումարներուն:

Անգլիան ներկայ է առաջին գիծերուն վրայ, վեց պատգամաւորներով, որոնք կ'առաջնորդէ Մորկըն Ֆիլիփս, Միջազգայինի Դիւանին նախագահը եւ աշխատաւորական կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարը, միշտ երիտասարդ, առոյգ եւ դիւրահաղորդ:

Ֆրանսական պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ ութ ծանօթ դէմքերէ, գլխաւորութեամբ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Կի Մոլէի, որ միաժամանակ փոխ-նախագահն է Միջազգայինի Դիւանին: Իրեն հետ են մեր լաւ բարեկամը Երեսփոխան Էտուար Տէփրէօ, Քրիսթիան Փինօ, Ալպէր Կազիէ, բոլորն ալ նախկին նախարարներ, Մարսօ Փիվէր, Ժորժ Պրիւթէլ, Անտրէ Պիտէ եւ Ռոպէր Փոնթիյեօն:

Գերմանական պատուիրակութիւնը, նոյնպէս ութ հոգի, իր մէջ ունի Սոց. Դեմոկրատ կուսակցութեան նախագահ Էրիխ Օլլընհաուըրը, որ նոյնպէս Միջազգայինի դիւանին փոխ-նախագահն է: Իրեն հետ են Քարլօ Շմիտ, Տիկին Հէրթա Կոթհէլֆ եւ ուրիշներ, ինչպէս նաեւ Վիլլի Այխլըր, որ ճանչցած է վաղամեռիկ գրագիտուհի Տիկին Հայաստան Գէորգեան-Վինքլէրը:

Պելճիքայի պատուիրակութեան գլուխը կը գտնուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաղեմի բարեկամ եւ երկրորդ Միջազգայինի նախագահ վեթերան Քամիյլ Հիւիսմանս, որ հակառակ իր 82 տարիներուն, շատ առոյգ է եւ վերջին ծայր աշխատող: Բանաձեւեր խմբագրեց եւ բազմաթիւ ճառեր արտասանեց: Իրեն հետ է. Վիքթոր Լարոք՝ Պրիւքսէլի «Փէօփլ»ի խմբագրապետը եւ անդամ Միջազգայինի դիւանին, որ նոյնպէս կարեւոր դեր կատարեց համագումարին մէջ:

Իտալական պատուիրակութեան անդամներն են՝ Ալպէրթօ Սիմոնինի, Մարիօ Զակարի, Տիկին Անճելիքա Պալապանօֆ եւ Փաոլօ Թրէվէս:

Եւրոպական ազգերէն կարեւոր պատգամաւորութիւններ ղրկած էին նաեւ Աւստրիա, Զուիցերիա, Հոլանտա, Տանիմարքա, Ֆինլանտիա, Նորվեկիա, Թրիէսթէ, Սաար եւ Իսլանտա: Հրէական Միջազգային Պունտը նոյնպէս ներկայ էր: Իսկ հիւրընկալ շուէտական սոց. դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը ներկայանար 12 պատգամաւորներով, որոնց գլուխը կը գտնուէր Շուէտի այժմու վարչապետ Թակէ Էրլանտըր, վերջին ծայր համակրելի մտաւորական մը, որ ջանք չէր խնայած Միջազգայինի պատգամաւորները արժանավայել կերպով հիւրասիրելու համար:

« Տարագիր » կոչուած ընկերվարական կուսակցութիւնները, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս իրենց պատգամաւորներով կը մասնակցէին համագումարին: Ասոնք են՝ բացի Հ. Յ. Դաշնակցութենէն, Սպանիոյ, Լեհաստանի, Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Էսթոնիոյ, Լաթվիայի, Լիթուանիոյ եւ Ուկրայինայի ընկերվարական կուսակցութիւնները:

Այս անգամ բացի այս եւրոպական կազմակերպութիւններէն՝ համագումարին մէջ ներկայացուցիչներ ունէին Իսրայէլ (Մափայ եւ Հիսթատրութ կուսակցութիւնները), Ճափոն (սոց. դեմ. կուսակցութեան աջ եւ ձախ թեւերը ընդամէնը տասը պատգամաւորներով), Մալայա, Միացեալ Նահանգները (ընկերվ. կուս. նախագահ Նորման Թոմաս եւ Սոց. Դեմոկրատ Դաշնակցութեան նախագահ Օկիւսթ Քլէսըն), Արժանթինի տարագիր ընկերվարական կուսակցութիւնը եւ Ուրուկուէյ:

Համագումարին ներկայ էր նաեւ «Ասիական Ընկերվարական Խորհրդաժողով»ին կողմէ «եղբայրական պատուիրակութիւն» մը, որուն մաս կը կազմէին՝ Ու Թուն Ուին՝ Պիրմանիոյ տեղեկատուութեանց նախարարը: Վիժոնոյ (Ինդոնիզիայէ)՝ ընդհ. քարտուղար Ասիական ընկերվարական խորհրդաժողովին, Արբէժ Պնասին՝ քարտուղար Հնդկաստանի Փրաճա ընկերվարական կուսակցութեան: Իսկ վերջին պահուն հասաւ նաեւ Մոհամմէտ Եուսուֆ Խան՝ Փաքիստանի ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը:

Ասիացի պատգամաւորներէն ոմանց կ'ընկերանային իրենց կիները՝ ազգային տարազով: Ինդոնեզիոյ պատգամաւորը սեւ «փափախ» մը դրած էր գլուխը: Համագումարը իսկապէս՝ որ «Միջազգային» էր: »Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան» մէջ է միայն, որ այսքան այլազան երկիրներու պատգամաւորներ քով քովի կը նստին:

Բուն Համագումարի բացումէն առաջ «Միջազգային»ի կապակցութեամբ ուրիշ ժողովներ տեղի ունեցած էին Յուլիս 11էն սկսեալ, ինչպէս ընկերվարական Կիներու միջազգային համագումարը: «Հարաւարեւելեան Եւրոպայի» ընկերվարական կուսակցութեանց խորհրդաժողովը եւն.:

Յուլիս 14ին տեղի ունեցաւ Միջազգայինի «Խորհուրդ»ի ժողովը, որուն ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Հ. Յ. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ 60-ՐԴ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

ՊՈՍԹԸՆ.— Յունիս 27ին «Հայրենիք»ի սրահին մէջ կատարուեցաւ պաշտօնական բացումը, Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի շրջանին 60րդ պատգամաւորական ժողովին: Պատգամաւորներու եւ ունկնդիրներու բազմութիւն մը ներկայ էր կանուխէն, »Հայրենիք»ի մէջ ստեղծելով ընկերական մտերմութեան ու խանդավառութեան այն բացառիկ մթնոլորտը, որ յատուկ է մեր պատգմ. ժողովներուն:

Ընկեր Տոքթ. Լ. Տաղեանի կամքէ անկախ բացակայութեան պատճառով, հաւաքոյթին ատենապետեց ընկեր Յ. Տէր Յովհաննէսեան, որ բացումը կատարեց պատշաճօրէն: »Մեր Հայրենիք»ը յոտնկայս երգուելէ վերջ ներկաներու կողմէ, ընկեր Տէր Յովհաննէսեան խօսեցաւ ամփոփ կերպով եւ պարզեց Հ.Յ.Դաշնակցութեան մշակութային, քաղաքական աշխատանքները ու մանաւանդ Սփիւռքի հայապահպանման պարտականութիւնը: Մեր կուսակցութիւնը գիտէ ֆետայիներ տալ, կռուի համար, յանուն մեր ժողովուրդին եւ հայրենիքի ազատագրութեան: Ու նաեւ մեր ժողովուրդին մէկ մասը, Հ. Յ. Դ. ղեկավարութեան տակ, միշտ պատրաստ է զոհողութեան, ազգանուէր գործերու համար:

Յաջորդաբար ուղերձներ ըրին ընկեր պատգամաւորներ Գր. Պէնէեան (Քալիֆորնիա), որ յիշեց նոր սերունդին հայեցի կրթութեան կարեւորութիւնը, ընկեր Ա. Խանտիկեան որ սրամիտ նկարագրութիւններով քանի մը տեղեկութիւններ տուաւ Քալիֆորնիոյ հայ կեանքէն, ընկ. Գ. Էթեէմէզեան (Տիթրոյիթ) որ յարգանքով յիշատակեց Հ. Յ. Դ. նահատակները, ընկեր Ե. Քամառ (Տիտրոյիթ) շեշտեց վճռական Ուխտը, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատասխանն է, բոլոր բռնակալութեանց:

Ընկեր Ե. Խըյմէթեան (Ն. Ե.) եւ ընկեր Ե. Մելիքեան (Ֆիլատելֆիա) ողջունեցին պատգմ. ժողովը ընկերական ջերմ խօսքերով:

Քանատայի պատգամաւոր ընկեր Յ. Մուրատեան ողջոյնի խօսքով՝ յատկապէս մեր նոր սերունդին թելադրեց հայ արժէքները ճանչցնելու ջանալ օտարներուն: Խօսեցաւ նաեւ ընկեր Ռ. Դարբինեանի Քանատա այցի մասին, որ այնքան նպաստաւոր տպաւորութիւն ձգած է՝ հայ եւ օտար շրջանակներու մօտ:

Ընկեր Վ. Աճէմեան համառօտակի ներկայացուց քաղաքական աշխարհը, ուր ազատական եւ բռնութեան ուժերը կը բախին: Ըսաւ թէ այս ժողովին աշխատանքներուն բախտը որոշ չափով մը կապուած է նաեւ հեռաւոր Փանմունժոմի բանակցութեանց, որոնց յարած են ազատութեան կողմնակից ազգերու ակնարկները: Մեծ անակնկալ մըն էր, որ խորհրդային բռնակալութիւնը կը խոստովանէր թէ սխալներ գործած է Գերմանիոյ արեւելեան շրջանին մէջ: Այս խոստովանութեան յաջորդեց սակայն բանուորներու ըմբոստութիւնը: Թէ խորհրդային խոստովանութիւնը եւ թէ աշխատաւորական ըմբոստութիւնը կը վկայեն, որ խորհրդային երկիրը դրախտ մը չէ, ինչպէս ցարդ կը յայտարարէին կարմիրները: Այդպիսի ընդվզումներ կոչուած են բանալու ճեղք մը խորհրդային իշխանութեանց առջեւ, ճեղք մը, որ հետզհետէ խորանալով պիտի խորտակէ կարմիր բռնակալութիւնը: Մենք եւս կը ձգտինք այդ ծանր բռնակալութեան տապալման, եւ հայ ժողովուրդը կը պահանջէ իր ազատ հայրենիքը, Հ. Յ. Դ. առաջնորդութեամբ:

Ընկեր Ճ. Թաշճեան կարդաց Հ. Ե. Դաշնակցութեան 20րդ պատգմ. ժողովին (Քլիվլէնտ) ղրկած ողջոյնի հեռագիրները: Մեր երիտասարդները խանդավառ տողերով իրենց համակրանքը կը յայտնէին իրենց երէցներուն, վստահեցնելով թէ հաւատարմօրէն պիտի շարունակեն հետապնդել հայրենիքի ազատագրութիւնը, նաեւ ջանք պիտի թափեն տարածելու իրենց մէջ, մեր մայրենի լեզուն:

Հ. Օ. Մ. Կեդր. Վարչութեան կողմէ ուղերձ մը ըրաւ ընկերուհի Գ. Կանայեան: Վերյիշելով Հ. Յ. Դ. անցեալ օրերու պատգ. ժողովները Երկրին մէջ, ըսաւ թէ այդ ժողովներուն ընթացքին կը բաբախէր հայ ժողովուրդին սիրտը, բազկերակը, եւ զգալի էր ամէնուն: Նոյնիսկ Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ, այդ ժողովները նոյն զգացումն ու հետաքրքրութիւնը կը կրեն, որովհետեւ Հ.Յ.Դ. հաւաքական ժողովրդական կուսակցութիւն մըն է, ու հայութիւնը ապաւինած է անոր, իր բաղձանքներուն իրականացման համար: Մաղթեց որ պատգմ. ժողովը օգտակար ըլլայ՝ Հ. Յ. Դ. առաջնորդութիւնը զօրացնելով ժողովուրդին մէջ:

Վերջին խօսողն էր ընկեր Ռուբէն Դարբինեան որ իր ճառին մէջ երեք շրջաններու բաժնեց Հ. Յ. Դ. վերջին երեսուն տարիներու կեանքը, Ամերիկայի մէջ: 1920էն վերջ —ըսաւ— յուսախաբութեան վաղանցուկ շրջան մըն էր, որուն ընթացքին տկար նկարագիրներ հեռացան մեզմէ: Հայ ժողովուրդը սակայն գիտակցեցաւ, թէ հայրենիքի մէջ ստեղծուած կացութեան համար Հ. Յ. Դ. ոչ մէկ պատասխանատուութիւն ունէր, եւ կատարած էր լրիւ՝ իր պարտականութիւնը: Հետզհետէ մեր շարքերը սկսան աւելի սեղմուիլ, ու զօրանալ, այնպէս որ մեր հակառակորդները տկարացած, կը փնտռէին մեր գործակցութիւնը, նոյնիսկ Ռամկավարները. մէկդի կը մնար համայնավարներու արհամարհելի թիւ մը: Այս կացութիւնը տեւեց մինչեւ 1933, երբ շարք մը կարեւոր դէպքեր տեղի ունեցան, որոնցմէ գլխաւորն էր այս երկրին կողմէ ճանաչումը խորհրդային իշխանութեան:

Դիւանագիտական այս քայլը մեծ առաւելութիւններ ընծայեց Խ. Միութեան, զօրացնելով իր դիրքը արտաքին աշխարհին մէջ, ու թափանցելով այս երկրէն ներս, հաստատելով նաեւ իր գործակալները, որոնցմէ մինչեւ այսօր իսկ բոլորովին չէ փրկուած Ամերիկան: Հիմնական փոփոխութիւն մըն էր այս, որ կը զօրացնէր նաեւ հայ համայնավարներն ու կը քաջալերէր սովետասէր՝ մինչ այդ տկար տարրերը: Այս վեր-ոչ-Դաշնակցական տարրերը, Դաշնակջինները, հաւաքաբար սկսան Դաշնակցութեան դէմ պայքարիլ, քաջալերուած համայնավար գործակալներէն, անոնք յաջողեցան նոյնիսկ մեր Եկեղեցին պառակտել՝ գործիք դարձնելով կրօնը՝ իրենց քաղաքական չարաշահութեանց, Զրպարտեցին Դաշնակցութիւնը, նոյնիսկ մեր երիտասարդները, երբ Նացի, օգտագործեցին Ներդաղը, Հայկ. Դատը, եւ ամէն ջանք թափեցին մեր կազմակերպութիւնը կասկածի ենթարկելու:

Այս ծանր շրջանը վերջացաւ միայն 1947ին, երբ յայտնի եղաւ ազատական աշխարհին եւ խորհրդային բռնակալութեան միջեւ անխուսափելի թշնամութիւնը: Ազատ աշխարհը սկսած էր արթննալ ու ինքնապաշտպանութեան դիմել. հետզհետէ տարուէ տարի զարգացաւ այս մթնոլորտը, դառնալով նաեւ ի նպաստ մեզի, ինչպէս երբեք չէր եղած վերջին քանի տարիներուն:

Մեր հակառակորդները սակայն յուսահատած չեն, ու կը շարունակեն իրենց գրպարտութիւնները, ամէն կերպով մոլորեցնելու եւ խաբելու ամերիկեան իշխանութիւնները, մեզ մատնանշելով նաեւ իբր բոլշեւիկներու նման տարր մը: Սակայն կայ գրաւոր արձանագրութիւնը իրենց անցեալին, զոր կարելի չէ հերքել, եւ որ կը խօսի իրենց սովետասիրական համոզումներու եւ քարոզչութեան մասին:

Մեր դիրքը նպաստաւոր է որեւէ ժամանակէ աւելի, ու մենք կը գտնուինք ճիշդ կողմին՝ ազատութեան ճակատին մէջ: Մեզի հետ են բռնակալութեան դէմ պայքարող ազգերը, եւ պէտք է պատշաճ աշխոյժով գործենք, հայութեան իրաւունքներուն համար: Պէտք է փրկենք նաեւ մեր Եկեղեցին խորհրդային օտար քարոզչութեան գործիք դառնալէ, մերկացնելով սովետական գործակալները:

Մեր ժողովուրդին չէզոք զանգուածին պէտք է բացատրենք վտանգը, որովհետեւ մեր հակառակորդները դեռ կը շահագործեն շատերու միամտութիւնն ու անգիտութիւնը:

Ընկեր Ռ. Դարբինեան կոչ ուղղեց նաեւ զօրացնելու մեր շարքերը, յատկապէս գործի մղելով երիտասարդները, որոնք այնքան հաւատք ունին մեր Դատին հանդէպ, եւ լաւ պատրաստուած են: Կուռ ճակատ մը, այս երկրի մեր զաղութին բարոյական եւ նիւթական ուժերով կազմուած, պիտի օժանդակէ մեծապէս՝ հայութեան գոյութեան եւ արդար իրաւունքներուն պաշտպանութեան: (Ծափեր):

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

★

Յուլիս հինգին «Էքօլ Նորմալ տը Միւզիք»ի սրահին մէջ շատ մեծ յաջողութեամբ տեղի ունեցաւ տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Օր. Էպրու Սիրաքեանի աշակերտներուն տարեվերջի ունկնդրութիւնը: «Ժիւրի»ին կը նախագահէր Վիքթոր Ժիլ, հանրածանօթ երաժշտական քննադատը:

Կը մասնակցէին բազմաթիւ աշակերտներ որոնցմէ շատերը ստացած են զանազան մրցանակներ:

Երկրորդ դասարանէն Ալին Զատրըճեանց, հազիւ 9 ամիս աշակերտած Օր. Սիրաքեանի, ստացաւ Բ. մրցանակ: Իսկ Մոնիք Մաթիկեան (նոյն դասարանէն) Ա. մրցանակ: Երկուքն ալ այս տարի Լէօփոլտ Պելանի մրցումին մասնակցած եւ ընդունուած են, առաջինը քաջալեր եւ երկրորդը «լաւ» յիշատակութեամբ:

Բարձրագոյն դասընթացքէն Աննի Գէորգեան, տասներկու տարեկան, փոքրիկ դաշնակահարուհին, որ այս տարի առաջին մրցանակ ստացած էր ԼէօփոլտՊելանի մրցումին մէջ, այստեղ ալ արժանացաւ Ա. մրցանակի:

Բարձրագոյն դասարանի աշակերտներէն Լիլի Խըրէնեան եւ երկու Ֆրանսացիներ նուագեցին բացառիկ յաջողութեամբ եւ երեքն ալ ստացան Ա. մրցանակ:

Օր. Սիրաքեանի օտար աշակերտները եւս շահեցան զանազան մրցանակներ: Ցայտագրին ամէնէն հետաքրքրական մասը կազմեց այն պահը երբ վաստակաւոր

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

•

«Սով. Հայաստան» կը գրէ թէ վերջերս Բասարգեչարի մէջ Հայաստանի Գիտութեանց ակադեմիայի պատմութեան թանգարանի գիտական արշաւախումբը երեւան հանած է կիսով չափ աւերուած դամբարան մը։ Պարզուեցաւ որ Զ. դարուն (Ն. Ք.) պատերու տակ կքած դրութեամբ թաղուած է 11 մարդ։ Դամբարանը ծածկուած է երկու մեծ սալաքարով, հողէ պատերը ճերմկցուցած են, կեդրոնը, մասնաւոր պատրաստուած տապանի վրայ դրուած է երկարագանկ մարդու մը կմախք։ Հանգուցեալի բրդէ նուրբ հագուստէն միայն քանի մը ծուէն մնացած է։ Կենթադրուի թէ անոր հագուստը զարդարուած էր նախշուն, զանազան չափերով ուլունքներով։ Այդ մարդուն ոտքերուն տակ պղնձեայ գոյնզգոյն պատեանի մէջ դրուած են երկու երկաթէ դաշոյն, նիզակի ծայրեր եւ երեք դանակ։ Թեւերուն ոսկորներուն վրայ կայ քանի մը պղնձեայ ապարանջան։ Դամբարանէն հաւաքուեցան աւելի քան 30 մատանի, օղ, ապարանջան, որոնցմէ շատեր քանդակազարդ են։

Կմախքի գանկին մօտ գտնուած է պղնձեայ նուրբ փորագրութեամբ չորս խողովակ, որոնցմով «գերեզմանատէր» առաջնորդը զարդարած է իր վարսերը եւ գլխարկը։ Կուրծքի ոսկորներու մօտ գտնուած է վարազի մշակուած ժանիք, որով, սովորութեան համաձայն, իրաւունք ունէր զարդարուելու միայն տուեալ ցեղանին սպանողը։ Միեւնոյն տեղէն հոնկէ հաւաքուեցան սպիտակ եւ կապոյտ չաղախէն եւ կիսաթանկարժէք քարերէ զանազան ձեւերով մեծ քանակութեամբ ուլունքներ։

Մէջտեղ ելան նաեւ ձիու գանկ եւ ոչխարի ոտքերու վերջաւորութիւններ։

Գտնուած առարկաներուն ամէնէն ուշագրաւը մօտ մէկ մեթր երկարութիւն եւ 13 սանթիմեդր լայնութեամբ պղնձէ գօտին է, որ զարդարուած է թռչուններու, օձերու, երեւակայական կենդանիներու, երկնային լուսատուներու նկարներով եւ այլ քանդակներով։

Այսպիսի դամբաններ շատ բացուած են Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ (Մարտունի, Կիրովական, Ախտա, Իջեւան եւայլն)։

Գիտական հետազօտութիւնները ցոյց կուտան թէ 2600–3000 տարի առաջ Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունեցած են սովորութիւններ եւ սովորութիւններ: Այն ատեն իրենց ստացուածքէն եւ բոլոր իրաւունքներէն զրկուած մարդիկ, ինչպէս եւ կենդանիներ, խումբերով զոհաբերուածեն իրենց տէրերուն համար։ Ատիկա կ'ապացուցանէ յիշեալ դամբարանէն մէջտեղ եղած մարդոց եւ կենդանիներու ոսկորները եւ նիւթական մշակոյթին մնացորդները։

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

★

Յուլիս 6 – 11։ Սորպոնի մէջ գումարուեցաւ Դրամագիտական Միջազգային Համաժողովը, 1936էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով։

Կը մասնակցին բազմաթիւ համալսարաններ, պատմական կաճառներ, դրամագիտական ընկերութիւններ, գիտուններ, եւն.։

Անդամներուն թիւը երեք հարիւրի կը հասնէր։

Ֆրանսական կառավարութիւնը պատուասիրեց համաժողովին անդամները, որոնք ամէն օր այցելեցին Փարիզի եւ շրջակայքի պատմական վայրերն ու շէնքերը

Այս առթիւ Փարիզի փողերանոցին մէջ բացուեցաւ Դրամագիտական Միջազգային ցուցահանդէսը։ Բացումէն ետք, փողերանոցին տնօրէնը հիւրասիրեց հրաւիրեալները։

Համաժողովը բաժնուած էր զանազան բաժիններու։

Հայ դրամագէտ Պ. Պերճ Կարապետեան, որ ծանօթ է հայերէն պարբերաթերթերու մէջ հրատարակած դրամագիտական լուրջ յօդուածներով եւ որ երկուքուկէս տարիէ ի վեր Փարիզի մէջ կը հետեւէր դրամագիտութեան, արեւելեան եւ յունական բաժիններուն ներկայացուց երկու զեկուցում։

Առաջինը կը վերաբերէր քառալեզուեան դրամի մը, որ կը թուի թէ միջնադարեան դրամագիտութեան մէջ ծանօթ միակ քառալեզուեան դրամն է, մէկ կողմը կը կրէ Պարսկաստանի վեհապետ Ապաղախանի անունը մոնկոլերէն տառերով, իսկ միւս կողմը հայերէն, արաբերէն եւ նեստորական գիրերով արձանագրութիւններ։ Հայերէն արձանագրութիւնն է, համառօտագրութեամբ, Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս։

Պ. Կարապետեանի երկրորդ զեկուցումը կը վերաբերէր Մեծն Տիգրանի Դեմետրիաս քաղաքին մէջ կտրուած մէկ դրամին, որուն վրայ Տիգրանի տիտղոսն է Մեծ արքայ։ Այս դրամը միակ Տիգրանեան դրամն է որուն վրայ քաղաքի մը անունը կը գրուի։ Այս անտիպ դրամը կը լուծէր նաեւ երկար ատենէ ի վեր վիճելի խնդիր մը՝ Դեմետրիաս քաղաքի մասին։ Դամասկոս քաղաքն է որ ժամանակաւոր կերպով կրած է այս անունը։

Պ. Պերճ Կարապետեանի երկու զեկուցումներն ալ արժանացան մեծ գնահատանքի եւ նկատուեցան կարեւոր նպաստ մը դրամագիտութեան։

Պ. Կարապետեան անդամ ընտրուած էր համաժողովին քարտուղարութեան եւ ի միջի այլոց, պաշտօն ունէր ընդունելու հրաւիրեալները։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Համախորհրդի Հայր. Միութիւնը դժգոհ բազմութիւն մը ստեղծած էր իր շուրջը։ Սովորութիւն դարձած մէկ դաշտահանդէս մը եւ ձմրան եղանակին պարահանդէս մը, քանի մը աղքատներու օգնութիւն եւ մեծածախս պատգ. ժողով մը, — ահա սահմանները իրենց տարեկան գործունէութեան, որ լրիւ գոհացում չէր տար մեր հայրենակիցներէն շատերուն։

Հայրենակիցներու դժգոհութեան պատճառներէն մէկն է, նաեւ, 1946ի պատգմ. ժողովի քուէարկած հետեւեալ յօդուածը, որ մաս կը կազմէ իրենց ծրագրին.— «Միութիւնս իր չէզոքութիւնը կը պահէ չմասնակցելով ազգային որեւէ տօնակատարութեան, բացի Ապրիլ 11-24ի սգատօնէն եւ Նոյեմբեր 29էն, Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձը»։

Ուրեմն Համախորհրդի Հայր. Միութիւնը կ'ընդունի որ, ազգային ուրիշ տօնակատարութիւններ ալ կան, սակայն, ինք նախապատուութիւն կուտայ Նոյեմբեր 29ը ազգային տօն ընդունող հայրենակիցներու, իր այս միակողմանի ընթացքով հայրենակիցները կը բաժնէ երկու մասի։ Եղբայրաբար շատ աշխատեցանք համոզել Միութեան ղեկավարները որպէսզի ծրագրէն հանեն այդ յօդուածը, որ քաղաքական հանգամանք ունի։ Մեր այս աշխատանքին մասնակցեցան նաեւ մեր գաղութէն յարգուած յայտնի հայրենակիցներ։ Դժբախտաբար ընթացք չտրուեցաւ միասին, մէկ Միութեան շուրջ աշխատելու մեր փափաքին, որով կազմուեցաւ Համախորհրդէն «Նփրատ» Միութիւնը, որուն նպատակն է կամուրջ մը դառնալ հայրենակիցներու միջեւ։ Կը յուսանք թէ այս տարուան պատգ. ժողովի անդամները նկատի պիտի ունենան Միութեան շահը եւ ծրագրէն պիտի ջնջեն այդ յօդուածը որ հայրենակիցները իրարմէ բաժնելու պատճառ եղած է եւ մէկ Միութեան շուրջ պիտի հաւաքուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները։

Ժամանակին մեր Հայր. Միութիւնները հրաշքներ կը գործէին երկրին մէջ։ Ամենայետին գիւղերուն մէջ անգամ կը կառուցանէին դպրոցներ եւ եկեղեցիներ, միշտ վառ պահելով ազգային ոգին։ Այսօր ալ կրնանք շարունակել մեր նախկին Հայր. Միութիւններու աշխատանքը եթէ չցրուենք մեր ուժերը։

Մեր նորակազմ Միութեան նպատակն է գործնական միջոցներով պայքարիլ այլասերման վտանգին դէմ, համախմբել մեր նիւթական եւ բարոյական ուժերը տեւական, կարեւոր աշխատանքներու համար, օգնել դպրոցներու եւ սաներ պահել ազգային հաստատութիւններէ ներս։ Այս աշխատանքները լրիւ կատարելու համար համագործակցիլ այս գետնի վրայ գործող ազգ. բոլոր կազմակերպութիւններու հետ. աշխատիլ վերակազմել երբեմն վրայ ձգուած մեր գաղութի ազգ. կեանքը, անտեսել զանազան չարախօսութիւններ։ Կիրք, չարախօսութիւն եւ վէճ կը յարուցանեն նախանձոտ եւ աշխատելու անկարող մարդիկ։ Պիտի ջանանք մեր շուրջը տեսնել միայն առողջ մտածող եւ օգտակար աշխատանքներ կատարող հայրենակիցներ։

Միութեանս անդամագրուիլ փափաքող հայրենակիցներէն կը խնդրենք դիմել հետեւեալ հայրենակիցներուն, որոնք անդամ են վարչութեան.— Սարգիս Պօղոսեան, Պոմոն, Սերոբ Գինոսեան, Սէն Լուկրան Փէն, Կիրակոս Անխոբէկեան Սէնթ Մարկրիտ, Օհան Սիմոնեան եւ Աստուր Քէօսէեան, Մարսէյլ քաղաք։ Թղթակցութիւններու հասցէն.— Ա. Քէօսէեան, 11 Փլաս Ժիւլ Կէտ, Մարսէյլ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Յուլիս 15ին, Սթոքհոլմի մէջ տեղի ունեցած է ֆութպոլի շահեկան հանդիպում մը, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ կրտսեր (ճիւները) խումբերուն միջեւ։

Ֆրանսական խումբին մաս կը կազմէին Յարութիւնեան (բերդապահ), Քանիւլեան (միջնապահ)։ Գեղեցիկ խաղարկութենէ մը վերջ, Ֆրանսացիները 14ի դէմ 3 նշանակէտով յաղթական հանդիսացան։

Բերդապահ Յարութիւնեան, վաղեմի մարզիկ Խաչիկի որդին է, 18 տարեկան։ Ուշագրութիւն գրաւեց իր կօլը պաշտպանելով, դժուարին շիւթերով եւ երեք փենալթի կասեցնելով։

Սարգիս Զ.

ուսուցչուհին շրջապատուած 14 փոքրիկ աշակերտներով (հինգէն ինը տարեկան) բեմ եկաւ եւ քննութեան ենթարկեց զանոնք։ Ջերմապէս գնահատուեցաւ երեք աղջնակներու նուագը նոյն դաշնակի վրայ, երեքը միասին 15 տարեկան։

Յայտագրէն դուրս Պ. Մօրկանթի խոր զգացումով երգեց Շուպերթէն եւ Փուչինիէն, ընկերակցութեամբ իր տիկնոջ։

Օրուան շնորհալի խօսնակն էր Տիկին Էմմա Պետրեան որ ի պատիւ «Ժիւռի»ին եւ հրաւիրեալներուն գեղեցիկ առոգանութեամբ արտասանեց կտորներ Վերլէնէն, Ափոլինէռէն եւ Փոեվոյէն, մեծ ոգեւորութիւն ստեղծելով։

Հանդէսը վերջացաւ Խաչատուրեանի «Սուրի պար»ով, զոր դաշնաւորած էր Օր. Սիրաքեան եւ զոր Քոնկէ եղբայրները միասին նուագեցին ջերմ ծափերու մէջ։

Այս հանդէսին յաջողութիւնը պատիւ կը բերէ Օր. Սիրաքեանի։ Աշակերտները իրենց երախտագիտական զգացումները արտայայտեցին գեղեցիկ ծաղկեփունջեր նուիրելով։

Ն.

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

—Ես կոճակ չեմ կորսնցուցած, Պարոն։

— Զարմանալի։ Ուրեմն այս կոճակը հոն ձգած է այն մարդը որ երէկ գիշեր Տիկին Հալպըրտի բաժնեակը մտած է։

— Բայց հոն ոչ ոք կար, Պարոն։ Տիկին Հալպըրտ կ'երեւակայէ ամէն բան։

— Ոչ, Միշէլ, երեւակայութեան խնդիր չկայ։ Ոճրագործը մտած է այդ բաժնեակը եւ հոն ձգած կոճակը։

Փիէր Միշէլ բարկացաւ։

— Ուրեմն զիս կամբաստանէք, պոռաց, սուտ է, ես անմեղ եմ, ինչո՞ւ սպաննեմ մարդ մը զոր առաջին անգամ կը տեսնեմ։

— Ո՞ւր էիր երբ Տիկին Հալպըրտ զանգակը հնչեցուց։

— Միւս վակոնին մէջ, ընկերոջս հետ կը խօսէի։

— Պիտի կանչենք զայն։

— Կանչեցէք, Պարոն, խնդրեմ, ըսածս պիտի հաստատէ։

Միւս վակոնին պաշտօնեան արդարեւ հաստատեց Փիէր Միշէլի խօսքերը եւ աւելցուց թէ Պուքրէշէն եկող պաշտօնեայ մըն ալ իրենց հետ էր այդ ժամուն եւ երեք ընկերներ կը խօսէին ձիւնամրրիկին մասին։ Տասը վայրկեանի չափ խօսելէ վերջ Փիէր Միշէլ զանգակի մը ձայնը լսած եւ իսկոյն իր վակոնը փութացած էր։

— Կը տեսնէք թէ յանցաւոր չեմ, պարոն, ըսաւ Փիէր Միշէլ երբ աւարտեցաւ իր ընկերոջ խօսքը։

— Ուրեմն ի՞նչպէս պիտի բացատրես Ննջարան վակոնի պաշտօնեայի վերաբերող այս կոճակը։

— Չեմ գիտեր, պարոն, ատիկա գաղտնիք մըն է որ անծանօթ է ինծի, իմ բոլոր կոճակները իրենց տեղն են։

Միւս պաշտօնեաներն ալ կոճակ կորսնցուցած չէին եւ ասկէ զատ երբեք մտած Տիկին Հալպըրտի բաժնեակը։

— Հանդարտէ, Միշէլ, ըսաւ Պ. Պուք, եւ լաւ մտածէ։ Երբ Տիկին Հալպըրտի բաժնեակը կը վազէիր, ոեւէ մէկուն հանդիպեցա՞ր նրբանցքին մէջ։

— Ոչ, Պարոն։

— Տարօրինակ, ըսաւ Պ. Պուք։

— Ոչ այնքան տարօրինակ, սիրելիս, ըսաւ Փուարօ որ մինչեւ այդ վայրկեանը լուռ մնացած էր։

— Ժամանակի խնդիր է։ Տիկին Հալպըրտ կ'արթննայ եւ կը զգայ թէ մէկը կայ իր բաժնեակին մէջ, մէկ երկու վայրկեան անշարժ կը պառկի, կը վախնայ։ Ահա այդ պահուն մարդը կը յաջողի խոյս տալ։ Այն ատեն կինը կը կոխէ կոճակին վրայ, բայց պաշտօնեան իսկոյն չի վերադառնար, քովի վակոնին մէջն է. կը լսէ չորրորդ կամ հինգերորդ զանգակը, այնպէս որ ոճրագործը ազատ ատեն ունեցած է...»։

— Ի՞նչ ընելու, ընդմիջեց Պ. Պուք։ Մի մոռնաք որ չէր կրնար փախչիլ, կինը փակած էր ճամբաները։

— Ուրեմն մեր ոճրագործին համար միակ ճամբայ մը կար. բաժնեակներէն մէկը մտնել։

— Բայց բոլորն ալ գրաւուած էին։

— Գիտեմ։

— Հասկցա՞յ, ըսել կուզէք թէ ոճրագործը իր բաժնեակը մտած է։

— Այո։

— Ամէն բան կը պարզուի այժմ, ըսաւ Պ. Պուք, պաշտօնեային տասը վայրկեանի բացակայութենէն օգտուելով, ոճրագործը իր բաժնեակէն կ'ելլէ, կը մտնէ Բեշէթի բաժնեակը, կը սպաննէ զայն. ներսէն կը կղպէ դուռը, շղթան կը դնէ. յետոյ մէջտեղի դռնէն կ'անցնի Տիկին Հարպըրտի բաժնեակը, ուրկէ դուրս կ'ելլէ եւ կը մտնէ իր բաժնեակը պաշտօնեային վերադարձէն առաջ։

— Թէեւ շատ դիւրութեամբ կը բացատրէք ամէն ինչ, սակայն իրականութիւնը տարբեր է, ինչպէս պիտի հաստատէ մեր բժիշկ բարեկամը, ըսաւ Փուարօ։ Բայց նախ պիտի հարցաքննենք ութ ճամբորդներ։ Հինգ նոր առաջին կարգի ճամբորդներ. իշխանուհի Տրակոմիրով, կոմս եւ կոմսուհի Անտրէնյի, գնդապետ Արպըթնոթ եւ Պ– Հարտման։ Ասոնցմէ զատ պիտի տեսնենք նաեւ երկրորդ կարգի ճամբորդներէն Օր. Տէպէնհամը, Անթօնիօ Ֆօսքարելլին եւ իշխանուհիին սպասուհին Օր. Շմիթ։

— Իտալացիէն սկսինք, ըսաւ Պ. Պուք իսկոյն։

— Սատանան տանի ձեր Իտալացին ըսաւ Փուարօ։ Ոչ, իշխանուհիէն պիտի սկսինք։ Միշէլ, հարցուցէք իշխանուհիին թէ կրնա՞յ մէկ վայրկեան տրամադրել մեզի։

— Շատ լաւ, պարոն, ըսաւ Փիէր Միշէլ եւ իր ընկերներուն հետ դուրս ելաւ։

Հինգ վայրկեան վերջ իշխանուհի Տըրակոմիրով ներս մտաւ դանդաղաքայլ։ Սարսափելի տգեղ դէմք մը ունէր որուն վրայ աղամանդի նման կը փայլէին, սակայն զոյգ մը մութ աչքեր, որոնք կորով կ'արտայայտէին։ Աղնուական ձայն մը ունէր։

— Կը տեղեկանամ թէ ոճիր մը գործուած է, պարոններ, ըսաւ։ Հասկնալի է թէ պիտի ուզէք հարցաքննել բոլոր ճամբորդները։ Պատրաստ եմ ձեզի օգնելու կարելի չափով։

— Շատ ազնիւ էք, տիկին, ըսաւ Փուարօ։

— Ի՞նչ կ'ուզէք գիտնալ ուրեմն, պարոն։

— Ձեր ամբողջական անունը եւ հասցէն։

(Շար.)

երկրէն եւ Գերմանիոյ ֆրանսական զօրքէն առնուին, մեծապէս պիտի տկարանան Եւրոպայի ֆրանսական ուժերը: Միւս կողմէ, հետզհետէ կը չէզոքանայ պատերազմը վերջացնելու ձգտումը:

ԱԹԷՆՔԻ թերթերէն հինգը 24 ժամ դադրեցուցին իրենց հրատարակութիւնը, բողոքելով կառավարական օրինագծի մը դէմ որ կը խստացնէ մամուլի օրէնքը: Նոր ծրագիրը մինչեւ երեք տարի բանտարկութիւն կը տրամադրէ այն խմբագիրներուն եւ լրաբերներուն որոնք անճիշդ լուրեր կը հրատարակեն ազգ. պաշտպանութեան եւ կառավարութեան մասին կամ զրպարտութիւններ՝ քաղաքական կուսակցութեանց վարիչներուն, պետական եւ քաղաքապետական իշխանութեանց դէմ:

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻ մասին նորէն հակասական լուրեր կը հրջին: Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը կը կասկածի թէ հարաւ. Քորէայի նախագահը նոր դաւ մը պիտի սարքէ, զինադադարը ջուրը ձգելու համար: Նախարարը այս առթիւ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Այզընհաուըրի հետ: Ուրիշ աղբիւրներ կը հաւաստեն թէ զինադադարը այսօր վաղը պիտի կնքուի:

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը երեսփ. ժողովին առջեւ պարզելով իր ութերորդ կառավարութեան ծրագիրը, յայտարարեց թէ պիտի չդէք Թրիէսթէի դատը եւ թէ պիտի չմասնակցի Պալքանեան որեւէ գինակցութեան՝ Եուկոսլաւիոյ հետ, մինչեւ որ Թրիէսթէի խնդիրը չկարգադրուի, գոհացում տալով Իտալիոյ (բուռն ծափեր): Տէ Կասփերի կը սպառնայ փոխել իր արտաքին քաղաքականութիւնը, եթէ երեք դաշնակիցները լքեն Թրիէսթէի դատը:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ հանրապետութեան նախագահը, զօր. Նեկիպ, ճառ մը խօսելով Աղեքսանդրիոյ մէջ, նոր նաւի մը վրայ, յայտարարեց.— օՕրինակ առնենք Գերմաններէն: Անոնք ամէն օր կ՚աշխատին մինչեւ իրիկուան ժամը 11: Այս տենդագին աշխատանքին շնորհիւ է որ անոնց երկիրը կրցաւ իր տեղը գրաւել աշխարհի մէջ: Օրինակ առնելով Գերմաններէն, մենք ալ պիտի վերահաստատենք Եգիպտոսի փառքը»: Օդանաւային ուժերու հրամանատարն ալ ջերմապէս շնորհաւորեց գերման մարզիչները:

ՃԱԳԱՐՆԵՐՈՒ համաճարակին առթիւ (միքզոմաթոզ) որսորդներ, մուշտակագործներ եւն. մարմին մը կազմեցին, դատ բանալու համար այն բժիշկին դէմ որ Մ. Նահանգներէն Ֆրանսա փոխադրած էր հիւանդութեան մանրէն, իր ճագարները սպաննելու համար: Հազարաւոր ճագարներ զոհ կ՚երթան հիւանդութեան:

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐԸ եւ մեթրօն 29 միլիոն ուղեւոր կորսնցուցած են վերջին ամիսներու ընթացքին, եւ ծանուցումներ կուտան, «յաճախորդ» ճարելու համար, այլապէս նորէն պիտի աւելցնեն գիները ...

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Մարիամ Տէլէքեանի իր ամուսնոյն մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրէ Իթալիի Նոր Սերունդին:

Մասնաճիւղը նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Մէյլեանի եւ իր պարագաներուն, ընկերուհի ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՄԷՅԼԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրէ մարզական խումբին:

Մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Վարսենիկ Քէպապճեանի եւ զաւակներուն, ընկերուհի Հայկանոյշ Քէպապճեանի, Միհրան եւ Սիրական Քէպապճեանի, իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղբօր ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի կըսկծալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրէ Իթալիի Եօթնեղբայրեան խումբին:

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ: Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի:

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզմանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿի եւ ընկերներ ԲԾ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆի եւ ՀՐԱՆՏի շիրիմներուն:

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ պար: Փափաքողները կրնան միասին բերել իրենց ճաշը:

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով:

Կառ Մոնփառնասէն առնել երկաթուղի եւ իջնել Շաւիլ, Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն:

✕ Անձրեւի պարագային տեղի կ՚ունենայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոն-Տէսինի կոմիտէներու: Այս կիր., Տէսինի ծառախիտ եւ զովասուն դաշտին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն:

Մասնակցութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Ֆ. Կ. Խաչի քոյր մասնաճիւղերու եւ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի միջին Ֆրանսայի մասնաճիւղերուն:

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԻՐՁԷ եւ ՀՐԱՉ ՏԱՍՆԱՊԵՏԵԱՆ: Բարձրախօսի վարիչն է ընկեր Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, հայկական ու եւրոպական պարեր եւ անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ: Զուարճացուցիչ ըմպելիներ, գիները դիւրամատչելի:

Լիոնի ժողովուրդի փոխադրութեանը համար, օթօքարեր վարձուած են, «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Պ. Մարտիրոս Ադամեան եւ զաւակները եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր, ազգականին ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր բաժանորդներուն կը ղրկուին հետզհետէ մանտա-քարթեր իրենց հաշիւները փակելու համար: Կը խնդրենք բոլորէն անյապաղ պատասխանել:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ՚ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւններ 300 ֆրանք:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի կողմէ (Սէն Ժէռօմ): Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի 26 Յուլիս Սէն Ժիւսթ Ավընիւ Քօրօ, 117, հովասուն պարտէզին մէջ, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ուշ ատեն:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ: Խօսք կ՚առնէ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

Խնամուած գեղարուեստական բաժին սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ» խումբի: Եւրոպական եւ հայկական պարեր, Թատերախօս Ալքազ: Խորոված եւ զովացուցիչ ըմպելիներ: Կարելի է ճաշը միասին բերել:

Առնել օթօպիւս 53, թրամուէյ 1, 4, 5, 11, իջնել Սէն Ժիւստ:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Եաֆայի Հայոց վանքի տեսուչը Բարգէն վարդ. Ապատեան, որ Փարիզ կը գտնուի հիւրաբար: Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջանի հասարակութիւնը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Սուրէն Միսալեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ջինիճեան իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որ անձամբ, հեռագրով եւ նամակով շնորհաւորեցին իրենց զաւակներուն Ասատուրի եւ Ռոզէթի ամուսնութիւնը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 4ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մարմիններու ներկայացուցիչները այս շաբաթ ժամը 9ին, Սէն Սիւլփիսի ծանօթ սրճարանը:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ Փարիզի շրջանի մասնակցող բոլոր երիտասարդ-երիտասարդուհիներէն կը խնդրուի անպայման ներկայանալ նախապատրաստական ժողովին, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ:

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ - Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ավընիւ տը Սաքսի ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. Վեցամսեայ 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՅՈՒԼԻՍ • VENDREDI 24 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7124 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2535

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՊԱՏԻՒ ՆԱՀԱՆՋԸ

Անհրաժեշտ չէր սպասել Մոսկուայի ծանուցագրին հրատարակութեան, համոզուելու համար թէ Խ. Միութիւնը միշտ պատրաստ է ամէն խարդախութեան, ի շահ Թուրքիոյ եւ ի վնաս Հայաստանի:

Հեռագրական գործակալութիւնները ծանուցագրին յանձնումը հաղորդեցին Յունիս 10ին:

Հեռագիրը կ'ըսէր թէ Անգարայի խորհրդային դեսպանը, Ալեքսանդր Լաւրիչեւ, Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարին յանձնած է ծանուցագիր մը, որով կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը ետ կ'առնէ իր բոլոր պահանջները Կարսի եւ Արտահանի մասին:

Միեւնոյն ատեն, Մոսկուա կը յայտնէր թէ այլեւս ռազմական խարիսխներ չի պահանջեր Նեղուցներուն մէջ եւ կ'ուզէ բանակցիլ, Մոնթրէօյի պայմանագիրը վերաքննելու համար:

Մասնաւոր թղթակցութիւններ կը լրացնէին այս ծանրակշիռ տեղեկութիւնները, որոնք նոր դաւ մը կը մատնէին:

Բացորոշ էր թէ Մոսկուա կը փորձէր սիրաշահիլ Թուրքիան, իրար ձգելու համար Դաշնակիցները:

Այս ուղեգիծը հիմնական քաղաքականութիւն մըն է իրեն համար, 1917էն ի վեր, երբ կը պայթէր բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը: Քաղաքականութիւն մը որ ոչ մէկ սրբութիւն կը ճանչնայ եւ որ ամէնէն առաջ կը վնասէ փոքր եւ անճար ժողովուրդներուն:

Երբ նոր նահանջին լուրը հրապարակուեցաւ, բանդէտներ եւ անդէտներ փութացին վերապահութիւն յայտնել:

Այդ երանելիներէն «Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւն»ն ալ պարտք սեպեց «գլուշացնել» հասարակութիւնը, հրաւիրելով զայն «հաւատք չընծայել դիտումնաւոր մեկնաբանութիւններու»:

Միութեան տեղեկատուն «անտեղի եւ անհիմն» կը հռչակէր «հայ եւ օտար կարգ մը թերթերու» մեկնութիւնները:

Մի հարցնէք թէ «մշակութային» Միութիւն մը ինչո՞ւ այսքան իրար անցեր է, դիրք բռնելու համար քաղաքական անցուդարձի մը առթիւ:

Իրենց չար բախտէն, այս անգամ Խ. Միութիւնը ինք պաշտօնապէս կը հաստատէ լուրը, հրատարակելով ծանուցագրին բովանդակութիւնը:

Միջազգային մամուլին հետ, Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ»ն ալ հրատարակեց այդ բովանդակութիւնը (20 Յուլիս):

Անոնք որ ռուսերէն գիտեն կամ «Սով. Հայաստան» կը ստանան, անշուշտ աւելին իմացան եւ պիտի փութան լուսաբանել իրենց հայրենակիցները:

Ամէն պարագայի մէջ, «Մշակ. Միութեան» պարտքն է անգամ մը եւս դիրք ճշդել, բացատրելով թէ ինչո՛ւ «անտեղի եւ անհիմն» կը կոչէր հրատարակուած լուրերը եւ մեկնութիւնները:

Կը կարծենք թէ իր անդամները այդքան մը իրաւունք ունին: Գոնէ պարտաւոր են գիտնալ ճշմարտութիւնը, արժեցնելու համար իրենց «Հայաստանասիրութիւնը»:

Անցնինք բուն հարցին: Մոսկուայի ծանուցագրին պաշտօնական պատճէնը շատ աւելի վիրաւորիչ է, քան առաջին անգամ հաղորդուած տեղեկութիւնը:

Խ. Միութիւնը ամարդօրէն կը շահագործէ Հայաստանի ու Վրաստանի անունները: Կ'ըսէ թէ երկուքն ալ «կարելի դատեցին հրաժարիլ իրենց հողային պահանջներէն՝ Թուրքիոյ հանդէպ»:

Երկու անճար «ռեսպուբլիկա»ները այս ծանր զոհողութիւնը կը կատարեն «յանուն բարի դրացնութեան յարաբերութեանց պահպանման, խաղաղութեան եւ ապահովութեան զօրացման»:

Ողբերգութեան մէկ մասն է այս:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՔՈՐԷԱ ՄԻՇՏ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

★

ԲԱՅՑ ԵՒ ԱՅՆՊԷՍ ՄՕՏԱԼՈՒՏ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ այսօր — վաղը զինադադար պիտի կնքուի Քորէայի մէջ, հակառակ Հարաւ. Քորէայի բացասական դիրքին:

Այդ երկրին ծերունի նախագահը, Սինկման Ռի, եւ իր կառավարութիւնը նորէն կը սպառնան խզել զինադադարը, եթէ կարգ մը պայմաններ չընդունուին: Գըլխաւոր պայմանը հետեւեալն է,— Քաղաքական խորհրդաժողով մը գումարել զինադադարէն ետք, հաշտութեան պայմանները ճշդելու համար: Եթէ մինչեւ երեք ամիս մէկ միլիոն կարմիր Չինացիները չքաշուին, Հարաւ. Քորէայի կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ ճշդել իր դիրքը: Ուրիշ խօսքով, պատերազմը պիտի շարունակէ: Այս առթիւ Մ. Նահանգներու նաջակցութիւնն ալ խնդրած են: Եթէ Ամերիկա չհաւանի, կը խնդրեն որ գոնէ բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւն ընծայէ, որպէսզի առանձին շարունակեն պատերազմը:

Ամերիկեան թերթերը դիտել կու տան թէ Սինկման Ռի, որ 78 տարեկան է, այս յայտարարութեամբ կը հակասէ Մ. Նահանգներու լիազօրին տրուած խոստումին, որուն հիման վրայ Ազգաժողովին հրամանատարութիւնը հաւաստիքներ ընծայած էր Հիւս. Քորէայի ներկայացուցիչներուն:

Իրազեկներու կարծիքով, կարմիրները պիտի ընդունին զինադադարը, խզման պատասխանատուութիւնը ձգելով Ազգաժողովին վրայ:

Դաշնակից եւ համայնավար սպայակոյտներու ներկայացուցիչները օրն ի բուն կ'աշխատին, լրացնելու համար զինադադարի պայմանագիրը:

Հարաւ. Քորէայի կառավարութեան տեղեկատու դիւանը զեկոյց մը հրատարակեց, ամփոփելով օտար թղթակիցներու կողմէ նախագահին տրուած երեք հարցումներու պատասխանները: Սինկման Ռի այն համոզումն ունի թէ «համայնավարները նախայարձակներ են եւ իրենց նպատակը խաղաղութիւն չէ, այլ աշխարհակալութիւն: Անոնք ժամանակ շահիլ կ'ուզեն, իրենց զինուորական կացութիւնը բարուոքելու եւ յարձակումը վերսկսելու համար որեւէ ատեն: Անոնք միեւնոյն ատեն կ'ուզեն հոգեբանական առաւելութիւն մը շահիլ, ցուցնելով թէ իրենք չեն որ յոգնած են պատերազմէն եւ կ'ուզեն վերջացնել զայն, այլ Միացեալ Ազգերն են որ կ'աճապարեն զինադադար մը կնքել օր առաջ, մինչ համայնավար բանակները պատերազմը յառաջ կը տանին կարելի սաստկութեամբ»:

Հակառակ այս բացասական դիրքին, Այզընհաուըր յայտարարեց թէ ինք բանաւոր պատճառներ ունի յուսալու թէ զինադադարը պիտի կնքուի շուտով: Նախագահը այս յայտարարութիւնն ըրաւ իր լրագրական ասուլիսին մէջ, երբ խոր մըտահոգութիւն կը յայտնուէր: Այզընհաուըր մերժեց գրաղիլ Սինկման Ռիի դրած պայմանաժամով եւ կրկնեց իր լաւատեսութիւնը զինադադարի մասին: Այս յայտարարութիւնն ըրած ատեն գիտէր որ Հարաւ. Քորէայի արտաքին գործերու նախարարն ալ ըսած էր թէ «պիտի չյարգեն զինադադարը»:

Նոյն օրը Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ մամուլին յանձնուած յայտարարութեամբ մը կ'ըսէր. — «Քորէայի զինադադարը կախում ունի համայնավարներէն: Մենք միշտ վստահութիւն ունինք թէ նախագահ Սինկման Ռի պիտի յարգէ իր տուած հաւաստիքները: Նախագահը Յուլիս 11ին անձամբ նամակ մը գրելով Այզընհաուըրի՝ կը յայտնէր թէ պիտի չխափանէ զինադադարի պայմաններուն գործադրութիւնը: Միեւնոյն օրը ինծի ուղղուած նամակի մը մէջ կ'ըսէր թէ զինադադարը նպատակայարմար չգտնելով հանդերձ, Հարաւ. Քորէա պիտի համակերպի կնքուած համաձայնութեան, որպէսզի նոր պատեհութիւն մը տայ Ազգաժողովին՝ Քորէան միացնելու քաղաքական բանակցութիւններով:

ԵԳԻՊՏՈՍ ԿԸ ԽԱՅՏԱՅ ԵՒ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

★

ՅՈՒԼԻՍ 23Ի ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Եգիպտոսի հանրապետութեան նախագահը, զօր. Նեկիպ, քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Յուլիս 23ի յեղափոխութեան տարեդարձի նախօրեակին, անգամ մը եւս յիշեցնելով թէ Անգլիացիները պէտք է հեռանան Սուէզի շրջանէն: Այս առթիւ շեշտեց.

— «Եգիպտոս չի կրնար միանալ արեւմտեան ճակատին, մինչեւ որ Սուէզի խնդիրը չկարգադրուի: Կարելի չէ որ եւ է համաձայնութիւն կնքել ճնշումի տակ: Երկու կողմերը հաւասար պէտք է ըլլան: Նախ թող ազատութիւն տան մեզի: Անգլիացիները գրաւած պահելով Սուէզը կարեւոր զէնք մը տուած կ'ըլլան համայնավարներուն: Այս վերջինները իրենց խորամանկ ձեւերով համայնավարութիւն չեն պահանջեր, այլ կը յարձակին աշխարհակալ բռնագրաւիչներուն վրայ, ուղղութիւն մը որ կը խօսի մեր ժողովուրդի սրտին»:

✕ Նոյն իրիկունը 101 թնդանօթներ արձակուեցան եւ «Ալլահ էքպէր»ը հնչեց բոլոր մինարէներէն, իբրեւ նախատօնակ Յուլիս 23ի տարելիցին: Տօնակատարութիւնը սկսաւ երէկ եւ պիտի տեւէ չորս օր: Բոլոր քաղաքները եւ գիւղերը դրօշազարդուած են, — լուսավառութիւն, հրախաղութիւն, զոհաբանական աղօթքներ իրարու կը յաջորդեն: Հարիւր հազարաւոր գիւղացիներ Գահիրէ թափած են, երախտագիտութիւն յայտնելու համար իրենց ազատարարին՝ զօր. Նեկիպի, որ անձամբ մասնակցեցաւ Ազատագրութեան հրապարակին վրայ կատարուած զոհաբանական աղօթքին: Գիշերային նախատօնակին ատեն, զինուորները եւ հրասայլերը ճիշդ այն դիրքը բռնած էին ինչ որ մէկ տարի առաջ, յեղաշրջումը կատարուած ժամուն: Ամբողջ երկրին մէջ կը ծածանէր յեղափոխութեան դրօշը՝ սեւ, ճերմակ եւ կարմիր գոյներով:

Անշուշտ այս խրախճանքին դիմաց հակապատկեր մը կը կազմէ 80.000 անգլիացի զինուորներու ներկայութիւնը մայրաքաղաքէն երկու ժամ անդին, Սուէզի ջրանցքին մէջ:

Երէկ վիթխարի զօրահանդէս մը սարքուած էր Գահիրէի մէջ, եւ զօր. Նեկիպ շատ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ:

ՆՈՐ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին գումարումը, որ տեղի պիտի ունենար Յուլիս 28ին, յետաձգուեցաւ Օգոստ. 5ին:

Սթալինի մահէն ի վեր երկրորդ անգամն է որ այսպիսի դէպք մը կը պատահի: Անցեալ Մարտ 14ին Գերագոյն Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած էր վաւերացնելու համար կառավարութեան նոր կազմը, բայց յետաձգուեցաւ յաջորդ օրուան: Այս յետաձգման պատճառները յայտնուեցան Մարտ 22ին, երբ մամուլին հաղորդուած պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէր թէ Մարտ 14ին Կեդր. Կոմիտէն կարեւոր նիստ մը գումարած էր, քարտուղարութիւնը վերակազմելու համար: Այս առթիւ Մալենքովի տեղ քարտուղար կը նշանակուէր Նիկիտա Խրուշչեւ:

Այս անգամ ալ խիստ գաղտնապահութիւն կը տիրէ: Կարծողներ կան թէ յետաձգումը կապ ունի նախարարական փոփոխութեանց եւ նոր մաքրագործումներու հետ: Իրազեկներու կարծիքով, պիտի փոխուի նաեւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, մարեշալ Վասիլեւսկի: Շատ աւելի բարդ հանգամանք ունի կուսակցական ղեկավարութեան խնդիրը, Բերիայի անկումէն ի վեր: Շատերու դիրքը խախտած է ամբողջ երկրին մէջ, Ուկրայնայէն մինչեւ Կովկաս: Ճիշդ է որ կուսակցական

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ գումարները. —

Ընկեր Ա. Աչճեան (Վալպարէլ) 1000 ֆր.:
Ս. Մկրտիչեան (Սէն Ժէռոմ) 500 ֆր.:
Պ. Զամարեան (Մարսէյլ) 500 ֆրանք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԱՅՍ ԱԾՈՒՆ ԱԼ ԱՆՏԷՐ ՉԷ

Հասկցող – չհասկցող կը տրտնջայ.

— Մանուկներու յատուկ թերթ մը անգամ չունինք:

Ոչ: Գիտէ որ ունինք: Բայց, պէտք է բանգէտ երեւայ: Կամ պատրուակ մը նարէ, իր անտարբերութիւնը արդարացնելու համար:

Հին ունակութիւն է,— շլանալ օտարին արտադրութեամբ, անտեսելով հարազատը, սեփականը:

Առնենք մը ի վեր մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետեւիմ, եւ կը տեսնեմ որ այնքան ալ ետ մնացած չենք, մանկական եւ պատանեկան հրատարակութեանց ասպարէզին մէջ:

Անշուշտ մեր ուժերէն վեր է չափուիլ օտարին հետ, արտադրութեան նոխութեամբ եւ շքեղութեամբ:

Եւ սակայն, մեր մանկական ածուն ալ բոլորովին անտէր չէ:

Այստեղ, Փարիզի մէջ, «Արագ»ը արդէն բոլորեց վեց ամիսը, շնորհիւ ազգանուէր անհատի մը կամաւոր զոհողութեան:

Հետեւելով արդիական ուղղութեան մը, «Արագ» հետզհետէ նոխացաւ եւ կը ձգտի գոհացնել օրուան պահանջները:

Ամբողջովին պատկերազարդ, իր չորս էջերէն երեքը յատկացուած են հայկական պատմութեան,— Մեծն Տիգրան, Սասունցի Դաւիթ, Անահիտ, Ղարաբաղի արիւծը եւն.: էջ մըն ալ՝ օտար կեանքէ:

Միեւնոյն ատեն ընթերցանութեան եւ գրավարժութեան գիտելիքներ, մայրենի լեզուն սորվեցնելու համար այստեղ ծնած մանուկներու:

Ով որ բարեհաճած է թղթատել թերթին 18 թիւերը, ծանր մեղք մը գործած կ'ըլլայ, եթէ իր զաւակներուն ցոյց չէ տուած զանոնք:

Տակաւին ունինք շատ մը մանկական եւ պատանեկան հրատարակութիւններ, թերթեր եւ գիրքեր՝ ուրիշ գաղութներու մէջ:

Հալէպ ունի «Բուրաստան» մը: Պոլիս՝ իր «Պարտէզ»ը: Թեհրան՝ «Լուսաբեր»ը եւ «Արփի»ն: Վենետիկ՝ իր «Ընտանիք»ը: Պէյրութ՝ «Պատանեկան արձագանգ»ը: Հեռաւոր Պուէնոս Այրէսը՝ նոյնպէս շարք մը եւն.:

Ըսել կ'ուզեմ թէ ածուն անտէր չէ. այլ հայրիկներն ու մայրիկներն են որ անտիրութեան մատնուած են: Գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, այլ մանաւանդ չտեսութեամբ:

ՎԱՀԷ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՇՈՒԷՏԷՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ ՔԱՂԱՔ. ՏԵՍԱԿԷՏԸ

●

ՍԹՈՔՀՈԼՄ, 19 *Յուլիս*.— *Համագումարին Նախագահ Մորկըն Ֆիլիփս, իր բացման ճառին մէջ շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ շուէտական սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան իր հիւրընկալութեան համար, հարց տուաւ թէ ի՛նչ է գաղտնիքը, որ անիկա քսան տարիէ ի վեր իշխանութեան գլուխ կը մնայ: Ընկերվարութեան մեծ վարիչներ Հիալմար Պրանթինկի եւ Փէր Ալպին Հանսոնի մեծ աւանդութիւնը կը շարունակուի այս երկրին մէջ:*

Յետոյ ակնարկ մը նետելով Միլանոյի երկրորդ համագումարէն ի վեր անցած ինը ամիսներուն վրայ, յայտնեց թէ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերուած են: Աւստրիոյ, Ճափոնի եւ Տանըմարքայի ընտրութիւնները վկայ:

Ողջունելով Ասիական Ընկերվարական խորհրդաժողովի եւ Մալայայի պատուիրակները որոնք առաջին անգամ ներկայ կ՚ըլլային, շեշտեց թէ քայլ մը եւս առնուած է Արեւելքի եւ Արեւմուտքի ընկերվարականներու գործակցութիւնը ապահովելու ճամբուն վրայ:

Անդրադառնալով օրակարգի խնդիրներուն, ըսաւ թէ համագումարը պիտի քննէ այսօր աշխարհը զբաղեցնող գլխաւոր հարցերը, որոնց կարեւորներէն մէկն է գոյութիւնը գաղթատիրութեան (քօլօնիալիզմ), որուն կ՚ընկերանայ յաճախ ցեղային խտրութիւնը: Այս մասին աշխարհի բոլոր ընկերվարականներն ալ կատարելապէս նոյն տեսակէտն ունին:

«Իբրեւ ընկերվարականներ, մենք կը հաւատանք մարդկային եղբայրութեան եւ հակառակ ենք ամէն ձեւի գաղթատիրութեան եւ ցեղային զատորոշումի: Այս համագումարին մէջ հաւաքեցինք պատուիրակներ գաղթավայրերէ եւ այն երկիրներէն որոնք վերջերս միայն տիրացան իրենց անկախութեան: Գործնական քայլեր պէտք է առնենք բառնալու համար գաղթատիրութիւնը: ՄԱԿի Ուխտին մէջ այս նպատակակէտը գրուած է: Ընկերվարականներս մասնաւոր ջանք պէտք է տանինք որ անիկա միայն թուղթի վրայ չմնայ, այլ կարելի եղածին չափ շուտ իրականութիւն դառնայ:

Օրուան քաղաքական կարեւոր հարցերու շարքին յիշեց Քորէան եւ գերմանական ընդվզումը Յունիս 17ին՝ ընդդէմ բոլշեւիկեան բռնատիրութեան: Յետոյ մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեան հրաւիրեց պատգամաւորները՝ յարգելու համար յիշատակը այն աշխատաւորներուն, որոնք վերջին շաբաթներու ընթացքին զոհուեցան կամ փոխ վրէժի ենթարկուեցան Պերլինի, արեւելեան Գերմանիոյ եւ արբանեակ երկիրներու մէջ՝ յանուն ազատութեան եւ մարդկային արժանապատուութեան: (Յաջորդ օրը Համագումարը ողջոյնի բանաձեւ մը քուէարկեց):

Պահանջեց որ Գերմանիոյ երկու մասերը միացուին եւ ազատ ընտրութիւններ կատարուին, ինչ որ պիտի նշանակէ համայնավարներու բացարձակ հեռացումը:

Խօսելով Կրեմլինի վերջին դէպքերուն եւ Բերիայի պաշտօնանկութեան մասին, վեր հանեց փտութիւնը բոլշեւիկեան վարչաձեւին: Ըսաւ թէ վերջին տարիներու ընթացքին կարեւոր քայլեր առնուեցան, աջակցութեամբ Միացեալ Նահանգներու, ոչ-համայնավար աշխարհին մէջ միութիւն եւ ուժ ստեղծելու համար: Բոլորիս նպատակն է անկախութիւն եւ ազատութիւն ապահովել: Վախ յայտնեց որ Մաք Քարթիի տեսակէտները յաջողելու պարագային կառուցուած շէնքին գլխաւոր սիւները փլին:

Ներկայ միջազգային ձգտեալ վիճակը բարուոքելու համար, օգտակար կը գտնէ Գերմանիան գրաւող չորս պետութեանց խորհրդաժողով մը, որպէսզի կարելի ըլլայ իրականացնել ազատ, ժողովրդավար եւ միացեալ Գերմանիա մը եւ հաշտութեան դաշնագիր կնքուի Աւստրիոյ հետ:

Քաղաքական հարցերու զեկուցաբեր նշանակուած էր Դիւանի (Բիւրօ) անդամ Վիկտոր Լարոք, որ մանրամասն զեկուցում մը կարդաց՝ քննելով վերջին դէպքերը եւ շեշտելով թէ կարեւոր քայլեր առնուած են խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար: Մասնաւորապէս ծանրացաւ Սթալինի մահուընէն ի վեր Խորհրդային Միութեան մէջ առաջ եկած կարեւոր փոփոխութեանց վրայ, որոնք յանգեցան Բեռլիայի անկումին: Աւելցուց սակայն թէ շատ հաւատք պէտք չէ ընծայել Ռուսերու անկեղծութեան եւ չթուլցնել պաշտպանողական միջոցները: Մոսկուայի «խաղաղութեան յարձակողական»ին նպատակն է իրարմէ բաժնել արեւմտեան պետութիւնները եւ ժամանակ շահիլ՝ իր դիրքերը ամրապնդելու համար: Պէտք է յիշենք միշտ թէ խորհրդային կայսրութեան դէմ խաղաղութիւնը պահպանելու գլխաւոր պայմանը Միացեալ Ազգերու մեծամասնութեան իրապէս միացած ըլլալն է: Հաւաքական ապահովութիւնը եւ ժողովրդապետութեան տարածումը աշխարհի մէջ՝ պիտի երաշխաւորեն խաղաղութիւնը:

Ընկերվարութիւնը ոչ-խորհրդային բոլոր երկիրներու մէջ պայքար կը մղէ դրամատիրութեան դէմ:

Ասիոյ եւ Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ դրամատիրութիւնը կայուն վիճակ ունի, կամ հետզհետէ դիրքերը կը կորսնցնէ: Ազատագրուած եւ կամ ազատագրութեան ճամբուն մէջ մտած ժողովուրդներու հակայական շարժումը նահանջի կը մղէ հին աշխարհակալ ուժերը եւ կը պակսեցնէ դրամատիրական շահագործման ծաւալումի շրջանակը: Ուրախութեամբ կ՚ողջունուի ազատագրումը այն ազգերուն, որոնք դեռ երէկ լուծի տակ էին: Այս ազգերու վարիչներուն լաւագոյնները կը յարին ժողովրդավարութեան եւ կ՚ընդունին անհատին ազատութիւնն ու հաւասարութիւնը: Յոյսի մեծ նշոյլ մը կը տեսնուի այն իրողութեան մէջ, որ ասիական ընկերվարական կուսակցութիւնները իրարու մօտ եկած են: Որովհետեւ անոնք կը ներկայացնեն սկզբնաւորութիւնը նոր ուժի մը, որ կոչուած է կարեւոր դեր մը խաղալու միլիոնաւոր մարդոց ճակատագրին եւ ժողովրդավար ընկերվարութեան ապագային համար:

Զեկուցաբերը խօսեցաւ նաեւ ֆաշական շարժումներու մասին՝ Սպանիոյ, Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ: Ծանրացաւ Ծայրագոյն Արեւելքի կացութեան վրայ,— Քորէա, Չինաստան, Հնդկաչին եւայլն: Եզրակացնելով, փափաք յայտնեց որ Մոսկուայի հետ բանակցութիւններ կատարուին՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿՈՏՈՐԵՑԻՆ ԵՒ ԿՈՏՈՐՈՒԵՑԱՆ

(ՉԵԿԱՅԻՆ ՉՈՐՍ ԳԼՈՒԽՆԵՐԸ)

●

Երբ ստեղծուեցաւ Համբաւաւոր Չեկան, համայնավարութեան յաղթանակէն անմիջապէս ետք, հրամանագրով մը, 1917 *Դեկտեմբեր* 19*ին, Լենին անոր գլուխը դրաւ ազնուական ծագումով Լեհ մը,* Ֆելիքս Ձերժինսքին*, մոլեռանդ յեղափոխական մը, որ իր երկայն նիհար դէմքով, սուր մօրուքով, սլաւ Տօն Քիշօթի մը կը նմանէր: Անով Չեկան պիտի պայքարէր «հակա-յեղափոխութեան» դէմ, բնաջնջելու համար ամէն տեսակ թշնամիներ: Չեկան դարձաւ, ինչպէս կ՚ըսէր «Փրաւտա»ն, «Աշխատաւորին շանթահարիչ սուրը», հոկտեմբերեան յեղափոխութեան յաղթականներու պաշտպանը: Ձերժինսքի մահուան դատապարտեց տասնեակ հազարաւոր այրեր եւ կիներ ամբողջ յեղափոխութեան շրջանին: Այս ըլլալով հանդերձ ինք ալ վստահ չէր իր ապագայի մասին եւ տեւական սարսափի տակ կը պահէր ժողովուրդը: Լենինի մահէն երկու տարի վերջ մեռաւ Ձերժինսքին, Յուլիս* 20*ին, կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին նիստէն երեք ժամ ետքը, ուր բուռն ճառ մը խօսած էր Թրոցքիի, Կամենեւի եւ Պիաթաքովի դէմ եւ սաստիկ ընդդիմութեան մը հանդիպած էր: Դեռ* 48 *տարեկան էր:*

Իրեն յաջորդեց Վիաչեսլաւ Մենժինսկի, դարձեալ լեհ համայնավար մը: Այս անգամ Չեկան կը կոչուէր Կէփէու (Քաղաքական Ապահովութեան Տեսչութիւն): Աս ալ տարօրինակ անձ մըն էր, եւ բանուորական ծագում չունէր: Տոկուն կրթութիւն մը ստացած էր եւ լայն զարգացում ունէր: Երբ 1934 *Մայիս* 10*ին մեռաւ Մոսկուայի թերթերը յայտարարեցին թէ մահը հետեւանք էր «երկարատեւ հիւանդութեան մը»: Իր մասին գովասանքներ գրեց, «Իզվեստիա» թերթին մէջ, Բուխարին որ պիտի գնդակահարուէր չորս տարի ետք,* 1938 *Մարտի դատավարութեամբ: Բուխարին Մենժենսկին կը կոչէր «Չեկայի անվախ ասպետին՝ Ֆելիքս Ձերժինսքիին մօտիկ զինակիցը»: Ան անվերապահ գովքը հիւսեց այս ոստիկանին որ մաթեմաթիկոս մըն էր, քաջածանօթ լատիներէն լեզուին եւ լիովին սերտած էր ճափոնական գրականութիւնը եւն.: Կ՚ողբար կորուստը «Մարտիկ չեկիստին, «յեղափոխութեան այս ազնիւ ռազմիկին»: Ըսին թէ Մենժինսկին մեռած է «երկարատեւ հիւանդութենէ ետք», բայց Քսանըմէկներու դատավարութեան ատեն, փոփսացին թէ զոհ գացած է «բժշկական դաւաճանութեան» Եակոտայի հրամանով, ինչպէս Կույբիշեւը, Մաքսիմ Կորքին եւ տղան: Դատախազ Վիշինսկիին հարցաքննութեան՝ Եակոտա խոստովանեցաւ թէ ինք հրահանգած էր Տօքթ. Լեւինի Կույբիշեւը, Մաքսիմ Կորքին մեռցնել, սակայն* 1938 *Մարտ* 8*ի դատավարութեան յայտարարեց թէ «Ես սպաննել չտուի ոչ Մենժինսկին, ոչ ալ Մաքս Փեշքովը (Կորքիի տղան):*

Վիշինսկին՝ Մենժինսկիին սպանութիւնը վերագրեց Եակոտային եւ Թրոցքիականներու եւ աջակողմեաններու խմբակին, որուն ըստ իրեն, մաս կը կազմէր այս վերջինը:

Յաջորդը, Հէնրի Եակոտա*, ծագումով լեթոնացի, վստահութիւնը կը վայելէր կուսակցութեան, Սթալինի եւ սովետական կառավարութեան: Չեկան որ «Կէ-փէու» դարձած էր, հիմա կը կոչուէր «Էնքավետէ»: Եակոտան ոստիկանութեան առաջին վերատեսուչը եղաւ* 1934 *Յուլիս* 10*ին: Յաջորդ տարին,* 1935 *Նոյեմբեր* 26*ին անոր ուրիշ տիտղոս մը տրուեցաւ իբրեւ «ընդհանուր կոմիսար»:* 1936 *Յունուար* 5*ին, Եակոտան հրամանագրով մը արտօնուեցաւ համազգեստ եւ պաշտօնին յատուկ նշաններ տալու իր վարչութեան բարձր պաշտօնատարներուն:*

Սթալինի մասին իր գրած գիրքին մէջ Թրոցքի Եակոտան կը կոչէ «ազուէսի գլխով գեղագործը, եւ կը գրէ թէ այս դաժան անձը իր քարտուղար Պուլանովի գործակցութեամբ, ստեղծողը եղաւ «թունաբանական մեթոտներուն», որ կը գործածուէր ներքին գործավարութեան մէջ, բնաջնջելու համար «ժողովուրդի կարծեցեալ թշնամիները»: Իր արժանի վախճանը ունեցաւ, 1938 *Մարտ* 15*ին, գնդակահարուելով ուրիշ* 17 *մահապարտներու հետ: Այս անգամ «Փրաւտա» Մարտ* 9*ի թիւին մէջ զայն կը կոչէր «աղտոտ դահիճ եւ լրտես», «արիւնռուշտ շուն», որ պէտք էր գնդակահարուէր երեք անգամ, (Կոլցով): Իսկ Մարտ* 10*ի «Իզվեստիա»ն «Թունաւոր իժ» կը կոչէր եւ կ՚աւելցնէր թէ ամբաստանեալներու շարքին մէջ կեցած էր շնագայլ մը պէս որուն ակռաները քաշուած էին: Ցած ձայնով կը խօսէր, իր աղօտ ակնարկները յառելով թուղթին վրայ ուր գրած էին իր հրէշային ոճիրներու մանրամասնութիւնները: Եակոտա հասարակ ոճրագործ մը չէ, այլ կրկնակ ոճրագործ: Հետեւաբար արժանի է կրկնակ մահուան»:*

Նիքօլա Եժով.— *Ռուս է: Ամէնէն զարհուրելի յիշատակը թողած է: Իր անունը կապուած է ռուսական յեղափոխութեան ամէնէն զարհուրելի շրջանին,* 1937–38*ի զանգուածային մաքրագործումներուն հետ, որ կը կոչուի Եժովչինա: Բարբարոս* սատիբ *մը, ձերբակալեց եւ սպաննեց հազարաւոր համայնավարներ եւ ոչ-համայնավարներ: «Նիւ Եորք Թայմզ»ի Մոսկուայի թղթակիցը Ուոլթըր Տիւրանթի կը գրէր իր «Խորհրդային Ռուսիոյ պատմութեան» մէջ թէ «մաքրագործում չէր որ կը կատարուէր, այլ խուճապային կատաղութիւն մը, որ աջ ձախ կը զարնէր, գրեթէ պատահաբար: Զարհուրելի պատկեր մը կը ներկայացնէին այս առթիւ կազմուած վիճակագրութիւնները»:*

Քականովիչ եւ Վորոշիլով անցուդարձը հասկցուցին Սթալինի որ 1938 *Օգոստոսին որոշեց վերջ տալ սպանդին: Այս առթիւ կանչել տուաւ Բերիան, որ նախ իբրեւ փոխ-գործավար (*12 *Օգոստ.), յետոյ ներքին գործավար եղաւ Դեկտեմբեր ութին: Եժով անհետացաւ* 1939*ի ըսկիզբը: Յայտնի չէ թէ ինչ պարագաներու տակ: Ըստ շրջած զրոյցներու գնդակահարուած է: Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ արգելափակուած է յիմարանոցի մը մէջ:*

Այժմ կարգը եկած է «Յուդա» Բերիային, որուն նոյն վախճանը կը սպառնայ:

ԶՐՈՅՑ ԴԱՍԱԼԻՔՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

●

«Հայրենիք» իրաւամբ կը հարցնէ, այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ.

... Անշուշտ, չենք կրնար ժխտել որ կան երիտասարդներ, որոնք չեն հետաքրքրուիր հայ կեանքով, ընտանիքով, մշակոյթով, լեզուով ու պատմութեամբ: Տխուր երեւոյթ մը, որ սակայն միայն Ամերիկահայ նոր սերունդին յատուկ չէ: Ամէն գաղութի մէջ ալ կրնանք գտնել, նոյն իսկ՝ ամէն ժողովուրդի մէջ, մեծ թէ փոքր:

Սակայն, ինչ որ դժուար է գտնել ամէն գաղութի կամ ժողովուրդի մէջ՝ այն հայրերն են,— մասնաւորաբար հայրերը — որոնք յուսահատ ու խուճապահար, ոչ միայն չեն հաւատար եղած ճիգերուն, այլեւ քաջութիւնը կ՚ունենան ծիծաղելու անոնց վրայ, որոնք կը հաւատան, կը զոհեն ու կը պայքարին նոր սերունդի փրկութեան համար:

Այս նահանջական, հաւատազուրկ հայերէն ու հայրերէն շատ քիչեր կան այլ գաղութներուն մէջ: Իսկ ուրիշ ազգերու մէջ՝ ապահովաբար բնաւ:

Ինչ կ՚ուզեն այս յոռետեսները, հոգեկան այս դասալիքները, որոնք, անգիտակցաբար, ինչպէս մատնանշեցինք, ստորադասութեան զգացումէ կը տառապին:

Ի՞նչ ընենք ուրեմն:

Քանի որ կան երիտասարդներ, որոնք չեն յարգեր իրենց ծնողքը, չեն հետաքրքրուիր հայ կեանքով, չեն կարդար Հայոց պատմութիւն, հրաժարի՞նք ամէն աշխատանքէ:

Յայտարարե՞նք, յուսահատօրէն, փշրուած հոգիով.— Սիրելի երիտասարդներ Ամերիկահայ գաղութի, ապերախտ էք դուք, կոպիտ, եսասէր, անքաղաքավար, հաճոյքի ետեւէ. անյոյս էք, լմնցած էք..

Հետեւաբար, սիրելի ժողովուրդ Հայոց Ամերիկայի, մեր ու ձեր բոլոր ջանքերը զուր են, գործերը անհիմն, նոյնիսկ, ծիծաղելի ...

Մեղք է ձեր ջանքերուն, ձեր ծախսած դրամին, ոչ հայերէն, ոչ դպրոց, ոչ ալ պատմութիւն, որո՞ւ համար:

Ըսե՞նք մեր հիւանդին, դառնութեամբ, մորմոքուն սրտով.— Սիրելիս, լմնցած ես, մէկ ոտքդ գերեզմանն է արդէն, խընամք, դեղ ու դարման, բժիշկ ու հիւանդանոց, սիրով, բայց աւելորդ ու անզօր, աւելորդ ծախք. ափսոս: Շատ չատ՝ խղճի հանգստութեան համար կրնամ քեզ «դուրս» ղրկել, Վենետիկ կամ Պէյրութ, քանի մը շաբաթ աւելի ապրելու համար:

Այսպէ՞ս ընենք ու գրենք:

Ի՞նչ է կարծիքը մեր իրատես ու բանգէտ հայրենակիցներուն:

Այրե՞նք պատմութեան գիրքերը, փակե՞նք մեր եկեղեցիներն ու դպրոցները, դրամը միայն ու միայն արտասահմա՞ն ղրկենք, քիչ մը աւելի «երկար» ապրելու համար, ամերիկահայ նոր սերունդը իր բախտին ձգելով:

Կարելի՞ է հաւատալ որ այս մտայնութիւնը ունեցողները կրնան ազգային առողջ հոգի ունենալ եւ այնպիսի սիրտ մը, որ իբր թէ կը մղկտայ, կը գուրգուրայ մեր զաւակներուն վրայ: Չենք ուզեր վիրաւորել ոչ ոք. կը մատնանշենք իրողութիւնը: Թերեւս անոնք ալ ունին միտք ու սիրտ, անշուշտ ունին, բայց փշրուած եւ խորտակուած է, զուրկ պայքարելու, մարտնչելու ուժէն ու կորովէն:

Պարպուած հաւատքէ:

Չեն անդրադառնար սակայն, որ նման մտայնութիւն մը նման հոգի մը ունեցող ծնողք մը ինչո՞ւ սէր ու յարգանք պիտի փնտռէ իր զաւակներէն, անոնցմէ՝ որոնք երիտասարդ են, կեանքի, կորովի եւ պայքարի տարիքին մէջ:

Եւ չեն անդրադառնար, որ այդ տխուր, բացասական երեւոյթներու կարգին, կան այլ երեւոյթներ, որոնք աւելի սրտապնդիչ են:

Կան բազմաթիւ, հարիւրաւոր զաւակներ, երիտասարդներ՝ որոնք երախտագէտ են իրենց ծնողքին, կը սիրեն զանոնք եւ կը գուրգուրան անոնց վրայ:

Կան շատեր՝ որ կը սիրեն հայերէնը եւ կը ջանան սորվիլ: Հպարտ կը զգան որ Հայ են:

Մենք մեր աչքերով տեսանք շուրջ երկու տասնեակ երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, որոնք երգում ըրին հա-

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

•

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Յուլիս 15ին Լիբանանի նորընտիր հայ երեսփոխանները՝ ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Պ. Տիգրան Թօսպաթ կաթողիկոսարան այցելեցին ընկերակցութեամբ չէզոքներու ընտրական յանձնախումբի անդամներուն — Պ. Պ. Գառնիկ Թիւֆէնկճեան, Միսաք Աֆրեան, Խորէն Թահան, Ռուբէն Մավիսագալեան, Գեղամ Խանամիրեան, Սիմոն Զթիկեան, Յակոբ Դաւիթեան, Երուանդ Սարաֆեան Վահէ Սէթեան: Ներկայ էր նաեւ ընկեր Յակոբ Տէր Մելքոնեան :

Այցելուները ընդունուեցան կաթողիկոսական տեղապահ Խադ արք. Աջապահեանի կողմէ եւ չուտով ստեղծուեցաւ ջերմ ու սիրալիր մթնոլորտ մը :

Տեղապահը շնորհաւորեց երկու հայ երեսփոխանները եւ իր հայրական օրհնութիւնը տուաւ անոնց, յորդորելով որ լաւագոյն կերպով ծառայեն իրենց հայրենիքին՝ Լիբանանին եւ իրենց համայնքին՝ հայ ժողովուրդին :

Ընկեր Մովսէս Տ. Գալուստեան պատասխանելով տեղապահին շնորհաւորութեանց՝ յայտնեց թէ իրենք՝ երկու նորընտիր երեսփոխանները, պատրաստ են իրենց կարելիութեան սահմաններուն մէջ ամէն ճիգ գործադրել՝ լաւագոյնս կատարելու համար իրենց պարտականութիւնը Լիբանանի եւ հայ ժողովուրդին հանդէպ:

Չէզոքներու ընտրական յանձնախումբին անունով խօսք առաւ Պ. Գառնիկ Թիւֆէնկճեան եւ յայտարարեց թէ յանձնախումբը իր պարտականութիւնը լրացուցած կը նկատէ եւ կը մաղթէ որ վէճերը վերջ գտնեն ու համերաշխ մթնոլորտի մը մէջ բոլորը զօրավիգ կանգնին երկու երեսփոխաններուն, որպէսզի անոնք լաւագոյն կերպով կատարեն իրենց վստահուած պարտականութիւնը :

Տեղապահը նոյն բաղձանքը յայտնեց եւ փափաքեցաւ որ իրականանան Պ. Գ. Թիւֆէնկճեանի մաղթանքները : Այցելուներն ու հիւրընկալները բաժնուեցան լաւագոյն տպաւորութիւններով :

✕ Երկու նորընտիր երեսփոխանները՝ Ժողովրդային Տան մէջ երկու օր ընդունեցին շնորհաւորական այցելութիւններ :

Շնորհաւորելու համար եկան ազգային իշխանութեանց եւ բոլոր շրջաններու ու թաղերու պաշտօնական մարմիններու ներկայացուցիչները, բազմաթիւ անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ արաբ համայնքներու պատկանող կարեւոր դէմքեր:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ազգ. Միութեան նախկին վարչութեան կողմէ կազմուեցաւ երիտասարդ ուժերէ յանձնախումբ մը, վերականգնելու համար Վալանսի 1944ի բոլորովին ռմբակոծուած մատուռը: Տէր Սահակ քհնյ. Պապիկեանի հովանաւորութեամբ Պ. Պ. Յ. Անտոնեան, Մ. Մաքսուտեան, Մ. Ճիրանեան, Լ. Տէր Սարգիսեան, Պ. Գապաքճեան, Մ. Սեմերճեան անձնուիրաբար գործի լծուեցան :

Հոս պիտի չմոռնանք մեր շնորհակալութիւնը յայտնել Տրոմի նահանգապետ Պ. Փէրօ Փրատիէի, Վալանսի քաղաքապետ Պ. Վէրնէի եւ վերաշինութեանց նախարարութեան Վալանսի պաշտօնեաներուն որոնք սիրով օժանդակեցին այս հանրօգուտ ձեռնարկին :

Յանձնախումբին առաջին գործը եղաւ ճշդել գաղութիս բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը, մեծ եկեղեցիի մը համար: Քննութեան արդիւնքին համաձայն, ստիպուեցանքնախկինհողին վրայ, փոքր, բայց յարմար աղօթատեղի մը կառուցանել :

Մեծ հանդիսաւորութեամբ, ի ներկայութեան քաղաքապետի ներկայացուցիչներուն, Պ. Նահանգապետը առաջին քարը դրաւ, ու կարճ ժամանակի մէջ էջմիածնի փոքրանկարը փայլեցաւ Ամպուսադ Փառէի մէջ :

Յանձնախումբին հանգանակութիւնը բաւական յաջողութիւն գտաւ, բայց անբաւարար համարուելով, ստիպուեցան Ռոման – Մօնթէլիմար – Պոլէնի եւ ուրիշ քաղաքներու հայրենակիցներուն ալ դիմել, որոնք սիրով քաջալերեցին :

Ազգ. Միութեան նախորդ վարչութեան տարեշրջանը վերջացած ըլլալով, այս յանձնախումբը լրացուց իր թիւը տարեկից ազգայիններէ եւ ընտրուեցաւ1953ի տարեշրջանի համար Ազգ. միութեան եւ հոգաբարձութեան վարչութիւն, անդամակցութեամբ Պ. Պ. Յ. Անտոնեանի (ատենապետ), Մ. Ճիրանեան (փոխ ատենապետ), Մ. Մաքսուտեան (գանձապահ), Պ. Գապաքճեան (քարտուղար), խորհրդականներ Պ. Պ. Լ. Տէր Սարգիսեան, Յ. Այվազեան, Բ. Սեմերճեան, Էմ. Թէրզեան, Թ. Կէվիկեան :

Ազգ. Միութիւնը շարունակելով եկեղեցւոյ շինութեան գործը, միեւնոյն ատեն հոգաց դպրոցի սրահի եւ կահ կարասիներու պիտոյքները, կազմակերպեց Ապրիլեան Սգատօնը, եւ մասնակցեցաւ ազատագրութեան տօնակատարութեանց :

Եկեղեցւոյ լրացման համար նիւթական նոր միջոցներ ճարելու համար, վիճակահանութիւն մը կազմակերպուած է Պ. Նահանգապետին արտօնութեամբ եւ պիտի քաշուէր Յունիս 27ին, բայց հարկ եղաւ յետաձգել: Նոր թուականը պիտի յայտարարուի մամուլի միջոցաւ :

Այս առթիւ կը փութանք մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել, բոլոր հայրենակիցներու, որոնք սպառելով այդ տոմսակները, մեզ օգնած կ'ըլլան այս ձեռնարկին մէջ : Վարչութիւն

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍ, 20 Յուլիս.— Յուլիս 19, կիրակի, Օթէլ Պօսէժուրի ընդարձակ եւ ծառախիտ պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան դաշտահանդէսը, նախագահութեամբ Պ. Մամբրէ Սէմէրճեանի :

Օդը գեղեցիկ էր ու զով: Հսկայ տերեւախիտ ծառերուն շուքին տակ շարուած սեղաններուն շուրջ տեղ էին գրաւեր բազմանդամ ընտանիքներ:

Բարձրախօսը կը հնչեցնէր Ֆրանսական եւ հայկական եղանակներ ...

Բոլորն ալ ուրախ էին եւ ժպտուն, մանաւանդ այստեղ ծիլ քաշած պզտիկները, որոնց թոթոված հայկական բառերը գեղգեղանքի կը նմանէին ...:

Բացման խօսքը (գրաւոր) արտասանեց ընկեր Ս. Պալեանը որ միեւնոյն ժամանակ Միութեան գործօն անդամն է: Մասնաւորապէս շեշտեց.— «Մեր ապագան ու յոյսը այս երիտասարդական կազմակերպութիւններն են, որոնք վառ կը պահեն Հայոց ազգի լուսաւոր ջահը: Այժմ ընդարձակ դաշտ մը բացուած է մեր առջեւ. ամէն կողմէ ոգեւորիչ ձայներ կը լսուին: Բոլորիս պարտականութիւնն է ձեռք – ձեռքի տալ եւ մեր երիտասարդութիւնը դաստիարակել ազգային առողջ ոգիով :» Ապա գեղարուեստական բաժինը վարելու կոչուեցաւ Պ. Ժամագործեան որ յաջողութեամբ կատարեց իր պաշտօնը : Յաջորդաբար լսեցինք հայրենաշունչ երգեր եւ արտասանութիւններ :

Ներկաներու հրաւէրով խաղացի Շառլոն երգեց եւրոպական դասական կտորներ: Յետոյ դարձեալ երգ, արտասանութիւն մինչեւ ժամը վեց :Հանդէսին պաշտօնական մասէն վերջ սկսան պարերը, տեւելով մինչեւ ուշ ատեն:

Հանդէսը վերջացաւ լաւագոյն տպաւորութեամբ : ԱՇՈՏ Ա.

....

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 21 Յուլիս.— Տարօն – Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի, ամբողջ օրը Պելվետէրի ծառախիտ պարտէզին մէջ, որ ծայրէ ծայր լեցուած էր հայրենակիցներով: Առտուն ժամը ութէն մինչեւ կէսօր ,երգ, պար եւ զանազան խաղեր եղան, իսկ կէսօրէ վերջ հանդէսին պաշտօնական բացումը կատարեց, օրուան նախագահը, Պ. Գառնիկ Տէրոյեան հրաւիրեց երիտասարդները անդամակցիլ այս մեծ Միութեան, որպէսզի աւելի զարկ տան ազգ. մշակոյթին : Բացումը կատարուեցաւ «Գնդակ որոտաց»եւ «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիք» խմբերգներով :

Հայ Արենոյշներու պետը՝ Տիկին Մանուշ իր խումբով եկած էր աւելցնելու փայլը մեր հանդէսին: Խումբը ոգեւորութիւն ստեղծեց երգերով, արտասանութիւններով եւ զանազան պարերով :

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ օրուան բանախօսը՝ Քերովբէ Կարապետեան ողեկոչեց Տարօն Սալնոյ Ձորի անցեալը : «Տարօն – Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութիւնը ամէն տարի Յուլիսին կը կազմակերպէ դաշտահանդէս մը, որ կը զուգադիպի Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետի ուխտագնացութեան: Մենք ալ իբրեւ ուխտաւորներ ամէն տարի հոս կուգանք, յիշատակի մեր տուրքը տալու մեր բիւրաւոր նահատակներուն, պատուոյ մը խունկ ծխելու, անոնց համար որ սերմնացանները եղան յեղափոխութեան : Այդ յեղափոխականներէն էր նաեւ մեր Սօսէ մայրիկը, մեծ հերոսուհին, որ Նեմրութի գագաթէն մինչեւ Սիփան եւ Սասնոյ անառիկ բարձունքները իր սիրելի Աղբիւր Սերոբին հետ կողք – կողքի կռուեցաւ մինչեւ վերջը »: Յետոյ կոչ մը ուղղեց Տարօն Սալնոյ Ձորի նոր սերունդին, «Եկէք խտացուցէք այս մեծ ընտանիքի շարքերը, վառ պահեցէք հայրենիքի գաղափարը, պահեցէք ձեր լեզուն եւ մշակոյթը, որպէսզի արժանի ըլլաք կոչուելու մեր փառաւոր անցեալի ժառանգորդները, ու օր մը եթէ բախտ ունենանք հայրենիք վերադառնալ, գոնէ կարենաք հայերէն խօսիլ:

Հանդէսէն վերջ բանախօսը ջերմապէս գնահատեց Տիկին Մանուշը, որ անձնուիրաբար կ'աշխատի նոր սերունդին փրկութեան համար: Այս առթիւ ծաղկեփունջ մը նուիրեց անոր:

ՏԱՐՕՆՑԻ ՄԸ

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ ժողովրդական ոստան մը պիտի հաստատուի մայրաքաղաքին մօտ, բանուորներու համար: Սուրիոյ միւս քաղաքներն ալ այս օրինակին պիտի հետեւին:

ԻՆԸ ՀՈԳԻ ԱՆԴՈՒՆԴԸ գլորեցան Ալպեաններուն մէջ: Մէկը անդունդն ի վար կախուած էր շաբաթ օրէն ի վեր, Էկիլ տիւ Ֆուի մէջ եւ հրաշքով փրկուեցաւ :

յերէն սորվելու, դառնութիւն յայտնելով որ երեսի վրայ ձգուած են: Եւ ա՛ս՝ միայն մէկ սրահի մէջ:

Կը ճանչնանք երիտասարդներու խումբեր, որոնք եռանդով ու հաւատքով աշխատեցան եւ կ'աշխատին Հայկ. Դատի գործերուն մէջ, աւելի կարճ ու գործնական ճամբով, քան շատ մը երէցներ :

Անոնք որ կը հետեւին մեր ուսանողներու կեանքին ու գործին, անոնք որ կը կարդան լրջօրէն մեր անգլերէն հրատարակութիւնները, «Ուիքլին» եւ «Րիվիուն», անոնք կրնան հաստատել թէ ինչ նիւթերով կը հետաքրքրուին մեր ուսանողները: Բոլորը հայ կեանքէն ու պատմութենէն կը քաղեն եւ կը գրեն Հայոց հին ու նոր արժէքներու մասին, հմտութեամբ, պրպտումներով, զգացումով եւ մոլեռանդ հայկականութեամբ :

Քի՞չ է թիւը այսպիսիներուն : Անշուշտ: Յաւակնութիւնը չունենանք հազարաւորներու մասին խօսելու, ոչ ալ ցնորքը՝ հազարաւորներ փրկելու :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Փուարօ թուղթ եւ մատիտ տուաւ իշխանուհիին որ գրեց — «Նաթալիա Տրակոմիրոֆ՝, 17 Ավընիւ Քլէպէր, Փարիզ:

— Պոլսէ՞ն շոգեկառք նստաք Տիկին:

— Այո, Աւստրիական հիւպատոսարանը կը բնակէի, եւ կը ճամբորդեմ սպասուհիիս հետ :

— Կը հաճի՞ք ինծի մանրամասնութիւններ տալ երէկ գիշերուան ձեր շարժումներուն մասին, սկսելով իրիկուան ճաշէն:

— Սիրով: Պաշտօնեային պատուիրած էի որ ճաշի ատեն պատրաստէ անկողինս, որովհետեւ անմիջապէս պառկելու նպատակ ունէի: Ճաշէն վերջ պառկեցայ եւ մինչեւ ժամը տասնըմէկ կարդացի. լոյսը մարեցի, սակայն չէի կրնար քնանալ յօդացաւիս պատճառով: Ժամը մէկին քառորդ մնացած սպասուհիս կանչեցի, ան մարձեց եւ բարձրաձայն կարդաց մինչեւ որ քունս եկաւ: Չեմ յիշեր թէ որ ժամուն քնացեր եմ :

— Շոգեկառքը կանգ առա՞ծ էր:

— Այո :

— Արտասովոր ձայն մը լսեցի՞ք, Տիկին :

— Ոչ :

— Ի՞նչ է ձեր սպասուհիին անունը :

— Հիլտէկարտ Շմիթ :

— Քանի՞ տարիէ ի վեր ձեր մօտն է:

— Տասնըհինգ :

— Վստահելի՞ է :

— Շատ :

— Ամերիկա գացա՞ծ էք :

Նիւթին հետ կապ չունեցող այս հարցումը զարմանք պատճառեց իշխանուհիին:

— Բազմաթիւ անգամներ, պատասխանեց :

— Արմսթրոնկ ընտանիքին հետ ծանօթացա՞ծ էք. այն ընտանիքը որուն մէկ զաւակը ոճրագործներու կողմէ առեւանգուած էր :

Իշխանուհին յուզուած ձայնով մը պատասխանեց.

— Բարեկամներուս մասին կը խօսիք, պարոն :

- Ուրեմն լաւ կը ճանչնայիք գնդապետ Արմսթրոնկը :

— Զինքը լաւ չեմ ճանչցած, բայց իր կինը՝ Սօնիա Արմսթրոնկ, սանուհիս էր: Իսկ մայրը՝ Լինտա Արտէն լաւագոյն բարեկամուհիս: Մեծ դերասանուհի մըն էր, աշխարհի ամէնէն արժէքաւոր արուեստագիտուհին: Լէյտի Մաքպէթի, Մակտայի դերերուն մէջ ոչ ոք կը հաւասարէր անոր:

Մեռա՞ծ է :

— Ոչ, սակայն քաշուած կեանք մը կ'ապրի ներկայիս: Առողջութիւնը կորսնցուցած է եւ անկողնէն չի կրնար ելլել:

— Կարծեմ դերասանուհին երկրորդ աղջիկ մըն ալ ունէր, ըսաւ Փուարօ :

— Այո, Տիկին Արմսթրոնկէն աւելի փոքր էր :

— Ո՞ղջ է :

— Այո:

— Ո՞ւր է այժմ :

Իշխանուհին կասկածոտ ակնարկ մը նետեց Փուարոյի :

— Ինչո՞ւ այս հարցումները կ'ուղղէք ինծի, հարցուց: Ի՞նչ կապ ունին անոնք ոճրին հետ :

— Երէկ գիշեր սպաննուած մարդը Տէյգի Արմսթրոնկի ոճրագործն էր, Տիկին, պատասխանեց Փուարօ :

— Ահ... ուրեմն շատ ուրախ եմ :

— Հիմա վերադառնանք այն հարցումին զոր անպատասխան թողուցիք, Տիկին: Ո՞ւր է Լինտա Արտէնի երկրորդ զաւակը, Տիկին Արմսթրոնկի քոյրը :

— Չեմ գիտեր, պարոն, կարծեմ Անգլիացիի մը հետ ամուսնացաւ եւ Անգլիա հաստատուեցաւ :

— Հիմա անձնական հարցում մը պիտի ուղղեմ ձեզի Տիկին, ի՞նչ գոյն է ձեր սենեկազգեստը :

— Տարօրինակ մարդ մըն էք, սակայն անշուշտ պատճառ մը ունիք այս հարցումը ընելու: Սենեկազգեստս գոց կապոյտ է:

— Շնորհակալ եմ, Տիկին, առ այժմ ձեզ աւելի անհանգիստ պիտի չընեմ :

Իշխանուհին ոտքի ելաւ :

— Ներողութիւն Պարոն, ըսաւ, բայց ձեր դէմքը շատ ծանօթ է ինծի: Կրնա՞մ ձեր անունը հարցնել :

— Անունս Էրքիւլ Փուարօ է, Տիկին :

Իշխանուհին պահ մը լուռ նայեցաւ զաղտնի ոստիկանին, յետոյ խօսեցաւ .

— Էրքիւլ Փուարօ, այո, այո, կը յիշեմ: Ասիկա ճակատագիրն է կ'երեւի :

Եւ հանդարտ քայլերով դուրս ելաւ :

— Ահաւասիկ ազնուական կին մը, ըսաւ Պ. Պուք, ի՞նչ է ձեր կարծիքը, սիրելի բարեկամ :

Էրքիւլ Փուարօ գլուխը օրօրեց .

— «Ճակատագիր» ըսելով ի՞նչի ակնարկեց արդեօք, ըսաւ մտածկոտ :

ԳԼՈՒԽ Զ.— ԿՈՄՍ ԵՒ ԿՈՄՍՈՒՀԻ ԱՆՏՐԷՆՅԻԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Այս անգամ կանչուեցան կոմս եւ կոմսուհի Անտրէնյի: Սակայն կոմսը առանձին ներկայացաւ: Գեղադէմ եւ վայելուչ տղամարդ մըն էր, բարձրահասակ եւ լայն ուսերով :

— Ի՞նչպէս կրնամ ձեզի օգտակար ըլլալ, պարոններ, հարցուց :

— Անշուշտ լսեցիք դէպքը, կ'ուզէի քանի մը հարցումներ ուղղել ձեզի այս առթիւ: Ինչպէս գիտէք, բոլոր ճամբորդները պիտի հարցաքննուին, ըսաւ Փուարօ :

(Շար.)

փոփոխութիւնները Գերագոյն Խորհուրդին կախում չունին, բայց կեդր. Կոմիտէն կ'ուզէ «կարգի դնել տունը», 1316 պատգամաւորները ներկայանալէ առաջ :

Կարգ մը մասնչալներու դիրքն ալ խախտած է, վերջին դէպքերու հետեւանքով :

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄԸ

Ազգ. ժողովը երէկ առտու 127ի դէմ 468 ձայնով քուէարկեց այն օրինագիծը որ կարգ մը բարեփոխումներ կը տրամադրէ 1946ի սահմանադրութեան մէջ :

Գլխաւոր կէտերն են. — Ջնջուած է վարչապետի պաշտօնին վաւերացման համար պահանջուած 314 ձայնի մեծամասնութիւնը : Պարզ մեծամասնութիւնը բաւական պիտի համարուի : Նախագահին կողմէ նշանակուած վարչապետը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ իր նախարարները ընտրելէ վերջ:

Վարչապետը կրնայ հրամանագրով փակել Ազգ. ժողովին նստաշրջանը, երբ նիստ գումարած է առ նուազն եօթը ամիս :

Աւելի մեծ իրաւասութիւններ կը տրուին Ծերակոյտին, որ պիտի կրնայ օրինագիծներ առաջարկել, ինչպէս Ազգ. ժողովը :

Եթէ Ազգ. ժողովը լուծուի, կառավարութիւնը պաշտօնի վրայ պիտի մնայ : Կարգ մը պարագաներու մէջ հանրապետութեան նախագահը կրնայ վարչապետ եւ ներքին նախարար նշանակել Ազգ. ժողովին նախագահը :

Ուրիշ յօդուած մը համայնավարները դուրս կը ձգէ Ազգ. ժողովին եւ Ծերակոյտին դիւաններէն :

Ծերակոյտը բարեփոխուած սահմանադրութիւնը պիտի քննէ յառաջիկայ հոկտեմբերին:

« Անկցի՛ փաշական սահմանադրութիւնը», աղաղակեցին համայնավարները, երբ Ազգ. ժողովը կը քուէարկէր փոփոխութիւնները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԸՐՉԻԼԻ առողջական վիճակը հետզհետէ կը բարւոքի : Անմիջապէս հերքուեցաւ այն լուրը թէ Անգլիոյ վարչապետը բոլորովին անդամալոյծ է եւ չի կրնար տեղէն շարժիլ :

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռագրեն թէ տասը ամերիկեան մարտանաւերը հասած են արդէն եւ պիտի մնան հինգ օր : Ինչպէս գրած էինք երէկ, Խ. Միութիւնը բողոքած էր այս այցելութեան դէմ, լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջելով :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ խնդիրը խորապէս քննելէ վերջ, դաշլիճը յետաձգեց վերջնական որոշումը եւ զօր. Նաւարի ռազմական ծրագիրը:— Օդանաւային երթեւեկ մը պիտի հաստատուի Փարիզէն Հնդկաչին, աւելի շուտ օգնութիւն հասցնելու համար :

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ մէջ ալ ուշագրաւ գործունէութիւն մը կը ցուցնեն Սովետները : Խորհրդային դեսպաններ նշանակուեցան Պելկրատի եւ Աթէնքի մէջ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30 :
Մասնակցողները պէտք է դիմեն
E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17·

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան :

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 Ֆր. եւ 1000 Ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 Ֆրանք) : Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ : Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ :

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր :

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն եաք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի :

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ : Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի :

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզմանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿԻ եւ ընկերներ ԲՇ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆԻ եւ ՀՐԱՆՏԻ շիրիմներուն :

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ պար : Փափաքողները կրնան միասին բերել իրենց ճաշը:

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով:

Կառ. Մոփառնասէն առնել երկաթուղի եւ իջնել Շաւիլ, փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել փիւի Սան Վէն :

× Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալայրի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոն-Տէսին կոմիտէներու : Այս կիր., Տէսինի ծառախիտ եւ զովասուն դաշտին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն :

Մասնակցութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Ֆ. կ. Խաչի քոյր մասնաճիւղերու եւ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի միջին Ֆրանսայի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԻՐՁԷ եւ ՀՐԱՉ ՏԱՍՆԱՊԵՏԵԱՆ : Բարձրախօսի վարիչն է ընկեր Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, հայկական ու եւրոպական պարեր եւ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ : Զուարճացուցիչ ըմպելիներ, գիները դիւրամատչելի :

Լիոնի ժողովուրդի փոխադրութեանը համար, օթօքարեր վարձուած են, «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ :

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ի գիտութիւն Մարսէյլի եւ արուարձաններու ժողովուրդին կը յայտարարենք թէ Յուլիս 26ին, կիրակի օր Սէն Լուի մէջ տեղի ունենալիք մարզական հանդէսին մենք չենք մասնակցիր : Կազմակերպիչները ի զուր շփոթութիւն կը ստեղծեն : Յուլիս 24ի առաւօտ կը մեկնինք Կափի շրջանը, ուր տեղի պիտի ունենայ մեր բանակումը : — Արենոյշներու եւ Արիներու խմբապետական խորհուրդ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 Ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 Ֆրանք) : Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւն, 300 Ֆրանք :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի կողմէ (Սէն Ժէռմ) : Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի 26 Յուլիս Սէն Ժիւսթ Ավընիւ Ֆօրօ, 117, հովասուն պարտէզին մէջ, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ուշ ատեն:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ : Խօսք կ'առնէ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

Խնամուած գեղարուեստական բաժին սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ» խումբի : Եւրոպական եւ հայկական պարեր, Թատերախօս Ալքազ : Խորոված եւ զովացուցիչ ըմպելիներ : Կարելի է ճաշը միասին բերել :

Առնել օթօպիւս 53, Թրամուէյ 1, 4, 5, 11, իջնել Սէն Ժիւստ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Եաֆայի Հայոց վանքի տեսուչը Բարգէն վարդ. Ապատեան, որ Փարիզ կը գտնուի հիւրաբար : Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջանի հասարակութիւնը :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար կ'ուզուի երիտասարդ (մինչեւ 50 տարեկան) զարգացած, բարեկիրթ եւ դաստիարակչական պայմաններու տեղեակ հսկիչ մը:

Ներկայանալ տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Tél. OBS. 18 - 28

× Նոյն վարժարանին համար կ'ուզուին նաեւ կին եւ այր ծառաներ :
Ներկայանալ նոյն հասցէին :

ԾԱԽՈՒ ԿԱՄ ՎԱՐՁՈՒ

Կահաւորուած, եղանակին համար, կայարանէն եօթը քիլոմեթր հեռու, Պռանսոնի ճամբուն վրայ, Ռութ Նասիոնալի, գեղեցիկ վիլլա մը, վեց սենեակ, կառատուն, մեծ պատշգամ, ջուր, ելեկտրականութիւն, երկու հեկտար հող մշակելի, ծառերով, մօտը աղբիւրի ջուր : : Արձակուրդի համար հաճելի վայր մը, նպաստաւոր պայմաններով:

Մանրամասնութեան համար դիմել՝

G. Panossian, 34, Rue de la Liberté
Embrun, Hautes - Alpes

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի Ազգ. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան, Պ. Պ. Կարապետ Համալեանէ եւ Երուանդ Համալեանէ երկու հազարական ֆրանք, Հմայեակ Գօճաօղլանեանէ հազար, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Կարապետ Գարաօղլանեանի մահուան առթիւ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մարմիններու ներկայացուցիչները այս շաբաթ ժամը 9ին, Սէն Սիւլփիսի ծանօթ սրճարանը :

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ – Եօթնեղբայրեան խումբի բացառիկ ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆ – ՍԷՆԹ ԱԼՊԱՆ (Առտէշ)ի «Եփրատ» միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925
R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60
C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՇԱԲԱԹ
25
ՅՈՒԼԻՍ
SAMEDI
25 JUILLET
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7125
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2536

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՑԻՆԸ ՄԵՐ ԳԼԽՈՒՆ

Խ. Միութեան ծանուցագիրը բաւական չսեպելով երկու «ազատ եւ անկախ» Հանրապետութեանց, Հայաստանի եւ Վրաստանի պարտադրուած հրաժարումը, ինքն ալ հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ «որեւէ հողային պահանջ չունի Թուրքիայէն»:

Ուրեմն, ոչ իսկ 1914ի սահմանները:

Բոլշեւիկեան իշխանութիւնը խոյր չըրաւ միջոցներու մէջ, վերագրաւելու համար ցարական կայսրութեան կորսուած հողերը:

Աւելին: Դիւային խաղեր եւ արիւնոտ արշաւանքներ սարքեց, աւելի ընդարձակելու համար իր սահմանները:

Նոյն իսկ պատերազմ յայտարարեց փոքրիկ Ֆինլանտայի դէմ, ի վերջոյ զայն յօշոտելու համար:

Քանիցս տրորեց ուրիշ երեք փոքր երկիրներ,— Էսթոնիա, Լեթոնիա, Լիթուանիա:

Երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, կայսրութիւնը ճոխացուց բռնօրէն կցելով աւելի տարածութիւններ, որոնք հեռաւոր կապ անգամ չունին Ռուսիոյ եւ ռուս ժողովուրդին հետ:

Եւ այսօր տիրաբար բազմած է հետեւեալ երկիրներուն մէջ,— Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, Ալպանիա: (Միայն Եուկոսլաւիան կրցաւ օձիքը փրկել արիւնալի ըմբոստանալով, 1948ին):

Տակաւին չենք խօսիր գրաւեալ երկիրներու մասին — արեւելեան Գերմանիա եւ Աւստրիա, որոնց պարպումը կ'ուշանայ հաշտութեան դաշնագիրներու ձգձգումով:

Երեւակայեցէք, այսքան յանդուգն եւ աննախընթաց աշխարհակալութեան մը ախոյեանը, կարմիր Մոսկուան, յանկարծ կ'անճրկի, կը խեղճանայ եւ «բարի դրացնութեան, խաղաղութեան» խօսքեր կ'արտասանէ, երբ կարգը կուգայ Թուրքիոյ: Երբ կը խօսուի Հայաստանի, հայկական պահանջներու մասին...

Բոլշեւիկեան իշխանութիւնը հետեւողական եղած է այս կէտին մէջ: Առաջին օրէն իսկ:

Ան միշտ մեր գլխուն վրայ պահած է կացինը: Իբրեւ տապար գործածելով մուրճ – մանգաղը:

Երկնուան պատմութիւն է: Համրեցէք, չափեցէք եւ դատեցէք,—

1917 Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր,— «Դէպի տուն»: Խուճապահար կը պարպուի արեւմտեան Հայաստանը, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական:

Իշխանութիւնը հազիւ հաստատած, Լենին եւ Սթալին կ'աւետէին, ի լուր ամենեցուն (1917 Նոյ. 24).

— «Մենք կը յայտարարենք թէ Թուրքիոյ բաժանումին եւ անկէ Հայաստանը «խլելու» մասին եղած դաշինքը պատռուած եւ ոչնչացուած է:

Այս յայտարարութիւնը պաշտօնական դաշնագրի մը կը վերածուէր 1918 Մարտ 4/17ին, Պրեստ–Լիթովսքի մէջ:

Այդ խայտառակ դաշնագրով, բոլշեւիկեան դիկտատուրան յանձն կ'առնէր «ընել ամէն բան, ապահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններուն եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ»:

Իսկապէս, փութացին «ամէն բան ընել», բացարձակ անտիրութեան, յուսահատական կացութեան մը մատնելով ժողովուրդը: Զայն յանձնելով յաղթական Թուրքին բարեհաճութեան:

Արեւմտեանէն ետք, արեւելեան Հայաստանն ալ ոչնչացման դատապարտուած էր, եթէ յուսակտուր ժողովուրդը գերագոյն ճիգ մը չփորձէր Արարատեան դաշտին վրայ:

Սկսեր էինք ծիծեռնակի բոյն մը շինել ափ մը հողի վրայ, հեւդհեւէ բանալով մեր թեւերը, երբ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

★

Երէկ հաղորդած էինք 1946ի սահմանադրութեան մէջ կատարուած փոփոխութեանց գլխաւոր կէտերը:

Այդ փոփոխութիւնները վերջնական ձեւ պիտի առնեն յառաջիկայ աշնան, երբ Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ (Ծերակոյտ) քննէ: Նոյնիսկ եթէ մերժէ, Ազգ. Ժողովին կը մնայ վերջին խօսքը:

Տեղական թերթերը եւ միջազգային մամուլը ուշադրաւ կը գտնեն վերաքննութեան կուսակիցներուն պատկառելի թիւը,— 468 թեր, 127ի դէմ: (Վերաքննութեան համար անհրաժեշտ է երեք հինգերորդի մեծամասնութիւն մը, այսինքն 378 ձայն): Վերաքննութեան գլխաւոր նպատակն է դիւրացնել կառավարական տագնապներուն լուծումը. տագնապներ որոնք սովորական դարձած են: Ուրիշ նպատակ մը,— ապահովել ելմտացոյցին քուէարկումը Յունուար 1էն առաջ, երբ կը սկսի նոր տարեշրջանը:

Օրինադծին քննութիւնը տեւեց մէկ շաբաթ եւ վերջացաւ գիշերային նիստի մը մէջ: Ամէնէն կարեւոր բարեփոխումը կը համարուի 314 քուէի բացարձակ մեծամասնութեան ջնջումը: Այս թիւը անհրաժեշտ էր, ապահովելու համար հանրապետութեան նախագահին կողմէ նշանակուած վարչապետին վաւերացումը:

Նոր յօդուածով, նշանակուած վարչապետը կրնայ անմիջապէս ձեռնարկել դահլիճին կազմութեան եւ Ազգ. Ժողովին ներկայացնել իր ծրագրով: Ան առեն պարզ մեծամասնութիւն մը բաւական է, նոր կառավարութիւնը վաւերացնելու համար: Այս բարեփոխումը կը նշանակէ վերադարձ դէպի նախապատերազմեան սահմանադրութիւնը: Այն ատեն ալ յաճախադէպ էին դահլիճի տագնապները, բայց անհրաժեշտ չէր վարչապետութեան թեկնածուներու կարաւան մը կազմել, Ազգ. Ժողովին ներկայանալու եւ մերժուելու համար, ինչպէս եղաւ անցեալ Յունիսին եւ Յուլիսին:

Ուրիշ բարեփոխում մը,— Ազգ. Ժողովը այսուհետեւ պիտի գումարուի հոկտեմբերի առաջին երեքշաբթին, եւ, լման եօթը ամիս աշխատելէ վերջ, կրնայ յետաձգուիլ վարչապետին որոշումով:

Վերջին պատերազմէն ի վեր սովորութիւն եղած էր նիստ գումարել մինչեւ օգոստոս եւ յետոյ վերսկսիլ նոյեմբերին: Այս ընթացքով միայն քանի մը շաբաթ կը մնար յաջորդ տարեշրջանի ելմտացոյցին քննութեան համար: Հետեւանքը,— ելմտացոյցը կը քուէարկուէր տարեշրջանի սկզբնաւորութենէն շատ վերջը, ի վնաս պետական գանձին:

Նոր օրինագիծը մասնաւոր յօդուած մը չի պարունակեր Ազգ. Ժողովին լուծման մասին: 1946ի սահմանադրութեամբ, ինչպէս նախորդին օրով, լուծումը տեսականօրէն Հանրապետութեան նախագահին առանձնաշնորհն է եւ կրնայ կատարուիլ վարչապետին հետ խորհրդակցաբար. բայց այս առանձնաշնորհը միայն երկու անգամ գործադրուած է 1875էն 1939ի միջեւ, իսկ երբեք՝ 1946էն ի վեր: Եւ սակայն փոփոխութիւն մը կատարուած է,—

Ազգ. Ժողովի լուծման պարագային կառավարութիւնը կը չպաշտօնակէ իր պաշտօնը: Ներկայ սահմանադրութեամբ, եթէ Ազգ. Ժողովը լուծուի, առժամեայ կառավարութիւն մը պիտի կազմուի որուն մէջ ներկայացուցիչներ պիտի ունենայ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն համաձայն իր երեսփոխաններու թիւին: Այս փոփոխութիւնը կատարուած է դուռը փակելու համար համայնավարներուն առջեւ:

Նոյն մտահոգութեամբ, այլեւս անհրաժեշտ չէ դիւանները կազմել անդամներ առնելով իւրաքանչիւր խմբակցութենէ, համաձայն իրենց երեսփոխաններու թիւին:

Ծերակոյտին իրաւասութիւններն ալ ընդլայնուած են:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՏԵՍԱԿԷՏԸ ՉՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

★

Խ. Միութեան կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», երկար խմբագրական մը նուիրելով Ուաշինկթընի ժողովին, դիտել կուտայ թէ արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն չահագործել Չորսերու խորհրդաժողով մը՝ «այնպիսի նպատակներով որոնք որեւէ կապ չունին խաղաղութեան եւ միջազգային կացութեան մեղմացման հետ: Ուաշինկթընի մէջ կատարուած խօսակցութեանց արդիւնքը կ'ապացուցանէ թէ ազատութեան, խաղաղութեան եւ արդարութեան վերաբերեալ խօսքերը օգտագործուած են բոլորովին տարբեր նպատակներով: Ժողովը չկրցաւ լուծել կարեւոր խնդիրներէն որ եւ է մէկը: Գալով Քորէայի զինադադարին եւ Չինաստանի հետ եղած յարաբերութեանց, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները տեղի տուին Պ. Տըլըսի ճնշումին առջեւ: Իրականին մէջ, Սոլզպրի (Անգլիա) եւ Պիտօ (Ֆրանսա) հաւանեցան ուժ տալ բանատխնդիր Սինկման Ռիի, եթէ այս վերջինը նոր արկածախնդրութիւն մը փորձէ: Նոյնպէս, հակառակ իրենց կենսական շահերուն, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա յանձն առին չպարունակել Չինաստանի տնտեսական պաշարումը՝ Քորէայի զինադադարէն վերջ եւ մերժել անոր անդամակցութիւնը Ազ- [illegible] Բրիտանիա եւ Ֆրանսա իրապէս կ'ուզեն քննել միջազգային յարաբերութեանց խնդիրները Խ. Միութեան հետ կա՛յ բնական ճամբայ մը որ կը համապատասխանէ միջազգային սովորութեանց: Երբեք բնական չէ վիճակ մը ուր Չորսերու խորհրդաժողովէ մը առաջ դաւ մը կը սարքուի երեք երկիրներու ներկայացուցիչներուն կողմէ եւ նոյնիսկ փորձ մը կը կատարուի չորրորդին պարտադրելու խորհրդաժողովին գումարման թուականը եւ օրակարգը»:

Խմբագրականը յետոյ կը բացատրէ թէ արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն ձգձգել Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրի եւ միացման խնդիրները: «Անոնց համար գերմանական հարցը ամէն բանէ առաջ կը կայանայ Ատընաուըրի խմբակին զօրացման մէջ»:

Ուրիշ խմբագրականով մը Մոսկուայի պաշտօնաթերթը բարեկամական խրատներ կուտայ Ֆրանսայի...

ԶՕՐԱՎԱՐ ՆԵԿԻՊԻ ՃԱՌԸ

ՅՈՒԼԻՍ 23Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ԿՐՕՆՆԵՐՈՒ

Եգիպտոսի Հանրապետութեան նախագահը, զօր. Նեկիպ, կրակոտ ճառ մը խօսելով Յուլիս 23ի յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ, յայտարարեց.

— «Այսօր ամէնէն փառաւոր տարին է Եգիպտոսի պատմութեան մէջ: Մեր եղբայրներուն սիրտերը ուժ կուտան մեր պայքարին Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ: Մեր յեղափոխութիւնը պատահմունք չէ, այլ ելքը մեր այն խոր հաւատքին թէ ի հարկին մեր ազատութիւնը պիտի խլենք զինու զօրութեամբ: Անգլ. ուժերու ներկայութիւնը եգիպտական հողին վրայ ամօթ մըն է՝ պարտադրուած 22 միլիոն Եգիպտացիներու որոնք երբեք պիտի չհրաժարին իրենց ազգային իրաւունքներէն: Եգիպտոս որեւէ օգնութիւն չսպասեր դուրսէն: Ոչ ոք կրնայ անտեսել Եգիպտոսի պահանջներուն ուժը: Մենք բոլորս մէկ ձայն կը լսենք,— Յառա՛ջ, ազատ ժողովուրդ, հայրենիքը ձեզ կը կանչէ, նախախնամութիւնը կը պաշտպանէ ձեզ, դուք յաջողութեան ճամբուն վրայ կը գտնուիք»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ նախագահը ժողովրդավար կարգուսարք մը խոստացաւ, «նման անոնց զոր հաստատեցին Մուհամմէտ, Քրիստոս եւ Մովսէս»: Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ կատարեալ կրօնական եւ ընկերային ազատութիւն եւ հաւասարութիւն պիտի վայելեն Եգիպտոսի բոլոր կրօնները եւ աղանդները: Եւ արդէն, նոր իշխանութեան հաստատումէն ի վեր խտրութիւն չէ դրուած քրիստոնեաներու, Հրեաներու եւ օտարականներու դէմ:

Կէս օրէն վերջ, նախագահը յանձնել տուաւ կալուածաթուղթերը այն գիւղացիներուն որոնք կ'օգտուին հողային բարենորոգումէն:

× Նախագահ Այզընհաուըր հեռագիր մը ուղղած էր զօր. Նեկիպի, ջերմապէս շնորհաւորելով յեղափոխութեան առաջին տարեդարձը: Հեռագիրը կ'ըսէ.— «1952 Յուլիս 23ի դէպքերուն շնորհիւ Եգիպտոս նոր դարաշրջան մը կը մտնէ: Եգիպտոսի ժողովուրդը այժմ պատեհութիւն ունի տնօրինելու իր ճակատագիրը զօրացնելով խաղաղութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ եւ նպաստելով մարդկութեան բարօրութեան»:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

«ՍԻՐՏ ԲԶԿՏՈՂ ԴԷՊՔԵՐ»...

Եթէ մէկը բան – գործ ընէր օրը օրին հետեւիլ Պոլսոյ եւ Անգարայի թուրք մամուլին, միշտ «զգայացունց» պատմութիւններ պիտի գտնէր:

Պիտի գտնէր դէպքերով, Նասրէտտին Հոճան կարմրցնելու աստիճան:

Հատ մը պիտի կարդաք այսօր, երրորդ էջին վրայ:

Նախկին երեսփոխան մը, Համտի Նամըք, որ իր յուշերը կը գրէ «Սոն Թէլէկրաֆ»ի մէջ, «սիրտ բզկտող դէպք մը» կը յիշէ,— Ուրֆայի կառավարիչ Նուսրէթի կախաղանը, «Իսթանպուլի դատարանի կառավարութեան որոշումով»:

Եւ ողբուկոծ...

— «Պողազլեանի (Եոզկատ) գայմագամ Քէմալ պէյի պէս, ան ալ կախուեցաւ «Հայերու տարագրութեան» ամբաստանութեամբ: Մարդ մնա՞ց որ չլար Նուսրէթ պէյի համար»:

Չեմ գիտեր քանի հարիւր կամ հազար Թուրքեր լացին, երբ իրենց հայ «վաթանտաշ»ները դէպի սպանդանոց կ'առաջնորդուէին, կիներով, մանուկներով եւ պառուներով: Երբ աւելի քան մէկ միլիոն հայորդիներ կը բնաջնջուէին:

Բայց գիտեմ որ հին եւ նոր Թուրքիոյ վարիչները ու ժողովուրդը մինչեւ այսօր ալ կ'ողբա՛ն չանստակ Թալէաթի, Պէհա Շաքիրի, Ճէմալ Ազմիի, Քէմալի եւ միւս բոլոր ջարդարարներուն վրայ, Կոլլա՛ն եւ նահատակութեան պսակներ կը հիւսեն:

[illegible] սխեցին Պերլինէն Պոլիս փոխադրել Թալէաթի դիակը, փառաւոր դամբարան մըն ալ շինելով եւ ամէն տարի ուխտի երթալով:

Բայց, տակաւին չեն խոստովանիր թէ ինչո՛ւ երէկ հայ ժողովուրդ մը կար իրենց դրացի, իսկ այսօր բուերն անգամ կը սարսափին հիմատարած ամայութենէն:

Արդարեւ, «սիրտ բզկտող դէպք»:

Խե՛ղճ անմեղ, անտէր ջարդարարներ որոնք չկրցան մարսել իրենց լակած արիւնը...

ՎԱՀԷ

Հ. Օ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 33ՐԴ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

●

Յուլիս 6ին, «Հայրենիք»ի սրահին մէջ բացուեցաւ Հայ Օգնութեան Միութեան 33րդ Պատգմ. Ժողովը :

Հայ կիներու այս աշխոյժ ու գործուն - եայ կազմակերպութեան Պատգմ. Ժողովները միշտ ալ հանրային ջերմ հետաքրքրութիւն ստեղծած են, որովհետեւ ամբողջ տարուան մը բազմակողմանի գործունէութեան հաշուետուութեան առիթներ են անոնք: Աւելին . ոչ միայն հաշուետուութեան, այլեւ գործունէութեան նոր ծրագիր մշակելու, նոր ու լայն շրջանակներ ընդգրկելու պատեհութիւններ :

Հ. Օ. Միութիւնը իր աւելի քան քառասուն տարիներու տենդագին ու բոլորանուէր գործունէութեամբ առանցքը դարձած է հայ բարեգործութեան ու մշակութային գործունէութեան :

Քիչ կազմակերպութիւններ ունինք, որոնք այնքան բարիք թափած ըլլան հայ կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ, որքան Հայ Օգն. Միութիւնը :

Անիկա զուտ կամ միայն գթութեան գործ մը չէ որ կը տանի, այլ համազգային օգնութեան գործ մը: Բազմաճիւղ կազմակերպութիւն մըն է, իր աւելի քան 80 մասնաճիւղերով Ամերիկայի եւ արտասահմանի մէջ, որ լծուած է իր բովանդակ ցանցով բազմակողմանի գործունէութեան մը: Իր նպատակը՝ հայութիւնն է, հայութեան առողջ պահպանումը, ֆիզիքապէս, հոգեպէս եւ մտաւորապէս. հայ կեանքը՝ իր բոլոր երեսներով :Ամբողջքառասուն տարի եւ աւելի՝ Հ. Օ. Միութիւնը փնտռած է Հայը, անհատ թէ հաւաքականութիւն եւ հասած է անոր օգնութեան:

Հայաստանէն մինչեւ արտասահման, գաղութէ գաղութ, բարիք սփռած է, երբ դիմում եղած է կամ ինք տեղեկացած է թէ կարօտութիւններ ու կարօտեալներ կան :

Որբերու բազմութիւննե՞ր կան, հասած է օգնութեան: Գաղթականնե՞ր ու տարագիրնե՞ր կան, հեռաւոր ու անծանօթ միջավայրի մէջ նետուած, Հ. Օ. Միութիւնը ձայն տուած է եւ աջակցութիւն հասուցած :

Կարօտեալներ, հիւանդ զինուորներ եւ դժբախտ ընտանիքնե՞ր կան, պաշտպան կեցած է բոլորին, դուրգուրանքով ու սիրով:

Բնական աղէտներու օրերուն, ողողումներու, երկրաշարժներու եւ համաճարակներու բերած դժբախտութիւնները դարմանելու համար՝ առաջին քայլը ինք առած է, առաջին օգնութիւնը ինք հասցուցած է:

Հ. Օ. Միութեան դուրգուրանքը բաշխուած է Հայաստանէն մինչեւ աքսորավայրերը, մինչեւ անապատները՝ տառապող հայ բազմութիւններուն, մասնաւորաբար հայ կիներուն եւ մանուկներուն : Նոր սերունդի հոգածութիւնը, որբանոցներու թէ դպրոցներու մէջ, Ամերիկայէն մինչեւ հեռաւոր վայրերը, Հ. Օ. Միութիւնը ստանձնած է: Իր դուրգուրանքէն ու հոգածութենէն բաժին առած են կարօտ ու հիւանդ հայ մտաւորականներ, ինչպէս նաեւ այն հաստատութիւնները, որոնք նպաստած են ու կը նպաստեն հայ նոր սերունդի ազգային դաստիարակութեան եւ հայ մշակոյթի պահպանման ու զարգացումին:

Եւ ինչ որ հրաշքի պէս բան մըն է, օգնութեան հասած է այս բոլոր կարօտութիւններուն, առանց դրամագլուխի :

Ոչ դրամատուններուն մէջ պահ դրուած հսկայական գումարներ ունի, ոչ ալ հասութաբեր կալուածներ: Իր դրամագլուխը՝ բարոյական է, իր գանձարանը՝ հայ ժողովուրդը: Նման չէ այլ կազմակերպութեանց, որոնք միլիոններ կը դիզեն դրամատուններուն մէջ եւ փշրանքներ կը տրամադրեն ժողովուրդին: Իր ապահովութիւնը՝ իր գործին մէջն է, իր կազմակերպութեան առողջութիւնը՝ իր աշխատանքին ու գործունէութեան մէջ :

Ունի այն խոր համոզումը, թէ ժողովուրդը, իր խոնարհ տարրերով յատկապէս, իր կողքին է, իր հետը, իրեն աջակից. հետեւաբար իր գործունէութեան արդիւնքը կրնայ ամբողջութեամբ տրամադրել նոյն ժողովուրդի կարօտ զաւակներուն եւ ընդհանուր կարօտութիւններուն :

Այս գիտակցութիւնը շատ աւելի ապահով, շատ աւելի հաստատ ու անսպառ դրամագլուխ մըն է իրեն համար, քան դրամատուններու մէջ պահ դրուած գումարները, կամ սառած կտակները :

Տարուէ տարի կ'աճի իր գործունէութեան շրջանակը եւ տարուէ տարի կ'աւելնայ իր պիւտճէն, որ վերջին երկու երեք տարիներուն, խոշոր ոստումներ ըրած է արդէն: Բայց, ոչ մէկ վհատութիւն այս աքանչելի կազմակերպութեան շարքերուն մէջ, որոնք աւելի կ'ոգեւորուին կարծէք նոր դժուարութիւններու եւ նոր զոհաբերութիւններու առջեւ :

Պայքարելու, աշխատելու եւ զոհաբերելու վայելքը ունին այդ շարքերը, հայ մայրերէ, կիներէ ու քոյրերէ բաղկացած:

Այս տարուան պատգամաւորական ժողովը կը բացուի այս օրերուն, երբ սեղանի վրայ դրուած է մասնաւորապէս ազգապահպանման հարցը: Այս կենսական խնդիրը նորութիւն չէ Հ. Օ. Մ.ի համար, որ կ'աջակցի լայնօրէն Պէյրութի եւ Հալէպի զոյգ ճեմարաններուն, Յունաստանի եւ այլ վայրերու դպրոցներուն. ուսանողներ կը հովանաւորէ, Ամերիկայի մէջ քանի մը տասնեակ դպրոցներ եւ դպրոցականներ կը պահէ ու կը քաջալերէ :

Բայց, այժմ, ընդհանուր շարժում մը ծայր տուած է ազգապահպանման գործը աւելի գործնական, աւելի լայն ու ամուր հիմերու վրայ դնելու համար :

Վստահ ենք թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի մասնաւորաբար, պիտի քննուին այս կենսական խնդիրները եւ համապատասխան լուծումներ պիտի տրուին:

Կ'ողջունենք Հ. Օ. Միութեան պատգամաւորականը, մաղթելով յաջողութիւն իր ազգանուէր աշխատանքներուն :

(Խմբ. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՓԱՌԱԲԱՆԵՆՔ ՔԱՐԸ

●

Շատեր կը մտածեն ու կը տրամաբանեն թէ՝ քարը անտարբեր է, պաղ է, անզգայ է: Քարը անտրամաբան է, կոշտ է, մունջ է:

Հարկ է մտածել ու տրամաբանել : Քարը գործօն է, տաք է եւ զգայուն: Քարը տրամաբան է, նուրբ է եւ խօսուն :

Բիւրաւոր տարիներ առաջ, հեղէն իմաստասէր մը ըսած է թէ տիեզերքի մէջ ամէն ինչ կը սպառի: Այս տխուր երեւոյթին գլխաւոր ազդակներէն մին կը կազմէ փոշին, որ կը ձգտի խեղդել ու փճացնել աշխարհը: Փոշին թշնամին է մարդկութեան, քարը թշնամին է փոշիին, հետեւաբար բարերարը մարդկութեան :

Հզօր ժամանակը, կը դիմափոխէ, կ'այլայլէ, կ'աւրէ ու կը քանդէ աշխարհը : Բնութեան երրեակ ուժերը, ստեղծիչ, քանդիչ եւ վերաշինիչ, կը հոլովեն իրենց ընթացքը, առանց ազդուելու հակադարձ միջոցներէ :

Ո՞ւր են անթիւ, անհամար՝ կենդանի էակներ, որոնք ստուերի մը պէս եկած ու անհետացած են: Ո՞ւր մնացին այն մեծազօր կայսրութիւնները որ կը յաւակնէին տիրել աշխարհին ու գերել բնութիւնը :

ՄեծնԱղեքսանդր.—«Ոչ մէկ ուժ կրնայ դիմադրել իմ արշաւանքիս»:

Յուլիոս Կեսար. — «Պէտք է տիրեմ ամբողջ աշխարհին»: Ատտիլաս եւ Թիմուրլէնկ.— « Մեր անցած տեղերը՝ խոտ չի բուսնիր»: Սուլթան Սիւլէյման Գանունի. — « Վիէննան եւ ամբողջ Եւրոպան ինծի պիտի ենթարկեմ»: Արտաշէս, Մեծն Տիգրան եւ Լեւոն Մեծագործ.— «Յաւերժաժամապէս պիտի ապրի Հայկական կայսրութիւնը »:

Աւաղ, փառացս անցաւորաց :

Իսկ այսօր, ի՞նչ կը մնայ անհամար դարերէն, անհաշիւ սերունդներէն եւ գործերէն: Տարաբախտաբար, ոչ մեծ բան : Աւերակ, ամայութիւն, լռութիւն, անտարբերութիւն, անշարժութիւն: Առ հասարակ, աւերակներն ալ կորուստի մատնուած են :

Յաւերժութեան միջնորդ, անխորտակելի եւ անմոռաց յիշատակներու տեւական արձանագիր, բարոյական եւ ֆիզիքական ուժերու անդրդուելի պահարան, քարն է միայն :

Նինուէ ծածկուած հողով, երկու հազար հինգ հարիւր տարի անյայտ քնանալէ վերջ, լոյս աշխարհին առջեւ երեւան կուգայ շնորհիւ քարերուն: Բուրգերը ապարէզ կը կարդան ամենակուլ ժամանակին եւ անյագ մոռացօնքին :Պաալպէք եւ Պոմպէյոպոլիս նոյն դերը կը կատարեն :

Ակրոպոլ եւ Հռոմը զարդարող քարեր չօշափելի փաստեր կը կազմեն անցեալ կեանքին համար: Առանց անոնց՝ պատմութեան լոյսը պիտի չկրնար շողալ, այնքան փայլուն տեսքով: Ամենահին արձանագրութիւններու դերն ալ ստանձնած է նոյն քարը :

Ո՞վ պիտի տեսնէր եւ հաստատէր Հայութեան անցեալին փառքն ու մեծութիւնը, եթէ գոյութիւն չունենային Անիի եւ Սիսի քարերը :

Այսօր ալ մարդիկ երբ կը նկրտին յաւերժանալ ու վրէժ լուծել համայնաւեր ժամանակէն, իրենց տրամադրութեան տակ չեն գտներ ուրիշ միջոց, այլ միայն քարը որ կը խօսի, կ'երգէ, կը բարձրանայ, կուլայ եւ կը ժպտի: Եւ կ'աղօթէ :

Սակայն քարը անզօր եւ անբաւական պիտի մնար եթէ պաշտպանութիւնը չվայելէր աւելի մեծ ուժի մը.— Միտքը :

Միտքը թագաւորն է էութեան, անկաշկանդելի եւ անջնջելի ազդակն է գոյութեան: Բնութեան ամենահզօր լոյսն է:

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԲ ՖԵՏԱՅԻՆ ԶԻՆԱԹԱՓ Կ'ԸԼԼԱՐ

●

1908ի Օսմ. Սահմանադրութիւնը կարծես եկած էր Տարօն աշխարհին մարտական ուժերը տերեւաթափ ընելու: Հաղիւ առաջին երկու ամիսները յարգանք կար լեռնէն վար իջնող ֆետայիներուն: Սակայն, օրէ օր կը զգացուէր կառավարութեան անախորժութիւնը հանդէպ ֆետայիներուն :

Այս հանգամանքէն առաջ եկած էր դժգոհներու դասակարգ մը, — որոնք հայ ժողովուրդի քաշած տառապանքին չգիտնալով, մոռցան կեանքի վայելք, չխնայեցին իրենց վերջին կաթիլ արիւնը, գրկեցին զէնքերը, ու բարձրացան լեռը : Ֆետայի ըլլալը խաէլ մը դարձաւ իրենց համար :

Սահմանադրութիւնը որոշ յոյսեր կը ներշնչէր հայ ժողովուրդին, իբրեւ ապեգանի իր յոգնած վիճակին: Եւ կառավարութիւնը Իթթիհատի բերնով կը համոզէր, իր փաղաքշական խօսքերով .

— Ֆետայիներու, մարտական խումբերու գոյութիւնը տանելի էր հին օրերուն: Այսօր երկիրը դարձած է սահմանադրական: Պէտք է որ անոնք զինաթափ ըլլան եւ լծուին իրենց գիւղական աշխատանքին, վարուցանին: Եթէ կան զէնքի սիրահարներ եւ դժուար կուգայ իրենց զէնքէն բաժնուիլ, թող մտնեն պետական ոստիկանութեան մէջ:

Երեւութապէս տրամաբանական այս պատճառաբանութեամբ կառավարութիւնը կ'ուզէր զինաթափ ընել հայ ժողովուրդը :

Դասակարգ մը Հայեր ալ կամաց - կամաց երես կը դարձնեն ֆետայիներէն: Կը թելադրէին, կը համոզէին որ զէնքերը վար դնեն: «Փառք Աստուծոյ, ալ թալան չկայ, թող լծուին խաղաղ աշխատանքի, մեր պապերու թողած բահն ու փետատ ձեռք առնեն: Պրծաւ գնաց»: Այսպէս ֆետայիներու զինաթափութիւնը՝ նշանայան դարձաւ օրն ի բուն :

Սակայն, ո՞վ էր մարտական ուժերու տէրն ու տիրական, կը հարցնէ ողբացեալ Ռուբէն եւ ինք կուտայ պատասխանը : Անշուշտ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը : Ան ալ խրած էր ազգային գործերու մէջ, կարծես երես դարձուցած էր ֆետայիներուն: Եւ դժգոհներու թիւը հետզհետէ կ'աճէր :

Դժգոհներէն էր Փեթարցի Ալխօն: Շատ մը կռիւներու մասնակցելով, նշանաւոր դարձած էր իբրեւ անվախ ռազմիկ: Ալխօն մղձաւանջն էր Խօշկանցի քիւրտ Ռզկօ աղային :

Կոմիտէին կողմէ Ալխօն կը կանչուի քաղաք: Ջերթար: Կնքուած թուղթ կը ղրկեն.— Ալխօ ,զէնքերով մէկտեղ եկուր : Նորէն չերթար: Մանուկ կը համոզէ թէ ազգին դէմ գլուխ բռնել չըլլար, պէտք է երթաս, զէնքերդ յանձնես, ինչպէս ըրի ես: Գարմէն ու Մուրատ կը պահանջեն զէնքերը յանձնել: Ալխօն կը խնդրէ, կը պաղատի:

— Մի ընէք այդ անաստուածութիւնը, սպաննեցէք զիս, յետոյ առէք իմ զէնքերըս: Անոնք իմ երկու աչքերուս լոյսն են:

Տասը տարի է որ մարմնացած ենք իրարու հետ: Շատ արուն թափեցի ազգի համար ,մի՛ առնէք, մի առնէք իմ զէնքը :

— Ջեղնի, չըլլար, ազգի զէնքը ազգի քով պիտի ըլլայ, ըսին եւ զինաթափ ըրին: Առին զէնքերս, բզկտեցին սիրտս, կ'ողբար Ալխօն: — Գնա քու տուն, աշխատէ, ապրէ :

= Ի՞նչպէս աշխատիմ, տասը տարի զէնքի հետ կապուիլը իմ մէջ մեռցուցած է աշխատելու եռանդը: Իմ շատ մը ընկերները, առանց կնկայ չեն ապրիր, իսկ ես առանց զէնքի կարելի չէ որ ապրիմ:

Գիշերը քաղաքէն կը մեկնի Փեթար, կը մտնէ իր տունը եւ կուշտ մը կուլայ :

Խօշկանցի քիւրտ Ռզկօ աղան, իմանալով Ալխոյի զինաթափ ըլլալը, սրտանց օխ մը կը քաշէ եւ իր ճիգն ու ջանք կը թափէ Ալխօն իր տրամադրութեան տակ առնելու: Մարդ կը ղրկէ Ալխոյին ըսելով.

— Եկուր իմ քով, գիտեմ, զէնքի սիրահար ես, քեզի զէնք ալ կուտամ, ձի ալ, եւ ինչ որ կը փափաքիս: Եթէ մերժես դալ՝ կը զղջաս :

Ալխօն կը մտածէ. — Երթա՞մ, չերթա՞մ, տօ, իմա՞լ երթամ: Ռզկօն, հայութեան թշնամի: 1904ի գարնան, Փեթարայ կռուին Շենըկցի Մանուկը եւ Սպաղանուց Մակարը սպաննողը կ'ուզէ ծառայութեան տակ առնել իր մղձաւանջը, Ալխօն, անոր սարսափէն ազատելու համար: Լրաբերին կ'ըսէ .

— Գնա ըսէ Ռզկոյին, թող ինք գայ մտնէ իմ ծառայութեան տակ, ես իրեն կուտամ զէնք ալ, ձի ալ:

Եւ կը նստի կ'ուլայ :

Ալխոյի մերժումը, եւ իր չոր պատասխանը տարբեր տպաւորութիւն կը ձգեն Ռզկոյի շրջապատին վրայ: Այս անգամ ալ Իզօ աղան Ալխոյի ետեւէն իյնալով կը քաջալերէ որ երթայ կառավարութեան ժանտարմա գրուի :

— Հա, էտ էր պակաս Ալխոյին, որ ալ սակէ վերջ Թուրքին ծառայ դառնայ : «Երէկ գնդակ կ'արձակէի ժանտարմային, այսօր երթամ ժանտարմա դառնամ, տօ, յորի՞ չես մեռնի, Ալխօ, ալ ի՞նչ կ'ապրիս, այս է՞ եղեր հուրիաթի (ազատութիւն) բարիք»:

Տարիներ վերջ, օր մը ճամբու վրայ երկու ժանտարմաներու կը հանդիպի : Կը ճանչնան Ալխօն, հեգնանքով կը յիշեն իր զինաթափութիւնը: Արիւն կը ցայտէ Ալխոյի գլխուն: Աչքերը կը մթնեն :

Ջեմ գիտեր, կ'ըսէր, ինչպէս խլեցի մէկի ձեռքէն իր զէնքը եւ խոնդախի հարուած մը տուի միւսի գլխուն, վար ինկաւ: Միւսը ուզեց փախչիլ, գնդակ մը զարկեցի ծոծրակին, սպաննեցի երկուքն ալ, թաղեցի: Միանգամից երկու զէնք, երկու ձի, եւ բաւական դրամ ալ վաստկեցայ, թողի գիւղ, Ֆիրարի եղայ (փախստական), գտայ քանի մը ընկերներ, անոնց ալ զէնքեր ճարեցի, եւ լաւ կ'ապրէինք : Ես այդ գործի մէջ մեղաւո՞ր էի: Ի՞նչպէս ապրէի առանց զէնքի :

Ալիջան գիւղի Սարէ Սրգօյ Տիգրան, աշխոյժ կորիճ երիտասարդ ու քաջ ռազմիկ, կուսակցութեան պատգամը սրբութիւն էր իրեն: Ահաբեկեց իրենց գիւղի Քեարիմ աղան: Անոր քէօշկը վառեց իր եւ ըոլամներու գլխուն վրայ, կատարելով ազգի եւ կուսակցութեան սրտի մօտ մի պահանջ, ազատելով ամբողջ Ալիջան Քեարիմ աղայի ճանկերէն: Այսօր, հուրիաթի այս օրերուն, ազգն ու գիւղը մոռցան Տիգրանը: Ան ժանգոտ հրացանի մը նման, նետուած էր անկիւն մը: Տիգրանի տեղ գիւղին գլուխ դրին Սարուխանի Ցարթին: Էրէկուան միապետականը այսօր դարձած է սահմանադրական եւ կոմիտէ: Քեարիմի դըռկայի (կնոջ) հետ խօշ ու բէշ է, այն դըռկան որ Տիգրանի սարսափէն փախած էր քաղաքը: Այժմ, եկած է գիւղ, եւ իր վառուած քէօշկը նորէն կը շինէ: Դեռ քէօշկի փլատակներու տակ թաց են Մոսոյի եւ Միրոյի թափած արիւնները: Ազգն ուրացաւ անոնց սուրբ արիւնը, Տիգրան չուրցաւ: Կը փրփրի, կը կատղի եւ իր զայրոյթին կը պոռայ .

— Ես այսպէս հուրիաթ ու ազգ չեմ ճանչնար, Տիգրան չկայ :

Տղան խռոված էր, թէ ազգէն թէ կուսակցութենէն, եւ իր ետեւէն կ'երթային իր նման մտածողներ :

Գոմսայ Մոսօն, տիպար յեղափոխական, շատ մը կռիւներու շարան կայ իր ետեւէն: Իր ջանքերու շնորհիւ, Գոմս մաքրուած էր իր հողերը բռնագրաւող մուհաճիրներէն: Մոսօն այժմ դարձեր է գիւղին մեծաւոր: Ունէր տուն – տեղ, լուծք, գութան: Ոսկու եւ արծաթի տէր,

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շաբաթ (18 Յուլիս) երեկոյ, Կարտանի մեր հայրենակիցները ողեւորութեան մէջ էին, Մարսէյլի արիներու եւ արենոյշներու այցելութեան առթիւ: Օթօքարը կեցաւ Հ.Յ.Դ. Տան առջեւի հրապարակին մօտ եւ քառասուն արենոյշներ եւ արիներ ողջագուրուեցան Պիվէնի նորակազմ խումբի իրենց փոքրիկ եղբայրներուն հետ:

Հիւրերը առաջնորդուեցան մօտակայ սրահը, որ գեղեցկօրէն, զարդարուած էր, կրկնապատիկ լոյսերով: Հրապարակին մէկ անկիւնը դիզուած էին խարոյկի փայտերը, իսկ նոր խումբին խմբապետը՝ մեքանիքեանը ասդին անդին կը վազէր, ու եւ է բան պակաս չձգելու համար:

Նորեկները տեղաւորուեցան մօտակայ եղեւիններուն շուրջ, հանգստացան եւ ընթրեցին: Ընկեր մը կը խօսէր սրահին մէջ կատարուած բարեփոխութեանց մասին, իսկ ես յափշտակուած էի Հ.Յ.Դ. Տան բացման հանդէսին մանրամասնութեանց վերյիշումովը:

Մեր ընկերներու նիւթական զոհողութեամբ եւ քրտնաջան աշխատանքով 1928–ին շինուեցաւ այս տունը, որ այժմ թէ ժողովատեղի է, թէ հանդիսասրահ, թէ մատուռ եւ թէ դպրոց:

Ինծի կը թուէր թէ՝ մուտքին առջեւը կանգնած էր ընկեր Ա. Ջամալեանը շրջապատուած ընկերներով եւ համակիրներով, իր կրակոտ եւ իմաստալից մէկ ճառը խօսելու: Գործի վրայ են ընկերներ՝ Արդար Քէչիչեան, Սարգիս Տէր Նազարէթեան, Մաղաքիա Ասլանեան (Տէր Բաբգէն), Տիգրան Ստեփանեան, հողը տրամադրող Ջալին, Մելքոն Ասատուրեան, Լեւոն Գեղունին եւ դեռ ուրիշներ, որոնք բոլորն ալ չկան հիմա: Ոմանք ածխահանքի արկածներուն, ոմանք անակնկալ հիւանդութեանց եւ վերջին երկուքն ալ եղբայրադաւ արարքներու զոհ գացին:

Սուլիչին ձայնէն սթափած, մօտիկէն կը հետեւիմ համազգեստաւոր հայորդիներու աշխատանքներուն:

Հանդիսականներէն առաջին եկողները երեք մամիկներ էին, որոնց մէկը բարեպաշտօրէն կը խաչակնքէր, աչքերը թաց: Հետեղհետէ հասան հանքագործ Հայերը, իսկ ամէնէն վերջը խանութպանները, որոնք տեղ գրաւեցին սկաուտական բոլորակին շուրջը: Խմբապետներ՝Ս. Թոքթլեան եւ Բարայեան խարոյկի փայտերը կը դասաւորէին երբ հայորդիները ազգային երգ մը երգեցին, յոտնկայս ունկնդրութեամբ:

Ապա գործի անցան խմբապետուհիները՝ Քր. Շաքարեան, Ալիս Յարութիւնեան, Անահիտ Մարկոսեան, Լ. Նազաշեան, Մարի Աշճեան եւ Եղիսաբեթ: «Հայ Արենոյշը միշտ պատրաստ է» եւ պէտք չկայ տարիքոտներու սովորական երկարատեւ ժողովներու եւ վէճերու, ձեռնարկ մը կատարելու համար: Հանդէսը կը վարէր տիկին Մ. Շամիրեան, արիներու, արենոյշներու եւ բոլոր ծնողներու կողմէ «քոյրիկ» կոչուած:

Ուշացած խմբապետուհիներու՝ Մարի Կիրակոսեանի եւ Ագնիւ Զօրպաճեանի ժամանումը կրկնապատկեց արենոյշներու ուրախութիւնը:

Մէջ ընդ՝մէջ երգերէ եւ սկաուտական զուարթ բացագանչութիւններէ վերջ, Ալիս Յարութիւնեան արտասանեց Ահարոնեանի «Մասիսը» մինչ փայտերը կը ճարճատէին եւ բոցերը լուսաւորած էին բաւական ընդարձակ տարածութիւն մը:

Երկրորդ արտասանողն էր Իսկուհի Տէր Նազարէթեան, երրորդը՝ Ալիս Շամիրեանը: Բոլորն ալ ջերմապէս ծափահարուեցան:

Հայերէն երգե՞ր, բաւական շատ էին, սկաուտական երգեր ու խաղե՞ր.— նոյնպէս:

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, արիներ եւ արենոյշները պարեցին երկու գեղջկական պարեր, ազգային տարազներով: Ցետոյ խմբապետուհիները պարեցին ուրիշ երկու պարեր: Մասիս Շամիրեան Կովկասեան պար մը պարեց ընկերակցութեամբ Սէն Լուի գայլիկներու խմբապետուհի Եղիսաբեթի: Մեծ էր նաեւ ուրախութիւնը Պիվէնի գայլուկներու եւ անոնց ծնողներուն: Հանդիսականներէն օրիորդ մըն ալ պարեց «Շամիլը»:

Փայտը հատնելու վրայ էր, երբ ներկաներէն մէկը իր խանութի սնտուկները բերաւ լեցուց խարոյկին մէջ, վառ պահելու համար աւանդական կրակը:

Ընկերներու փափաքին վրայ խօսք առնելով, Ազգէն Մարտիրոսեան թելադրեց ամէն զոհողութիւն յանձն առնել, զարկ տալու համար մայրենի լեզուին եւ սկաուտական շարժումին: Ցետոյ կամաւոր նուէրներ տրամադրուեցան Պ. Նափոլէօն Սարգիսեանի ղեկավարութեամբ եւ գոյացաւ 17.000 Ֆրանքի գումար մը, իբրեւ ճամբու ծախք:

Տիկին Մ. Շամիրեան յայտարարեց թէ իրենք եկած են նորակազմ խումբի մանուկներ եւ պատանիները շնորհաւորելու եւ առաջարկեց այդ գումարը յատկացնել տեղին չքաւոր սկաուտներու հանդերձանքին կամ սկաուտի մը օգափոխութեան: Գումարը յանձնուեցաւ Կարտանի խմբապետին: Հրաժեշտի պահուն արիները եւ արենոյշները խոստացան զօրացնել նոր խումբը եւ աւելի յաճախ այցելել:

Սկաուտներու այս տարուան բանակումը տեղի պիտի ունենայ Կափի շրջանին մէջ: Արդէն արձանագրուած են 80 սկաուտներ:

Վ. Մ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔ–ՆԵՐՈՒ հոգեւոր պետերը վերջերս զօր. Շիշէքլիի այցելելով, 45 վայրկեանի տեւողութիւն մը ունեցած են: Պատուիրակութեան կը մասնակցէր նաեւ Հալէպի առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոս: Տեսակցութիւնը եղած է շատ սիրալիր: Հոգեւոր պետերը զօրավարին խօսած են իրենց համայնքներու վերաբերեալ հարցերու մասին: Զօրավարը (այժմ նախագահ) բարեացակամութեամբ նկատի առած է յայտնուած բաղձանքները եւ խոստացած ընթացք տալ անոնց:

ՏՈՔԹ. ՌՈՒԲԷՆ ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ 1944ին պատրաստած էր հիւլէական թնդանօթի յատակագիծը կը գրէ «Ֆիլատէլֆիա Տէյլի Նիւզ», աւելցնելով թէ բացարձակ գաղտնապահութիւն կը տիրէ: Տոքթ. Էքսէրճեանի կ՚օժանդակէին Ամերիկացի երկու մասնագէտներ:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Լօս Անճէլըսի մէջ (Մ. Նահանգներ) մեռած է ընկեր Մեսիա Մալըկեան, ծնած էր 1881ին Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղը: Հիմնադիրներէն էր Հ.Յ.Դ. Պրաքթընի կոմիտէին եւ անոր գործօն անդամը:

ՏՈՔԹ. ՍԹԷՆԼԻ ԿՈՐՏԸՆ ՂԱԶԱՐԵԱՆ նախագահ ընտրուած է Էնսըրի «Ռոթըրի» ակումբին: Ան վարիչն է նաեւ կազմակերպութեան Միջազգային Սպասարկութեան: Եղած է անդամ Հ.Յ.Դ. Փըրաւիտէնսի կոմիտէին (Ամերիկա): Ռոթըրի ակումբները հիմնուած են 1905ին, իբրեւ կրթական եւ բարեսիրական կազմակերպութիւն, որուն կրնան մասնակցիլ միայն ազատ ասպարէզի հետեւողները, Ամէն երկրի մէջ ակումբներ ունի: Անցեալ տարի 250 հազար տոլար յատկացուցած է զանազան երկիրներէ Ամերիկա գացող ուսանողներու օգնելու համար: Ցարդ միայն երկու Հայ ուսանողներ կրցած են օգտուիլ: Ուսանողներուն կը տրուի ճանապարհածախս, ուսման ծախք եւ ապրուստի միջոց, պայմանաւ որ իրենց մասնագիտութիւնը լրացնելէ ետք վերադառնան ծառայելու իրենց ժողովուրդին:

300 ՏՈԼԱՐ ՅԱՆՁՆԱԾ է ընկ. Յակոբ Արապեան, Հ.Յ.Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէին, «Հայաստան» ճամբարի (քէմփ) բարեզարդութեան համար:

ՄԵ՞ՂՔ ԶԱՐԴԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ

★

Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովին առաջին անդամներէն Համտի Նամըդ Կիւր, որ Աթաթիւրքի մասին թերթօն մը սկսած է « Սօն Թէլէկրաֆ»ի մէջ, կը գրէ. (16 Յուլիս).—

— « Միլլի Պայքարին սիրտ բզկտող դէպքերէն մէկն ալ Ուրֆայի միւթէսարըֆ Նուսրէթ պէյի կախաղան հանուիլն էր, Իսթանպուլի դաւաճան կառավարութեան որոշումով: Պօղազլեանի գայմագամ Քէմալ պէյի նման, ան ալ կախուեցաւ «Հայերու տարագրութեան» ամբաստանութեամբ: Մարդ մնա՞ց որ չլար Նուսրէթ պէյի համար, որ կախաղանի դատապարտուեցաւ Տամատ Ֆէրիտի եւ իր պատերազմական ատեանին կողմէ:

Ուրիշ կսկծալի պարագայ մըն ալ, այս յարգելի եւ հայրենասէր մարդը կախուեցաւ երկու ազգասէր անձերու հետ, որոնք Տամատ Ֆէրիտի դէմ մահափորձ մը պատրաստեր էին: Ազատագրութեան կարօտով տոչորող ժողովուրդին համար, խսկական ցաւ մըն էր կախաղանին վրայ տեսնել հայրենիքի այդ երեք զաւակները:

Այս յարգելի նահատակին ընտանիքը եւ երեք որբերը թշուառութենէ փրկելու համար, վիճաբանութիւն բացուեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ եւ որոշուեցաւ 1500 ղրուշի թոշակ յատկացնել:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ խորհրդային դեսպանը ծանուցագիր մը ուղղեց իր ամերիկացի պաշտօնակցին, բողոքելով ուտեստի առաքման դէմ: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ իրենք օգնութեան պէտք չունին, թէ «1.700.000 գործազուրկներ կան արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, իսկ իրենց շրջանին մէջ՝ ոչ իսկ մէկ հոգի»: Ամերիկացիները մերժեցին նկատի առնել այս բողոքը:

դարձեալ դժգոհ էր: Ցաւ մը կար որ ներսէն կը կրծէր իր սիրտը: Դառնացած էր ու կ՚ըսէր.

— Երէկ ազգն ու կուսակցութիւնը ատողներ, միապետականութեան կողմնակիցները այսօր դարձած են սահմանադրական եւ ազգային փրկիչ: Զեմ կրնար դիմանալ այս ցաւին: Իմ սրտէն կ՚ելնէ այն ատեն, երբ մէկ ալ աշխարհ նորէն իրար խառնուի: Այն ատեն կը տեսնես որ, այս օրուան սահմանադրականներ, ու ազգի փրկիչները մկան ծակը պիտի փնտռեն: Եւ այսօրուան Մոլլախ աղան դարձեալ Մոսօ պիտի դառնայ, թքնելով նոր ձեռք բերած յաջողութեան վրայ: Դարձեալ հրացան ու լեռը:

Վիրաւորուած էր Մոսօն իր յաջողութեան մէջն անգամ, քէն ըրած էր եւ քաշուած իր պատեանին մէջ:

1909ի ձմեռնամուտին, Պարսկաստանէն երկիր դարձաւ Վարդան Տէր Սարգիսեան: Մէկ շաբաթ հանգիստէ վերջ, Մշոյ Կեդր. կոմիտէն կնքուած նամակով մը քաղաք կը հրաւիրէ Վարդանը: Կոմիտէն կը պահանջէ զէնքերը յանձնել: Վարդան կ՚ըմբոստանայ:

— Ինչու Իթթիհատի Ռաշիտ էֆ.ն ու Ֆալամազը շատ կը տեսնեն ֆետայիներու տասնեակ մը զէնքերը, երբ Քիւրտերը մինչեւ ակռաները զինուած են եւ ասպատակութիւններ կը կատարեն իրենց «ալայ»ներով: Իմ զէնքերը կուսակցութեան չեն պատկանիր, անոնք իմ սեփականութիւն են: Ես իմ զէնքերը կուտամ այն ատեն, երբ Ալվառինճու մէջ եղած քսան քրտական զէնքեր առնուին: Իմ մէկ զէնքը այդ քսանին դէմ է: Ոչ ոք իրաւունք ունի իմ զէնքեր պահանջելու: Ոչ թէ Կեդր. կոմիտէն, կեդրոնական Աստուածն ալ գայ, նորէն չեմ տար:

Դեռ ո՛րքան պերճախօս օրինակներ:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (21)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Կը հասկնամ, սակայն չեմ կարծեր որ կինս եւ ես մեծ օգտակարութիւն մը ունենանք ձեզի: Երկուքս ալ քնացած էինք եւ ոչինչ լսեցինք:

— Սպաննուած անձը կը ճանչնա՞ք:

— Լսեցի թէ համակրելի դէմքով Ամերիկացին է եղեր, ճաշի ատեն կը տեսնէի զինքը:

— Ըսել կ՚ուզէք թէ գիտէի՞ք իր անունը:

— Ոչ, բայց արդէն դուք գիտնալու էք, քանի որ անունը արձանագրուած էր իր անցագրին մէջ:

— Անցագրին մէջի անունը Րէչէթ է, բայց իր բուն անունը չէ այդ: Ան Քասէթթի կը կոչուի եւ կապ ունեցած է առեւանգուած փոքրիկի մը խնդրին հետ:

— Ահ, այս Ամերիկացիները, ըսաւ կոմս, տարօրինակ մարդիկ են:

— Ամերիկա գացա՞ծ էք:

— Տարի մը բնակած եմ Ուոշինկթընի մէջ:

— Արմսթրոնկ ընտանիքը ծանօ՞թ է ձեզի:

— Արմսթրոնկ... Արմսթրոնկ... ոչ, չեմ յիշեր:

Կոմսը ժպտեցաւ եւ ուսերը թօթուեց:

— Բայց վերադառնանք մեր բուն խնդրին: Ուրիշ ի՞նչ կերպով կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզի:

— Ո՞ր ժամուն պառկեցաք:

— Կինս եւ ես իրարու կից բաժնեակներ ունինք. թիւ 12 եւ 13: Ճաշի միջոցին կնոջս անկողինը պատրաստուած էր. այնպէս որ ճաշէն վերջ իմ բաժնեակս անցանք եւ մինչեւ տասնըմէկ թուղթ խաղացինք: Ցետոյ կինս իր բաժնեակը անցաւ, ես ալ պառկեցայ եւ մինչեւ առաւօտ քնացայ:

— Զգացի՞ք թէ շոգեկառքը կանգ առած է:

— Մինչեւ այս առաւօտ ոչ:

— Իսկ ձեր կի՞նը:

Կոմսը ժպտեցաւ:

— Շոգեկառքով ճամբորդած ատեն կինս միշտ քունի դեղ կ՚առնէ: Երէկ գիշեր ալ առաւ:

— Ի՞նչ դեղ կը գործածէ:

— Թրիօնալ:

— Շնորհակալ եմ, պարոն, այժմ կըրնա՞մ քանի մը հարցում ուղղել ձեր յարգելի տիկնոջ:

— Վստահ եմ թէ ձեզի չի կրնար օգտակար ըլլալ: Ան ալ իր ըսածներս պիտի կրկնէ. բոլորովին աւելորդ է զինք տեսնել:

— Պարզապէս ձեւակերպութեան համար է, վստահ եղէք, պնդեց Փուարօ:

— Ինչպէս որ կուզէք:

Կոմսին մեկնումէն վերջ Փուարօ առաւ անոր անցագիրը, որուն մէջ գրուած էր թէ կը ճամբորդէր իր կնոջը ընկերակցութեամբ: Կոմսուհիին բուն անունն էր Էլէնա Մարիա, ծնեալ Կօլտէնպէրկ, քսան տարեկան: Փուարոյի ուշադրութիւնը գրաւեց անցագրին այս մասին վրայի իւղի արատ մը:

Նոյն պահուն ներս մտաւ կոմսուհին, երկչոտ քայլերով: Բառին բովանդակ առումով գեղեցիկ էր:

— Ձիս տեսնե՞լ կը փափաքիք, պարոն, ըսաւ:

— Պարզ ձեւակերպութիւն մը, Տիկին: Կ՚ուզեմ հասկնալ թէ երէկ գիշեր արտասովոր բան մը լսեցի՞ք:

— Ոչինչ, պարոն, քնացած էի:

— Ամերիկուհին որ ձեր քովի բաժնեակին մէջ կը ճամբորդէ, երէկ գիշեր ահագին աղմուկ բարձրացուց պնդելով թէ անծանօթ մարդ մը մտած է իր բաժնեակը: Ձլսեցի՞ք:

— Ոչ, պարոն, արդէն քունի դեղ առած էի:

— Ահ, կը հասկնամ: Խնդրանք մը եւս, կը հաճի՞ք ձեր անունը գրել այս թուղթին վրայ:

Կոմսուհին գրեց.— «Էլէնա Անտրէնյի»:

— Ձեր ամուսնին հետ Ամերիկա գացա՞ծ էք, տիկին:

Կոմսուհին ժպտեցաւ.

— Ոչ, պարոն, այն ատեն ամուսնացած չէինք, տարիէ մը ի վեր իր կինն եմ:

— Շնորհակալ եմ հարցում մը եւս: Ձեր ամուսինը կը ծխէ՞:

— Այո:

— Ծխամո՞րճ:

— Ոչ ծխախոտ կը ծխէ:

Կոմսուհին իր արտայայտիչ աչքերը զարմանքով բացած կը դիտէր Փուարօն:

— Ինչո՞ւ կը հարցնէք, ըսաւ յանկարծ:

— Գաղտնի ոստիկանները ամէն տեսակ տարօրինակ հարցումներ կ՚ընեն, պատասխանեց Փուարօ: Օրինակի համար կրնան հարցընել թէ ի՞նչ գոյն է ձեր սենեկազգեստը:

Կոմսուհին խնդաց.

— Եթէ այդքան հետաքրքիր էք, ըսեմ: Դեղին է: Կարեւո՞ր է ատիկա գիտնալ:

— Շատ կարեւոր:

— Ուրեմն իրակա՞ն գաղտնի ոստիկան մըն էք:

— Անշուշտ, տիկին:

— Կը կարծէի թէ ոստիկաններ չկան այս շոգեկառքին մէջ, ըսին թէ Իտալիոյ մէջ միայն ոստիկաններ պիտի գան:

— Ես Եուկոսլաւ ոստիկանութեան չեմ պատկանիր, տիկին, միջազգային գաղտնի ոստիկան եմ: Լոնտոնի մէջ կ՚աշխատիմ գլխաւորաբար: Անգլերէն գիտէ՞ք, Տիկին:

— Քիչ մը:

— Շնորհակալ եմ, տիկին:

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նախկին նախարարներէն Մոհամմէտ Էլ Ապուտ, որ երեսփոխանութեան թեկնածու էր Աքքարի շրջանէն, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ երբ դուրս կ'ելլէր հանրապետութեան նախագահին ապարանքէն։ Մարդասպանը իր հակառակորդին թեկնածուն էր; Ալի Մահմուտ, 23 տարեկան, որ ձերբակալուեցաւ։ Զորս գնդակ արձակած էր։ Վիրաւորը անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ եւ գնդակները հանուեցան, բայց վիճակը յուսահատական էր։ Կառավարութիւնը որոշեց Օգոստ. 9ին յետաձգել Աքքարի շրջանին ընտրութիւնը։ Բազմաթիւ զինուորներ ղրկուեցան, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։

ՎՈՍՓՈՐԻ ՎՐԱՅ ԿԱՄՈՒՐՋ ՄԸ շինելու ծրագիր ներկայացուցած է Քրուփի հաստատութիւնը։ Ծախքը՝ 60 միլիոն տոլար։ Կ'ըսուի թէ ծրագիրը Թուրքիա ղրկուած էր անցեալ Մայիսին, Պոլսոյ գրաւման 500րդ տարեդարձին առթիւ։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԴԱՀԼԻՃԻՆ դիրքը տկարացած է, իբրեւ հետեւանք միապետական երեսփոխաններու ընդդիմութեան։ Ասոնք չեն ուզեր վստահութեան քուէ տալ։ Ազատականներն ալ ժխտական դիրք բռնած են։ Գլխաւոր խնդիրը Թրիէսթէի թնճուկն է։

ԳԻՆԵՐԸ ԻՋԵՑՆԵԼՈՒ ձեռնարկած է կառավարութիւնը, օգտուելով իր մասնաւոր իրաւասութիւններէն։ Միսին գինը պիտի զեղչեն 8 առ հարիւր, կարագ եւ կաթնեղէն պիտի ամբարեն որպէսզի գիները չբարձրանան յառաջիկայ աշնան։ Հսկողութիւն պիտի կատարուի պտուղներու եւ բանջարեղէններու վրայ։

ՔՈՐԷԱՅԻ զինադադարը պիտի կնքուի կիրակի կամ երկուշաբթի, համաձայն վերջին լուրերու։ Ամերիկացիները կը յուսան խօսք հասկցնել Հարաւ. Քորէայի նախագահին։

ՀԻՄԱԼԱՅԱ լերան յաղթականները Փարիզ եկան, ջերմ ընդունելութիւն մը գտնելով եւ զեկուցում տալով կատարուած քաջագործութեան մասին։

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ ընդհանուր ներում հրոչակուեցաւ նախագահ Շիշաքլիի կողմէ։ Առջի օր բանտէն արձակուեցան քսան ըսպաներ եւ քաղաքացիներ որոնք ամբաստանուած էին թէ դաւ մը սարքած էին կառավարութիւնը տապալելու համար։ Ներումէն օգտուեցան աւելի քան 1500 կալանաւորներ։

ՔԱՄՊՈՃԻ թագաւորը (Հնդկաչին) յայտնած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն թէ պիտի բաժնուի Ֆրանսայէն, եթէ բացարձակ անկախութիւն չտան իր երկրին։

240000 ՆՈՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ընդունելու ծրագիրը քննելով, Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին դատական յանձնախումբը հաւանութիւն յայտնեց 12ի դէմ 17 ձայնով։ Այժմ օրինագիծը յանձնուած է երեսփ. ժողովին որ զայն պիտի քննէ յառաջիկայ շաբթու։

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռագրեն թէ Խ. Միութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղած է Թուրքիոյ, ամերիկեան եւ անգլիական մարտանաւերու այցելութեան առթիւ։ Թուրքիա պիտի պատասխանէ բացատրելով այցելութեան «բարեկամական» հանգամանքը։

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէի կողմէ (Սէն Ժէռոմ)։ Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի 26 Յուլիս Սէն Ժիւսթ Ավընիւ Քօրօ, 117, հովասուն պարտէզին մէջ, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ուշ ատեն։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ։ Խօսք կ'առնէ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Խնամուած գեղարուեստական բաժին սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի Սէն Լուի «Սիամանթօ» խումբի։ Եւրոպական եւ հայկական պարեր, թատերախօս Ալքազ։ Խորոված եւ զովացուցիչ ըմպելիներ։ Կարելի է ճաշը միասին բերել։

Առնել օթօպիւս 53, թրամուէյ 1, 4, 5, 11, իջնել Սէն Ժիւստ։

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

Խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ։ Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի։

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզմանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿԻ եւ ընկերներ ԲԺ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆԻ եւ ՀՐԱՆՏԻ շիրիմներուն։

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ պար։ Փափաքողները կրնան միասին բերել իրենց ճաշը։

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով։

Կառ Մոնփառնասէն առնել երկաթուղի եւ իջնել Շաւիլ, Փոն տը Սեւռէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն։

× Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը։

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոն-Տէսին կոմիտէներու։ Այս կիր., Տէսինի ծառախիտ եւ զովասուն դաշտին մէջ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն։

Մասնակցութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Ֆ. Կ. Խաչի քոյր մասնաճիւղերու եւ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի միջին Ֆրանսայի մասնաճիւղերուն։

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԻՐՋԷ եւ ՀՐԱՉ ՏԱՍՆԱՊԵՏԵԱՆ։ Բարձրախօսի վարիչն է ընկեր Ս. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Արտասանութիւն, մեներգ, խմբերգ, հայկական ու եւրոպական պարեր եւ անակնկալներ։ Ճոխ պիւֆէ։ Զովացուցիչ ըմպելիներ, գիները դիւրամատչելի։

Լիոնի ժողովուրդի փոխադրութեանը համար, օթօքարեր վարձուած են, «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Մատթէոս Մաքսուտեան, եղբայրները եւ բոլոր պարագաները, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր Տ. ՀԱՃԻ ԿԻՒԼ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆԻ մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ անոնց որ, 17.000 նուիրեցին Վալանսի նոր եկեղեցւոյ շինութեան, ողբացեալի յիշատակին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Սարաճեան, Տէր եւ Տիկին Քլոտիուս եւ պարագաները հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ ազգականին՝ ԱՇԽԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ դառնաղէտ մահուան առթիւ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-Ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30։

Մասնակցողները պէտք է դիմեն

E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles Paris 17.

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք)։ Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ։ Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր։

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր։

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն եաք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Պ. Մարտիրոս Ադամեան եւ զաւակները եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի օր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր, ազգականին ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆԻ մահուան քառասունքի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիին մէջ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

×

Պ. Գարեգին Յովհաննէսեան եւ ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ ժան Կուժօն) իր ընկերոջ Պ. Աւետիս Արսլանեանի կնոջ՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ - ԱՐՍԼԱՆԵԱՆԻ (Ծնեալ Աղայեան)

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ։

Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մարմիններու ներկայացուցիչները այս շաբաթ ժամը 9ին, Սէն Սիւլփիսի ծանօթ սրճարանը։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Եաֆայի Հայոց վանքի տեսուչը Բարձր. վարդ. Ապատեան, որ Փարիզ կը գտնուի հիւրաբար։ Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջանի հասարակութիւնը։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16 – 23

Արձանագրութեան եւ պայմաններու համար դիմել՝

Rev. Père V. Momdjian,
78, Rue Rabelais, LYON
ou Rev. Père V. Babian,
11, Rue Belle Image, VALENCE

Արձանագրութեան վերջին պայմանաժամը Յուլիս 25։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՅՈՒԼԻՍ • DIMANCHE 26 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7126 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2537

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԸՄԲՈՍՏ ՈԳԻՆ

Տարեդարձներու տօնակատարութիւնները անիմաստ պիտի դառնային, եթէ չըմբռնէինք անոնց ոգին։

Այսպէս, նաեւ, Խանասորի տարեդարձը, որ կը տօնուի այսօր, կիրակի, Փարիզի եւ ուրիշ հայաշատ քաղաքներու մէջ։

Պատմական դէպքը տեղի ունեցաւ 1897 Յուլիս 25ին։

Մէկ տարի առաջ, արիւնարբու խուժան մը, Թուրքեւքիւրտ, ահաւոր ջարդ մը սարքած էր Վասպուրականի ճամբուն վրայ։

Կ'որոշեն օրինակելի դաս մը տալ անյապաղ։ Եւ արշաւախումբ մը կը կազմակերպեն աննախընթաց պատրաստութեամբ։

Խումբը կը բաղկանար 250 — 280 ֆետայիներէ։

Կը մասնակցէին ներկայացուցիչներ ժողովուրդի բոլոր խաւերէն, — բանուոր, գիւղացի, ուսումնական եւ սպայ։ Մինչեւ անգամ քահանայ։

Կազմակերպումը եւ սպառազինումը բացառիկ հանգամանք ունէին, այդ ժամանակաշրջանին համար։

Մանաւանդ որ, տեղի կ'ունենային չափազանց դժուարին պայմաններու մէջ։ Թշնամին մէկ չէր։ Ոչ ալ Եւրոպա մը կամ Հաստատուն ապաւէն մը ունէին իրենց կռնակը։

Ցարձակումը կը կատարուի մեծ յանդգնութեամբ։ Ձայնը կը հասնի մինչեւ եւրոպական մայրաքաղաքները։ Գերման թղթակիցներ անգամ հիացումով կը նկարագրեն արշաւանքը։

Դժբախտաբար ձեռնարկը չունենար այն ջախջախիչ արդիւնքը որ կը սպասուէր։

Բայց եւ այնպէս, մեծ խանդավառութիւն կը պատճառէ, բարձրացնելով գլխիկոր, նկուն ժողովուրդի մը բարոյական կորովը։

«Կարկուտ տեղաց», կ'ըսէ երգը, արձագանգելով երկիրէ երկիր։

Ըմբոստութեան, վրէժխնդրութեան, ինքնապաշտպանութեան կարկուտն էր որ կը տեղար Խանասորի դաշտին վրայ, խելքի կանչելով արիւնարբու թշնամին։

Այդ օրէն ասդին, այլապէս յանդուգն ձեռնարկներ կատարուեցան Հ. Յ. Դաշնակցութեան միջոցաւ։

Ըմբոստ ոգին էր որ կը գործէր ամէնի լեռներու մէջ եւ մայրաքաղաքի պողոտաներու վրայ, յանուն ինքնապաշտպանութեան եւ ազատութեան։

Եւ երգերը կայծեր կը ցանէին ժողովուրդի աչքերուն եւ սրտին մէջ։

Ըմբոստացման մարմնացումը, ֆետային, երգեր յօրինել կուտար թշնամիներուն ալ, Քիւրտին եւ Թուրքին։

Տարիներու ընթացքին, զարնողին զարնելու, «արիւն վաճելու» վարժութիւնը այնքան զարգացաւ որ, ֆետային այլեւս դարձած էր իրական պատուհաս մը ջարդարարներու գլխուն։

Ըմբոստ ոգին միս եւ ոսկոր դարձած էր վերջնապէս։

Եւ զարմանալի չէ որ շատեր չէին ուզեր զինաթափ ըլլալ Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին, հակառակ օրուան վարիչներու թելադրութեան։

Ո՛րքան պերճախօս օրինակներ կը յիշէր, երէկ, աշխատակից մը, Մշեցի Մարգարը, երեւութապէս «անկարգ» ըմբոստի մը բերանը դնելով հետեւեալ յայտարարութիւնը։

— Ոչ ոք իրաւունք ունի իմ զէնքերս պահանջելու։ Ոչ թէ կեդր. կոմիտէն, կեդրոնական Աստուածն ալ գայ, նորէն չեմ տար։

Ըսելու ձեւ մը որ ամբողջ հատոր մը կ'արժէ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿԸ ԶԱՐՄԱՆԱՅ

Գրած էինք թէ Խ. Միութիւնը ծանուցագիր մը ուղղած է Թուրքիոյ, լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջելով ամերիկեան եւ անգլիական մարտանաւերու այցելութեան մասին։

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը Յուլիս 24ին խորհրդային դեսպանին յանձնեց իր պատասխանը։ Այս ծանուցագրով, Թուրքիա կը յիշեցնէ թէ Մոնթրէօյի պայմանագիրը (Նեղուցներ) «կատարեալ ազատութիւն կը տրամադրէ այն մարտանաւերուն համար որոնք քաղաքավարական այցելութիւններ կուտան. ազատութիւն նաւային ուժերու տարողութեան եւ կազմութեան մասին։ Եւ որովհետեւ այս այցելութեանց առթիւ տեղեկութիւններ տրուած են արդէն Խ. Միութեան, Թրքական կառավարութիւնը կը զարմանայ որ խորհրդ. Միութիւնը հարկ դատած է լրացուցիչ տեղեկութիւններ խնդրել։ Այս պարագան կրնայ տեսակ մը միջամտութիւն համարուիլ այնպիսի խնդիրներու մէջ զորս միջազգային օրէնքը ձգած է շահակից պետութեանց հայեցողութեան»։

«ԱԶԳ. ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ»

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Ազգ. Ժողովը Յուլիս 24ին քուէարկեց «Ազգային փրկութեան օրէնքը», որ ուղղուած է կրօնական եւ յետադիմական քարոզութեանց դէմ։ Պատիժ պիտի կրեն անոնք որ կը շահագործեն կրօնը կամ կրօնական զգացումները՝ քաղաքական եւ անձնական նպատակներով։

Այս առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան որոնց ամփոփումը պիտի հրատարակենք յաջորդով։

Օրէնքը կը բաղկանայ վեց յօդուածներէ։ Ա. յօդուածին տրամադրութեամբ, կրօնքը կամ կրօնական զգացումները, անձնական շահու կամ քաղաքական նպատակներով շահագործող անձերը պիտի պատժուին 1-5 տարի ծանր բանտարկութեամբ։ Միւս տրամադրութեանց համաձայն, միութեան մը անդամները երբ արգելք չեն ըլլար նմանօրինակ քարոզութեանց, նոյնպէս պիտի պատժուին։ Հրապարակներու կամ սրահներու մէջ տեղի ունեցող հաւաքոյթներու ընթացքին անհարգալից ընթացքի մէջ գտնուողներ կամ կռուի պատճառ եղողներն ալ դրամական տուգանքի պիտի ենթարկուին։

× Ուրիշ օրէնք մը համալսարաններու դասախօսներուն կ'արգիլէ քաղաքականութեամբ զբաղիլ։

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ՝ ԱՅՍՕՐ - ՎԱՂԸ

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Քորէայի զինադադարը ժամերու խնդիր է այլեւս։ Հիւս. Քորէացիները եւ Չինացիները արդէն իսկ աւետաբեր լուրեր կուտան անթելով։ Անոնք արդէն կառուցած են «զինադադարի սրահը» եւ առջի գիշեր հսկայական աղաւնի մը կանգնեցին — հետեւողութեամբ նկարիչ Փիքասոյի — սրահին երեք մուտքերուն առջեւ։ Իւրաքանչիւր աղաւնի երկու մեթր բարձրութիւն ունի, գոյնը ճերմակ՝ ահագին կապոյտ եռանկիւնի մը վրայ։

Մ. Նահանգներու նախագահը որոշեց 200 միլիոն տոլարի առաջին մասնաւճար մը տրամադրել Քորէայի վերաշինութեան համար, եթէ Հարաւ. Քորէայի ըմբոստ նախագահը հաւանի զինադադարին։ Թէեւ արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս ոչ լաւատես է ոչ ալ յոռետես, բայց նախագահին այս ձեռնարկը եւ ուրիշ կարգ մը երեւոյթներ կը հաստատեն թէ զինադադարը պիտի ստորագրուի շուտով. նոյնիսկ եթէ Սինկման Ռի չարունակէ ընդդիմանալ։

Ֆ. Տըլըս նոր նամակ մը ուղղեց Հարաւ. Քորէայի նախագահին, Այզընհաուըրի հետ խորհրդակցելով եւ վերջին լուսաբանութիւնները տալով կարգ մը կէտերու մասին։ Կը կարծուի թէ այս առթիւ պատրաստակամութիւն յայտնած է տեսակցելու Սինկման Ռիի հետ։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ ՎԵՐՋՆԱՊԷՍ ՔՈՒԷԱՐԿԵԼՈՎ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐՄԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ազգ. Ժողովը ուրբաթ օր փակեց իր նստաշրջանը, ամառուան արձակուրդին առթիւ։ Պիտի վերաբացուի Հոկտ. 12ին։

Վերջին նիստին մէջ 242ի դէմ 314 ձայնով եւ վերջնապէս քուէարկուեցաւ ընդհ. ներման օրէնքը։ Նստաշրջանի փակումէն առաջ, օրուան ատենապետը կարդաց Ա. Նախագահին՝ Էտ. Էռիոյի մէկ նամակը, որ կ'ըսէ թէ կ'ուզէր անձամբ ուղղել իր բարեմաղթութիւնները, բայց բժիշկները արգիլած են։

Այս առթիւ վարչապետն ալ շնորհակալութիւն յայտնեց Ազգ. Ժողովին ցոյց տուած վստահութեան համար։

Ընդհ. ներման օրէնքին մանրամասնութիւնները հրատարակած ենք ժամանակին։ Օրէնքը շատ լայն տրամադրութիւններ կը պարունակէ։ Պիտի օգտուին անոնք որ հինգ տարիէն պակաս կամ 200 հազար ֆրանքէն վար տուգանքի դատապարտուած են՝ քաղաքական գործակցութեան համար։ Տնտեսական գործակցութեամբ դատապարտեալներն ալ պիտի օգտուին, եթէ պատիժը հինգ տարի բանտարկութենէն կամ 500.000 ֆրանքէն պակաս է։ Նոյնպէս 21 տարեկան անչափահասները, ինչ պատիժ ալ կրած ըլլան։ Ներում շնորհուած է ազգային իրաւունքներէ զրկուածներուն։ Դիմադրական պայքարի առթիւ կատարուած արարքները — 1940 Յունիս 10էն մինչեւ 1947 Յունուար 16 — ներուած են, եթէ հաստատուի թէ այդ արարքներուն հեղինակները կը պատկանին դիմադրական ճակատի մը եւ կամ արարքը գործուած է Ազատագրութեան դատին համար։ Ներումէն չեն կրնար օգտուիլ այն արարքները որոնք իրապէս կապ չունին դիմադրական պայքարին հետ։

Բանուորական վէճերու առթիւ գործուած արարքներն ալ ներուած են. (1947 Յունուար 16էն մինչեւ 1952 Ապրիլ 1)։ Արտաքսումի վճիռները պիտի վերաքննուին։

Նոյն նիստին մէջ ազգ. ժողովը քուէարկեց նաեւ կարգ մը յօդուածներ՝ հարկային բարենորոգման մասին։ Որոշուեցաւ 1954ի ելմտացոյցը պատրաստել արձակուրդի շրջանին։

Որոշումներ տրուեցան, վերջապէս, շարժանկարի ճարտարարուեստին բարգաւաճման համար։ Սինեմաներու գիները պիտի աւելնան յառաջիկայ Սեպտ. 2էն սկսեալ, — հինգ ֆրանք՝ 150–200 ֆրանքնոց տոմսակներու վրայ, 10 ֆրանք՝ 200-250ի եւ 15 ֆրանք՝ 250 ֆր.էն վեր տեղերու համար։ Յաւելում չկայ 150էն վար տեղերու համար։

× Լոնտոնի մէջ որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ՝ Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին առթիւ։ «Թայմզ» խմբագրականով մը կը քննադատէ Ուաշինկթընի վերապահ դիրքը՝ Չորսերու ժողովին, Ծայր. Արեւելքի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին։

ՎԵՑ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ անգլ. ատեանի մը յանձնուեցան Տիւսէլտորֆի մէջ, իբրեւ լրտես։ Երկուքը կիներ են։ Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ զինուորական տեղեկութիւններ կը հաւաքէին ի հաշիւ Խ. Միութեան։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓԻԺԱՄԱ՞ ԹԷ ԲՌՆԱՇԱՊԻԿ

Առջի օր տարօրինակ լուր մը կը հաղորդէին տեղական թերթերը, քաղելով Մոսկուայի «Գրական Թերթ»էն (ռուսերէն)։

Թերթը, որ պաշտօնական հանգամանք ունի, դիտել կուտայ թէ «փիժամա»ները քանի կը լուացուին, այնքան կը նեղնան։

Եւ հետզհետէ պզտիկնալով, կը փոխանցուին ընտանիքին փոքրակազմ անդամներուն։ Երբեմն կնոջ, եթէ գիրուկ խաթուն մը չէ, բայց մեծ մասով՝ զաւակներուն։

Իսկ եթէ հայրիկն ու մայրիկը զաւակ չունի՞ն ...

Հարցումին պատասխանը ձգելով մասնագէտներու, սկսայ մտածել.—

Փիժամա մը չէ՞ բոլշեւիկեան կարգուսարքն ալ։

Նախ մեծերը կը հագնին, — անոնք որ Մոսկուա, Լենինկրատ կամ Թիֆլիս կը բնակին։

Փիժաման քանի դէպի ծայրագաւառները կը հասնի, այնքան կը նեղնայ։

Կեդրոնէ կեդրոն, մէկ աւագանիէն միւսին փոխանցուելով, հետզհետէ կը սեղմուի։

Կա՛մ թեւերը կարճ կուգան, կամ հասակը եւ կուրծքը։

Եւ սակայն, ստիպուած են հագնիլ, մինչեւ որ պատռի կամ... եւ առնուի։

Ուրեմն, *փիժաման* կը դառնայ բռնաշապիկ, ծայրագաւառներուն համար։

Գրաբա՞ր խօսեցայ։

Ըսել կ'ուզեմ թէ երբ օրէնք մը, մարտակոչ մը կամ հրաման մը կ'արձակեն Մոսկուայէն, անոր հետեւանքը շատ աւելի ծանր կը կշռէ դէպի արեւելք, հիւսիս կամ հարաւ, քան բուն մայրաքաղաքին մէջ։

Փիժամա – Մարտակոչը հետզհետէ կը նեղնայ, կը կարճնայ եւ կը դառնայ փորձանք։ Իսկ եւ իսկ բռնաշապիկ։

Մանաւանդ եթէ զայն գործածողները հասարակ չինովնիկներ են։ Կազմ եւ պատրաստ՝ բառը բառին, տառը տառին հետեւելու արձակուած հրամանին։

Փա՞ստ էք պահանջում։

Բարեհաճեցէք աչք մը նետել, օրինակ, Երեւանի հրատարակութեանց վրայ։ Ուղղագրութենէն մինչեւ ռուս – թաթարական բառերու եւ շարադրութեան խառնակոյտը։

Եթէ ոտանաւորները բացառութիւն կը կազմեն, պատճառը այն է որ բանաստեղծները հազիւ շապիկ մը կ'ունենան։ Ո՞ւր կը մնայ փիժաման ...

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ, կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ զօր. Նեկիպի աջ թեւը, գնդ. Սալահ Սալէմ, յայտնելով թէ 250.000 հոգինոց բանակ մը պիտի կազմեն։ Գնդապետը խօսքը ուղղելով Սուէզի շրջանի բնակիչներուն ըսաւ. «Ազատագրութեան զօրամաս մը պիտի ունենանք ամէն գիւղի մէջ։ Մեր գործարանները զէնքեր կը շինեն այդ բանակին համար։ Սպարապետը խոստացած է բանալ բանակին զինարանները, որպէսզի զէնք բաժնեն ժողովուրդին։ Մէկ վայրկեան իսկ չենք կորսնցներ ազատագրութեան պայքարին մէջ, որ կը մօտենայ։ Թշնամին կը կարծէ թէ մենք պիտի չհամարձակինք, բայց կը սխալի։ Եղբայրներ Սուէզի, մենք միայն ձեզի պիտի չձգենք ազատութեան համար մեռնելու պատիւը»։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Բերլին, Վիլհելմ Զայսէր, որ ապահովութեան տեսչութիւնը եւ ներքին նախարարութիւնը կը վարէր, յանկարծ պաշտօնանկ է–

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Զ.

Ռուբէն Զարդարեան իր «Ցայգալոյս»ին մէջ մեր հայրենի բարքերը, սովորութեանց հոգեբանութիւնը պատկերացնող յուզիչ պատմուածք մը ունի, «Պուտ մը ջուր»ը: Մեծ մայրն ու Թոռնիկը Ս. Սարգիսի հինգ օրուան ծոմն են պահեր: Վերջին գիշերն է այլեւս, ու պզտիկը կը ձայնէ աղաչանօք.— «Մամա՛, կաղնծիմ, պտիկ մը ջուր...»:

— Քիչիկ մըն ալ համբերէ, ճագուկս, շատը գնաց քիչը մնաց. հիմա կը լուսնայ, հիմա կը լուսնայ ... :

Ու առաւօտեան մօտ մեծ մայրը ձայն տալով պզտիկին՝— «Տէ էլիր, պզտիկս, էլիր որ տեսնաս քի Ս. Սարգիսը ինչեր է բերեր քեզի. աղուոր, աղուոր չամիչներ, պաստեղ, քեզի կարմիր ոտից է բերեր, էլիր, անուշիկ Թոռնիկս, էլիր որ ժամ էրթանք ...»:

Պզտիկը չէր արթննար: Հէքեաթներու վարպետին բառերով — «պզտիկը քնոտեր էր մամային հետ, քննոտեր էր Ս. Սարգսին ալ հետ, ինչ պիտի ընէր չաքարն ու կարմիր ոտիցը: Իր ուզածը պուտ մը ջուր էր ու մեծ-մայրը այնքան քարսիրտ էր եղեր այդ գիշեր, ու Ս. Սարգիսն ալ այնքան անգութ: Քարսիրտ, հա, շատ շատ քարսիրտ: Ինչ պիտի ըլլար մեծ-մօրը ուշէտին մնացած որբուկը, ու մայրիկը, միւսը՝ որ չկար, — ալ չէր կրցեր դիմանալ, եկեր ու գիշերը գաղտուկ առեր տարեր էր գայն»:

Մեր անցեալ թէ ներկայ գաղթերու ընթացքին Ս. Սարգիսներու ծոմերը, Համբարձման վիճակները, Վարդավառի ջուր սրսկումները, Ծնունդի թաթախումները, Մեռելոցները, Ծրագալոյցները, մեր նիստն ու կացը յատկանշող բոլոր սովորութիւնները, նոյնիսկ մեզի մասնայատուկ խոհանոցը, ոչ երբեմնի նոյն սաստկութեամբ՝ բայց մօտիկ մանրամասնութիւններով փոխադրեցինք մեզի հետ արտասահման, միշտ մեր ազգային դիմագիծը անաղարտ պահելու մտադրութեամբ, բայց անոնք չառին գզալի դրական արդիւնքներ ու բոլորն ալ գացին ջուրն ի վար :

Նիւթիս առնչութեամբ վերջերս հետաքրքրութեամբ կարդացի Պ. Լեւոն Մոզեանի աշխատութիւնը, «Հայ գաղթաշխարհը իր գոյութեան հարցականին առջեւ»: Հեղինակը, մօտաւորապէս 200 էջնոց հատորին մէջ, քննելով ներկայ հայութեան վիճակը, կուգայ այն եզրակացութեան թէ, հայութիւնը պիտի կարենար դիմանալ Սփիւռքի մէջ, եթէ չանջատուէր նախ իր մայրենի լեզուէն՝ ու յետոյ իր հայրենի բարքերէն :

Ընդունելով հանդերձ իր այս տեսակէտը, նորէն կուգամ այն հիմնական մտքին թէ, լեզու, սովորոյթ, պատմութիւն, ազգային արժէքներ իր ժողովուրդին սիրցնողը, գանոնք յիշեցնողը եւ պաշտպանողը կրնայ ըլլալ միայն հայ մտաւորականը: Զանգուածը հակամէտ է շուտով տարրալուծուելու: Մտաւորականութիւնն է արթուն պահակը: Երբ այդ չունիս, երկրէն բերուած ոգեկան արժէքները մէկ սերունդէն միւսը նախ կը գունատին, իսկ երկրորդ սերունդէն վերջ բոլորովին կը կորսուին:

Այս պահուս Փարիզը կը խայտայ օտար շրջիկներու խմբական այցերովը: Անոնց մէջէն շատեր կը շրջագային իրենց ազգային տարազներովը: Գիտակից եւ սրտցաւ բարեկամի մը հետ կ'իջնէինք Շան զ'էլիզէի փարթամ պողոտայէն վար: Ընկերակիցս, օտարներու ինքնեկ տարազները մատնանշելով ըսաւ.— Ահա ազգապահպանման լաւագոյն ազդակներէն մին: Իցիւ թէ, մեր Հայուհիներն ալ, չընկճուելով հանրային կարծիքէն, հպարտութեամբ ցուցադրէին մեր սեփական, նախշուն հագուստներու ճոխութիւնն ու արդուզարդը: Գոնէ զանազանուած պիտի ըլլային ընդհանուրէն :

Պիտի փրկուէի՞նք այդ յանդգնութեամբ: Ընդհանուրէն մեր մեկուսացումը պիտի նպաստէ՞ր: Չեմ կարծեր: Իջնենք վերստին մեր հին գաղթականութեան գիրկը եւ հոգկէ հաւաքենք օրինակները :

Միջին դարու ճանապարհորդ սալեռ մը, Ժիլպէռ տը-Լանուա որ շրջած էր Լեհաստան, Ուկրայնա, Մոլտավիա եւ Թրանսիլվանիոյ մեր գաղութներուն մէջ, 1421 թուականներուն գրի առած իր յուշագրութեան մէջ այսպէս կը գրէր Հայերուս մասին:

— « Ծոխութեան այս մարդիկը: Հայերը շատ լեցուած էին արեւելեան սնափառութեամբ: Անոնք կը սիրէին շլացնել եւ տպաւորութիւն ձգել օտարներու վրայ՝ իրենց զգեստներու շքեղութեամբ ու մանուանդ ադամանդներու, ոսկիի եւ մարգրիտներու հիւսքերով: Պճնազարդ զէնքեր ունէին: Իսկ իրենց խնջոյքներն ալ կ'ըլլային աղմկալից եւ ուրախ»:

Լեհ պատմաբան Ալէմպէկն ալ կը գրէ.
— « Հին հին օրերէն սկսեալ մինչեւ գաղթականութեան վերջնական փլուզումը, հայ կանայք եւ աղջիկները պահեցին արեւելեան առանձնայատուկ հայկական գլխազարդը: Արփիա ոսկեհիւս ըլլալով, ոսկիներուն շարքը ալ աւելի կը գեղեցկացնէր իրենց դէմքի թուխ գոյնը: Բոլորին աչքերը սեւորակ էին ու բոցավառ: Այս փայլն ալ կը մեղմացնէին մարգարիտներու սպիտակ հիւսումներով »:

Ճանապարհորդ սալեռը մեզ «ճոխութեան մարդիկ» որակեր է: Պատկերը նոյնը չէ՞ մեր ապրած օրերուն ալ: Ֆրանսայի մէջ տարրական ծաղկոցներէն դուրս վարժարան մը չունինք: Հայ մտաւորականը, այս եռասէր միջավայրին մէջ օբապահիկը չի կրնար շահիլ ու անդին, Միջերկրականի գեղածիծաղ ափերուն վըրայ, Փրատոյի կուշտին Մայր եկեղեցի կը կառուցանենք, տասը-քսան մամիկներու համար: Այլ բառով՝ հայութիւնը կը վերածենք պատերու :

Ճոխութեան մարդիկ: Մեր այս անտեղի սնափառութիւնները չե՞ն սաեղծած գայթակղութիւններ: Ներկայի մասին պիտի չարտայայտուիմ: Իսկ անցեալին մէջ նոյն իսկ դատի քաշուած ենք, Լվովի բարձրագոյն ատեանին առջեւ: Ահա նմոյշ մը.—

Քաղաքային դատախազ Ստանիսլաւ Կարկովսկին, 1682 թուականին դատի կ'ենթարկէ հայ մեծահարուստ մը, այն ամբաստանութեամբ թէ, իր աղջկանհարսնիքը կատարեր է արտակարգ շքեղութեամբ, խախտելով ընդունուած դասակարգային օրէնքները: Հայերը պսակի արարողութեան ժամանակ հագեր են շատ թանկագին ու չափազանց շքեղ զգեստներ:

Ահա քանի մը տող ամբաստանագրէն .
— «Հայերը պէտք է գիտնան որ իւրաքանչիւր լաւ կազմակերպուած պետութեան կամ քաղաքի մէջ, բարձր եւ ցած դասակարգերը իրարմէ զանազանելու համար, պէտք է պահեն ընդունուած, համապատասխանող զգեստներու եւ զարդարանքներու գործածութիւնը: Միայն Հայերն են — այր, կանայք թէ օրիորդներ — կը հագնին այն տեսակ տարազներ՝ որոնք թոյլատրուած են, եւ կամ կը պատշաճին միայն ծերակուտականի կոչում ունեցող մեծ պարոններուն: Մանաւանդ հայ կանայք եւ օրիորդները, կը պատուիրեն զգեստներ ամենաթանկագին կտորներէն, որոնք ընդհանուրին նախանձը կը շարժեն եւ առով կը հաւասարին տեղացի ամենաերեւելի ազնուականներուն: Հայերը այնքան հեռու կ'երթան, որ ոչ մէկ տարբերութիւն, ոչ մէկ անհաւասարութիւն չի մնար այլեւս հայ կնոջ եւ լեհ ամենաբարձրաստիճան իշխանուհիի մը զգեստաւորման եւ զարդարանքներուն միջեւ: Նոյնիսկ պալատական իշխանուհիներու յատուկ փետուրներ կը գործածեն » :

Ցօղուածիս սկիզբը մեր հայրենի աւանդութեանց եւ բարքերուն ակնարկեցի: Ահա Լվովեան երկնակամարին, Լվովեան Հայաստանի վրայ կատարուած հայկական հարսանիքի մը նկարագրութիւնը: Բաղդատութիւնները դուք կատարեցէք, ճշդելու համար զանազանութիւնները այսօրուան եւ 3–400 տարի առաջ կատարուած մեր հարսանիքներուն: Մանրամասնութիւնները նոյնն են: Ճոխութիւն, հարստութիւն ամէն տեղ: Այս բոլորը քայքայուեր են մտաւորականութեան պակասէն :

Իմ նախորդ յօդուածիս մէջ կ'ըսէի թէ մեզի նման ուրիշ գաղթական ժողովուրդներ, օտար երկինքներու տակ իրենց մըտաւորականութիւնը շարժման մէջ դրած են, որպէսզի պետական կամ բարձր շըրջանակներէն ի նպաստ իրենց տրամադրութիւններ սաեղծեն: Լեհաստանի, Թրանսիլվանիոյ հոծ հայ գաղութները կորսուեցան տխմար օրէնքի մը պատճառաւ: Յաջորդ յօդուածով պիտի խօսինք այս մասին, բայց մօտենանք Լվովեան հարսանիքին :

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՋԱՏԻԿ, ԿՈԲՕ, ՊԱՐՈՅՐ

•

Իրենց կենդանութեան Նիւ Եորքի Հ. Յ. Դ. կոմիտէի սիւներն էին, ամուր եւ անսասան: Այս երկվանկ անուններով ալ կը ճանչցուէին բոլորէն: Եւ բոլորին համար ալ իրենց շրջապատին մէջ այս պարզ, ընկերական անուանակոչումներէն աւելին ոչ կրեցին, ոչ ալ աւելիին ձգտեցան :

Առաջինը, լրիւ անունով Ջատիկ Մաթիկեան, Սեբաստիայէն էր, Փարիզէն այս երկիրը անցած ու բնատնեօք հաստատուած տակաւին երիտասարդ հասակին: Համեստ մտաւորական մարդ էր, եւ իբ մտաւորականի համեստ տուրքը կը բերէր կուսակցական մամուլին Ալիքեան կեղծանունով, գրելով ազգային առօրեայ երեւոյթներու շուրջ կարճ յօդուածներ: Աւելի շատ ժողովրդական գործիչի տիպն էր: Մարդամօտ էր եւ դիւրահաղորդ. այս բնաւորութեան պատճառով ալ կը շփուէր բոլորի հետ եւ մուտք կը գործէր հայկական ամէն խաւէ ներս: Իմ ճանչցած ընկերներէն ոչ ոք անոր չափ ընդարձակ ծանօթութեան շրջանակ չունէր: Մէկ ոտքը համեստ աշխատաւորի տունը կամ գործատեղին էր. միւս ոտքը՝ Նիւ Եորքի 5րդ պողոտայի հարուստ հայ վաճառականի դրասենեակը, միշտ ալ ազգային-հանրային խնդրով մը: Եւ ամէնքէն ալ հաւասարապէս կը յարգուէր, կրնամ ըսել՝ կը սիրուէր: Իր անկեղծութիւնն ու հայրենասիրութիւնը երբեք կասկածի ստուերին տակ չինկան: Իրեն հետ շփուողները, իրեն գործակցողները բոլորն ալ ջերմ զգացում կը կրէին իրեն հանդէպ:

Շատ աշխոյժ եւ եռանդոտ մարդ էր. դժգոհանքի բառ չարտասանող, միշտ ժպտուն եւ յաճախ կատակախօս. իր խաչը անտրտունջ կը կրէր, տեսակ մը ներքին բնածին խանդավառութեամբ: Ասկէ զատ՝ հաւատաւոր մարդ էր եւ լաւատես: Երբեք չընկճուեցաւ կուսակցական անհատին վիճակուած պայքարներու դառնութեանց մէջ. երբեք յուսահատութեան ու թերահաւատութեան թոյնը չսողոսկեցաւ իր հոգիէն ներս: Ցոյսը եւ ապագայ լաւ օրերու հեռանկարը միշտ շողշողացին ինչպէս իր աչքերուն, նոյնպէս իր հոգիին մէջ :

Այս յատկութիւններուն շնորհիւ էր թերեւս, որ Ջատիկը հանդիսացաւ իրապէս ժողովրդական գործիչի տիպարը, իր լայն կամ նեղ օրերուն: Եւ երբ, 1937ի ամառը վաղաժամօրէն մեռաւ, Նիւ Եորքի հայութիւնը անսպասելի խուռն բազմութեամբ ներկայ եղաւ իր յուղարկաւորութեան: Իր համեստ կարողութեան ու դասի ուրիշ ոեւէ հանրային մարդ այսպիսի ժողովրդական ինքնաբուխ ջերմ յարգանքի արժանացած չէր իրմէն առաջ: Ժողովուրդը, որ թիւրիմացաբար կը կարծուի թէ իրեն համար սրտով աշխատողները չի ճանչնար, ապացոյցը տուաւ թէ գիտէ գնահատել իր ծոցէն ելած, իրմով ապրած, իրեն ցաւակից եւ ուրախակից գոր-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՅԹԸ

★

ԽՄԲ.— Պէյրութի «Նայիրի» շաբաթաթերթին այս տարուան դասախօսութեանց վերջինը կը կազմէր ընկեր Ս. Վրացեանի ուսումնասիրութիւնը՝ Խ. Հայաստանի մշակոյթի մասին:

Ահաւասիկ այս շահեկան դասախօսութիւնը.—

Մեծ դժուարութեամբ եւ վարանումով ընտրեցի ես այսօրուան դասախօսութեան նիւթը: Դժուար է այժմ խօսիլ Հայաստանի մասին, նախ, որովհետեւ, արտասահմանի մէջ ապրող հայութիւնը, մեծ մասամբ, շատ քիչ տեղեկութիւն ունի Հայաստանի մէջ կատարուող դէպքերի մասին, ինչպէս եւ Հայաստանն ալ շատ քիչ տեղեկութիւն ունի արտասահմանի հայութեան մասին: Երկաթէ վարագոյրը, որ երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր բաժնած է հայութիւնը երկու մասերու, կտրած է իրարմէ, ամուր փակած է Հայաստանի դռները, հնարաւորութիւն չի տար տարագրութեան մէջ ապրող Հայերուն ծանօթանալու եւ հետեւելու Հայաստանի ներքին կեանքին եւ բնականաբար, իմ այսօրուայ դասախօսութիւնն ալ, անխուսափելի կերպով, պիտի ունենայ թերութիններ, որովհետեւ, ինչպէս ըսի, շատ դըժուար է տեղեկութիւններ ունենալ Հայաստանի մասին: Անհրաժեշտ է բացառիկ ճիգ եւ բացառիկ միջոցներ, տարուէ տարի հետեւելու համար Հայաստանի կեանքի ընթացքին:

Երկրորդ դժուարութիւնը հոգեբանական է: Այսօր Հայաստանի մասին խօսիլը այնքան ալ դիւրին չէ. եթէ Հայաստանի մասին, ներկայ Հայաստանի մասին, մէկը քաղցր խօսք մը ըսէ, անխուսափելի կերպով պիտի դասուի բոլշեւիկներու կարգին: Ի՞նչպէս կարելի է որ Նազարէթէն լաւ մարդ դուրս գայ, կամ լաւ գործ դուրս գայ. Ներկայ Հայաստանը շատերու համար դարձած է Նազարէթ: Բայց մենք գիտենք, որ Նազարէթէն ալ լաւ մարդիկ եւ լաւ գործեր դուրս եկած են. Յիսուսը օրինակ:

Միւս կողմէ, եթէ մէկը Հայաստանի մասին գէշ խօսի, անշուշտ պէտք է հըռչակուի իբրեւ Հայաստանի թշնամի, դաւաճան, անգլեւամերիկեան դրամատէրներու ձեռքին գործիք եւ ալ չեմ գիտեր ինչ. առարկայական վերաբերում Հայերու մէջ Հայաստանի վերաբերմամբ, դժբախտաբար գոյութիւն չունի եւ հայ մարդը դժուարութեամբ կը տարբերէ վարչաձեւը եւ Հայրենիքը: Կարելի է վարչաձեւի մասին շատ գէշ կարծիք ունենալ, կարելի է վարչաձեւին դէմ պայքարիլ, անհաշտ դիրք բռնել, բայց այդ չի նշանակեր պայքարիլ, անհաշտ թշնամի լինել Հայրենիքին դէմ: Վարչաձեւը կարելի է չընդունիլ եւ հայրենիքը կարելի է սիրել: Այդ պատճառով, հակառակ վարանումիս, ես որոշեցի այսօրուան նիւթը առնել Հայաստանէն, Հայաստանի մշակոյթի մասին, որովհետեւ, ես ալ այն կարծիքը ունիմ, որ Հայաստանը... ես ալ կը սիրեմ, ոչ պակաս քան այսօրուան պաշտօնական Հայաստանասէրները:

Կ'ուզեմ ուրիշ կէտ մը եւս ձեր ուշադրութեան յանձնել: Յայտարարութեան մէջ ըսուած էր « Սովետական Հայաստանի Մշակոյթի մասին » : Ես «Սովետական » բառը չեմ դրած: Ինծի համար գոյութիւն չունի Սովետական Հայաստան, ինչպէս գոյութիւն չունէր երէկ Դաշնակցական Հայաստան. գոյութիւն չունի Սովետական Հայ, ինչպէս երէկ գոյութիւն չունէր Դաշնակցական Հայ. գոյութիւն չունի Սովետական Մշակոյթ, ինչպէս երէկ գոյութիւն չունէր Դաշնակցական Մշակոյթ: Վարչաձեւերը պիտակներ են միայն, որոնք ժամանակաւոր բնոյթ ունին: Հայոց ժողովուրդը դարերու ընթացքին տեսած է բազմաթիւ վարչաձեւեր. «սովետական » պիտակն ալ ժամանակաւոր վարչաձեւի արտայայտութիւնն է. այսօր սովետական է, վաղը կարող է լինել և կը լինի անշուշտ ուրիշ վարչաձեւ. բայց յաւիտենականը Հայաստանն է եւ Հայ ժողովուրդը. եւ առով յաւիտենական է եւ հայ ժողովուրդի Մշակոյթը, անկախ վարչաձեւերէ եւ անկախ ժամանակի պայմանական պարտադրանքներէ: Ատոր համար, ես պիտի խօսիմ Հայաստանի, ներկայ Հայաստանի մշակոյթի մասին :

Կ'ուզեմ նաեւ աւելցնել, որ ներկայ Հայաստանը իր վարչակարգով եւ ներկայ Հայաստանը իր մշակոյթով, բացառիկ վիճակի մէջ է, այն պատճառով որ, կը գտնուի քաղաքական այնպիսի պայմաններու մէջ, որ ստիպուած է համակերպիլ եւ հետեւիլ օտար իշխանութեան եւ օտար մշակոյթի փիլիսոփայութեան : Հայաստանը դատապարտուած է լինելու հետեւող, եւ ոչ թէ ինքնուրոյն ստեղծագործող սեփական ազգային մշակոյթի: Այդ պատճառով, Հայաստանի մշակոյթը, Հայաստանի մշակոյթի զարգացման ուղիները, եթէ կ'ուզէք Հայաստանի մշակոյթի փիլիսոփայութիւնը հասկնալու համար, անհրաժեշտ է ծանօթ լինել եւ հասկնալ Խորհրդային Միութեան ընդհանուր մշակոյթի քաղաքականութիւնը եւ մասնաւորապէս ռուս մշակոյթը եւ ռուս մշակոյթի զարգացման ուղիները: Հայաստանը ստիպուած է կրկնել կամ հետեւիլ այն սկզբունքներուն եւ ուղիներուն նաեւ մշակոյթի ասպարէզին մէջ, ինչ որ կայ Ռուսաստանի մէջ եւ հետեւելու արտաքին ուժերու թելադրած օրէնքներուն եւ պարտադրանքին :

(1)

(Շար.)

ծիչի յիշատակը: Զատիկը հանրային մարդու փառաւոր թաղումի արժանացաւ. եւ աւելն եղաւ հաւանաբար իր միակ վարձատրութիւնը այս անիրաւ աշխարհէն :

Բոլորովին այլ տիպար էր Պարոյրը, Յակոբ Պարոյրեան, Սասունէն: Գորգի առեւտուրի գործ ունէր, բայց աւելի շատ հանրային խնդիրներն էին զինք զբաղեցնողը: Եղաւ մեր շրջապատին մէջ ձեռքը բաց, նիւթապէս զոհողներու առաջին գիծին վրայ: Ինչ որ շահեցաւ, բաժնեց իր եւ իր ժողովուրդի կարիքներուն միջեւ: Երբեք չսակարկեց, միշտ առատօրէն տըւաւ :

Լայն ուսումի կամ զարգացումի տէր չէր, բայց ունէր արտակարգ ողջմտութիւն եւ սասունցիի անընկճելի կամք: Լաւ հայ մարդ էր. իրմով որոշ չափով կարելի էր բնորոշել լաւ Հայը: Երբեք յախուռն ու տաքգլուխ չեղաւ, այլ միշտ զգաստ ու խոհեմ: Ամուսնացած չէր. կը հաւատամ որ կեանքի աշխարհիկ հաճոյքներէն կամ վաղանցուկ ուրախութիւններէն անմասն մեկնեցաւ այս աշխարհէն: Ապրեցաւ գաղափարական անբասիր, մաքուր ու հաւատաւոր կեանք մը, իր ուրախութիւններն ու տխրութիւնները կապելով անբաժանելիօրէն իր հայրենիքին ու ազգին ուրախութիւններուն եւ տխրութիւններուն հետ :

Ցաճախակի ճամբորդութիւններ էր կատարած արտասահման, իր առեւտրական գործերով, եւ այս առիթներով ծանօթացած մեր կուսակցութեան ղեկավար դէմքերուն հետ: Ասոնց կեանքի օրինակն ալ ամրացուցած էր իր մէջ այն երկաթեայ ոգին, հայկականութիւնը, զոր Սասունէն իր հետ էր բերած ու անաղարտ պահած այս անաղարտ մարդը: Իր մէջ լրիւ կը բաբախէր հայութեան բազկերակը :

Իսկ Կոքօ՞ն: Յակոբ Կոբոյեան, Զարսանճաքէն, նախ Ռումանիա, ապա այս երկիրը հաստատուած: Կորսնցուցած էր իր ընտանեկան պարագաները երկրի մէջ, ինչպէս գրեթէ ամէն Հայ սփիւռքի մէջ, եւ այնուհետեւ երբեք չէր մտածած կամ չէր կարողացած վերանորոգել իր խորտակուած կեանքի չէնքը, ամուսնանալ, տուն տեղ ըլլալ, հակառակ անոր որ շատ կը հրճուէր, երբ իրեն մօտիկ ընկեր մը ամուսնանար, եւ կամ միշտ խորհուրդ կուտար ամուրի տղաներուն աճապարել ու տուն տեղ կազմել, եաքը ուշ չմնալու եւ չզղջալու համար: Գրոց բրոց էր. սկզբնական շրջանին ալ, 1910ի տարեները կարծեմ, տարիէ մը չափ եղած էր Կ. Կ.ի քարտուղար :

Ջերմ սիրոյ ու ընկերականութեան ըղձացումներով կապուած էր Վռամեանին, Ակնունիին, Վրացեանին ու Արմէն Գարոյին հետ, յիշատակելու համար գլխաւորները միայն, եւ անոնց կենդանութեան յարատեւ նամակագրութեան մէջ էր անոնց հետ ազգային - կուսակցական հրատապ հարցերու շուրջ :

Այդ խնդիրներով կ'ապրէր. առանց մէ զուրս կեանք չունէր. չէր կրնար չընչել: Նուիրեալ կուսակցականի տիպարն էր, պարտաճանաչ, սակաւապետ, զոհող, հաւատաւոր :

Բայց շատ բծախնդիր էր բնաւորութեամբ, նոյնիսկ աններող ուեւէ ընկերոջ աննշան թերութեան հանդէպ: Կը յիշեմ, որ անգամ մը, 1935ին երբ Պոսթըն էր եկած ու ինծ էր վիճակուած վարել Կ. Կ.ի քարտուղարութիւնը այդ տարիները, նախ զարմանք յայտնեց, ապա յանդիմանական սաստ տուաւ ինծ, երբ մեր գրասենեակէն դուրս եկանք եւ ես կուսակցական նամակ մը նետեցի խմբագրատան փողոցի անկիւնի նամակատուփին մէջ: Ինչպէս կարելի էր այդպիսի բան. պէտք էր որ, ըստ իրեն, նամակատուն տանէի, հոգ չէ թէ ինչքան հեռու ըլլար նամակատան չէնքը եւ այնտեղ նետէի պատկան արկղին մէջ: Ես չկրցայ համոզել զինք, ինչքան ալ պերճախօսութիւնս ի գործ դրի, թէ փողոցի անկիւնի նամակատուփին եւ նամակատան արկղին միջեւ տարբերութիւն չկայ. նոյն սպասարկութիւնն էր, եւ աւելորդ է Մ. Նահանգներու նամակային վարչութեան վրայ կասկածներ սնուցանել :

Որոշ ընկերներու հանդէպ իր զուրգուրանքը եւ հոգածու վերաբերմունքը չափազանցութեան կը հասցնէր. — Վերարկուդ վրադ առ, կը մսիս. լաւ քնացի՞ր, յոգնած կ'երեւիս. Թարմ բանջարեղէն կեր, ոչ պահածոյ տուփերէ. մի ծխեր եւն.: Այնքան հոգածու, միայնդամայն բծախնդիր էր, որ Արմէն Գարօն զինք մկրտած էր «կեսուր» անունով: Մենք ալ կը կատակէինք իրեն հետ երբեմն իր կեսուրական արտայայտութիւններու առիթէն օգտըւելով :

Համեստ ու աշխատաւոր մարդ էր. չարաչար քրտինքով իր հացը շահող եւ իր խնայողութիւններով ալ զոհող: Իր մահէն յետոյ, 1937ին, իր կտակած գումարով հրատարակուեցան Արմէն Գարոյի եւ Վ. Մինախորեանի արժէքաւոր գիրքերը :

Միշտ դժգոհ էր. երջանիկ օր չտեսաւ թերեւս, բացի կուսակցական եւ ազգային աշխատանքներու առթիւ իր գործի վրայ լուսցուցած գիշերներէն եւ այդ աշխատանքին պարգեւած հոգեկան բաւարարութենէն: Այս դժգոհութիւնը, սակայն, հոգեկան անհամակիր կամ բացասական վերաբերմունքէ չէր բխեր, այլ իր գործակիցները աւելի առողջ, աւելի եռանդուն, գործին հանդէպ աւելի հոգածու տեսնելու իր ճիգէն :

Ա. ԿԵՍԱՐ

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

ԱՆԱԿՆԿԱԼԻՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Պարոն Ամբակումին կինը անզաւակ է: Ամառը կ'երթայ ծնողքին տունը: Վերադարձին ամուսինին կ'ըսէ.

— Ամբակում, քեզի ուրախ լուր մը ունիմ տալիք:

— Ի՞նչ է :

— Այս տարի երեք հոգի պիտի ըլլանք:

— Իրա՞ւ, եկուր ուրեմն համբուրեմ բերանդ:

— Այո, մայրիկս խոստացաւ որ այս ձմեռ մեզի հետ անցընէ ....:

ՏՈՄՍԵՐ

ԵԿՈՒՐ, ՄԷՋԷՆ ԵԼԻՐ...

★

— Պարոն խմբագ[illegible] կը բողոքեմ. օրուան քաղաքական լուրերով շատ կը զբաղիք. բնաւ պէտք չունիք երկար, բարակ պատմելու թէ Սինկման Ռի ինչ դիրք բռնած է զինադադարի վէճին մէջ կամ Թուրքիոյ վարչապետը ինչ տեսակէտներ ունի Մոսկուայի մասին: Երկու, երեք տողնոց լուրեր տուէք, մնացաւ գնաց: Կը տեսնեմ որ արհեստէն չէք: Օրինակ առէք միւս թերթերէն: Մեզի դրական յօդուածներ տուէք...

— Պարոն խմբագիր, ինչ մեղքս պահեմ, ձեր թերթէն շատ դժգոհ եմ. լուրերու բաժինը շատ խեղճ է: Օրուան ամէնէն հրատապ խնդիրներուն կը հետեւիք երկու, երեք սիւնակով, մինչդեռ մենք կը սպասէինք որ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ տայիք մեզի: Օրաթերթ ըսածդ լուր տալու է, լուր: Ես կ'առաջարկեմ որ ձեր չորս էջերէն երեքը լուրերու յատկացնէք: Շատ կը խնդրեմ, վերջ տուէք սա անվերջանալի յօդուածաշարքերուն եւ դրական յօդուածներուն: Բանաստեղծութիւններն ալ ուրիշ տեղ հրատարակեցէք: Լուր, լուր, լուր ....

— Պարոն խմբագիր, ամէն օր տոմս եւ խմբագրական գրելու պէտք չկայ: Աւելորդ յոգնութիւն է: Կարդացո՞ղը ո՞վ է: Ձեր բաժանորդներէն մէկն ալ ես. տոմսերուն վրան անգամ չեմ նայիր: Եթէ շաբաթը մէկ խմբագրական կարդամ, մեծ բան է: Աւելի լաւ կ'ընէք եթէ խմբագրականին եւ տոմսին սիւնակները նկարներու յատկացնէք ... :

— Պարոն խմբագիր, ես ձեր տեղը ըլլամ բոլոր յօդուածներն ալ կը հրատարակեմ ոչ աւելի քան մէկ սիւնակ: Շատ ուրախ եմ որ ամէն օր, առանց բացառութեան, տոմս ունիք: Բայց խմբագրականներուն կուտամ չորս սիւնակ: Եղածը բաւական չէ. համով - հոտով բաներ կը գրուին ձեր առաջին էջին վրայ, կը կարդաս, չես կշտանար: Ուրեմն կ'առաջարկեմ որ ընդարձակէք խմբագրականներուն սահմանները եւ ուրիշ «տոմսակալաճառ» մըն ալ ճարէք ....

— Պարոն խմբագիր, հայկական հանդէսներուն շատ տեղ կուտաք: Քիչ մը կարճ կապեցէք :

— Պարոն խմբագիր, գաղութին կեանքը երկրորդական գծի վրայ դրած էք: Սխալ. մեր բոլոր հանդէսները պէտք է մանրամասնօրէն նկարագրուին ...

— Պարոն խմբագիր, ինչո՞ւ կնունքները, նշանտուքները եւ հարսնիքները չէք նկարագրեր ձեր թերթին մէջ. եթէ կնունք, նշանտուք եւ հարսնիք չըլլայ, ալդ կ'ըլլա՞յ ...

— Պարոն խմբագիր, չելլէք դիմացի հոսանքին օրինակին հետեւելով հարսնիք ու գինարբուք նկարագրէք ձեր սիւնակներուն մէջ :

Եւ պարոն խմբագիրը, այս գանգատներըն լսէ ետք, չուներ կ'առնէ «վարչապետ»ին մօտ, հրաժարական ի ձեռին.

— Ընկեր վարչապետ, չէնքին բանալին յանձնէ մեր բարեկամներուն. թող նստին սա գրասեղանին առջեւ ու թերթը հրատարակեն իրենց ուզած ձեւով. ես հոս գործ չունիմ: Նպարավաճառի խանութ պիտի բանամ, որպէսզի իմ հասկցածիս պէս՝ պատուհանը դնեմ սողն ու սխտորը, լոլիկն ու գետնախնձորը եւ մարդ գործիս չխառնուի: Ցը ...

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿՈՒԶԵՆԻՆ

★

Ցենել է մերկ ճիւղերն իրար ,
Խորհում՝ է ծեր ընկուզենին,
Խորհում՝ անցած փառքի վրայ
Զօր, դեղնահեր ընկուզենին :
Կորցըրել է տերեւ ու թուփ ,
Թարմ ու կանաչ հըմայքը հին ,
Մերկ ու խոժոռ կանգնել անշուք
Լուռ, անճանաչ ընկուզենին :

Ու տատանուեց մի օր հըսկան
Հողմերի դէմ, չար կատաղի ,
Ճըռընչալով անխօս ընկաւ,
Ճեղքելով տաք սիրտը հողի ,
Հէ՛յ ... հէ՛յ ...— կանչեց հողմը մոլի
Տապալեցի քեզ վերջապէս ,
Գոռոզամիտ հէք ծերունի ,
Կասե՞ս դարձեալ՝ անյաղթ եմ ես :

— Մի՛ պարծենայ, պառաւ աղջիկ ,
Անզաւակ մայր չար խոհերի :
Քո անպտուղ, ամուլ կեանքով
Խենթ աւերման ոգուն գերի ,
Զար, անհըմայք, անգոյն, անձեւ
Քանի՛ քեզ պէս հողմ է անցել
Իմ ճիւղերից պըտղադալար ,
Պըտուղներից յորդ ու վարար :

Հիմա այդպէս ինձ մի՛ նայի,
Հըրճուի տեսքից իմ ամայի ,
Կանգնի՛ր մի պահ, դիտիր վերի ց
Տե՛ս, թէ որքա՛ն փոքրիկ շիւեր
Ելնում են իմ արմատներից ,
Ու դեռ պիտի բարձրանան վեր
Ու զարդարեն կեանքն իմ նորից ,
Զարմն իմ յաւերժ ու անձնուէր :

Պտուղ պիտի տան աշխարհին,
Պիտի դիզեն բերք ու բարիք ,
Մինչեւ անցնին օրն ու տարին,
Ու ծերանան ինձ պէս նորից,
Եւ ինձ պէս էլ ընկնեն մի օր,
Բայց, իմ զօրեղ արմատներից
Պիտի աճին միշտ նորից - նոր,
Քանի դեռ կան արմատներն իմ ,

Ամուր խըրւած մայր - հողի մէջ ,
Չկա՛յ վախճան իմ ճիւղերին ,
Չկայ ինձ մահ, չկայ ինձ վերջ:

ՄԱՐՕ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Կոմսուհին ժպտելով ոտքի ելաւ եւ մեկնեցաւ :

— Որքան գեղեցիկ է, ըսաւ Պ. Պուք :

Փուարօ չպատասխանեց: Որովհետեւ հունգարական անցագրին վրայի իւղի արատը կը դննէր :

ԳԼՈՒԽ Է.— ԳՆԴԱՊԵՏ ԱՐՊԸԹՆՕԹԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

— Կարգը վայելուչ գնդապետ Արպըթնօթինն է, ըսաւ Փուարօ: Տեսնենք ինչեր ունի պատմելիք :

Քանի մը վայրկեան վերջ գնդապետը իր դէմն էր :

— Կը տեղեկանամ թէ Հնդկաստանէն կուգաք, ըսաւ Փուարօ :

— Այո, արձակուրդս հոն անցուցի :

— Ուրեմն ուղղակի հոնկէ կուգաք :

— Ոչ, վերադարձիս Պաղտատ հանդիպեցայ: Երեք օր մնացի հոն :

— Օր. Տեպենհամն ալ Պաղտատէն կուգայ. թերեւս հոն հանդիպեցաք իրարու :

— Ոչ, սակէ առաջ Քէրքուքի մէջ ծանօթացած էինք:

— Նկատելով որ Անգլիացի էք ,կ'ուզեմ ձեր կարծիքը առնել Օր. Տեպենհամի մասին, զոր բաւական մօտէն կը ճանչնաք: Ինծի համար շատ դժուար է Անգլուհիները ճանչնալ :

— Օր. Տեպենհամ ազնուական աղջիկ մըն է, ըսաւ գնդապետը ցրտօրէն :

— Ահ, ուրեմն չէ՞ք կարծեր որ այս ոճիրին մէջ դեր մը ունենայ :

— Ծիծաղելի կը գտնեմ ձեր հարցումը: Մարդը անծանօթ էր իրեն :

— Ինք ա՞յդպէս ըսաւ ձեզի :

— Այո: Խօսակցութեան ընթացքին անդրադարձաւ անոր համակրելի դէմքին, զոր առաջին անգամ կը տեսնէր: Եթէ կը կարծէք որ կին մըն է ոճրագործը, ձեզի կը վստահեցնեմ թէ Օր. Տեպենհամը չէ ան :

— Շատ շահագրգռուած կ'երեւիք, ըսաւ Փուարօ ժպտելով :

— Չեմ գիտեր թէ ինչ ըսել կ'ուզէք , ըսաւ գնդապետը ցրտօրէն :

— Ոճիրը երէկ գիշեր ժամը մէկը քառորդ անցած գործուած է եւ իմ պարտականութիւնս է գիտնալ թէ ամէն ոք ուր էր այդ ժամուն :

— Ժամը մէկը քառորդ անցած Բէչէթի քարտուղարին քովն էի :

— Ձե՞ր թէ իր բաժնեակին մէջ :

— Իր բաժնեակին մէջ:

— Նախապէս ծանօ՞թ էիք իրարու :

— Ոչ. ճամբորդութեան ընթացքին ծանօթացանք: Անձնապէս չեմ սիրեր Ամերիկացիները, սակայն այս տղան հաճելի էր: Կ'ուզէր Հնդկաստան հաստատուիլ, ես ալ տեղեկութիւններ տուի այդ երկրին մասին, զոր լաւ կը ճանչնամ: Մաքքուին խօսեցաւ Ամերիկայի տնտեսական կացութեան մասին: Ժամը երկուքին քառորդ կար երբ բաժնուեցանք իրարմէ :

— Յետոյ ի՞նչ ըրիք :

— Բաժնեակս գացի եւ պառկեցայ :

— Ձեր անկողինը պատրա՞ստ էր :

— Այո :

— Ո՞ւր էր պաշտօնեան երբ դուք ձեր բաժնեակը գացիք :

— Վակոնին միւս ծայրը նստած էր: Երբ ես բաժնեակս կը մտնէի, Մաքքուին կանչեց զինքը:

— Ինչո՞ւ :

— Հաւանաբար անկողինը պատրաստել տալու համար :

— Լաւ մտածեցէք, գնդապետ, երբ Մաքքուինի հետ կը խօսակցէիք նրբանցքէն անցնողները տեսա՞ք :

— Այո, սակայն չեմ յիշեր թէ ո՞վ անցաւ :

— Ջանացէք յիշել: Նստած էք բաժնեակին մէջ եւ կը խօսիք, թերեւս ծխիկ մը կամ ձեր ծխամորճը կը ծխէք ...

Փուարօ պահ մը կանգ առաւ :

— Միշտ ծխամորճ կը ծխեմ. ըսաւ գնդապետը :

Փուարօ շարունակեց.

— Լաւ. ձեր ծխամորճը կը վառէք. դուք գինուոր էք, ձեր ուշադրութենէն բան չի վրիպիր ,ակամայ կը տեսնէք անցնողները :

— Ահ, կարծեմ կը յիշեմ. կին մը անցաւ, որովհետեւ զօրաւոր անուշահոտութիւն մը տարածուեցաւ ամէն կողմ: Ես ինծի ըսի նոյն պահուն, «որքան ալ շատ քուրեր է»: Այդքանը միայն կը յիշեմ :

— Անցնինք ուրեմն: Գնդապետ Արմսթրոնկի անունը ծանօ՞թ է ձեզի :

— Մէկ երկու Արմսթրոնկներ ճանչցած եմ :

— Ճանչցա՞ք էք այն Արմսթրոնկը, որ Ամերիկուհիի մը հետ ամուսնացաւ եւ որուն զաւակը առեւանգուեցաւ Ամերիկայի մէջ :

— Այո, կը յիշեմ, սակայն չեմ ճանչցած գնդապետը, միայն լսած եմ թէ շատ արժէքաւոր զինուոր մըն էր:

— Երէկ գիշեր սպաննուած մարդը գնդապետին զաւկին ոճրագործն էր :

— Ուրեմն իր պատիժը գտաւ, ըսաւ Արպըթնօթ, թէեւ պիտի նախընտրէի կախուած տեսնել զինքը: Բայց կարծեմ Ամերիկայի մէջ ելեկտրական աթոռով կը սպաննեն :

— Ըսել կ'ուզէք թէ օրէնքը նախամեծար է քան թէ անձնական վրէժխնդրութիւնը:

— Անշուշտ. առանց դատարանի վճիռ տալու հակառակ եմ :

(Շար.)

ղաւ։ Ապահովութեան տեսչութիւնն ալ ջնջուեցաւ։ Չի գիտցուիր թէ ինչ եղած է Զայսէր, որ մասնակցած էր Սպանիոյ կռիւներուն, «զօր. Կոմէզ »անունով։ Այս չորրորդ նախարարն է որ պաշտօնէ կ'արձակուի արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, վերջին ութ ամիսներու ընթացքին։ Իրազեկներ կ'ըսեն թէ Բերիա ինք պարտադրած էր Զայսէրը, որ խորհրդային քաղաքացի է։ Մաքրագործումները խստօրէն կը շարունակուին ղատական նախարարին՝ Տիկին Հիլդէի ղեկավարութեամբ ։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ մէջ ալ նախարարական փոփոխութիւններ կատարուեցան։ Էնվէր Հոճայի լիազօրութիւնները կրճատուած են։ Նախարարներու թիւը որ 19 էր, զեղչուած է տասնի։ Էնվէր Հոճայի մրցակիցը, Մէհմէտ Շեհու, արձակուած է կեդր. Կոմիտէի քարտուղարութենէն բայց կը պահէ ներքին գործերու նախարարութիւնը։ Ալպանիոյ նախագահը, Տոքթ. Օմէր Նիշանի, նոյնպէս պաշտօնանկ եղաւ ։ Էնվէր Հոճա կը մնայ միայն վարչապետ, կորսնցնելով արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնները։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը կը յայտարարէ թէ Ռուսերը հնարած են սուզանաւերը, սաւառնաբեկ եւ ականահաւաք նաւերը, ղըրահապատ յածանաւերը եւն.։ Այս վերջին նաւերը հնարած են եղեր Անգլիայէն երեք, Ամերիկայէն 13 տարի առաջ։ Անթելը կ'ըսէ նաեւ թէ«ռուս ժողովուրդըառաջինն էր որ ցամաքային եւ ծովային հեռաւոր ճամբորդութիւններ սարքեց»...

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը կ'առաջարկէ հաւաքական ապահովութեան ցանց մը հաստատել, հիմնուելով Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագրին վրայ, բայց նկատի առնելով Ռուսիոյ ապահովութեան պահանջը։ Այս առթիւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարներուն յանձնած է ծանուցագիր մը, որով կ'առաջարկէ ոչ–յարձակման դաշնագիր մը կնքել Խ. Միութեան եւ միացեալ Եւրոպայի միջեւ ։ Վեց գլխակից պետութիւնները — Ֆրանսա, արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ իրենց 155 միլիոն բնակիչներով պիտի կազմեն երրորդ ուժ մը միջազգային գործերու մէջ։ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա առ այժմ վերապահ դիրք մը բռնած են այս ծրագրին հանդէպ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը ստուար մեծամասնութեամբ քուէարկեց ազգ. պաշտպանութեան ելմտացոյցը որ 34.500 միլիոն տոլարի գումար մը կը ներկայացնէ ։

ՉԸՐՉԻԼ ինքզինքը գտած է մէկ ամսուան հանգիստէն վերջ։ Այժմ ամառանոց գացած է եւ կ'ուզէ գործունէութիւնը վերսկսիլ յառաջիկայ Սեպտեմբերին ։

ՓԱՐԻԶԻ համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» 50.000 ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ սուտ լուրեր հրատարակած է 1952 Մայիս 26ին եւ 29ին։

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ համայնավար երեսփոխաններու վերաբերեալ քննութիւնը լրացաւ։ Տեղեկաբերը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալները բանտարկուած պիտի ըլլային, եթէ երեսփոխան չըլլային ։

ՔԱՄՊՈՃԻ վարչապետը յայտարարեց թէ Ֆրանսայի պատասխանը գոհացում չի տար իր երկրին։ Բացարձակ անկախութիւն կը պահանջեն ։

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԴՊՐՈՑԸ

★

Ինչպէս արդէն յայտարարուեցաւ մամուլի մէջ, Համազգայինի Նշան Փալանճեան Ճեմարանը յաջորդ ուսումնական տարեշրջանին, հոկտեմբերէն սկսած, պիտի ունենայ գիշերօթիկ բաժին, առ այժմ տասը տարեկանէն վեր մանչերու համար։ Գիշերօթիկ բաժնի նպատակն է հնարաւորութիւն տալ նոր սերունդին, Պէյրութէն դուրս, ուրիշ վայրերէ ալ ուսում ստանալու ճեմարանին մէջ։

Ընդունելութեան պայմաններն են.— Լիբանանի եւ Սուրիոյ համար տարեկան 9 ամիս 1500 լիբ. ոսկի, ուրիշ երկիրներ 500 տոլար։ Անոնք որ ամառը, երեք ամիս պիտի մնան ճեմարան, պիտի վճարենյաւելեալ 200 տոլար ամառանոցին համար։

Այս վճարով պիտի հոգացուի աշակերտի ուսման ծախքը, բնակարանը, սնունդը, առողջապահական ծախքը, գրօսը եւայլն։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը։

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները ։

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը։

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք ։

Կ'ընդունուին 9–14 տարեկան աշակերտներ։ Նեաւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն ։

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար ։

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար ։

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. Թղթատարի ծախքով ։

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԱՍ.— Նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն։ Կազմեց Գ. ԳԻՒԶԱԼԵԱՆ։ Հրատ. Համազգային ընկերութեան (Թիւ 41)։ Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ։ 372 մեծադիր էջ։ Պէյրութ, 1953։ Գին 6 լ. ոսկի։ Հասցէ.— Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum Beyrouth - LIBAN

ՀԱՅԿ. ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ « ՕՐ »Ը

խանասորի արշաւանքի 56րդ տարեդարձի առթիւ դաշտահանդէս

Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ։ Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Արզրութեան» խումբի ։

Ժամը 3ին այցելութիւն Շաւիլի գերեզմանատունը, Խանասորի հերոս ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի եւ ընկերուհի ՍԱԹԵՆԻԿԻ եւ ընկերներ ԲԺ. ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆի եւ ՀՐԱՆՏԻ շիրիմներուն ։

Բարձրախօս, բանախօսութիւն, երգ եւ պար ։ Փափաքողները կրնան միասին բերել իրենց ճաշը։

Ուտելիք եւ խմելիք մատչելի գիներով։

Կառ Մուփառնասէն առնել երկաթուղի եւ իջնել Շաւիլ, Փոն տը Սեւռէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն ։

× Անձրեւի պարագային տեղի կ'ունենայ միայն շիրիմներու այցելութիւնը ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30 ։

Մասնակցողները պէտք է դիմեն
E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17·

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան ։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք)։ Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ։ Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ ։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր։

ՄԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր ։

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն եաք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի ։

Օր. ՄԱՅՏԱ ԿԱՆԱՆՋԵԱՆ
Պ. ՄԱՔՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ
Նշանուած

Միւնխըն Յուլիս 1953

ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ծ ԷՔ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ

Մինչեւ Վոսփորի ափերը վազելու պէտք չկայ...

Հանդիպեցէք անգամ մը
ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻՆ խանութը՝
32, Rue de Trévise, Paris (9)
Tél. TAI. 65 - 44

ԵՒ

համը նայեցէք իր շինած պաղպաղակին (սալեպով)։

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆԱԵՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆԵԼԷ ԱՌԱՋ ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՒՆ ՊԱՇԱՐԸ ՀՈԳԱԼ ԻՐ ՋԱՆԱԶԱՆ ԵՒ ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՎ ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286
Le Directeur: SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9
Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՅՈՒԼԻՍ
•
MARDI
28 JUILLET
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7127

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2538

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ Ի ՎՆԱՍ ՄԵԶԻ

•

Այո, սկսեր էինք ծիծեռնակի բոյն մը չինել ափ մը հողի վրայ, հետզհետէ բանալով մեր թեւերը :

Թուրքիան չարաչար պարտուած էր : Հայաստանը ուռճացաւ, ընդարձակուեցաւ (Կարս եւն.) :

Յետոյ Սեւրի դաշնագիր : Միացեալ եւ անկախ Հայաստան՝ Ուիլսընեան սահմաններով :

— Ո՛չ, որոտաց Մոսկուայի խուլոտ ձայնը, սպառնագին :—Պատռէ՛ դաշնագիրը, որպէսզի զէնք, զօրք եւ ռազմամթերք հասցնեմ Թուրքիոյ :

Եւ ինչ որ չէին կրցած կատարել 1920ի մայիսեան ձախաւեր ապստամբութեամբ, գլուխ հանեցին հայ - թրքական պատերազմով (1920 Սեպտ. 23) :

Հայաստան պարտուեցաւ : Գիտէին որ պիտի պարտուի : Եւ յաջորդաբար կընքուեցան երեք դաշնագիրներ, յօշոտելով եւ կապանքի տակ առնելով նորազատ հայրենիքը :

Մոսկուայի լուռ մեղսակցութեամբ, 1920 Դեկտ. 2ին կը կնքուէր Ալեքսանդրապոլի խայտառակ դաշնագիրը : (Թող իրենք բացատրեն թէ ինչո՛ւ ստորագրել կուտային, քանի որ Հայաստանի մէջ խորհրդային իշխանութիւն հաստատած էին Նոյեմբեր 29ին) :

Յաջորդ տարին, 1921 Մարտ 16ին կը կնքուէր Մոսկուայի դաշնագիրը, իսկ նոյն տարուան Հոկտ. 13ին՝ Կարսի դաշնագիրը :

Երեքը միասին կը կազմեն երկաթեայ տապանաքար մը Հայաստանի գլխուն, թաղելու համար Հայկական Դատը :

Բոլշեւիկ պատմագիրները իրենք անգամ կը խոստովանին թէ «ծախու հանուեցաւ» Հայաստանը, ի շահ Թուրքիոյ :

Կը բաւէ յիշել միայն Բ. Բորեանի վկայութիւնը .

— « Աւելի ծանր եւ աւելի աննպաստ հաշտութեան դաշնագիր քան Կարսինը՝ հազիւ թէ կարելի է գտնել պատմութեան էջերուն վրայ» : (Բ. հատոր էջ 163) :

Գիրքը որ ռուսերէն է եւ Մոսկուա տպուած, կը վկայէ տակաւին .

— « Ըստ էութեան ամենավատթար եւ ամենախայտառակ հաշտութիւնն էր Հայաստանի համար» : (էջ 300) :

Եւ վերջապէս .

— « Կարսի դաշնագրին այն յօդուածը որով Նախիջեւանի շրջանը կը կազմէ ինքնավար երկրամաս մը Ատրպէջանի հովանաւորութեամբ, կը լրացնէր Հայաստանի անձնատրութիւնը Թուրքիոյ առջեւ » :

Ո՞ր մէկ փաստը յիշել, ապացուցանելու համար Խ. Միութեան անպարտկելի դաւերը՝ Հայաստանի եւ Հայկական պահանջներուն հանդէպ :

Այս տեսակէտէն ջախջախիչ վկայութեանց եւ վաւերագիրներու անսպառ հանք մը՝ ընկեր Վ. Նաւասարդեանի մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւնը, « Բոլշեւիզմը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը » :

— « Ոչ միայն բովանդակ Թրքահայաստանը, այլ եւ Անդրկովկասի հողերէն Թուրքիոյ ճգուեցան Արտահանի, Օլթիի, Կարսի, Կաղզուանի եւ Սուրմալուի շրջանները, այսինքն ամբողջ Հայաստանը Ախուրեանէն եւ Արաքսէն դէպի հարաւ » :

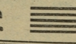
Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով Կարսի նահանգը եւ Սուրմալուն կը համարուէին վիճելի մինչեւ երեք տարի : Յետոյ հանրաքուէ պիտի կատարուէր :

— « Կարսի դաշնագրով այդ հողերը վերջնապէս կը նկատուէին թրքական» :

Նոյնպէս առժամեայ կարգադրութիւն մը եղած էր Շարուր - Նախիջեւանի համար :

Մոսկուայի եւ Կարսի դաշնագիրներով այդ շրջաններն ալ վերջնապէս յանձնուեցան Ատրպէջանի, ընդ հովանեաւ Թուրքիոյ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՈՐԷԱՅԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՒ

•

ԿՌԻՒՆԵՐԸ ԴԱԴՐԵՑԱՆ ԵՐԷԿ , ՏԵՒԵԼՈՎ ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ ԵՒ 33 ՕՐ

Վերջապէ՛ս : Քորէայի զինադադարը ստորագրուեցաւ Յուլիս 27ի առտուն ժամը 2ին, մօտ երկու տարուան բանակցութիւններէ եւ սակարկութիւններէ վերջ : Այժմ խաղաղասէր մարդկութիւնը անձկութեամբ կը սպասէ որ հաշտութեան բանակցութիւններն ալ յաջող ելքի մը յանգին, վերջ տալով ահռելի արիւնահեղութեան մը :

Ստորագրութիւնը տեղի ունեցաւ Քորէայի Փանմունժոն աւանին մէջ : Վաւերագիրները դրուած էին պարապ սեղանի մը վրայ, սենեակին մէջտեղը : Ազգաժողովին զինուորական ներկայացուցիչը, զօր. Հէրրիսըն գնդ. Մըրրէյի ձեռքէն առնելով թուղթերը, ստորագրեց գործի մարդու մը պէս : Յետոյ իր ստորագրութիւնը դրաւ Հիւս. Քորէայի ներկայացուցիչը, զօր. Նամ Իլ : Կռիւները մարիլ սկսած էին արդէն, բայց Ազգաժողովին եւ կարմիրներուն հրամանատարները պայմանաժամ սահմանեցին մինչեւ ժամը 10 (Փարիզի ժամով 2), լուր տալու համար բոլոր զօրամասերուն :

Զինադադարի բանակցութիւնները տեւած էին երկու տարի եւ 16 օր : Զինադադարին ստորագրութենէն դժգոհ են միայն Հարաւ. Քորէայի ծերունի նախագահը, Սինկման Ռի եւ իր կառավարութիւնը, որոնք այն համոզումն ունին թէ իրենց երկրին միացումը կրնայ գլուխ հանուիլ միայն զինու զօրութեամբ եւ ոչ թէ քաղաքական բանակցութիւններով :

Անշուշտ զինադադարը խաղաղութիւն չի նշանակեր : Բայց եւ այնպէս բոլոր զինուորները ուրախ են եւ գոհաբանական աղօթքներ կը կատարեն : Անոնք իրաւամբ կը ցաւին որ բանակցութիւնները չափազանց երկար տեւեցին, աւելորդ արիւնահեղութիւն պատճառելով :

Զինադադարի պայմանագիրները, որոնք խմբագրուած են անգլերէն, չինարէն եւ քորէական լեզուով, անմիջապէս ղրկուեցան երկու բանակներու կեդրոնատեղիները, որպէսզի ստորագրուին նաեւ զօր. Քլարքի, Հիւս. Քորէայի հրամանատարին՝ մառեշալ Քիմ Իլսունկի եւ չինացի զօրավարի մը կողմէ : Պատերազմը դադրած պիտի ըլլար երէկ, երկուշաբթի, ժամը 14ին : Ստորագրութենէն քիչ առաջ դեռ կռիւներ կը մղուէին Փանմունժոմի հիւսիսակողմը եւ թնդանօթի ձայները որոշապէս կը լսուէին : Կիրակի ժամը 16ին էր որ զօր. Քլարք, Ազգաժողովին հրամանատարը, կը ծանուցանէր ստորագրութեան ժամը, ի լուր աշխարհի :

Շաբաթ օր կարգ մը դժուարութիւններ ծագած էին վերջին պահուն : Երկար խօսակցութիւններէ վերջ, համայնավարները լուր տուած էին Ազգաժողովին պատուիրակներուն թէ մառեշալ Քիմ Իլսունկ կրնայ չգալ ստորագրութեան արարողութեանց եւ ներկայացուցիչ մը ղրկել : Զօր. Քլարք մերժեց Փանմունժոմ երթալ, եթէ Քիմ Իլսունկ անձամբ չընկերանար չինացի հրամանատարին : Ի վերջոյ համաձայնութիւն գոյացաւ կիրակի ժամը 14ին (տեղական ժամ) :

Փեքինի անթելը հաղորդելով ստորագրութիւնը, կ'ըսէր թէ զինադադարը պիտի ընդունուի «գոհունակութեամբ եւ արթնութեամբ, աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն կողմէ » :

Զինադադարը կնքուած ատեն արարողութեան ներկայ էին 21 երկիրներու պատուիրակները, մէջն ըլլալով Թուրքիան : Այս բոլոր երկիրները զօրամասեր ղրկած են Քորէա : Հրաւիրուած էին նաեւ այն երկիրները որոնք ոչ թէ զինեալ ուժերով, այլ առողջապահական եւ ուրիշ միջոցներով կը մասնակցին պատերազմին :

Զինադադարին ստորագրութենէն անմիջապէս վերջ, բացառիկ նիստի հրաւիրուեցաւ Ազգաժողովը, Օգոստ. 17ին : Օրակարգի գլխաւոր խնդիրը պիտի ըլլայ որոշել քաղաքական խորհրդակցութեանց վայրը : Այս ժողովը պէտք է գումարուի զինադադարէն 90 օր ետքը, վերջնական հաշտութիւն կնքելու համար :

ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Զինադադարի կնքումէն անմիջապէս վերջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս յայտարարեց .

— « Կ'ողջունենք ապստանի իրաւունքին յաղթանակը : Ոչ մէկ ռազմադերի հայրենիք պիտի չվերադարձուի հակառակ իր կամքին : Համայնավար պետերը այժմ գիտեն որ եթէ նոր պատերազմ մը պայթեցնեն՝ անոնք որ կարմիր բանակներուն մէջ կը ծառայեն հակառակ իրենց կամքին կրնան ազատութեան ճամբան բռնել այն վստահութեամբ թէ իրենց տէրերուն պիտի չյանձնուին : Կը յուսանք թէ համայնավար ապարապետութիւնը չարժած է եւ պիտի չարժի ուղղամտութեամբ : Ցորչափ առոր ապացոյցը չտեսնենք չենք կրնար ներկայ զինադադարը նկատել երաշխիքը տեւական խաղաղութեան մը : Հետեւաբար, պիտի չթուլցնենք մեր արթնութիւնը եւ պիտի չկրճատենք Քորէայի մեր զինեալ ուժերը, ցորչափ դէպքերը չապացուցանեն թէ խոհեմութիւն է այդպէս ընել» :

Ամերիկացի նախարարը հաղորդած է հարաւ. Քորէայի նախագահին թէ Մ. Նահանգները պիտի հեռանան հաշտութեան խորհրդաժողովէն, եթէ, 90 օր վիճաբանելէ ետք, այն եզրակացութեան յանգին թէ համայնավարները անկեղծ չեն :

Զինադադարը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Անգլիոյ մէջ : Արտաքին նախարարը, Պ. Իտըն, որ Ամերիկայէն կը վերադառնար երկար հիւանդութենէ մը վերջ, ջերմապէս ողջունեց զինադադարը, «որ նոր հնարաւորութիւններ կ'ընծայէ նոր բանակցութեանց եւ խաղաղութեան դատին համար, պայմանաւ որ միացեալ մնանք» :

× Քորէայի պատերազմը պայթեցաւ 1950 Յունիս 25ին : Հիւս. Քորէայի կորուստներն են, պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, 512.000 մեռեալ եւ վիրաւոր պատերազմի դաշտին վրայ, 167 հազար ոչ - ռազմիկ, 123.000 գերի : Կարմիր Չինաստանի կորուստները՝ 835 հազար մեռեալ եւ վիրաւոր, 239.000 ոչ - ռազմիկ, 21.000 գերի : Ազգաժողովին զօրամասերուն մէջ ամէնէն ծանր կորուստները կրած են Մ. Նահանգները — 24.119 մեռեալ, 100.665 վիրաւոր, 11.345 գերի : Հարաւ. Քորէան՝ 42.765 մեռեալ, 40.962 վիրաւոր, 73.174 գերի : Ծանր կորուստներ կրած է նաեւ Թրքական գունդը, 536 մեռեալ, 1770 վիրաւոր եւն :

ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ մը վախ չկայ, համաձայն արեւմտեան ճակատի հրամանատարին՝ զօր. Կրուէնթըրի : Զօրավարը դեկուցում տալով ծերակոյտի մասնաւոր յանձնախումբին առջեւ, ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը եւ իր արբանեակները «դեր - մարդեր» չեն եւ նոր պատերազմ մը պիտի չպայթեցնեն. բայց եւ այնպէս պէտք է միշտ պատրաստ ըլլալ : Իր կարծիքով, ռուսական ուժերը նոյնը մնացած են վերջին չորս տարիներու ընթացքին, — 175 զօրաբաժին, քսան հազար օդանաւ եւ մինչեւ 350 սուզանաւ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

★

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները. —

Սգաւոր ընտանիքէ մը, (Վիէն), (Տես Դ. էջ) 2500 ֆրանք :

Բժ. Հ. Թէրզեանէ (Գահիրէ) իր այցելութեան առթիւ 2000 ֆրանք :

Ընկեր Ղազարոս Գապաքճեան Փարիզ, 500 ֆրանք :

Հ. Յ. Դ. Համազասպ խումբ (Սէնթ Մարգրիտ) 1200 ֆրանք :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

« ԲԱՄԲԻՌ »

Նոր ստացայ եւ գուրգուրանքով կը թղթատեմ, քանի մը օրէ ի վեր :

Հալէպի Քարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանին ուսանողութեան պարբերաթերթն է : Մեքենագիր, եւ ամբողջովին ուսանողներուն կողմէ խմբագրուած : (Թիւ 1, Յունիս. 1953) :

Թող իրենք բացատրեն նպատակը.

« ... Գրական պարբերաթերթ մը հրատարակելու յաւակնութիւնը չունինք անշուշտ. սակայն, նոյնքան հիմնական եւ օգտաշինդիր նպատակ մը կը հետապնդենք :

... (« Բամբիռ»ը այն նուագարանն էր, որով մեր Գողթան երգիչները իրենց հեքանոս երգերը կ'երգէին) :

... « Բամբիռ»ին հիմնական նպատակը պիտի ըլլայ տեղ տալ ուսանողական գրուածքներու եւ քաջալերել զանոնք :

Կ'ուզենք մեր բամբիռին վրայ մե՛ր երգերը նուագել » :

Այս առաջադրութեամբ, թերթը պիտի ներկայացնէ .— 1. Գրական փորձեր .— 2. Ուսումնասիրական փորձեր .— 3. Թարգմանական փորձեր .— 4. Արձագանգ Ճեմարանի կեանէն :

Ուրիշ հիմնական մտահոգութիւն մը.

— «Առաջին օրէն իսկ, կ'առաջադրենք լեզուական մասնաւոր բծախնդրութիւն ցոյց տալ, այն համոզումով, որ ուղիղ հայերէն մը՝ մեծ նուաճում մըն է մեր օրերուն » :

Կիրակի օր ծայրէ ծայր կարդացի 32 մեծադիր էջերը : Եւ կը յայտարարեմ բարձրաձայն .—

Այս տողերն ու աղջիկները կրնան աշխատանքի, գրական ճաշակի եւ հասուն, տոկուն հայերէնի դասընթացք մը բանալ շատ մը խմբագիրներու եւ գրող - բրողներու համար ...

Մեծ մասով սաներ եւ սանուհիներ, այս տղաքն ու աղջիկները կ'ուզեն «խանդավառութիւն եւ շարժում յառաջ բերել ուսանողական շարքերու մէջ» :

Եւ պիտի ջանան խանդավառել, նաեւ, «Ճեմարանին բոլոր բարեկամները ու մօտաւոր թէ հեռաւոր համակիրները» :

Թող մեր պարտքն ըլլայ ծաղկաքաղ մը ներկայացնել իրենց գրուածքներէն, որպէսզի մօտաւորն ու հեռաւորը անձամբ դատեն թէ ի՛նչ նուաճումներ կատարած են, դասարանէ դասարան : Նախակրթարանէն մինչեւ աւարտականը (Հայագիտական բաժին) :

Վստահ եմ թէ իրապէս պիտի խանդավառուին :

Մարդու բան չըսէք, — Թերթին տեղեկատու բաժինէն կ'իմանամ թէ աւելի քան 60 սաներ արձանագրուած են տեղին վրայ եւ ուրիշ գաղութներու մէջ, զանազան միութեանց եւ անհատներու կողմէ : Առանց հաշուելու մասնաւոր նպաստները :

Բացակայ է միայն մեր գաղութը ...

ՎԱՀԷ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՇՈՒԷՏԷՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ ՔԱՂԱՔ. ՈՒՂԵԳԻԾԸ

•

Համագումարին կողմէ նշանակուած յանձնախումբը յուլիս 18ին ներկայացուց « Միջազգային կացութեան » մասին բանաձեւ մը, որ ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ :

Ըստ այդ բանաձեւին, «Միջազգայինի Համագումարը անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ ընկերվարականները վճռած են ամբողջ աշխարհի մէջ պայքար մղել խաղաղութեան, ազատութեան եւ ընկերային արդարութեան համար :

« Համագումարը կը յայտարարէ թէ խաղաղութիւնը, որ ամէնէն առաջ խանգարուած է սովետական աշխարհակալութեան հետեւանքով, կարելի է ձեռք բերել միայն յամառօրէն կատարուելիք բանակցութեանց շնորհիւ : Համագումարը կը նշէ համաշխարհային վերջին դէպքերը, մասնաւորաբար խորհրդային քաղաքականութեան փոփոխութիւններն ու Ուաշինկթընի խորհրդաժողովին որոշումները :

«Կ'ողջունէ չուտով Չորսերու Խորհրդաժողով գումարելու առաջարկը, զոր քանիցս պահանջած է : Կը փափաքի որ այս խորհրդաժողովը տեղի ունենայ նախատեսուած թուականէն առաջ եւ նկատի առնէ խնդրոյ առարկայ բոլոր ժողովուրդներու շահերը» :

Բանաձեւը կը հրաւիրէ ընկերվարական բոլոր կուսակցութիւնները որ միացեալ ջանքերով եւ բանակցութեանց ճամբով ձգտին իրագործելու հետեւեալ նպատակները :—

1. Խաղաղութիւն Քորէայի մէջ, ազատ վարչաձեւով : Փէքինի կառավարութիւնը ընդունիլ ՄԱԿի մէջ՝ Զինադադարի ստորագրութենէն վերջ :

2. Խաղաղութիւն Հնդկաչինի մէջ՝ բանակցութեանց ճամբով ընդմէջ Ֆրանսայի եւ ընկերակից պետութեանց, որոնց պէտք է տրուի լիակատար անկախութիւն :

3. Գերմանիոյ վերամիացումը՝ ազատ ընտրութեանց հիման վրայ, երաշխաւորուած գրաւող չորս պետութեանց համաձայնութեամբ : Ազատ կառավարութեան մը կազմութիւնը գրաւման չորս գօտիներուն եւ Պերլինի մէջ, յետ ընտրութեանց : Միացեալ Գերմանիա բոլորովին ազատ պէտք է ըլլայ գործակցելու ժողովրդավար Եւրոպայի մը հետ :

4. Աւստրիոյ հետ դաշնագրի կնքում :

5. Խորհրդային զինուորական ուժերու պարպում արեւելեան Եւրոպայէն, ապահովելու համար շահակից երկիրներու կատարեալ անկախութիւնը :

6. Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղեցում, յարգելով մերձ — արեւելեան պետութեանց հողային ամբողջութիւնը, անոնց միջեւ չինարար գործակցութիւն հաստատելու նպատակով :

Միջազգայինը ստիպողական կոչ կ'ուղղէ միլիոնաւոր մարդոց եւ կիներու որոնք կը հաւատան խաղաղութեան եւ ժողովրդավարութեան, որպէսզի ստիպեն իրենց կառավարութիւնները՝

1. Հաւաքական ապահովութեան համար իրենց պաշտպանողական ճիգերը յարմարցնել իւրաքանչիւր երկրի ընկերային եւ տնտեսական պայմաններուն : Այդ ճիգերը պէտք չէ դադրեցնել՝ մինչեւ որ միջազգային համաձայնութիւն մը չկնքուի՝ ստուգման, միասնական եւ հակակշռեալ զինաթափութեան համար, որ կը մնայ Ընկերվարական Միջազգայինի էական նպատակներէն մէկը :

2. Քաջալերել տնտեսական փոխանակութիւնները Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ, ի բաց առեալ ռազմական պիտոյքներէն, պահանջել ապրանքներու, գաղափարներու եւ անձերու ազատ շրջագայութիւնը :

3. Զարկ տալ միջազգային գետնի վրայ, մասնաւորապէս ՄԱԿի միջոցաւ, թշուառութեան թեթեւացման յետամնաց երկիրներու մէջ :

4. Զարգացնել ընդհ. բարօրութիւնը, զարկ տալով արտադրութեանց եւ հետզհետէ վերացնելով տնտեսական եւ ընկերային անարդարութիւնները : Այսպիսի քաղաքականութիւն մը ամէնէն ազդու միջոցն է՝ պայքարելու համայնավարական ծաւալումին եւ ազդեցութեան դէմ աշխարհի մէջ :

Վերջացնելով, Համագումարը կ'ողջունէ Ասիոյ եւ Ափրիկէի երիտասարդ ընկերվարական կուսակցութիւնները, որոնք կը պայքարին՝ ազատելու համար իրենց ժողովուրդները անօթութենէ, կեղեքումէ եւ վախէ :

Գալով Եւրոպայի, կոչ կ'ուղղէ բոլոր կուսակցութեանց, որ համախորհուրդ Միջազգայինին հետ, ընկերվարական պայքար մղէ՝ ջնջելու համար ազգային սահմանները եւ ստեղծելու տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական ամենակատարեալ միացումը :

Այս է Միջազգայինի քաղաքական հաւատամքը : Ընկերվ. բոլոր կուսակցութիւնները պիտի գործեն այս սկզբունքներուն համաձայն մինչեւ յաջորդ Համագումարը, որ տեղի պիտի ունենայ 1955ին :

Ասկէ վերջ Համագումարները պիտի գումարուին ոչ թէ ամէն տարի, այլ երկու տարին անգամ մը :

Սակայն Խորհուրդը տարին առնուազն մէկ անգամ պիտի հաւաքուի :

Այս բանաձեւին չուրջ նախապէս կատարուած վիճաբանութեանց մասնակցեցան մասնաւորապէս Վիկտոր Լարոք, Կի Մոլէ եւ Կրիֆիթս, նախկին գաղթային նախարար Մեծն Բրիտանիոյ :

Համաշխարհային քաղաքական հարցերու մասին այս ձեւով իր ուղեգիծը ճշդելէ վերջ, Միջազգայինի Համագումարը զբաղեցաւ եւրոպական խնդիրներով :

Կի Մոլէ տեղեկագիր մը ներկայացուցած էր Եւրոպայի ընկերվարականներուն միջեւ համագործակցութիւն մը ստեղծելու մասին : Իր կարծիքով, առ այժմ կարելի չէ գործակցիլ «դաշնակցային» հիմերու վրայ, որ շատ սերտ միութիւն մը կ'ենթադրէ : Սակայն կարելի է զանազան ճիւղերու համար միակ հեղինակութեան մը մականին տակ աշխատիլ : Արդէն պողպատի եւ ածուխի համար գործակցութիւն կայ վեց պետութեանց միջեւ : Կարելի է ուրիշ ճիւղերու համար ալ գործակցութիւն ստեղծել տարբեր երկիրներու միջեւ :

Ի վերջոյ ընդունուեցաւ բանաձեւ մը, որ հրատարակուեցաւ « Յայտարարութեան» ձեւի տակ եւ որ կ'ըսէ ·

— Ընկերվարական Միջազգայինը, որ համաշխարհային կազմակերպութիւն մըն է, կը յայտարարէ թէ խաղաղ, ներդաշնակ եւ բարգաւաճ Եւրոպա մը էական է իր անդամներու ամբողջութեան համար :

Եւրոպայի մէջ ընկերվարական քաղաքականութիւնը երեք նպատակ կը հետապնդէ, ա) հաստատուն տեւական խաղաղութեան, յարգելով ժողովուրդներու անհատականութիւնը, բ) Զօրացում ժողովրդավարութեան՝ ազգային եւ միջազգային գետնի վրայ, գ) Աստիճանական եւ մեթոտիկ իրականացում ընկերվարութեան :

Միջազգայինը կ'ընդունի որ անհրաժեշտ է ուժովցնել ազատ Եւրոպայի ապահովութիւնը : Սակայն սպառազինումը պէտք չէ երբեք կազմէ նպատակ մը եւ արգելք հանդիսանայ Խ. Միութեան հետ լուրջ բանակցութեանց : Ընդհակառակն վերջնական նպատակը պէտք է ըլլայ սպառազինութեանց ընդհանուր եւ հակակշռեալ կրճատումը :

Խ. Միութեան հետ խօսակցութիւնները պիտի ունենան երեք նպատակ .— 1. Գերմանիոյ միացում մէկ կառավարութեան մականին տակ, ազատ ընտրութիւններէ վերջ, 2. Աւստրիոյ հետ դաշնագրի կնքում, որ բոլորովին ազատ դարձնէ զայն, 3. Կեդրոնական եւ Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն իրաւունք տալ ամենայն ազատութեամբ որոշելու իրենց ներքին վարչաձեւն ու արտաքին յարաբերութիւնները :

« Յայտարարութիւն»ը կը վերջանայ՝ պահանջելով մարդոց եւ ապրանքներու ազատ շրջագայութիւնը, բոլորին համար լիակատար աշխատանքի եւ մարդավայել ապրուստի ապահովումը : Եւրոպական ազգերը տնտեսապէս անկախ պէտք է դառնան եւ ոչ մէկ արտաքին աջակցութեան կարօտին, նաեւ աստիճանաբար պէտք է յաղթահարել դրամատիրական կարգուսարքի անարդարութեանց, ամէն մէկ աշխատաւորի երաշխաւորելով ազատութիւն եւ հաւասարութիւն :

Համագումարի մէկ նիստին ներկայ գտնուեցան նաեւ Թունուզի եւ Մարոքի արհեստակցական միութեանց եւ »Իսթիքլալ»ի ներկայացուցիչները, որոնց կողմէ խօսք առաւ պատգամաւոր մը, Ֆրանսական պատուիրակութեան հաւանութեամբ, պարզելու համար այդ երկու երկիրներու պահանջները դէպի կատարեալ անկախութիւն :

Առ հասարակ բոլոր գաղթավայրերու եւ թեւարկութեան ենթակայ երկիրներու մասին Միջազգայինը քուէարկեց բանաձեւ մը, բաղձանք յայտնելով որ բոլորն ալ տիրանան իրենց ազատութեան եւ անկախութեան :

Համագումարի ընթացքին տեղի ունեցան ընդունելութիւններ, որոնց ամէնէն կարեւորն էր Յուլիս 17ին Սթոքհոլմի քաղաքապետարանին մէջ սարքուածը, ի ներկայութեան երկսեռ հոծ բազմութեան մը, առաջնորդութեամբ 150 դրօշակներու : Ճառեր խօսեցան Շուէտի վարչապետը Էրլանտըր, Միջազգայինի դիւանէն Մորկըն Ֆիլիփս, Կի Մոլէ եւ Էրիխ Օլլէնհաուըր, ինչպէս նաեւ Ասիական Ընկերվարական Խորհրդաժողովի ընդհ. քարտուղար Վիժոնօ, որուն ճառը մեծապէս ծափահարուեցաւ : Կը պահանջէր Մերտէքա՛ (Ազատութիւն) բոլոր ստրկութեան ենթակայ ժողովուրդներու համար :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅԵՐԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

•

ՎԻԷՆՆԱ, 12 Յուլիս (Յառաջ) .— Անցեալ կիրակի տեղի ունեցաւ մեր դպրոցին տարեվերջի հանդէսը :

Աշակերտները, թիւով 19, շարուած բեմին առջեւ իրարու հետ հայերէն խօսեցան : Նիւթը կը ներկայացնէր Մայրենի լեզուն, յատկապէս գրուած իրենց ուսուցչին կողմէ : Տղաք երկու խումբերու բաժնուած թէր ու դէմ կ'արտայայտուէին իրարու հետ մայրենի լեզուին չուրջ : Ի վերջոյ յաղթանակը կը տանէր մայրենի լեզուն պաշտպանող խումբը : Ատոր վրայ բոլոր տղաք կը խոստանային անպայման սորվիլ իրենց լեզուն :

Նիւթին մէջ առնուած էին երգեր եւ արտասանութիւններ զորս տղաք յաջողապէս կատարեցին, ի մեծ ուրախութիւն ներկայ ծնողներու եւ հասարակութեան, որոնք խանդավառ կը ծափահարէին փոքրիկները :

Ուսուցիչը իր խօսքերով թելադրութիւններ ըրաւ թէ տղոց եւ թէ ծնողներուն : Մասնաւորաբար այս վերջիններուն յիշեցուց չզոհանալ այս դասընթացքին տուած արդիւնքով այլ շարունակ հայերէն խօսիլ իրենց զաւակներուն հետ :

Տքթ. Ա. Գարամանլեան ծնողքներու եւ գաղութին անունով խորին շնորհակալութիւն յայտնեց ուսուցիչ Եղիշէ Ծ. Վ.ի իր թափած անխոնջ ջանքերուն համար ու խնդրեց որ յառաջիկայ տարեշրջանին ալ նոյն եռանդով շարունակէ իր արդիւնաւոր գործունէութիւնը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՅԹԸ

★

Եթէ մէկը ծանօթ չէ եւ չի գիտեր Ռուսաստանի վերջին 30 տարիներու մշակոյթի էութիւնը եւ անոր զարգացման ուղիները, կարելի է վստահ կերպով ըսել, որ չի կրնար հասկնալ՝ եւ Հայաստանի մշակոյթի էութիւնը : Ատոր համար, թոյլ տուէք, քանի մը խօսքով, եթէ կ'ուզէք իբրեւ նախաբան, ներկայացնել ձեզի այն, ինչ որ տեղի ունեցաւ եւ տեղի կ'ունենայ մշակութային կեանքի մէջ, Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան առաջին օրերէն մինչեւ այսօր :

1917ին ռուս բոլշեւիկները, բռնի յեղաշրջման միջոցով խորտակեցին Ռուսաստանի մէջ հաստատուած ժողովրդապետական — հանրապետական վարչակարգը եւ իշխանութիւնը առին իրենց ձեռքը : Ռուս բոլշեւիկները Մարքսիզմի փիլիսոփայութեան ոգիով դաստիարակուած, միջազգային գաղափարներով տոգորուած համաշխարհային յեղափոխութեան ծրագիրը իրենց աչքի առաջ ունենալով իբրեւ նպատակակէտ, յայտարարեցին պայքար՝ Ռուսաստանի մէջ տիրող բոլոր հին կարգերու դէմ. լինի քաղաքական, լինի տնտեսական, լինի մշակութային : Պայքար եւ բնաջնջում հին կարգերու դէմ եւ անոնց վրայ հաստատել նոր կարգեր : Առաջին տարիները, սակայն, 1917էն ըսկած, կարելի է ըսել մինչեւ 21 թուականը, նոր վարչակարգը Ռուսաստանի մէջ չամրացաւ. Ռուսաստանը դարձած էր քաղաքացիական պատերազմներու ասպարէզ. Ռուսաստանը տնտեսապէս եւ մշակութապէս քայքայուած երկրի մը վերածուեցաւ եւ բոլշեւիկեան կուսակցութիւնը, որ իր ձեռքը առած էր իշխանութիւնը, զբաղեցաւ գլխաւորապէս ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ պատերազմներ մղելով եւ ներքին թշնամիները ոչնչացնելու քաղաքականութեամբ : Անհաշիւ մարդիկ սպաննուեցան, անհաշիւ նիւթական եւ հոգեւոր հարստութիւններ ոչնչացան. ռուս կեանքի դարերու ընթացքին ստեղծած մշակութային արժէքները բնաջնջուեցան, կարելի է ըսել :

Նոր իշխանութիւնը տակաւին հնարաւորութիւն չունէր կազմակերպելու ներքին կեանքը եւ իր բախտին ձգած էր նաեւ մշակոյթի գործը : Առաջին շրջանին, մշակութային բոլոր ճիւղերը, դրեթէ քայքայման ենթարկուեցան եւ միայն դրականութիւնը որոշ կենդանութիւն ցոյց տուաւ, որովհետեւ, գրականութիւնը անհրաժեշտ էր պատերազմներ վարող բանակներու համար, գրականութիւնը տեսակ մը զինուորի դեր կը կատարէր նորեկ իշխանութեան համար : Եւ այդ շրջանին, քաղաքացիական կռիւներու առաջին տարիներուն, այսպէս կոչուած, ռազմական կոմունիզմի շրջանին, ռուս գրականութեան մէջ գլխաւորապէս տեղ գրաւեցին այն տարրերը, որոնք կարող էին նպաստել քաղաքացիական պատերազմներ մղող կուսակցութեան եւ կառավարութեան : կազմուեցան փոքրիկ գրական խմբակներ, ազատ հիմերու վրայ : Այս գրական խմբակներն իրենց մէջ առին խմբակներու գաղափարախօսութեան համապատասխան ուժեր, հին հեղինակներ, նոր հեղինակներ, երիտասարդութիւն, բայց ամէնէն գործօնը, այսպէս ըսենք, ամէնէն ազմկարարը եւ ամէնէն հրապարակի վրայ եռեւցողը, այսպէս կոչուած, Ռուսաստանի Պրոլետարական Գրողներու Միութիւնն էր, կամ Դաշնակցութիւնը, ՌԱՊԲ անունով, ռուսերէն (Ռասսիսկայա Ասոցիացիա Պրոլետարսկի Բիսաթելի), առաջին տարիները կը կազմեն ՌԱՊԲ եւ ՌԱՊԲը դարձաւ այնուհետեւ Ռուսաց կոմունիստական, ապա սովետական գրականութեան մէջ առաջնակարգ դեր կատարող կազմակերպութիւնը :

ՌԱՊԲը հանդիսացաւ այն բջիջը, որ յետոյ զարգացաւ եւ հետագային վերածուեցաւ միասնական համայնավարական սովետական գրականութեան եւ ապագայ Գրողներու Միութեան : ՌԱՊԲի գաղափարախօսները այն տեսակէտը կը պաշտպանէին, թէ գրականութիւնը պէտք է լինի կուսակցական, համայնավարական, պրոլետարական : Պրոլետարիատի դասի պաշտպանութեան եւ պրոլետարիատի գաղափարներու արտայայտութեան միջոցն է գրականութիւնը : Գրականութիւնը պէտք է ծառայէ Յեղափոխութեան յաջողութեան, գրականութիւնը այն դերը պէտք կատարէ իր երկերով, ինչ որ բանակին մէջ զինուորը՝ իր սուինով :

Գրականութիւնը ուրեմն, պայքարող դասակարգին եւ պայքարող կուսակցութեան ձեռքին զէնք է, յեղափոխական միջոց է դասակարգային պայքարի մէջ, հին դասակարգի, դրամատիրական դասակարգի եւ դրամատիրական կարգերու բնաջնջման եւ անոնց տեղը նոր համայնավարական կարգերու հաստատման համար :

Այս շրջանի ռուս գրագէտներէն քանի մը անուններ հետագային մեծ ազդեցութիւն ունեցան եւ Հայ գրականութեան վրայ, ինչպէս Անդրէ Տէյի իր «12»ը անունով քերթուածով, որ Ռուս Յեղափոխութեան, Համայնավար Յեղափոխութեան գրական արտայայտութիւնը եղաւ, փառաբանելով պրոլետարական ըմբոստութեան եւ պրոլետարիատի յաղթանակին հեռանկարները, դատապարտելով հին դասակարգերը եւ իրենց գաղափարները :

(2)

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

●

Ազգ. Ժողովը անճապարանքով քուէար - կեց բացառիկ օրէնք մը, պատիժներ սահմանելով անոնց որ կրօնը գործիք կը դարձնեն քաղաքականութեան :

Տագնապը սկսած էր անցեալ շաբթու :

Դեմոկրատ կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութիւնը Յուլիս 15ին ընդհ. ժողովին հետ միասին երկարատեւ նիստ մը գումարեց : Վիճաբանութիւն - ներն ու խորհրդակցութիւնները սկսան ժամը 22ին եւ շարունակուեցան մինչեւ առտու : Խորհրդարանական խմբակը կէս-օրէն վերջ ալ գումարուեցաւ եւ օրուան հրատապ խնդիրներուն շուրջ արտակարգ որոշումներ տուաւ :

Միլլէթ կուսակցութեան մասին Հալքի կողմէ հրատարակուած զեկոյցը յանկարծ ելեկտրականացուց մթնոլորտը եւ Դեմոկրատ կուսակցութեան իրաւասու մար - մինները պէտք զգացին սոխպողաբար կացութիւնը քննելու : Միլլէթ կուսակցու - թեան դէմ ձեռք առնուած միջոցները ջըղադրդած են այդ կուսակցութեան քա - րոզիչներն ու օրկանները, որոնք ամենածանր հրատարակութիւններ կ'ընեն : Միւս կողմէ Հալք կուսակցութեան հրատարակած զեկոյցը մթնոլորտը պղտորելու հանգամանքը ունէր ինչ որ յիշուեցաւ մասնաւորաբար ժողովներուն մէջ : Միլլէթի, յետադիմութեան, կրօնական քա - ղաքականութեան, պատեհապաշտներու եւ խռովարարներու կատարած դրդութիւններուն, հայրենակիցներուն միջեւ սերմանուած պառակտումին շուրջ երկար բարակ վիճաբանութիւններ տեղի ունե - ցան, եւ Հալք կուսակցութեան վերջին զեկոյցը յորդեցուց բաժակը :

Այս նպատակով է որ արտակարգ նիստի հրաւիրուեցաւ Դեմոկրատ Խորհրդարանական խմբակցութիւնը : Առաջին ան - գամ խօսք առաւ փրոֆ. Ֆուատ Քէօփրիւլիւ ,որ անհրաժեշտ նկատեց կտրուկ շարժիլ ստեղծուած կացութեան դէմ : Անգարայի երեսփոխան Ապտուլլահ Կէ - տիկօղլու ըսաւ թէ Հալք կուսակցութիւնը հինէն ի վեր սովորութիւն ունի երկերես քաղաքականութեան մը հետեւելու , եւ անոնք որ կը յուսային թէ այս անգամ ան պիտի ծառայէ Թուրք յեղաշրջումին, յուսախաբ եղան : Ցորչափ ապօրէն հարստութիւնները այդ կուսակցութեան ձեռ - քին մէջ կը մնան, միշտ պիտի չեղի տրամաբանութեան սահմաններէն :

Էմրուլլահ Նուրթքու ըսաւ թէ Հալքի զեկոյցը ծայրէ ծայր սխալ եւ դիտումնաւոր է. իսկ Ֆէյզի Պօղթէփէ դիտել տուաւ թէ զեկոյցը անգամ մը եւս վար առաւ Հալք կուսակցութեան դիմակը : Կարդաց Իս - թանպուլի երկու թերթերէն հատուածներ եւ անոնց միջեւ կապ մը տեսաւ Հալք կուսակցութեան վերջին գործերուն հետ : Համիտ Շէվքէթ Ինճէ քննադատեց Հալք կուսակցութիւնը, որ ինքզինքը միակ ժառանգորդը կը դաւանի Աթաթիւրքի յեղաշրջումներուն : Աքիֆ Սարըօղլու ցաւ յայտնեց որ արժանի վերաբերումը ցոյց տրուած չէ մինչեւ հիմա Հալք կուսակ - ցութեան դէմ :

Տոքթ. Զէքի Էրաթաման յիշեցուց թէ կացութիւնը լուրջ է, պէտք չէ որ Ազգ. Ժողովը ամառնային դադար ընէ այս պայմաններուն տակ : Ազգային ապահո - վութեան դէմ դաւող խռովարարները ձեռնածալ չեն նստած, Ժողովը պէտք է զօրավիգ ըլլայ կառավարութեան : Պէտք է միջամտել անմիջապէս եւ օրինական միջոցներ ձեռք առնել :

Վարչապետ Ատնան Մենտերէս մօտ երեք ժամ խօսեցաւ, եւ նախ յօդուած առ յօդուած վերլուծեց Հալք կուսակցութեան զեկոյցը, եւ ըսաւ թէ Հալքը հակասու - թեան մէջ է : Նախ կը պաշտպանէ Թուրք յեղաշրջումը եւ դայն գերիվեր կը նկատէ ամէն բանէ, իսկ միւս կողմէ կը հովա - նաւորէ յետադիմական դէպքերը եւ ա - նոնց վրայէն լուռ կ'անցնի : Մենտէրէս յիշեց Գասըմ Կիւլէքի Իսթանպուլի մէջ ունեցած գործունէութիւնը ,եւ պահան - ջեց որ վերջ տրուի այլեւս քաղաքակա - նութեան «Թիճանի»ներուն, պատեհա - պաշտներուն մեքենայութեանց : Մենտէ - րէս կարդաց «Միլլէթ» թերթէն ինչ ինչ հատուածներ, ուր գրուած էր. — «Ուլաճ Մենտէրէս ի՞նչ կը փախչիս» : Վարչապետը անհրաժեշտ նկատեց արմատական գըտում մը այս ամէնուն դէմ, եւ իր խօսքերը ջերմապէս ծափահարուեցան :

Որոշուեցաւ հրաժարիլ Ազգ. Ժողովի ամառնային դադարէն, որպէսզի կարելի ըլլայ քուէարկել օրէնքները :

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՅԵՏԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

●

Թուրքիոյ նախկին նախարարներէն Շիւքրի Գայա կը գրէ «Հիւրրիյէթ»ի մէջ (18 Յուլիս) .—

Օսմանեան այսրութիւնը արտաքին պատերազմներէ աւելի, ներքին ապստամբութիւնները եւ յետադիմութիւնը փլցուցած են : Օսմանեան պատմութեան մէջ միշտ ապստամբութիւնները եւ յետադիմու - թիւնները պատճառ եղած են պարտու - թեանց :Յունաստան, Գարատաղ, Ռու - մանիա, Սերպիա, Մակեդոնիա, Արաբիա եւ ուրիշ երկիրներ ձեռքէ ելան իբրեւ արդիւնք մոլեռանդութեան եւ յետադիմու - թեան արդասիք ապստամբութիւններու :

Սեւրի դաշնագիրը այս փլուզումին վերջին խորխորատը պիտի ըլլար :Մեր ա - պաստանարանը Անատօլուն ալ մէկ կողմէ Դաշնակ ապստամբութիւններու թատր պիտի հանդիսանար, միւս կողմէ պետութիւնը գերի եւ տկար խալիֆայի մը ձեռքով անիշխանութեան պիտի մատնուէր , երկիրը բաժան բաժան պիտի դառնար եւ Թուրքիան քարտէսէն պիտի ջնջուէր :

Ազգային պայքարին Տումլուփունարի հրաշքը փրկեց այս երկիրը» :

ՕՐԻՆԱԿ ԱՌՆԵՆՔ

●

Ի՞նչպէս եղաւ հանդիպեցայ այն երկու քոյրերուն որոնք Պէյրութէն եկած էին մեր Լոյս քաղաքը տեսնելու եւ ինկած էին մեր դիւղը :

Տեսնուեցանք , խօսակցեցանք , բայց երբ քիչ մը աւելի ծանօթացանք, երկու - քին մէջ ալ գտայ սիրտ մը բաբախուն :

Երկուքն ալ դեռ երիտասարդ եւ ան - գամ Կ. Խաչի : Տեսակ մը ուխտեալներ :

Աշխարհիկ կեանքը շատ չի հետաքըրքրեր զիրենք, ինչպէս այստեղ շատերը : Բայց սիրով կ'երթան ուր որ գործ ըլլայ ընկերային եւ ազգային :

Այդ խանդն ու եռանդն ո՞ւրկէ ծնունդ առեր եւ աճեր է, երբ իրենց ծնողքն իսկ հայերէն չեն գիտեր եղեր ...

Տէօրթ Եօլցի են իրենց ծնողքը, եւ այդ քաղաքն է եղած ներշնչումի աղբիւրը, իր սեպ ժայռերով եւ զուլալ ջուրե - րով :

Արդարեւ կլիման ու շրջապատը մեծ ազդեցութիւն կը գործեն մարդոց սրտերուն, զգացումներուն ու վարքին վրայ :

Ազատ բնութեան մէջ, ջերմ արեւի տակ եւ հայկական մթնոլորտի մէջ մեր դե - ռատի նոր սերունդը, մեր մատղաշ զաւակներն ուրիշ կ'ըլլան, ուրիշ կ'ըլլան ...

Մինչ այստեղ քիչ բացառութեամբ մե - րինները կարծէք ջերմանոցի ծաղիկներ են որոնց պէտք է զգուշութեամբ մօտե - նալ ..

Արուեստական ջերմութեամբ եւ քնքոյշ ու փափուկ մեծցած՝ կը վախնանք կար - ծես շատ դպչելէ, շատ խօսելէ ...

Մանաւանդ որ, ուրիշ հրապոյրներ չեն պակսիր իրենց եւ եթէ շատ պնդես ու քարոզես, երես կը դարձնեն, կը փախչին ...

Այս լոյս ու մութ քաղաքն ու երկիրն է որ շլացուցած է զիրենք եւ քիչ մըն ալ շփացուցած :

Որքան ըսենք, որքան պոռանք - կան - չենք վէրքը բաց է :

Կլիման երբ հիւանդին չյարմարի, բըժիշկին դեղն ի՞նչ օգուտ :

Եւ սակայն պէտք չէ վհատիլ ու ողբեր հիւսել ...

Արեւելքի մեր սերունդը, հին թէ նոր , մեզ օրինակ ունենալով, միշտ զրենք, նորէն պոռանք ու կանչենք թէ ապրիլ կ'ուզենք ...

Թող ծնողքն ընէ ինչ որ պէտք է, գոնէ սիրտը թեթեւցնէ :

Եւ եթէ իր դաւկին մէջն ալ բնազդը գործէ, սիրտը խօսի կրցածին չափ, նորէն լաւ է, նորէն բաւ է...

Եւ ամէնքնիս մէկ, մեր կարդին ու ձեռ - քէ ձեռք երկարենք շիճուկը, որպէսզի ան ապրի ու ողջ մնայ մինչեւ որ իր վերջին տեղը գտնէ ...

Ու երբ երկրին օդը ծծէ, ջուրը խմէ , գիտցէք որ ալ վտանգ չկայ :

ՄԷՆ – ՍԷ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

★

ԼԻՈՆ, 22 Յուլիս. — Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Կապոյտ Խաչի Օրուան առթիւ կազմակերպուած դաշտահանդէսը, Տէ - սինի ծառախիտ դաշտին վրայ : Ցաւալի է դիտել որ քանի տարիները կ'անցնին, այնքան կը հեռանանք մեր հաւաքական ձեռնարկներէն : Ի՞նչ է գաղտնիքը, սիրելի « Յառաջ » : Ինչո՞ւ այսքան շուտ մոռ - ցանք երէկը : Ինչո՞ւ կը քննադատենք նորերը, երբ միջին սերունդն ալ կամաց կամաց կը հեռանայ ազգային կեանքէն : Ոչ մէկ չքմեղանք այս մասին : Միջին սե - րունդին վիզին պարտքն է առաջնորդել նորահասները :

Օրուան խօսնակը բացատրեց Կապոյտ Խաչի գործունէութիւնը եւ ազգապահ - պանման համար մղած պայքարը : Ցետոյ կարդով բարձրախօսին առջեւ կանչեցին երգողներն ու արտասանողները :

Պէյրութէն ալ հիւրեր կային որոնք երգեցին եւ արտասանեցին, հայերէն եւ ա - րաբերէն : Իրիկուան ժամը 8ին արդէն սպառած էր պիւֆէն :Այսպէս շնորհիւ Կապոյտ Խաչին ամբողջ օրը երգն ու պարը, թմբուկն ու զուռնան, շուրջպարն ու երգերը կրկնապատկեցին ոգեւորութիւնը :

Հիւսէյնիկցի

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Յուլիս 12ին , Պ. Նշան Նաճարեանի ագարակը : Բազմաթիւ հայրենակիցներ փութացած էին քաջալերել ձեռնարկը բարոյապէս եւ նիւթապէս : Հանդէսը բաց - ուեցաւ «Մշակ բանուոր»ով : Ընկեր Մանուկ Պօյաճեան պարզելով Դաշնակցու - թեան ազատագրական պայքարը, թելադրեց վառ պահել ազգային ոգին նոր սե - րունդին մէջ :

Օր. Շուշանիկ Պօյաճեան յաջորդա - բար երգեց «Հայրենիք» եւ «Քէլէ Քէլէ » : Օր. Արփիկ Թադոյեան արտասանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիր»ը : Ռուբէն Մանուկեան ոգեւորութիւն ստեղծեց գեղջ - կական երգերով, փոքրիկներ Ճարայեան, Ալթունեան եւ այլն, արտասանութիւննե - րով եւ երգերով :

Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբը յաջողութեամբ ներկայացուց «Դդումի վաճառական»ը : Գեղարուեստական մասը ամբող - ջապէս կատարեցին Նոր Սերունդական - ներ, զարմանք եւ ուրախութիւն պատճառելով հանդիսականներու :

Հակառակ օդին անյարմարութեան , հաճելի եւ արդիւնաւոր ձեռնարկ մը ու - նեցանք : Վիճակախաղէն շահեցան շատ մը առարկաներէ զատ երկու տարեկան « Հայաստան», երկու ալ վեցամսեայ :

Հանդէսէն վերջ սկսան հայկական եւ եւրոպական պարերը, բայց անձրեւը խանգարեց :

« Ալքազ » հաստատութիւնը երգապը - նակներ տրամադրած էր ամբողջ օրը :

Թղթակից

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Ուրեմն, գնդապետ, ուրիշ հարցում չունիմ : Սակայն երէկ գիշերուան մասին արտասովոր բան մը չէ՞ք յիշեր :

— Ոչ, միայն...

— Այո, շարունակեցէք :

— Կարեւոր բան մը չէ : Երէկ գիշեր բաժնեակս կը մտնէի, տեսայ որ թիւ 16 բաժնեակին դուռը լաւ գոցուած չէր եւ հաւանաբար անմեղօրէն կ'ընէր սխկա, բայց քանի որ հարցուցիք, պարտք նկատեցի ըսել :

— Շատ շնորհակալ եմ, գնդապետ :

— Զինուորականը դուրս ելլելէ առաջ պահ մը վարանեցաւ, յետոյ Փուարոյին դառնալով ըսաւ.

— Անգամ մըն ալ կը կրկնեմ թէ Օր. Տեպենհամ ազնուական աղջիկ մըն է, կը խնդրեմ որ նկատի առնէք այս պարագան :

— Ուրեմն մեր գնդապետը ծխամորճ կը ծխէ եղեր ,ըսաւ Փուարօ երբ այս վերջինը դուրս ելած էր : Ռեչէթի բաժնեակին մէջ ծխամորճ մաքրելու յատուկ գործիք մը գտած էինք, կը յիշէ՞ք, տօքթէօր :

— Ուրեմն...

— Միակ ճամբորդն է որ խոստովանեցաւ թէ ծխամորճ կը ծխէ : Ես վստահ եմ թէ կը ճանչնար գնդապետ Արմսթրոնկը : Այսուհանդերձ անկարելի բան մը կայ այս խնդրին մէջ : Զեմ կրնար երեւակայել որ այսքան պարզարիտ մարդ մը դաշոյնի տասներկու հարուածներ իջեցնէ իր թշնամիին : Ասիկա անհաւատալի է :

— Ձեր ըրածը հոգեբանական վերլուծում է, ըսաւ Պ. Պուք :

— Այս տեսակ խնդիրներու մէջ միշտ նկատի առնելու է հոգեբանութիւնը : Այս ոճիրը գնդապետին գործը չէ :Հիմա դանք յաջորդ ճամբորդին :

ԳԼՈՒԽ Ը.— Պ. ՀԱՐՏՄԱՆԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Յաջորդ ճամբորդը Պ. Հարտմանն էր : Բարձրահասակ Ամերիկացի մըն էր եւ ուշադրաւ զարդասեղ մը կը կրէր փողկապին վրայ :

Ներս մտաւ ծիւթ ծամելով եւ բարձրաձայն հարցուց.

— Բարի լոյս, պարոններ, ի՞նչպէս կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզի :

— Լսեցի՞ք ոճրին մասին, Պ. Հարտ - ման :

— Անշուշտ :

— Միւս ճամբորդներու կարգին կ'ու - զենք քանի մը հարցում ուղղել ձեզի ալ :

— Հրամեցէք :

Փուարօ աչք մը նետեց անցագրին վը - րայ որ սեղանին վրայ էր :

— Դուք Սայրըս Պէթման Հարտմանն էք, ամերիկեան քաղաքացի, քառասուներ - մէկ տարու. դրամեքենայի ժապաւէննե - րու վաճառորդ, այնպէս չէ՞ :

— Այո :

— Պոլսէն Փարիզ կ'երթաք :

— Այո :

— Պատճա՞ռ

— Գործով կը ճամբորդեմ :

— Միշտ առաջի՞ն կարգով կը ճամբորդէք :

— Այո պարոն, ընկերութիւնը կը վըճարէ ճամբու ծախսը :

— Հիմա գանք երէկ գիշերուան ձեր շարժումներուն Պ. Հարտման, ի՞նչ կը - նաք ըսել մեզի այդ մասին :

— Ոչինչ :

— Ըսել կ'ուզեմ թէ երէկ գիշեր ճաշէն վերջ ի՞նչ ըրիք :

Ամերիկացին առաջին անգամ ըլլալով լուրջ երեւոյթ մը առաւ եւ հարցուց.

— Ներեցէք, սակայն ո՞վ էք դուք :

— Այս պարոնը Պ. Պուքն է, Ննջարան վակոններու ընկերութեան տնօրէնը , իսկ այս պարոնը՝ Տոքթ. Կոնստանտինն է որ քննած է Ռեչէթի մարմինը :

— Իսկ դո՞ւք :

— Ես Էրքիւլ Փուարօ կը կոչուիմ եւ պաշտօն տրուած է ինծի լուսաբանել այս ոճիրը :

— Լսած եմ ձեր անունը, ըսաւ Հարտման, ուրեմն կրնամ հիմա իրականութիւնը ըսել ձեզի : Իրար խաբելու պէտք չունինք :

— Աւելի լաւ կ'ըլլայ անշուշտ եթէ առաջին անգամէն իրականութիւնը գիտնանք :

Հարտման հառաչեց, բերնէն հանեց ծիւթը եւ գրպանէն այցետոմս մը հանե - լով Փուարօյի տուաւ, միանգամայն ըսելով .

— Անցագիրս կեղծ է. ահա իրական ինքնութիւնս :

Փուարօ վերցուց այցետոմսը եւ կար - դաց .— « Սայրըս Պ. Հարտման

«Մաքնէյլ գաղտնի ոստիկանական գործակալութիւն, Նիւ Եորք» :

Մաքնէյլ անունը ծանօթ էր Փուարօյի : Գաղտնի ոստիկանական նշանաւոր կազ - մակերպութիւն մըն էր Ամերիկայի մէջ :

— Ձեզ մտիկ կ'ընենք, Պ. Հարտման, ըսաւ Փուարօ :

— Պատմեմ : Եւրոպա ղրկուած էի երկու կեղծարարներ հետապնդելու համար : Պոլսոյ մէջ ձերբակալեցի զանոնք եւ վերադառնալու հրահանգ ստացայ : Կը պատրաստուէի Նիւ Եորք մեկնիլ երբ ստացայ այս երկտողը :

Հարտման նամակ մը հանեց գրպանէն : Թուղթը Թօքաթլեան պանդոկի նամակաթուղթերէն էր եւ վրան հետեւեալը գըրուած էր .—

(Շար.)

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՔԱՋԱԼԵՐԵՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

Նախագահ Այզընհաուըր շաբաթ օր անձնապէս նամակ մը ուղղեց արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին՝ Տոքթ. Ատընաուըրի, տեղի տալով զանազան մեկնութեանց: Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս նամակին, որ մէջտեղ կը հանուի ճիշդ այն պահուն երբ տրամադրութիւնները կը պատրաստուին Զօրսերու ժողով մը գումարելու համար:

Նախագահը յիշելով Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներուն վերջին խորհրդակցութիւնները Ուաշինկթընի մէջ, իր տեսակէտները կը յայտնէ Գերմանիոյ միացման եւ արեւելեան Գերմանիոյ վերջին դէպքերու մասին, յանգելով հետեւեալ հինգ եզրակացութեանց.—

Ինքնաբեր շարժում մըն էր արեւելեան Գերմանիոյ մէջ ծագած ապստամբութիւնը համայնավար բռնութեան դէմ: Այդ ըմբոստութիւնը միայն վայրկենական յուսահատութեան մը պոռթկումը չէր: Անկարգութեանց լուրերը կ'ապացուցանեն ընդմիշտ ազատելու խոր եւ տեւական կամք մը: Ցուցարարները ոչ մէկ տեղ յետադիմական քաղքենիներ կամ պատերազմի հրձիգներ չէին, այլ աշխատաւորներ: Գերման համայնավար ղեկավարներուն ընթացքը դէպքերու միջոցին եւ անկէ ի վեր կը հաստատէ արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կառավարութեան ամբողջական սնանկութիւնը: Բանուորները կ'աղաղակէին — «Մենք ազատ ընտրութիւններ կ'ուզենք»: Այսպէս ժողովուրդը կը հաստատէր թէ կ'ուզէ վերջ տալ իր տառապանքներուն եւ գոհացնել իր պահանջները:

Այզընհաուըր յետոյ կը խոստանայ ուժ տալ Գերմանիոյ միացման եւ ազատ կառավարութեան մը հաստատման, որպէսզի Գերմանիան դառնայ իրական ուժ մը խաղաղութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նախկին վարչապետը, զօր. Փլասթիրաս, մեռաւ սրտի հիւանդութենէ: Յոյները «Սեւ ասպետը» կը կոչէին զինքը: Մասնակցած է բոլոր պատերազմներուն: 70 տարեկան էր: Առաջին անգամ քաղաքական ասպարէզը իջաւ 1916ին, ուժ տալով հանգուցեալ Վենիզէլոսի ապստամբութեան՝ Սելանիկի մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախագահը, զօր. Նեկիպ նոր ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Անգլիացիները պէտք է պարպեն Սուտանը, աւելի շուտ քան Սուէզի շրջանը: «Մենք զօրաւոր ենք Եգիպտոսի մէջ քան Սուտանցիները իրենց երկրին մէջ: Կրնանք Անգլիացիները Ջրանցքէն դուրս նետել երբ որ ուզենք: Բայց ապահովութիւն պիտի չունենանք ցորչափ անգլ. ուժերը գրաւած կը պահեն Սուտանը»:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ ալ ընդհ. ներում յայտարարուեցաւ: Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ջնջուած են կեդրոնացման կայանները:

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ կուսակցութեան 50-ամեակը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ: Այս առթիւ Կեդր. Կոմիտէն երկար յայտարարութիւն մը հրատարակեց ուր կ'ըսէ թէ «արտաքին քաղաքականութեան մէջ կուսակցութիւնը կը հետեւի Լենինի հրահանգներուն, կարելի դառնելով ընկերվարական եւ դրամատիրական կարգուսարքին համակեցութիւնը»:

ՓՆՏՌՆԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 *օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար:*

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար ֆր. թղթատարի ծախքով:

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները
Contre remboursement
կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրաւիրէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար:

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃեՄԱՐԱՆԻ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԴՊՐՈՑԸ

Ինչպէս արդէն յայտարարուեցաւ մամուլի մէջ, Համազգայինի Նշան Փալանճեան Ճեմարանը յաջորդ ուսումնական տարեշրջանին, Հոկտեմբերէն սկսած, պիտի ունենայ գիշերօթիկ բաժին, առ այժմ տասը տարեկանէն վեր մանչերու համար: Գիշերօթիկ բաժնի նպատակն է հնարաւորութիւն տալ նոր սերունդին, Պէյրութէն դուրս, ուրիշ վայրերէ ալ ուսում ստանալու ճեմարանին մէջ:

Ընդունելութեան պայմաններն են.—

Լիբանանի եւ Սուրիոյ համար տարեկան 9 ամիս 1500 լիբ. ոսկի, ուրիշ երկիրներ 500 տոլար: Անոնք որ ամառը, երեք ամիս պիտի մնան ճեմարան, պիտի վճարենյաւելեալ 200 տոլար ամառանոցին համար:

Այս վճարով պիտի հոգացուի աշակերտի ուսման ծախքը, բնակարանը, սնունդը, առողջապահական ծախքը, դրօսը եւայլն:

Ճեմարանի ծրագիրը եւ ընդունելութեան պայմանները ամփոփուած են գրքոյկի մը մէջ, որ սիրով կ'ուղարկուի ցանկացողներուն: Կարելի է ստանալ նաեւ տեղական թերթերու խմբագրութիւններէն:

Գիշերօթիկ բաժինը պիտի զետեղուի ճեմարանի նոր շէնքի լուսաւոր եւ օդաւուն վերնայարկին մէջ. ապրուստ եւ սնունդի յարմարութիւններով օժտուած, յատուկ դաստիարակի մը հսկողութեան տակ:

Ճեմարան ընդունուիլ ցանկացողը պէտք է պատրաստուի իր տարիքին համապատասխան դասարանի ծրագրով եւ Հոկտեմբերի սկիզբը ներկայանայ քննութեան:

Դիմումները ճեմարան ընդունուելու համար պէտք է կատարուին նախօրօք, ամրան ընթացքին, որպէսզի ժամանակ ունենան վիզայի գործողութիւնները կատարելու:

Համազգայինի ճեմարանի նպատակն է ոչ միայն ընդհանուր երկրորդական կրթութեամբ օժտել մեր նոր սերունդը, այլ եւ հայ լեզուով եւ հայ ոգիով ուսում ու դաստիարակութիւն տալ, պատրաստել գիտակից ու գաղափարական մտաւորական ուժեր ազգային կեանքի եւ մշակոյթի համար: Գիշերօթիկ բաժինը, այս ուղղութեամբ, մասնաւոր դեր ունի կատարելիք:

Վստահ ենք, որ զանազան երկիրներու մէջ ապրող Հայերը պիտի օգտուին այս պատեհութենէն իրենց զաւակներուն հայեցի կրթութիւն ու դաստիարակութիւն տալու: Իսկ անոնք որ զաւակ չունին, բայց նախանձախնդիր են հայապահպանութեան եւ հայկ. մշակոյթի զարգացման, նիւթապէս կ'օգնեն մեզի, սաներ պահելով ճեմարանի գիշերօթիկ բաժնին մէջ: (Կճիf)

Ճեմարանի հասցէն՝
Collège Arménien, 10, Rue Hussein Beyhum
Beyrouth - LIBAN

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30:

Մասնակցողները պէտք է դիմեն
E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17·

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք): Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ: Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն Կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր:

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն ետք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սեւրի Մուրատեան վարժարանին համար կ'ուզուի երիտասարդ (մինչեւ 50 տարեկան) զարգացած, բարեկիրթ եւ դաստիարակչական պայմաններու տեղեակ հսկիչ մը:

Ներկայանալ տեսչութեան՝
26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

× *Նոյն վարժարանին համար կ'ուզուին նաեւ կին եւ այր ծառաներ:*
Ներկայանալ նոյն հասցէին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վիէնէն Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Երամեան եւ մօտիկ ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրասուն եւ բազմաշարչար զաւակին եւ ազգականին՝ ԲԱԲԳէնի (18 տարեկան) մահուան առթիւ:

Այս միեւնոյն տխուր առիթով, փոխան ծաղկեպսակի, սգակիր ծնողքը, Տէր եւ Տիկին Ալիքսան Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Պալթայեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Հէքիմեան, Տէր եւ Տիկին Զաթալեան եւ Այրի Տիկին Ալեքսանեան 2500 ֆր. կը նուիրեն Վիէնի Կապոյտ Խաչի դպրոցներուն, 2500 ֆրանք ալ սիրելի «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար: (Տես Ա. էջ):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հաշուակալութեան եւ մեքենագրութեան (տաքթիլօ) վարժ օրիորդ մը:

Դիմել՝
Ets AGEDER (Tissus en Gros)
67, Rue de Cléry, PARIS (2e)
Tél. : CENtral 48-12

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութեանց դիւանները այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ահարոնեան Ա. կումբը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սէնթ Մարկրիթի Հ. Յ. Դ. «Համազասպ» խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Խաչիկ Վարդապետեանի եւ իր զաւակներուն իրենց տղուն եւ եղբօր, Ակնունի Վարդապետեանի *դառնակսկիծ մահուան առթիւ (զոհ դժբախտ արկածի մը: Եւ այս առթիւ փոխան ծաղիկի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Փարիզի Տան հիմնադրամին, 1200 ֆրանք ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:*

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ծ ԷՔ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ

Մինչեւ Վոսփորի ափերը վազելու պէտք չկայ...

Հանդիպեցէք անգամ մը
ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻՆ խանութը՝
32, Rue de Trévise, Paris (9)
Tél. TAI. 65 - 44

ԵՒ

համը նայեցէք իր շինած պաղպաղակին (սալեպով):

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆԱԵՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆԵԼԷ ԱՌԱՋ ՁԵՐ ՃԱՄԲՈՒՆ ՊԱՇԱՐԸ ՀՈԳԱԼ ԻՐ ՋԱՆԱԶԱՆ ԵՒ ՁԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՎ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32,Rue de Trévise,Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամսեայ 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՅՈՒԼԻՍ • MERCREDI 29 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7128 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2539

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐ

•

Թնդանօթը կ'որոտար տակաւին եւ հազարաւոր երիտասարդներու արիւնը կը հոսէր Քորէայի լեռներուն եւ դաշտերուն մէջ, երբ հեռագիրները աւետաբեր լուր մը կուտային, — «Խաղաղութեան տաղաւար»ին կառուցումը:

Նոյն իսկ մանրամասնութիւններ կը հաղորդէին, ըսելով թէ կարմիրները երեք վիթխարի աղաւնիներ կանգնած են մուտքի դուռներուն առջեւ:

Կ'ըսէին, տակաւին, թէ իւրաքանչիւր աղաւնի երկու մեթր բարձրութիւն ունի: Գոյնը ճերմակ, աչքերին կապոյտ եռանկիւնի մը վրայ:

Անշուշտ այդ խորհրդանշանները կանգուն էին, երբ, Յուլիս 27ին, Ազգաժողովին ներկայացուցիչը, զօր. Հէրրիսըն եւ Հիւս. Քորէայի պատուիրակը, զօր. Նամ Իլ կը ստորագրէին զինադադարը: Ինը վաւերագիրներ՝ երեք տարբեր լեզուներով:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ թնդանօթը լռած չէր տակաւին, բայց երկու սպաները քար լռութիւն մը կը պահէին:

Երկուքն ալ բա'ռ չէին փոխանակած: Անշուշտ անկարող՝ պարտկելու իրենց թշնամական զգացումները:

Տարակոյս չկայ թէ բովանդակ մարդկութիւնը սփոփանքի հառաչ մը արձակեց, երբ տրուեցաւ կրակը դադրեցնելու հրամանը:

Մանաւանդ որ, չափազանց երկար տեւեցին զինադադարի բանակցութիւնները:

Խօսակցութիւնները սկսած էին 1951 Յուլիս 10ին: Եւ տեւեցին մինչեւ Յուլիս 25: Թղթակից մը օրերն ու ժամերն ալ հաշուած է,— 520 օր, 966 ժամ, 538 նիստ:

Բանակցութիւնները խզուեցան բազմաթիւ անգամներ, սրտաբեկութեան մատնելով լաւատեսները:

Արիւնը անդադար կը հոսէր, հրապարակային թէ գաղտնի նիստերու ընթացքին:

Շատեր յուսահատած էին արդէն, երբ խզումը տեւեց 199 օր, 1952 Հոկտ. 8էն մինչեւ 1953 ապրիլ 25:

Եւ սակայն, համբերութեան գերագոյն փորձ մը կատարեց Ազգաժողովը, ամուր կառչելով հանդերձ կարգ մը տեսակէտներու:

Որեւէ թուլութիւն կամ ընկրկում՝ պիտի յանդէր սնանկութեան: Պիտի նշանակէր կէս ճամբան մնալ:

Հիմա որ թնդանօթը լռած է, մարդիկ բոլորովին լաւատես չեն:

Զինուորը իր գործը վերջացուց, առժամապէս: Այժմ դիւանագէտն է որ համբերութեան եւ վճռականութեան նոյն փորձը պիտի կատարէ, զինադադարը իրական խաղաղութեան վերածելու համար:

Այդ հիմնական, փրկարար գործին պիտի ձեռնարկեն երեք ամիսէն:

Լաւատեսներ կը յուսան թէ մթնոլորտը աւելի պայծառացած պիտի ըլլայ մինչեւ այն ատեն, հարթելով շատ մը թիւրիմացութիւններ: Փարատելով պատրանքները:

Մինչ այս մինչ այն, վերազինումը պիտի շարունակուի նոյն յարատեւութեամբ:

Պաղ կոչուի թէ տաք, պատերազմը միայն Քորէայի մէջ սահմանափակուած չէ:

Ուրիշ ռազմադաշտեր ալ կան, ինչպէս եւ պայթուցիկ նիւթեր՝ սկսելով Եւրոպայէն:

Ճիշդ ատոր համար ալ, մարդիկ դէպքերու ընթացքին կը հետեւին «խոհեմ լաւատեսութեամբ»:

Ամէն պարագայի մէջ, իրական բարիք մըն է զինադադարը: «Դաս մը եւ յոյս մը», ինչպէս կ'ըսէ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարը:

Մաղթենք որ բաց դուռ չմնայ, նոր դասեր փոխանակելու համար:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿՐԱԿԸ ԴԱԴՐԵՑԱՒ

★

ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զինադադարի պայմանագրին ստորագրութենէն անմիջապէս ետք, Քորէայի դաշնակից եւ կարմիր զինուորները սկըսան քաշուիլ նշանակուած սահմանագիծը: Ազգաժողովին հրամանատարը, զօր. Քլարք ներկայ չէր Փանմոնժոմի մէջ եւ պատմական վաւերագիրը ստորագրեց Մունսանի մէջ, երեք ժամ վերջը: Այս առթիւ ըսաւ,— «Տակաւին երկար եւ դժուարին ճամբայ մը ունինք մեր առջեւ»:

Երկու կողմի զինուորները 72 ժամ ունէին, ետ քաշուելու համար: Երկուքին միջեւ բաց պիտի մնայ ապազինեալ գօտի մը, 2ուկէս մղոն տարածութեամբ: Հիւս. Քորէայի եւ Ազգաժողովին հրամանատարները անթելով հաղորդեցին կրակը դադրեցնելու հրամանը: Այս հրամանը արձակուեցաւ ինը լեզուներով: Եւ դարձեալ զինուորներ մեռան, մինչեւ որ կացութիւնը պարզուեցաւ: Փունաւոր բոցեր կ'երեւային լուսնի լոյսով: Պահ մը լռութիւն տիրեց, յետոյ պայթուցիկներու ձայներ լսուեցան: Ազգաժողովին զինուորները սկսեր էին քանդել ռազմաճակատի մթերանոցները: Այդ պահուն օդանաւեր ալ կը սուրային, հաղորդելով զինադադարին ստորագրութիւնը:

ԱՀԱՒՈՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐ

Թերթերը կը շարունակեն ահաւոր մանրամասնութիւններ հաղորդել եռամեայ պատերազմի կորուստներու մասին: Ամերիկեան օդանաւերը 800.000 թռիչքներ կատարած են, սպաննելով 181.000 հոգի, առանց հաշուելու վիրաւորները եւ նիւթական վնասները: Ոչնչացուցած են 800 օդանաւեր, «Միկ.» դրութեամբ, իսկ ծանրապէս վնասած են ուրիշ 909 օդանաւերու: Իրենց ծախքերուն գումարը կը հաշուեն 15 միլիառ տոլար: Գալով մարդկային կորուստներուն, Ազգաժողովին զինուորները ունեցած են համագումար 372.000 սպանեալ, վիրաւոր եւ գերի, Հիւս. Քորէան եւ Զինաստանը՝ 1.933.200 հոգի: (Միայն սպանեալներու թիւը կը հաշուեն 1.383.000):

Հիւս. Քորէայի մէջ բնակարաններու 40 առ հարիւրը քանդուած են: Հարաւ. Քորէայի մէջ կան հարիւր հազար որբեր, երեք միլիոն տարագիրներ եւ անհամար հիւծախտաւորներ: Քանդուած են 600.000 տուներ:

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐԸ

Զինադադարին ստորագրութենէն անմիջապէս վերջ, Այզընհաուըր ձայնասփիւռ ճառով մը գոհունակութիւն յայտնեց, բայց միեւնոյն ատեն աւելցուց:

— «Զինադադար մը շահեցանք մէկ ռազմադաշտի վրայ, ոչ թէ խաղաղութիւն աշխարհի մէջ: Չենք կրնար թուլցնել մեր ճիգերը»:

Նոյն օրը նախագահը պատգամագիր մը ուղղեց խորհրդարանին, առաջարկելով անմիջապէս երկու հարիւր միլիոն տոլար տրամադրել Հարաւ. Քորէայի, վերաշինութեան ծախքերուն համար: Այս առթիւ ըսաւ.

— «Պատերազմի սկիզբէն ի վեր (1950 Յունիս 25) մէկ միլիոն Հարաւ. Քորէացիներ սպաննուած են: Աւելի քան 2.500-000 հոգի անպատսպար կը մնան: Հինգ միլիոն թշուառներ օգնութեան կը սպասեն ապրելու համար: Նիւթական վնասը կ'անցնի մէկ միլիառ տոլարը: Ամերիկայի ապահովութիւնը կը պահանջէ շուտ գործել, ոչ միայն ստիպողական օգնութիւն հասցնելու, այլ եւ Քորէայի տնտեսութիւնը վերականգնելու համար»:

Մալենքով ալ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ յանուն Խ. Միութեան.

— «Զինադադարին ստորագրութեան լուրը խոր գոհունակութիւն պատճառեց ամբողջ խորհրդային ժողովուրդին որ բանակցութեանց յաջողութիւնը կը նկատէ մեծ յաղթանակ մը Քորէայի ժողովուրդին եւ չինացի կամաւորներուն համար: Զինադադարի համաձայնութիւնը միեւնոյն ատեն կարեւոր յաղթանակ մըն է խաղաղութեան եւ ժողովրդապետութեան ճակատին համար: Պատերազմի դադարէն վերջ սեղանի վրայ կուգայ Քորէայի պետութեան վերահաստատումը եւ պատերազմին հետեւանքով քանդուած ժառանգութեան վերակազմութիւնը, պատերազմ որ պարտադրուեցաւ Քորէայի ժողովուրդին: Խ. Միութեան կառավարութիւնը յաջողութիւն կը մաղթէ Քորէայի ժողովրդական հանրապետութեան՝ այս կարեւոր եւ ստիպողական խնդիրներուն լուծ-

ՆՈՐ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

★

Ծանրակշիռ դէպքեր իրարու կը յաջորդեն արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Կեդր. Կոմիտէն երկու օր նիստ գումարելէ ետք, որոշեց պաշտօնանկ ընել փոխ-վարչապետը՝ Ռաու եւ վերստուգիչ յանձնաժողովին պետը՝ Ֆրանց Տահլէմ: Որոշեց նաեւ Կեդր. Կոմիտէի անդամակցութենէն վտարել Ապահովութեան նախորդ նախարարը, Վիլհէլմ Ցայսէր եւ կուսակցութեան պաշտօնաթերթին խմբագրապետը՝ Հերնշթատ (Հրեայ): Միեւնոյն ատեն հաստատեց դատական նախորդ նախարարին՝ Մաքս Ֆեքների վտարումը Կեդր. Կոմիտէէն եւ շարքերէն:

Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կը թուէ իւրաքանչիւրին մեղքերը:

× Հակառակ եղած սպառնալիքներուն, հազարաւոր Գերմաններ Պերլինի արեւելեան շրջանէն արեւմտեան շրջանը կ'երթան, ստանալու համար իրենց յատկացուած պարէնը: Մէկ միլիոն կապոց ղրկուած է Ամերիկայէն հինգ միլիոն մարք արժէքով (437.500.000 Ֆրանք), հակառակ Մոսկուայի բողոքներուն: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ միայն մէկ թաղի մէջ 4000 հոգի կարգի կը սպասէին, պարէնատոմս ստանալու համար: Ուրիշ հազարաւոր այրեր եւ կիներ կը սպասեն արեւմտեան Պերլինի տասը քաղաքապետութեանց առջեւ:

ԱՅԳԵՊԱՆՆԵՐՈՒ «ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ»

40.000 այգեպաններ «պատերազմ» հռչակեցին կառավարութեան դէմ, երէկ առաւօտէ սկսեալ, Էռոյի, Օտի, Կառի եւ Փիրէնէ Օրիանթալի նահանգներուն մէջ, իբրեւ բողոքի ցոյց: (Կառավարութիւնը կը մերժէ գնել իրենց աւելորդ արտադրութիւնը, գուտ ալքոլի համար): Պատնէշներ շինուած են բոլոր ճամբաներուն վրայ: Ապահովութեան պահակները կը քանդեն զանոնք, երթեւեկը ապահովելու համար, բայց այգեպանները եւ գինեգործները նորէն կը շինեն: Շարժումին միացած են նաեւ քաղաքապետները եւ գիւղապետները: Ճամբաներուն վրայ շարուած են սայլեր եւ գինիի տակառներ, երթեւեկը խափանելու համար: Ազատ ձգուած են միայն բժիշկները, դայեակները եւ կաթնավաճառները:

Ներքին նախարարութիւնը նոր զեկոյցով մը ազդարարեց թէ չի կրնար թոյլատրել երթեւեկի խափանումը:

Այս ցոյցը կատարելու որոշում տրուեցաւ երբ ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ չի կրնար հարաւ. Ֆրանսայի անվաճառ մնացած գինին գնել լիտրը 300 Ֆրանքէն: Կառավարութիւնը խոստացած է դիւրութիւններ ընծայել, որպէսզի այգեպանները կարենան ուրիշ արտադրութեանց յատկացնել իրենց դաշտերը կամ նոր հրապարակներ գտնել:

ման»:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՄՈՐՄՈՆԱՊԱՏՈՒՄ

Ամերիկացիները բարեպաշտ եւ աւանդապահ քրիստոնեայի անուն հանած են:

Մանաւանդ որ, անհամար աղանդներ ունին:

Չար բերաններ կ'ըսեն թէ ճիշդ ատոր համար ալ չափազանց զարգացած, «արդիացած» է բարքերու ապականութիւնը:

Այն աստիճան որ, յաճախ ասպարէզ կը կարդան... Փարիզի:

Շատերդ կարգ մը բաներ լսած էք այդ աղանդներէն մէկուն՝ Մորմոնականութեան մասին:

Այսպէս, գիտէք որ անոնք մեզ չեն սեպեր բազմակնութիւնը: Հոգ չէ թէ այժմ ջնջած ըլլան այդ առանձնաշնորհը:

Բայց,— լսեցէք եւ դատեցէք.

Յուլիս 27ին ոստիկանութիւնը պաշարելով Մորմոնականութեան հայրենիքին՝ Հիւս. Ամերիկայի Արիզոնա նահանգին Շորթ Քրիք գիւղը, ձերբակալեր է բոլոր բնակիչները, մաքրելու համար բազմակնութեան վերջին բոյնը:

Ձերբակալուած են 36 այրեր, իրենց 86 կիներուն եւ 263 զաւակներուն հետ:

Ի՞նչ մահացու մեղք էին գործեր:

— Բազմակնութիւն, շնութիւն, պղծութիւն, հարկային խարդախութիւն:

Իսկ ամէնէն ծանրը — դէպի ցոփութիւն մղել անչափահաս աղջիկները:

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ այս ինքնուրոյն մոլութիւնները կը տեւէին տասը տարիէ ի վեր, յանուն կրօնական աղանդի մը որ մորմոնականութեան գաղտնի մէկ ճիւղն է:

Դարձեալ ամբաստանագիրն է որ կը պատմէ. —

Տասը տարիէ ի վեր, երկու «Երէցներ» — Ճոն եւ Հոն, որոնց իւրաքանչիւրը վեց կին ունի, կը տիրապետէին գիւղին վրայ, տառապէս գործադրելով օրէնքը:

Երբ աղջիկ մը տասնըհինգ տարեկան կ'ըլլար, տեսակ մը արարողութիւն կատարելով, խեղճը կը յանձնէին այրերէն մէկուն:

Ամէն մէկ տղամարդ առ նուազն երկու կին ունէր: Եւ, ըստ օրինաց աղանդին, պարտաւոր էր կարելի եղածին չափ շատ զաւակ արտադրել:

Զաւակներն ալ կը հետեւէին հայրենի կանոնին: Եւ այսպէս ստեղծուած էր հարէմական կեանք մը:

Երեւակայեցէք որ գայթակղութիւնը երեւան հանած են երկու տարի հետապնդելէ ետք: Պարզապէս տուրքի խնդիր մը առթիւ...

Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ երեւան հանած են ապականութեան բոլոր թաքուն բոյները:

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Տոքթ. Մոսատեղ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով ազդարարեց թէ պիտի հրաժարի, եթէ չընդունին Երեսփ. ժողովը լուծելու որոշումը: Այս առթիւ ըսաւ թէ երեսփոխանները կը խանգարեն կառավարութեան գործը եւ դժուարութիւններ կը ստեղծեն ճիշդ այն պահուն, երբ ծանր պայքար մը կը մղուի երկրին անկախութիւնը եւ իրաւունքները պաշտպանելու համար: — Շահը երկրէն վտարել տուաւ իր քոյրը, Իշխանուհի Աշրաֆ, որ արտասահման գացած էր առանց արտօնութեան եւ որ «յառաջդիմական» հակումներ ունի, վիզոն վերարկու մը նուէր ստացած ըլլալով Ստալինէն:

ՊՈԼԻՍ հասաւ անգլ. նաւաբաժին մը որ կը բաղկանայ 21 մարտանաւերէ: Պիտի մնայ մինչեւ Օգոստոս 4: Ժամանումէն քիչ առաջ մեկնած էր ամերիկեան նաւաբաժինը, որ Պոլսոյ ջուրերը կը մնար Յուլիս 22էն ի վեր:

ՆՈՐ ՑՆՑԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ մը փորձուեցաւ Քուպայի մէջ, առանց յաջողելու: Զոհերու թիւը՝ 80 հոգի:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

“ ՓՈՇԻԱՑՆԵԼ ԵՒ ՀՈՂ,ՄԱՅՐԻ ԱՆԵԼ”

(ԲԵՐԻԱՅԻ ՍԱՐՔԱԾ ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ)

●

Սթալինի մահէն վերջ ,անոր հաւատարիմին՝ Բերիայի անկումը կը մղէ մեզ կարգ մը խորհրդածութիւններու :

Ի՞նչպէս եւ ինչո՞ւ պատահեցաւ այս ահաւոր աղէտը, որ 1936 - 37 թուականներուն Լ. Բերիայի իսկ բացատրութեամբ « հողմացրիւ» ըրաւ Խ. Հայաստանի մտաւորական եւ ղեկավար տարրերը: Ցանուն ո՞ր գերագոյն բարիքին կատարուեցաւ այս նոր ղոհաբերութիւնը :

Կը հարցնենք ու պիտի հարցնեն գալիք սերունդները, առանց գտնելու ճիշդ պատասխանը: Վանդի սուտը կը ճարակի այդ երկիրներու վրայ, թունաւորելով մթնոլորտը: Սուտը՝ դարձած պետութեան էութիւնը եւ թոյլ չի տար որ մարդ ունենայ յստակատեսութեան նշոյլն իսկ:

Փորձենք մշուշէն դուրս բերել այդ օրերու չարաբաստիկ դէպքերուն յատկանշական գիծերը:

29 Նոյեմբեր 1920. —

Լուսաբացին Հայաստանի վրայ «շողաց երջանկութեան արեւը »:

Հայաստանի Իջեւան քաղաքին մէջ յեղափոխական կոմիտէն յայտարարութիւն մը հրատարակելով կ'ըսէր .

— « Հայաստանի աշխատաւոր ժողովուրդի կամքով ու ցանկութեամբ Հայաստանի կոմունիստական կուսակցութիւնը այսօրուանից Հայաստանը յայտարարում է սոցիալիստական խորհրդային հանրապետութիւն »:

Այդ օրէն՝ իջաւ վարագոյրը մեր երկրի պատմութեան վրայ: Կը սկսէր Հայաստանի նոր պատմութիւնը :

Մինչեւ այսօր 1920 Նոյեմբեր 29ը դարձած է ոմանց համար «մեր երկրի փրկութեան թուականը»....

Մինչեւ 1936 Խ. Հայաստան ապրեցաւ բոլշեւիկեան երկիրներու ճակատագիրը :

Պայքար հակայեղափոխութեան դէմ , «սոցիալիզմի կառուցում », տնտեսական վերակազմութեան եւ վերաշինութեան երգեր՝ լեցուցին մեր երկրի հանդերն ու սահմանները: Վերելքի մասին կը կարդանք սրտապնդիչ լուրեր :

« ... Յակոբ Զօրեան, (Գերմանիա ուսած երիտասարդ մը) զեկուցում է կարդացեր «Հայ բուրժուազիայի առաջին գաղափարախօսները» նիւթին շուրջ: Ուրիշ նիւտի մը մէջ նոյն Զօրեանը (Օրտուցի) կարդացեր է դասախօսութիւն մը «70ական թուականներու ռուսահայ ազգային դեմոկրատական հոսանքներու մասին»:

Վ. Պարսամեան պարդեր է «Ցարիզմի ազգային քաղաքականութիւնը Հայաստանում»:

Մ. Խաչատրեան — «Տարածութեան եւ ժամանակի հասկացողութեան հարցը»:

Զ. Եսայեան «Անդրէ Բարբիւսի վերջին երկը «Ստալինի մասին»: Եւայլն:

Բայց ահա միջադէպ մը :

1936 Մայիս 5ին, Աղասի Խանջեանի իշխանութեան օրով, Հայաստան մաս կը կազմէր Անդրկովկասեան դաշնակցային Միութեան :

Անդրկովկասի Երկրային կոմիտէի Ա. քարտուղարն է Լ. Բերիա, որ 1931էն ի վեր կը վարէր այդ պաշտօնը : Երկրային կոմիտէն, որուն մէջ մեծամասնութիւն են Վրացիները, կը քննադատէ Հայաստանը: Ի՞նչ պատճառաբանութեամբ:

Խօսքը տանք Հայաստանի պաշտօնաթերթին՝ « Խորհր. Հայաստան»ի (15 Մայիս 1936):

— « Հայաստան խախտել է դպրոցներու շինարարութեան նորմաները, աւելցուցեր են դպրոց - շինարարութեան ծաւալը: 26 խորանարդ մեթր աւելի են շինած, քան ինչ որ որոշուած է»: Ուրիշ խօսքով՝ Հայաստան անցեր է «Անդրկովկասի կառավարութեան սահմանած չափը:

Հայաստանի յանցանքը այն է եղած որ աւելի դպրոց է շինած՝ քան որոշուած թիւը: Այդ աւելին ալ աննշան, 26 խորանարդ մեթր...:

Ուրեմն, փոխանակ գնահատելու մեր երկրին յառաջդիմական ճիգը Անդրկովկասի կոմիտէն կը պատուիրէր Երեւանի վարիչներուն մնալ իրենց սահմանուած չափին մէջ...:

1936ին Մոսկուայի որոշումով Անդրկովկասի մէջ պէտք է կառուցուէին 71 դպրոց, 38ուկէս միլիոն րուբլի ծախքով: Այս գումարէն Ազրբէջանի բաժինն էր 20 միլիոն՝ 39 դպրոցի համար, Վրաստանինը՝ 9ուկէս միլիոն, 20 դպրոցի համար, իսկ Հայաստանի բաժինը 7 միլիոն րուբլի միայն 12 դպրոցի համար :

Հայաստանի վարիչները սաստ էին լըսեր, անոր համար որ դերակատարած էին դպրոցաշինութիւնը :

Այս դէպքը երբեք ուշադրութիւն չգրաւեց արտասահմանի հայ մամուլին մէջ :

Նոյն թուականին (1936) Երեւանի Կեդր. Կոմիտէն պիտի քննէր Խ. Միութեան նոր սահմանադրութեան նախագիծը :

Աղասի Խանջեան, Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը Մոսկուա երթալով, տեսակցութիւններ էր ունեցած կուսակցութեան ղեկավար մարմիններու հետ : Ինչո՞ւ Աղասի գացած էր Մոսկուա եւ ի՞նչ խօսակցութիւններ ունեցած էր, — այս մասին ունինք միայն անվաւեր տեղեկութիւններ:

Պաշտօնական զեկոյցէն գիտենք սակայն թէ 15 Յունիս 1936ին Ա. Խանջեան վերադարձին զեկուցում տուած է Երեւանի Կեդր. Կոմիտէի ժողովին մէջ, թէ ժողովը տեւած է երկու օր, թէ Սթալինեան սահմանադրութիւնը ընդունուած է «կեցցէ»ներով :

Յունիս 15էն Յուլիս 11ի՞նչ անցաւ Երեւանէն Թիֆլիս:

«Խ. Հայաստան»ի Յուլիս 11ի թիւին մէջ Անդրկովկասի կոմիտէն մահազդով մը կը ծանուցանէր թէ Հայաստանի Կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար ընկեր Խանջեան Յուլիս 9ին մեռած է, «ինքնասպանութեան ակտով»:

Յետոյ թերթը կը թուէր Ա. Խանջեանի քաղաքական սխալները:

Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան կոմիտէն դատապարտելով Խանջեանի ինքնասպանութիւնը (14 Յուլիս 1936 թ.) կ'ըսէ.— «.. .Զնայած այն հսկայական օգնութեան, որը ցոյց էր տալիս նրան կուսակցութեան Անդրերկրային կոմիտէն եւ անձամբ ընկեր Բերիան, որն ամէն կերպ օգնում էր Հայաստանի կենտր. կոմիտէին ու Խանջեանին՝ ամենօրեայ աշխատանքում, ուղղելով նրա սխալները — Ա. Խանջեան անզգաստութիւն էր ցուցաբերում նացիոնալիստական ու հակայեղափոխական տրոցկիստական տարրերին մերկացնելու եւ նրանց դէմ պայքարելու գործում, թաքցնելով Ստեփանեանի (Ներսիկ) գործը կենտրոնական կոմիտէի Բիւրոյից»: Եւն.:

Խանջեանի «դաւաճանական » վերաբերմունքը խարանելէ վերջ, այս բանաձեւը հրջանը կ'ընէ Հայաստանի մէջ, դաւանէ դաւառ:

Ա. Խանջեանի թաղումը կը կատարուի Երեւանի մէջ: Անդրկովկասի կուսակցական ղեկավարները ներկայ կ'ըլլան թաղման, բացի Լ. Բերիայէն :

(1) Վ. ԱՐԵՒ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

●

Միջազգային մամուլը լայնօրէն կը հետաքրքրուի Թուրքիոյ մէջ երեւան ելած նոր խլրտումներով:

Ստորեւ՝ տեղական թերթի մը առաջին թղթակցութեան ամփոփումը .—

Երբ վերջակոյսը կ'իյնայ Օգոստինեան Տաճարին ոսկեհիւս ճերմակ մարմարներուն վրայ, Անգարայի բարձունքէն՝ Օսմանեան հին քաղաքին սեպ կողերուն վրայ կը տեսնուին հնամեայ «կուպլ»ներու բոցավառումը , հազարաւոր լոյսերով: Ժեռուտ բլուրներու ստորոտը լոյսերու մէջ կը յորդին վարդերու եւ աքասիաներու ծառուղիները, նոր քաղաքին եռանկիւն պողոտաները, եզերուած խորանարդ շէնքերով, ամերիկեան բազմաթիւ « տոլմուշ »ներով, (հանրակառք):

Մուէզզինի ձայնը կը բարձրանայ : Սովորական խուպոտ կանչը չէ ան այլեւս : Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մինարէները ելեկտրական բարձրախօսներով օժտուած են հիմա, եւ զօրաւոր ռնգային ձայն մըն է որ կը հրաւիրէ հաւատացեալները իրիկուան աղօթքին :

Աթաթիւրքի մահէն ի վեր Թուրքիան բաւական ճամբայ կտրած է: 1953ի թուրք քաղաքացին հաւատարիմ մնացած է եւրոպական գլխարկին եւ ֆէսը մէկ կողմ նետած է, բազմակնութիւնը եւ կիներու քօղը օրէնքէ դուրս են եւ Գուրանի ուսուցումը դպրոցներուն մէջ խստօրէն արգիլուած է : Ցանուն ժողովրդապետութեան կրօնական թոյլտուութիւն կայ: Աշխարհականութիւնը, որ Աթաթիւրքի յեղափոխական սկզբունքներէն մէկն էր, յաղթահարուեցաւ. եւ կրօնական հակայեղափոխութեան նշաններ կ'երեւան :

Երբ 1950ի ընտրութեանց մէջ դեմոկրատները յաղթեցին, զարմանք պատճառելով բոլորին, Աթաթիւրքի եւ իր հողեկան ժառանգորդներուն 27 տարուան իշխանութենէն ետք, անոնց առաջին գործերէն մէկը եղաւ թոյլ տալ որ աղօթքի կոչը արաբերէն ըլլայ, իսլամական աւանդութեան համաձայն, ինչպէս նախքան յեղափոխութիւնը ,եւ ոչ թէ թուրքերէն: Ամբողջ երկիրը դրօշազարդուեցաւ եւ այսօր տօնական օրերուն, Պոլսէն մինչեւ Էրզրում, բովանդակ Թուրքիոյ մէջ կը ծածանէն կարմիր դրօշը, վրան մահիկ եւ ճերմակ աստղերով: Անգարայի մէջ մզկիթներ կը բուսնին սունկերու նման; 1947ին տասնըութ մզկիթ կար , իսկ այս տարի յիսունը չորս հատ: Որոշ համալսարաններու մէջ դասաժամերը կը փոխեն, դիւրութիւն տալու համար ուսանողներուն որպէսզի Ռամազանը պահեն :

Աթաթիւրքի գործը խախտած է: Ով որ այսօր հրապարակաւ անաստուածութիւն քարոզէ, մոլեռանդները տեղն ու տեղը կը բզկտեն զայն :

Աթաթիւրք կը նախատեսէր թէ երկաթեայ օրէնքը զոր կը պարտադրէր իր երկրին, մէկ անգամէն ցատկելով դարերու կտրած ճամբան, պէտք էր որ մեղմանար: Ապացան է որ պիտի ըսէ թէ Թուրքիան պիտի կորսնցնէ թէ շահի յափշտակուելով իր անցեալէն եւ խորասուզուելով հնամենի յետաշրջութեան մը մէջ: Գալիք տարիներն են որ պիտի տան ասոր պատասխանը:

Քէմալ Աթաթիւրք երբեք չէր հետաքրքրուեր ժողովրդապետութեամբ : Ան իր հեղինակութեան շնորհիւ կ'ուզէր իր երկիրը միջին դարէն դէպի Ի. դար անցընել: Որով աշխատեցաւ պայքարիլ բոլոր յետադիմական ձգտումներուն դէմ, տնտեսական տեսակէտով հրամայեց ազգայնացնել , կրօնական տեսակէտով՝ նեղեց կղերը, մշակութային տեսակէտով՝ պարտադրեց լատինական տառերը եւ հնարեց նոր թուրքերէնի բառապաշար մը: Իբրեւ անզիջող ազգայնական , եթէ արեւմտականացուց իր երկիրը ,նպատակ չունէր Արեւմուտքի ազդեցութեան են․ թարկելու , ընդհակառակն կ'ուզէր ազատագրել երկիրը օտար տիրակալութենէն , եւ մոլեգնաբար ընդդիմացաւ ամէն տեսակ արտաքին միջամտութեան դէմ :

1945ին «Հալք» կուսակցութեան մէջէն խումբ մը ընդդիմադիրներ ժողովրդավար կուսակցութիւն մը կազմեցին Աւելի

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՅԹԸ

★

Այս «12» քերթուածի, կարելի է ըսել , հետեւողականութեամբ գրուած է հետագային Եղիշէ Չարենցի «Ամբոխները Խելագարուած» նշանաւոր քերթուածը: Երկրորդ անունը որ հետագային դարձաւ խորհրդային գրականութեան ամէնէն աչքի ընկնող դէմքերէն մէկը,Մայաքովսքի, որ «Յեղափոխութեան թմբկահարը» տիտղոսն ստացաւ իր քերթուածներով, իր ոտանաւորներով մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ ոչ միայն ռուսական, այլեւ Ռուսաստանին ենթակայ ուրիշ ժողովուրդներու գրականութեան վրայ, եւ կարգ մը ուրիշներ, ինչպէս Եսէնինը, ինչպէս Կենիան-պէտը եւայլն, որոնք այս կոմունիստական յեղափոխութեան ռազմական շրջանին գրականութեան արտայայտիչները հանդիսացան :

1921 Թուականին Ռուսաստանի մէջ հաստատուեցաւ նոր դրութիւն: Քաղաքացիական կռիւներու ընթացքին Հայաստանը գրեթէ քայքայման անդունդը հասած էր տնտեսապէս, քաղաքականապէս , ամէն տեսակէտով: Լենինի յոյսը՝ թէ եւրոպական պրոլետարիատը պիտի հետեւի ռուս յեղափոխական պրոլետարիատին եւ Եւրոպան պիտի միանայ ռուսական յեղափոխութեան եւ բռնկուի համաշխարհային յեղափոխութիւնը՝ չարդարացաւ: Եւրոպան մնաց գրեթէ անտարբեր եւ չմիացաւ ռուսական յեղափոխութեան: Ռուսաստանը պաշարուած էր եւ քայքայման ենթակայ: Լենինը հանճարեղ հեռատեսութեամբ հասկցաւ, որ եթէ այս վիճակը շարունակուի, համայնավար յեղափոխութիւնը Ռուսաստանի մէջ անխուսափելի կերպով դատապարտուած է ձախողանքի եւ դիմեց նահանջի: Յայտարարուեցաւ նոր տնտեսական քաղաքականութիւնը , այսպէս կոչուած ՆԷՊը, որ ազատութիւն տուաւ Ռուսաստանի քաղաքացիներուն ունենալու մասնաւոր սեփականութիւն , մասնաւոր գործ, առեւտուր, արհեստներ, ճարտարարուեստ եւ ազատութիւն տնտեսական նախաձեռնութեան: Այսինքն հիմնական ժխտումը այն գաղափարներուն , որոնք դրուած էին իբրեւ նպատակակէտ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան առաջին իսկ օրերէն: Ռուսաստան սկսաւ կամաց կամաց վերադառնալ դէպի նախկին կարգերը, դէպի բուրժուական տնտեսութիւնը եւ արագ կերպով սկսաւ վերաշինուիլ :

Այս նահանջը, որի իմաստը Լենինը անշուշտ կը հասկնար, յառաջ բերաւ մեծ շփոթ համայնավար ղեկավարներուն եւ մանաւորապէս երիտասարդութեան մտաքերուն մէջ: Ապա ինչո՞ւ համար մենք արիւն թափեցինք չորս տարիներու ընթացքին, որպէսզի նորէ՞ն բուրժուան գայ եւ երկրի հարստութիւնը վայելէ, ո՞ւր մնացին հապա համաշխարհային յեղափոխութեան եւ համաշխարհային ընկերվարութեան սկզբունքները եւ սկսաւ շփոթ ու յետադարձ շարժում ժողովուրդի, համայնավար կուսակցութեան, բայց մասնաւորապէս երիտասարդութեան մէջ :

Տեղի ունեցան դէպքեր, երբ մարդիկ յուսահատելով դիմեցին ինքնասպանութեան, այնպիսի բանաստեղծ՝ ինչպէս Սերգէյ Եսենինը, որ Մայակովսկիի հետ միասին ռուս համայնավար յեղափոխութեան թմբկահարը կը նկատուէր, ինքնասպանութիւն գործեց, յայտարարելով թէ՝ ինքը այլեւս որեւէ ակնկալութիւն չունի ռուսական յեղափոխութենէն, եւ պէտք է ըսել որ, եթէ ՆԷՊը շարունակուէր այնպէս, ինչպէս Լենինը խոստացած էր լուրջ եւ երկար ժամանակի համար, Ռուսաստանը կարող էր բոլորովին տարբեր ճանապարհներով գնալ, մշակոյթն ալ բոլորովին տարբեր ճակատագիր ունենալ, որովհետեւ ՆԷՊի շրջանին, ռուս գրականութիւնը, ռուս մշակոյթը ազատ շունչ քաշեցին եւ սկսաւ կազմակերպուիլ նոր հիմքերով ու նոր գործեր, մնայուն գործեր արտադրուեցան. սակայն, քսանական թուականներու վերջերին, 27 – 28 թուականներուն , ըսկսաւ փչել տարբեր հով մը. իր ձեռքը ամրապնդելով իշխանութիւնը , Ստալինը մէկ կողմ դրաւ Լենինի ՆԷՊի քաղաքականութիւնը եւ դիմեց նոր յարձակման , յաղթելով Տրոցկիին , որ կը ջատագովէր յարատեւ յեղափոխութեան եւ երկրի լիւ ճարտարարուեստացման գաղափարը. աքսորելով Տրոցկին Ռուսաստանէն դուրս, եւ կողմնակիցները ճնշելով, Ստալինը ամբողջապէս իւրացուց Տրոցկիի ծըրագիրները եւ սկսաւ կեանքի մէջ գործադրել. ճարտարարուեստացման ուղիներով հիմը դրուեցաւ, այսպէս կոչուած, հընգամեակներու, երկիրը ճարտարարուեստի զարգացման ուղիներով տանելու, երկրի տնտեսութիւնը ամբողջապէս պետականացնելու ուղղութեամբ:

Անկէ վերջ սկսաւ հողագործութեան , երկրագործութեան համայնացումը, այսպէս կոչուած, «համատարած»ը , ինչպէս իրենք կ'ըսէին. Համատարած համայնացումը գիւղատնտեսութեան, մասնաւոր սեփականութեան վերացումը գիւղերու մէջ, համայնական տնտեսութիւններու կամ կոլխոզներու հաստատումը ամենադաժան միջոցներով, երբ միլիոնաւոր մարդիկ տեղահանուեցան իրենց տեղերէն եւ աքսորուեցան Սիպերիա, միայն այն պատճառով ,որ յօժարութիւն ցոյց չէին տար կոլխոզներուն մէջ մտնելու :

(3) (Շար.)

ազատական վարչաձեւ մը հիմնելու, իրենց փափաքը բոլորովին անչահախնդիր չէր: Երկրագործական նոր օրէնք մը քուէարկուած էր որ կը նախատեսէր կարգ մը հողերու ազգայնացումը, ինչ որ կը մտահոգէր մեծ հողատէրերը: Բազմաթիւ մարդիկ, գլխաւորաբար Իզմիրի հարուստ նահանգին մէջ նոր կուսակցութեան նեցուկ կը հանդիսանային: Տնտեսական ազատականութիւնը առաջնորդեց կրօնական ազատականութեան, մէկդի դնելով հակակղերականութիւնը:

Կառավարութիւնը մտահոգուեցա՞ւ այն վիճակէն որուն ստեղծման մասնակցած էր: «Վաթան» թերթի խմբագրապետ Եալմանի մահափորձը Մալաթիոյ մէջ ատոր ապացոյցը տուաւ, որովհետեւ ան հովանաւորած էր «Օրիորդ Թուրքիոյ» ընտրութեան մրցումը: Աններելի սրբապղծութիւն, անոնց համար որոնք իսլամական աւանդութեանց դառնալու պատրուակով, կ՚ուզեն ամէնէն առաջ ջնջել կնոջ ազատագրութիւնը եւ դատապարտել կինը բացարձակապէս տնային գործերու, ամուսնոյն խիստ հսկողութեան տակ: Քննութենէն մէջտեղ ելաւ որ գաղտնի կազմակերպութիւն մը կար, «Իսլամ դեմոկրատ կուսակցութիւն»: Թերթերու տնօրէններու սեւ ցանկ մը գտնուեցաւ: Անոնք մահուան դատապարտուած էին, իբրեւ կազմակերպիչները գեղեցկութեան մրցումներուն եւ Հօլիուտի աստղերու նկարներուն հրատարակութեան:» Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան:

Այդ թուականէն ի վեր մերձեցում մը տեղի ունեցաւ երկու մեծ կուսակցութեանց միջեւ Աթաթիւրքի ժառանգութիւնը պաշտպանելու համար: Քանի մը մոլեռանդներ, որոնք ընտրութեանց վաղորդայնին քարկոծած էին Աթաթիւրքի պատկերը, չուտով իրենց տեղը նստելու ստիպուեցան, որովհետեւ «Կազի»ին պաշտամունքը չէ մարած տարիներու ընթացքին: Անգարայի մէջ ամէն տեղ, կը հանդիպիս անոր սառած նայուածքին որ ժպտել չի գիտեր: Անոր արձանները, մետալները եւայլն ամէն տեղ են: Մայիս 19ին, ազգային տօնին առթիւ, Աթաթիւրքի պատկերը բնական հասակով, խաւաքարտի վրայ, փողոցները պտտցուցին ժողովուրդին խելայեղ ծափերուն մէջ:

Պ. ՎԱՀԷ ՊԱԼԸԳՃԵԱՆ որ Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանի հովանաւորութեամբ երեք տարիէ ի վեր կը գտնուի Վիէննա եւ կը հետեւի երաժշտական ակադեմիայի դասընթացքներուն, աւարտած է «Հեղինակում»ի բաժինը եւ ստացած վկայականը: Միեւնոյն ատեն մասնակցած է դաշնակի ուսուցման քննութիւններուն եւ ստացած ուսուցիչի վկայական, ինչպէս եւ գերմաներէն լեզուի ուսուցիչի վկայական: Նախապէս ալ առած էր Լոնտոնի Թրինիթի գոլէճի «Երաժշտութեան ուսուցիչի» վկայական:

ՄԱՐԳԱՐ ՍՈՍՈՅԵԱՆ

★

Ընկեր Մարգար Սոսոյեան, որուն մահը ծանուցինք անցեալ շաբթու, Պաղտատի մէջ, ծնած էր Վանի Այգեստանի մէջ, 1895ին:

Պատանի տարիքին մէջ անդամագրուած է Հ. Յ. Դ. շարքերուն: Վանի բազմաթիւ երիտասարդներու կարգին, տեսած ու վայելած է Դաշնակցութեան ղեկավարներու գործերը, բարձր հմայքը եւ նուիրումը: Հագիւ դպրոցը աւարտած, վրայ հասան Վանի Ապրիլեան կռիւները, որոնց ընթացքին իր դպրոցի ընկերներու հետ, նուագախումբով, թաղէ թաղ, դիրքէ դիրք սատարելով իրենց նուագով թշնամիին բարոյականը կը խախտէին, իսկ մեր կռուող հերոսներուն շունչ եւ գոյութիւն կը ներշնչէին: Մեր Սոսօն այդ խումբին արժանաւոր անդամն էր եւ խումբին «Ծաղիկը»:

Շուտով վրայ եկաւ Վանի 1915ի գաղթը: Հարիւր հազարաւոր Վասպուրականցիներու հետ Սոսոն ալ անցաւ Կովկաս (Երեւան), սակայն իր հոգին կապուած էր իր հայրենի քաղաքին, եւ երբ յաջորդական նահանջներէն ետք, վերջին անգամ մօտ 25000 Վասպուրականցիներ վերադարձեր էին իրենց աւերակ բոյները վեչինելու, Սոսոյեանը թողուց ամէն ինչ, մինչեւ իսկ եղբայր եւ քոյր, դարձաւ իր սիրելի Վանը եւ ինքզինք տրամադրեց իր ժողովուրդին եւ իշխանութեան:

Մինչեւ Վանի վերջին նահանջը (1918 Ապրիլ 2ին ընկ. Մ. Սոսոյեանը բարեխղճօրէն կատարեց իր վրայ դրուած կրթական եւ կուսակցական պարտականութիւնները: 1916 – 1917 տարեշրջանին եղաւ կեդր. վարժարանի նախկին շէնքին մէջ բացուած նախակրթարանի Աւագ Ուսուցիչ, եւ երբ դէպքերու բերումով բոլոր դպրոցները փակուեցան եւ ուսուցչութիւնը կանչուեցաւ զինուորական ծառայութեան, Սոսոյեանին տրուեցաւ Ներքին գործերու վարչութեան քարտուղարի պաշտօնը որուն մէջ երեւան հանեց անըսպասելի ընդունակութիւն: Այդ ծանր օրերուն, իրեն վիճակուեցաւ քանի մը ընկերներու հետ մեկնիլ Երզրում, Վան–Երզրում գիծերու վրայ գտնուած հայկական ուժերու համագործակցութեան շուրջ մտքերու փոխանակութիւն ունենալու համար: Այս առաքելութիւնը անկատար մնաց Երզրումի անկումին պատճառով եւ Սոսոյեանը իր ընկերոջ՝ Վ. Առաքելեանի (այժմ աքսոր ի Սիպիր) հետ անցաւ Երեւան: Հոն ալ իրեն հանդիսատ ձգեցին լուսահոգի Արամի հրահանգով, փանեցի խումբ մը զինուորներու հետ վերադարձաւ Վան. բայց աւաղ, հազիւ քաղաք հասած, վրայ տուաւ ընդհ. նահանջը, այս անգամ դէպի Պարսկաստան:

Սալմաստի եւ Ուրմիոյ կռիւներու ամբողջ ընթացքին մնաց միշտ գլխաւոր զին. դրասենեակ, գրելով եւ խմբագրելով բոլոր այն հրամանագրերը կամ հրահանգները, որոնք կը բխէին զին. ղեկավարներուն կողմէ: Այդ օրերուն ան յաջողեցաւ վայելել Կոստիի, Պուլկարացի Գրիգորի, Լ. Շախոյեանի, Հ. Մելքոնեանի կատարեալ վստահութիւնը, շնորհիւ իր պարտաճանաչութեան եւ գաղտնապահութեան:

1918, Օգոստոսին բազմահազար տարագիրներու հետ, մտաւ Իրաք, եւ առանց Պաքուպայի վրանաքաղաքին մէջ կանգ առնելու անցաւ Պաղտատ եւ շուտով իր բնակութիւնը հաստատեց հոն:

35 տարի կ՚անցնի այն օրէն, երբ հանգուցեալը ոտք դրաւ Պաղտատի մէջ:

Ողբացեալը ընկերը իր դրոշմը դրած է Իրաքի Ազգ. կեանքին վրայ: Երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր չէ եղած գործ մը, որուն մասնակից կամ հաղորդակից եղած չըլլար ան: Տարիներէ ի վեր անդամ էր Գաւառ. եւ Քաղաք. ժողովներուն եւ յանձնաժողովներուն, եղած է հոգին Իրաքի Հայ Կարօտելոց Խնամակալութեան, աջակից մշակութային եւ կրթական գործերուն:

Գ. Վ.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի ՊԱՏԻՒ ԶԷՋՈՔՆԵՐՈՒ

(Ընտրական յաղթանակին առթիւ)

★

ՊԷՅՐՈՒԹ, 23 Յուլիս.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան Լիբանանի Կ. Կոմիտէն Յուլիս 20ին ընդունելութիւն մը սարքեց Համազգայինի Փալանճեան Ճեմարանի պարտէզներուն մէջ, ուր հրաւիրուած էին անկուսակցականներու ընտրական կեդրոնական յանձնախումբի անդամները եւ մօտ երկու հարիւր չէզոք հայրենակիցներ, երկու հայ երեսփոխաններուն ընտրութեան առթիւ:

Կ. Կոմիտէի կողմէ բանալով ընդունելութիւնը, ընկեր Արամ Աֆարեան բարեգալուստ մաղթեց ներկաներուն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց այն անվերապահ աջակցութեան համար զոր համայնքին առողջ տարրերը բերին երկու երեսփոխաններու յաղթանակը ապահովելու համար:

Ներկաները բոլորուած սեղաններու շուրջ, հիւրասիրուեցան զարեջուրով, պտուղով, կարկանդակով եւ աղանդերներով: Շուտով ստեղծուեցաւ մտերմիկ ու ջերմ մթնոլորտ մը:

Ընտրական կեդր. յանձնախումբի անունով խօսք առաւ Պ. Միսաք Ազիրեան ու շնորհակալութիւն յայտնեց անկուսակցական հայրենակիցներուն, որոնք Յուլիս վեցին իրենց յանձնած էին ընտրական պատասխանատու պաշտօնը, որ յաջողութեամբ պսակուեցաւ շնորհիւ իրենց սերտ գործակցութեանը:

Ընկեր Սիմոն Վրացեան ուրախութեամբ դիտել տուաւ թէ անկուսակցական առողջ զանգուածը իր գնահատելի մասնակցութիւնը բերաւ երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ, փաստելով որ հայ ժողովուրդին քաղաքական գիտակցութիւնը կը մնայ անվթար: Եւ փափաք յայտնեց որ այս գործակցութիւնը ըլլայ յարատեւ: Ապա, գոհունակութեամբ դիտել տուաւ որ այս գեղեցիկ հանդիպումը տեղի կ՚ունենայ Ճեմարանի պարտէզին մէջ: «Ճեմարանի դռները բոլորին առջեւ միշտ բաց են եւ ամէն հայ իրաւունք ունի Ճեմարանը նկատելու իր սեփական տունը»:

Այնուհետեւ խօսեցան երկու նորընտիր երեսփոխանները, Պ. Տիգրան Թոսպաթ եւ ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեան, անգամ մը եւս շնորհակալութիւն յայտնելով իրենց վայելած վստահութեան համար: Ըսին թէ ապաւինելով հայ ժողովուրդի ջերմ գործակցութեան եւ անվերապահ վստահութեան, պիտի ընեն իրենց կարելին՝ իրագործելու համար իրենց վրայ դրուած ակնկալութիւնները:

Խօսք առաւ նաեւ Պուրճ Համուտի քաղաքապետական խորհուրդի նախագահ Հ. Պօղոս Արիս, թուելով իր շրջանի անմիջական պահանջները որոնց դարմանումը կը յուսան մեր նորընտիր երեսփոխաններէն: Ըսաւ թէ ուրախութեամբ պիտի հաղորդէ իր շրջանի ժողովուրդին երկու երեսփոխաններու խոստումներն ու յանձնառութիւնները:

Ընդունելութեան պաշտօնական մասը փակելով, ընկեր Արամ Սահակեան մատնանշեց որ այս յաղթանակը արդիւնքն էր բոլորանուէր եւ համերաշխ աշխատանքի: Թուեց դրուագներ ընտրական պայքարէն, դրուագներ որոնք ցոյց կուտային հայ կնոջ եւ հայ մարդու քաղաքացիական գիտակցութիւնը: Ան վստահեցուց ներկաները թէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պիտի մնայ հայ ժողովուրդի արթուն պահակը՝ պաշտպանելով անոր բոլոր իրաւունքները՝ անկուսակցական զանգուածներու գործակցութեամբ:

Ժամը 8·30ին Ճեմարան ժամանեց Էշրէֆիէի յոյն-օրթոտոքս երեսփոխան Պ. Ղասան Թուէնի, հոծ պատուիրակութեամբ մը: Բոլորուած նոյն խանդավառ սեղաններուն շուրջ, ընդունելութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ ժամը տասը եւ ներկաները մեկնեցան լաւագոյն տպաւորութիւններով:

× Անցած Հինգշաբթի, Ալէյի իր բնակարանին մէջ, Պ. Գառնիկ Թիւֆէնկճեան ընդունելութիւն մը սարքեց ի պատիւ նորընտիր հայ երեսփոխաններուն եւ ոչ-կուսակցականներու ընտրական կեդրոնական յանձնախումբի անդամներուն, որոնք ներկայ եղան իրենց ընտանիքներով:

Ներկաները հիւրասիրուեցան սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ եւ բաժնուեցան աքանչելի տրամադրութեամբ:

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ խեղդուած է ընկեր Մամիկոն Աչճեանի մէկ հատիկ զաւակը, Վարուժան, 17 տարեկան, գետը լողացած ատեն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

Յարգելի Տիար,

Տեղեկացայ թէ Մաքնէյլ գործակալութեան ներկայացուցիչներէն էք: Կը խնդրեմ որ այսօր ժամը չորսին սենեակս հրամմէք: — Ս. Է. Բեչէք

— Յետո՞յ, հարցուց Փուարօ երկտողը կարդալէ վերջ:

— Որոշեալ ժամուն ներկայացայ Պ. Բեչէթի: Ինծի ցոյց տուաւ սպառնական նամակներ: Չափազանց վախցած էր, հաւանաբար, բայց չէր ուզեր ցոյց տալ: Ինծմէ խնդրեց որ նոյն շոգեկառքով ճամբորդեմ մինչեւ Փարիզ եւ զինքը պաշտպանեմ ոեւէ յարձակումի դէմ: Ստանձնեցի գործը, բայց ինչպէս կը տեսնէք չյաջողեցայ: Ոճրագործը շատ ճարպիկ է եղեր:

— Ի՞նչ յանձնարարութիւններ ըրաւ ձեզի:

— Յանձնարարեց որ իր քովի բաժնեակին մէջ ճամբորդեմ, սակայն ան գրաւուած էր արդէն: Ստիպուեցայ թիւ 16ը առնել: Լաւ տեղ մըն էր, որովհետեւ բոլոր ճամբորդները ճաշարան-վակոն երթալու համար այս բաժնեակին առջեւէն կ՚անցնէին եւ կրնայի հետեւիլ բոլորին շարժումներուն:

— Ոճրագործին մասին բան մը գիտէ՞ք:

— Այո, Պ. Բեչէթ նկարագրած էր իր թշնամին:

— Ի՞նչ կ՚ըսէք:

Փուարօ եւ Պ. Պուք իրարու նայեցան յուզուած:

Հարտման շարունակեց.

— Փոքրակազմ, թուխ մարդ մըն է եղեր, կնոջական ձայնով: Բեչէթ ըսաւ նաեւ թէ հաւանաբար ճամբորդութեան երկրորդ կամ երրորդ գիշերը պիտի յարձակէր իր վրայ:

— Քանի որ ամէն բանի տեղեակ էր, ինչպէս կ՚ըլլայ որ աչքը չբացաւ, ըսաւ Պ. Պուք:

— Այս թշնամիին մասին ուրիշ բան մը չըսա՞ւ ձեզի, հարցուց Փուարօ: Չըսա՞ւ օրինակի համար թէ ինչու զինքը կ՚ուզէ սպաննել:

— Ոչ, միայն ըսաւ թէ մարդը մտադրած էր «իր հաշիւը մաքրել»:

— Փոքրակազմ... թուխ, կնոջական ձայնով... կրկնեց Փուարօ մտածկոտ:

Յանկարծ հարցուց.

— Անշուշտ գիտէիք ինքնութիւնը, այնպէս չէ՞:

Հարտման զարմացած հարցուց.

— Որո՞ւն ինքնութիւնը:

— Բեչէթի. չճանչցա՞ք զայն:

— Չեմ հասկնար թէ ինչ ըսել կ՚ուզէք:

— Բեչէթ իրականին մէջ Քասէթթի կը կոչուէր եւ Տէյզի Արմսթրոնկը սպաննած էր:

Հարտման սուլեց.

— Իրաւ որ ասոր չէի սպասեր, բայց ո՞ւրկէ ճանչնամ զայն: Դատավարութեան ատեն Ամերիկա չէի գտնուեր: Հիմա կը հասկնամ թէ ինչու այդքան կը վախնար: Բայց ես այնպէս կը կարծէի թէ այդ խնդրին հետ կապ ունեցողները բոլորն ալ մեռած են:

— Կը յիշէ՞ք, օտար աղջիկ մըն ալ այդ դէպքին առթիւ ինքզինքը պատուհանէն վար նետած էր:

— Ահ, ըսել կ՚ուզէք թէ անոր ազգականներէն մէկը ուզած է մեռցնել Քասէթթին: Բայց չեմ կարծեր: Իմ կարծիքովս այս ոճիրը կապ չունի Արմսթրոնկի ոճիրին հետ:

— Իսկ իմ կարծիքովս, երկու ոճիրները իրարու կապուած են: Շարունակեցէք Պ. Հարտման, խնդրեմ:

— Ուրիշ մեծ բան մը չկայ: Ցերեկին կը քնանայի որպէսզի գիշերը արթուն մնամ եւ հսկեմ: Առաջին գիշերը ոչինչ պատահեցաւ: Երէկ գիշեր բաժնեակիս դուռը լաւ չէի գոցած որպէսզի ճեղքէն կարենամ դուրսը դիտել: Սակայն արտասովոր ոչինչ տեսայ:

— Վստա՞հ էք, Պ. Հարտման:

— Անշուշտ: Կրնամ երդնուլ:

— Ձեր նստած տեղէն կը տեսնէի՞ք պաշտօնեան:

— Այո, վակոնին ծայրը իր աթոռին վրայ նստած էր:

— Աթոռէն ելա՞ւ:

— Այո, քանի մը անգամ զանգակներ հնչեցին եւ գնաց պատասխանելու, միջոց մըն ալ ետեւի վակոնը անցաւ եւ քառորդ ժամու չափ բացակայեցաւ: Յանկարծ զանգակ մը սկսաւ անընդհատ հնչել եւ պաշտօնեան վազելով եկաւ եւ Ամերիկուհիին դուռը բախեց: Այս վերջինը յուզուած էր եւ բաներ մը կը պատմէր: Յետոյ խնդիրը փակուեցաւ եւ պաշտօնեան մէկ երկու բաժնեակէ եւս կանչուեցաւ, այնուհետեւ մինչեւ առտուան ժամը հինգը տեղէն չելաւ:

Փուարօ երկարօրէն դիտեց Հարտմանը առանց խօսելու, յետոյ հարցուց.

— Ձեզ ճանչցող ուրիշ մէկը կա՞յ այս շոգեկառքին մէջ, հաստատելու համար ձեր ինքնութիւնը:

Հարտման վիրաւորուած շեշտով մը պատասխանեց.

— Չեմ գիտեր, թերեւս Մաքքուին յիշէ զիս, անգամ մը իր հօրը գրասենեակը հանդիպած էի իրեն: Բայց թերեւս ալ չյիշէ, տարիներ առաջ էր:

Վստահ կրնաք ըլլալ թէ իրականութիւնը կ՚ըսեմ: Ցտեսութիւն, պարոններ, ուրախ եմ ձեզի հետ ծանօթանալուս, Պ. Փուարօ:

(Շար.)

ման համար եւ կը յայտարարէ թէ պատրաստ է ամէն կարելի աջակցութիւն ընծայելու» :

× Ֆրանսայի վարչապետը, Պ. Լանիէլ, յայտարարեց թէ «զինադադարը կը զօրացնէ տեւական խաղաղութեան մը յոյսը աշխարհի մէջ: Հաւաքական ապահովութեան սկզբունքին առաջին գործադրութիւնն է այս: Քորէայի գործողութեանց մահացու դասը այսուհետեւ պիտի ազդէ ռեւէ նախայարձակի մտքին վըրայ»: Վարչապետը մաղթեց որ խմաստութիւնը հասնի մինչեւ միւս ռազմադաշտը, Հնդկաչին :

Արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ յայտարարեց թէ զինադադարը «յաջողութիւն մըն է ,դաս մը, յոյս մը»: Իր կարծիքով, զինադադարը կրնայ վարակիչ դառնալ, առաջին առթիւ, Հնդկաչինի համար :

Նախկին վարչապետ մը, Փօլ Ռէնօ, զինադադարը կը նկատէ « բարոյական պարտութիւն մը քանի որ նախայարձակը պատժուեցաւ»: Պ. Ռ. Շուման, նոյնպէս նախկին վարչապետ, զինադադարը կը նկատէ «բացորոշ ազդարարութիւն մը որ կրնայ խափանել նախայարձակման կրկնութիւնը »:

Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ կը կարծեն թէ այժմ սուր դարձած Հանգամանք ստացած է Հնդկաչինի խնդիրը, — օր առաջ դադրեցնել պատերազմը: Անգլիա կ'ուզէ որ Զինաստան ընդունուի Ազգաժողովին մէջ, մեղմացնելու համար միջազգային կացութիւնը :

▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪

ՊՈՒՔՐԷՇԻ խորհրդային դեսպան նշանակուեցաւ Ուկրայնայի Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը: Մելնիքով, որ պաշտօնանկ եղած էր Յունիս 13ին, Բերիայի կողմէ, այն ամբաստանութեամբ թէ «ռուսացման» քաղաքականութիւն կը վարէ :

90 ՏԱՐԵԿԱՆ «երիտասարդ» մը, որ բըժիշկ է, հայր եղաւ Մ. Նահանգներուն մէջ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Վտարանդի, Մարսէյլ.— Վասն զի դժուար էր ճշդել անունները :

Վիէն, Տիգրանուհի.— Շատոնց ստացած ենք:

Տէսին, Գ. Պ.— Ունինք, բայց կրնաք գրադել :

▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի կողմէ, (Պուլվար Օտտօ), հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ :

Կը խօսի ընկ. Տ. ԹԱԴՈՒԵԱՆ

Խնամուած գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Խատիսեան» խումբի եւ Ֆ. Կ. Խաչի:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Վիէնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհին Վերժին Երամեանի եւ իր բոլոր պարագաներուն իր անդրանիկ զաւկին ԲԱԲԳԷՆԻ (19 տարեկան) մահուան առթիւ: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է 2.500 Ֆր. ի նպաստ Կ. Խաչի դպրոցներուն, ինչպէս ծանուցուած էր «Յառաջ»ի մէջ (28 Յուլիս):

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Վիէնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Գազանճեան ընտանիքին, իրենց քրոջ՝ Օր. ԱՆԺԷԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի անձնապանութեան առթիւ: Դժբախտ աղջիկը Սոն գետը նետուելով, վերջ տուած է իր կեանքին: Երկար տարիներէ ի վեր կը տառապէր ջղային հիւանդութենէ մը: Ողբացեալը Կ. Խաչի «Արաքս» երգչախումբին անդամուհիներէն էր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կը փութամ խորին շնորհակալութիւնս յայտնել բոլոր այն այցելուներուն որ եկան զիս մխիթարել, երբ ծանր արկածով մը փոխադրուած էի Լիոնի Կռանշ – Պլանշի հիւանդանոցը :

Այժմ տունս վերադարձած եմ :

Կրկին ջերմագին շնորհակալութիւններ բոլոր բարեկամներուս, Սէ-Ֆօնէն, Լիոնէն, Մարսէյլէն, Սէն Մորիսէն, Տեսինէն, Միրիպէլէն եւ Փարիզէն:

Կ. Գամպէրեան, (Միրիպէլ):

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ էսդրէպլինի, Պ. Պառալի դաշտին վրայ (նախորդ տարուան տեղը):

Կը խօսի ընկեր Մ. ՄԻՐՋԻ : Առատ կերուխում: Նուագ բարձրախօսով:

Երթեւեկի ժամերը իմանալ տեղին վըրայ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար :

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

150 օրինակ միայն ամբողջ Եւրոպայի համար :

Եօթը հատորը միասին, կ'արժէ վեց հազար Ֆր. թղթատարի ծախքով :

Ստանալու համար դիմել՝

Mme Anna Ter Minassian
La Résidence : 5, Rue Henri Regnault,
St. Cloud (S. et O.)
FRANCE

Բոլոր առաքումները

Contre remboursement

Կամ անձամբ դիմել Յառաջի վարչութեան :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԱՍ.— Նախնական շրջանէն մինչեւ քրիստոնէութիւն: Կազմեց Գ. ԳԻՒԶԱԼԵԱՆ: Հրատ. Համազգային ընկերութեան (թիւ 41): Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ: 372 մեծադիր էջ: Պէյրութ, 1953: Գին 6 լ. ոսկի: Հասցէ. —

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ. ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Թարգմանութիւն, ներածութիւն եւ ծանօթութիւններ դոկտոր Ստ. Մալխասեանի: Ընտիր թուղթի վրայ եւ գեղեցիկ տպագրութեամբ, լաթակազմ. 600 էջ: Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ. 1953: Գին 3 տոլար:

Փնտռել հայ գրավաճառներու մօտ:

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ է սենեակ մը խոհանոցի դիւրութեամբ: Քլիշիի մէջ :

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Փարիզ, (19):

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30 :

Մասնակցողները պէտք է դիմեն

E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17·

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան :

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 Ֆր. եւ 1000 Ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք): Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ: Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ :

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր :

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն ետք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի ղրկել 50 Ֆրանք, (արձակուրդի առթիւ փոփոխութիւնները 100 Ֆրանք): Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւն, 300 Ֆրանք :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ճամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութեանց դիւանները այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, պառ տիւ կլօպ, պուլվառ տ'Աթեն: Օրակարգ.— Դաշտահանդէսի հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորներու ընտրութիւն: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. · վեցամս · 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. · ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ • JEUDI 30 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7129 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2540

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՈՐՁՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ

•

Հիմա որ զինադադարը ստորագրուեցաւ, մարդիկ նոյն անձկութեամբ կը հարցնեն — Իսկ խաղաղութի՞ւնը :

Ըսել կ'ուզեն թէ հաշտութեան դաշնագիրը կնքելու համա՞ր ալ երկու տարի եւ այսքան ամիս պիտի սպասեն...

Ամէն բան կարելի է, ներկայ պարագաներուն մէջ:

Երկու հսկայական ուժեր են որ իրար կը հետապնդեն: Եւ քանի կը տիրէ անվստահութիւնը, ամէն բան կրնայ պատահիլ :

Եթէ ուրիշ որեւէ փաստ չունենայինք, միայն Քորէայի պատերազմը բաւական էր, այս եզրակացութեան յանգելու համար :

Երբ առաջին գնդակը արձակուեցաւ այս ճակատին վրայ, 1950 Յունիս 25ին, բանգէտներ կը կարծէին թէ արիւնահեղութիւնը շատ — շատ երեք ամիս կը տեւէ :

Տեսանք որ տեւեց երեք տարիէն ալ աւելի :

Եւ դեռ վախ կայ որ վերսկսի, եթէ բանակցութիւնները ձգձգուին այնպէս ինչպէս, օրինակ դժբախտ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը կնքելու համար :

Շատ խոր է չարիքին արմատը :

Ոչ միայն փոխադարձ անվստահութիւն, այլ եւ յարաճուն կիրք մը՝ դիրքերը պահելու կամ նոր դիրքեր գրաւելու :

Ցեղին միամիտը կ'իմանայ զաղտնիքը, եթէ ակնարկ մը նետէ ...[illegible]... թեան քարտէսին վրայ :

Երկու ճակատներէն մէկը, այն որ բոլշեւիկեան կը կոչուի եւ որ իր կուսակցական յխնամեակը տօնեց քանի մը օր առաջ, մարդանքներ կը փորձէ իր բնական սահմաններէն հազարաւոր քիլոմեթր անդին: Թնդելով, որոտալով ամբողջ երկիրներ եւ ժողովուրդներ :

Եւրոպայի կէսէն աւելին կը տքայ իր հարթիչ գլանին, սառնաշունչ խորշակին տակ:

Մնացեալ կէսը կը բազմապատկէ ջինարշաւը, յանուն ինքնապաշտպանութեան, ազատութեան եւ խաղաղութեան :

Ծանծաղամիտներ կը կարծեն թէ Խ. Միութիւնն ալ ինքնապաշտպանութեան պայքար կը մղէ, կասեցնելու համար քաղքենի - դրամատիրական ուժերու աշխարհակալութիւնը :

Արդար պիտի ըլլար այս դիտողութիւնը, եթէ բոլշեւիկ Ռուսերը քաշուած ըլլային իրենց ազգային սահմաններուն մէջ, յարգելով ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը :

Մինչդեռ, վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական խարխափներու վերածեր են ամբողջ արեւելեան Եւրոպան, ինչպէս եւ անծայրածիր տարածութիւններ՝ Ծայր. Արեւելքի մէջ :

Միւսնե՞րն ալ այդպէս կը վարուին :

Թող պատմութիւնը վճռէ թէ ո՛րն է պատճառ, ո՛րը հետեւանք:

Ամէն պարագայի մէջ, բոլշեւիկները իրենք ստեղծած են կացութիւն մը որ անել է նաեւ իրենց համար :

Իրենք են որ կը սպառնան խաղաղութեան, լուծի տակ պահելով միլիոնաւոր ժողովուրդներ իրենց երկիրներով :

Իրե՛նք են որ, գիւղին հնարքներու հետ, ի հարկին զէնք ալ կը գործածեն, պարտադրելու համար խորթ եւ բիրտ վարդապետութիւն մը :

Ի՞նչ կ'արժեն խաղաղասիրութեան շռայլաբան հաւաստիքները, երբ մարդիկ բաց աչքերով կը տեսնեն անողոք իրականութիւնը :

Քանի կը տեւէ ազրեսիան, օկուպացնելու, զաւթելու ավանտուրան, սպառազինութեանց լեռներ պիտի դիզուին ժողովուրդներու շալակին վրայ :

Եւ փորձութեան օրերը իրարու պիտի յաջորդեն անընդհատ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ԵՒ ԶԻՆԱՍՏԱՆ

★

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՏԱՐԲԵՐ ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

Զինադադարը հազիւ կնքուած, պաղ հովեր կը փչեն դիւանագիտական շրջանակներու մէջ:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, Գշ. օր իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ սակարկութեան պիտի չմտնեն Քորէայի միացման համար, ընդունելով կարմիր Զինաստանի անդամակցութիւնը Ազգաժողովին: Եւ հաւկցուց թէ առ հասարակ զիջումներ պիտի չկատարեն, յառաջիկայ խորհրդաժողովին մէջ ուր պիտի քննուի Քորէայի հաշտութեան խնդիրը :

Այս առթիւ հաստատեց թէ Սէուլ պիտի երթայ կիրակի օր, խորհրդակցելու համար Հարաւ. Քորէայի նախագահին հետ: Ցետոյ աւելցուց. — Մ. Նահանգները համաձայն են զինեալ ուժեր պահելու Հարաւ. Քորէայի մէջ, ինչպէս խնդրած է նախագահը, Սինկման Ռի: Միեւնոյն ատեն, Մ. Նահանգներն ալ Հարաւ. Քորէայի հետ պիտի հեռանան խորհրդաժողովէն, եթէ, 90 օր վերջ, համոզուին թէ համայնավարները ուղղամտօրէն չեն գործեր եւ գաղտնի նպատակներ ունին: «Սակայն բացորոշապէս հաւկցուցած ենք նա[illegible] ...[illegible]... պիտի չվերսկսինք պատերազմը: ...[illegible]... տեն խնդիրը պիտի քննենք համաձայն պարագաներուն » :

Լոնտոնի մէջ ծանր տպաւորութիւն գործեց Զինաստանի մասին եղած յայտարարութիւնը: Անգլիա սկիզբէն ի վեր համաձայն է որ կարմիր Զինաստանն ընդունուի Ազգաժողովին մէջ : Մինչդեռ, Մ. Նահանգները կը մերժեն որ եւ է զիջում կատարել այս ճակատին վրայ: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Չըրչիլ երբեք պիտի չհետեւի այս քաղաքականութեան : Երեսփ. ժողովի վերջին նիստերէն մէկուն մէջ նախորդ վարչապետը, Էթլի, առաջարկեց Ազգաժողովին մէջ ընդունիլ կարմիր Զինաստանը: Չըրչիլ միջամտելով պատասխանեց թէ չեն կրնար ընդունիլ, ցորչափ կը շարունակուի Քորէայի պատերազմը: Ուրեմն համաձայն է որ ընդունուի, երբ պատերազմը դադրի: Նոյն երեսփ. ժողովին առջի օրուան նիստին մէջ, կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Զինաստանի անդամակցութեան խնդիրը պիտի քննուի նոյն իսկ հաշտութեան բանակցութիւններէն առաջ: Կը նշանակէ թէ Անգլիա պիտի պահանջէ որ Մ. Նահանգները բացորոշապէս ճշդեն իրենց դիրքը այս հարցի մասին :

— Հարաւ. Քորէայի նախագահը յայտարարեց թէ պիտի վերսկսին պայքարը երկրին միացման համար, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ երեք ամիս վերջը եւ Զինացիները չքաշուին Քորէայէն : Այս առթիւ հաստատեց թէ Մ. Նահանգները զինուորական աջակցութիւն խոստացած են, եթէ կարմիրները յարձակում գործեն:

— Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», խմբագրականով մը կը բացատրէ.— «Քորէայի զինադադարին յաջողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ չկայ միջազգային վիճելի խնդիր մը որ չկրնայ կարգադրուիլ բանակցութիւններով եւ համաձայնութիւններով: Մ. Նահանգները եւ անոնց ենթակայ երկիրները որոնք իրենց լաւագոյն զինուորները արձակեցին Քորէայի դէմ, չկրցան, երեք տարուան կատաղի պատերազմէ մը ետք, խորտակել Քորէայի ժողովուրդին եւ անոնց օգնութեան հասած չինացի կամաւորներուն դիմադրութիւնը »:

....

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը Յուլիս 28ին ջնջեց անցագրի վիզան բոլոր արաբական երկիրներու համար :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

★

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՈՒՏԵԼԻՔ ԲԱԺՆԵԼ

Երկու օրէ ի վեր չափազանց խճողուած են այն ճամբաները որոնք արեւելեան Գերմանիայէն արեւմտեան Պերլին կ'առաջնորդեն: Կառախումբերը որոնք ցարդ Պերլին կը հասնէին կէս առ կէս պարապ, ամբողջովին լեցուած են: Նոյնպէս ստորերկրեայ երկաթուղիները եւ հանրակառքերը: Հազարաւորներ Պերլինի արեւմտեան շրջանը կ'երթան հետիոտն, հեծելանիւներով կամ զանազան կառքերով: Անոնք որ հեռաւոր շրջաններէ կուգան մեծ դժուարութեանց կը մատնուին, նստելու տեղ մը ճարելու համար կառախումբերուն մէջ:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ երկու օրուան մէջ 500.000 կապոց (քոլի) բաժնուած է արեւելեան Գերմանիոյ բնակիչներուն որոնք նկատի չեն առներ Ռուսերուն դրած արգելքը: Միայն Գշ. օր 150.000 հոգի ներկայացած էին բաշխումի կեդրոնները, ժամերով կարգի սպասելէ վերջ: Բացի պատահական ստուգումներէ, համայնավար ոստիկանութիւնը որեւէ արգելք չի դներ, եւ ամէնքն ալ իրենց կապոցները ...[illegible]... եան շրջանը: Բայց կարմիրները ուրիշ հնարքներ կը փորձեն, ժողովուրդը սիրաշահելու համար: Այսպէս, Գշ. օր թռուցիկներ ցրուեցին Պերլինի արեւմտեան շրջանին մէջ, հրաւիրելով 230.000 անգործները որ ներկայանան արեւելեան Գերմանիոյ պարենաւորման գրասենեակները, ուտելիք ստանալու համար ...

× Արեւելեան Գերմանիոյ թերթերը շռայլաբան յայտարարութիւններ կը հրատարակեն, նոր բարենորոգումներ խոստանալով: Այս առթիւ կը բացատրեն կուսակցութեան նոր ուղեգիծը, յիշեցնելով Յունիս 17ի դէպքերը եւ զանոնք վերագրելով ամերիկեան լրտեսական կազմակերպութեանց: Կուսակցութիւնը կը խոստանայ բարելաւել աշխատաւորներու վիճակը, 25 առ հարիւր աւելի ուտելիք եւ 40 առ հարիւր աւելի ընթացիկ ապրանք բաշխելով յառաջիկայ վեցամսեակի ընթացքին :

ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Զինադադարի յանձնախումբը որոշեց գերիներու փոխանակութիւնը սկսիլ Օգոստոս 5ին: Ազգաժողովի բանակին հրամանատարութիւնը ունի 74 հազար կարմիր գերիներ, իսկ հիւս. Քորէա միայն 12.763: Դաշնակիցները կը յուսան մէկ ամսուան միջոցին ետ առնել 3313 ամերիկացի, 922 անգլիացի, 228 թուրք եւն. գերիներ: Իսկ իրենք պիտի յանձնեն 69 հազար Հիւս. Քորէացի եւ հինգ հազար չինացի գերիներ որոնք յայտարարած են թէ կ'ուզեն իրենց հայրենիքը վերադառնալ: Դաշնակիցները պիտի յանձնեն օրական 2400 գերիներ, ինչպէս եւ 360 հիւանդներ եւ վիրաւորներ. իսկ ետ պիտի ստանան օրական 400 հոգի:

Երեքշաբթի օր յանձնուեցաւ կարմիր գերիներու առաջին կարաւանը, 2500 հոգի :

× Հեռագիրները կը հաստատեն թէ զինադադարը անհուն ցնծութեամբ ընդունուեցաւ զինուորներուն կողմէ, առանց ազգի խտրութեան :

....

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ կռիւները հետզհետէ կը սաստկանան: Ֆրանսական ուժերը ուժգին յարձակողականի մը ձեռնարկեցին Անամի մէջ, պաշարելով երեք հազար ըմբոստներ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԴԱՍ ՄԸ ՆԻՍ

Այսօր պիտի կարդաք նկարագրութիւն մը՝ Արժանիքինէն:

Ինչպէս գրած էինք, հայաշատ քաղաքի մը՝ Քորտոպայի մէկ փողոցը «Արմենիա» կոչուեցաւ երեսփ. ժողովին որոշումով, Մայիս 28ի առթիւ:

Անուանակոչութեան պաշտօնական արարողութիւնը կատարուած է մեծ հանդիսաւորութեամբ, ի ներկայութեան պետական անձնաւորութեանց :

Ճառեր խօսած են, հայ ներկայացուցիչներուն հետ, կառավարիչին փոխանորդը եւ քաղաքապետը :

Այս վերջինը, Տոն Մանուէլ Ֆրետերիքօ, խօսքը ուղղելով մեր հայրենակիցներուն, շեշտած է.

— « Ձեր անկախութեան տօնին առթիւ, ուղեցինք ընդ առաջ երթալ Հայերուդ խնդրանքին, «Արմենիա» կոչելով այս թաղամասին լաւագոյն փողոցը :

« Ասիկա խթան մը պիտի ըլլայ որպէսզի բոլոր Հայերդ եւ հայ զաւակները յիշեն եւ չմոռնան այն հեռաւոր եւ հազարամեայ հայրենիքը որ ձեր Մայրն է : Վա՜յ անոր որ կ'ուրանայ իր մայրը »:

Առաջին դասը չէ այս, օտարի մը բերնով :

Տարիներէ ի վեր կը լսենք նոյնիմաստ յորդորներ եւ ազդարարութիւններ, ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաներէն կամ Սպանական ձայն մըն ալ սպաներէն :

Երանի՜ թէ աւելի հզօր հնչէր այս ձայնը, որ շատ հեռուներէն կուգայ :

Օտարին ձայնը միշտ անուշ հնչած է մեր ականջներուն: Մանաւանդ երբ կը շոյէ մեր հայրենասիրական եւ ազգասիրական զգացումները:

Լսեցէ՛ք, ուրեմն, այս օտար այլ սրբտառուչ պատգամն ալ :

Չինարէն կամ թուրքերէն յորդո՞ր մըն ալ նարէինք, որպէսզի բարեհաճինք հայերէն խօսիլ, հայերէն սորվեցնել ձեր զաւակներուն եւ յիշել «հեռաւոր, հազարամեայ հայրենիքը »...

ՎԱՀԷ

ՄԻԼԱՆԷՆ կը խնդրեն մեզմէ ծանուցանել թէ Պ. Երուանդ Հիւսիսեան, որ վերջերս թեթեւ արկած անցուցած էր, կատարելապէս ապաքինած եւ Զուիցերիա գացած է, օդափոխութեան համար :

ԱՅԳԵՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՑՈՅՑԸ

Այգեպաններու ցոյցը հինգ ժամ տեւեց: Շարժումը տարածուած էր Փերփինեանէն Մոնփէլիէ, մինչեւ Միջերկրականի ափերը: Ճամբաները փակուած էին իրարու կապուած կառքերով, ջուրով լեցուն տակառներով եւ տակառներով, ծառի կոճղերով, խոշոր սալարկներով, երկաթեայ ձողերով եւն.: Որ եւ է ծանր դէպք չպատահեցաւ: Միայն մէկ տեղի մէջ ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել: Ուրիշ վայրի մը քաղաքապետը հարուած մը ստացաւ գլուխէն : Ցոյցին կը մասնակցէին խորհրդարանի եւ նահանգային ժողովներու անդամներ, քաղաքապետներ, քահանաներ, հրշէջներ, տեղացի ջոջեր եւն.: Տեղ մը գիւղին քահանան եղբայրացաւ թունդ համայնավար քաղաքապետին հետ : Շարժումը ամէնէն աւելի ծաւալած էր Էռոյի նահանգին մէջ: Առտուն ժամը 10ին եկեղեցիներու կոչնակները, որոնք ցոյցին ազդանշանը տուած էին ժամը 5ին, նորէն հնչեցին, ծանուցանելու համար թէ ամէն բան վերջացած է :Քանի մը վայրկեանէն բոլոր ճամբաները բացուեցան :

....

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը արգիլելու համար շարք մը հրամանագիրներ պիտի հրատարակուին Օգոստ. 5ին: Երէկ բացառիկ ժողով մը գումարուեցաւ նախագահութեամբ ելմտական նախարարին :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՇՈՒԷՏԷՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐՈՒՆ

●

ՍԹՈՔՀՈԼՄ, 20 Յուլիս, 1953. — Սթոքհոլմի համագումարին մէջ ամէնէն ուշագրաւ երեւոյթն էր գաղթային հար–ցին տրուած արտակարգ կարեւորութիւնը:

Ասիական եւ հիւսիս - ափրիկեան ժողովուրդներու կարգ մը պատգամաւորներու ներկայութիւնը մասնաւոր շեշտ մը կու տար խնդրին:

Ընկերվարութիւնը այսօր առաւել քան երբեք հրապարակ կուգայ իբրեւ ախոյեանը ստրուկ, կեղեքուած եւ լուծի ենթակայ ազգերու ազատագրութեան:

Համագումարը չվարանեցաւ լսել անկախութեան պահանջները այն ազգերուն, որոնք այս կամ այն ձեւի տակ ենթակայ են, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի: Աւելի յատկանշականն այն էր, որ այս վերջիններու պատգամաւորները ամէն կերպով կը քաջալերէին Ասիացիներու եւ Ափրիկեցիներու ձեռնարկները, իրենց պաշտպանութիւնը ընծայելով անոնց:

Ո՛չ մէկ խորթ ձայն լսուեցաւ այս մասին: Ճիշդ այնպէս, ինչպէս կը պահանջէին երկաթեայ վարագոյրին ետեւ տառապող բազմամիլիոն եւրոպական ժողովուրդներու ազատագրութիւնը, այնպէս ալ համագումարի պատգամաւորները միաձայնութեամբ առաջարկեցին ասիճանաբար կատարեալ անկախութիւն շնորհել ասիական եւ ափրիկեան ազգերուն:

Այս առթիւ ընդունուած բանաձեւը կ'ըսէ. —

« Համագումարը անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ գաղթատիրութեան ջնջումը կը կազմէ հիմնական նպատակակէտներէն մէկը ժողովրդավարական ընկերվարութեան, կը գիտակցի, որ գաղթային հողամասերը կը կարօտին տնտեսական, ընկերային ու քաղաքական ստիպողական զարգացման ու հաւատալով որ աշխարհի [illegible] կարելի պիտի բոլոր ժողովուրդները ազատ եւ հաւասար չդառնան, կ'ողջունէ ազգային գիտակցութեան զարթումը համայն աշխարհի գաղթային եւ հպատակ հողամասերու ժողովուրդներուն մէջ ու կը յայտարարէ թէ՝ Ընկերվարական Միջազգայինը իր ձեռքէն եկած ամէն աջակցութիւն պիտի ընձեռէ անոնց՝ որպէսզի հասնին անկախութեան եւ ժողովրդավարական ինքնավարութեան»:

Այս նախաբանը Հաւատոյ Հանգանակի մը հանգամանքն ունի արդէն եւ շատ յստակ կերպով կը պարզէ Համագումարի տեսակէտը այս շատ կարեւոր հարցի մասին, որ կապ ունի հարիւր միլիոնաւոր մարդոց կեանքին հետ:

Բանաձեւը յետոյ մանրամասնելով իր խօսքը, —

1. Ուժգնօրէն կը դատապարտէ Հարաւ. Ափրիկէի կառավարութեան քաղաքականութիւնը, որ կը ձգտի ցեղային եւ մարդկային յարաբերութիւնները թունաւորել ոչ միայն Ափրիկէի, այլ ամբողջ ազատ աշխարհի մէջ:

2.— Կը պահանջէ բառնալ Քենիայի մէջ Մաու – Մաուներու ապստամբութեան տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական պատճառները՝ դարման տանելով անօթութեան, աշխատավարձերու անբաւականութեան եւ գոյնի խտրականութեան:

3. — Կը պահանջէ, որ որոշ պայմանաժամի մը մէջ, ազատօրէն կատարուելիք բանակցութեանց շնորհիւ, հնարաւորութիւն տրուի Թունուզի եւ Մարոքի ժողովուրդներուն հասնելու ինքնավարութեան, ՄԱԿի Ուխտին սկզբունքներուն հիման վրայ:

4.— Մալեզիոյ մէջ պայքարիլ համայնավարական ահաբեկման դէմ եւ աշխատանք տանիլ՝ որոշ պայմանաժամի մը մէջ ինքնավարութիւն տալու համար այդ երկրին:

5.— Հակառակ է Կեդրոնական Ափրիկէի Դաշնակցութիւնը պարտադրելու՝ ընդդէմ ափրիկեան ժողովուրդներու փափաքին:

6.— Կը պահանջէ լիակատար ժողովրդավար ինքնօրինութիւն Հնդկաչինի համար:

7.— Կ'որոշէ ամէն ջանք թափել՝ ստիպելու մայր կառավարութիւնները, որ աջակցին ժողովրդավար ինքնօրինութիւն հաստատելու բոլոր գաղթային հողամասերուն մէջ՝ կարելի եղածին չափ շուտ, զարգացնելով տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական պայմանները, պայքարելով ցեղային խտրականութեան եւ հակամարտութեան դէմ եւ հաստատելով ժողովրդավարական կարգեր:

8.— Կ'առաջադրէ մեծապէս աջակցիլ հպատակ հողամասերու ընկերվարականներուն եւ գործակցիլ բոլոր իրապէս ժողովրդավարական կազմակերպութեանց հետ՝ գլուխ հանելու համար ինքնավարութիւնը, եւ

9.— Վերջապէս կոչ կ'ուղղէ բոլոր երկիրներու ընկերվարական կուսակցութեանց, որ լայնօրէն աջակցին հիմնելու Փոխադարձ Օգնութեան Համաշխարհային Ծրագիր մը, ՄԱԿի հովանիին տակ:

Նկատի ունենալով, որ Մեծն Բրիտանիա գաղթային մեծագոյն կայսրութիւնն է ներկայիս, Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը Համագումարին ներկայացուց տեղեկագիր մը, պարզելով իր տեսակէտները այս հարցի մասին:

Աշխատաւորական կուսակցութիւնը երբ իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր, ջանացած է լուծել գաղթավայրերու հարցը, համաձայն ընկերվարական սկզբունքներու: Այն է՝ գաղթավայրերու ժողովուրդները առաջնորդել դէպի ինքնավարութիւն, մէկ կողմէ բարձրացնելով անոնց ապրուստի մակարդակը, միւս կողմէ ապահովելով անոնց ազատութիւնը՝ ուէ կողմէ գալիք կեղեքումի դէմ:

Այսօր ալ, երբ ընդդիմադիր ճակատին վրայ է, Աշխատաւորական կուսակցութիւնը կը ձգտի նոյն նպատակին եւ կը ջանայ իր տեսակէտը ընդունիլ տալ օրուան կառավարութեան: Հակառակ է ցեղային գերակշռութեան եւ խտրականութեան, կը պահանջէ հաւասար յարգանք բոլոր ցեղերու մշակոյթներուն համար: Խորապէս կը համակրի օտարի տիրապետութեան ենթակայ ժողովուրդներու քաղաքական ձգտումներուն: Անոնց մէջ քաղաքական գիտակցութեան զարթումը կը նկատէ կենսական հանգրուան մը՝ իբրեւ ազգ, իրենց յեղաշրջումի ճամբուն վրայ:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ, Աշխատաւորական կառավարութիւնը անմիջապէս ընդ առաջ երթալով Ասիոյ եւ Ափրիկէի ժողովուրդներու ցանկութեանց, ըստ ընկերվարական սկզբունքներու, ազատութիւն տուաւ Հնդկաստանի ժողովուրդներուն: Ու կազմուեցան Հնդկաստանի, Փաքիստանի, Սէյլանի եւ Պիրմանիոյ պետութիւնները:

1945ին, երբ Աշխատաւորականները ձեռք առին իշխանութիւնը, բրիտանական կայսրութիւնը 457 միլիոն բնակիչ ունէր իր գաղթավայրերուն մէջ: 1948ին այս թիւը իջած էր շուրջ 70 միլիոնի եւ շատ մը հողամասեր անկէ ի վեր կարեւոր քայլեր առին դէպի լիակատար ինքնավարութիւն:

Աշխատաւորականները անկախութիւն տալով գաղթավայրերուն, Կայսրութիւնը վերածեցին ազատ եւ հաւասար իրաւունքներով Քամմընուէլթիի (Հասարակապետութիւն) մը: Հնդկաստան, Փաքիստան եւ Սէյլան իրենց ազատ կամքով ուզեցին մնալ Քամմընուէլթիի մէջ: Պիրմանիա չուզեց մտնել անոր մէջ, բայց կը մնայ բարեկամ պետութիւն մը:

Այլապէս ուրիշ հետաքրքրական կէտեր կը պարունակէ Տեղեկագիրը բրիտանական կայսրութեան միւս գաղթավայրերուն եւ անոնց ընծայուած տնտեսական օգնութեան մասին:

Ընկերվարականները ոչ միայն կը ձգտին ազատագրել գաղթավայրերու ժողովուրդները, այլեւ կ'ուզեն անոնց ապահովել միջազգային նիւթական աջակցութիւն՝ մասնաւորաբար յետամնաց երկիրներու ապրուստի մակարդակը բարձրացնելու համար: Այդ նպատակով կ'առաջարկեն «Փոխադարձ Օգնութեան Համաշխարհ. Ծրագիր» մը, նպատակ ունենալով աշխարհի բոլոր ազգերուն ապահովել աւելի երջանիկ եւ բարեբաստիկ կեանք մը:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

"ՓՈՇԻԱՑՆԵԼ ԵՒ ՀՈՂՄԱՑՐԻՒ ԱՆԵԼ"

(ԲԵՐԻԱՅԻ ՍԱՐՔԱԾ ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ)

●

Փակագիծի մէջ ըսենք որ, շուրջ երկու տարի առաջ (1934) Ներսիկ Ստեփանեան մեղադրուած էր թէ՝ տեսակցութիւններ է ունեցեր Հայաստանի ղեկավար տարրերու հետ, թէ՝ հովանաւորեր է հակայեղափոխական – նացիոնալիստական տրամադրութիւնները:

Բերիան իբրեւ քարտուղար որ Թիֆլիսի կոմիտէի Ստեփանեանի այս ելոյթը դարձուց «հակայեղափոխական – տրոցկիստ–նացիոնալիստ խմբակի գործ», յետոյ «Ն. Ստեփանեանի, Ա. Գալոյեանի եւ այլոց հակայեղափոխական ՏԷՐՈՐԻՍՏ – ԽՄԲԱԿԻ արարք»:

Եւ ահա Բերիայի կողմէ ազդանշանը տրուեցաւ «հողմացրիւ անելու սոցիալիզմի թշնամիները», ուրիշ խօսքով հայ ժողովուրդի ղեկավար եւ մտաւորական տարրերը:

«Փոշիացնել, հողմացրիւ անել...»1936 Օգոստոս 21ին Բերիա, կը գրէր «Խ. Հայաստան»ի մէջ.

— « Հայ Ինտելլիգենցիայի մէջ, գրողներու մի որոշ հատուածում բոյն էին դրել ազգայնական սանձարձակ տարրեր, որոնք բացարձակ պայքար մը կը մղէին հայ ժողովրդի ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ սոցիալիստական կուլտուրայի կառուցման դէմ, հակադրելով դրան ձեւով ազգային բովանդակութեամբ ազգային կուլտուրայի հակայեղափոխական ֆորմուլը»: Ու կը հրահանգէ: —

« Փոշիացնել, հողմացրիւ անել սոցիալիզմի թշնամիներին»:

Աղասի Խանջեանի ինքնասպանութենէն վերջ, հետզհետէ ճոխացուցին Ներսիկ Ստեփանեանի գործը:

1936 Օգոստոս 19ին Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա» է մղեր կուսակցական ղեկավարութեան եւ Խ. Միութեան կառավարութեան դէմ՝ «տերոր կատարելու մտքով»:

« Այս խմբակը, կը գրէ Բերիա, «Խ. Հայաստան»ի մէջ, գոյութիւն է ունեցեր Հայաստանի մէջ տարիներ շարունակ, վայելեր է Խանջեանի եւ Գալոյեանի աջակցութիւնը ...»:

Նոյն միջոցին տեղի կ'ունենար Զինովիեւի, Կամինեւի եւ Տէր Վահանեանի դատավարութիւնը եւ դատապարտութիւնը:

Բերիա՝ Խանջեանի դէմ սարքուած մեղադրանքը դարձուց ամբողջ հայ ժողովուրդին դէմ:

Առաջին մեղսակիցներու շարքին մէջ կ'երեւին անունները Ա. Գալոյեանի, Ա. լաղանի, Դր. Սիմոնեանի, Ա. Բակունցի, Գ. Վանանդեցիի, Վ. Նորենցի, Մ. Ղազարեանի, Ռ. Աթարեանի եւ ուրիշ շատ շատերու, ամէնքն ալ կուսակցական ականաւոր դէմքեր եւ մտաւորականներ:

Ազդանշանը տրուած էր: Ամէն տեղ, Երեւանէն դաւառ, գաւառներէն ամենայետին գիւղը, ժողովուրդը պարտաւոր էր յայտնել իր մէջ եղած «դաւաճանները»:

Եւ տեղի ունեցաւ զարհուրելի ողբերգութիւն մը: Շատեր, իրենց մորթը փրկելու համար ստիպուեցան հաստատել «հակայեղափոխական - նացիոնալիստական» խմբակներու գոյութիւնը իրենց գիւղերուն եւ աւաններուն մէջ:

Բոնի կամ կամաւոր մատնիչներ երեւան եկան ամբաստանելու համար իրենց երէկի ընկերը, սեւցնելու համար իրենց մտերիմն ու բարեկամը, պարզապէս անոնց արեան գնով փրկուելու համար հալածանքէ:

Գրողներու Միութիւնը ընդհ. ժողով կը գումարէ, իբրեւ օրակարգ ունենալով « Ընկեր Բերիայի Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան եւ կոմիտեական աշխատաւորներու հետ ունեցած զրոյցի քննութիւնը»: Ժողովին նախագահը, Նայիրի Զարեան, , կը պատմէ «իր տեսակցութիւնը Բերիայի հետ», կը մատնանշէ Ն. Ստեփանեանի եւ անոր խմբակին անդամները, որոնք արգելք են հանդիսացեր Անդրկովկասի ժողովուրդներու եղբայրութեան ամրացման (16 Օգոստոս, 1936):

Դ. Դեմիրճեան, Ստ. Զորեան եւ ուրիշներ կոչ կ'ընեն «ջախջախիչ պայքար մղել հակայեղափոխական Բակունցի, Դր. Սիմոնեանի եւ ուրիշներու դէմ: Յետոյ Հ. [illegible] Ղահանի նաեւ կը խօսին՝ անէծք կարդալով իրենց երէկի հակայեղափոխական եւ ազնուոց ընկերներու գործակիցներուն (Խ. Հայաստան, 21 Օգոստ. 1936):

Պաշտօնանկութիւններ, բանտարկութիւններ կը յաջորդեն իրարու: Կը սկսին դատական հետապնդութիւնները: Կը դադրի «Խորհրդային Գրականութիւն» հանդէսը: Ալազան դուրս կը նետուի խմբագրութենէն:

Պետհրատ ժամանակ մը կը դադրեցնէ իր հրատարակութիւնները: Կ'արգիլուի շարք մը գրքերու վաճառումը:

Կուսակցութեան Ա. քարտուղարութեան կը կոչուի Ամատունի: Հալածանքները կը տարածուին հետզհետէ, անցնելով զանազան մարդերէ, «մաքրագործում» ընդհանուր անունին տակ:

Ա. Երզնկեան, Արսէն Եսայեան, Ս. Փիրումով, Դանուշ Շահվերդեան, Արգօ Եղիազարեան հրապարակէն կը քշուին, կը մնան Ս. Վշտունի, Ն. Զարեան, Գ. Արովի նման դէմքեր, կը դադրին պահ մը գրական ստեղծագործութիւնները: Անոր փոխարէն կը զարգանայ Սթալինի նուիրուած աշուղական գրականութիւն մը:

Ահուդողի մթնոլորտի մը մէջ կ'անցնի 1936 - 1937ի ձմեռը:

Այդ միջոցին Հայաստանի Կոմ. կուսակցութիւնը կ'աշխատի ապացուցանել թէ Հայաստանի մէջ գոյութիւն են ունեցեր Թրոցկիստներ, որոնց գլխաւորներն են եղած վերոյիշեալ Ն. Ստեփանեան, Բակունց եւայլն:

Թէ «Տերորիստական ակտեր» կը պատրաստուին եղեր Ա. Խանջեանի աջակցութեամբ՝ կուսակցական ղեկավարներու դէմ:

Թ. Անդրկովկասեան ժողովուրդներու բարեկամութիւնը կը խանգարուի եղեր, եւ մանաւանդ՝ «իրենց կուսակցութեան ղեկավարութեան դէմ» դաւեր կը պատրաստուին եղեր...

Այս շրջանի կառավարութեան պատասխանատուն է Ամատունի, իբրեւ գործակից ունենալով Ստ. Ակոբովը, Հ. Աթոյեանը, Ա. Գուլոյեանը (չշփոթել Գալոյեանի հետ), Գ. Հանէսօղլուեանը եւ Մուղդուսին:

(Մնացեալը յաջորդով) Վ. ԱՐԵՒ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

★

Ներքին խլրտումները կը շարունակուին Թուրքիոյ մէջ: Վարչապետը, Մենտերէս, անցեալ շաբթու ճառ մը խօսեցաւ Այտընի մէջ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Հալք կուսակցութիւնը վերջերս յայտարարեց թէ Թուրք յեղաշրջումին պահակն ու պահապանը ինք է, այս խօսքերով ինքնախոստումի մէջ ինկաւ: Գիտէք թէ Միլլէթ անունով կուսակցութիւն մը կազմուած էր, ինծի չափ դուք ալ գիտէք թէ խորքին մէջ ինչ փափաք եւ նպատակներ ունէր այդ կուսակցութիւնը: Անոնք երկրին ամէն կողմը միթինկներ գումարեցին, խօսեցան, ճառեցին, դուք ալ լսեցիք այդ բոլորը, ուր անոնց ըսածները, ուր երկրին այսօրուան վիճակը: Գիտեմ թէ դուք ալ տուած էք ձեր վճիռը անոնց մասին, իրականութիւնը չէ որ կ'ըսեն, սուտ կը խօսին: Իբրեւ թէ երկիրը աղէտէ աղէտ կը գլտորի, բռնակալութիւնը կը տիրապետէ եւ ազատութեան անունով բան մը գոյութիւն չունի: Այսպիսի խօսքեր լսած էք եւ անշուշտ ցաւ եւ զարմանք զգացած: Արդեօք անկե՞ղծ են իրենց խօսքերուն մէջ, չե՞ն գիտեր թէ հարիւրին հարիւր ազատութիւն եւ անդորրութիւն կայ երկրին մէջ: Չե՞ն տեսներ մեր տնտեսական կեանքը, շինարարութիւնը, ընկերային վերելքը երկրին ընդհ. ապատութեան եւ ռամկավար մթնոլորտին մէջ: Պետութիւնը կը մատակարարէ ազգային գանձը, ազգին դրամը կը ծախսուի օգտաշատ նպատակներով: Թող գիտնան, — եւ շատ լաւ գիտեն, — թէ այս երկրին մէջ բռնապետութիւն չկայ, իրաւունք չունին այսպիսի զրպարտութիւններով հայրենակիցները մէկզմէկու դէմ գրգռելու: Մնաց որ իրենցմով զբաղող ալ չկայ, թերեւս այս է իրենց դայրոյթին շարժառիթը: Այն օրէն ի վեր ուր իշխանութեան գլուխ անցանք, այս երկրին ամէն կողմը շրջեցան, հայհոյեցին, նախատինքներ արձակեցին, հայրենակիցները իրարու դէմ լարեցին, կրօնքի նուիրականութիւնը եւ Աստուծոյ անունը ստորին քաղաքականութեան մը գործիք ծառայեցուցին: Գուրանին մէջ դրին քաղաքական թուղթիկներ եւ ելան շահագործել հայրենակիցներու կրօնական զգացումները: Այս բոլորը պիտի հրապարակուին արդա–

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓՈՂՈՑԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

«Արմէնիա» կոչուեցաւ Մայիս 28ին Գորտոպայի (Արժանթին) Հայոց եկեղեցիի եւ Պագրճեան սրահի փողոցը: Նոյն օրը ձայնասփիւռի հայկ. ժամը յայտարարած է փողոցի փոփոխման եւ Հայաստանի Անկախութեան 35րդ տարեդարձի պատմական արժէքը: Ռատիօ Սփլէնտիտի ընդհ. տնօրէնը խօսած է Մայիս 28ի մասին: Եղած է նաեւ գեղարուեստական բաժին, իսկ զինուորական փանփառը նուագած է «Մեր հայրենիք» եւ հայկական եւ եւրոպական կտորներ: Հանդէսին ներկայ եղած են բազմաթիւ օտար անձնաւորութիւններ: Պղնձէ անուանատախտակին կնքահայր եղած են ընկեր Գրիգոր Երամեան եւ ուրիշներ: Ընկեր Գէորգ Արծիւեան Արմենիա Երիտ. Միութեան անունով շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ կառավարութեան, քաղաքապետութեան եւ խորհրդարանի անդամներուն, հրաւիրած է ներկաները յոտնկայս յարգել յիշատակը նախագահին կնոջ, Եւա Փերոնի: Խօսած է շրջանի տնտեսական նախարար Տոքթ. Գ. Պենոնատինօ շեշտելով թէ յարգանքի եւ փոխադարձ գնահատութեան հաստատումն է փողոցի «Արեմնիա» անուանակոչումը: Դրուատալից խօսքեր ըրած է նաեւ Գորտոպայի քաղաքապետ Տօն Մանուէլ Ֆրէտէրիքօ, «Մեր փողոցներէն մէկուն «Արմէնիա» անուանակոչումը թող խթան մը ըլլայ որպէսզի Հայերդ եւ ձեր զաւակները յիշէն եւ չմոռնան այն հեռաւոր հայրենիքը որ ձեր Մայրն է: Վա՜յ անոր որ կ'ուրանայ իր մայրը, անիկա արժանի զաւակ մը ըլլալէ կը դադրի: Ձեր ազատութիւնը թանկ արժած է ձեզի եւ միլիոնաւոր մարտիրոսներու եւ հերոսներու արիւնով ձեռք բերուած: Կը մաղթենք որ օր մը դարձեալ ձեր վերջնական Հայրենիքին ազատութեան եւ ճակատագրին տէրը դառնաք եւ ազատ մարդկութեան եւ ազգերու կողքին ձեր պատուոյ տեղը ունենաք:

Զինուորական փանփառը կը հնչեցնէ «Տալուրիկը»: Ապա շքախումբը կը բոլորուի եռագոյնով եւ արժանթինեան դրօշներով ծածկուած պրոնզէ տախտակին առջեւ եւ ընկեր Գրիգոր Երամեան քաշելով զանոնք, կը կարդացուի «ՔԱԺԷ ԱՐՄԵՆԻԱ»: Ներկաները հիւրասիրուած են շամփանիայով եւ ընդունելութեան առթիւ ընկեր Տոքթ. Երեմ Երամեան շնորհակալութիւն յայտնած է եւ դրուատած կառավարութիւնը երախտագիտութիւն յայտնելով:

*

ՏԻՐԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Ներսոյեան Նիւ Եորքէն Պոլիս գացած է Յուլիս 24ին ընկերակցութեամբ Թորգոմ վարդապետի:

ԱՐԱԲԿԻՐԻ մէջ 120 հայ ընտանիքներ կ'ապրին, սակայն իրենց թիւը հետզհետէ կը նուազի: Շատեր Պոլիս կ'երթան: Հոն գտնուող բոլոր Հայերն ալ մայրենի լեզուն կը խօսին, սակայն գրել-կարդալ գիտեն միայն տարէցները: Կը ապրին կտաւագործութեամբ եւ ինքնաբաւ են: Եկեղեցի եւ դպրոց չունին: Երբեմնի մեծ եկեղեցին աւերակ է, իսկ միւս սրբատեղիներուն հետքն իսկ չէ մնացած:

ՄԱԼԱԹԻՈՅ մէջ երեք հարիւր հայ ընտանիքներ կան: Թրքախօս են: Եկեղեցի եւ դպրոց չունին: Նոր սերունդը հետզհետէ կը ձուլուի: Դիմում կատարած են Պոլիս որպէսզի քահանայ մը ղրկեն, բայց տակաւին հետեւանք չէ տրուած: Մալաթիոյ, ինչպէս եւ փոքր Ասիոյ բոլոր միւս քաղաքներուն մէջ վերապրող Հայերը մեծապէս կը հետաքրքրուին արտասահմանի հայութեան կեանքով:

ՀԱՅ ԳԹՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉԻ Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ Շրջ. վարչութեան պատգմ. ժողովը տեղի ունեցած է յունիս 21ին: Միութիւնը օգնած է հարիւրաւոր աղքատ եւ չքաւոր հիւանդներու, ճարելով սնունդ, ձրի դարմանում, դեղ եւ դրամական օգնութիւն: Վերջերս կազմուած Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմնին հետ վարած է ազգային իշխանութեան դարմանատունը: Տարիներէ ի վեր Հ. Բ. Ը. Մ.ի հետ հաստատած է հայ փոքրիկներու ամառնային բանակումը: Անցեալ տարի խնամած են 40 փոքրիկներ, միեւնոյնատեն հայեցի կրթութիւն տալով: Ասոր Հ. Գ. Խաչը մասնակցած է 12 միլիոն հինգ հարիւր հազար տրախմիով: Իսկ ընկերուհիները կարգով օգնած են բանակումին: Բժշկական խնամքը նուիրումով տարած է ընկեր Ա. Աբրահամեան: Այս տարի ընդունած են այցելութիւնը Ամերիկայի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկերուհի Զապէլ Սերոբեանի: Հ. Գ. Խաչի Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ վարչութիւնը ունի 254է աւելի անդամ-անդամուհիներ: Այս տարուան օդափոխութեան կայանին համար նախատեսուած է 46–48 միլիոն տրախմի 60-70 աշակերտներու համար մէկուկէս ամիս: Հ. Գ. Խաչը այս գումարին մէկ երրորդը պիտի տայ: Հ. Գ. Խաչը ընդհանուր մուտք ունեցած է 33·938·000 տրախմի, ելք՝ 23·118·600 պաւ բաստ ունին 10·819·400 տրախմի:

րութեան առջեւ: Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կամ կառավարութիւնը ի՞նչ ըրաւ իրենց, — ոչի՛նչ: Ոչ իսկ դատ մը բացաւ իրենց նախատինքներուն համար, անգիտացաւ ամէն բան: Օր մըն ալ Անգարայի մէջ ժողով մը գումարեցին, նախագահ ընտրելու համար չորս ժամ գզուըտեցան, քուէ գողցան: Մարդ ակամայ կը խորհի թէ իրարմէ քուէ գողցող այսպիսի մարդոց եթէ օր մը իշխանութիւն յանձնէք, ի՞նչ կ'ըլլայ երկրին վիճակը: Եթէ օր մը իրենց ձեռքը առիթ ներկայանայ, ո՞վ գիտէ ինչպէս «փէրիշան» պիտի ընեն երկիրը: Բարեբախտաբար իրենց մէջէն կարգ մը յարգելի անձեր ելան եւ յետադիմութեամբ ամբաստանեցին զիրենք, հեռացան դացին:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Հ. Կոմիտաս Զարք լոյս ընծայած է «Թիւրք Տէվլէթի Հիզմէթինտէ Էրմէնիլէր» (1453 – 1953) անուն երկասիրութիւն մը, աւելի քան երեք հարիւր էջերէ բաղկացած, նպատակ ունենալով ծանօթացնել այն դէմքերը, որոնք նշանակելի ծառայութիւններ ունեցած են Թուրք պետական կեանքին մէջ:

Ինչպէս գիտել կուտան Պոլսոյ թերթերը, իր տեսակին մէջ առաջին ձեռնարկն է զոր իրագործած է Հայր Կոմիտաս:

Այս շահեկան գործը կը զուգադիպի Պոլսոյ առման 500ամեակին:

Հ. Կոմիտաս Զարք օգտուած է կարեւոր պատմական աղբիւրներէ եւ եթէ մոռացումներ կան իր աշխատասիրութեան մէջ, ինչպէս ինք համեստօրէն նախատեսած է իր յառաջաբանին մէջ, ցարդ անծանօթ եւ անյայտ նորութիւններ ալ աչքի կը զարնեն:

Հակառակ նիւթին ընդարձակութեան, Հ. Կոմիտաս Զարք յաջողած է սեղմ գիծերու մէջ պատկերացնել հնադարեան երկարատեւ շրջանի մը քաղաքական անցքերը, կրօնական, հանրային ու մշակութային յառաջդիմութիւնները, մինչեւ մեր օրերը, պահելով ժամանակագրական կարգը:

Հայ համայնքին ծանօթ բոլոր դէմքերը, Տիւզեաններ, Պալեաններ, Պէզճեան, Տատեաններ: Աղաթօններ, Սադըղներ, Օտեաններ, Նորատունկեան, Զօհրապ, Կիւրտիկեան, անթիւ անհամար հին ու նոր պետական եւ ազգային ծառայութիւններով յայտնի անձնաւորութիւններ կ'երեւան գրքին մէջ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԿԱՐԳԸ ՈՐՈ՞ՒՆ Է, ԵՈԶԿԱՏՑԻՆԵՐ

Սիրելի հայրենակիցներ,

Եոզկատցիներու Յուշարձանի — երկու հեղինակներէն մին, — առաջինը Տիկին Ն. Մ. Ֆիլիպոսեան, սրտի անհուն ուրախութեամբ կուզամ յայտարարելու թէ իրականութիւն մըն է արդէն կանգնումը մեր յիշատակարանին:

Ուշ չէ՞նք մնացած...:

Մեր ցեղասպանութենէն 35 տարիներ վերջ միայն, կարելի կ'ըլլայ, մեր հազարաւոր անգերեզման Նահատակներուն յիշատակը պանծացնող յիշատագիրքի մը հրատարակութիւնը:

Անտարբերութի՞ւն: Մոռացո՞ւմ:

Ոչ մէկը, եւ ոչ միւսը: Հաւատացէք:

Եւրոպայէն Ամերիկա, նոյն ազգօգուտ նպատակին համար գրիչ շարժող երկու Եոզկատցիներ չենք կրցած կերպով մը, կանուխէն իրարու հանդիպիլ: Ու, ցըրուած, ջլատուած են ուժերը: Տուժած՝ յարգանքի մատուցման գործը, մեր սիրելիներուն:

Բարեբախտաբար, շնորհիւ մեր պատուարժան հայրենակից Նալպանտեան Յովհաննէս վարդապետի արթնամիտ միջամտութեան, այժմ արժեւորելով—Միութիւնը Զօրութիւն է — ժողովրդական առածին բարեբար իմաստը, Եւրոպայէն Ամերիկա, միացեալ ուժերով լծուած ենք գործի: Եւ կը յուսանք, եւ կը ջանանք, մեր Նահատակներուն յիշատակին արժանի գործ մը տալ, մեր վերապրող հայրենակիցներուն:

Արդ, սիրելի հայրենակիցներ, ձեզմէ իւրաքանչիւրին պարտականութիւնն է նաեւ քաջալերել մեզ: Եւ ձեր նիւթական թէ բարոյական աջակցութիւնը չխնայել ՅՈՒՇԱՐՁԱՆին յաջողութիւնը ապահովելու համար:

Մեր գործին թեւ թիկունք տալով, իւրաքանչիւր Եոզկատցի, կատարուած պարտականութեան մը հոգեկան գոհացումը պիտի ունենայ նախ իրեն, իր ընտանիքին, ազգականներուն, նոր սերունդին, ազգին եւ թէ դեռ չլուծուած Թրքահայ Դատին, հետեւաբար Հայրենիքին համար...:

Ո՞ր Եոզկատցին՝ սիրելի մը, սիրելիներ չէ կորսնցուցած: Եւ, չ'ուզեր անոնց յիշատակին նուիրուած երկի մը համար փոքրիկ զոհողութիւն մը յանձն առնել:

Հաճութեամբ կարդացի «Մշակ» շաբաթաթերթին մէջ, թէ մեր առաջին կոչին վրայ, Ուզունլուցի հայրենակից Յակոբ Իտիրեան, սիրով կը խոստանայ ապահովել 50 հատ Յուշարձանի փոխարժէքը:

Գնահատելի եւ օրինակելի գործ: Շնորհակալութիւն մեր հայրենակիցին:

Կարգը որո՞ւն է, սիրելի հայրենակիցներ, պատուական Եոզկատցիներ: Բաց է արձանագրութիւնը:

Նկարազարդուած կողքով, պատկերազարդ եւ հարիւրաւոր էջերով երկի մը հրատարակութեան ծանր բեռը պէտք չէ ձգել քանի մը անհատներու ուսերուն վրայ:

Կը սպասենք, ձեր Եոզկատցիի առասպելական առատաձեռնութեան:

Կը սպասենք, նոր բաժանորդներուն:

Կը սպասենք, նոր քաջալերողներու:

Կը սպասենք, յուշարձանին հեղինակներուն, մեր Նահատակներուն եւ հրատարակչական Յանձնախումբին անդամներուն երախտագիտութեան արժանի հայրենակիցներուն:

Կը խնդրենք, եւ կը յուսանք:

ԱՒԵՏԻՍ ՔԷՍՏԷՔԵԱՆ
(Ա. Կապեճց)

Յ. Գ.— Յուշարձանի հրատ. Յանձնախումբը կը խոստանայ, առատաձեռն նուիրատուներուն նկարներուն հետ, կենսագրականներուն տեղ տալ, մեր պատմագրքին մէջ:

Բոլոր նուիրատուներուն ցանկը պիտի դրուի նաեւ հոն:

Թղթակցութեան հասցէ՝

Mr. Basmajian, 480 Inez St.
Fresno, California (U.S·A.)

« ՅԱՌԱՋ » Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

*

Փուարօ ծխախոտի տուփը բացաւ եւ հրամցուց Հարտմանի ըսելով.

— Բայց թերեւս ծխամորճ կը ծխէք:

— Ոչ, ըսաւ Հարտման, բնաւ ծխամորճ չեմ գործածեր:

Եւ ծխիկ մը առաւ ու մեկնեցաւ:

— Իրապէս ոստիկա՞ն է արդեօք, հարցուց Տոքթ. Կոստանդին:

— Հաւանաբար, ըսաւ Փուարօ:

— Ինչ որ ալ ըլլայ կարեւոր տեղեկութիւն մը տուաւ մեզի, քանի որ ոճրագործը նկարագրեց:

— Փոքրակազմ թուխ մարդ մը, կնոջական ձայնով, ըսաւ Պ. Պուք:

— Զարմանալին այն է որ այս շոգեկառքին մէջ այդ տեսակ մէկը չկայ, ամփոփեց Փուարօ:

ԳԼՈՒԽ Թ.—

ԻՏԱԼԱՑԻՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

— Հիմա մեծ երջանկութիւն պիտի պարգեւենք մեր սիրելի Պ. Պուքին, եւ պիտի կանչենք Իտալացին, ըսաւ Փուարօ ժպտելով:

Անթօնիօ Ֆոսքարէլլի ներս մտաւ զըւարթօրէն: Բաւական լաւ Ֆրանսերէն կը խօսէր, բայց իտալական շեշտով:

— Անթօնիօ Ֆոսքարէլլի կը կոչուիք, այնպէս չէ՞, հարցուց Փուարօ:

— Այո, պարոն:

— Ամերիկեան հպատակ:

— Այո:

— Եւ ինքնաշարժի Ֆորտ ընկերութեան պաշտօնեաներէն էք:

— Այո, պարոն:

Յետոյ, երկարօրէն պատմեց թէ ինչ պայմաններու տակ ընտրած էր այդ գործը, գրեթէ ձանձրացնելով դիմացինները: Միայն Փուարօ համբերութեամբ մտիկ կ'ընէր: Գոհունակ երեւոյթով մը Ֆոսքարէլլի վերջացուց իր երկար պատմութիւնը եւ թաշկինակով սրբեց ճակտին քըրտինքը:

— Ձեր պատմութենէն կը տեղեկանամ թէ տասը տարիէ ի վեր Ամերիկա կը գտնուիք, ըսաւ Փուարօ:

— Այո, պարոն, ախ, կը յիշեմ առաջին օրը երբ Ամերիկա ոտք կոխեցի, խեղճ մայրս...

Փուարօ ընդմիջեց.

— Ամերիկայի մէջ երբեք հանդիպա՞ծ էիք Պ. Րեչէթի:

— Ոչ, սակայն իրեն նմանները շատ տեսած եմ: Երեւոյթով յարգանք պարտադրող, լաւ հագուած են, սակայն իրականին մէջ աւազակէ տարբեր բան մը չեն: Իմ կարծիքովս միջազգային առաւփախաւ մըն էր ան:

— Ճիշտ է ձեր կարծիքը, Րեչէթ չէր իր բուն անունը, այլ Քասէթթի եւ փոքր տղաքը կ'առեւանգէր:

— Զըսի՞ ձեզի: Դէմքէն կը կարդամ մարդուն հոգին:

— Արմսթրոնկ անունը ծանօ՞թ է ձեզի:

— Կարծեմ կը յիշեմ:

— Այդ անունով փոքր աղջնակ մը առեւանգուած էր:

— Ամերիկայի մէջ շատ կը պատահին այդ տեսակ դէպքեր: Մեծ երկիր է եւ հազար տեսակ...

— Խնդրեմ, պարոն Ֆրանքէլլի, նիւթէն չշեղինք:

— Հազար ներողութիւն

— Հիմա ըսէք խնդրեմ, երէկ գիշեր ճաշելէ վերջ ի՞նչ ըրիք:

— Ճաշելէն վերջ երկար ատեն նստայ այս վակոնին մէջ: Սեղանակից էի Ամերիկացի պարոնի մը, որուն հետ խօսեցանք բաւական: Գրամեքենայի ժապաւէն կը ծախէ եղեր: Յետոյ բաժնեակս գացի: Ճամբու ընկերս Անգլիացի սպասաւոր մըն է, քիչ վերջ ան եկաւ: Սակաւախօս մարդ մըն է արդէն եւ սկսայ գիրք կարդալ: Յետոյ պաշտօնեան եկաւ եւ անկողինները պատրաստեց: Ես վերի անկողինը կը պառկիմ: Ծխեցի, քիչ մըն ալ կարդացի. Անգլիացիին ականջ կը ցաւէր: Անդադար կը տքար, մինչեւ լոյս ամէն արթննալուս լսեցի ձայնը եւ շատ անհանգիստ եղայ:

— Բնաւ դուրս ելա՞ւ բաժնեակէն:

—Ձեմ կարծեր, եթէ ելլէր պիտի լսէի:

— Իր տիրոջ մասին խօսեցա՞ւ ձեզի:

— Ձուկի մը նման լուռ էր մինչեւ վերջը, բնաւ չխօսեցաւ:

— Ծխամո՞րճ թէ ծխիկ կը ծխէք:

— Միայն ծխիկ:

— Հրամեցէք ուրեմն, եւ Փուարօ Ֆոսքարէլլի երկարեց ծխիկին տուփը:

— Շիքակօ գտնուա՞ծ էք, հարցուց Պ. Պուք:

— Այո, գեղեցիկ քաղաք է, բայց աւելի լաւ կը ճանչնամ Նիւ Եորքը, Ուաշինկթընը եւ Տիթրոյթը: Դուք գացա՞ծ էք Ամերիկա: Ո՞չ: Ուրեմն անպայման պէտք է երթաք:

Ոտքի ելաւ:

— Ցտեսութիւն, պարոններ, ըսաւ, արդեօք ե՞րբ պիտի ազատինք այս ձիւնամրրիկէն:

Եւ մեկնեցաւ:

— Երկար ատեն Ամերիկայի մէջ ապրած է, ըսաւ Պ. Պուք, եւ Իտալացի է. Իտալացիները դաշոյն կը գործածեն եւ նշանաւոր ստախօսներ են: Ձեմ սիրեր Իտալացիները:

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

240.000 ՆՈՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ընդունելու համար ծրագիր մը առաջարկած էր նախագահ Այզընհաուըր: Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովը Յուլիս 28ին քուէարկեց օրինագիծը, 152ի դէմ 250 ձայնով: Օրինագիծը անմիջապէս յղուեցաւ Ծերակոյտին:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մայրաքաղաքը Թէլ Աւիվէն Երուսաղէմ փոխադրելու որոշումը անհանգստութիւն պատճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ: Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ այս որոշումը կը հակասէ Ազգերու Միութեան կարգադրութեան եւ կրնայ ծանրացնել կացութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ: Նախարարը մտահոգութիւն յայտնեց նաեւ Իրանի կացութեան մասին, ըսելով թէ Տոքթ. Մոսատեղ Թուդեան ընթացք մը բռնած է Թուտէ կուսակցութեան հանդէպ (համայնավար):

ԹՈՒՐՔԻՈՅ արդ. պաշտպանութեան նախարար նշանակուեցաւ Բեհնան Նըլմազ որ մասնակցած էր Կորէայի պատերազմին: Դատարան յանձնուեցան երկու կուսակցականներ, մէկը ազգ. ... Օրման Արսայ: Երկուքն ալ ամբաստանուած են թէ « քաղաքացիները կը գրգռէին երկիրին օրէնքներուն դէմ, փնտռելով ազգային միութեան »:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՔԻՒՆՈՐԱԿԱՆ ՆԱՒԹԸ Բերելու համար մը պիտի կատարէ կառավարութիւնը: Կը յուսան մինչեւ 55 միլիոն կրճատել ծախքերը որոնք յառաջ կու գան: Վարչապետը ըսաւ թէ Ֆրանսա ծանր տառապանք մը կը քաշէ իր ազգ. եկամուտէն, Հնդկաչինի պատերազմին համար:

ԻՏԱԼԻՈՅ դահլիճը հրաժարեցաւ: Վարչապետը, Տէ Կասփերի վստահութեան քուէ պահանջած էր, բայց երեսփ. ժողովը մերժեց 263ի դէմ 282 ձայնով: Կը կարծուի թէ մեծ դժուարութեամբ պիտի հաջողի նոր դահլիճին կազմութիւնը: Այս տագնապը մտահոգութիւն կը պատճառէ նաեւ Դաշնակիցներուն, մասնաւորապէս Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ կը ցրուեն Մ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ, օդապարիկներու միջոցաւ: Ամերիկացի պատուիրակներ կ'ըսեն թէ այս լուրը, զորս կը հաղորդէ, պիտի ...

48 ՏԴԱՅ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԱԾ էին օդափոխութեան կայանի մը մէջ, Թուլուզի կողմերը, Լիւշոն: Պաղ ուտելիքներ բերած էին պայուսակներով եւ անհանգիստ եղան ուտելէ քանի մը ժամ վերջ: 36 հոգի հիւանդանոց փոխադրուեցան, բայց իրենց վիճակը վտանգաւոր չէ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի կողմէ, (Պուլվար Օտտօ), հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Խնամուած գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Խատիսեան» խումբի եւ Ֆ. Կ. Խաչի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ. ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Թարգմանութիւն, ներածութիւն եւ ծանօթութիւններ դոկտոր Ստ. Մալխասեանի: Ընտիր թուղթի վրայ եւ գեղեցիկ տպագրութեամբ, լաթակազմ. 600 էջ: Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ. 1953: Գին 3 տոլար:

Փնտռել հայ գրավաճառներու մօտ:

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլ - Սէն Լուի մասնաճիւղերու Յուլիս 5ի վիճակախաղէն շահած են նաեւ հետեւեալ թիւերը.— 660 223 851 673 946: Դիմել Տիլկարեան Սարգիս, 30 րիւ Պէնուար, Մարսէյլ:

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ժամը 18ին, Պ. Պառալի դաշտին վրայ (նախորդ տարուան տեղը):

Կը խօսի ընկեր Մ. ՄԻՐՁԷ: Առատ կերուխում: Նուագ բարձրախօսով:

Երթեւեկի ժամերը իմանալ տեղին վրայ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալպարէի անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ եւս, հանրակառք (օթոքար) ապահոված ըլլալով՝ կը խնդրէ յարգոյ հասարակութենէն այժմէն ճարել իրենց տոմսերը, դիմելով.— Գրավաճառ Պ. Ծերեկեանի, ընկեր Ս. Քէօսէեանի եւ ընկեր Արիստաքէս Պետրոսեանի:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի կանխաւ ապահովել տոմսերը, խճողումի տեղի չտալու համար:

Օթոքարը Փլաս տ'Էքսէն կը մեկնի ժամը 7ին:

PREUVES

Գրական եւ քաղաքական ամսագրին Օգոստոս - Սեպտեմբերի թիւը, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ.— «Ամբողջական Եւրոպայի խնդիրները». — Հարցական նշաններ Ասիոյ մասին. — « Տուէք մտքին ամենօրեայ հացը» — Խորհրդածութիւններ Լերան Սարոտը. — Պատմաբանի մը պարզ պատմութիւնը.— « Հրեայ»ին կատակերպութիւնները եւ ողբերգութիւնը. — Կենսաբանութեան նաւաբեկումը Ռուսիոյ մէջ:— Գրական, քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական քրոնիկներ եւն.:

Միացեալ թիւը 195 ֆրանք (արտասահման 225 ֆրանք):

Նմոյշ մը ձրի կը ղրկուի: Հասցէ. — 41, Av. Montaigne - Paris (8e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30:

Մասնակցողները պէտք է դիմեն

E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17.

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք): Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ: Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր:

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն եւք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները:

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը:

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք:

Կ'ընդունուին 9-14 տարեկան աշակերտներ: Նաեւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն:

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութիւնը հարիւր ֆրանք:

Արձակուրդի շրջանին համար կ'ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւն, 300 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութեանց դիւանները այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կ'ընհրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, պատ. տիւ Կլոպ, պուլվառ տ'Աբեն: Օրակարգ.— Դաշտահանդէսի հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորներու ընտրութիւն: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ է սենեակ մը խոհանոցի դիւրութեամբ: Քլիշիի մէջ:

Դիմել ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Փարիզ, (19):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R.C.Seine 376.286

Le Directeur: SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris 9

Tél.: PRO. 86 - 60

C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր. վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր.: ՀԱՏԸ 10 ՖՐ.

ՈՒՐԲԱԹ 31 ՅՈՒԼԻՍ • VENDREDI 31 JUILLET 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7130

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2541

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՆ ՕՐԵՐՈՒ ՈԳԻՆ

•

Ուրի՛շ էին մարդիկը այն օրերուն երբ խենդագար մը դեռին կը փակէր ժոռէսը, Չղագրգիռ երեւակայութեամբ (1914 Յուլիս 31):

Այն ատեն ալ պատկառելի թիւ մը կը կազմէին դրգռիչներն ու ամբոխավարները, որոնք ջուր եւ արիւն կը պղտորէին չինծու նշանախօսքերով:

Այն ատեն ալ բարոյական աւերներ կը գործէին սուտն ու կեղծիքը:

Եւ պակաս չէին դաւանափոխներ, կեղծարարներ ու դասալիքներ, իրենց խօսքն ու գրիչը վարձու տալու համար:

Իսկ բուն քաղաքական ասպարէզին մէջ, կոչկոռ կապած էր գաղտնի դիւանագիտութիւնը:

Մարդիկ երկիրներ եւ ժողովուրդներ կը ծախէին դրնփակ: Եւ արքաներ ու կայսրեր իրարու կը վարէին միլիոններու ճակատագիրը:

Այն ատեն «իմաստութիւն» կը համարուէր որեւէ խլրտում եւ ըմբոստութիւն խեղդել արեան ճապաղիքներու մէջ:

Եւ սակայն, շատ լայն եւ խոր անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ, կարգ մը տեսակէտներով:

Կը թուի թէ մարդիկ աւելի քաջ էին այն ատեն: Շատ աւելի անկեղծ եւ արդարամիտ:

Կային հեղինակաւոր, հզօր ձայներ որոնք լեռներ կը սարսէին, յանուն արդարութեան եւ ազատութեան:

Անոնք դիմակաւոր խմբակցութեան մը կամ երկդիմի ճակատի մը աղդանշանին չէին սպասեր, իրենց գրիչը կամ խօսքը ի սպաս դնելու համար մարդկային, արդար դատի մը:

Երբ խօսէին կամ գրէին, կը զգայիր թէ հարազատ ձայն մըն է որ կ'արձագանգէ երկիրէ երկիր:

Որեւէ դիմումի ատեն, անոնք սովորութիւն չունէին դիւանագիտական ծեքծեքումներ փորձելու:

Վախ չունէին ոչ աջէն, ոչ ալ ձախէն: Կը հաւատային իրենց կոչումին, առաքելութեան:

Ամբողջ սերունդ մը կը կազմէին անոնք, ընկերվարականէն մինչեւ արքայականը:

Այդ հոյակապ չքախումբին գլուխը կը գտնուէր սքանչելին Ժոռէս, որուն եղերական սպանութեան տարեդարձը կ'ոգեկոչենք այսօր:

Հրէշ մը, մարդկութեան թշնամի մը միայն կրնար ներշնչել այս ոճիրը:

Այսօր ալ պակաս չեն արի եւ ազնիւ դէմքեր, ձայն բարձրացնելու համար անարդարութեան եւ բռնութեան, սուտին եւ կեղծիքին դէմ:

Անոնք ալ զոհեր տուած են իրենց շարքերէն, այս կամ այն երկրին մէջ:

Բայց, կը թուի թէ շատ բան փոխուած է, բաղդատելով ա՛յն օրերու ոգին՝ այսօրուան փորձառութեան հետ:

Շատերը դժուար կը շարժին: Կը նախընտրեն չքեղ մեկուսացումը: Կարծես մամուռ բուսած է իրենց սրտին եւ մտքին մէջ:

Ուրիշներ, եթէ բարեհաճին տրամադրել իրենց անունը եւ ձայնը, ձեւակերպութիւն մը կատարած ըլլալու տպաւորութիւնը կը գործեն:

Դեռ ուրիշներ պաղպաղուր չարժուձեւեր կը փորձեն, խուսափելու համար: Եւ կամ վճռապէս կը մերժեն, տարբեր փարախի մը յարած ըլլալով:

Չէ՞ք ընդուներ թէ ամբոխային տրամադրութիւնը վարակած է նաեւ արդի մտաւորականութիւնը, կծկելով անոր ոգին, խոյանքը:

Ո՜րքան փետուրներ թափեցան, խոր-չակահար: Բոլորովին դեղնելով: Եւ կամ յանկարծ կարմրելով...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱ՞Ծ ԵՆ ՍՈՒԷԶԻ ՄԱՍԻՆ

*

Անգլիոյ լորտերու ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, արտաքին գործերու ժամանակաւոր նախարարը, լորտ Սալզպրի, յայտարարեց թէ համաձայնած է Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին՝ Ֆ. Տըլըսի հետ, գաղտնի ծրագրի մը մասին, լուծելու համար անգլեւեգիպտական վէճը Սուէզի մասին:

Այս յայտարարութիւնը խոր տպաւորութիւն գործեց ժողովին վրայ, մանաւանդ երբ նախարարը յատկապէս յիշեցուց համաձայնութեան գաղտնի հանգամանքը եւ խնդրեց մանրամասնութիւններ չպահանջել:

Իրազեկներ կը կարծեն թէ Անգլիա կարգ մը փոփոխութիւններ կատարած է իր ըսկզբնական ծրագրին մէջ, հետ քաշելու համար 80.000 զինուորները: Լորտ Սալզպրի խօսեցաւ կարգ մը գործնական կարգադրութեանց մասին: Ըսաւ թէ կառավարութիւնը պատրաստ է վերսկսելու բանակցութիւնները, պատուաբեր համաձայնութեան մը յանգելու համար:

Երբ այս յայտարարութիւնը կ'ըլլար լորտերու ժողովին մէջ, Անգլիոյ անպաշտօն նախարարներէն մէկը ճաշի հրաւիրուած էր Լոնտոնի եգիպտական դեսպանատան մէջ, ինչ որ այլապէս բարենշան երեւոյթ մը կը համարուի:

Կ'ըսուի թէ զօր. Րապըրթսըն, Միջին Արեւելքի անգլ. ուժերուն երբեմնի հրամանատարը որ ուղղակի Գահիրէ եկած էր Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց մասնակցելէ ետք, իրաւասութիւն ունի վերսկսելու բանակցութիւնները նոր պայմաններով: Լորտ Սալզպրի չուզեց յայտնել այդ պայմանները, սակայն բացատրեց թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը ամբողջովին ըմբռնած էր բրիտանական քաղաքականութիւնը, որ «ոչ ազգային է, ոչ ալ նուաճողական: Մեզի համար հիմնական խնդիրն է պահել այս ռազմագիտական շրջանը, որպէսզի կարելի ըլլայ անմիջապէս օգտագործել պատերազմի մը պարագային»:

Նոյն օրը ուրիշ տեսարան մը կը պարզուէր երեսփ. ժողովին մէջ: Ազգ. պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, Պ. Շինուէլ, կը պահանջէր կրճատել Սուէզի շրջանին անգլ. զօրքը, դիտել տալով թէ անգլեւեգիպտական դաշնագիրը կ'արտօնէր միայն տասը հազար զինուոր: Իր առաջարկն էր զեղչել 80.000 զինուորներուն գոնէ կէսը, բանակցութեանց ճամբան հարթելու համար:

×

ՆՈՐ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ պաշտօնանկ եղած են Սպիտակ Ռուսիոյ վարչապետը՝ Ալեքսի Կլիչեւ եւ Մոլտաւիոյ դատական նախարարը, Բոնդարենքօ: Կը կարծուի թէ այս տնօրինութիւններն ալ մաս կը կազմեն Բերիայի անկումէն ի վեր կատարուած մաքրագործումներուն եւ վարչական վերակազմութեան: Մոլտաւիոյ գերագոյն ատեանին նախագահը, Կազանիր, նոյնպէս պաշտօնանկ եղած է:

Սպիտակ Ռուսիա (Բելոռուսիա) Խ. Միութեան երրորդ մեծ հանրապետութիւնն է, բայց տնտեսապէս յետամնաց: Մոլտաւիան աւելի կարեւոր կը համարուի, իբրեւ սահմանակից Ռումանիոյ: Պաշտօնական լեզուն տեսակ մը ռուսացած ռումաներէն է:

Ժողովները կը շարունակուին Խ. Միութեան մէկ ծայրէն միւսը, պախարակելու համար երէկուան կուռքը, Բերիան, իբրեւ «կուսակցութեան եւ ժողովուրդի թշնամի, դաւաճան, վարձկան» են. : «Սով. Հայաստան» ամբողջ էջեր կը յատկացնէ, արտատպելու համար Մոսկուայի պաշտօնաթերթերուն խմբագրականները եւ ժողովներու բանաձեւերը:

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ ՔՈՐԷԱՅԻ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

*

ԱՆԳԼԻԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆ Է ՈՐ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆՆ ԱԼ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Ինչպէս կ'երեւայ, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները տակաւին վերջնական համաձայնութեան մը յանգած չեն, Ծայր. Արեւելքի վերաբերեալ խնդիրներու մասին: Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին թէ մամուլին եւ թէ ժողովներու մէջ: Պաշտօնական շրջանակները ամէն միջոց կը փորձեն, որպէսզի այն տպաւորութիւնը չգոյանայ թէ երկու երկիրները բոլորովին հակոտնեայ տեսակէտներ ունին:

Լորտերու ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, Լորտ Սալզպրի լուսաբանութիւններ հաղորդեց նաեւ այս հարցի մասին: Ըսաւ թէ կառավարութիւնը համաձայն է Խ. Միութիւնն ալ հրաւիրելու Քորէայի հաշտութեան ժողովին, ինչպէս եւ Կարմիր Չինաստանը: Այս առթիւ բացատրեց թէ երկու երկիրներն ալ սահմանակից են Քորէայի: Միւս մասնակցողները պիտի ըլլան Մ. Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա, Աւստրալիա եւ Հնդկաստան:

Լորտին յայտարարութեան համաձայն, այժմ կը քննուին ժողովին կազմութեան եւ օրակարգին պատրաստութեան խնդիրները: Անշուշտ ժողովին պիտի մասնակցին նաեւ Հիւս. եւ Հարաւ. Քորէայի ներկայացուցիչները:

Կը կարծուի թէ Անգլիա նախապէս համաձայնութեան մը յանգած է Մ. Նահանգներուն հետ, Ռուսիոյ մասնակցութեան մասին, այս յայտարարութիւնն ընելէ առաջ: Եթէ այդպէս չըլլար, լորտ Սալզպրիի յայտարարութիւնը պիտի համարուէր բարոյական ճնշում Ուաշինկթընի վրայ որպէսզի հաւանի Մոսկուայի մասնակցութեան:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը յայտարարած էր թէ որեւէ գիջում պիտի չընեն հաշտութեան բանակցութեանց ատեն եւ ժողովէն պիտի քաշուին Հարաւ. Քորէայի ներկայացուցիչներուն հետ, եթէ համոզուին որ կարմիրները ուղղամտօրէն չեն շարժիր:

Այս յայտարարութիւնը ծանր տպաւորութիւն գործեց Անգլիոյ մէջ: Ամէնէն ծանրաբարոյ թերթերն ալ խստօրէն կը քննադատեն Մ. Նահանգներուն բռնած դիրքը, լուրջ մտահոգութիւն յայտնելով: Քաղաքական շրջանակներու մէջ ալ գոհ չեն Պ. Տըլըսի յայտարարութենէն: Երեսփ. ժողովին մէջ ելմտական նախարարը պատասխանելով ընդդիմադիրներուն, ըսաւ թէ կառավարութիւնը երբեք այն տեսակէտը ունեցած չէ թէ կարմիր Չինաստանը մեքենաբար պիտի մտնէ Ազգ. ժողովին մէջ, երբ զինադադար կնքուի: Նախարարը մերժեց վիճիլ իր ամերիկացի պաշտօնակցին յայտարարութեանց մասին:

Ամէն պարագայի մէջ, ընդհ. կարծիքն այն է թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի չհանդուրժէ որ Մ. Նահանգները իրենց ուզածին պէս կարգադրեն Ծայր. Արեւելքի խնդիրները:

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Զինադադարը հազիւ կնքուած, մեղադրանքները վերսկսան, փոխադարձաբար: Զինադադարի յանձնախումբին Բ. նիստին մէջ Հիւս. Քորէայի ներկայացուցիչը գանգատեցաւ թէ դաշնակիցները ութ անգամ խախտած են պայմանագիրը: Եւ պատմեց թէ երեք օդանաւեր թռիչքներ կատարած են չէզոք շրջանին վերեւ, թէ թնդանօթ արձակուած է չորս անգամ, կրակը դադրեցնելու հրամանէն ետք են: Դաշնակիցները մերժեցին այս վերագրումները, քննութիւն պահանջելով եւ իրենց կարգին մեղադրանքներ ուղղեցին կարմիրներուն դէմ:

Ցանձնաժողովը կը շարունակէ իր աշխատանքները, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը: Երկու կողմի զինուորները քաշուած են ապազինեալ գօտիէն: Յառաջիկայ շաբթու կը սկսի գերիներու փոխանակութիւնը:

....

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան օրաթերթը, «Լը Փոփիւլէռ» պիտի դադրեցնէ իր հրատարակութիւնը, Օգոստ. 3-էն 30, այսինքն չորս շաբաթ: Այս առթիւ հրատարակուած ազդէ մը կ'իմանանք թէ «ծայրագոյն կրճատումներու հետեւանքով» միայն հինգ լրագրողներ մնացած են, թէ՛ օրաթերթը եւ թէ կիրակնօրեայ յաւելուածը խմբագրելու համար, այնպէս որ կարելի չէ հերթով աշխատիլ, արձակուրդի շրջանին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

«ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

Մեր խելօքիկ եւ ողջամի՛տ ռամկավարները նոր բանաձեւ մը գտեր են, մահացու հարուած մը տալու համար Դաշնակցութեան:

Ատեն – ատեն, երբ զրախօսութեանց դրամագլուխը սպառի, բութ սլաք մը կ'արձակեն.

— Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ «պետութիւն հաստատել պետութեան մէջ»:

Այս գրգռիչ ահազանգը հնչեցուց, ամիսներ առաջ, ռամկավարներու Ամերիկայի պաշտօնաթերթը, «Պայքար»:

Թերթին թղթակիցը, ռմն շշորթ, փորձելով պարզել Սուրիոյ մէջ հաստատուած սեղմումներուն գաղտնիքը, հետեւեալ տողերը կը սահեցնէր.

— «... Դաշնակցութիւնը Միջին Արեւելքի եւ առաւելապէս Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, փորձեց «պետութեան մէջ պետութիւն» հիմնել, հրապարակ նետելով «Հոգեկան հայրենիք»ի գիւտը»: (7 Ապրիլ 1953):

Այս անգամ ալ Լիբանանի ռամկավար պաշտօնաթերթն է որ նոյն քսութիւնը կ'արձանագրէ, սեւով ճերմակի վրայ:

Վերջին երեսփ. ընտրութեանց պայքարի մոլեգնութեան մէջ, թերթը «ողջամիտ ազգասիրութեան» մրցանիշը կոտրեց, հետեւեալ յայտարարութեամբ.

— «... Պետութեան մէջ պետութիւն խաղալ փորձելու դաշնակ ծիծաղելի փորձը միմիայն վնաս կրնայ պատճառել մեր ժողովուրդին»: (Զարթօնք. 6 յուլիս):

Ի՛նչ մտքով ալ գրուած ըլլայ այս բանաստեղծութիւնը, կը բաւէ արաբերէնի թարգմանել, տրամաբանական վախճանին հասնելու համար:

Կը յիշէք թէ ժամանակին Թուրքերն ալ ճիշդ այս լեզուն կը գործածէին, երբ կը պաշտպանէին Պոլսոյ Ազգ. Սահմանադրութիւնը եւ ուրիշ բնական, տարրական իրաւունքներ:

— Դուք պետութեան մէջ պետութիւն հաստատել կ'ուզէք: Սուլթանները չարաչար սխալած են, առանձնաշնորհներ տալով ձեզի...

Բարեբախտաբար ոչ միայն Սուրիոյ եւ Լիբանանի, այլ եւ ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ, Իրան – Իրաքէն մինչեւ Եգիպտոս, շատ լաւ գիտեն Դաշնակցութեան բրածն ու չբրածը:

Եւ եթէ հաւատարմութեան վկայ մը կամ բարեխօս մը փնտռեն, նորէն Դաշնակցութեան կը դիմեն:

ՎԱՀԷ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

“ ՓՈՇԻԱՑՆԵԼ ԵՒ ՀՈՂՄԱՑՐԻՒ ԱՆԵԼ”

(ԲԵՐԻԱՅԻ ՍԱՐՔԱԾ ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

1937 Ապրիլ 26ին Համալսարանի պատմութեան բաժնի վարիչը, Յակոբ Զօրեան « կը մերկացուի»: Իր թեկնածութիւնը կը հանուի ցանկէն:

Շարք մը ընկերներ ապարէգ կ՚իջնեն մերկացնելով իր թոյլ տուած «նացիոնալիստական» կարգ մը սխալները պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան եւ առ հասարակ պատմութեան ծրագիր կազմելու եւ դասաւորման գործին մէջ:» (Խ. Հ.):

Այսքանը բաւական է որ Յ. Զօրեան վերջ դնէ ոչ միայն իր համալսարանի դասախօսի կոչումին, այլ եւ կեանքին:

Գ. Աբով, Գրողներու Միութեան ժողովին մէջ, կը մեղադրէ եւ կը սեւցնէ բանտարկեալ եւ աքսորական մտաւորականները:

Մի ոմն Ենովքեան, « Փրաւտա» պաշտօնաթերթին մէջ կ՚ամբաստանէ Ամատունին թէ բաւականի խիստ չէ եղած իր մաքրագործումներուն մէջ:

Եւ կ՚աւելցնէ.— « Հայաստանում բաւական շուտ թագաւորեց ինքնագոհացումը»: «Նոր մերկացումները ընդդիմութեան կը հանդիպին», կ՚ըսէ թերթը: Ու բանտարկութիւններու նոր շարանը կը սկսի մեր դժբախտ երկրի մէջ:

Իսկ Երեւանի մէջ, փաղաքշելու համար Թիֆլիսը եւ իշխանաւոր Բերիան, կը ներկայացնեն վրացական շարժանկար եւ վրացական թատերական գործեր:

Այս ոչինչ:

1937 Ապրիլ 7 - 16ին Հայաստանի Գրողներու Միութեան համագումարին մէջ Ռուս մը, Կիրպոտին, (անդամ Համամիութենական Գրողներու Միութիւն Կեդր. Վարչ.) կը կարդայ ընդարձակ զեկուցում մը, ցոյց տալով թէ ինչի մասին պիտի գրէ հայ գրողը: Կը մատնանշէ Ա. Իսահակեան, Ե. Չարենց. ([illegible] չէր բանտարկուած) եւ ուրիշներու սխալները:

Ա. Իսահակեան իր չքմեղանքը կը յայտնէ, իսկ Ե. Չարենց կը լռէ:

Բայց «Փրաւտա»ն գոհ չէ: Նոր զոհեր կը պահանջէ: Երեւան քաղաքի Կոմկուսի ժողովին ակնարկելով կ՚ըսէ.— «Քծնող ճառախօսներ ...»: «Կոնֆերանսը կ'ուզէ ջնջել որոշ բաներ...»:

Ու վերջապէս Ամատունին եւս կ՚իյնայ, իր ընկերներէն շատերուն հետ: (Սեպտեմբեր 1937):

Կ՚ըսեն թէ խիստ թոյլ է եղած մերկացումներու գործին մէջ: Ինք եւ իր ընկերները կը մեղադրուին իբրեւ «թշնամի ուժեր, որոնք համարել են զտման գործը բաւարար»:

«Բայց, կ՚ըսէ «Խ. Հ.» (Սեպտ. 1937), Մեծ առաջնորդի խորաթափանց միտքը օգնութեան հասաւ եւ տեսաւ Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունեցող նեխուածութիւնը»:

« Թրոցկիզմ »ի, «Դաշնակիզմ»ի, սպեցիֆիզմ»ի, «նացիոնալիզմ»ի մեղքերուն վրայ կ՚աւելցնեն ուկլոնիզմի մեղքը, որոնց դէմ պայքարի են ելած ամբողջ կուսակցութեան գործօն տարրերը:

« Եւ այսպէս, »Մեծ Սթալինի անմիջական ցուցմունքով ու նախաձեռնութեամբ երեւան հանուեց եւ հողմացրիւ արուեց Հայաստանի կոմունիստական կուսակցութեան եւ ղեկավար դիրքերում բոյն դրած հայ ժողովուրդի անարգ թշնամիներու վոհմակը», («Խ. Հ.», 29 Սեպտ.):

Նոյն թերթի յաջորդ թիւին մէջ կը կարդանք.

— « Ամատունիի խմբակին ջախջախումը կատարուած է միութենական կեդր. կոմիտէի եւ անձամբ ընկեր Սթալինի օգնութեամբ եւ ղեկավարութեամբ»:

Ամատունիի յաջորդը, Գրիգոր Արութինով Վրաստանի Թելաւ քաղաքէն վրացախօս Հայ մըն է, որ անդամ է եղած Չեկայի: Հայաստանի Կոմ. Կուս. Կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար ըլլալէ վերջ, ան իրեն գործակից առնելով Մացակ Պապեանը, Ն. Դանիէլեանը, Ա. Մարգարեանը, Հ. Գալստեանը եւ ուրիշներ, կը սկսի հիմնովին գլխատել Հայաստանը, համաձայն մեծաւորին ցուցմունքներուն:

Զանգուածային ձերբակալութիւններ, աքսոր եւ բանտարկութիւն, ամենայն վայրագութեամբ:

Հայաստանի մտաւոր եւ տնտեսական բոլոր մարդերուն վրայէն կ՚անցնի հարթիչ գլանը: Մտաւորական ընտրանին անխնայ կը գլխատուի, մէկը իբրեւ դաշնակցը դատապարտեալի մը, ուրիշ մը իբրեւ անձնական բարեկամը անոր, մէկը իբրեւ նախկին կուսակցական մը, ուրիշ մը իբրեւ անոր ընկերը: մէկը «բան մը լսած եւ յայտնած չըլլալու» ամբաստանութեամբ, ուրիշ մը իր լսածը չյայտնելուն համար:

Մաքրագործումները, որոնք սկսած էին կուսակցական օրկաններու մէջ, տարածուեցան կառավարութեան «կոմիսարիատ»ներու մէջ, ապա երկրին տնտեսական ամէն կարգի հաստատութիւններու վարչութեանց մէջ, վերէն վար, մինչեւ յետին պաշտօնեան:

Յետոյ կարգը եկաւ գաւառներուն եւ գիւղերուն:

Ինչ է ճիշդ թիւը աքսորեալներուն եւ մահացուածներուն.— ո՞վ գիտէ:

Չէն խնայեր ոչ թատրոնին, ոչ համալսարանին, Իւղի եւ գարեջուրի գործարանին, Երեւան քաղաքի գրադարաններու, Հայպարի, շինարարական ճիւղի, ելեկտրական, Քուղուկ չէնի վարչութիւններուն եւ պաշտօնեաներուն: Մայրաքաղաքի եւ գաւառի թերթերու խմբագրութիւններէն մինչեւ շրջանային թերթերու վարիչներն ու թղթակիցները կ՚անցնին երկաթէ մաղէն:

Ապա «ժողովուրդի թշնամիներ» փնտռելու պատրուակով կը մատնանշուին երկրին վնասարարները:

Կարելի՞ է այլեւս շարունակել նկարագրութիւնը այս դժոխային վիճակին:

Հայաստան կը պարպուի: Շատեր կը հեռանան երկրէն՝ զոհ չերթալու համար մատնանշումներու:

Ամբողջ հատոր մը կարելի է լեցնել, քաղելով այն ժամանակի խորհրդային թերթերէն, մեղադրեալներու վերագրուած յանցանքներով:

Եղած են մարդիկ, ինչպէս Ս. Սարգարեան, «որ երկու հարիւր մեքենագրական թուղթ ստորագրելով տասնեակէ աւելի ազնիւ մարդկանց վարկաբեկւելուն եւ անոնց պատժուելուն պատճառ է եղած», կը խոստովանի «Խ. Հայաստան» (7 Օգոստոս, 1938):

Վերջապէս բաժակը կը յորդի: Մոսկուայի մարդը այլեւս կը յագենայ արդար արիւնէ, «Փրաւտա» յօդուածով մը կը խօսի Հայաստանի մէջ կատարուած զրպարտութիւններու եւ մաքրագործումներու ծայրայեղութեանց մասին: Հալածանքը կը մեղմանայ:

Այս անգամ ամբաստանողներն են որ իրենց կարգին կը մեղադրուին, իբրեւ զրպարտիչներ:

Կուսակցութենէն վտարուած 1366 հոգի միայն՝ «կը վերահաստատուին» իրենց դիրքին մէջ, իսկ հազարաւորներ կը կորսուին անդարձ:

Բերիա եւ Սթալին — ինչպէս կը վկայէ «Խ. Հայաստան», անձամբ կարգադրեցին Հայաստանի այս նոր մարտիրոսացումը:

Ու արտասահմանի հայութիւնը դրեթէ լռութեամբ անցաւ այս դժոխային դէպքերու վրայէն:

Եւ գտնուեցաւ նոյնիսկ Մշակ. Միութիւն մը Փարիզի մէջ, որ Սթալինի մահուան առթիւ սգահանդէս մըն ալ կազմակերպեց, զայն կոչելով «Հայերու բարեկամը»:

Այս տխուր խորհրդածութիւնները կ՚ընենք Բերիայի անկումին առթիւ: Եւ ինչպէս ըսինք մեր ներածութեան մէջ, կը բաւականանք թուելով իրողութիւնները, քաղուած՝ խորհրդային մամուլէն:

Վ. ԱՐԵՒ

ԺՈՒԷՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(1914 ՅՈՒԼԻՍ 31)

Երեսուներեւին տարի առաջ էր, Յուլիս 31ին երբ յիմար թշուառական մը, դրդուած մութ ուժերէ խլեց մարդկութենէն եւ Ֆրանսայէն իր մեծ մտածողը եւ ընկերվարականը՝ Ժան Ժօռէս:

Այս ցաւալի տարեդարձին առթիւ, բոլոր անոնք որ ընկերվարական դարձան իր կոչին վրայ, կը սիրեն խորասուզուիլ իրենց անմահ վարպետին մտածումներուն մէջ:

Ժօռէսի մասին ամէն բան ըսուած է եւ չենք կրնար, իր մասին խօսիլ առանց կրկնութիւններ ընելու: Պատմութեան մէջ ան պիտի մնայ ամէնէն մեծ դէմքը, Բ. Միջազգայինի — ընկերվարական շարժման ամէնէն կարեւոր շրջանին — շրջան յեղաշրջումի, քարոզչութեան, էապէս ժողովրդավար գործունէութեան:

Չար ոգիներ եւ կուսակցական մամուլ մը կը մեղադրէին թէ Ժօռէս քաղքենի ծնած է եւ միլիոններ ապահոված իրեն համար: Բայց ընկերվարութիւնը վրիժառուն չէ թշուառին՝ հարուստին դէմ, այլ յաղթանակը ընկերային արդարութեան:

Շնորհիւ իր անըաղդատելի իմացականութեան էր որ Ժօռէս գրաւեց մարդկային գիտութեան բարձունքները:

Ճշմարտութիւն է որ իր մահով իր ընտանիքը խեղճ վիճակի մէջ ձգեց, երբ իր զարգացումով կրնար ամէնէն բարձր եւ շահաւէտ պաշտօնները ապահովել:

Ընդդիմադիրները կը յամառէին զայն ներկայացնել իբրեւ բուռն, ատելավառ եւ խելագար դրդիչ մը:

Եւ սակայն անկէ աւելի բարի, պարզ եւ աւելի հանդարտ մարդ չկար: Իրն են սա խօսքերը. «Ատելութիւնը անպտուղ է, սէրը միայն կը ստեղծագործէ»:

Տրէյֆիւսի դատին առեն, ուր ան արդարութեան յաղթանակին ի նպաստ շարժեցաւ ստախին դէմ, մեծ դեր կատարեց, որու համար շատ անգամներ վայրագ բախումներ ունեցաւ կատաղի ազգայնականներու հետ:

Անգամ մը անկողին ինկաւ, եւ այս վատողի բրտութեան հետեւանքները [illegible] րէն կրեց մինչեւ կեանքին վերջը: Այնքան բարի, այնքան քրիստոնեայ էր որ մերժեց բողոքել իր վրայ յարձակողներուն դէմ:

Խորհրդարանին մէջ իր ամէնէն կատաղի հակառակորդներն անգամ կը խոնարհէին իր տաղանդին եւ ազնուութեան առջեւ:

Ընկերվարական համագումարին մէջ պէտք էր տեսնել զինք թէ ինչ բարեացակամութեամբ մտիկ կ՚ընէր ամբոխավարները, ինչ բարութեամբ կը մեղմացնէր անսանձ կիրքերը, եւ հոգիի ինչ մեծութեամբ կրնար հաշտեցնել ամէնէն հակոտակ նիւթերը:

Ոչ ոք Ժօռէսին չափ համբաւ ունեցաւ, եւ ատիկա շնորհիւ իր մտքի փայլուն գերազանցութեան, ինչպէս եւ իր ամբաղդատելի բարի սրտին:

Համաշխարհային էր իր համբաւը եւ իր ազդեցութիւնը – հակառակ թշնամանքներու եւ նախատինքներու — կը գործէր ամէն դասակարգի մէջ, մանաւանդ բանուոր դասակարգին, որ կը նկատէր Ժօռէսը իր ամէնէն հեղինակաւոր պաշտպանը: Բանուորները ճշմարիտ պաշտամունք մը ունէին իրեն հանդէպ:

Յաճախ կը հարցնեն թէ ինչ պիտի ընէր Ժօռէս եթէ ապրէր 1914 – 1918ի պատերազմին: Կարելի է ըսել թէ պիտի չկըրնար արգիլել աղէտը, սակայն շնորհիւ իր տաղանդին եւ հեղինակութեան, պատերազմը, հաւաքական այս ոճիրը, հաւանօրէն աւելի շուտ դադրէր:

Իր լայն հմտութիւնը, իր ստեղծագործ ոգին, յայտնատեսութիւնը, իր հրաշալի ճարտասանութիւնը պատճառ եղան որ, թշուառականներ որոնք կուիւ կը փնտռէին, ուզեն յաւիտենապէս լռեցնել այս մեծ ձայնը:

Մարտիրոս մը եղաւ ան, պատերազմի առաջին զոհը: Մեռաւ իր զաւակէն առաջ, որ զինուոր էր:

Մենք ենք որ մեր տկար բազուկներով պիտի շարունակենք կրել ջահը, եւ հաւատարիմ մնալ մեր մեծ Մեռելին, պատերազմ յայտարարելով, պատերազմին դէմ որ, Ժօռէսի սքանչելի բացատրութեամբ, «այնքան մայրեր կը լացնէ»:

ՕՇԻՆ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

ՏՈՔԹ. Մ. ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ Լաթաքիոյ (Սուրիա) պետական հիւանդանոցին վիրաբոյժը, հաստատած է անձնական հիւանդանոց մը Լաթաքիոյ մէջ: Հիւանդանոցը յատկացուած է վիրաբուժական եւ ծննդական գործողութեանց: —

ԳԵՐՄԱՆ. ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Տեղական թերթի մը թղթակիցը կը գրէ. —

Անգարայի փոքրիկ մէկ պանդոկին մէջ կը հանդիպիս կռճկուած մարդու մը որուն նման շատեր կան հոն: Գերմանացի առեւտրական մըն է որ կը ծախէ մեքենաներ, ակուայի փոշի եւ այլն: Թուրքերէն կը խօսի եւ պայուսակը թխմուած է իր ծախած ապրանքներուն նմոյշներով եւ նկարագրութիւններով, թուրքերէն:

Հոն Ֆրանսացիները չեն նեղուիր, գրեթէ բոլոր Թուրքերը ֆրանսերէն գիտեն, որով անոնք թուրքերէն սորվելու պէտք չունին:

Գերմանիան սկսած է գրաւել թրքական շուկան: Այս երկրին մէջ ան է որ կ՚առնէ առիւծի բաժինը: Թրքական առեւտուրին մէկ չորրորդէն աւելին անոր հետ կ՚ըլլայ: Ան է Թուրքիոյ առաջին յաճախորդը եւ առաջին հայթայթիչը: 1949ին գերմանական ներածումները չորս միլիոն թրք. ոսկի էին եւ երկու տարի ետք 23 միլիոնի բարձրացան: Եւ յաւելումը կը շարունակուի:

Թրքական առեւտուրին մէջ Ֆրանսան հինգերորդ տեղը կը գրաւէ: Եթէ ան կազմակերպութիւն մը չունի որ մրցի գերմանական արտածողներու հետ, ապրանքները ծախելու համար, այսուհանդերձ շատ մը արտօնագիրներ ձեռք ձգած է, թէեւ հոդալ կատաղի պայքարը կայ իր դէմ:

Ֆրանսական ընկերութիւն մը ստանձնած է Պոլսոյ արուարձաններու երկաթուղիներու ելեկտրականացումը: 2500 միլիառ ֆրանքի գործ մը, որ 137 անգամ աճուրդի դրուեցաւ ընդդէմ գերմանական հաստատութեան մը: Յաջորդ մեծ պայքարը պիտի մղուի Պոլսոյ ստորերկրեայ երկաթուղիին համար, որուն յատակագիծը արդէն պատրաստ է:

Անգարայի մէջ ֆրանսական մշակոյթն ալ գետին կը կորսնցնէ:

Պոլսոյ մէջ երեք կրօնական դպրոցները եւ ֆրանսեւթուրք լիսէն ֆրանսական ուսում կը ջամբեն բարձր դասու տղոց եւ աղջիկներու: Սակայն Անգարայի մէջ, որ քաղաքական մայրաքաղաքն է, ֆրանսերէնը յամրաբար տեղի կուտայ անգլերէնին:

Ֆրանսերէնը Թուրքիոյ մէջ շատ տարածուած էր: Արդի բառամթերքը խճողուած է ֆրանսերէն բառերով: Իսկ ընտրանին, մտաւորականները, առեւտրականները շատ լաւ իւրացուցած են ֆրանսերէնը: Սակայն յայտնի է թէ քանի մը տարիէն անոնք բոլորն ալ անգլերէն պիտի խօսին, ինչպէս արդէն կը խօսին բանակին մէջ:

Անգարայի մէջ 1800 հոգի անգլերէնի գիշերային դասընթացքներուն կը հետեւին: Անգլերէնի այս սէրը հետեւանք է մէկ կողմէ Ամերիկացիներու գերակշիռ դիրքին Թուրքիոյ քաղաքական կեանքին մէջ, միւս կողմէ Ֆրանսայի անփութութեան եւ ձախաւերութեան:

Անգարայի մէջ վերջերս հանդիսաւոր բացումը կատարուեցաւ Մօտաւոր Արեւելքի վարչական վարժարանի մը որ իր ազդեցութիւնը պիտի գործէ աշխարհի այս ընդարձակ մասին մէջ, ուր շատ մեծ էր ֆրանսական մշակոյթին ազդեցութիւնը: Ֆրանսան էր որ վճռական դեր կատարեց այս հաստատութեան ստեղծումին մէջ: Թէեւ ֆրանսական դեսպանատունը մոռցաւ ներկայացուցիչ ղրկել բացման հանդէսին եւ Թուրքերն ալ իրենց կարգին մոռցան յիշել զայն իրենց շնորհակալութեան մէջ բոլոր այն երկիրներու կարգին, որոնք հովանաւորեցին նոր դպրոցը:

Ասկէ զատ այս վարժարանին համար Ամերիկացիները յատկացուցին եօթը դասախօսի չորս տարուան թոշակ Մ. Նահանգներու մէջ:

Թրքական ձայնասփիւռը իր ալիքները տրամադրեց Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի, որպէսզի իրենց լեզուն սորվեցնեն: Անգլիան անմիջապէս ընդունեց այս առաջարկը եւ «բրիտանական հիւպատոսարանը» անգլերէնի դասընթացք մը կուտայ անթելով, ամբողջ ժողովուրդին համար: Իսկ ֆրանսերէնի դասընթացքները սպասողական վիճակի մէջ են:

Ֆրանսական շարժանկարին շուրջն ալ խորհրդաւորութիւն մը կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ:

Ֆրանսական շարժանկարները շատ դը-

ԱՆՊԱՏԻՒ ՆԱՀԱՆՋԸ

★

ԽՄԲ․— Յուլիս 21ին հրատարակած է – ինք Խ․ Միութեան կողմէ Թուրքիոյ յանձնուած յայտարարութիւնը, որով կը հրաժարի հողային պահանջներէ ։

Ստորեւ՝ նոյն յայտարարութեան եւ Թուրքիոյ պատասխանին պատճէնները՝ այնպէս ինչպէս հարտարակուեցան Անգարայի մէջ ։ (Կ'ամփոփենք պոլսահայ թերթերէն, 20 Յուլիս)․—

Թուրքիոյ Հանրապետական կառավարութիւնը վերահասու դարձաւ յետագայ յայտարարութեան որ 30 Մայիս 1953ին Խ․ Ռուսիոյ արտաքին նախարար Մ․ Մոլոթովի կողմէ կարդացուեցաւ եւ յանձնուեցաւ Թրքական դեսպանին․ —

« Խորհրդային կառավարութիւնը, վերջերս զբաղելով հարեւան երկիրներու հետ Խ․ Միութեան յարաբերութիւններով, միւս խնդիրներուն կարգին ուշադրութիւն ընծայեց նաեւ սովետեւթուրք յարաբերութեանց կացութեան ։

Ինչպէս յայտնի է, 1925 թուակիր սովետեւթուրք դաշնագրին պայմանաժամը վերջ գտնելուն առթիւ, սովետեւթուրք յարաբերութիւնները կարգաւորելու հարցը խնդրոյ առարկայ եղած էր քանի մը տարի առաջ, երկու պետութեանց ներկայացուցիչներուն պաշտօնական տեսակցութեանց ընթացքին ։ Այս տեսակցութեանց ընթացքին ներկայացուած էին Հայաստանի խորհրդային ընկերվարական հանրապետութեան եւ Վրաստանի խորհրդային ընկերվարական հանրապետութեան հողային կարգ մը պահանջները Թուրքիոյ դէմ, ինչպէս նաեւ խորհրդային կառավարութեան թելադրութիւնները չէզոքացնելու համար այն վտանգը որ Սեւ ծովու նեղուցներուն միջոցաւ կրնայ գալ Խ․ Միութեան ապահովութեանը ։

Թուրքիոյ կառավարական եւ ընկերային շրջանակները ցաւով դիմաւորած էին ասիկա, ինչ որ չէր ուշացած իր ազդեցութիւնը գործելու սովետեւթուրք յարաբերութեանց վրայ ։

Յանուն բարի դրացնութեան յարաբերութիւններուն պահպանման եւ ապահովութեան ամրապնդումին, Հայաստանի եւ Վրաստանի կառավարութիւնները հնարաւոր նկատած են հրաժարիլ Թուրքիոյ դէմ իրենց հողային պահանջներէն ։

Խորհրդային կառավարութիւնն ալ վերաքննած է նախկին տեսակէտը Նեղուցներու խնդրին մասին եւ Խ․ Միութեան Նեղուցներու կողմէ ապահովութիւնը կարելի կը նկատէ թէ իրեն եւ թէ Թուրքիոյ համար ընդունելի պայմաններով ։

Հետեւաբար Խորհրդային կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Խ․ Միութիւնը հողային ոչ մէկ պահանջ ունի Թուրքիայէն» ։

Թուրքիա հետեւեալ պատասխանը տուած է․—

« Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ Խ․ Միութեան կառավարութեան այն յայտարարութիւնը թէ հողային ոչ մէկ պահանջ ունի Թուրքիայէն ։ Թուրքիոյ հանրապետական կառավարութիւնը կը յայտնէ որ բարի դրացնութեան յարաբերութեան պահպանման եւ հաշտութեան ու ապահովութեան ամրապնդումին բաղձանքը որ կը յայտնուի այս յայտարարութեան մէջ, կատարելապէս կը համապատասխանէ այն բաղձանքին զոր միշտ սնուցած է եւ կը շարունակէ սնուցանել Թուրքիա ։

Թուրքիոյ հանրապետական կառավարութիւնը այս առթիւ կ'ուզէ ընդգծել թէ Նեղուցներու խնդիրը, ինչպէս գիտէ խորհրդային կառավարութիւնը, ենթակայ է Մոնթրէօյի պայմանագրութեան տրամադրութեանց» ։

նահատուած են Թուրքիոյ մէջ ։ «Ֆանֆան Լա Թիւլիփը» տարուան կարեւոր դէպքերէն մէկը եղաւ ։ Ասով մէկտեղ քիչ են անոնք ։ Ամերիկեան հինգ – վեց շարժանկարին դէմ շարաթը, Ֆրանսական հինգ վեց շարժանկար կը ներկայացնեն տարին՝ Անգարայի մէջ ։ Եւ քաղաքին ամէնէն մեծ շարժանկարի սրահը միայն ամերիկեան ժապաւէններ կը ներկայացնէ ։ Շատ չըներ տակաւին երբ ամէն օտար ժապաւէնի երկրորդ վերնագիրը Ֆրանսերէն կ'ըլլար ։ Իտալական ժապաւէններունիրբեւ թարգմանական երկրորդ վերնագիր միշտ Ֆրանսերէն կը դնեն ։

Ֆրանսական միջոցներն ալ շատ թոյլ են բաղդատմամբ Ամերիկեանին ։

ԹՐՔԱՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ

ՎՏԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ զօրծավարներու խորհուրդին որոշումով 155 հոգի վտարուած են թրքահպատակութենէ, այն ամբաստանութեամբ թէ իրենց հպատակութիւնը փոխած են առանց արտօնութեան ։ Ահաւասիկ Հայերու անունները (Ժամանակ, 20 Յուլիս)․—

Մակարիոս Պալըքճեան, Աղաւնի Արբահամեան, Անժէլ Գամեր Պէրպէրեան, Առաքել Ծառուկեան, Մկրտիչ Քէլէշէկեան, կինը՝ Փառանձեմ, Սիրանոյշ Գալյճեան զաւակը Գառնիկ Ժիրայր, Հաճի Պետրոսի աղջիկ Հայկանոյշ, Մառի Տէմիրճեան, Կարապետ Տէմիրայաքեան, Յակոբ Գէորգ Պասմաճեան, Սիրանոյշ Զարեան (Հայրապետեան), Ժիրայր Զիֆթճեան, Հրանդ Գաբրիէլեան, Զարուհի Քիրիմիթճեան, Պետրոս Նուրհան, Արշալոյս Մելքոնեան, Կարապետ Պետրոսեան, Վազգէն Սվաճեան, Պէօթրիս Խէրէնպասեան, Յարութիւն Զապեան, Առաքսի Զապեան, զաւակը Կարապետ Նշան Համբարձում, Յովակիմ Գուլլաեան, Յակոբ Գարակէօզեան, Աղնիւ Կիւլպէնկեան, (Փասթրմաճեան), Ժօրժ Վարդգէս Ստեփանեան, Պերճ Հայկ, Սաթենիկ Զիլլինկիրեան (Փասթըրմաճեան), Հայկանոյշ Փօղոսեան, Մարիամ Պրուսեան, Շաքէ Զամճիկեան, Մկրտիչ Միրաքեան, Էլմոս Մաննիկ Միրաքեան, Վեհանոյշ Նշան Տէմիրայաքեան, Շուշանիկ Ճիվանեան (Ֆիլոմէն), Տիգրան Գույումճեան, Մարիամ Կարապետեան, Արաքսի Օհանեանօղլու, Վիքթորիա Փափազեան, Յակոբ Անուշեան, Մանուէլ (Մանուկ) Կոչիքեան, Աղաւնի Շաճէքօղլու, Յակոբ Հավլուճեան, Սաթենիկ Քէչեան, Գալինիկ Թաշճեան ։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

•

ՏԷՍԻՆ, 27 Յուլիս․— Այս տարի նորութիւն ըլլալով, Լիոնի եւ Տէսինի գաղութները միասնաբար տօնեցին Խանասորի արշաւանքի տարեդարձը ։ Հ․ Յ․ Դ․ զոյգ կոմիտէները այս գեղեցիկ գաղափարը յղացած էին, ձեռնարկը աւելի արդիւնաւորելու եւ խանդավառութեամբ տօնելու համար յիշատակելի թուականը ։ Նոյնը պիտի յանձնարարէինք Կապոյտ Խաչի Լիոնի եւ Տէսինի քոյր մասնաճիւղերու իրենց հետագայ դաշտահանդէսներուն համար ։

Երէկ (Կիրակի 26 Յուլիս) թէեւ օդը նախապէս աննպաստ էր, դարձեալ փայլուն անցաւ տօնակատարութիւնը ։ Անցողակի ըսենք նաեւ որ Հայր․ Միութեան մը խաչաձեւած էր մեր ձեռնարկը ։

Տօնակատարութեան իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերը եւ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդը ։ Վիէնէն, Փոն տը Շէրիւէն եւ Վալանսէն ալ ընկերներ ու համակիրներ եկած էին ։ Տէսինի անտառը եթէ քիչ մը հեռու է շատերուն համար, սակայն դաշտահանդէսի մը յարմար ու հաճելի վայր մըն է իր նշդարի, եղեւնի ու կաղամախիի ծառերով ու փոքրիկ առուակով ։ Լիոնի ընկերներն ու համակիրները իրենց ընտանիքներով եկած էին յատուկ օթօքարներով եւ առատօրէն տեղաւորուած ։ Կազմակերպիչ յանձնախումբը ճոխ պիւֆէ մը պատրաստած էր ու աշխոյժով լծուած գործի ։

Ժամը 3․30ին, ընկեր Սարգիս Առաքելեան պաշտօնապէս բացաւ հանդէսը քանի մը խօսքով ։ Յետոյ խումբ մը ընկերներ ընկերուհիներ ու Նոր Սերունդականներ երգեցին « Կարկուտ տեղաց »ը ։ Գեղարուեստական բաժինին մասնակցեցան Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի անդամներ, որոնց անունները զանց կ'առնեմ չխճողելու համար թղթակցութիւնը ։ Ընկեր Առաքելեան առաջին առթիւ խօսք տուաւ մեր երիտասարդ ընկերներէն Հրաչ Տասնապետեանի որ բովանդակալից ճառ մը խօսեցաւ ։ Երանի թէ գրաւոր ըրած ըլլար ու երեւար «Յառաջ»ի մէջ ։ Ընկերը մեր հեթանոսական հեռաւոր շրջանէն օրինակներ թուելով, նոյնացուց զանոնք յեղափոխութեան նախակարապետներուն հետ, Հ․ Յ․ Դաշնակցութիւնը նկատելով գործադրող ումը անոնց գաղափարներուն եւ արտայայտիչը հայութեան ազատատենչ ոգիին ։ Յետոյ փառաբանեց հայ ֆետայիին անձնազոհութիւնը, նուիրումն ու հայրենասիրութիւնը ։ Այն հերոսական տիպարին որ իր արտաքին կոշտ երեւոյթին ներքեւ կը կրէր ազնիւ սիրտ մը, կարգապահական ոգի ու մարդկային ազնիւ զգացումներ ։

Ապա խօսք տրուեցաւ ընկեր Փիլոսի, որ իբրեւ մին ազատագրական պայքարի մարտիկներէն, իր յարգանքը մատոյց Խանասորի հերոսներու յիշատակին եւ Հ․ Յ․ Դաշնակցութեան ։ Թելադրեց չմոռնալ ազգային նորագոյն պատմութեան ջահակիրները որոնց արիւնով կերտուեցաւ ներկայ Հայրենիքի կորիզը ։

Խօսք տրուեցաւ նաեւ Վալանսի Նոր Սերունդի եռանդուն անդամներէն Ռաֆֆի Մարգարեանի որ յարգանքի խօսքերէ վերջ ծանրացաւ նորահաս սերունդի անտարբերութեան վրայ, պատասխանատու նկատելով նախ ծնողները, որոնք ազգային դաստիարակութիւնը զանց կ'առնեն եւ երկրորդ չափահաս երիտասարդութիւնը ։ Թելադրեց բոլորուիլ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի շուրջ ։

Վերջին խօսողն էր ընկեր Միսաք Միրզէ, որ կարելի է ըսել միջին Ֆրանսայի երիտասարդ լաւագոյն բանախօսն է ։ Լարուած ուշադրութեամբ կ'ունկնդրուէին իր ճառերը ։ Այս անգամ ալ հաճոյքով լսեցինք զինքը ։ Հիմք ունենալով Խանասորի արշաւանքը, ընկեր Միրզէ իր կարգին ըրաւ առողջ թելադրութիւններ, — վառ պահել Խանասորներու եւ ուրիշ հերոսական դրուագներու ոգին, ներշնչուիլ անոնցմէ եւ մանաւանդ նոյն ոգւով դաստիարակել մեր զաւակները մինչեւ իրականացումը մեր ազգային իտէալներուն ։

Այնուհետեւ սկսաւ բուն խրախճանքը ։ Պ․ Մեղրոյեանի ձայնասփիւռը հայկական երգերու եւ պարերգներու ձայնապնակի ճոխ մթերքով առանձին ոգեւորութիւն մը սփռեց ։ Պատահական անցորդներ հետաքրքրութեամբ կը հետեւէին մեր երգերուն ու հայկական զաւառներու ճկուն պարերուն ։ Իսկ ուրիշներ՝ գինիի գաւաթներու շուրջ կը թնդացնէին ազգային յեղափոխական երգեր ։

Մութը կոխած էր արդէն եւ ամէն ոք ակամայ հեռացաւ պուրակէն՝ լաւագոյն յիշատակներով ։ Գ․ Պ․

Իսահակ կը սիրահարի Ռեբեկային ։

ԻՍԱՀԱԿ․— Ռեբեկա, ինչպէ՞ս հասկընամ որ հայրդ տունը չէ, որպէսզի քովդ գամ ։

ՌԵԲԵԿԱ․— Գիշերը մայթին վրայ պտտէ երբ հայրս աղօթքի երթայ, մետաղէ ֆրանք մը կը նետեմ մայթին վրայ, եւ ձայնը լսելով՝ վեր կուգաս ։

Ծրագիրը կը յաջողի ։ Ռեբեկա ֆրանքը կը նետէ, բայց Իսահակ երկու ժամ ետքը միայն վեր կուգայ ։

ՌԵԲԵԿԱ․— Բայց ո՞ւր էիր մինչեւ հիմա ։

ԻՍԱՀԱԿ․— Նետած ֆրանքդ կը փնտռէի, եւ նոր գտայ ․․․ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ՈՃԻՐ ՃԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԷՋ

★

— Յայտնի է, ըսաւ Փուարօ, թերեւս իրաւացի էք, սակայն ոչ մէկ փաստ ունինք թէ ան է ոճրագործը ։ Միայն մի մոռնաք՝ որ Իտալացին կոխի տակ վայրկեանին կը գործածէ դաշոյնը ։ Ասիկա ուրիշ տեսակ ոճիր մըն է ։ Կանխամտածութիւն կայ այս գործին մէջ ։ Ասիկա պաղարիւն ոճրագործի ոճիր է ։ Հիմա կարգը եկաւ Օր․ Տէպէնհամի ։

ԳԼՈՒԽ Թ․ — ՕՐ․ ՏԷՊԷՆՀԱՄԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Մէրի Տէպէնհամ ճաշարան վակոն մըտաւ ։ Սեւ շրջազգեստ մը հագած էր եւ շատ վայելուչ կ'երեւէր ։

Նստաւ Պ․ Փուարոյի դիմաց եւ սպասեց ։

Ձեր անունը Մէրի Հէրմիօն Տէպէնհամ է, այնպէս չէ՞ ։

— Այո ։

— Քանի՞ տարեկան էք ։

— Քսանեւվեց ։

— Ի՞նչ կրնաք ըսել մեզի երէկ գիշերուան մասին ։

— Դժբախտաբար ոչինչ ։ Կանուխ պառկեցայ եւ քնացայ ։

— Բնաւ չյուզուեցա՞ք երբ լսեցիք թէ ոճիր մը գործուած է այս շոգեկառքին մէջ ։

Օր․ Տէպէնհամ բնաւ չէր սպասեր այս հարցումին ։ Աչքերը զարմանքով բացաւ եւ պատասխանեց ․

— Լաւ չհասկցայ թէ ինչ ըսել կ'ուզէք ։

— Շատ պարզ հարցում մըն էր, Օրիորդ ։ Կը կրկնեմ ։ Բնաւ չյուզուեցա՞ք երբ լսեցիք թէ ոճիր մը գործուած է այս շոգեկառքին մէջ ։

— Ոչ շատ ։

— Ուրեմն ոճիրը սովորակա՞ն բան մըն է ձեզի համար ։

— Կասկած չկայ թէ անհաճոյ բան մըն է, ըսաւ Մէրի Տեպենհամ ։

— Պաղարիւնութեան տիպար կրնաք նըկատուիլ, Օրիորդ ։ Դիւրաւ չէք յուզուիր ։

Մանկամարդուհին ժպտեցաւ ։

— Կ'ուզէք որ ջղային նոպայ անցընեմ, որովհետեւ մարդ մը սպաննուեր է ։ Չէ՞ որ ամէն օր մարդիկ կը մեռնին ։

— Այո, կը մեռնին, սակայն ոճիրը տարբեր է ։

— Անշուշտ ։

— Ինչ որ է ձգենք ։ Կը ճանչնայի՞ք Պ․ Բեչէթը ։

— Առաջին անգամ ըլլալով երէկ տեսայ ։

— Ի՞նչ տպաւորութիւն թողուց ձեր վըրայ ։

— Ուշադրութիւն չըրի ։

— Չար մարդու մը երեւոյթը չունէ՞ր ։

Օր․ Տեպենհամ ուսերը թօթուեց ։

— Իրաւ որ չեմ յիշեր ։

— Փուարօ աթոռը աւելի մօտեցուց սեղանին եւ ըսաւ․

— Թերեւս կ'արհամարհէք զիս, Օրիորդ, որովհետեւ Անգլիացի չեմ ։ Այս պահուս կը խորհիք թէ եթէ անգլիացի ոստիկան մը գտնուէր ձեր դիմացը, ուրիշ տեսակ հարցումներ պիտի ուղղէր ։ Բայց ես, Օրիորդ, տարբեր մեթոտ մը ունիմ ։ Ինքնատիպ հարցումներ կ'ուղղեմ ։ Նախ կ'ուսումնասիրեմ դիմացինս, յետոյ կը սկսիմ հարցաքննել ։ Քիչ առաջ վկայ մը հարցաքննեցի, որ կը սիրէր նիւթէն դուրս ելլել եւ անդադար խօսիլ ։ Անոր յանձնարարեցի կարճ պատասխաններ տալ ։ Իսկ կը տեսնեմ թէ դուք արդէն կարճ պատասխաններ միայն կուտաք ։ Ուրեմն ձեզմէ փոխանակ «այո» կամ «ոչ» սպասելու, կ'ուզեմ հասկնալ թէ ինչ «խորհեցաք» կամ ինչ «զգացիք» ։

— Ձեր այս մեթոտը պարզապէս ժամավաճառութիւն է ։ Չեմ հասկնար թէ ոճրին հետ ինչ կապ կրնայ ունենալ Պ․ Բեչէթի դէմքին հաճիլս կամ չհաճիլս ։

— Գիտէ՞ք թէ Բեչէթ ո՞վ էր ։

— Տիկին Հապըրտ ամէնուս ըսաւ ։

— Ուրեմն ի՞նչ կը խորհիք Արմսթրոնկի խնդրին մասին ։

— Աղտոտ գործ մըն էր ։

— Պաղտատէն կուգաք չէ՞, Օրիորդ ։

— Այո ։

— Եւ Լոնտոն կ'երթաք ։

— Այո ։

— Ի՞նչ գործով կը զբաղէիք Պաղտատի մէջ ։

— Մանկավարժ էի ։

— Պիտի վերադառնա՞ք Պաղտատ ։

— Ոչ ։

— Ինչո՞ւ ։

— Չեմ ուզեր Պաղտատ բնակիլ, Լոնտոն պիտի հաստատուիմ ։

— Թերեւս կ'ամուսնանաք ։

Օր․ Տեպենհամ չպատասխանեց եւ Փուարոյի նայեցաւ, ակներեւ էր թէ ջղայնացած էր ։

Փուարօ նիւթը փոխեց ․

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ձեր ճամբու ընկերուհի Օր․ Օլսոնի մասին ։

— Պարզ եւ հաճելի աղջիկ մըն է ։

— Ի՞նչ գոյն է իր սենեկազգեստը ։

— Սրճագոյն է կարծեմ ։

— Իսկ ձե՞րը Օրիորդ ։

— Մանիշակագոյն ։

— Ուրիշ սենեկազգեստ ունի՞ք, օրինակ կարմիր սենեկազգեստ մը ։

— Ոչ, իմս կարմիր չէ ։

Փուարօ դէպի առջեւ ծռեցաւ ։ Կը նմանէր կատուի մը որ կը պատրաստուի մուկին վրայ ցատկել ։

— Որո՞ւնը կարմիր է ուրեմն ։

Մանկամարդուհին ետ քաշուեցաւ այլայլած ։

(Շար․)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

240.000 ՆՈՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ թիւը 209.000ի դեղչեց Մ. Նահանգներու ծերակոյտը, քուէարկելով Այզընհաուըրի առաջարկած օրինագիծը (30ի դէմ 63 ձայնով): Վերջին պահուն միջին թիւ մը առաջարկուած էր, 217.000, բայց համաձայնութիւն չգոյացաւ: Ինչպէս գրած ենք արդէն, այս տարագիրները սովորական տարեչափէն (քոթա) դուրս են: Պիտի ընդունուին 92.0000 գերման փախստականներ, տասը հազար տարագիրներ՝ Ազգաժողովին անդամակից երկիրներէ, 62.000 Իտալացիներ, 17.000 Յոյներ, 17.000 Հոլանտացիներ, 4 հազար որբեր, երկու հազար Չինացիներ եւն.:

ԻՏԱԼԻՈՅ Նոր դահլիճին կազմութիւնը մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի: Հանրապետութեան նախագահը տակաւին չէ կրցած գտնել վարչապետ մը որ հաստատուն մեծամասնութիւն վայելէ: Տէ Կասփերիի անկումը ծանր հարուած մը կը համարուի արեւմտեան պետութեանց համար:

ՌՈՒՏԵՍՏԻ ԳԻՆԵՐԸ իջեցնելու համար բացառիկ ժողով մը գումարեցին աւելի քան 60 «գեր-նահանգապետներ», եմըտական եւ տնտեսական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ: Կառավարութիւնը որոշած է 8 առ հարիւր դեղչել միսին, 2 առ հարիւր կարագին, 3-6 առ հարիւր մարկարինի եւն. գիները: Նոր պատիժներ պիտի տրուին մսավաճառներուն,— տուգանք՝ վճարելի երեք շաբաթէն, խանութի փակում մինչեւ քսան օր: Սպանդանոցներ պիտի բացուին անասնաբուծական կեդրոններու մէջ: 900 թոն պանիր պիտի ներածեն Իտալիայէն: Հետզհետէ հրապարակ պիտի հանուի 4000 թոն դանիական կարագ որ պահուած է նեղ օրուան համար եւայլն:

ՏԱՍԸ ՖՐԱՆՔՆՈՑ դրամները (պլինձնիքել) այլեւս արժէք չունին չաբաթ օրէն սկսեալ: Պիտի փոխանակուին մինչեւ հոկտ. 31, պետական գանձի գրասենեակներէն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բնակիչները կը շարունակեն Պերլինի արեւմտեան շրջանը խուժել, ստանալու համար Մ. Նահանգներէն ղրկուած ուտելիքները որոնք ձրի կը բաշխուին: Ցարդ օգտուած են 500 հազար բնակիչներ: Այս ծրարները ղըրկուած են Այզընհաուըրի հրամանով եւ 15 միլիոն տոլար կ՚արժեն:

ԻՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Տոքթ. Մոսատեղ հանրաքուէ առաջարկեց, իմանալու համար թէ ժողովուրդը կ՚ուզէ՞ որ Երեսփ. ժողովը լուծուի: Հռչակաւոր կրօնապետը, Քաշանի, կոչ մը ուղղեց բուռն մեղադրանքներ ուղղելով Տոքթ. Մոսատեղի դէմ :Կ՚ըսէ թէ վարչապետը դիկտատոր մըն է եւ «վտանգաւոր նախընթաց մը կը ստեղծէ հանրաքուէ սարքելով»: Եւ վերջապէս կը գանգատի թէ Տոքթ. Մոսատեղ չկրցաւ լուծել քարիւղի խնդիրը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ալ իր կարգին դեսպան մը նշանակեց Մոսկուայի համար:

4000 ՄԵԹՐ խորութեամբ գննութիւններ կը կատարուին Լաքի մէջ (Թարպի նահանգ) քարիւղ գտնելու համար:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ հաշտութեան դաշնագրի մասին նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Խ. Միութիւնը: Կը կարծուի թէ նոր ժողով մը պիտի գումարուի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ.

Թարգմանութիւն, ներածութիւն եւ ծանօթութիւններ դոկտոր Ստ. Մալխասեանի: Ընտիր թուղթի վրայ եւ գեղեցիկ տպագրութեամբ, լաթակազմ. 600 էջ: Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ. 1953: Գին 3 տոլար:

Փնտռել հայ գրավաճառներու մօտ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Հայկանուշ Քէպապճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն) իրենց ամուսնոյն, հօր, որդւոյն եւ եղբօր ողբացեալ ԽՈՐԷՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ խնջոյքը Ժիւֆի, Պ. Պառալի դաշտին վրայ (նախորդ տարուան տեղը):

Կը խօսի ընկեր Մ. ՄԻՐՋԷ: Առատ կերուխում: Նուագ բարձրախօսով:

Երթեւեկի ժամերը իմանալ տեղին վրայ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Խանասորի հերոսամարտը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ Օգոստոս 9ին, Վալապրէ անտառը:

Շրջ. կոմիտէն կը հրահանգէ ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, որ օր առաջ կարգադրութիւններ ընեն հաղորդակցութեան միջոցներ ապահովելու համար:

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ եւս, հանրակառք (օթօքար) ապահոված ըլլալով՝ կը խնդրէ յարգոյ հասարակութենէն այժմէն ճարել իրենց տոմսերը, դիմելով.— Գրավաճառ Պ. Ծերիկեանի, ընկեր Ա. Քէօսէեանի եւ ընկեր Արիստաքէս Պետրոսեանի:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի կանխաւ ապահովել տոմսերը, խճողումի տեղի չտալու համար:

Օթօքարը Փլաս տ՚Էքսէն կը մեկնի ժամը 7ին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի կողմէ, (Պուլվար Օտտօ), հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, այս կիրակի, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

Խնամուած գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Խատիսեան» խումբի եւ Ֆ. Կ. Խաչի:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Սեպտ. 17ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտ ժամը 9-12:

Հեռաձայն Ռէնսի 172

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Փոխադրուած է 59 Ավ. Ֆոշ, Փարիզ, (մէթրօ Էթուալ): Բաց է հանրութեան առջեւ ամէն օր ժամը 10-17, բացի երեքշաբթիէն :— Վարչութիւն

PREUVES

Գրական եւ քաղաքական ամսագրին Օգոստոս-Սեպտեմբերի թիւը, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ.—

«Ամբողջական Եւրոպայի խնդիրները».— Հարցական նշաններ Ասիոյ մասին.— «Տուէք մեզին ամենօրեայ հացը» —- Խորհրդածութիւններ Լէյան Ստորոտը.— Պատմաբանի մը պարզ պատմութիւնը.— «Հրեայ»ին կատակերպութիւնները եւ ողբերգութիւնը.— Կենսաբանութեան նահանջը Ռուսիոյ մէջ:— Գրական, քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական քրոնիկներ եւն.:

Միացեալ թիւը 195 ֆրանք (արտասահման 225 ֆրանք):

Նմոյշ մը ձրի կը ղրկուի: Հասցէ.—

41, Av. Montaigne - Paris (8e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ «Les Simianes»-ի ՄԷՋ (Haute Jarrie) ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՇՐՋԱՆ

Օգոստոս չորսէն մինչեւ 30:

Մասնակցողները պէտք է դիմեն

E. Mavian, 2, Rue des Dardanelles
Paris 17e

Անոնք որ Նոր Սերունդի անդամ չեն եւ կը փափաքին մասնակցիլ, պէտք է դիմեն իրենց շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութեան:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Օրական 400 ֆր. եւ 1000 ֆր. բնակավայրի վարձք, (հինգ օրէն պակաս մնացողներու համար 500 ֆրանք): Ճամբու ծախքը մասնակցողներուն վրայ: Խմբովին ճամբորդողները մասնաւոր զեղչ կը ստանան տոմսակի արժէքին վրայ:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳՈՅՔԵՐ.— Սաւան, վերմակ, բարձ, կերակուրի սպաս եւ անհատապէս անհրաժեշտ համարուած գոյքեր:

ԾԱՆՕԹ.— Օգոստ. 4ի առտուն կեդր. վարչութենէն մէկը պիտի սպասէ Կրընոպլի կայարանը, խումբերը առաջնորդելու համար բանակավայր:

Առանձին եկողներու համար բանակավայրի հասցէն՝

Chateau «Les Simianes»
Chez Mme Marcombe
Haute - Jarrie, Isère

Կրընոպլէն եւք օթօքարի սպասարկութիւն՝ դէպի Հօթ Ժարի:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները:

Այն ծնողները որոնք կը փափաքին արձանագրել իրենց զաւակները, թող փութան հաղորդել տեսչութեան, որպէսզի կանխաւ ապահովուին տեղերը:

Արձանագրութեան, ապահովագրութեան, եւն., կանխիկ վճարելիք գումարն է 5000 ֆրանք:

Կ՚ընդունուին 9–14 տարեկան աշակերտներ: Նաեւ 15 տարեկան տղաքներ՝ եթէ տարիքին համաձայն ունին ուսումնական պատրաստութիւն եւ բարեկրթութիւն:

Դիմել Տեսչութեան մանրամասնութիւններու համար:

26, Rue Troyon, Métro Pont de Sèvres
Sèvres (S.etO.) Tél. OBS. 18 - 28

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութիւնը հարիւր ֆրանք:

Արձակուրդի շրջանին համար կ՚ընդունինք մէկ ամսուան բաժանորդագրութիւն, 300 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, պառ տիւ Կլօպ, պուլվառ տ՚Աթեն: Օրակարգ.— Դաշտահանդէսի հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորներու ընտրութիւն: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին անդամական ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին, քաֆէ Գոհարի սրճարանին ներքնասրահը: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Ահարոն Աբրահամեան ուրախութիւն կը յայտնէ, իր կնքահօր՝ Կ. Գամպէրեանի ապաքինումին առթիւ եւ 500 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար: 500 ֆրանք ալ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսում Նասիրացին:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.